Salarium an debeatꝰ famulo infirmanti: aut ſi/
milibus vide.s̄.Familia.§.ij.

Sanctus qs debeat hr̄i.vide.s̄.
canonizatio ⁊ relige.

Sarracenus dr̄ q deos de/
alſqꝫ colit:imo
demones:nec nouū aut vetus teſtm̄ re
cipit.hoꝝ templa precipiuntꝰ claudi ſub pena
mortis ⁊ amiſſione bonoꝝ.C.de paga.⁊ ſarra.
⁊ templis coꝝ.l.i.⁊.ij.⁊ quaſi ꝑ oia quo ad ꝓhi
bitiōes iudeis cōparantꝰ.C.eo.l. vt ꝓphanos. ⁊
er̄ de iude.⁊ ſarra.q̄ſi ꝑ totū.Et iō vide.s̄.Iu/
deus q̄ prohibetꝰ xp̄ianis erga ipſos.excipitꝰ tn̄
caſus.q: cū ſarracenis xp̄ianus comedere nec
hitare ꝓhibetꝰ.xi.q.iij.ad mēſā:ſed hn̄ cū iudeis
xxviij.q.i.oēs.q: magis ſūt nobis ꝑuerſi iudei
⁊ in cibis nos contēnunt.tn̄ Lau.⁊ Io. ⁊ ml'ti
ſequaces tenēt ꝙ cū ſarracenis ēt n̄ licet come
dere:q: ēt ipſi in multis iudaizant.Q̄ð verum
credo qn̄ in cibis talia obſeruant:al's nō. Item
q: iudeis ꝑmittitꝰ coꝝ ſinagoga.ſed ſarracenis
nullo mō ꝑmittitꝰ inter xp̄ianos publicā inuo
cationē facere machometi: neqꝫ peregrinatio
ad aliquē ſuoꝝ:ſic ad ſctm̄.Et qcūqꝫ coꝝ dn̄s
xp̄ianꝰ q h̄ eis ꝑmittit peccat mortalitꝰ q: facit
ꝯ ꝓceptū.Cle.vnice.ð iudeis.Itē q: cū iudeis
ꝑn̄t xp̄iani hr̄e cōmerciū.ſꝫ cū īfidelibꝰ ſeu ſar
racenis extat hodie ꝓhibitio ſub pena excōi/
catiōis papalis quā incurrūt ipſo facto q tp̄e
guerre cū eis hn̄t cōmerciū.vel q deferunt eis
ꝓhibita.ð quo vide.s̄. Excōicatio.v.caſu.xxi.
¶ Vtꝝ xp̄iani poſſint furari quos detinent in
coꝝ ſeruitio.℞.ꝙ ſic.q: nullo mō licite poſſūt
tenere eos.

Satiſfactio dr̄ dupl'r.vno mō
reconciliatio.⁊ ſic
q: oēs ꝑtes pn̄ie ordinantꝰ ad recōcilia/
tionē q̄libet eaꝝ ſatiſfactio dici pōt. Alio mō
dr̄ ſolutio pene debite.ſic eſt ꝑs vna pn̄ie que ē
aſſūptio ſiue adimpletio pn̄ie iniuncte vel de/
bite.⁊ nihilominꝰ tn̄ ēt ꝑtibꝰ alijs pn̄ie ꝯuenit
ꝑ accidēs:vel ꝯtritioni rōne doloris ꝯiūcti q ē
in ꝑte ſenſibili:⁊ cōfeſſioni rōne erubeſcentie.
Hec.S.Bo.in.iiij.di.xvi.circa lr̄am.
¶ Satiſfactio ſm̄ culpā preteritā eſt iniurie il
late recōpēſatio ſm̄ equalitatē iuſticie.ſm̄ vo
futurā eſt peccatoꝝ cās excedere:⁊ coꝝ ſugge/
ſtionē aditū n̄ ꝓbere. de pe.di.iij.c.ſatiſfactio.
¶ Vtrū deo qs poſſit ſatiſfacere ꝓ pctō.℞.ꝙ
cū ipſius adiutorio:vꝫ cū merito paſſionis xp̄i:
cuius hō ꝑ verā fidē efficitꝰ ꝑticeps ſic pōt:al's
nō.vt no. Ri.in.iiij.di.xv.
¶ Vtrū vnus hō poſſit ꝓ alio ſatiſfacere.℞.ꝙ 3
accipiendo ſatiſfactionē ꝓ preſeruatione ⁊ cau
tela culpe future ſic nō pōt: q: qs ieiunādo nō
affligit corpꝰ alteriꝰ vt viuat caſte:niſi inquā/
tū ꝑ bonū exēplū allicit eū ad ſil'ia faciēda:ſiue
īquātū pōt alteri mereri augmētū gr̄e ꝑ talia
vt ſic faciliꝰ euitet pctm̄. Si vo accipiatꝰ ſatiſ
factio ꝓ recōpenſatione iniurie illate ſic vnus
pōt ꝓ alio ſatiſfacere homi.Deo vo ēt pōt ſi
mō ille qui cōmiſit pctm̄ ſit ꝯtritus de eo: al's
nō.ꝓ pn̄ia vo iniuncta nō pōt vnus pro alio
ſatiſfacere:niſi interueniat auctoritas confeſſo
ris q in illa pōt diſpenſare.vel niſi interueniat
caſus ꝙ ille cui impoſita eſt nunq̄ꝫ eā poterit i
hoc mundo implere.q: poſſꝫ tunc ꝑ aliū fieri.
Hec habentꝰ ex dictꝫ Ri.⁊.S.Bo.i.iiij.di.xx.
¶ Sed nunqd ille cuius ſatiſfactionē alter i ſe 4
ſuſcepit:moriēdo ſtatim euolabit.℞. ꝙ nō. ſed
oꝫ ꝙ primo ille qui eū ſuſcepit impleat. q: ne/
mo paradiſū ingreditꝰ:niſi ſit extra omne debi
tū.ita ꝙ nec ipſe:nec alius ꝓ eo ſit debitor.ſm̄
S.Bo.in.iiij.di.xx.
¶ Vtrū talis ꝓ alio ſatiſfaciens ſatiſfaciat ēt 5
ꝓ ſeipſo.℞.diuerſoꝝ fuit opi. ſed mihi placet
opi.quā Ri.in.iiij.di.xx.refert ꝙ ēt eſt ſatiſfa/
ctoriū ꝓ ſeipſo nō ex debito:ſed ꝑ diuinā mi/
ſericordiā que magis charitatē attēdit q̄ꝫ opꝰ
xiiij.q.v.ſi qd.Vl' dic ꝙ ꝓ alio ſit ſatiſfactoriū
ꝑ modū ſolutōis pene:ꝓ ſeipſis vo eſt ſatiſfa
ctoriū ꝑ modū meriti ð cōgruo. Dicit eni.S.
Bo.in.iiij.di.xv.ꝙ lꝫ ð rigore iuſticie nō ſit ſa
tiſfactoriū id qð facit qs ad qð al's tenetꝰ.tn̄ cre
dit ꝙ diuine miſericordie benignitas tanta eſt
ꝙ acceptat totū ⁊ quaſi ꝓ nihilo ſaluat nos. ⁊
de hoc infra Suffragiū.§.ij.
¶ Vtrum ſatiſfactio facta in pctō mortali va 6
leat.℞.aut loquimur de ea que fuit impoſita a
confeſſore penitenti ⁊ poſtea recidiuanti ante
illius cōplementū. ⁊ ſic dic vt.s̄. Pn̄ia.§.xiiij.
Aut loquimur de alia quacūqꝫ volūtarie aſſū/
pta:⁊ ſic dico ꝙ nō valet quo ad diminutionē
pene debite ꝓ peccato:niſi per accidens.vt pu
ta quia citius conuertetur:⁊ verā aget pn̄iam
ſed quantū ad culpam futurā euitandā valet.
¶ Que ſunt partes ſatiſfactiōis.℞.tres.ſ.oro 7
ieiuniū:⁊ elemoſyna. Sunt tn̄ alie ſecundarie:
vt vigilie:peregrinationes:diſcipline:⁊ hmōi
Vnde oia opa afflictiōis ad ieiuniū reducuntꝰ
oia opa miſericordie ad elemoſynā: oia opera

ſpūalia ad oſonem. Hec ex ſancto Bo.in.iiij.
di.xv.parte.i.articulo.i.q.iiij.

8 ¶ Vtrū flagella miſſa a deo vel ab hoīb⁹ ēt ꝓ
pctis noſtris ſint ſatiſfactoria. R.ꝙ ſic iquātū
cadūt ſub volūtate patienter ipſa acceptante:
⁊ patient ſuſtinere volēte: dūmō al's ſit in cha/
ritate. ⁊ de hoc vide.ſ̄. Mors.

9. ¶ Vtrū aliqua predictaꝝ trium partiū ſatiſfa
ctōnis ſit magis ſatiſfactoria. R.ꝙ elemoſyna
in ſe includit virtutem oſonis ⁊ ieiunij ꝓpter
duo. Primo qꝛ ꝯſtituit eū cui daṫ debitorē ad
orandū ꝓ eo qui dedit. Scdo qꝛ elemoſyna da
ta ꝓpter deū eſt quaſi quedā oblatio deo facta
que oblatio deo facta hꝫ vim oſonis: ⁊ ſimiliṫ
bonoꝝ exterioꝝ ſubtractio ꝑ elemoſynā facta
ꝯtinet virtualiter ieiuniū: in quo maceraṫ cor/
pus. Silr oſo virtute ꝯtinet ieiuniū: qꝛ inten/
tio interius ad deū debilitatē corporis ꝑarit
cōpletius tñ elemoſyna hꝫ vim ſatiſfactionis
qȝ oſo ⁊ ieiuniū. ꝓpterea dṙ.i.Thimo.iiij. Cor
poralis quidē exercitatio ad modicū vtiliſ eſt.
Dicit glo. oīs ſūma diſcipline xp̄iane eſt in mi
ſericordia ⁊ pietate. Si tñ generaliṫ loquamur
pōt dici ꝙ in ſatiſfactōe ſunt tria.ſ. vitatio cul
pe: augmētatio gr̄e: ⁊ ſolutio pene: ⁊ hoc tertiū
eſt infimū in ſatiſfactiōe. Ad primū valet oſo
Ad ſcdm valet elemoſyna: qua quis ſibi facit
amicos de mamona iniquitatis qui impetrāt
gr̄am. Ad tertiū valet ieiuniū. Hec ex Ric. in
iiij.di.xv.articulo.ij.q.iij.

io ¶ Vtrū reſtitutio rei aliene ſit pars ſatiſfactō
nis. R.ꝙ ꝓprie nō. qꝛ dꝫ precedere oēm parteꝫ
pnie cū dicat ceſſationē ab iniuria. de quo vide
ſ̄. Reſtō.ij.in prin. Sed large accipiendo reſti
tutionē ꝓut dicit omne illud qd ad debitā ſa/
tiſfactionē exigiṫ: ſic eſt pars ſatiſfactiōis.

Scandalum

Scandalum eſt dictū vl' fa
ctū minus re
ctū pbens alteri occaſionē ruine. ita no.
Car.in.cle.i.de offi.ordi.ſm Laur. a ſcandalon
grece: qd latine dṙ ruina vel offenſio vel impa
ctio pediſ. ⁊ eliciṫ a Hiero.ſup illud Mat.xv.
Scis qꝛ phariſei audito hoc verbo ſcādaliçati
ſunt. Vñ ſicut qñ aliqd poniṫ in via corporali
ꝑ qd impingens diſponiṫ ad ruinā: ſic in via
ſpūali quicūqꝫ ꝑ factū ſuū ſeu dictū minus re/
ctū.i. vel malū ſm ſe: vel hn̄s ſpeciē mali diſpo
nit aliquē ad caſū in aliqd pctm̄ ꝓprie ſcanda/
lū ei facit. Ho.in ſūma.ti.de renū. dicit graue
ſcandalū dṙ qñ ex dicto vel facto alij trahunṫ
in conſenſū mortalis peccati. ⁊ ꝓpterea glo. de
renun.in.c.niſi in ver.ꝓ graui. dicit ꝙ non eſt
curandū de ſcandalo: niſi ſit graue., de no.ope.
nū.c.ij ⁊ de vo.c.magne de re.iuris. qui ſcanda/
liçauerit. qd no.

¶ Quotuplex eſt ſcandalū. R. duplex.ſ. actiuuꝫ 1
⁊ paſſiuū. ſic dupliciter pōt quis eē cā peccādi
alteri. Vno mō ꝑ ſe: puta qñ qs aliqd malū fa/
cit ꝑ illud intendēs aliū deducere in pctm̄. aut
ſi nō intēdit, tñ factū ē tale qd ḋ ſui rōne hꝫ vt
ſit inductiuū ad peccandū. ⁊ ſic iſtud dṙ ſcāda
lū actiuū. Altero mō qs ꝑ accidens pōt eſſe cā
peccandi alteri: puta qꝛ preter intentionē ſcan
dali dandi id facit: ⁊ ex ꝯditione opis nō eſt vt
quis ſcandaliçeṫ. Sed tñ alius male diſpoſitus
eſt: aut ex inuidia quā hꝫ ad aliū aut alio mō iō
ſcādaliçaṫ: ⁊ talis nō dat occaſionē quantū in
ſe eſt tali ſcandalo: ꝓpterea vocaṫ ſcādalū paſ
ſiuū ſine actiuo. Qñqꝫ ēt eſt ſcandalū actiuum
ſimul ⁊ paſſiuū. actiuū in altero qui dat. ⁊ paſſi
uū cū ille q accipit peccat. Aliqñ eſt actiuum
ſine paſſiuo: puta cū aliqs inducit aliquem ad
peccandū: ſed ille nō peccat. Hec ex Alex. fa ſe
ti. de ſcandalo. ⁊ Ri. in.iiij.di.xxxviij.

¶ Vtrū ſcandalū ſit ſpāle pctm̄ mortale. R.ꝙ 2
aut ſcādalū paſſiuū eſt tm̄ impactio ad veniale
pctm̄: puta cū aliqs ex dicto alterius moueṫ ad
pctm̄ veniale: ⁊ ſic eſt veniale pctm̄. Aut eſt cuꝫ
impactiōe ad mortale pctm̄: ⁊ ſic nō eſt morta/
le: n tñ aliud pctm̄ ſpāle ab illo qd cōmittiṫ qꝛ
ſumere occaſionē pcti ex dicto vel facto alteri⁹
nō cōſtituit ſpālē rōnem pcti. qꝛ nō importat
deformitatē ſpāli virtuti oppoſitā: ſed ſolum
ipſū pctm̄ qd cōmittiṫ. Si āt loquimur de ſcā
dalo actiuo: ⁊ ſi ſit ꝑ accidens ſic non eſt ſpāle
pctm̄. qꝛ qd eſt ꝑ accidens nō ꝯſtituit ſpeciē. tñ
qñqꝫ pōt eē pctm̄ veniale. vt qñ actū cōmittit
venialis pcti: vel actū q de ſe non eſt malū. ſed
ſolum hꝫ ſpēm mali cū aliqua leui inductione.
Qñqꝫ ē mortale ſiue qꝛ cōmittit actū mortalis
pcti: ſiue qꝛ ꝯtēnit ſalutē ꝓximi: vt ꝓ ea ſeruā
da nō pretermittat aliqs facere qd ſibi libuerit
Facit.c.cauendū.x.q.iij. ⁊.d.§.ꝓ graui.i.q.i.hi
quoſcūqꝫ. Si vo ſit ſcandalū actiuū ꝑ ſe: puta
qꝛ intendit aliū inducere ad pctm̄: ⁊ ſi qdē in/
tendit iducere ad pctm̄ mortale ſic peccat mor
taliter. Silr ſi intendat inducere ad pctm̄ ve/
niale ꝑ actū pcti mortalis. Si aūt intēdit indu
cere ad pctm̄ veniale ēt ꝑ actū pcti venialis ſic
eſt veniale pctm̄. Et iſto mō ſcandalū actiuū ꝑ
ſe eſt ſpāle pctm̄. qꝛ ex intentōne finis ſortitur
pctm̄ rōneꝫ ſpālis pcti. ⁊ opponiṫ directe co/

rectioni fraterne: ꝓpter hoc qꝺ intendiꝛ ſpāle
primi nocumentū. Hec oīa ex Alex. ꝛ Ri. vbi
ſ. ꝛ Tho. ſa ſe. q. xliij. ꝛ ad illud Matth. xviij.
Neceſſe eſt vt veniant ſcandala ꝛc. Verum ꝙ
eſt neceſſe niſi hoīes vitam mutent.
3 ¶ Utrū aliquis teneaꝛ dimittere aliqꝺ bonuꝫ
opus ne ꝓximus ſcandaliçeꝛ. R. ſm Ri. vbi. ſ.
ar. i. q. ij. ꝙ aut bona opa ſūt neceſſaria ad ſalu-
tē vt ſunt precepta. aut ſunt ſuperogatiōis vt
cōſilioꝝ opa. aut in genere indifferentia: vt co
medere carnes: bibere vinū: retinere tpalia: de-
bita repetere: ꝛ hmōi. Opa erī prima nō ſunt
ꝓ quocūqꝫ ſcandalo omittenda. qꝛ null⁹ debet
velle dānationē ſuā ꝓ euitāda illa ꝓximi ſui
facit. c. ij. de no. ope. nū. ꝛ. xij. di. illa. xi. q. iij. int
verba. xxiij. q. iij. §. i. ante fi. Hic aduerte ſm
Inno. vt recitat Pa. de renun. in. c. niſi cuꝫ. §.
ꝓ graui quoqꝫ. ꝙ in preceptis iuris naturalis
ꝛ euangelici eſt verū hoc: ſed veritas iuris po-
ſitiui ex cā eſt temperanda relaxanda: ꝛ pꝛiuꝫ
ſtatuendū ꝓpter ſcandalū. vt no. de conceſ. pre
ben. c. ꝓpoſuit. de voto. c. i. Secunda ēt opera
ſunt omittenda ꝓpter ſcandalū ꝓximi proue-
niens ex malicia. qꝛ ꝑ hoc volentibus malicio-
ſe impedire bona opera daretur materia ꝛ oc-
caſio malignandi. Si vo ſcandalū prouenit
ex infirmitate proximi: vel ignorantia ſic ſunt
ad tempus intermittenda quouſqꝫ. ſ. adhibeaꝛ
ſufficiens diligentia ad hoc vt ignorās inſtru
atur: ꝛ infirmus aliquo modo conforteꝛ. vt nō
de bono opere ſcandalum ſibi ſumat: nec talis
retardatio merito preiudicat. qꝛ nō minuit de
perfectione charitatis: ſed magis diſponit ad
augmentuꝫ. non tamen oīno ſunt talia preter-
mittenda propter ſcandalum proximi. Tertia
etiam opera. ſ. indifferentia: quoꝝ omiſſio al-
teri non preiudicat niſi ipſi omittenti ꝛ etiam
in temporalibus tm̄: ſic ſunt omittenda de pre-
cepto quando ꝓbabiliter ꝓximus ſcandaliça-
bitur ex infirmitate ſcandalo mortalis peccati
Sed ſi venialis erit de conſilio. Si aūt ſcanda
liçatur ex malicia: vtputa qꝛ oſtenſuꝫ eſt ſibi ꝙ
non debet ſcandaliçari: ꝛ modo debito ſuaſum
vt non ſcandaliçetur: ꝛ tm̄ vult ſcandaliçari. qꝛ
ſic prouenit ex malicia: ꝛ tunc nullum opus eſt
pretermittendū propter ſcandalum ex malicia
proueniens. Alex. vo in. iij. parte ſumme. c. de
preceptis pnie tenet ꝙ ſi ſim infirmus ꝛ timeo
caſum meum ex nō repetitione rerum mearū
potius teneor vitare ſcandalum meū q̄ꝫ ꝓximi
Siliter ſi ſum perfectus ꝛ repetaꝫ debito mō

lꝫ ſicut preponderat bonū cōmune bono ſpā-
li: ſic preponderat ſcandalū cōitatis ꝛ pluriū. ſ.
diſſipatio pacis ꝛ vtilitatis cōmunis ꝛ incenti
uum delinquendi: que oīa acciderent ſi nō lice-
ret ſua repetere ꝓpter ſcandalum proximi ſui
ſingulare. Aduerte tm̄ hic ꝙ lꝫ de iure ciuili nō
ſit curandū de ſcandalo qꝺ poteſt contingere
circa perſonam detentoris iniuſte rem meam
imo liceat talē occidere qn̄ aliter nō pōt recu-
perari. vt no. Bar. in. l. furē. ff. de ſiccarijs. tn̄ ꝺ
iure canōico ꝛ i pſcia ꝛ ſꝫ Pa. i. c. nihil. ꝺ pſcri.
nō conſulerē bono viro ꝓ repetitiōe rerū tpa-
liū aliquid facere quo veriſimiliter valde ſeua
ꝛ horribilia deberēt euenire. facit. c. ſuſcepim⁹
de homi. ꝛ. c. ij. de no. ope. nun. ꝛ. c. ſi vo. cl. i. de
ſen. exco. ꝛ qꝺ ibi no. Inn. Si tm̄ faceret n̄ credo
mortaliter peccaret quando ſcandalum proue
nit ex malicia.
¶ Sed nungd quodlibet bonū ſit faciendū ne 4
ꝓximus ſcandaliçeꝛ. R. vt colligo ex doctrina
Alex. in ſa ſe. tractatu de ſcandalo. aut bonum
qꝺ expetit proximus rōnabiliter petit: puta qꝛ
paup petit veſtimentū ꝛ hmōi. ꝛ tūc ſi ad hoc
teneor de precepto: caſus eſt clar⁹. ſi nō teneor
alꝭ de precepto ſic debeo ei illud manifeſtare
quō nō teneor ꝛ quō rōnabiliter illud n̄ facio
ꝛ tunc ſufficit. ꝛ ſi ſcandaliçaꝛ ſibi imputet: qꝛ
ſcandalū eſt phariſeoꝝ qui ſcandaliçabanꝛ. qꝛ
diſcipuli nō lauabant manus. ꝛ tm̄ cum dn̄s ſa
tiſfeciſſet ſcandalum accipientibus dixit. Sini
te illos ꝛc. Mat. xv. Si vo nō rōnabiliter ta-
le opus omitto: ſic ne ꝓximus ſcandaliçaretur
de mortali: teneor illud facere. facit. c. ij. de no.
ope. nun. Aut qꝺ petit irrōnabiliter expetit: ꝛ
ſic nō teneor. ſed ſufficit ſatiſfacere ꝓ poſſe ne
ſcandaliçeꝛ ex ignorantia vel infirmitate. ꝛ ſi n̄
acceptat iā ſcādalū ē phariſeoꝝ. ꝛ ſic ſꝫ Aug.
exponiꝛ illud. Oi petenti te tribue. ſ. vel quātū
ad verbū rōnabiliter te excuſando: vel q̄ꝫtum
ad factū qn̄ rōnabiliter teneris. ꝛ ſic pꝫ quō dꝫ
intelligi illud facili⁹ ſcandalū naſci pmittiꝛ q̄ꝫ
veritas deſeraꝛ. ſ. veritas vite que cōprehēdit
oīa precepta ꝛ conſimilia. veritas doctrine ad
predicandū: ꝛ veritas iuſticie ad puniendū. qꝛ
loquiꝛ eo mō quo. ſ. dixi. Et adde ꝙ ea que ſūt
de iure poſitiuo precepta ſunt pretermittenda
qn̄ os ſcandalizaꝛ ex infirmitate vel ignorātia
nō tm̄ ſimplꝛ: ſed ad tpꝰ: vt dixi de cōſilijs ſup
erogationis. Idem dic de punitione maloꝝ
Quid de fama vtrū ſit defēſāda ne alij ſcāda-
liçentur. dic vt. ſ. Fama. §. i.

Scientia aliqñ habetur per cāꝫ ꝛ hec ꝓprie eſt ſcire. ꝛ de hac loquit̃ phūs in libro poſteriorū. ꝛ.vi.ethi.facit.l.ſcire.ff.de legi.ꝛ.c.intelligētia de verbo.ſigni. aliqñ ſcientia habet̃ per aliquē ſenſum corporeū.vtputa ſcio ꝙ habes capuciū in capite.qꝛ video.ſcio ꝙ dixiſti tale verbū: qꝛ audiui.ſcio ꝙ tale quod ē dulce. qꝛ guſtaui. eſt durum vel molle.qꝛ palpaui.ꝛ talis ſcientia re quiritur in teſte.ff.de te.l.teſtiū fides.ꝛ.iij.q.ix. teſtes. Credulitas tenet mediū inter ſcientiam ꝛ neſcientiā.qꝛ nec in totali ignorantia cadit credulitas nec in ſcientia. vt no.ff.de iur.ꝛ fac. igno.ſup rubrica.ꝛ Bar.in.l.admonendi.ff.de iureiur.ꝛ qđ no.glo.in.c.ij.de teſti.li.vi.

1 ¶ Cui ſcientie eſt inſiſtendū.R.ꝙ clerici ꝛ eccle ſiaſtice perſone debent inſiſtere illi ſcientie que eſt neceſſaria circa ſuū officiū. Religioſi vo ꝙ ſibi eſt precepta vel ꝓhibita vel de iure: aut ꝑ regulam. Curam aiarum habentes:aut confeſ ſores circa caſus conſcie debent inſiſtere. ꝛ ſic de ceter̃. Clerici tñ ꝛ religioſi poſſunt inten dere ſcientijs triuialibus:que ideo triuiales di cuntur quaſi triuiū.qꝛ triplex via ad ideꝫ.ſ. elo quentiā:que ſunt grāmatica:dialetica:ꝛ retho rica. Et ſic intellige.c.ꝑmū.ꝛ.c.qꝛ nōnulli.de magiſtris nō tñ ad voluptatē: ſed vt ſciant diſ cernere verum a falſo.xxxvij.di.cur ergo.mul to magis in ſacra ſcriptura: theologia: ꝛ iure canonico:necnō in phīa naturali ꝛ morali.xxx vij.di.turbat.ꝛ.c.qui de mēſa.ꝛ.c. ſi quid veri. ꝛ.c.relatū.in fi. In ſcientijs vo quadriuialibꝰ ſ.ariſmetrica:muſica:geometria: ꝛ aſtrologia: non credo debeant intendere: excepta muſica. qꝛ tales ſcientie:lꝫ i ſe cōtineant veritatem ſm Hiero.non tñ ducunt ad pietatem.xxxvij.di. ſi quis grāmaticaꝫ.imo habent:maxime aſtro logia multum curioſitatis:ꝛ aliqñ noxie vani tatis. Leges aūt ꝛ phicaꝫ poſſunt ſimiliter au dire:niſi ſint religioſi vel ſacerdotes:vl̃ haben tes perſonatus ſeu dignitatem:ſeu curam aia rum.vt.ſ. Excōicatio.vij.caſu.vi.ꝛ.vij. Sunt tñ inexcuſabiles apud deum:qui prefatis ſciē tijs intendentes que eis ſunt neceſſaria:vel ad coꝝ officium ignorant.xxxviij.di.qui ea.ꝛ que ſcia requirat̃:dic ꝙ ſpecialiter a ꝗcunqꝫ exigit̃ illoꝝ preceptorum ꝛ ꝓhibitionū cognitio que ad eum pertinet:vel ratione officij aut ſtatus aut alio modo. Chriſtiani aūt cōiter tenentur ſcire que pertinent ad fidem. quedaꝫ explicite ꝛ quedā implicite.vt.ſ.fides.§.vi. Et ꝓpterea Aug.in.c.vos ante oīa.de conſe.di.iiij.dicit ꝙ patrini debent docere quos tenuerūt in baptiſ mo ſymbolū ꝛ oratione dñicam. Vñ ex dictis in.d.§.vi.patet ꝙ parentes qui non docent fi lios ꝛ filias ſe ſignare dicendo. In noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti.amen.ꝛ Credo paruum. ꝛ decem precepta legis.ꝛ pater noſter videntur peccare mortaliter:qñ omittūt ex negligentia eos docere vel doceri facere ſi poſſunt. Simili ter non excuſant̃ a mortali qui neſcientes talia nō addiſcunt ſi poſſunt cū ſint neceſſaria ad ſa lutem. Aduerte tñ ꝙ quis poſſet ſcire precepta puta ſi interrogatur adorare deos alienos eſt ꝯtra preceptum.reſpōderet ſic.ꝛ idem de alijs. Vnde tali ſufficit lꝫ non ſciat ordinate dicere. Et idem poſſet dici de aliquo qui neſcit credo paruū.tñ ſi interrogaretur.deus eſt vnus. reſ pōderet ꝙ ſic. ꝛ ꝙ creauit oīa: Ihs xp̄s eſt eiꝰ filiꝰ.ꝛ ſic de ceteris.rñderet ꝙ ſic. qđ ſufficeret ſibi:lꝫ neſciret prefatū credo. Et ideo dicerem de pater nr̃.ꝙ qñ quis ſcit ꝙ eſt orandūꝫ ꝛ pe tenda ſalus ꝛ grā ꝛ remiſſio pctōꝝ ꝛ hmōi: lꝫ neſciret dicere pr̄ nr̄ ꝙ excuſaretur.lꝫ conſulen dum ſit oībus vt potius tam pater noſter ꝙ̄ credo addiſcant.

¶ Que ſcientie poſſunt doceri alijs a predictis 1 vide.ſ.Magiſter.§.iij.

Sciſma ꝓprie ꝛ ſtricte ē diuiſio ꝑ inobedientiā ab vni tate eccleſie facta.xxiiij.q.iij.int̃ ſciſma extra de ſciſma.ad ſuccidēdos.li.vi. Et hoc eſt aliqñ cū hereſi.vt in grecis qui ab vnitate eccle ſie:ſe ſeparauerunt.aliqñ ſciſma eſt ſine hereſi: ſicut ſunt illi qui credunt romanā eccleſiā nec aliam volunt ſtatuere ſed eā credunt eſſe apud ſe:vt contingit quādo duo vel plures conten dunt de papatu. Aliqñ ſciſma accipit̃ large.ſ. cū qui ꝓprium epm̄ eijciunt ſedem ep̄alem ſibi vſurpantes ꝛ preſbyteros ſibi ordinātes. Sciſ ma.iij.accipit̃ largiſſime. ꝛ ſic ſciſmatici ſunt omnes qui ſunt in pctō mortali. qꝛ ſunt extra charitatē.c.audi.xi.q.iij. Hoc not. Inno.in.c.i eo.ti.ꝛ ſequit̃ Pa.in rubrica.eo.ti.

¶ Vtrū oēs ſciſmatici ſint excōicati.R. Pa. 1 in.d.rubrica.ꝙ ꝓprie ſciſmatici cū hereſi cla rum eſt ꝙ ſic.c.excōicamus.de here. Sed ſine hereſi ſciſmatici ꝓprie nō ſūt excōicati vigore c.i.eo.ti.ſed vigore.c.licet.de elec. vbi dr̃ ꝙ ge rens ſe ꝑ papa cū nō ſit cū oībus ſibi adheren tibus excōicatōi ſubiaceant. ꝛ ſic ſūt excōicati ipſo iure. Limitat tñ Pa.in.d.rubrica verum

in caſu vbi nõ cadit ꝓbabilis error vel ignorã
tia. Vbi aũt qõ foret dubia: ⁊ maxime ſi cõſti/
terit in facto intricato ⁊ lõgeuo ꝓut euenit in
ſciſmate preterito: tũc putarẽ oẽs euitare excõ
municationẽ ⁊ pctm̃. l. regula. ⁊. l. ij. ff. de iur. ⁊
fac. igno. ⁊ in. c. apoſtolice. de cle. excõ. mini. ⁊ i
c. vt aiaꝝ. de ꝯſti. li. vi. dũ tñ in voluntate ha/
beãt ſemꝑ adherere vero pape qñ per eccleſiã
vel alio modo ꝯſtaret de veritate. Sciſmatici
vero large nõ ſunt excõicati niſi ꝑ violẽtiam
factã epõ ⁊ huiuſmodi. alr̃s non: nec ſciſmati/
ci largiſſime.

2 ¶ Vtrũ emẽs rẽ eccleſiaſticã aut alio mõ acq
rens eã a ſciſmaticis ꝓprie ſit excõicatus. R̸. ꝙ
ſic. vt i. c. i. eodẽ. q̃uis alr̃s occupãs rẽ eccle̾ nõ
ſit excõicatus. c. ꝯqueſtus. de fo. cõpe.

3 ¶ Vtrũ tenẽs beneficiũ eccleſiaſticũ a ſciſma
tico ſibi ꝯceſſum: vel ꝯſentiẽs ordinatiõi facte
ꝑ eũdem ſit excõicatus. R̸. ꝙ ſic. vt in. d. c. i. ſed
hoc itellige i ordinatiõe quo ad executionem
ſm gl. ⁊ Pa. in. d. c. i. q2 ordo bene ꝯfert̃ ſi for/
ma fuer̃ ſed non executio: ſi ſcienter a tali reci
piat̃. Si vero ignorãter. Inn. tȝ ꝙ etiã execu/
tio ꝯfert̃. ſed Ho. tȝ ꝙ veꝝ ẽ ꝙ executio ꝯfert̃
q̃diu ẽ occultus: ſed poſtq̃ fuerit patefactus
reqrit̃ diſpẽſatio: ⁊ iſtud ẽ tutius.

4 ¶ Sed qſ diſpenſabit cũ tali. R̸. Pa. i. c. fi. co.
ꝙ in epãtu ſolus papa. c. q2 diligentia. de elec.
Multo magis ſi dignitas ſit empta: vt i. c. cũ
venerabili. de ꝯſue. In alijs vero ordinibus di
ſtingue. Aut recepit ſcienter vel ex ignorãtia
craſſa aut ſupia a tali ſciſmatico. ⁊ ſic ſolus pa
pa. Aut ex ignorãtia ꝓbabili: ⁊ ſic epõs diſpẽſa
re põt: vt in ſili dr̃ in. c. i. ⁊. ij. de ordi. ab epi. q
re. nõ tamen ab illo epõ q eũ ordinauit q̃uis
poſtea redierit ad vnitatẽ. vt no. gl. i. d. c. fi.

5 ¶ Vtrum contractus alienatiõis factus i vti
litatem eccleſie teneat. R̸. ꝙ ſic. vt tenet glo. in
d. c. i. alr̃s non.

SCriptura Aliqñ dr̃ apocha vel apodixia ⁊ hec ſit inter ꝑtes. Aliqñ dr̃ epl̃a: ⁊ hec eſt q̃
mittit̃ ad abſñtem ⁊ cõiter dr̃ littera miſſiua.
Aliqñ dr̃ liber rõnuȝ: ⁊ hic eſt quẽ cõiter ſolẽt
facere exercentes talẽ artẽ: ſeu boni ⁊ curioſi
patreſfamilias. Aliqñ dr̃ publica: ⁊ hec ẽ que
ſit a publica perſona. ſ. notario cũ publicis ſo
lẽnitatibus reqſitis. Aliqñ dr̃ autẽtica: ⁊ hec ẽ
illa que ad ſui validitatem nõ requirit aliud.
Quõ aũt faciat fidẽ. Vide doc. mar. Pa. i. c.
ſcripta. de fi. inſtru. ⁊ in. c. i. co. ti. ⁊ in. c. pꝰceſſio
nẽ. de ꝓba. ⁊ ibi dr̃ ꝙ ſcriptura ſigillata aliquo
ſigillo autentico cũ ſubſcriptõe duoꝝ vel triũ
plenã fidẽ facit. Aduerte ꝙ vbi ius ſcripturã
exigit ſi nõ extãt ꝓbabit q ſtat ꝑ ſolẽnitate ſm
Inno. in. c. Innotuit. de eo q fu. or. ſu. ⁊ iõ cle/
ricus ꝓbare hȝ ꝙ ſit clericus ſi ſcripturã non
hȝ. no. Pa. in. c. qm̃ ꝯ. de ꝓba.

¶ Vtrũ ſit danda fides ſcripture antiquorũ. i
R̸. Pa. in. c. cũ cãm. de proba. ꝙ ſic. ⁊ no. Bar.
in. l. i. ff. ſi cer. pe. nõ. glo. i. c. inter dilectos. de fi.
inſtru. qd̃ limita veꝝ qñ nõ tractat̃ de magno
dãno. Idẽ dic de ſcriptura in lapide ⁊ diffuſe
vide Pa. vbi. ſ. de hoc.

SCurilitas differt a ſtultilo/ go ſm Alex. ſa ſe ti. eo. q2 ſcurilitas refert̃ ad laſciuiã af/
fectiõis: ſtultiloquiũ vero ad indiſcretionẽ rõ/
nis: pñt tñ coincidere ⁊ inuicem cõuenire ⁊ ſꝑ
eſt peccatũ ꝓprie accepta ⁊ filia luxurie. Su/
mit̃ tñ aliqñ ꝓ vrbanitate ſermonis ⁊ hoc ipro
prie: ⁊ tũc ſi adſit finis debitus vt conſeruatio
amicitie bone vel remotio triſticie vel accidie
non ẽ peccatũ: dummodo nõ fiat ꝑ verba tur
pia. Si aũt fiat per verba turpia vel inutilia: ⁊
tãtũ riſum inordinatũ ꝓuocãtia peccatũ eſt: ⁊
ſic ad Ephe. v. Non noietur in vobis turpitu
do aut ſtultiloquiũ aut ſcurilitas q̃ ad rẽ nõ ꝑ
tinet. i. nullius vtilitatis. Et magis peccant q
tales audiẽdo ſuſtinẽt: cũ ſint auctores ſceler̃.

SEcretum qñ quis debet reue lare. vide Cõfeſſio delicti. in pri. ⁊ Confeſſio. vlt. ⁊ Fami/
lia. §. vij. ⁊. viij.

SEditio ẽ tumultꝰ ad pugnã vt dicit glo. ij. cor. xij. ⁊ dif fert a bello ⁊ rixa: q2 iſta iportãt mutu
am ipugnationẽ in actu. Sed ſeditio põt dici
ſiue hmõi ipugnatio ſit in actu: ſiue ſit ꝑpara/
tio ad talẽ pugnã. Itẽ q2 bellũ ꝓprie eſt ꝯ ho/
ſtes extraneos quaſi multitudinis ad multitu
dinẽ. Rixa aũt eſt vnius ad alterum vel pau/
coꝝ ad paucos: ſed ſeditio ꝓprie eſt iter parteſ
multitudinis vniꝰ inter ſe diſſidentes: vt cum
vna ꝑs ciuitatis excitatur ad tumultũ ꝯ aliam
differt tñ a ſciſma: q2 ſciſma ꝯ vnitatẽ ſpũalẽ:
hec cõtra temporalem.

¶ Vtrũ ſeditio ſit peccatũ mortale. R̸. ꝙ ſic. ex i
genere ſuo. vt pȝ. ij. cor. xij. ⁊ nedũ in eis q ſedi
tionem ꝓcurãt ſed ẽt in ſeq̃cibus taliũ: ⁊ tenẽ
tur de omni damno inde ſecuto. Ideȝ dico de
tenentibus partialitatem. concor. Tho. ſa ſe.

q.xxxiij.

2 ¶ Utrū pturbans regnū tirāni ſit ſeditioſus
R. q non:qꝛ tale regnū nō ordinatur ad bonū
cōe ſed ad bonū priuatū vt dicit philoſophus
iij.pol.ꝛ.viij.ethicoꝝ.ꝛ iō nō hꝫ rōnem ſedi/
tionis talis pturbatio:imo ē laudādus:q mul
titudinē liberat a tyrānica ptāte:niſi forte qñ
ſic inordinate perturbaret:q multitudo ſubie
cta maius detrimentum pateret ex pturbatōe
cōſequēti q̄ꝫ ex tyrānica dñatione. Idē dic de
oi reſiſtente ſeditioſis.

Senſualitas

Senſualitas inordinata qñ
qꝫ ē ſine oi cul
pa:qꝛ ēt aliqñ vitari nō pōt:ꝛ tunc eſt
qñ volūtas nō eſt cā illius deordinatiōis nec
cōmittēdo:nec omittendo:nec antecedeni:nec
cōmittant: vt cū corpus caleſit ſine aliq̄ app/
henſiōe mētis:ꝛ hmōi. Qñqꝫ ē cū peccato ve/
niali:ꝛ tūc ē qñ talis inordinatio iſurgit i ſen/
ſualitate p negligentiā volūtatis. Qñqꝫ eſt cū
peccato mortali:qñ.ſ.eſt ꝯ actuꝫ ꝓhibitum,:vt
iſurgens ex volūtatis ipſo deliberato vl' vt re
tenta ꝛ acceptata:ſicut ē in cogitatiōe moroſa
ꝛ forti⁹ in deliberata. h ex Ric.in.ij.ſniaꝝ.

1 ¶ Quis ē ꝓceſſus tētationis ꝛ delectatiōis q
icipit a ſenſualitate. R. q iſte. Nā p̄ delectabi/
le offert ſiue ꝑcipit. Scdo delectatio aduertit
Tertio i id ad qd delectatio trahit ꝯſētit. ꝑmū
ē ſenſualitatꝭ.ſcdm iferioris rōnis ptis q̄ hꝫ di
iudicare iteriores mot⁹ qd nō ē ptis ſenſitiue.
diffinire vero an delectatio ſit amplexāda:vel
refutāda:ē ſupioris partis rōnis:cōtingit aūt
delectari ad apprehēſionē delectabilis an̄ ad/
uerſionē delectatiōis:ꝛ h ē ſenſualitatꝭ ꝛ ē pec
catū veniale:vel nullū vt dixi.

Sententia

Sententia ꝓprie ſm Hoſt. ꝛ
Tācre.ē iudicialis
diffinitio.q̄ ꝯtrouerſijs finē iponit ꝓ/
nūciationē cōpetētis iudicis ꝯdēnatōꝫ vl' ab
ſolutōꝫ ꝯtinēs.ff.de ſen. ꝛ re iudi.l.i.ex co.c.ij.
Ex q̄ pꝫ q excōicatio ꝛ intdictū iꝓprie dicit
ſnia:qꝛ excōicatio ꝓprie ñ ē ſnia:qꝛ ſnia finē i/
ponit:vt.xi.q.iij.ſūmope.ꝛ no.gl.ij.q.vi.bidu/
um.ſꝫ ñ excōicatio ſꝫ pēa ē.xi.q.iij.nēo. xxiiij.
q.iij.corripiat.de ſen.ex.ſacro. Be.i.c.vt aiaꝝ
de ꝯſti.li.vi.ꝯcludit q ꝓprie ñ ē ſnia.ꝛ i ſtatutꝭ
vbi ſit mētio d ſnia nō veniret excōicatio. eſt
tñ ſnia intlocutoria.cū ois vox iudicꝭ ad cāꝫ fa
ciēs poſſit dici ſnia.fac gl.i aut.de lit.§.ſi oēm
ꝛ gl.i.q.vi.§.diffinitiua.ꝛ iō p viā iudicialē ñ
poteſt ferri die feriata.

¶ Quotuplex ē ſnia. R. duplex. Pria dr iter/ 1
locutoria. Scda diffinitiua intlocutoria ſnia ē
iudicialis declaratio ſup aliq̄ ſūmarie ius tri/
buēs int ptes.dicta ā mō ꝓferēdi:qꝛ q̄ſi loquē/
do iter ptes ſine aliq̄ ſolēnitate fert.de ſē. ꝛ re
iu.c.q ad ꝯſultatōꝫ.ij.q.i.in ſūma.ꝛ ē ſemiple/
na ſnia q̄ fert iter ꝑncipiū cauſe ꝛ finē.nō ſup
ꝑncipali:ſed ſup icidētib⁹ qōnib⁹ vel emergēti
b⁹ de ap.c.ſignificātib⁹.ꝛ de teſti.ſignificauit
el.i.ꝛ de offō dele.c.cū oli.ꝛ q nō ſit plena dif
finitio.pꝫ.ff.de arbi.l.q̄lē.vñ q eā tulit pōt re/
uocare ēt p⁹ decēniū:ſiue ſit iudex ordinari⁹.ff
de ſen.ꝛ re iu.l.qd iuſſit.ſiue ſit delegatus. de
ap.c.cū ceſſāte.ēt ſi fuerit appellatū ſꝫ Archi.
vbi.ſ.ꝛ cōiter doc.i.d.c.cū ceſſante. Et h verū
niſi appellatōi detuliſſet.vt i.c.cū appellatōi/
bus.de ap.li.vi.vel niſi ps feciſſet expēſas ad
ꝓſequēdā appellatōꝫ.ff.de cō.ob cām.l.ſi pe/
cuniā.i pri.ſi tñ vellet ſibi de eis ſatiſfacē:poſſꝫ
reuocare d ap.c.intpoſita.§.illud deniqꝫ. Silr
dic de arbitrio iurꝭ a q̄ pōt appellari dicta.l.q̄/
le. Dicit ēt gl.i aut.de here.ꝛ fal.§.illud.i X.d
cetero.q quodlibet ꝑceptū factū p iudicē vel
ei⁹ nūciū dr ſnia iterlocutoria. Diffinitiua ſnia
dr qꝛ p eā pricipalis qō diffinit ex de ſen. ꝛ re
iu.c.ij.ff.c.l.i.cui p eūdē iudicē ñ pōt aliqd ad/
di vel minui:nec mutari:detrahi:aut reuocari
poſtq̄ꝫ lata ē.d.l.q̄lē.nec a delegato:qꝛ functus
ē offō ſuo de offi.dele.i lris.nec ab ordinario:
niſi ſit ꝯ ius ꝯſtōis.de ſen.ꝛ re iu.c.cū iter.niſi
p bñficiū reſtōnis ex.e.c.cū Bertoldus. Fallit
h i.vi.caſib⁹ i qb⁹ ordinarius pōt.p̄ ſi nulla ē
vel annullāda:pp errorē facti retractare pōt.
xxxv.q.ix.§.i.ſm Jo.C.qūo ꝛ qñ iu.l.ſi p̄ſes. ꝛ
l.ſi vt ꝓponis. Itēꝫ.ij.pōt iudex ordinari⁹ re/
tractare i multa q̄ pp iopiā ē remittēda.C.de
mō mul.l.fi.in fi.ff.de offi.pſi.l.illicitas.§.fin.
Itē.iij.i fructib⁹ ꝛ expenſis ꝛ alijs acceſſorijs
ꝯſilibus i qbus eadē die pōt ſuppleri ñ tñ mi/
nui.ſic itelligit.ff.de ſen.ꝛ re iu.l. Paulus rñ/
dit. Itē.iiij.ſi aliqs abñs ꝯdēnatus venit ad/
huc iudice ꝓ tribunali ſedēte.ff.de re.i ite.l.dy
u⁹.ꝛ.d.c.cū Bertolduſ.§.poſtmodū. Itē.v.rō/
ne publice vtilitatꝭ.ar.ff.d decre.ab.or.fa.l.qd
ſemel. Itē.vi.vbicūqꝫ vtit picul aie ꝛ de er/
rore ſit fides.de ſen.ꝛ re iu.c.int ceteras.de cō
ſue.c.fi.de preſcrip.c.qm̄.pricepſ tñ pōt ſemp
qñ voluerit reuocare:mutare:ꝛ corrigere. d re
ſti.in inte.c.ex litteris.

2 ¶ Utrū in oi ſnia ſit ordo iuris ſeruandus. R.
q ſic.ꝛ diffinitiua:ſi ſit lata ꝯ ordinē ſubſtātia

ſe iudicioꝝ vt ē citatio:inducie:litis ꝯteſtatio:
⁊ teſtium receptio:nulla eſt ipſo iure: intelligo
ſi petant̃ inducie.xvij.q.iiij.vxor.Si vero cō
tra ordinem q non eſt de ſubſtātia tꝫ.⁊ de hoc
in.d.c.biduum.iterlocutoria vero bene tenet
lꝫ peccet grauiter q tulit ſine ordine iuris ipaꝫ
⁊ aliqñ eſt ſuſpēſus vt in ſnia excōicatiōis.in
c.i.de ſen.exco.li.vi.

5 ¶ Qualis dꝫ eſſe ſnia diffinitiua.R.abſoluto
ria vel cōdemnatoria.d.§.diffinitiua.C.de ſen
tentijs ⁊ interlocu.om.iu.l.iij.Certa.vt.ff.de
ſen.⁊ re iu.l.in ſūma.pura.vt.ff.qñ ap.ſit.l.i.§
biduum.⁊.d.c.biduū.Aduerte tñ ꝙ qñ condi
tio eſt intriſeca.puta ꝯdemno reum ſi actor ꝓ
bauerit:qḋ tꝫ:vt in.d.c.biduū.⁊ ibi gl.⁊ Bar.
in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de regu.iur.
Secus ſi conditio eſſet extrinſeca: vt cōdēno
te ſi papa venerit.⁊ vide glo.⁊ Bal.in.l.cuꝫ iu
dex.C.de ſen.⁊ interlo.om.iu.⁊ iuſta debet eē
ſuper omnia.

4 ¶ A quo poteſt dari.R.ab eo qui habet iu
riſditionem ordinariam vel delegatam vel ꝑ
compromiſſum.

5 ¶ Qñ dꝫ dari ſnia diffinitiua.R.ſedēdo nō
i'pedibuſ ſtando.al's ē nulla.c.⁊ ſi ſnia.§.fi.co.
ti.li.vi.Itē partibus pñtibus vel ꝯtumacibus
in ſcriptis recitare alias cā ſolū in ſcriptis dā
do ſine recitatione eſt nulla.C.de ſen.ex ꝑ.reci.
l.i.Similiter ſi nō recitet i ſcriptis.l.vlti.C.de
ſen.ex ꝑ.reci.⁊.d.c.ſi ſentētia.Fallit in breuibꝰ
⁊ cauſis vilium pſonarū.C.de ſen.ex ꝑ.re.aut.
niſi.Itē in cā matrimoniali.Itē qñ de partiū
cōſenſu procedit.no.ij.q.i.c.in primis.ꝑ Ar
chi.⁊ Io.Itē ipſe qui dat ſniam dꝫ ipſe lege
re ſeu recitare:niſi ſit eps aut alius illuſtris.d.
c.ſi ſnia.⁊.C.de ſen.ex ꝑ.reci.l.ij.⁊.ij.q.vi.ante
riorū.§.ille.in fi.multa eſſent videnda:ſꝫ quia
nihil ad nos:omitto breuitatis cā.Sed tu vi
de ſi placet Ho.in ſum.eo.ti.⁊ directo.iuris.et
Spe.quomodo in multis caſibus ē nulla.qūo
annullāda:qūo exequenda:⁊ quomodo tranſit
in rem iudicatam.

6 ¶ Vtrū religioſi ligent̃ ſentētijs ſuoꝝ prela
toꝝ ex̃ locū coꝝ.R.Imola.i cle.dudū.de ſepul.
ꝙ nō.⁊ vr̃ ſeq opionē Laudu.⁊ Ho.in.c.cum
illoꝝ.de ſen.exco.Cardinalis vo in.d.cle.du
dum.dicit h dictū ꝓcedere quo ad cōtentioſaꝫ
iuriſditionē:q2 nō poteſt ponere ſedem quis i
alieno territorio.de officio ordi.c.cū eps.li.vi.
Sed reſpectu ſententie voluntarie iuriſditio
nis ⁊ ad quas nō proceditur in forma iudicij
verior eſt ſententia aliorum qui tenent ꝙ ligā
tur de offi.le.nouit.⁊ placet mihi ⁊ etiam quo
ad contentioſam iuriſditioneꝫ in monaſterio
ſuo:q2 vt dicit Pa.in.c.cū ꝯtingat.de fo.com
pe.Monacus vbicūqꝫ ē ſemp ē de iuriſditiōe
abbatis quem vice dei ſup caput ſuum impo
ſuit.xix.q.iij.Statuimus.de elec.c.ſi religio
ſus.li.vi.⁊ fictione iuris ſemper eſt i clauſtro.
vt no.Inno.⁊ Abbas in.d.c.cū illoꝝ.⁊ Arch.
in.c.vt piculoſa.ne cle.vel mo.li.vi.facit qḋ.ē.
diri.Excōicatio.ij.§.x.⁊.xj.

¶ Vtrū ſnia duret poſt mortē ſentētiātis.R. 7
Pa.in.c.a nobis.el.i.de ſen.ex.ꝙ aut hꝫ cām
ſucceſſiuā:ſiue eſt ad effectū producendū:puta
interdicit alicui artē ſuā ſeu officiū:⁊ tūc ſi eſt
cuꝫ cauſe cognitiōe lata:durat:vt in.l.i.C.ō po
ſtulā.⁊ ſic itellige.l.i.§.ſed vrbē.ff.de offi.pfe.
vrb.vbi pꝫ ꝙ prefectus pōt ꝑpetuum aliquē
priuare officio aduocationis:lꝫ ipſe ſit tpalis.
Si vero nō eſt lata cū cauſe cognitiōe:⁊ ſic nō
durat.⁊ ſic loqr̃.l.fi.ff.de penis.Si aūt ſnia eſt
quo ad effectū ꝓductū.puta q2 vinculū iniecit
tpe ꝓbatiōis:⁊ ſic durat ēt poſt mortē.Exem
plū in excōicatiōe vel publicatione bonorum:
q2 niſi abſoluat̃ ſemper erit excōicatus.vt in
c.vnico.de ma.⁊ obe.li.vi.facit.c.paſtoralis.§.
i.de offi.or.Qūo ēt ſnia extēdat effectū ex̃ ter
ritoriū.habes.ē.Pena.§.xxiij.

¶ Vtrꝫ ille ꝓ q̊ data ē iniuſta ſnia pꝰ cognitā i 8
iuſticiā teneat̃ reſtituere qcqd habuit.R.pa.i
c.i.de ꝯceſ.pben.ꝙ ſi ē declaratiua ſic tenet̃ ali
ter nō ſaluabit̃:q2 tal' ſnia nō aufert directuꝫ
dñiuꝫ:vt no.in.l.Iulianꝰ.ff.de ꝯdi.ide.nec al
teri accreſcit ius.vt no.Inn.i.c.ꝙ plerīqꝫ.de i
mu.ec.tātū eni declarauit ad eū ptinere.l.ſicut
§.ſed ſi q̄rit̃.ff.ſi ſerui.ven.c.forus.de V.ſi.Et
dr̃ declaratiua ſp qñ iudex inī litigātes ſniat
ad iſtū vel ad illū ptinere:ſiue dari debere.Si
aūt ſnia eſt priuatiua.puta:cū aliqs priuat̃ be
neficio eccleſiaſtico ⁊ ꝯcedit̃ alteri talis cui cō
ceſſuꝫ fuit nō tenet̃ reſtituere:lꝫ cognoſcat po
ſtea iniuſtā ſniam fuiſſe:q2 ex q̊ nō appellauit
vr̃ renūciaſſe.⁊ iō cū vacaret potuit iſti ꝯcedi.
Vide ꝓ h bo.glo.Inſtitu.de offi.iu.in fi.⁊ per
Cy.in.l.i.C.cōia.vtri.iudi.⁊ ꝑ Bar.in.l.pom
ponius.ff.de acqui.heredi.⁊ per Ioan.Calde.
in.c.propoſuit.de conceſſi.preben.Quod qui
dem limito niſi talis fuerit in cauſa iniuſti
cie.Item ſecūdo niſi ſint alia a beneficijs ec
cleſiaſticis.vt puta res temporales alteriꝰ q2 ſic
i foro aie teneret̃.vt no.Inno.i.d.c.q2 plerīqꝫ.

vel niſi poſt ſniam tempe debito preſcripſiſſet bona fide.

Sepultura eſt poſſeſſio ſiue terra vbi aliquis ſepeliendus ē. vl dr̃ locus ɔcauus in loco eccleſiaſtico vel cimiterio factus in quo corpus catholici cõquieſcit. vnde ſi talis poſſeſſio ſeu terra ſeu quodlibet aliud vas pro ſepeliẽdo ſit p epm̃: ſeu de eius auctoritate ad ſepulturã deputatum: ſic eſt locus religioſus ſiue ibi ſit aliquis ſepultus ſiue nõ: et vendi non poteſt de ſepulturis. c. abolenda. z. xiij. q. ij. queſta ē. z c. poſtq̃3. z. c. precipiendu3. Si aũt auctoritate epi talis terra ſeu locus nõ eſt ad ſepulturam deputat9: li3 ibi ſit aliquis ſepult9 nõ ꝓpterea ē religioſus ſm canones: vt no. Inno. i. d. c. abolẽde. Facit. c. ad h. de religio. do. z qd̃ ſupradixi. Religioſus locus. Vẽdi tñ non poteſt: vt i deiſ. c. q̃ſta. z poſtq̃3. li3 aliud ſit ſm legeſ q2 religioſus dr̃. ff. de reli. z ſump. fu. l. ii. Aliqñ dr̃ ſepultura terra deputãda ſeu locus deputãdus ſepulture. z h vendi põt. xij. q. ij. aurũ.

1 ¶ Sepultura aliqñ accipit ꝓ officio: qd̃ ipendit ſepeliẽdis z talis ſepultura vendi non põt a clericis q hñt beneficium ratione cuius tenẽtur: puta q2 ſacerdos ꝓchialis z hmõi: imo ſimoniã cõmitterent ſi venderent. i. q. i. dictu3 xiij. q. ij. precipiẽdum. z. c. i eccleſiaſtico. z de ſimo. cũ in eccleſie. li3 clerici petere non poſſint: laici tñ tenent ad laudabilẽ ɔſuetudinem ſuã dam: z vr̃ ꝙ niſi ſeruent peccent mortalit. ar. c ad apoſtolicã. de ſimo. z ita credo niſi ex aliq̃ rõnabili cã deſiſtant. Alij aũt clerici q ad tale officiũ nõ tenent rõne bñficij poterũt vendere nõ quidem offĩn ſed laborẽ ſuum: q2 nõ tenetur de ſuo facere h. ar. c. charitatẽ. xij. q. ij. ꝺ preſcrip. cũ ex officij. z. d. c. abolẽde.

2 ¶ Vbi dz eſſe locus ſepulture. R. ſm Inno. in d. c. abolende. ꝙ apud eccleſiã cõſecratã: q2 cũ ɔſecrari debeat. vt in. c. ſicut. xvij. q. iiij. Ideo ad locũ non cõſecratum non põt accedere. de cõſe. eccleſie. vel alta. c. ſi eccleſiã. li. vi. põt tñ ẽt eſſe remotus ꝓpter fetorem.

3 ¶ Quis h3 ius funerandi. R. ſm Inno. in. c. i. de ſepul. ꝙ non omnis eccleſia: ſed ſolum illa que habet populum vel cui ex priuilegio ẽ cõceſſum. z hoc de iure canonico. Sed de iure ciuili competit omnibus qb9 ineſt ius inferendi mortuos. vt. ff. de mor. infe. p totũ. Aduerte h ꝙ pactum factum cum rectore eccleſie circa ſepulturam non recipiendam valet etiam factum ab his qb9 a ſede apoſtolica ɔcedit libera ſepultura. c. pactũ. de pac. li. vi.

¶ Vtrũ hñtes ius funerãdi poſſint itrare alterius ꝓchiã: z p ſe accipe fun9 z alia ɔſueta facere. R. ꝙ ſi hñt ex priuilegio pape: vt habeãt liberã ſepulturã: ſicut ſunt minores z predicatores. vt in cle. dudũ. de ſepul. ſic pñt ẽt nõ obſtãte ɔ̃dictiõe epi vel curati: z etiã nõ obſtãte ſtatuto qd̃ excõicat itrãtes alienã parrochiã. vt no. Ol. ɔſilio. cc xxiij. z ſeq̃. Ge. i. c. vt aiaz. de ɔſti. li. vi. z do. Car. in. d. cle. dudũ. Jo. de lign. ibidẽ. z p3 in. c. cũ libez. z. c. pñtia: de ſepul. Rõ q2 ɔceſſa libera ſepultura: ɔceſſum ẽ iter eundi ad capiendũ fun9: ſicut i ſili dicit lex qñ ɔcedit hauſtus aq̃ vr̃ ɔceſſu3 iter ad illud. ff. de ſerui. ru. predi. l. iij. §. pe. z vlti. z facit qd̃ dixi. ſ. Liber. Si vero nõ ɔcedit libera ſepultura: ſed tñ ſepultura. ſic do. An. t3 ꝙ ẽt pñt. Ric. de ſenis t3 ꝙ nõ. S3 iſtud Ge. i. d. c. vt aiaz. dicit, ɔcedere: vbi ɔcedit ſolũ ꝙ poſſint recipe eligẽtes ſepeliri apd̃ eos. Sed ego teneo ꝙ nõ pñt ſine lnia curati vel epi niſi habeãt liberã ſepulturã q2 de duab9 ſuitutib9 vna ſublata remanet altera: vt dicit gl. magna. i. c. omnis vtriuſq3 ſexus. de pe. z re. 4

¶ Quis põt eligẽ ſepulturã. R. ꝙ oĩs fidelis z q h3 liberũ arbitrium z etatem legitimam. ſ. ꝙ ſit pubes: q̃uis ſit in ptãte patris: tñ põt eligere ſine ɔſenſu patris. c. licet. in prin. de ſepul. li. vi. Impubes vero z qui non eſt cõpos ſue mentis eligere non poteſt. ar. c. vltimo. de ſuc. ab inte. 5

¶ Vtrũ religioſus poſſit eligere ſepulturã. R ꝙ nõ. niſi qñ extra monaſteriũ morit: ad qd̃ cõmode deferri ñ poſſet: q2 tũc põt eligere ſepulturã vbi pl3. c. religioſi. co. ti. li. vi. 6

¶ Vtrum ſeruus ſilr̃ poſſit. R. ſm. d. Pe. de peru. in tractatu de quarta. canonica portiõe eccleſie parrochialis ꝙ ſic: ſi eſt pubes. Si vero eſt impubes eliget dñs. Ita no. Jo. in. c. de vxore eodem. 7

¶ Vtrũ qs poſſit eligere ſibi ſepulturam i loco min9 religioſo q̃3 ſit locus vbi de iure deberet ſepeliri. R. oli3 fuit diuerſitas. hodie clarũ ẽ ꝙ ſic. p. c. cũ qs. co. li. vi. 8

¶ Vtrũ pr̃ poſſit eligere ꝓ filio ipubere cum ipſe ipubes eligere nõ poſſit. R. do. Pe. ſupradictus vbi. ſ. ꝙ ſic: cõſuetudine ſic diſponẽte. vt in. d. c. li3. z idẽ credit Ge. in. d. c. licet. de matre ſicut de patre. qñ ſic h3 ɔſuetudo. Et h ſolũ ꝓ filio legitimo naturali: non aũt ꝓ ſpurio 9

vel naturali tātū q appellatiōe filioꝝ nō ve/
niūt,naturales tātū vel ſpurij.l.generalr.C.de
inſti.ꝛ ſubſti.ꝛ in cle.i.de bap.ſed ꝓ adoptiuis
vel arrogatis bene poteſt.

10 ¶ Vtrū auus poſſit eligere ꝓ nepote īpubere
R.idē P̄e.vbi.ſ.ꝙ nō:qꝛ i materia odioſa ap
pellatiōe filioꝝ nō ꝯtinent̄ nepotes:aliter eni
filij:aliter nepotes appellant̄.Secus appella/
tione liberoꝝ:vt in.l.qd ſi nepotes.ff.de teſta.
tute.multo minus frat̄ aut ali⁹ collateralis.

11 ¶ Vtrū pr̄ poſſit eligere ꝓ filio adulto ſeu pu
bere.R.idē ibidē ꝙ nō.qꝛ.d.c.lꝫ ſolū pro ipube
re ꝯcedit electionē ſepulture.

12 ¶ Vtꝝ decapitādus ꝛ hmōi poſſint eligere
ſepulturā.R.q.ſ.ibidē.ꝙ ſi ſnia ē data nec ap/
pellatiōe ſuſpēſa nō pōt:qꝛ nullā vltimā vo/
lūtatē pōt dimittere.l.eius.ff.de teſta. q ēt nō
pōt ꝓ aia aliqd relinquere.vt no.Jo.an.in ad/
di.ad Spe.in ti.de inſtru.editōne.pōt tamen
oia ſacra petere.ꝛ recipe cle.i.ď pe.ꝛ re.Si vo
ſnia nō eſt data vel eſt appellatione ſuſpēſa ſic
poteſt eligere.

13 ¶ Vbi dꝫ qs ſepeliri qn̄ nō elegit ſepulturam
R.do.P̄e.prefatus.vbi.ſ.ꝓ multos caſus q̄s
ego reduco ad.xi.vt totalis habeat̄ intelligen/
tia circa hoc.

14 ¶ Prim⁹ eſt de ꝑrochianis q debēt ſepeliri n̄
in ꝑrochia:ſed i eccleſia vbi ſunt maiores ſui:
ita dicit glo.in.c.i.c.li.vi.facit.c.i.de ſepul.ꝛ eſt
caſus in.c.is q.e.ti.li.vi.ꝛ ibi h̄ tꝫ Arch.ꝛ Jo.

15 ¶ Sꝫ q̄ro q dicātur maiores.R.idē P̄e.vbi
ſ.ꝙ in iſto caſu intelligitur pater ꝛ auus.tex.ē
i.c.ebron.xiij.q.ij.iūcto.c.i.de ſepul.ꝛ iō lꝫ ꝓa/
u⁹ ꝛ attau⁹ eſſent alibi:non tn̄ ibi ſepeliet̄:ſꝫ
vbi pater ꝛ auus:ſꝫ ſi pr̄ eſſet ſepult⁹ i vno lo/
co ꝛ auus ꝛ alii maiores i alio:nō ſepeliet̄ fili⁹
cū pr̄e ſꝫ cū auo ꝛ ceteris maiorib⁹.ſm Jo.an.
per.c.ij.i prin.ꝛ.c.fraternitatē.de ſepul.ꝛ ꝑ.c.
cū qs.de ſepul.li.vj.lꝫ alij cōtrariū teneāt ꝑꝑ
tex.ꝯrios.xiij.q.ij.ſꝫ primū videt̄ verius.

16 ¶ Secūdus ē qn̄ nō app̄et vbi ſint ſepulchra
maioꝝ qꝛ tūc ſepeliet̄ i eccl'ia vbi audiuit diui
na ꝛ ꝑcepit eccleſiaſtica ſacra.d.c.i.ꝛ ibi ꝑ Jn/
no.ꝛ ē caſus i.d.c.is q.ꝛ i.c.in noſtra eodem.

17 ¶ Tertius ē qn̄ qs n̄ hēt ſepulchra maioꝝ ꝛ i
vna eccl'ia audiuit diuina:ꝛ i alia ꝑcepit ſacra/
mēta vl̄ ē parrochianus duaꝝ eccleſiaꝝ:ꝛ tūc
ſi vtraqꝫ eccl'ia hēt ius funerādi:tunc locus ē
preuentiōi.ď reſcri.c.duob⁹.li.vj.ſꝫ obuētōes
quarte diuident̄.c.cū qs.eo.li.vj.ꝛ ſi nō eſt ꝑuē
tio:ſed contendūt dioceſanus ꝯcordabit ꝑtes.

¶ Quartus eſt qn̄ eccl'ia eſt īterdicta vl̄ cimi/ 18
terium vbi de iure deberet ſepeliri.ꝛ tunc ſi eſt
eccl'ia ſepulchꝛi maioꝝ ſuoꝝ ſepeliet̄ in parro
chia.ſi vero ē parrochia ſepeliet̄ i eccl'ia cathe/
drali:ꝛ ſi oēs iſte eſſent interdicte cū nullus ibi
debeat ſepeliri.c.vt priuilegia de priuile.ꝛ.c.ſi
eccl'ia de priuile.li.vj.ꝛ.c.ſi de ſepul.li.vj.tunc
ſepeliet̄ i monaſterio ꝓpinquiori ſm Archi.c.
i.eo.li.vj.ꝛ Jo.an.in nouella ibidem.vel vbi ď
bebat ſoluere decimas ſm predictos.

¶ Quintus caſus ē de peregrinis ꝛ aduenis q 19
ſepelient̄ i parrochia ubi moriunt̄ ſi nō ſcitur
ubi ſint ſepulchra maiorū ſuoꝝ.vel ſi ſcit̄ ꝛ n̄
pn̄t comode deferri.Jnn.ꝛ Ho.tenent in.c.
i.eo.ꝙ i eccl'ia cathedrali.Alij dīt ꝙ vtraqꝫ ec/
cleſia habet ius ꝛ locus ē preuentōi.ꝛ iſtud ve
rius credo.Idem dic de damnatis ad morteꝫ
qn̄ ſepeliri permittuntur quod de peregrinis.

¶ Sextus caſus eſt de filio pubere.ꝛ debet ſe/ 20
peliri apud maiores ut in primo caſu.vel ſi eſt
ſm ſecundum vel tertium caſum.illud ſerua.

¶ Septimus caſus de filiis illegitimis:ſi ſūt 21
naturales tm̄ ſepeliunt̄ cum patre:niſi pater
fuiſſet in dignitate.l.ex facto.§.ſi quis rogat⁹
ff.ad trebe.ꝛ quod nō.in.d.l.generaliter.Si āt
ſunt ſpurij non ſepeliuntur cū patre quia nec
filii nominandi ſunt aūt ex complexu.C.ď.ice.
ꝛ inuti.nup nec etiam ſi legitiment̄ a principe
niſi ad petionem patris:ꝛ eo uiuente feciſſet.
facit quod no.i aūt.qui mo.na.eff̄i.ſui.Sepe/
lient̄ ergo tales in ſepulchro matris.probat̄
ff.ad munic.l.i.niſi ſit illuſtris femina.Si vo
ſint filij adoptiui vel arrogati:ſi uiuente pa/
tre adoptante moriunt̄ in eius ſepulchro ſepe
lientur.ſecus ſi mortuo:qꝛ tunc ſepeliunt̄ cum
patre naturali ſm ꝙ no.plene in.c.vnico.de co
gna.lega.

¶ Octauus caſus de vxore:ꝛ dic ꝙ ſi eſt car/ 22
naliter cognita:vel ad domū viri ducta:tūc ſe
peliī̄ i ſepulchro viri qꝛ iā conſecuta ē domici
liū mariti ꝑ conductionē.l.cū quedā puella.ff.
de iuriſdi.omniū iu.vel quia effecta vna caro
cum viro.d.c.ebrō.alias non.

¶ Quid ſi ſit cognita ꝛ tn̄ ꝑꝑ adulterium ſepa 23
rata.R.ꝙ non ſepeliet̄ cum viro qꝛ non ē am/
plius de domo viri niſi ſit reconciliata.

¶ Sed quid ſi mortuo viro receſſit de domo 24
mariti.R.ꝙ lꝫ fuerint opi.tn̄ mihi placet opi
nio Archi.ꝛ Jo.i.c.is qui.§.mulier.eo.li.vj.ꝙ
ſepelietur in ſepulchro viri.qꝛ licet ad aliud
domicilium ſe transferat:tn̄ retinet domiciliū

mariti:vt.l.filij.§. vidua.ff.ad munici. vel dic
ꝙ locus erit prcuentõi.ꝛ ꝙ de illa que habuit
plures viros:dic ꝙ vltimus cõſideratˀ qꝛ vna
caro eſt cum eo.
25 ¶ Sed pone ꝙ vir habeat ĩ vna eccl'ia ſepul-
chra maioꝝ ſuoꝝ:ꝛ in alia elegit ſepulturam
ꝛ ſepultus eſt ibi: vbi ſepeliet vxor eius. R.ꝙ
ĩ eccl'ia vbi maritus actualiter eſt ſepultus.d.
c.ebron.qđ intellige qñ maritus fuit ibi legi-
time ſepultus.qꝛ ſi fuiſſet excõmunicatꝰ vel in
terdictus nõ ſepelitur ibi. Similiter intellige
ſi commode poteſt illuc deferri.al's nõ.ar. d.c.
religioſi.
26 ¶ Nonus caſus de nouitijs religioſis q ſi ñ
erant obligati religiõi in genere debent ſepe-
liri in eccl'ia vbi de iure conuenit:nõ in mona-
ſterio vbi dicit Archi.i.c.cũ qs.co.li.vj. ſecus
ſi erat obligatus religioni in genere.ꝛ idẽ dic ꝺ
illis q ñ ſunt plene tranſlati. vt qꝛ habent ſua
in ꝓprio.
27 ¶ Decimus caſus ẽ de ꝑlatis eccl'iaꝝ : nã re
gulariter debent ſepeliri in eccl'ia vbi habent
ꝑlaturã:ꝛ ſi ĩ duabꝰ:locus ẽ ꝑuentiõi.vel dic ſi
moritˀ in vna caꝝ ibi erit ſepeliẽdus ſm Ar-
chi.i.d.c.cũ quis.Alij ãt clerici debent ſepeliri
in eccl'ia.vbi ſunt clerici ſeu beneficiati.
28 ¶ Undecimus caſus ẽ de illo q habet domi-
ciliũ ĩ ciuitate vel villa.ꝛ tranſfert ſe ad villã
ruralẽ recreationis cauſa: vel vt rura colat: ꝛ
ibi moritur.quia nõ ſepelitˀ ĩ eccl'ia rurali: ſed
ĩ ſepulchro maioꝝ ſuoꝝ ſm ꝙ dixi ĩ tribꝰ caſi
bus ꝑmis ſi cõmode ad eũ põt portari.d.c.re-
ligioſo.vt no. Archi.ꝛ. Jo.i.d.c.is qui.
29 ¶ Qui ſũt q priuantˀ eccl'aſtica ſepultura.R.ꝙ
xij.differentijs ꝑſonaꝝ interdicitˀ eccleſiaſtica
ſepultura.Primo excõicatis.cle.i.de ſepul. ꝛ ꝺ
pẽa ꝯfaciẽtiũ hẽs.ſ̃.Excõicatio.vij.caſu.xxxv
ꝛ hoc veꝝ:niſi abſoluantˀ.Scđo mãifeſtis vſu
rarijs.d.cle.i.ꝛ.c.qꝫqꝫ.de vſu.li.vi.habes.ſ̃.d.
caſu.xxxv.ħ veꝝ niſi peniteãt ꝛ faciãt cautio-
nẽ.Tertio q in torneamẽtis moriũtur.c.i.ꝺ tor
neamentis.Quarto raptoribꝰ q ꝑtinacitˀ cum
poſſint in vita nõ ſatiſfaciunt:ꝛ in morte non
pñt.c.ij.de rap.Quito blaſſematoribꝰ dei ꝛ ſcõ
rũ.c.ij.de maledi.Hoc veꝝ ſi illã pniam ſibi ĩ-
poſitã ꝯtẽnũt.Sexto q non cõicãt ſel' in anno
nec ꝯfitentˀ.c.oĩs vtriuſqꝫ.ꝺ pe.ꝛ re.niſi ſigna
ꝯtritionis oñdant. Septimo q moritˀ in pecca
to mortali notorie.c.cũ grauia. xiij.q.ij. Octa-
uo noĩatiꝫ ĩnđdictis.d.cle.i.ꝛ ħ ſub excõicatio-
nis pena.Alij ãt ĩnđdicti ſil'r priuãtur.vt in.d
caſu.xxxv.Nono illi cui ẽ intdictus igreſſus ec
cleſie.c.is q.de ſen.exc.li.vi.Decimo illi q ſacer
dotẽ tutorẽ filijs ſuis iſtituit.lxxxviij.di. neqꝫ
apõ.gl.ibi ꝯtriũ tꝫ.Undecimo iudeis vel paga
nis.de ꝯſe.di.i.c.eccleſiã.ꝛ.c.ſe. Duodecio cor-
poribus exẽteratis vel diuiſis. vt.ſ̃. Excõica-
tio.v.caſu.xxxij.
¶ Quid ſi tales de facto ſepeliuntur ĩ eccleſia 30
vel cimiterio.R.ꝙ ſi pñt diſcerni exhumandi
ſũt.al's nõ.c.ſacris.e.ti.ꝛ eccleſia vel cimiteriũ
recõciliãdũ.c.ꝯſuluiſti.de ꝯſe.ec.vel alta.
¶ Quid de puero extcto de ventre mr̃is mor- 31
tuo.R.ꝙ nõ dꝫ ſepeliri cũ matre:ſed ex̃ cimite
riũ.ſecus ſi nõ eſſet extractus ſm Ho.
¶ Qua pena puniendi ſũt q ad ſepulturã reci 32
piũt aliquẽ ĩ caſu nõ ꝯceſſo.R.tenẽtˀ ad reſtõꝫ
corporis ſi petatˀ.Itẽ omniũ q̃ occaſiõe illius
receperũt.c.fraternitatẽ.ꝛ.c.ex parte.cl.i.ꝛ.c.cuꝫ
liberũ.eo.ti.ꝛ alijs penis.vt.ſ̃.dictũ eſt. Excõi
catio.vij.caſu.xxxv.
¶ Quid ſi ſacerdos ꝑochialis corpus ciꝰ q ali 33
bi elegit ſepulturã violenter rapuerit: vel funꝰ
añqꝫ deueĩret ad manus coꝝ qbꝰ debebat ſpo
liauit.R.ſm Ho.ꝛ Jo.in.c.cũ libeꝝ.ꝛ Jo.i.c.
certificari.eo.ti.ꝛ Oldra.cõſilio.ccxiiij.ꝙ te-
netˀ reſtituere qcqđ accepit ꝛ ipꝫ corpꝰ: ꝛ vltra
ħ ꝑdit q̃rtã canõicaꝫ ad ſimilitudinem hr̃dis
res hr̃ditarias ſubtrahẽtis q in eis quartã tre
belianicã ꝑdit: ꝛ ius iſtitutõis debitũ qđ al's
erat detracturus.l.Paulus rñdit.ff.ad.l.falci.
ꝛ.l.reſcriptũ.ff.de.his.q.vt indi.qꝛ ꝓhibere vr̃
inferre ĩ ſepulchꝝ.q ſiue ĩ locũ iferre ꝓhibeat
ſiue in itinere.l.i.§.ꝓhiberi.ff.de mor.infe.do.
Pe.in.tractatu vbi.ſ̃.tꝫ q̊ ad canonicam ꝑtẽ
ꝯtriuꝫ. qꝛ delictũ ꝑſbr̃i nõ dꝫ nocere eccleſie.de
ordi.cogni.c.ij.xvj.q.vj.ſi epuꝫ.ꝛ qđ no.in re-
gula delictũ.li.vi.ꝛ glo.in.l.ſi qs in tãta.C. vñ
vi.ſed ego teneo cũ Ho.ꝛ Jo.ſi tale quid fiat
a prelato:qꝛ prelatus ſolus bñ põt preiudicare
eccleſie ĩ acqrẽdiſ.xvi.q.vi.§.ſi.ſicut ſeruꝰ dño
preiudicat in acquirẽdis.l.ſi.C.de acq.poſ.ſecꝰ
in acquiſitis.
¶ Utrũ pretextu debiti ſepultura poſſit ĩpedi 34
ri.R.ꝙ nõ.nec pretextu cuiuſcũqꝫ alterius obli
gatiõis.l.cũ ſit iniuſtũ.C.de ſepul.vio.nec dꝫ ĩ-
ferri moleſtia infra.x.dies ab obitu. al's ꝓ tũc
ẽ inutile qcqđ fit.vt in aut.ſed nec añ.C.de ſe-
pul.vio.q Uo ad domũ morientis accedit ꝛ ipꝫ
vel alios moleſtat vel rebꝰ eius inſignia ponit

ipſo iure cadit ab actiōe:⁊ i tantūdem heredi/
bus iniuriati ꝯdēnatur ⁊ publicaꝛ tertia pars
bonoꝝ ſuorum ⁊ eſt infamis:⁊ idem in eo qui
circa funus peccat.in aut.itēꝫ qui domuꝫ.C.de
ſepul.vio.

35 ¶Utrū inducentes ad iurādū vouenduꝫ vel
fide interpoſita:ſeu al's ad ꝓmittendum de ſe/
pultura eligenda peccent.R.ꝙ clerici ⁊ religio
ſi cuiuſcūqꝫ ſtatus aut ꝯditionis exiſtant q ad
vouendū vel iurandum ſeu al's ꝓmittendum
aliquē inducūt:vt apud eoꝝ eccleſias eligāt ſe
pulturam:vel iā electam vlterius non mutent
ſunt excōmunicati excōmunicatione papali a
qua preterqꝫ in mortis articulo nō poſſunt ab
ſolui citra papā.cle.cupientes.de penis.Sive
ro non iducūt ad vouendū vel promittenduꝫ
ſed ſolum vt ſimpl'r eligant:ſiue ſi inducūt ad
vouendum ⁊ promittendum:nō tamen vt eli/
gant apud ſuas eccleſias non incurrūt iſtā pe
nam:nec etiam credo peccent ſi modo doloſe
nō faciūt.qḋ no.do.Pe.de ancha. ⁊ Jo. mo.
in.d.cle.cupientes.

36 ¶Sed nunqd ligātur iſta pena ſi hoc faciant
indirecte.R.ꝙ ſiue directe vel indirecte publi/
ce vel occulte ꝑ ſe vel per aliū h̄ faciunt.ligan̄
ſm Zençe.⁊ refert Car.in.d.cle.

37 ¶Utrū ſola iductio inducat hanc penam.R.
ꝙ non:niſi habeat effectū.ſ.ꝙ ille faciat ad qḋ
alter inducebat ſm do.Car.in.d.cle.cupientes
Facit qḋ no.Archi.xvij.q.i.§.ſi ergo.⁊ Jo.an.
i.c.mulieres.de iudi.li.vi.

38 ¶Utrū prefati clerici aut religioſi q tale votū
vel ꝓmiſſionē fecerūt fieri teneanꝛ reſtituere
corpus illius q talē ꝓmiſſonē fecit ſi apud eos
eſt ſepultum.R.ꝙ ſic.ſi petatur:⁊ omnia que
occaſione funeris habuerunt.Et hoc.ī.decen/
dium:quod currit quo ad reſtitutionem corpo
ris a die petitionis:ſed quo ad reſtitutionem
aliorum ſtatim currit a die receptiōis ſm Jo.
an.in.c.i.de ſepul.li.vi.q2 prefatum.c.addit.ad
c.pleriſqꝫ.de pae.qḋ ſi nō faciūt ipſo tranſacto
decendio eorum eccleſie ⁊ cimiteria eccleſiaſti/
co tādiu ſunt interdicto ſuppoſita:donec ple/
ne reſtituerint prefata.vt in.d.c.i.Limita hoc
verum:niſi eſſet eccleſia i qua de iure eſſet ſepe
liendus:q2 ſic non teneretur reſtituere:nec cor
pus:nec aliud ſm veriorem opini.vt no. Be.
in.d.c.i.

39 ¶Sed nunqd illi q tale votum fecerūt ſeu ꝓ
miſſionem poterunt alibi eligere ſepulturam.
R.ꝙ non.ſed ſepelient̄ur apḋ eccleſias ad q̄s de
iure:al's eſſent deferēdi.vt in.d.c.i.

¶Quid de illo qui non ſuaſione aliquorū ſed 40
motu proprio fecit votum vel iuramentum
de ſepultura electa non mutanda.R.ſm Do.
ꝙ ſine cauſa mutare non poterit:⁊ ſic intellgit
c.ſi vero.de iureiuran.In quo dicitur ꝙ nemo
poteſt venire contra proprium iuramentum.
Si vero noua cauſa poſt iuramentum eſt orta
de qua non cogitauit quando iurauit.ſic pote
rit ſepulturam mutare:⁊ ſic intelligit ⁊ limitat
opi.legiſtarum qui tenent tale pactum non te
nere ſeu iuramētum.C.de legi.l.non dubium.
in fi.xiij.q.ij.c.vlti.C.de pac.l.iuriſgentium.§.
ſi paciſcar.Prelatus ex iuſta cā poteſt in ſe/
pulchrum vnius aliquem imittere inuito alio
de iure canonico:q2 eccleſia eſt quidam locus
ſpecialiter deo dedicatus:quā epiſcopus libe/
re facere poteſt ſm Archi.iij.q.ij.precipiendū
quāuis ſm leges non liceat.l.ij.⁊.l.ſi plures.ff.
de reli.⁊ ſum.fu.Sequitur Ludouicus de ro/
ma in notandis ſuis.

¶Utrum illi qui habent capellas a religioſiſ 41
ſeu prelatis conceſſas ſibi:in quibus fecerunt
ſepulchrum ꝓ ſe ⁊ ſuis de domo poſſint eis in/
uitis ipſis priuari ſeu alij i ipſis ſepulchris cō
tra eorum voluntatem poni.R.do.Pe.vbi.ſ.
ꝙ non.q2 talis capella ad ſepulchrum reputaꝛ
tanqꝫ hoſpitium.xiij.q.ij.c.hren.Sed de iure ē
ꝙ in fundo in quo quis habet vſum nō poteſt
dominus inhabitare iuito vſurario.ff.de vſu.
⁊ habita.lega.l.ſi heres.§.fi.⁊.l.ſequen.Et vi/
de quod nō.Aço.in ſūma.inſti.de vſu.⁊ habi/
ta.§.ſi vero vſus.⁊.§.illud notanter.ſi tamen
eſſent extincti ⁊ eorum dominus per mortem.
bene poſſent alijs concedi:quia mortuo vſura
rio ille vſus redit ad proprietarium libere.l.
pe.C.de vſufruc.Verius tamen videtur ꝙ ali
us poſſit imponi ipſis inuitis:vt in precedenti
bus.ſ.patet:niſi per hoc impedirentur ſuos
mortuos imponere.

¶Utrum poſſit fieri pactio ſuꝑ electione ſe/ 42
pulture.R.ſm Do.qcquid tpale datur vel ꝓ/
mittiꝛ:vt talis electio fiat ſimonia eſt.i.q.i.qꝫ
pio.de pac.c.fi.

¶Quid de his qui habent ſepulturam:in 43
quibus non ponitur niſi confrater vel ca/
nonicus.Reſpond.ꝙ ſi faciunt pactum aut
eſt taxa pro quanto extraneus debeat ibi ſepe/
liri ꝙ ſimonia ē.de ſimo.c.audiuimus.⁊.c.ſic.

qꝛ nec ꝓ terra: nec ꝓ officio aliqd recipi debet.
44 ¶ Quid de illo q mādat corpꝰ ſuū nō debē ſe
peliri.℞.ꝙ nō dꝫ ī plcri.ff.de.ↄdi.inſti.l.qdā.
⁊ no.xxi.di.§.nunc aūt.in glo.
45 ¶ Cuius expēſ fiet ſepultura.℞.ꝙ ſi ē vxor
que hēt dotē ⁊ alia bōa: ſi h̄ omnia remaneāt
apud maritū ipſe tn̄r facere expenſas oēs. Si
vo ſolū dos apō eū rēaneret ⁊ alia bōa ad ali
os irēt: ſic qlꝫ ꝓ rata ſua. puta ſi dos ſūt cētū
⁊ alia bōa.cc.tenebiť pro tertia pte: ⁊ alij ad qſ
dicta bōa veniunt ꝓ alijs duabꝰ. Si vo dotē
ēt reſtituit: ſi teneť hēdes vxoris.l.celſus. ⁊.l.
ſe.ff.de religi.⁊ ſum.fu. Si vō nō hēt nec dotē
nec alia bona: ſic tn̄r vir facere eas l.i.⁊.l.ſi qs
ff.de re.⁊ ſū.fu. Si āt ſūt alij ab vxore: ſic tn̄r
heres aut pater reſpectu filij: aut dominus re
ſpectu ſerui.d.l.ſi quis.
46 ¶ Vtꝝ valeat ſtatutum factuꝫ a laicis ꝙ non
valeat niſi tātū expēdi ī ſepultura.℞.ꝙ nō. ſꝫ
Ludo.de ro.qꝛ lꝫ nō ſit factū ſup ſpūalibꝰ eſt:
tn̄ ſup ↄneris eiſdē.ar.l.ꝙ ſi nolit ī fi.ff.d edili.
edic.in.c.cuꝫ laicis.de re.ec.non alie. Qd limi
ta vt.ſ̄.Immunitas.§.xlvij.

SEruitus eſt multiplex: Pria ē
ſuitus dei. Scda eſt
ſuitus peccati.de quibꝰ.ſ̄.ꝑceptū.§.v.
Tertia ſuitus ē q̄ hō ſuit hōi.⁊ ſic diffinitur.
Seruitus ē iſtitutio iuriſgentiuꝫ q̄ quis dn̄o
alieno ↄ nām ſubijciť.inſti.de iure pſo.§.ſuitꝰ
di.i.c.iuſgētiū.xij.q.ij.c.cum redēptor. Eſt alia
ſuitus largo mō dicta q̄ ē illa de aſcriptitijs: q̄
debeť a pſona rei. Eſt ⁊ alia ſuitus realis q̄ eſt
illa q̄ debeť a re rei ſicut ē ſuitus vrbana ⁊ ru
ſticana.qꝛ nō debeť pſone: ſꝫ p̄dio. vt i.l.ſi vnꝰ
ex ſocijs.ff.de ſerui.ru.p̄di. Vn̄ nō. ꝙ vrbana
p̄dia dn̄r oia edificia cā hitādi facta ⁊ ſtabuli
illis cōtigui: ſiue ſint in ciuitate vel villa vbi
cūqꝫ.ff.de vbo.ſi.l.vrbana p̄dia.ff.cōmunia
tam vr.q̄ꝫ ruſti.p̄.l.i. Ruſtica vo predia dn̄r
oia p̄dia ſine domo ad hitādū: lꝫ hēant tectū ꝓ
fructibus colligendis vel ſtabulū ꝓ equis vel
iumētis ſepatū ab oī edificio hitationis. vt.l.
hoc iure.ff.q.mo.pi.vel hypo.tacite ↄtra.⁊ ſꝫ h̄
ſuitus diciť vrbana vel ruſtica.de qbus hēs in
c.eccleſia.de conſti. Eſt alia q̄ dicitur mixta.q̄
iō mixta dr̄.qꝛ nō ē mere pſonalis q̄ debeť a p
ſona perſone. nec eſt mere realis q̄ debeať a re
rei: ſed eſt mixta eo ꝙ debeť a re pſone q̄ ēt pſo
nalis appellať.vt.l.i.ff.de ſerui.qꝛ cū pſona ſp
finiť.vt.l.iij.§.fi.ff.qui.mo. vuſuſfruc. amit. q̄
ēt realis diciť: qꝛ tā q̄ꝫ ius reale vēdicať: ſꝫ non
rei vendicatiōe: qa incorporale ē: ſꝫ quaſi ven
dicať cū agiť iiuriaꝝ ſi ꝓhibeť ire ⁊ hmōi.vt.l.
vti frui.§.vtꝝ aūt.ff.ſi vuſuſfru.pe.vt no.Cy.
in ℞ica.C.de vſufruc. Spēs huius ſūt tres.ſ.
vſus.habitatio.⁊ vſuſfructus. ⁊ de iſtis non
loquor hic.ſed ſolū de iſta tertia qua pſona eſt
ſerua pſone.de qua loquor in infraſcriptis.
¶ Quo mō efficitur quis ſeruus.℞.ꝙ quadru 1
pliciter. Primo ex natiuitate vt cū quis naſci
tur de ſerua. Hodie tamē de ↄſuetudine non
ſeruať. ⁊ vide.ſ̄.Filios.§.xx. De iure etiā non
eſſet ſeruꝰ ſi in aliquo tēpore quo mater eū ha
buit in ventre fuiſſet libera vel ī partu. vt iſti.
de igenuis.§.ſufficit. Notāt Ber. Inn.⁊ Ho
ſti.i.c.fi.de ſeruis nō ordinandis. Secūdo ef
ficitur ſeruus ex bello.de quo dic vt.ſ̄.Bellū.i
p̄n. Tertio ex delicto: vt cū libertus rōne igra
titudinis reducitur in ſeruitutē.l.ſi manumiſ
ſus.C.de liber.⁊ eo.libe. vl' cū alio modo a lege
ꝑ pen̄ imponitur: vt a raptore puelle.xxxvi.q.
i.de raptoribus: vel in deferētibus ꝓhibita ſa
racenis q efficiuntur ſerui capientium.vt pꝫ ꝑ
extrauagātes multorū pontificū. Quarto ex
ꝓpria volūtate. ſicut cū maior.xx.annis cum i
tentione participādi de precio.quod quidem i
veritate participat ſciens ſe eſſe liberū conſē
tit alicui venditori q ſimiliter ſcit cum liberū
eſſe: vt ipm vendat. Nam iſtis concurrētibus
efficitur ſeruus. vt no.i.l.i.ff.qui.ad liber.ꝓcla.
nō licet.l.liberis.ff.de libe.cā. Si aliqd p̄dicto
rū deficiat nō valet.⁊ ſi nihil deficiat de p̄di
ctis: non teneť dn̄s q eū emit recipere p̄ciuꝫ ſi
nō vult: ⁊ ſi manumittať erit libertus nō inge
nuus.l.liber hō.ff.de ſta.ho.⁊ de predictis ha
bes Inſti.de iure pſonaꝝ. Fallit hoc in filio:
quē pr̄ neceſſitate famis vrgente pōt vendere
nō tn̄ mater: ⁊ talis filius venditus igenuita
tē recipit qn̄cūqꝫ preciū emptori reſtituet ipſe:
vel aliꝰ quicūqꝫ pro eo. vt in.l.i.⁊.ij.in tex. ⁊ in
glo.C.de pr̄ibus q fi.diſtra. Addo.v.modū ex
quo qs efficiť ſeruus.de quo hēs.ſ̄.Colonus.
ſ.de illis q fingūt ſe iualidos vt mēdicēt.
¶ Quō ſui efficiunť liberi.℞.ꝙ multꝭ modis 2
ſ.ↄuincēdo in iudicio reū necis dn̄i ſui. Itē ac
cuſando falſariū monete. Itē raptorē vginiſ
diſſimulatiōe preteritū. Itē deſertorē militie.
de quibꝰ habes in.l.i.C.pro q.ca.ſerui ꝓ p̄mio
liber.ac. Et fortius i ↄſcia credo ꝙ poſſit fuge
re āeilla.qn̄ dn̄s cogit eā ad peccatū fornicatio
nis: ⁊ ſic ſtare vt libera. Facit auctoritas Pau
li.i.ad corin.vi. Fugite fornicationē.facit regu

la qd non eſt.de reg.iur.⁊ priuilegiũ meretur amittere q ꝯceſſa abutiẗ ptãte.de iure ẽt põt i/plorare offm̃ epi vt cõpellat dñs eã manumittere:⁊ poteſt cõpelli.l.ſi lenones.C.de epiſ. au/di.Multi ſunt alij caſus quos omitto qꝛ non ſunt in vſu.Efficiunẗ ẽt ex manumiſſione. de quo vide.s.Manumiſſio.Itẽ ex expoſitione ſerui lãguidi:vel denegatiõe alimẽtoꝝ facta a dño.vide.s.Expoſitus.Itẽ ex emptione facta a iudeo de ſeruo xpiano.vide.s.Iudeus.

3 ¶Vtrũ ſeruus poſſit ordinari.R.ꝙ. non niſi plene libertati ſit reſtitutus.de quo hẽs plene liiij.di.per totum.

4 ¶Quid ſi ſuus ordineẗ.R.ꝙ ſi ordinaẗ dño ſciente ⁊ nõ ꝯdicente:eoipſo efficiẗ ingenuus ⁊ liber ad quoſcũqꝫ ordines ſit promotus.liiij di.c.ſi ſeruus ſciente.Si vero dño ignorãte ⁊ pñtatore ⁊ ordinatore:ſic ſi fuit ꝓmotuſ ad minores redigiẗ in priſtinã ſeruitutẽ.liiij.di. nulli. Si vero fuit ꝓmotus ad ſacros ordines.ſ. ſubdiaconatũ ⁊ diaconatũ dabit vicariuꝫ vel preciũ ⁊ remanebit liber.liiij.di.ex antiqs. qd ſi nõ hꝫ vel nõ põt dꝫ deponi ⁊ reſtitui dño.vide glo.in.c.ij.de ſer.nõ or.Si vero ad ſacerdotiũ ſic ſeruiet in his que ordinẽ ſuũ decent.alr nõ.⁊ h verũ ſi dñs repetet eũ ĩfra ãnum a die ſcie ſm Ho.Quis alij dicãt a die ordinatiõis qꝛ poſt annũ nõ põt repetere.liiij.di.ſi ſeruus. Idẽ tꝫ Ray.de originarijs aſcripticijs ⁊ colonis ꝓprie dictis ꝙ nõ poſſunt ꝓmoueri ⁊ pro/moti reſtituũtur.vt.s.de ſeruis.

5 ¶Vtrũ talis depoſitus gaudeat priuilegio clericali.R.ꝙ non.niſi tñ ꝙ verberari nõ põt vt no.gl.in.c.ij.liiij.di.alr verberãs ipm eẽt excõicatus ſm Inno.

6 ¶Sed nũqd teneẗ cõtinere talis.R.ꝙ ſic. vt no.Io.liiij.di.c.nulli.

7 ¶Vtrũ ſeruus poſſit ꝯhere matrimoniũ al' a predict' ordinat'.vide.s.Matrimoniũ.iij. i/pedimẽto.iiij.§.iiij.

8 ¶Vtrũ tpe pſecutiõis liceat xpianis ſe ſubijcere ſeruituti ĩfideliũ cũ pacto ꝙ rit' xpianoꝝ non dimittent.R.Inno.de renun.c.niſi cũ pridem.ꝙ ſic.

9 ¶Qui ſine cã ſeruũ occiderit nõ minus punietur qꝫ qui alienũ ſeruũ occiderit.l.i.in fi.ff.de his q ſunt ſui vel alie.iuris.

Sigillum quis põt hẽre.R. vt no.in'.c. dilecta. de exceſ.pre.⁊ dic vt.s.de iſignijs aſſumẽdis.⁊ ſm eã di.s.Inſignia.

Simonia primo quid ẽ.R. ꝙ eſt ſpũaliũ vel ſpũalibus annexoꝝ: aut a ſpũalibus dependentiũ vel ꝯſequẽtium: vel ad ſpũalia antecedent ordinãtiũ precedẽte pacto ꝓmiſſiõis:omiſſiõis:ꝯditiõis:modi ſuicij precũ vel cuiuſuis tpalitat' receptio ſiue donatio.Hãc deſcriptionem elicio ex dictis do/ctoꝝ que clari'.i.patebit.

¶Quero qd in predicta deſcriptõe ĩtelligatur noĩe ſpũaliũ.R.vt colligo ex Pa.in.c.ꝯſulere. de ſimo.⁊ alijs doc.maxime Ri.in.iiij.di.xxv ar.iij.q.ij.⁊ Aſten.li.vi.ti.lv.Spũale dr dupliciter i ꝓpoſito.Primo p cõparationem ad ſpm̃ ſcm̃.Scdo p cõparationẽ ad ſpm̃ humanum. Spũale primo modo dictũ tripliciẗ accipiẗ.ſ. primo p eſſentiã:vt grã ⁊ virtutes gratuite.⁊ iſtud ſpãle:nec de iure nec de facto põt vendi qꝛ nõ cadit in cõuentionẽ.⁊ de his hẽs.i.q.i.c. i.⁊ ibi glo.Scdo accipiẗ p cauſalitatẽ ⁊ diſpoſitionẽ:vt ſunt ſacrã q̃ ſunt quodãmõ cã gra/tie ⁊ virtutũ:qꝛ per ea ꝯſeqmur grãm ⁊ virtutes.⁊ iſta cũ ſint corporalia cadũt in pactũ: ſed nõ ſine ſimonia.vt in.c.nõ ſatis.⁊.c.cũ in eccleſie co.Tertio accipiẗ ſpũale pmo modo dictuꝫ p effectũ.vt ſũt ea que ꝯueniũt alicui ex aliquo dono vel officio ſpũali.vt ꝓphare:miracula facere:diuinũ offm̃ celebrare:⁊ talia ſpũalia non pñt vendi:redimi:vel reſignari p pecunia.c.q̃/relã.eo.i.q.i.nullus eps.el.ij.niſi ſm ꝙ.i.dicaꝫ Spũale vero ſcdo mõ dictũ per cõpationẽ ad ſpm̃ humanũ dr duplr.Primo p eſſentiã: vt ſunt ſcie oẽs que per inueſtigationẽ humanã ⁊ doctrinã acqrũtur.⁊ h nec de iure nec de fa/cto vendi pñt.vt pꝫ.puer.xvij.qd inquit pro/deſt ſtulto hr̃e diuitias:cum non poſſit emere ſapiẽtiam.Scdo dr ſpirituale per cãm.vt doctrina predictaꝝ ſciaꝝ que de iure ⁊ facto vẽdi põt aliquãdo:aliquãdo vero non ſine ſimonia.vt patebit.i. 1

¶Quid dr annexũ ſpũali pmo mõ dcm̃.ſ.p comparationẽ ad ſpm̃ ſcm̃.R.ꝙ oẽ illud in quo ſpirituale miniſtraẗ vt vaſa ſacra:eccleſia:cimiteriũ ⁊ relige ſcõꝝ:veſtis ſacerdotalis: vt ſacra eſt ⁊ huiuſmodi. 2

¶Quid dr dependere vel ꝯſeq a ſpũali pmõ. 3
R.ꝙ omne illud qd ex ſpũali dependet ſiue ꝯſeqẗ.vt hr̃e eccleſiã vel dignitatẽ eccleſiaſticam canonicã vel prebendã:ſiue aliud beneficiũ eccleſiaſticũ:vel ius percipiendi decimas primi/tias vel oblatiões:⁊ qcqd cõpetit clericis rõe

ordinis .vt pulſare cāpanas: claudere hoſtia
eccleſie ⁊ ſimilia. q: hec oia ordini clericali ſunt
annexa. q: ſolis clericis conueniūt. ⁊ iſtō ānexū
vel depēdēs nō pōt vendi. c. ad aures. c. ad no
ſtrā. eo. ti. aliter cōmittit ſimonia. ⁊ ꝓpea ꝓcu
ratores rerū eccleſiaſticaꝝ. vt ꝑpoſitus: icono
mus ⁊ vicedn̄s qui ē qui ꝑeſt reb⁹ epi. ⁊ ſilr d-
fenſores vt aduocatus vniuerſitatꝭ eccleſie ſin
dicus. ſ. q ꝑeſt cauſis eccleſie. ⁊ caſtaldus ſiue
maior dn̄s. q. ſ. hȝ curā reꝝ exteriorū epi ⁊ iu-
dex epi: ⁊ ſilr ſubiecti rlc. vt archidiaconus: ar
chipſbr̄: canonicus: monacus. ⁊ qlȝ eccleſiaſti-
co mācipatus offō. tales ſi ꝑ pecuniā ordināt
ſimoniaci iudicant. ſm̄ Hgo. ⁊ Archi. i. q. iij.
ſaluator. Sȝ Ray. limitat veꝝ qn̄ talis admi-
niſtratio hȝ ānexū aliquid ſpūalitatis.

4 ¶ Quid dr̄ ad ſpūale ꝑ mō acceptū ancedent
ordinari. R. ꝙ iuſpatronatus qd̄ ē ptās p̄ntā
di ad offm̄ eccleſiaſticū qd̄ quidē ſilr vendi nō
pōt ſine ſimonia. vt in. c. i. de iurepatro. ſȝ trā
ſit cū vniuerſitate tēporali. vt in. c. ex litteris
de iurepatro

5 ¶ Quid dr̄ annexū ſpūali ſo mō acceptum. ſ.
ꝑ cōpatōȝ ad ſpūm hūanū vel dependēs. R. ꝙ
ſūt ſchole: libri. ⁊ hmōi. ⁊ talia vēdi p̄nt de iure
niſi eccleſia locū ſcholarū aſſignaſſet doctori.

6 Utꝝ ſola volūtas vēdēdi vel emendi ſpūalia
faciat aliquē ſimoniacum. R. Tācre. ⁊ Ber. c.
vl. eo. ti. tȝ ꝙ nō. ⁊ ꝓ eis facit. c. tua nos in fi.
⁊. d. c ſi. eo. ti. ⁊. c. vt nr̄m vt eccleſiaſtica bn̄fi-
cia. ſȝ ego diſtiguo cū Po. q ꝙ ad deuȝ ⁊ pc̄m
mortale ſola volūtate cōmittit. vn̄ cū quis di-
cit miſſā: audit ↄfeſſiōeſ: exhibet ſacra. ⁊ hmōi
ꝑncipaliter hac intētione: vt ꝑꝑ id recipiat pe
cuniā vel aliō tꝑale peccat mortaliter ⁊ ſimo-
niacus ē ꝙ ad deū. ſilr q hac intētōe dat: ſecus
ſi daret ꝓ ſuſtētatōe miniſtri ꝑncipaliter: vel
ob reuerentiā ſacri: vel ad ſuādū laudabilem
ↄſuetudinē. q: ſic licet. i. q. ij. ſicut epm̄. facit. c.
q ꝑ pecuniā. i. q. i. ſȝ ꝙ ad eccleſiā nō. vt i. c. tua
nos eo. ⁊ iō ſola p̄nia ſine alia reſtōe delet vt i
c ſi. eo. Qd̄ quidē limitat Po. ibidē veꝝ i caſu
ꝙ ſimonia ē ſolū de iure poſitiuo. imo tȝ ꝙ nec
ēt peccat. ſȝ vbi ſimonia ē de iure diuio ſic tȝ
ꝙ talis ita dȝ iduci ad reſtituēdū qcqd accepit
ſicut ⁊ vſurarius mētalis. ⁊ plȝ Pa. i. d. c. ſi. ſȝ h
n̄ teneo quo ad pc̄m. q: ſine dubio peccat mor-
talr ſi hēt volūtatē dliberatā ad dādū ſpūalia
ꝓ tꝑalibus. Eſt bn̄ veꝝ ꝙ niſi ſeqt̄ effectus. ſ.
datō ſpūalis ꝓ tꝑali: nunꝗ̄ erit ſimoniacus.

vt no. i. c. nēo. eo. Quo āt ad reſtōm dic vt. j. ſi-
mōia. vij. i ꝑn. quo ad alias pēas ipoſitas a iur
ↄ ſimoniacos firmiter tene ꝙ requirit pactio;
Jō in diffintōe dixi precedente pacto.

¶ Sȝ qd ſi neqȝ miſtrāſ ſpūale: neqȝ accipiēs a 7
liqd dat: vel accipit vl paſcit ō dādo vl accipiē
do ſȝ ipſis igrantib⁹ aīcus accipiētꝭ ſpūale dat
aliqd cū pacto ↄſiliario miniſtrātꝭ. vt ad mini
ſtrañ. iducat. R. ꝙ lȝ dās ſpūale ⁊ recipiēs nō
ſint ſimoniaci: ex quo nō ſciūt aliqd: tn̄ tā ami
cus predictus ꝗ̄ȝ ↄſiliari⁹ ſimoniaci ſunt. i. q. i.
ſtatuimus. ⁊. c. ſi qui a ſimoniacis.

SImonia. ii.

In quibus caſibus pactio ꝓmiſſiōis: omiſſiōis: ↄditiōis: modi: ſer-
uitij: precum: ⁊ hmōi tꝑaliū ꝓ re ſpūali vel an
nexo ſeu dependēti a ſpūali nō iducit ſimoniā
R. ꝙ. xvij. caſibus.

¶ Primo qn̄ poſſeſſio dat cū pacto vt i ea cō 1
ſtruat eccleſia. vt in. c. oliȝ cām. de reſti. ſpo. vn̄
ēt pōt dari lnia cōſtruēdi ipſaȝ eccleſiā ſub cer
to pacto. vt in. c. quāto. de cenſi. ⁊ in. c. ex iſinua
tiōe. eo. q: talia pacta reputant ſpūalia. ſicut ⁊
in. c. ſignificatū. de prebē. vbi dat ꝑbēda cū pa
cto ꝙ quotidie celebret in tali eccleſia: ⁊ ꝙ non
poſſit eā dimittere. ⁊ lȝ q: in traditiōe rei ſue q
libet pōt q ſibi placuerit apponere pactū. c. ve
rum. de cōdi. appo.

¶ Utrū laicus dādo rē tꝑalē eccleſie poſſit ap 2
ponere ↄditōȝ ſpūalē. puta ꝙ fiat āniuerſariū
vel dicātur tot miſſe. vide. j. Simonia. iij. §. ij.

¶ Utꝝ offerēſ bona ſua eccleſie: vt efficiat ca- 3
nonicus: ⁊ ex illis bonis poſtmodū iſtituat ſi-
bi prebēda ſit ſimoniacus. R. ꝙ ſic. tex. ē i. c. tua
nos eo. ſec⁹ ſi pure ⁊ liberaliter donaſſȝ: ⁊ p⁹ hu
militer peteret admitti i canonicū ⁊ retinere ꝑ
dicta i prebēdā: ⁊ clerici pure conſentirent: q:
tunc liceret.

¶ Quid de eo q ↄſtituit de bonis ſuis preben 4
dā in aliq̄ eccleſia ſibi retinēdo ptātē ↄferēdi
eā alicui alteri. R. ꝙ pōt ſine ſimonia retinere
ſibi iuſpatronatus: vel i ꝑpetuū: vel ad tp̄s: ſed
nō valet niſi fiat de ↄſenſu epi ⁊ frūm eius ſi q
ſunt ibi i ↄſtōne eius.

¶ Pone ꝙ ſtatuto cauet ꝙ nouiter recept⁹ i 5
canonicū vel monacū teneat ſoluere certū qd
Querit vtrū ſit ſimonia p⁹ receptōȝ illud ſol-
uere. R. Pa. in. c. dilect⁹. el. ij. eo. ꝙ ſic. ex quo ꝑ
ceſſit taxatio: q: talis ſolutio vr̄ facta virtute
illius taxatiōis ⁊ non libere. facit tex. prefati. c.

diſlectus.ꝛ.c.ex multis.i.q.iij.ꝛ.c.veniẽs.eo. ti.
qď limitãt veꝝ aliq qñ tale ſolutũ cedit i vtili
tatẽ priuatã:aut canonicoꝝ: ſecus ſi ſolueret
ꝓ fabrica eccleſie:vel alijs ad diuinũ cultũ pti/
nẽtib⁹ ſꝫ Ho.ar.ď ꝯſti.c.cũ oẽſ.ꝛ.c.ex pte.Nã
laudabilis ꝯſuetudo dꝫ ſeruari.c.ad apl'icã.eo.
ꝛ.c.ſignificatũ.ď preb.nõ tñ dꝫ retineri pbẽda
loco pignoris.ar.d.c.ſignificatũ.vel ẽt põt reti
neri ſi ꝯſuetudo ſit ꝙ nõ aſſignet pbẽda quo/
uſqꝫ tale qd ſoluerit.In hoc eni caſu fit pmu/
tatio ſpũalis ad ſpũale:qď licꝫ.de re. pmu.c.ad
qõnes.pa.tñ in.c.Jacobus.eo.tꝫ ꝙ ſi ſtatutum
iponit tale on⁹ recipiẽdo vel recepto de nouo:
vt teneat ſoluere certũ qd ẽt eccleſie vel ad cul
tũ dei ꝙ non valet ſine ſimonia.ꝛ facit.d.c. ex
multis cũ alijs.Si vero ſtatutũ iponit on⁹ pre
bẽde ſic vꝫ in fauorẽ cult⁹ diuini.ar.c.ſignifica
tũ.de prebẽ.ꝛ.c.vnico.vt eccl'.bñfi.ꝛ ar.in.c. ſi
pp tua debita.de reſcrip.li.vi.ꝛ hec magꝭ plꝫ:
ſed nec primã opi.ꝯdẽno.

6 ¶ Scõs ẽ cũ aliqd ꝓ opibus ſpũalibus alicui
pſbytero dat q ad ca:al's nõ tenet.xij.q.ij.cha/
ritatẽ.Aduerte tñ ꝙ i h fuerunt opi. vt refert
Pa.i.c.ſignificatũ.de pbẽ.magꝭ.iſta opio plꝫ
Pa.ꝛ glo.i.d.c.ſignificatũ.ꝛ Ric.i.iiij.di.xxv
ar.iij.q.i.ꝛ Ho.ꝛ Hoſ.ꝛ Inno.in.c.qm̃.ne p̃.
vi.ſu.q tꝫ ꝙ licite põt aliqd recipe ſacerdos ꝓ
miſſis celebrãdis ꝛ alijs ſpũalib⁹ adminiſtrã/
dis.dũmõ nõ intendat vendere ſpũale:ſeu re/
cipe pecuniã ꝓ ſpũalib⁹:ſed potius ꝓ ſeruitio
ꝛ recõpẽſatõe laboꝝ dãnoꝝ q̃ ſuſtinet trahen
do ibi morã ꝛ ſua ſuſtẽtatõe.et ꝙ ad ea exhibẽ
da nõ ſit ex offõ obligatus: q: ſi itẽderet reci/
pere ꝓ ſpũali eẽt ſimonia.c.iudices.i.q.i. Sil'r
eſſet ſimonia ſi ſacerdos prochialis a ſuis ſub
ditꝭ h exigeret:q: ad h tenet q nec ẽt ꝓ ſumptu
aliqd põt accipe ab eis ſine ſimonia ꝓ quocũ/
qꝫ ſpũali.c.vẽdẽtes.i.q.iij.ab alijs aũt bñ põt.
Veꝝ ẽ ꝙ Hoſ.ꝛ Ray.dicunt ꝙ ſi talis ſacer
dos q ẽt nõ obligat ex offõ hꝫ ſumpt⁹ neceſſa/
rios aliũde ꝙ dꝫ gratis cãtare:ꝙ ſi facit ꝓ pe/
cunia:aut erit ſimonia aut auaritia:ſed cum ſi
monia nõ poſſit eẽ cũ nõ intendat vẽdere ſpũa
le:ꝛ nemo teneat ſuis ſtipẽdijs militare.c.cum
ſit.eo.ꝗ ibi vr turpe lucrũ:vt pꝫ in.d.c.iudices
ꝛ ar.xij.q.i.Illi q.vel ad minus hꝫ ſpẽm mali.
Tu vero tene ꝙ tria ꝯcurrere debẽt vt liceat.
Primũ ꝙ nõ capiat niſi ꝓ ſumptu vel labore
Scõm ꝙ nõ ſit ex offõ obligat⁹ miſtrare. Ter
tiũ ꝙ nõ habeat aliũde ſumpt⁹ neceſſarios.

¶ Sed ſi ſacerdos parrochialis non hꝫ ſum/ 7
ptus neceſſarios:nunquid poterit ſine ſimo/
nia exigere aliquid ꝓ ſpiritualib⁹.R'. ſm Pa.
in.c.dilectus.el.i.eo.ꝙ ſi poteſt aliunde ſibi ho
neſte victum querere.puta ſcribendo ꝛ huiuſ/
modi:ſic nõ poteſt exigere:ſed laborare debet
manibus.xci.di.c.clericus.Si vero non poteſt
tunc epiſcopus debet ſibi prouidere:vel popu
lus poteſt compelli ad preſtandum ſibi neceſſa
ria ꝓ victu.ꝛ facit glo.bona.in.c.omnis xpia/
nus.de conſe.di.i.que dicit ꝙ poteſt ſubtrahe
re ſacramenta populo niſi oblationem faciat.
ꝛ ſm hãc di.intellige.glo.ꝛ tex.in.c.precipim⁹
xxi.q.ij.ꝛ ſm predicta limita q: vnũ ſine reliq̃
nõ ꝓcedit.i.q.iij.ſi quis obiecerit.

¶ Tertius eſt quãdo datur aliquid ꝓ vita eter 8
na:vel remiſſione ſuorum peccatorũꝫ ſm illud
Daniel'.iiij.peccata tua elemoſynis redime.de
teſta.c.fi.xiij.q.ij.anime.lxxxij.di.preſ byter.in
glo. Ratio q: predicta proponuntur nobis ve
nalia a deo pro moneta dilectionis ꝛ operib⁹
charitatis:q: elemoſyna non eſt precium vite
eterne: niſi inquantum imperatur a charita/
te:non ſic alia ſpiritualia que conferunt p mi/
niſtros eccleſie.

¶ Vtrũ faciens votũ deo vt obtineat qd tpa 9
le ſit ſimoniacus. vide.j. Votũ.i.§.ix.

¶ Quartus eſt quando dat aliquid ꝓ redimẽ 10
da vexatione q̃ ſibi ſit in re ſpirituali.c. dilect⁹
el.i.eo.quod limito verum quãdo certus ẽ de
iniuſticia que ſibi fit.ſecus eſſꝫ in dubio:q: nõ
liceret. Vnde ſi epiſcopus me iniuſte excõmu
nicet poſſum ſibi dare pecuniam vt ſententiaꝫ
reuocet et me abſoluat ſm glo.in.c. ad aures.
eo.Inno.ibidem tenet contrarium .ſ. ꝙ non
poſſit ſine ſimonia. Sed Jo.an.ibidẽ.ꝛ ſeqtur
Pa.dicit ꝙ ſi tali iminet aliquod graue preiu
dicium ex dilatata abſolutiõe:puta q: debebat
eligere vel eligi:vel currit ſibi preſcriptio ꝛ hu
iuſmodi ſic vera ẽ opio glo.q: tũc redimit vexa
tionẽ ſuã.d.c.dilectus.Si nõ ſubeſt ſibi aliqď
preiudiciuꝫ ex dilatõe abſolutõis: tũc eſt vera
opi.Inno.ꝛ iõ hẽat recurſum ad ſupiorẽ.ar.c.
nulli⁹.ď iurepa. Idẽ dic ď ſuſpẽſiõe vl' interdicto.

¶ Vtrũ poſſit aliqd dari ꝯdicẽti mihi de iure 11
vel de facto:ne ſeq̃r aliqď ſpũale. R'. Pa.in.c.
Mattheus.eo.ꝙ nõ lꝫ ꝓ iure q̃rendo ſine ſi/
monia.ar.c.ſignificaſti.de ele.Nec ẽt ꝓ poſſeſ
ſione hñda poſt ius q̃ſitum ſm Inno.in.c.ad
aures.de ſimoni.ꝛ glo.xvi.q.vij.decimas.ſed

ꝑ iure quesito sic. vt in.d.c.dilect⁹. Ubi Pa.
ēt addit limitādo predicta ꝙ si pp potentiam
aduersarij non posset apud superiorē de facili
ꝯseq possessionē: tūc vt euitet magnū incōmo
dū posset aliqd dare sine simonia: sicut dictuꝫ
est de absolutiōe ab excōicatiōe. Si vero iniu
ste possidet non pōt aliquid dare sine simonia
vt nō vexetur. Silr ne epus eū iuste deponat:
vel ne accusetur iuste: vel illi q pretendit ius in
beneficio: qꝛ tūc nō esset redimere vexationem
vt no.in.c.nemo.co.ti. Hic aduerte ꝙ reddēs
spūale qd vsurpat solū ex pecūia: lꝫ dās possit
sine simonia redimere: tñ ille a quo redimitur
ē simoniacus fm Hostiē.

12 ¶ Utrū possit sine simonia aliqd dari pr̄bro
pro baptismo q non vult aliter baptiçare. R.
Pa.in.c.cū in ecclesie.e.ti. ꝙ i adulto nō: quia
pp ꝯtritionē pōt saluari. ar.c.debituꝫ. ⁊ qd ibi
no. de baptismo. ⁊ in.c.ij. de presby. non bap.
Sed ꝓ īfante sūt opiones. Aliq: vt Tho. fa fe.
⁊ Pe. de tarē. ⁊ Pe. de pal. i.iiij. ⁊ gl. in.c. ba-
ptiçādis. i.q.i. dicūt ꝙ nō lꝫ: qꝛ nō sunt facien-
da mala vt veniāt bona. xiiij.di.c. qd ait loth.
⁊ ibi glo. ⁊.xlvi.di. sicut. sed Pa. vbi.s. ⁊ Ric.
⁊ Lādul. i.iiij.di.xxv. reputāt veꝝ i adulto: qꝛ
bona voluntas ei sufficit in tali casu. Sed qñ
qs hꝫ puerū ⁊ nō reperitur ali⁹ q possit bapti-
çare vel sciat. vtputa qꝛ ē mutus: vel nō hꝫ ma
nus ille qui q̄rit ꝙ baptiçeꝛ: nec aliū hꝫ: ꝙ tunc
licite dat: qꝛ nō emit spūale: nec hͦ dꝫ intēdere:
sed remouere vexationē ⁊ īpedimentū: ⁊ dꝫ itē
dere emere tpale. s. aquā solū. ⁊ hͦ tene.

13 ¶ Utrū licite deꝛ pecunia pagano vt se bapti
çari pmittat. R. in gl. i.q.ij. in.c. q̄ꝫ pio. recitanꝛ
opi. sed tene opi. Pa. i.c. cū in ecclesie. co. q dic
ꝙ si pp pauptatē timeret venire ad fidē: tūc lꝫ
ei aliquid dare vt veniat. Si vo nō hꝫ volun
tatē veniēdi: nisi pp cupiditatē tūc nō lꝫ: qꝛ ba
ptismus ei paꝝ ꝓdesset. xv.q.i. nō est. imo pec-
cat: qꝛ abutiꝛ bono. ⁊ silr dātes. ar. xxiij.q.v. ad
fidē: nisi probabiliter p̄sumeret ꝙ postea mu-
tabit volūtatem.

14 ¶ Quid si ecclesia mea vel prebēda me remo
to alij ē assignata. R. ꝙ si pro p̄cio eā recupero
vl redimo simonia ē: siue iuste: siue iniuste sim
ā motus. Sec⁹ añ priuationē si iuste tenebam:
qꝛ sic ē redimere vexationē meā. cōcor. Inno. i
c. ād aures. co. ⁊ Pa. in.c. Mattheus e.ti. Intel-
lige qñ remotus ē a prelato superiori: qꝛ secus
si expelleret ab aliquo tyranno. nā tūc ēt post
remotionem posset dare.

¶ Utrū sit simonia si pecunia daꝛ epo vt nō 15
ꝯferat simoniace. R. Pa. in.d.c. cū i eccl'e. ꝙ sic
ex pte recipientis: sed nō ex parte dātis.

¶ Utrū caplm dans aliqd alicui q electionē ī- 16
pedit. de quo cōstat ꝙ in electiōe nullū ius hꝫ
vt desistat: sit simoniacū. R. ꝙ nō: si ipediret:
ne simplr electio fieret: sed si ipediret ne iste vl
ille eligereꝛ: sic nō posset: sicut nec ille cuius ele
ctionē ipediret. fm Rodo.

¶ Quint⁹ casus ē qñ ꝓcuratio daꝛ epo ꝓ visi 17
tatione vel ꝯsecratiōe ecclesie. de cēs. c. cū apls
⁊ de simo. c. cū sit romana. de prescript. c. cū ex
officij. ⁊.x.q.iij. relatū. ⁊ lꝫ doc. diuersimode ve
lint assignare rōnem: tu tñ dic ꝙ hͦ sit legis au
ctoritate. ⁊ iō non peccaꝛ. xxiij.q.iiij. q peccat.
Aduerte tñ ꝙ tūc licite pōt dari qñ ē procura
tio moderata. de qua vide. j. Uisitatio. §. iij. ali
ter non liceret.

¶ Sext⁹ casus ē qñ exigiꝛ in pactū exp̄sse: qd 18
a iure pmittiꝛ. vt dictū est i precedēti. §. vl qd
inerat. vt in.c. oli. el. i. de resti. spo. ⁊ ibi Pa. iō
vt dicit idē Pa. i.c.i. de eo q mit. in poss. qꝛ lꝫ
spūalia nō accipiāt extimationē: tñ iteresse ex
eis ꝓueniēs bene pōt esse extimabile ⁊ sup eo
tanq̄ꝫ super temporali procedi pōt: vt dicit gl.
in.c. corā. de offi. dele.

¶ Utrū vicari⁹ recipiendo salariū sit simonia 19
cus. R. Pa. i.c.i. ne pre. vi. su. ꝙ nō. qꝛ locat ope
ras suas: sicut nec assessor. vt i.c. statutū. de re-
scrip. li. vi. nec aduocat⁹. xiiij.q.v. non sane.

¶ Septimus casus est qñ qd exigiꝛ p modū i- 20
sinuationis exigitur: vt si dicaꝛ volēti intrare
religionem ꝙ aliquid secum portet vnde pos-
sit viuere. Qd verum credo fm Pa. in.c. non
satis. co. dummodo non deducaꝛ in pactum: ⁊
ita concorda Inno. in.c. tua. co. ti. qui videꝛ te-
nere ꝙ non licet dicere: si vis viuere mecum:
porta tecum. ⁊ glo. in.d.c. non satis. que dicit
ꝙ licet sic dicere. de quo tamen dic vt. j. Simo
nia. iiij.

¶ Octauus casus est quando subest ꝯsuetudo 21
vt aliquid pro spūalib⁹ exigatur. de quo tamē
dic vt. s. Consuetudo. §. xij. Aduerte etiam ꝙ
illud habet locum vbi a laicis debetur aliquid
clericis. Sed vbi ꝯsuetudo est vt a clericis ali-
quid exigaꝛ. tūc dic fm Pa. in.c. Jacobus. co.
ꝙ ad priuatū cōmodū clericoꝝ non valet: sed
bene in fauorē diuini cultus si nō precessit: in-
tellige exactio ante sacramētoꝝ exhibitionem
⁊ ppea dicit Inno. ⁊ Jo. de ligna. i.d.c. ad apo
stolicā ꝙ ꝯsuetudo qua daꝛ aliqd añ receptiōꝫ

ſacramētoꝝ ē corruptela:nec valet q̄ſtūcūq̄ꝫ
lōga ⁊ q̄n nō preceſſit exactio:quare valeat in
laicis ⁊ nō clericis. Rō diuerſitatis eſt q: laici
videnť ſe obligaſſe ſub noīe cuiuſdā oblatiōis
facit qđ no.in.c.nouū gen⁹.de deci.

12 ¶ Nonus caſus ē q̄n qs cā pmutatiōis aliqd
dat i recōpenſatione maioris bñficij. de q̄ dic
vt.s.pmutatio.§.vi. Et aduerte q tractat⁹ p/
mutatiōis iter ptes ſup bñficijs nō iducit ſi/
moniā.vt.s.pmutatio.§.iiij.imo vt dic Car.i
cle.vnica.de re.pmu.i renūciatiōe exprimi pōt
q cā pmutationis renūciat ſine ſimonia: q: a
iure pmittiť.de elec.ſignificaſti.de re. pmu .c.
vniuerſorum.⁊.c.vnico.de re.pmu.lib.vi.⁊. d.
cle.vnica.

13 ¶ Decimus caſus ē q̄n vaſa ſacra vēdūtur:q̄
lꝫ ſint annexa ſpūali:tū vēdi pñt ſine ſimonia
nō habito reſpectu ad formā ꝯſecratiōis ſm
Ric.in q̄lꝫ.ij.q.xxij.ita tñ q alteri eccleſie in ea
deꝫ forma vendātur:ſed pſone ſeculari non lꝫ
vendere:niſi redacta i priſtinā maſſam. Et idē
dico de veſtib⁹ ſacris q aliñ eccleſie vēdi pñt.

14 ¶ Sed nūqd lꝫ aliqd exigere.p criſmate habi
to reſpectu ad liquorē.R. Pa.in.c.ca q̄ de aua
ricie.co.ti.q nō ſine ſimonia:q: criſma inq̄tū
ſacr̄m ē nō ſolū ē ſpūale:ſed et iquantū liquor
ē qd ſpūale.i.q.i.placuit.el.i.ſilr nec panis be
nedictus vel cādele bñdicte.

15 ¶ Undecim⁹ caſus ē q̄n vendiť dependens ſi
ue ꝯñs ad id qđ depēdet a ſpūali ſm Ric. vbi
ē.ſicut ē pceptio decimaꝝ ⁊ fruct⁹ bñficioꝝ
panis oblat⁹ vel cera:granū:⁊ hmōi q̄ offerū
tur i eccleſia. Nā ius pcipiēdi ſpūale ē: ⁊ ven
di nō pōt.ſed bene fructus. Et iō dicit Pa.in
c.i.ne pre. vi.ſu.q plat⁹ bene pōt vendere ob/
uētiōes iuriſditionis tanq̄ fructus ſm gl.ibi
dē.ſed tñ ſm Inno.nō debēt vendi exercenti
illā iuriſditiōꝫ:⁊ bene q: pp ꝯneritatē videnť
vēdere ipſam iuriſditionē.i.q.iij.c. ſiqs obie/
cerit. Silr alij fructus eccleſie ſm Ho. vendi
pñt cū ſint corporales.itellige vex a beneficia
to q̄diu ipſe viuit:nō a prelato q hꝫ ius cōfe/
rēdi.ar.c. vnici.§.fi.vt eccle.bñ.⁊ ſilr dicit idē
Pa.in.c.fi.ne p.vi.ſu.q pñt locari laico obuē
tōes eccleſie.dummodo ponat clericū loco ſui
pro recolligēdis:ne pſumptuoſe ad altare ac/
cedat vbi fiunt oblationes.ar.c.i.⁊.ij.ne cleri/
ci vel mo.

16 ¶ Utrū dās pecuniā.p adminiſtratione rerum
eccleſiaſticaꝝ cōmittat ſimoniam.R. Pa.i.c.
ꝯſulere.co.q ſic.⁊ ibi tex. Hoc limito ſꝫ gl.i.c.
Saluator.i.q.iij.q̄n talis adminiſtratio hꝫ aliqđ
ſpūale annexū.al's nō.q: tpalē iuriſditionem
poſſet dare ſub pēſione annua. Et idē dic.i. ſi/
moniacū ſi dať.p adminiſtratione paupeꝝ : ⁊
hoſpitaliū.i.q.vij.ſiqs oēm.in glo.⁊ in aut. de
ſancti.epis.§.ſed neq̄ꝫ.ſm Pe.de peru.tracta
tu de canonica portiōe epi.c.iiij.ſiue hoſpita/
lia ſint auctoritate epi ꝯſtructa:ſiue nō. Sec⁹
ſi dat vt recipiať ad ſuiēdum ſolū ſine aliquo
iure ꝯſequēdo. Et ſic itellige.c.vnicū. vt eccle.
bene.q eccleſia.i.plātura ſub annuo cēſu cōce
di nō pōt.de ſimo.c.nō ſatꝭ.xxi.q.ij.precipim⁹
vñ emēs ppoſiturā iconomicatū:vicedñiū:ad
uocationē:caſtaldatū:⁊ hmōi:ſimoniacus ē.i.
q.i.ſiqs eps.ſm tñ limitationē predictā.

¶ Utrū dās aliqd vt ſuiat tanq̄ vicarius in 27
eccleſia ſit ſimoniacus.R. Pa.in.c. ad noſtrā.
co.q ſic.vide bo.tex.cū gl.in.c.lꝫ.de penis.

¶ Utrū vendens villam ⁊ iuſpatro.quod ha/ 28
bet in ea ſit ſimoniacus.R. Pa.in.c.querelaꝫ.
de ſimo.q ſic.q: copulatiua facit venire copu
latū principalr ⁊ nō acceſſorie. Secus ſi dicať
vendo villam cū iurepatronatus:⁊ ſic intel
lige Io.an.in.c.i.de iurepatro.lib.vi. Ego Uo
q̄ ad cōſciam recurrerē ad itentionē ſi habuit
ſ.animū vendēdi iuſpatronatus ſpecialiter: ⁊
ſic ſit ſimoniacbus:qđ pꝫ q̄n plūs vendit vil/
lam.al's non.

¶ Duodecimus caſus ē quando eps recipit 29
clericum ad ſuitium ſpūale ⁊ temporale pre/
ſtandum ſibi cum pmiſſione q annuatim ſol
uet ſibi certum ſalarium donec ſibi prouiderit
de beneficio. Nam licet hoc ſm Ho.dummo
do ſpecialiter non ſe obligauerit ad ſuitiū tē
porale preſtandum:nec committitur ſimonia
poſtmodū remittendo ſalarium cum cōfertur
beneficium:q: ſalarium erat ſub ꝯditiōe:⁊ fa/
cta collatione beneficij exſpirat cōditio.inſti.đ
V.obli.§.omnis. Secus ſi promiſſio ſalarij fu
iſſet pura ⁊ perpetua.ar.c.veniens.co.ti.quod
quidē Pa.in.c.cum eſſent.co.credit verum q
lꝫ q̄n prelatus nō induciť pncipaliter pp ſui/
tium:ſed q: ille meretur:aliter ſi cā finalis ſit
ſuitiū non licet.ar.c.graue.de preben. Secus
ſi ſit cā impulſiua.

¶ Quid de illo qui recipit promiſſionem be/ 30
neficij preſtandi pro voce electionis dandā.R.
ſimoniacus eſt.c.de hoc.co.ti. Idem dic ſi reci
pit.p electione nō ipediēda:ſiue ante:ſiue poſt
dummodo nōdum ſit ius acq̄ſitū in ea electōe
Nā acquiſito iure lꝫ redimere ſuā vexationē

vt.ſ.iiij.caſu.

31 ¶Tertiuſdecim⁹caſus ē qñ pecunia dat̄ pro tpali iuriſditiōe hñda ſm Pa.in.c.i.ne.p̄. vices ſu.ſ3 tñ l3 nō ſit ſimonia ē graue pctm̄. fac ad h.c.nemo.⁊ qđ ibi no.eo.ti.⁊.i.q.i.i ſumma ⁊ gl.i.in.c.qm̄.ne pre.vl.ſu.q̄ t3 q̄ ē ſimonia.d3 itelligi vera ſm Pa.i.d.c.qm̄.qñ tpalis iuriſditio h3 depēdentiā ab offō eccleſiaſtico: q2 p talē pueritatē cōmittit̄ ſimonia.d.c.pſulere.e.ti.ſ3 qñ nō h3 depēdentiā ab offō eccleſiaſtico nō ē ſimonia ſed turpe lucrū ⁊ p̄ legē.ſm Pa. i.d.c.i.vt i aut.vt iudi.ſine q̄.ſuffra.⁊ i aut. de mā.pn.§.illud.Ho. tñ t3 q' ſit ſimonia dare pecuniā vt pmoueat̄ i ipatorē uel regē:ptātē vel rectorē alicuius ciuitatis.q2 iuriſditio ē ſpiritualis.i.q.iij.ex multis.vñ vēdere gaſtaldionatū vel iconomatū ē ſimoniacū .i.q.i. ſi quis eps.⁊.i.q.iij. Saluator.Ois eni ptās a deo ē: ⁊ iō ſpūal' vr̄. Sed credo ſit verior opi. Pa.imo De.t3 q' ēt l3 dare aliqd p hñdo offō tpali.de quo vide.ſ.Offm̄.§.i.⁊ dic vt ibi.

32 ¶Quartuſdecimus caſus ē qñ ſpūale p ſpūali exigitur.vtputa vn⁹ d3 dicere primā miſſa3 alter ſcđam:⁊ cōueniūt ad iuicē q̄ vnus dicat miſſam p alio.⁊ ecōuerſo.Tho.vero t3 q̄ ſi interueniat pactū erit vitioſu3:niſi beneficio vel pſonatui ſit annexū tale on⁹: vtputa pbēde .ſ. q̄ q cam habuerit dicat miſſa3 de btā Vgine vt ex̄ de pbē.c.ſignificatū.Siłr vr̄ tenē Ric.i iiij.di.xxv.ar.iij.q.i.dicēs.q̄ ſi duo ſunt baptiçandi.⁊ vnus dicat baptiçabo te tali pacto q̄ baptiçes me:q̄ ē ſimoniacū.Rō q2 i talib⁹nulla pactio vel pūētio d3 iteruenire.c.tua nobis e.ti.⁊ h pp duo.Prio q2 res a ñ dño emit̄ ſic a miniſtro ſacroꝝ q nō ē dñs.Scđo q2 ē p̄ rōnē grē q̄ vēdat̄. S3 tu aduerte q̄ qñ vn⁹ tenet̄ dicē primā miſſam ⁊ puenit cū eo q tenet̄ dicē ſcđa3 p ſcđa dicēda vt ali⁹ dicat p̄mā . q' li p nō denotat appreciationē ſed adminiculationē:cū ille nō poſſit dicere miſſa3 p alio:niſi dicat p eo.⁊ iō l3:ſed i caſu p̄dictoꝝ doc . li pro dic appciationē.⁊ iō illicitū ē pactū:ſ3 bñ poſſet dicere ſm p̄dictos doc.Hodie ego dico p te:vel te baptiço:⁊ rogo vt cras dicas p me:vł baptiçes me poſtea ⁊ hmōi ſine pactiōe.

33 ¶Quītuſdecimus caſus qñ dat̄ rōne puocatiōis ad orādum:ſicut qñ dat̄ elyna religioſis paupib⁹ vt puocent̄ orare ⁊ miſſas dicere pro eis.de q̄ dic vt.i. Simonia.iij.§.ix.

34 ¶Sextuſdecim⁹.rōne punitiōis:ſicut i abſolutiōe excōicatōis exigit̄ pecunia nō p abſolutiōe:q2 eſſet ſimonia:ſ3 p punitione peccati.c. ad aures.eo.pcor: Ri.vbi.ſ.⁊ addit.caueat abſoluēs ne in hoc magis itendat deſeruire cupiditati q̄3 correctioni.

¶Decimuſſeptimus.rōne liberalitatꝭ q2 gratis dat̄ ⁊ gratꝭ accipit̄:nō rōne alicui⁹ ſpūalis 35
i.q.i.qcqd.ſ3 tñ notabilitas i tali dato facit p̄ſumptā ſimoniā.vt i.c.⁊ ſi qōnes.eo.ti.

Simonia.iii.

Circa beneficia dignitates ⁊ officia.⁊ p̄ circa electionē ſeu promotionē queritur.

¶Vtr̄ reges ⁊ pncipes ⁊ alii recipiētes pecuniā 1
vt pſentiāt electiōi ſeu pmotioni ad aliquā dignitatē vel platurā3 ſint ſimoniaci. R. Pa.in.c.de h.eo.q̄ ſic:⁊ tenent̄ reſtituere illi eccleſie:de cuius prelatura agebat̄:l3 non eſſet de bonis eccleſie.vt p3 in code3.c.de hoc.

¶Quid de canonico q puenit cū alijs cano- 2
nicis:vt cōplaceāt ſibi de aliquo canonico recipiēdo:⁊ poſtea ipſe eis cōplacebit de alio.R. q̄ ſimonia ē.c.q̄3 pio.i.q.ij.

¶Quid ſi dicat aliqs doꝝ nunq̄3 pſentiā q̄ a- 3
liquis fiat canonicus niſi mihi pſentiatis de meo.R.ſm Ray.ſimoniacus ē:ſi tñ pſuetudo eſſet q̄ qñ vnus fuit exauditus i vna q̄ alter poſtea exaudiat̄ in alia:poſſet tūc talē pſuetudinē rogare ſeruādam.ar.lxiij.di.q2 igit̄.de cōſti.c.cū omnes

¶Vtrū cōmittat ſimoniā q facit pactū cū il- 4
lo cui bñficiū pfert vt retineat aliquā portionē ex redditib⁹ bñficij.R.Pan.in.c.i.vt eccle. bñ.q̄ ſic.no.tñ q̄ epus ex iuſta cā ⁊ neceſſaria pōt ſtatuere vt reddit⁹ certi tēpis bñficij vacātis deputent̄ ad certū vſu3 laudabilē.facit.c vlt.de V.ſi.Itē p ſolōne ſuoꝝ debitoꝝ:itellige p̄ctoꝝ noīe eccleſie.ſec⁹ ſi p̄xiſſet noīe prīnato.vt no.glo.in.c.i.de ſolu.facit.c.ſi pp tua. de reſcrip.li.vi.

¶Vtrū pmouendus i rectorē alicuius eccłie 5
⁊ paciſcens vt ſoluat pēſionē maiore3 colatori ſit ſimoniacus.R.Pa.in.c.cū clerici de pac.q̄ ſic.Siłr etiā ſi pmouendus ppria auctoritate obliget ſe ad penſionē:⁊ nō t3 collatio ſm pa. ibidē.⁊ Io.an.teneat q̄ tenet.

¶Circa officia querit̄:qd de pſbytero q vēdit 6
offm̄ portādi aquā bñdictā p ſuā prochiā.R. ſm Rod.q̄ licite pōt fieri ſi vendit emolumēta ſibi ex pſuetudīe puenire pſuetā.Si aūt vēdit tale offm̄ non eſt ſimonia:ſed turpe lucru3 Si aūt vendit aquā benedictam vel panē bñ-

dictū ſic eſt ſimonia ſm Alex.ꝛ Rodo.q2 in re ceptione talium confertur remiſſio venialiū peccatorum.

7 ¶ Quid ſi qs vendat offm̄ claudēdi hoſtia vel pulſandi cāpanas ꝛ hmōi.R.ſʒ Rod.ꝙ ſimo niacus eſt ſumpto noīe ſimonie large:ſicut ta lia officia ſunt ſpūalia large.Si tñ datū ſit ali cui tale offm̄ gratis:ꝛ cōſuetudo ſit loci ꝙ poſ ſit ponere aliū loco ſui:ꝛ locare ꝛ vēdere ad vi tā ipſius dātis nō eſſet ſimonia ſm Rod.Sʒ tu aduerte.q2.i.q.iij.c.i.dr̄ ꝙ nō eſt ſacri mune ris offm̄ claudere hoſtia eccleſie.ſed tm̄ ſibi an nexū vel vnituʒ.ꝛ dicit gl.ibi ꝙ tūc ē ſimonia emere aliquā adminiſtrationē vel officiū eccl'e qm̄ ē annexū alicui ſpūali vl' cōſueuit p clericū exerceri ſolū:ꝛ ſic tene ꝙ ē ſimonia vendere of ficiū.ſecus vēdere redditus.

8 ¶ Quid de dātib9 aliqd vt poſſint in prochia vl' ep̄atu querere vl' queſtuare.R.ſʒ.S.Tho.i quolibʒ ꝙ ſacerdotes p̄lati recipiētes.ſimōia ci ſunt:cum pſuaſio ſacerdotis ſpūalis ſit ꝛ ei credat.q2 p̄lati aut p̄ſbyteri ſūt.ꝛ ſic ē ſimonia reſpectu p̄lati vl' p̄ſbyteri ꝓcedētis:reſpectu ve ro dātis ſacrilegiū ē q2 ibi ē d̄fraudatio clyna rū cōtra itētionē dātiū.ꝛ tenet vterqꝫ ad reſti tutionē ſi tales queſtores ſūt ſcelerati vt ſunt chiaratani:ſed quo ad reſtitutionē dicvt Re ſtitutio primo in X.turpiter.§.i.

9 Vtꝝ liceat dare vl' accipe pecuniā pro orōe p̄ dicatiōe:dei laude:vl' pceſſiōe.R.ſʒ Ri.ubi.ſ. ꝛ Aſtē.li.vi.ti.lv.ꝙ nō.Hec eni ꝛ ſimilia dn̄r ſpūalia īquātū ex gratia procedūt ꝛ ad gratiā diſponunt que tñ p boīum miſteriū exhibent. ꝛ iō vēdere i his ꝙ ē ſpūale:ſimonia ē.Et iō q p̄dicat principl'r vt laudē vl' fauorē cōſequat humanū vl' lucrū:ſimoniacus ē.ſaltē mētalis i.q.iij.nō ſolū.Aduerte tñ ꝙ dātes elemoſy nas pauperib9 aut religioſis vt īpetrēt oratio nis ſuffragiū nō dāt quaſi ītēdāt emere orō nes:ſʒ q̄ſi p gratuitā bn̄ficentiā eos ꝓuocare ad orādū ꝓ ſe.gt̄s ꝛ ex charitate.ꝛ ſic n̄ peccāt.

10 ¶ Quid de ſtatuētib9 i aliqua eccl'ia ꝙ ꝓceſ ſio nō fiat i aliq̄ funere niſi tātaʒ pecuniā le gaſſet eccl'ie.R.ſm Ray.ꝛ Tho.ꝙ ſimoniaci ſūt.ar.de iureiurā.c.ſic.el pꝛio ꝛ ho.ſecus ſi ſta tueret ꝙ legātib9 talem ſūmā fieret talis ho nor vel pceſſio.ar.extra eo.c.cū ſit.Rō diuerſi tatis ē q2 i p̄ ē exactio.q2 p̄ſupponit ꝙ ꝓ mi nori nō fiat:i ſecūdo hēt ſpēm gratuite recom penſationis:q2 nō negat:ne etiā fiat ꝓ nō le gātib9.ar.de iureiuran.c.ſicut.el p̄ ꝛ ſecundo.

¶ Vtrū liceat dare pecuniā ꝓ anniuerſario celebrando ꝛ hmōi.R.Ri.i.iiij.di.xxv.ꝙ n̄ li cet ꝓ hoc peccatū facere de dāda pecunia:ſʒ ſi ex deuotione det eccl'ia dʒ celebrare.Inno. Xo in.c.qm̄ enormis.ne pꝛe.vi.ſu.dicit ꝙ non ſolū licet:ſʒ etiā eſt meritoriū aliquos reddit9 cōſtituere i eccl'ia vt ibi fiat āniuerſariū ꝓ ali quo:ſʒ hec conſtitui n̄ pōt p donatorē.q2 nō li cet ei cōditiōes ſpūales apponere ſʒ tm̄ tpales vt.redēptionē captiuorū.xij.q.ij.aurū.ſʒ pōt conſtitui p illos q hn̄t āniuerſariū facere.cē d̄ p̄ben.c.ſignificatū.Ho.i.d.c.qm̄.tʒ ꝙ pōt im poni tale on9 redditibus:ſed dicit tutius foꝛe relinquere ſic:reliquo tali eccl'ie ānuatim.x.lib. ſup tali poſſeſſiōe diuidēdas īter eoſ ſolūmō q meo āniuerſario īteruerūt ꝛ rogo vt fiat oī āno 11

¶ Vtrū canonic9 vadēs ad horas canonicas pꝛīcipl'r ꝓ denarijs horarijs ſit ſimoniac9.R. Ho.i.c.oli.d.X.ſi.ꝛ ſeqt Io.an.d.cle.nō re.c. vnico.li.vi.tʒ ꝙ n̄ ē vera ſimonia q2 nulla exp̄ſ ſa pactio intercedit.ſʒ qd̄ grauiter peccat ꝛ mē talē ſimoniā committit.ſʒ p ſolā penitentiā ſatiſfacit.c.tua nos.de ſimo. 12

¶ Quid ſi clericus ꝓ p̄cio vigilet ad defunctū ꝛ dicat pſalteriū.R.Ho.ꝙ ſi fecit pactū cū eo legere pſalteriū:ꝙ ſimonia ē.Si āt ꝙ vigila ret nō ē ſimonia:ſʒ ſit tacite ꝙ debeat legē pſal teriū.ar.de pꝛebē.c.ſignificatū.q2 ſic vēdit la boꝛē:quē nō tenetur īpendere. 13

¶ Quid ſi maioꝛ crux non poꝛtet niſi ꝓ certo p̄cio.R.Ho.ꝙ ē ſignū auaritie:ꝛ īducit vitiū ſimonie.c.audiuimus.eo.Sil'r eſt ſimonia qm̄ taxat ꝓ quāta pecunia qs ponat in tali ſepul tura cū ibi ſint plures ſm Ho. 14

¶ Vtrū pactū d̄ lecto redimēdo anq̄ʒ coꝛp9 ad eccleſiā deferat ſit ſimonia.R.ꝙ nō.q2 lect9 ꝛ hmōi ē qd tpale:ꝛ iō pōt vēdi:redimi ꝛ hmōi ſi tñ clerici nolēt ſepelire:niſi pri9 īpoſito p̄cio de eo redimēdo:ſic vr̄ ſimonia:cū fiat pactū d̄ tpali ad ſpūale ſʒ Ho.fac.c.vl.de re.pmu.ſil'r cōmittit ſimonia ſi clerici nolēt ſepelire:niſi fi eret eis cautio ab heredib9 defūcti d̄ receptōe eoꝝ q̄ cū funere poꝛtātur:ꝛ ſil'r qn̄ nolūt ſepe lire ſine pecunia.c.queſta ē.xiij.q.ij 15

¶ Vtꝝ ſit ſimōia ꝓ matrīonio dar pecuniā.R ſʒ Ri.i.iiij.di.xxv.ar.iij.q.i.ꝙ ꝓut matrīoniū ē ſacrm̄ cadēs ī diſpenſatiōe miſtroꝝ eccleſie: ſic vēdi n̄ pōt:ꝛ iō ſimoniac9 ē q ꝓ bn̄dictiōe nubētiū pecuniā exactā accipit.c.cū ī eccl'e.eo. ꝓut Xo matrīoniū ē offm̄ ne:ſic lʒ dare ꝛ acci pe p̄ciū ſic ꝛ ꝓ alijs officijs ciuilib9 ꝛ coꝛpalib9. 16

17 ¶ Sed qd ſi nollit bñdicere niſi data pecunia ℟. Alex. q dʒ recurrere ad ſupiorē q ſi noluerit cogere pſbyterū vt benedicat gratis: tuti⁹ ē abſtinere qʒ peccādi occaſionem dare. Pa. tñ. in. c. dilectus. el. ij. co. ti. tʒ q i ſacris volūtarijs nō lʒ aliquid dare ꝑ eis bñdis: ſed in neceſſarijs ſic. Et ſic videret tenēdo opionem q non poſſum ꝯſummare matrimonium ſine benedictione. vbi ꝯſuetū eſt q licite dare poteſt cū intētiōe dādi ꝑ redimenda vexatione non emendi benedictionē.

18 ¶ Quid de ſacerdote q non vult dare lnīam ꝓchiano alteri ꝯfitendi niſi data pecunia. ℟. Rod. q ſimoniachus eſt. Idem dic de licētia cōmunicandi. aut benedicendi ſpōſas. Aduerte tñ q ſi nō intenderet lnīam ꝯfitendi cōicandi vel benedicēdi ſponſas ꝛ hmōi vendere: ſʒ ſibi ꝓuidere ſup obuentionibus ꝛ oblationibus que eū ꝯtingerent ꝛ nō plus. nō eſſʒ ſimoniacus ſm Rodo.

19 ¶ Utrū ſit ſimonia ex pacto dare aliquid ꝑ calicibus: veſtibus: ꝛ linteaminibus bñdicendis. ℟. Ray. tʒ q ſi. q2 nō inueniē niſi i criſmate baptiſmo: cōione: eucbariſtia: balſamo: ſepl'tura ꝛ baſilica dedicāda. i. q. i. diuina. c. placuit. c. vt vnuſqſqʒ. extra co. ti. cū in eccleſie. Sed tu dic verius cū Goſ. ꝛ Ho. q eſt ſimonia. c. ad nr̄am. eo. Idē dic ꝑ benedictione Abbatū vel abbatiſſaꝝ: velatione virginū: aq̄ benedicta: ꝛ hmōi. ſm Pe. de palu.

20 ¶ Utrū archidiacon⁹ q hʒ examinare ꝓmouendos vel ille q rñdet i ſcrutinio ordinādi ſʒ formam. c. ij. d ſcruti. vel ille miſter q legit euāgelium cū ſit ordinatio ſit ſimōiac⁹ ſi aliqd recipit ab ordinādis. ℟. q ſic. ſm do. Anto. in. c. pe. extra co

21 ¶ Utrū ꝓtēdēs ſcitatem quā nō hʒ vt ꝓmoueaē ad ordines vel beneficia ſit ſimoniacus. ℟. q non. ſed debet agere penitentiam. c. mandato. extra co.

22 ¶ Utrū notarius ſine ſimonia poſſit aliquid recipere ꝑ ſcriptura facta de ordinatione. ℟. Laur. ꝛ ſeqē Ber. bār. in. c. ſicut epm. i. q. ij. q nō. nec pro labore: nec ꝑ charta: ſed eps dʒ ſibi ꝓcurare. Pa. vero in. c. i. de ſimonia tʒ cū gl. ibidē. ꝛ cōiter doc. qd veꝝ eſt in notario q hēt ſalariū de publico. Secus ē in illo q nō hʒ ſalariū: q2 recipe pōt ꝑ ſuo labore ſolum: ꝯſiderata q̄litate negocij non ordinis: ſicut faciūt qui ꝑ clericatu tm̄: pro diaconatu plus: ꝛ hmōi: q2 ſic eſt ſimonia. ar. x. q. ij. precarie. Idem dic q eſt ſimonia exigere aliqd pro ſigillo niſi expenſas cere ꝛ ſigillatiōis ꝛ clericoꝝ ad hec deputatoꝝ. itellige ſup re ſpūali ꝛ in iuriſditiōe eccleſiaſtica: cū nihil aliud ſit niſi quedā teſtificatio iudicis ſup illud.

23 ¶ Utrū recipiēs aliquā ꝓmiſſionē ſpūalitaē. puta bñficij ꝛ hmōi: ꝑ aliquo negocio ꝓmouēdo apud ſedē aplicā ſit ſimoniacus. ℟. Pa. in c. cū eſſent co. q ſic. vt ibi.

24 ¶ Utrū ſtatutū i fundatiōe alicui⁹ eccl'e factū q̄ caueē q qſqs tātuʒ in redditibus ānuatiʒ dederit in ꝑpetuū recipiaē ꝑ canonico: ꝛ habeat qd dederit ꝑ prebēda ſit ſimoniacū. ℟. Rodo. q ſi tale ſtatutū fiat ad tps ꝛ principal'r intētione augēdi dei cultū. ꝛ q dans ꝓncipal'r ꝑꝑ deuotionē det ꝛ ſit dignus tolerari pōt. Et idem dic de monaſterijs de nouo fundatis ꝛ egenis. ſ. q qſquis daret tm̄ reciperetur ad illud monaſterium vſqʒ ad certū numerum. ar. c. tua nos. extra co.

25 ¶ Utruʒ aliqs dignus ordinari vel bñficiari dās ex pacto vel exactus ianitori vt eū ad epm ꝑmittat itrare ad petendū beneficiū: vel ordinē vel electōis ꝯfirmationē ſit ſimoniacus. ℟ ſʒ Rod. q nō. ſi nō dat itentiōe corrupta. ſ. vt ꝑ itereeſſionē ei⁹ cui daē ꝯſequaē intentū: q2 ſi cū tali itentiōe daret eſſet ſimoniacus.

26 ¶ Utrū aliqs poſſit iduci vt intret religionē ꝑꝑ pecuniā dādā. ℟. q nō. c. dilectus. el. ij. co. ti. Sed vt qs ꝯuertaē ad fidē. dicit gl. i. d. c. dilectus. q pōt dari. Ho. addit idē poſſe dici i ſacramētis neceſſarijs: ſed non i voluntarijs. ſʒ ego teneo cū Pa. in. d. c. dilect⁹. q ex pacto vt cōuertaē vel intret religionem vel recipiat ſacramēta non lʒ: ſed bene ſine pacto: vt alliciaē ad predicta capienda.

27 ¶ Quid de fraternitatib⁹ ita ꝯſtitutis q nullus recipiatur ad eas: niſi ꝓmittat vel iuret q annuati ſoluet. x. deñ. ℟. Ray. q ſi fiat ꝑꝑ cāʒ honeſtam. puta pauperibus alendis: captiuis redimēdis: ꝛ hmōi. non eſt ibi ſimonia: imo licite ſunt: ꝛ q eas deſpicit anathematiçandus ē xliij. di. ſi quis deſpicit. ꝛ ar. xvi. q. vij. ſane. Rodo. tñ dicit q ſi ſtatutum eſt ſub forma negatiua: non lʒ: q2 excludit pietatē. Sed ſub forma affirmatiua lʒ. ſ. vt qſqs fuerit recept⁹ det tātū ſed nō plʒ q fiat iuramētū ꝑꝑ ꝑiculū periurij.

28 ¶ Utrum ꝑ iuſticia faciēda dare pecuniā vel equipollēs ſit ſimonia. Rica. in. iiij. di. xxv. ar. iij. q. ij. tʒ q ſic. loquēdo de iuſticia eccleſiaſtica vt quando datur epo vel alijs ꝑ reddēdo iure

ſup ſpūalib⁹.i q̊ ꝯcoꝛ.gl.i.c.vēdēteſ.i.q.iij.Idē tȝ Rodo.ēt ſup tp̄alib⁹ ſi ſit pſona eccl'iaſtica q̄ dȝ reddē ius rōne iuriſditōis eccl'iaſtice.ſec⁹ cēt ſi eēt iudex ſcl'aris:ſeu laic⁹.lȝ al's ḡuit peccet Alex.d̄ ales tñ tȝ ꝙ ēt i iudice ſecl'ari vēdē iudiciū iuſtū ſit ſīonia. qꝛ h̄ ē act⁹ ꝟtutꝭ. ⁊ ita q̊ ad aliqd ē ſpūale.ſȝ ꝓ aduocatōe aut ꝓcuratōne ēt i cā ſpūali licet aliqd accipe ſine ſīonia. Sed glo.i.d.c.vēdētes. ⁊ Ricar.vbi.ſ̄. ⁊ foꝛte verius tenēt ꝯriū.⁊ ꝙ ē ſolū ḡue pctm̄ accipe ꝓ iuſticia in rebus tp̄alibus. ⁊ ei q eſt iudex.

29 Utrū ſit ſimoniacū occultare pctm̄ alicui⁹ ꝓ pecunia qñ ad eius offm̄ ptinet illud reuelare. R.ꝙ ſic.c.nemo.eo.imo ēt occultare reſpectu pſone cōſanguinitatis vel affinitatis. vt ibi dr̄. Sed Ri.vbi.ſ̄.limitat verū ſi talia reſpiciunt cām ſpūalē.al's nō:ſed eſt graue pctm̄.

30 Utruȝ teſtificari ꝓ pecunia ſit ſimonia.R. Ri.vbi.ſ̄.tȝ ꝙ ſic.in cā ſpūali:aliter non. lȝ ſit graue pctm̄.Alex.ꝟo dicit ꝙ in cauſis eccl'iaſticis ⁊ a pſonis eccleſiaſticis ſi teſtimoniū vēdat̄ eſt ſimonia. In alijs grauiter peccat̄.

31 Sȝ nūqd aduocat⁹ ſil'r cōmittit ſīoniā ſi ꝓ pecūia patrociat̄.R.ꝙ ñ.qꝛ patrociniū ⁊ ꝯſiliū admiculat̄ exteri⁹ cāe. ſȝ teſtioniū ē de ſubſtātia cāe.⁊ iō teſtes cogūt̄ nō aduocati ſm̄ Alex.

32 De ſimonia magroꝝ.vide.ſ̄.Magiſter.§.x. cū ſequentibus.

33 De ſimonia ſepulture.vide.ſ̄.Sepultura.in prin.⁊.§.i.⁊.xliij.⁊.xliiij.

34 Utꝝ pſon⁹ ſiue hñs ius pñtādi q aliqd recipit ꝓ pñtādo ſit ſīoniac⁹.R.pa.i.c.veniēs.cl i.d̄ teſti.ꝙ ſic.tex.bo.de trāſac.c.p̄terea qñ iter.

35 Circa permutationē.vide.ſ̄.Permutatio. §.iij.iiij.⁊.vi.

36 Circa trāſactionē.vide.j. Trāſactio.§.iiij.

37 Circa renūciationē ⁊ remiſſionē vltra id qd̄ hēs.ſ̄.Renūciatō.Quero vtꝝ renūciās lr̄is ſr̄ bñficio eccl'iaſtico obtinēdo ſit ſīoniac⁹.R.pa. i.c.ad audiaȝ d̄ reſcri.ꝙ ſic.ſi ſit ex pacto d̄ aliq̊ tp̄ali recipiēdo:ſiue ꝓ certa pēſiōe recipienda. gl.i.d.c.ad audiaȝ tȝ ꝙ ē ſīonia i eo q ꝯſecut⁹ ē bñficiū.ſȝ i eo q nōdū ꝯſecut⁹ ē bñficiū ꝙ ñ ſit ſīonia. Sȝ tu tene ꝙ ē ſīonia ēt in h̄ caſu.ſi dct̄ aliqd ex pactiōe ptiū.ſec⁹ ſi ex offō iudicꝭ l' mediātib⁹ bonis virꝭ renūciatio ex vna pte pure fiat.⁊ ex altera pte aliqd tp̄ale dct̄. vt colligit̄ i c.ſanc.de renū. ⁊ d̄ pac.c.cū p̄dē. ſil'r ñ ē ſīonia ſi renūciet talib⁹ lr̄is ex eo ꝙ dat̄ ſibi ſpūale:puta beneficiū ſm̄ Inno.⁊ Hoſt.de reſcrip.c.ad audiam.qd̄ limita cū ſit pmutatio ſi ꝯcurrāt q̄ ſ̄.diri. Permutatio.§.iij.

Utrū dās aliqd̄ tp̄ale p̄lato ne remoueat eū a pꝛioꝛatu vel bñficio ſit ſimoniac⁹.R.Rodo. ꝙ ſic.ſi neceſſitas vel vtilitas ſit ꝙ āmoueat̄: al's ñ.dūmō intētio nō ſit coꝛrupta.Sil'r ſimoniac⁹ eſt q dat ſpūale vt obtineat debitū tp̄ale qd̄ ſuū ē ſm̄ Tho.in.iiij.di.xxv.de q̊ ego dubito p ea q̄ diri.ſ̄.Simōia.ij.§.xvij.⁊.xviij.⁊ potius credo ꝙ nō ſit ſimonia.ar.c.i.de vſu. 38

Utrū renūciās bñficio:vt alteri certe pſone dct̄ ſit ſimoniac⁹.R.ꝙ nō.niſi i pactū deducat̄ c.dilectio.de p̄ben.Illā hr̄e ſpem de h̄ nō eſt ſimonia.c.cū pridē.de pac.i.q.i.oꝛdinationes. 39

Utrū remittēs debitū tp̄ale ꝓ ſpūali conſequēdo ſit ſimoniac⁹.R. Pa.in.c.veniēs.cl.i.d̄ teſti.ꝙ ſic.qꝛ remittere idē eſt qd̄ donare. vt in glo.p̄dicti.c.⁊ in.l.qn ēt.ff.de calū. Limitat tñ glo.in.d.c.verū.qñ ex tali remiſſione aliqd̄ cōmodū applicat̄ pti. Addit Pa.ibidē aliā limitationē.ſ.ꝙ eſt verū ꝙ remittere ē dare qñ debitū eſt liquidū.Sed qñ debitū eſt dubiū:tunc dr̄ potius facere q̄ȝ donare.vt dr̄ in tranſactōe in.l.ſiue apud.C.de tranſac. 40

Utrū ꝓmittēs nihil petere ab oꝛdinatoꝛe vl' pñtatoꝛe vſqȝ ad tot ānos ſit ſīoniac⁹.R.Pa. in.c.p tuas.el.iij.eo. ꝙ ſic. qꝛ ex quo oꝛdinatoꝛ tenet̄ aſſignare iſti poſt oꝛdinationē poꝛtiōeȝ q̄ ꝯſideratis fructibus eſt qd tp̄ale:talis remittit tp̄ale ꝓ ſpūali conſequendo. ⁊ ideo ſimonia ē. 41

Utrū dās pecuniā vt qs nō oꝛdinet̄ vel eligat̄ vel electio nō ꝯfirmet̄:aut eccl'e nō ꝯſecret̄ ⁊ hmōi:ſit ſimoniacus.R.ꝙ ſic.ex̄ eo.ti.nemo. Idē dic qñ p grām ꝯſanguinitatis vl' affinitatis:vel penitentē nō recōciliat:vel minus penitentē abſoluit vel pctm̄ celat. vt in.d.c. nemo. Dicit tñ Inno.ibidē. ꝙ verū eſt ꝙ ſil'itudinarie dr̄ ſimoniac⁹ talis p grām ſic faciens.qꝛ ſic punit acſi ſimoniac⁹ eſſet. Pa.⁊ glo.in.d.c.nemo.tenet ꝙ eſt ſimonia.⁊ eſt verius. 42

Utrū coꝛrūpēs iudicē vel teſtē in cā ſpūali pp pecuniā ſit ſimoniac⁹.R.Pa.in.c.tua nos co.ti.cū Ho.ꝙ ſic.p quādā conexitatē quā habent cū ſpūalibus.vel eſt q̄ſi ſimonia.ar.d.c.nemo.ſecus in cā mere tempoꝛali. 43

Utrū aliqd accipe ꝓ inueſtitura eccleſiarū ſit ſimonia.R.ꝙ ſic.tex.in.c.intātū.eo. ⁊ ibi dicit Pa.ꝙ nō tm̄ ꝓ inueſtitura iuris: ſed ēt facti.ſ.ꝓ inductiōe in coꝛpoꝛalē poſſeſſionē.etiā ſi ibi ſit conſuetudo. 44

Quid de dantib⁹ pꝛimos fructus bñficij in curia:⁊ ſoluētib⁹ taxā bullaꝝ ⁊ ceteroꝝ ſȝ ſtilū 45

curie.R᷑.ꝙ nõ ſũt credendi ſimoniaci.qꝛ talia ñ
ſoluũť ꝑ ſpũalib⁹:ſed ꝑ ſuſtẽtatõe curie ⁊ offi
cialiũ.⁊ ſic tene qꝛ illa ĩ volũtate pape ſũt ordi
nata. Sed ſecus iudico in curijs epõꝝ ⁊ alioꝝ
ꝓlatoꝝ habentib⁹ vñ viuãt ſm decentiã: non
ſm pompã.qꝛ ſimoniacũ eſt tales taxas facere
ꝓ diſpenſationib⁹:abſolutionib⁹:⁊ hmõi.i.q.
iij.ex multis. Secus ſi ꝓpter victus decentiaꝫ
quã alias non habent hoc facerent.

Simonia iiij. Circa ingreſſuꝫ religiõis. Vtrũ intrans monaſteriũ cũ pacto de dandis
tpalibus ſit ſimoniac⁹.R᷑.ꝙ ſic.c.intantũ.c.ve
niens.co.dicit tñ Ho.Goſ.Ray.⁊ Ber.in.c.
qm̃ ſiõiaca.eo.ꝙ ſi mõaſteriũ eẽt tenue ꝙ poſ
ſent dicere volẽti intrare. Si vis viuere mecũ
porta tecũ.qꝛ lꝫ te libẽt recipe vellem⁹ tñ bona
nr̃a nõ ſufficiũt. Sꝫ tu tene in ꝯſcia opi. Tho.
in ſũma.q dicit ꝙ ꝓ igreſſu mõaſterij nõ licet
aliqd recipe vel exigere q̃ſi pciũ.ſed ꝓ victu ꝑ
ſone recipiende.lꝫ aliqd recipe ſi non ſufficiãt
opes ad h̃ monaſterij. Silr̃ ẽt licitũ ẽ ꝑꝑ deuo
tiõꝫ quã qs oñdit mõaſterio largas elẏnas fa
ciẽdo eidẽ ꝙ facili⁹ recipiať ſic licitũ ẽ.eccõuerſo
ꝓuocare aliquẽ ꝑ tpalia bñficia ad deuotõem
mõaſterij.lꝫ ñ ſit licitũ aliqd ex pacto dare vel
recipe vt recipiať.c.q̃ꝫ pio.i.q.ij. Ro.ẽt tꝫ ꝙ qñ
mõaſteriũ ẽ tenue ⁊ idigẽs ꝙ ñ ẽ ſiõniacũ ⁊ pa
ciſci ĩ talib⁹ dũmõ ñ fiat ꝓ ſpũalib⁹ ꝯferẽdiſ:ſꝫ
ꝓ expẽſ faciẽdis vel recõpẽſãdis.vñ tꝫ ꝙ licet
exꝓmẽ noia ⁊ q̃ntitateꝫ mũerꝫ.⁊ plꝫ mihi q̊ ad
ꝯſciaꝫ.⁊ ad.c.q̃ videť ꝯ̃ria.⁊ marie.d.c.qm̃ ſiõia
ca.dic ꝙ loquũť q̊ ad foꝝ ꝯtẽtioſũ ꝑꝑ fraudes
⁊ iõ fũdãt ſe ſup ꝑſũptõe q̃ ceſſat ĩ foro aĩe:ł lo
quũť vt nihil ꝓ igreſſu: ſꝫ nõ loquũť qn ꝓ rele
uatõne ſũptus qñ monaſteriũ:aliter nõ põt.

Simonia v. circa ea q̃ ꝓhibẽť dari ł deduci ĩ pactũ
ꝓ aliq̃ ſpũali ł ãnexo ł ab eo dependẽte.⁊ pmo.
1 Vtꝝ ſolũ ſit ſiõnia qñ iteruenit pactũ d̃ pe
cũia.R᷑.ꝙ nõ.ſꝫ dic ꝙ triplex eſt mun⁹ qd̃ iduc
ſiõniã ĩ ſpũalib⁹ ſi deducať ĩ pactũ. Primũ eſt
mun⁹ a manu:vt ẽ pecũiã capiẽdo ꝓut accipiť
i.q.iij.totũ ꝓ oĩ re tpali. Scd̃m mun⁹ ẽ a ligua
Tertiuꝫ ab obſequio. vt.i.q.i.ſunt nulli. Addiť
ab aliqb⁹ q̃rtũ mun⁹ ſãguis qd̃ eſt cũ qs ꝯfert
eccłiã vł ꝓbẽdã alicui ĩtuitu ꝯſãguitatꝫ vł ami
citie. Nã ſꝫ gl.i.c.i.vt eccł.bñfi.ſi ſolũ ꝯfert ꝑꝑ
ꝯſãguitatẽ vł aĩcitiã:⁊ ał's ñ ꝯferret ſiõniac⁹ ẽ
Sꝫ Alex.d̃ al.ſa ſc.⁊ Tho.ſa ſc.⁊ ĩ.iiij.⁊ ĩ q̃ł.
limitãt veꝝ qñ itẽdit ex h̃ aliqd̃ bonũ redũdãſ
in ſeipſo:vt puta qꝛ magnificeť vł nobiliteť:vł
vt faciat ſibi aliquã recõpẽſatõeꝫ ⁊ hmõi.ſec⁹
ſi ſolũ itẽdẽs bonũ tpale illi⁹ cui dať ⁊ ñ alteri
us.qꝛ tũc licet ſit graue pctm̃ ñ tñ ſiõnia eſt ĩ h̃
q̃rto mũere:qꝛ nihil dať vł recipiť.⁊ magis plꝫ
De h̃ tñ vide Pa.i.c.tuã.de cta.⁊ q̃li.or.⁊.i.q.
i.c.ſi qs.⁊.c.ſũt nõnulli. Poſſet tñ dici ẽt tũc eẽ
ſimoniacus qñ ꝓlatus aliqd̃ beneficiũ eccleſia
ſticũ daret alicui cũ pacto vel intentiõe:vt ipſe
ſuis conſanguineis prouideret.
¶ Sꝫ nũqd qdcũqꝫ mun⁹ a manu ĩducit ſimo 2
niã in ſpũalib⁹.R᷑.ꝙ ſic ſi pactũ ꝑceſſit. ſi v̾o
nõ ꝑceſſit tũc ñ ſit adeo paruũ ꝙ nõ dẽat ĩducẽ
ꝓmouẽtꝫ aĩum ĩſpectꝫ cã tpe ⁊ q̃litate pſonaꝝ
ſic ñ facit ſiõniã.c.⁊ ſi qõcs.co.ti. Valde.n.ihu
manũ ẽ a nemie velle recipe: ſꝫ viliſſimũ ẽ oĩa
ab oĩb⁹.ff.de of.ꝓcõ.l.ſolẽt.§.vl.⁊ h̃ veꝝ q̊ ad
eccłaꝫ.ſꝫ q̊ ad deũ qcqd dať vł recipiť corrupta
itẽtõe q̃ꝫtũcũqꝫ minimũ ꝓ ſpũali ſiõiacũ ẽ ſꝫ
ſola pnĩa ſine reſignatõe bñficij purgať.⁊ ſic
intellige.c.nemo.co.ſꝫ Goſ. Aduerte tñ ꝙ qñ
dať aliqd ſine pacto nõ vt debituꝫ: ſed vt dari
ꝯſuctũ non eſt ſimonia ſm Rodo.
¶ Quid ſi id qd̃ dať ſit de reb⁹ eccłie.R᷑.ꝙ ni 3
hilomin⁹ ſimonia erit ſm.S.Tho.
¶ Quid ſi nõ deť mun⁹ a manu ſed a ligua ꝓ 4
ſpũali hñdo.R᷑.ſiõnia ẽ. Aduerte tñ ꝙ mun⁹ a
ligua aliqñ dř ipſa laus ꝑtinẽs ad fauorẽ hũa
nũ q̃ ſub ꝑcio cadit.aliqñ ꝑces ex qb⁹ fauor hu
man⁹ acqriť vł ꝯ̃riũ vitať.⁊ iõ ſi qs ꝑncipaliť
ad h̃ itendit ſimoniã cõmittit. Et ꝑncipaliť dř
intẽdẽ qñ ꝓ idigno admittẽdo dať vł recipiť.
Sꝫ circa dignũ diſtinguit Goſ.⁊ Ho.ꝙ aut
ꝓmoueť qs ꝑcib⁹ ſuiſ ⁊ ſic ſi petit ꝓlatõꝫ q̃ dať
ꝑ electiõꝫ tũc ẽ ſiõnia.i.q.vi.ſic is q. Si ãt nõ
dať ꝑ electiõꝫ ſi ſit ſimplex bñficiũ ſic licet ſi
indiget. Si ñ ẽ ſimplex:ſꝫ hñs dignitatẽ vł cu
rã aĩaꝝ ſic nõ licet.ar.i.q.i.ordiatões.⁊.viij.q.i
in ſcripturꝫ. Eſt ⁊ ſiõnia ſꝫ Hugo. Ray. Ho.
Tho.ſa ſc.⁊ Direc.li.iij.qꝛ eo ipſo qd̃ petiť in
dign⁹ eſt. Sꝫ Rodo.credit ꝙ ẽt licet in digni
tate ⁊ cura. Fac.c.tua nos.co.ti. Nõ ego credo
verũ ñ idiget:puta qꝛ nõ hꝫ aliunde vñ viuat:
ał's nõ.c.ad aures.co.ti.ſi mõ dign⁹ eſt ⁊ inten
dat ꝓdeſſe ⁊ nõ ꝑeſſe. Si v̾o ꝓmoueť ꝑcib⁹ ali
enis ſi ꝓ idigno ſic ſm oẽs ſiõnia eſt.i.q.i. de
ordinationib⁹. Si v̾o ꝓ digno tũc ſi ſũt ſpũa
les nõ eſt ſimonia.i.q.i.latorẽ. Si v̾o ꝑces ſũt
carnales.⁊ dicũť carnales qñ illi q ꝑcanť atten
dũt ad parentelã ꝑncipaliť: vel amicitiã rogã
tiũ:⁊ prelat⁹ ꝓpter ipſas ꝑncipaliť moueť ſic ẽ

ſimonia.qꝛ preces ſuccedũt loco precij.d.c.ordi
natiões.τ.c.ſũt nõnulli.i.q.i.Si vo prelat⁹ ꝑn
cipalit̃ nõ ſeqt̃ preces:ſed merita: ſeu qꝛ dign⁹
eſt nõ eſt ſimõia.c.qbuſdã.i.q.i.τ.ar.c. tuã.co.
ti.Tenet ẽt Pa.in.c.tua nos.eo.ti.ꝙ humiles
preces emiſſe a digno nõ inducũt ſimoniã:nec
ẽt aliqd̃ petiũ.vt ex dictis.c.tua nos.τ.c.latorẽ
pʒ.imo forti⁹ tʒ Pa.ibidẽ q donãs aliqd car/
dinalibus vel prelatis:τ rogans ꝓ aliq̃ bñficio
dũmõ nõ ducat̃ ꝑncipali intentione:vt ꝑ talia
exenia τ preces adipiſcat̃ ſpũale: q̃uis ſecũda/
rio habeant talẽ ſpem ꝙ extra oẽm norã iudi
cat̃ qꝛ iuſte iſta poſſũt fieri ſine ſpe ꝑmaria. vt
dicit Inno. τ Ho.facit.c.qd ꝓderit.lxi.di.i.q.
i.ſunt nõnulli.τ in.c.tuã.de eta.τ qua.

5 ¶ Circa mun⁹ ab obſeqo.Quero vtꝝ ſeruiẽs
alicui prelato vt ꝯſequat̃ bñficiũ ſpũale vl' mo
naſterio vt recipiat̃ τ hmõi ſit ſimoniacus.R.
Pa.in.c.cũ eſſent.eo.ti.glo.ibi tʒ ꝙ nõ.qñ ſine
oi pactiõe ſeruit:τ itentiõe ſecũdaria predicta
habendi nõ primaria.ſi mõ ſit idoneus nec ꝑ/
latus aut monaſteriũ directe ꝓpter h̃ ſeruitiũ
intendat ei de bñficio ꝓuidere vel recipere qꝛ
ſi ſic eſſet munus ab obſequio:τ ſimõia qñ ꝑn/
cipalit̃ τ directe.d.c.ordinationes. Jõ dic ꝙ ſi
in ſeruitio interuenit pactũ ſp eſt ſimõia.c.cũ
eſſent.eo.ti.ſi nõ interuenit pactũ.ſi ſeruiat ꝑn
cipalit̃ gratis.lʒ ſecũdario vt hẽat aliqd̃ ſpũale
nõ eſt ſimonia ſʒ Hoſ.τ ſic ꝯcordat iura q̃ vi
dent̃ ꝯria.Ho.tñ ẽt tenuit ꝙ ſi ſeruitiũ corpo
rale ſit honeſtũ τ dignũ obſequiũ pſtat:ꝙ licite
põt ẽt ſeruire principalit̃:dũmõ pactũ nõ int̃/
ueniat.vt ſi qs e͞po ſeruiat romã eundo:ei⁹ ne
gocia ꝓcurando a ꝯrio ſenſu.in.c. ſũt nõnulli.
i.q.i.ſed in ſeruitio idigno vel ꝓ idigno ſic erit
ſimonia.ſil'r dic in ſeruitõ ſpũali ꝙ ſi pactũ in/
teruenit ſimonia eſt:niſi tali bñficio ſit ãnexũ
illud onus.Vñ nõ ꝙ nõ ſolũ predicta inducũt
ſimoniã in dantib⁹ ſeu paciſcentib⁹:ſed ẽt in
ꝯſentientib⁹ ſiue mediatorib⁹ τc̃.c.ꝑ inqſitiõꝫ
de elec.τ.c.ij.de ꝯfeſſis: necnõ in paciſcentibuſ
aliqd dare vel facere miniſtrantib⁹: ſed ẽt mini/
ſtris ſeu familiaribus adminiſtrantis:ſic dici/
mus in Jeẓi q fuit ſeru⁹ Heliſei.i.q.i.in ſũma.
Dicit tñ Ri.q lʒ e͞ps fecerit pactũ vel ꝓmiſſi
onẽ ꝓ aliq̃ bñficio dando:τ poſtea oblitus ta
lis pacti pure ꝯfert ꝙ nõ eſt ſimoniac⁹ quo ad
eccleſiã:nec ẽt ille q recepit tale bñficiũ ſi h̃ pa/
ctum ignorabat.τ ideo non tenetur reſignare.
qd̃ bene nõ.

6. ¶ Vtrũ auctoritas pape excuſet a ſimonia.R.
Pa.in.c.i.eo.ti.dicũt doc.ꝙ in curia ro. titul⁹
de ſiõnia nõ hʒ locũ ſic nec lex iulia.de ambitu
in curia principis.glo.Vo τ Ho.i.c.ex pte.eo.
ti.dicit.τ ſequit̃ Pa.in.d.c.i.veꝝ in his q̃ ſũt
ſimoniaca de iure poſitiuo ſolũ:ſed nõ in his
que ſũt ſimoniaca d̃ iure diuino.Et iõ tʒ Pa.
ibidẽ ꝙ cũ titulus bñficij habentis admiſtra/
tionẽ ordinis vel executionẽ clauiũ ſit de iure
diuino ſicut ipſa executio clauiũ ꝙ papa talẽ ti
tulũ vendens eſt ſimõiac⁹:ſicut ille q emit: nec
valet excuſare eius auctoritas.habes bonã gl.
in.c.licet.de penis.τ textus cũ glo.in.c.ex dili/
genti.de ſimo.q̃uis do.Car.teneat ꝙ oĩs titu
lus bñficij ſit de iure poſitiuo.τ ſic ſm cũ excu
ſaret eius diſpenſatio.Sʒ tu tene cũ Pa.ſec⁹
in alijs nõ habentib⁹ executionem clauiũ.

¶ Sed nunqd eo ipſo videat̃ diſpenſare ex q̃ 7
ſcit ex certa ſcia τ tolerat.R. Jo.de ligna.co.ti.
c.i.dicit ꝙ ſic.ita ꝙ nõ cõmittit̃ ſimõiã.qd̃ ego
credo verũ qñ ſimonia cõmittit̃ cũ papa:vt pu
ta qs habuit bñficiũ mediante pecunia a papa
hoc ſciente τ ad hoc ꝯſentiente.qꝛ tũc ſcia prin
cipis purgat hoc vitiũ:τ ita talis ñ incurreret
penas iuris:ſiue ſimonia ſit de iure diuino ſiue
poſitiuo:nec teneret̃ reſignare ſi ſimonia eſt de
iure poſitiuo:ſed de datis alijs a papa: lʒ ipſe
ſciat ꝙ dñi τ curiales exigũt τ tolleret nõ ꝓpt
hoc diſpenſare videt̃.τ ideo in penis inuoluũt̃
facit.d̃.diſpenſatio.§.xij.

Simonia ſexto quo ad penã:
Sciendũ ꝙ eſt qua
druplex.Prima eſt ſuſpenſio.Querit̃ vtꝝ oĩs
ſimoniac⁹ in ordine recipiẽdo ſit ſuſpẽſus ipſo
iure.R.vt colligo ex Inno.τ Pa.i.c.tãta.τ.c.
ꝑ tuas.el.ij.eo.ti.ꝙ ſic.τ q̃ ad ſe τ q̃ ad alios: τ
nõ ſolũ quo ad ordinẽ ſic ſuſceptũ: ſed ab oib⁹
alijs ordinibus ẽt licite receptis.τ ꝑ ꝯñs eſt re
motus ab adminiſtratiõe tpaliũ bñficioꝝ ſuoꝝ.
facit glo.i.q.i.reperiunt̃.τ vide glo.in cle. cupi
entes.de pe.nec põt diſpenſari cũ eo niſi ꝑ pa/
pam.i.q.i.grã.

¶ Vtrum ſimoniacus in ordine dando ſil'r ſit 1
ſuſpenſus.R.Hoſ.tʒ ꝙ ſic ꝑ triẽniũ.ſed Inn.
in.c.pe.eo.ti.τ Pa.in.d.c.ꝑ tuas.tenent ꝙ per
petuo ſit ſuſpenſus. τ videt̃ verius ꝓ hoc tex.
iuncta glo.in.c.ſi qs a ſimoniacis.i.q.i.τ.§.Ve
rum.xxxij.di.

¶ Vtrũ ſimoniac⁹ in bñficio ſit ſuſpenſus.R. 2
Pa.in dictis.c.vbi.d̃.ꝙ ſic.Sed ſi eſt occult⁹ ẽ
ſuſpenſus quo ad ſe nõ quo ad alios:ſed ſuſpẽ
dendus.ar.i.q.iij.c.i.τ.ij.vnde ſi renunciat

bñficio taliter acquiſito pōt vti ordine ſuo pꝰ
pactā pñiam ⁊ alijs bñficijs licite habitis: ſed
bñficio illo retento in q̊ ſimonia eſt cōmiſſa nō
pōt agere pñiam. vt in.c.inqſitōnis de accuſa.
Si vō eſt manifeſtus ſic eſt ſuſpēſus q̊ ad ſe ⁊
ad alios ipſo iure.d.§.verū. vñ q̄uis renūciet
bñficio iterū indiget diſpenſatōne ſicut qlibet
notorius criminoſus. vt in.c.fi.de tempo.ord.
Sed eṗs pōt diſpenſare dūmō nō ſit ille cuꝫ q̊
cōmiſit ſimoniā. vt no.i.q.v.p̄ſentiū. Et aduer
te ꝙ tūc dr̄ occultus ſm Rodo. qñ nō ꝯſtat per
ſniam vel ꝯfeſſiōꝫ in iure factā: nec ꝑ rei euidē
tiā q̄ nulla poſſit tergiuerſatiōe celari. Limita
tñ predicta oīa qñ ſimonia eſt cōmiſſa eo ſciēte
ſecus ſi eo ignorante: puta ꝑ p̄rem vel amicos
qꝛ tūc nō eſt ſuſpenſus q̊ a alios: nec quo ad ſe:
niſi in ordie ⁊ bñficio ſic habito: nō aūt in alijs
ordinibus ſuſceptis aut bñficijs habitis vl' ha
bendis.c.de ſimoniace.eo.ti. vbi h voluit Inn.
3 ¶ Sed quero qs pōt diſpenſare in ſimoniaco
in ordine vel beneficio. R̄. glo. ⁊ Cal.in.c. poſt
tranſlationē.de renū. ⁊ do. Anto. ⁊ Pa.in.d.c.
de ſimoniace poſt multa tenēt ꝙ in ſimoniaco
in ordie ſolus papa qñ ſcient. Sed qñ eo igno-
rante cōmiſſa eſt ſimōia: tūc eṗs pōt diſpēſare
i.q.v.preſentiū. ⁊ ēt pōt eṗs diſpenſare cū tali.
lꝫ qñ hoc ſciuit nō renūciauit ſed miſtrauit in
ordine ſuſcepto: aut ad alios aſcendit. ſm Ro.
In ſimoniaco vō in bñficio ſcient ſolus papa
pōt diſpenſare ſm Ber. ⁊ Ray. ⁊ Hoſ. ſiue in
illo bñficio: ſiue i alio quocūqꝫ ſm gl. ⁊ Jo.an.
in.d.c.de ſimoniace. Sed Ho.tꝫ ꝙ pōt eṗs diſ
penſare in ſimplici bñficio ſolū. Pa. vō in.c.
de ſimoniacis.eo.ti.tenet ꝙ pōt ēt diſpenſare
in curato vt illud habeat in alia eccl'ia: ēt cū ex
ecutiōe ordinū ſi mō ſponte renūciat illud bñ-
ficiū. vt probat.i.q.i.c.i.nec ob.c.pe.de elec. ſm
eūdē Pa. qꝛ dicit ꝙ loquit de diſpenſatiōe ad
illud bñficiū in q̊ fuit illa ſimonia cōmiſſa: vt
illud habeat: qꝛ nō pōt niſi ꝑ papā fieri. Itē in
eccl'ia empta nō pōt ex diſpenſatiōe eṗi hr̄e: ni
ſi ſimplex bñficiū ⁊ cū executōe minoꝝ ordinū
ſolū. Si vō expectat ſniam ꝯdēnatoriā: tunc
nullo mō eṗs pōt diſpenſare nec in illa nec in
alia: vt habeat qōcunqꝫ bñficiū. In eo vō qui
ignorant eſt ꝓmotus ad bñficiū nō pōt niſi ſo
lus papa vt illud hēat. ſed in alijs pōt eṗus. vt
no.in.d.c.p̄ñtiū. ⁊ qō no.in.c.ſūt. ⁊.c.nobis.eo.
ti. Sed Tancre.in.c.ſicut nobis.eo.ti.tꝫ ꝙ ēt in
bñficio illo in q̊ fuit ꝓmotꝰ pōt eṗs diſpēſare
ſi ipſe eṗs non eſt in culpa. ⁊ placet.

¶ Sed nūqd idē ſit iudiciū de mediatoribus q̊ 4
ad ſuſpenſionē ⁊ q̊ ad diſpenſationē. R̄. ꝙ ſic ꝑ
regulā acceſſorium.de re.iur.li.vi.
¶ Utrū eṗs poſſit diſpēſare cū ſimōiaco circa 5
officia mortuoꝝ: bñdictiōes nubentiū: ſepultu
ras: criſma: bñdictiōes vaſoꝝ ⁊ hmōi. R̄. Ho.
ꝙ ſic poſt pactam pñiam qꝛ nō ꝓhibetur.ar.c.
nup.de ſen.exco.nec ob.c. Erga.i.q.i.qꝛ loqt ō
ſimoniaco in dignitate.
¶ Quid de p̄lato q ꝓmiſit bñficiū alicui ꝓ pe- 6
cunia ⁊ re integra reuocat pactionē. R̄. ſꝫ Ri.
q.ṡ. ꝙ talis peccauit grauiter faciēdo pactū qꝛ
tñ ad effectū pacti nō ꝓceſſit nō icurrit penas
ſuſpenſionis ⁊ irregularitatis.
¶ Utrū ordinatꝰ ab eṗo quē audiuit ſimonia- 7
cū poſſit miſtrare. R̄. ꝙ pōt i ſuſcepto miſtrare
ſꝫ ñ poterit alios ab eodē recipe: niſi deponat
ꝯſciaꝫ.c.ꝑ tuas.el.ij.eo.ti. Ubi nōt Ho.v.nō-
bilia. Primū ꝙ ex varijs dictis in alteriꝰ p̄iu
diciū nō eſt ꝯſcia formāda. Scd'm ꝙ ſic forma
ta eſt ad ꝯſiliū p̄lati deponēda. Tertiū ꝙ ſi de-
poni ñ pōt ē oibꝰ mōis ſequēda. Quartū ꝙ eſt
virtꝰ cū de ꝯſcia ſcrupuloſa fit bona: ⁊ i meliꝰ
iformat: ⁊ ecōtrario ē debilitas ai ⁊ nimia ſim
plicitas. Quītū ꝙ i differētibꝰ pōt vnuſqſqꝫ ꝓ
ut ſibi placuerit ꝯſciam iformare. Qō bñ no. ⁊
iō talis dꝫ miniſtrare ⁊ conſciam deponere.
¶ Secūda pena ꝯ ſimoniacos eſt depoſitio ⁊ i- 8
famia. ⁊ hec iponit ſi de hoc i iudicio ꝯſtiterit.
v q.iij. ſane. de accuſa. inquiſitionis.
¶ Tertia pena ē excōicatio papalis. Nā Mar 9
tinus in ꝯcilio ꝯſtātieñ in extrauagāti q̄ icipit.
mlt'e ita iḡt ſacro approbāte ꝯcilio declaramꝰ
ꝙ ordiari ſimoniace ab executōe ſuoꝝ ordinū
ſint ipo iure ſuſpēſi. Electōes āt poſtulatiōes
ꝯfirmatiōes: ⁊ q̄ſuis ꝓuiſiones ſimōiace eccle
ſiarū: mōaſterioꝝ: dignitatū: ꝑſonatuū: officio
rū ⁊ bñficioꝝ quorūcūqꝫ deinceps facte nulle
ſint ipo iure: nullūqꝫ ꝑ illas ius cuiq̄ꝫ acquirat
nec ꝓmoti: ꝯfirmati aut ꝓuiſi faciāt fructus
ſuos: ſed ad illoꝝ reſtōem tāq̄ꝫ iniuſte ablatoꝝ
teneāt. Statuentes inſuꝑ ꝙ dans ⁊ recipiens
ipſo facto ſniam excōicatiōis icurrat. ēt ſi pon
tificali aut cardinalatus refulgeat dignitate:
In alia extrauagāti facta āno.ij. ſui pontifica
tus Mantue data: q̄ incipit. Damnabilē ꝯfir-
mat oēs excōicatiōes: ſuſpenſiōes: ꝑuationes:
⁊ interdicta: ⁊ alias cenſuras latas a ſūmis pō
tificibus ꝯ ſimōiacos q̄s vult incurrere ipo fa
cto oēm ſimoniacū occultū vel manifeſtū vbi-
cūqꝫ ſimoniā cōmiſerit: cuiuſcūqꝫ ſtatus ēt ſi

ẽpatus aut cardinalat⁹: vel q̃uis alia eccl'iaſti/
ca: vel tpali p̄fulgeat dignitate dictaꝝ excõi
cationũ:ſuſpẽſionũ: ꝛ penaꝝ abſolutionũ ſibi
reſeruãs: niſi i mortis articulo: nec vult ꝙ vir
tute ꝯceſſiõis indulti: aut cuiuſcũqꝫ facultatis
abſoluẽdi ꝯceſſe vel ꝯcedẽde a ſede apl'ica poſ
ſint abſolui niſi ſpãlit̃ de pctõ ſimonie auctori
tatẽ abſoluẽdi ꝯtineãt. Hoc idẽ Eugenius in
alia ex̃uagãti q̃ icipit. Cũ deteſtabile. Data ro
me apud ſctm̃ Griſogonũ: ãno ſui pontifica/
tus.iiij. Paul⁹ ſcd̃us in ꝓceſſu quẽ i dicionis
ſctẽ fecit: excõicat oẽs ſimoniacos tã in ordie
q̃ꝫ ẽt i bñficio ꝛ abſolutionẽ reſeruat ſibi ꝛ ſuc
ceſſorib⁹ ei⁹ p̃terq̃ꝫ i morte. nec vult ſiẽ ꝛ Mar
tinus ꝙ poſſint abſolui ex q̃cũqꝫ ꝯceſſione: niſi
faciant mentionẽ de ſimonia. Idem fecit Si/
xtus.iiij. Et ſic tene ꝙ oẽs ſimõiaci in ordine ꝛ
bñficio ſolũ ſũt excõicati. Alij ṽo ſimõiaci nõ
ſed ipſo facto cadunt in penas ꝯ̃ ipſos latas a
iure. de qb⁹ dictũ eſt hic.ṡ. Nec te moueat. c. re
periũt̃.i.q.i. Silr̃.c. quicũqꝫ. ibidẽ. ꝛ c. placuit.
ibidẽ. Silr̃.c. ex multis.i.q.iij. qꝛ lꝫ ſub anathã
ꝓhibeãt tñ loquũt̃ ſolũ de ordine ꝛ bñficio. ꝛ
ſic i nullo iure ineniť ſub pena excõis ꝓhibita
oĩs ſimonia. niſi vt dixi in ordine ꝛ bñficio. ꝛ
ideo illi ſoli ſunt excõicati.

10 ¶ Quarta pena ſimõiacoꝝ eſt. ꝙ p̃cipit̃ ſub pe
na excõis late ſñie oĩbus cuiuſcũqꝫ dignitatis
aut ſtat⁹ ꝙ ſi ſũt preſentes in romana curia re
uelare teneãt̃ pape vl' ei⁹ apl'ice ſedis camera/
rio aut ſuo vices gerenti in vni⁹ vel duoꝝ te/
ſtiũ p̃ñtia ĩfra duos dies naturales poſtq̃ꝫ ſci/
uerint: aut ad eoꝝ noticiã puenerit aliquẽ cõ/
miſiſſe ſimoniã a q̃ nõ niſi p romanũ põtificẽ
p̃ñt p̃terq̃ꝫ in mortis articulo abſolui. ꝛ h̃ p p̃/
dictã ex̃uagantẽ Martini dãnabile. Cui Eu/
genius in. d. ex̃uaganti. Cũ deteſtabile. addit:
ꝙ nõ ſolũ q ſciũt aliquẽ ſimoniã cõmiſiſſe vel
ꝓcuraſſe: ſꝫ ẽt q ſciũt illos q fuerũt mediatores
teneãt̃ reuelare pape vl' ei⁹ camerario: vel cui
ipe duxerit cõmittẽdũ p ſe vel p alios q̃ꝫ citi⁹
ꝛ ꝙ ſi poſſint abſolui donec reuelauerit. qd̃ in/
telligo ſi cõmode p̃ñt: ꝛ ſi ſciũt veraciter non p
ſuſpitiões. aliter nõ credo incurrere dictã ex/
cõicationẽ. Credo ẽt hodie nõ ligare cũ ſit ab/
rogata p nõ vſũ. Aduerte tñ ſm Aſtẽ. li. vi. ti.
lv. ꝙ qñ ſimõia eſt ſolũ mẽtalis ſine oĩ pactio/
ne ꝙ nõ ligat̃ talis aliq̃ p̃dictaꝝ penaꝝ. qd̃ no.

Simonia vij. q̃ ad reſtitutiõꝫ Queriť vtrũ datũ
ſimoniace ſit reſtituendũ. R̃. Pa. in. c.
tua nos. eo. ti. ꝙ aut datũ eſt ſine pactõe: ſed cũ
ſola intẽtõe habẽdi ſp̃ualia: ꝛ tũc dicũt aliq̃ q̃s
ſequiť Pa. ꝙ ſi talis ſimonia eſt de iure poſiti
uo: ſic reſtõ nõ eſt neceſſaria ad ſalutẽ. Si ṽo
eſt de iure diuino: ſic neceſſariũ eſt reſtituendũ
acceptũ. Alij indiſtincte ꝙ nõ eſt reſtituendũ
de neceſſitate p. d. c. fi. vbi eſt tex. apert⁹. Sꝫ qꝛ
dictũ. c. fi. loquiť in ſimonia q̃ eſt de iure poſiti
uo: iõ dico ꝙ in tali caſu nõ eſt neceſſaria. Et q̃
ſit rõ: lꝫ Jo. an. ꝛ Ho. multas adducãt tñ nul/
la efficax eſt. ſm h̃ ſolũ qꝛ ius ſic declarauit: ſm
ipſũ nõ extendã ad ſimõiã q̃ eſt de iure diuino
ꝛ iõ neceſſario reſtituendũ. ꝛ ſic tene. ſm tñ di/
ſtinctionẽ vſurarij mẽtalis: de q̃ Reſtitutio. i.
in lr̃a vſurari⁹. in p̃n. Si ṽo datũ ſit mediãte
pactiõe: ſic abſqꝫ dubio de neceſſitate reſtituen
da eſt ſm cõiter doc.

¶ Cui dꝫ reſtitui acceptũ ſimoniace ꝓ igreſſu 1
monaſterij vel eccleſie. R̃. Pa. in. c. de h̃. eo. ti.
Si loquimur de eccleſia ſeculari: tũc ſi ille qui
dedit ñ hꝫ vñ viuat reſtitueť ei. ar. c. veniẽs. co.
ti. Si ṽo hꝫ vñ viuat tũc ſi oẽs de eccleſia de/
linquerũt dꝫ dari eccl'ie ꝛ crioſi expelli. Si aũt
nõ expellanť dꝫ dari fiſco pape ſm Ho. q di/
ſtribuat i pias cãs. Turpia lucra a fiſco exto/
quenť. l. fiſcus in qõnez. ff. de iure fiſci. Si ṽo
nõ oẽs deliquerũt: ſed ſolus prelat⁹ vl' p̃ticula
ris: tũc dabiť eccl'ie i cui⁹ ignominiã erat datũ
Si loqmur de eccl'ia regulari ſi oẽs deliquerũt
dať ei qui dedit vt intret ſcd̃m monaſteriũ. vt
in. d. c. veniens cũ nõ poſſit ſtare in p̃mo mõa/
ſterio. vt in. c. qm̃. co. ti. Si ṽo p̃ticulares de/
liquerũt: tunc pecunia dabiť ſcd̃o monaſterio
quo ad vſũfructũ tm̃: ꝛ mortuo igreſſo redibit
ad primũ monaſteriũ. ꝛ ſic intellige glo. i. d. c. d̃
h̃. ꝛ ꝯcordat cũ predictis Ho. ꝛ do. Anto.

¶ Quid fiendũ cũ cõmode ñ põt applicari vbi 2
vel in cui⁹ ꝯtumeliã eſt data pecunia. puta qꝛ
in remotis p̃tib⁹ eſt: vel videreť incõueniẽs cã
ibi dari. cũ eccl'ia ſit q̃ſi derelicta ꝛ hmõi. R̃. ꝙ
pauperibus dabitur.

¶ Vtrũ recipiẽs bñficiũ ſimõiace teneať illud 3
reſignare. R̃. ꝙ ſic. ꝛ reſtituere oẽs fruct⁹ pce/
ptos ex eo ꝛ q recipi potuerũt a diligẽti poſſeſ/
ſore. c. ſi res. xiiij. q. vi. de reſti. ſpolia. c. grauis.
Intellige qñ ſcienter ſimoniace hũit: vel q̃ꝫuis
ignorant̃ tñ poſtea ſciuit de pceptis p⁹ ſciaꝫ tm̃
teneť. nõ ãt in bona fide: niſi extantes vl' inq̃ꝫ/
tũ fact⁹ eſt locupletior. l. certũ. C. de re. ven.

¶ Cui dꝫ reſtitui datũ ꝓ ordine habẽdo. R̃. vi/ 4
deť ꝙ eccl'ie cathedrali i cui⁹ iniuriã videť da/

tū ſi ñ eſt ordinat⁹ ad titulū alicui⁹ eccl'ie:ſed ſi eſt ordinat⁹ ad titulū alicuius bñficij vel eccl'ie illi dabiť ſm Olde.⁊ Rodo.

5 ¶ Quid ſi pecunia ex pacto ſit data pape. R. pa. in.c.i.eo.ti.ꝙ nihilomin⁹ non poterit retinere tale bñficiū ēt in caſu in quo papa nō cōmitteret ſimoniam:ſicut in ſimili diſputat Jo.an.in regula cui licet.de re.iu.li.vi.in mercu.de ludēte cū epo ad açardū.qui eps fecerat ſtatutū excōicans ludentes.qꝛ lꝫ epus nō ligetur tali ſtatuto:ligatur tñ ille qui ſecū ludit.ſic in ꝓpoſito papa recipiendo pecuniā nō ſuſpendit ꝯſtōeꝫ de ſimonia.⁊ plene diſputauit idem Pa.in.c. extirpande.i.§.qui verū.de preben. ſed ꝯtrium dixi.ſ.Simonia.v.§.vij.⁊ eſt verius.Nec ob. ſimilitudo de ludente cū epo qꝛ eps nō pōt facere ꝙ ſtante ſtatuto ſuo ꝯueniēs nō ligeť.ſed bñ papa pōt.Et iō tene qđ dixi.ſ.ꝙ ñ eſt ſimonia ⁊ ſic beneficiū poterit retinere.

Simplicitas eſt duplex ſꝫ Pa.in.c.dilecti.de indi.quedā ꝯria diſcretioni.⁊ h̄ reprobať.xxxix.di.c.Petrus diaconus. ⁊.xvi. q.i.ſi cupis.quedā ꝯria doloſitati ⁊ hec amplectenda.de qua in euangelio. Eſtote ſimplices ſicut colūbe.⁊ bonus tex.cū glo.in.c. veritatis de iureiur.⁊.vi.q.i.ex merito. ⁊ hec eſt illa de q̄ dicit tex.inſti.de legi.agna.ſucce.§.ꝙ ad feminas ſimplicitatē amicā legib⁹ amplexātes ⁊c̄.

Simulatio idē eſt qđ ipocriſis.vñ dicit Iſi.li.ethi.ꝙ ipocrita grece latine dr ſimulator.vel dic ꝙ ſe habent ſicut ſuperius ⁊ inferius.qꝛ ois ipocriſis ſimulatio eſt:ſed non ois ſimulatio ipocriſis ſed tñ illa q̄ qs cū ſit mal⁹ intus ſe bonū ſimulat:⁊ palā oñdit vt bon⁹ videať pp gloriā humanā.vt dicit gl. Mat.v. ⁊ eſt filia inaniſglorie.ſm Gre.xxxi.mor.

i ¶ Vtrū ois ſimulatio ſit pctm̄.R.vt colligo ex S.Bo.in.iij.di.xxxviij. ⁊ Alex.de ales.ſa ke. ti.de ipocriſi.ꝙ eſt triplex ſimulatio. Prima ē cautele.⁊ hec lꝫ vt ꝓbať in.c.vtilē.⁊.c.ꝙ ait. ⁊ in.§.quoqꝫ.xxij.q.ij.Nā dolū nō cōmittit qui fraudē excludit.l.cū.pr.§.plane.ff.de le.ij. ar.c. perlatū.qđ me.cā.c.chariſſim⁹.de ꝯuer.coniu. vt euitet aliqđ maluꝫ fingit aliquid.Secunda ſimulatio eſt inſtructionis. ⁊ hec nō eſt pctm̄. ⁊ hec fuit in xp̄o qñ finxit ſe longius ire. Luce vlti.in quo inuit exhibendū hoſpitiū pegrinis ex quo coegerunt eū manere.ex quo meruerūt eum cognoſcere.Et ideo ille religioſus q maiorem ſanctitatē quā hꝫ ſimulat vt ꝓximi edificenť:⁊ ad bonū incitenť nō peccat:ſed potius meretur.vt patet per Greg.xxxi.mor. Tertia ſimulatio eſt duplicitatis.⁊ hec tenet rōem mēdacij.⁊ ſemp eſt pctm̄.vt ꝓprie eſt in ipocritis Addit Alex.quartā.ſ.ſignificatiōis ſic Jacob ſe ſimulauit Eſau.⁊ hec ñ eſt pctm̄.Sic ēt ſi qs in repreſentatione miſterij paſſionis xp̄i finxit ſe iudeū:vel xp̄m vel pilatū ⁊ hmōi.

¶ Vtrū aliqs poſſit ſe ſimulare maluꝫ.R. ſm 2
Alex.in ſa ke.ꝙ.nō.qꝛ aut ē h̄ p opa mala: ſiue vere ſiue apparenť.⁊ ſic efficiť talis q̄le eſt illud opus.Aut hoc fingit p opa bona vere ⁊ apparenť.⁊ ſic nunq̄ꝫ pōt ex hoc apparere malus.

¶ Vtrū gerēs habitū ſanctitatis vel religiōis 3
q tñ non hꝫ meritū ſit ipocrita.R.ꝙ ſi ex infirmitate poſt aſſūptionē talis hitus cadit a pfectione nō eſt ipocrita.qꝛ nō teneť reuelare ſuū pctm̄:niſi loco ⁊ tpe debito. vñ nō teneť reponere habitū.ſm Gre.xxxi.mor. Si aūt ex malicia a perfectione deficit ſic eſt ipocrita.

¶ Vtrū ipocriſis ſit pctm̄ mortale.R. vt colli 4
go ex.S.Bo.⁊ ex Alex.vbi.ſ.⁊.ſancto Tho.in quolꝫ.ꝙ in ipocriſi duo ſūt.ſ.defectus ſanctitatis:⁊ ſimulatio eius.Si ergo intentio ipocrite referť ad vtrūqꝫ.ſ.qꝛ nō vult hr̄e ſc̄titatē nec curat:lꝫ tñ vult ſcūs apperere:ſic ē pctm̄ mōtale ⁊ ſic ſumiť i ſac̄ ſcriptura. Job.xiij. Nō veniet in ꝯſpectu eius ois ipocrita. ⁊ Mat.xxiij. Ve vobis ipocrite.ſi Xo accipiať ipocrita nō ꝓ q̄litate vite male:ſed ꝓ ſimulatione:ſic aliqñ eſt pctm̄ mortale:puta ſi hoc facit ex fine qui eſt ꝯ charitatē dei vel ꝓximi:puta ſimulat ſe ſctm̄ vt poſſit ſeminare hereſim.vel ꝯſequať dignitatē eccleſiaſticā:vel quecūqꝫ alia bona in quib⁹ cōſtituit finē.Si aūt finis non ſit ꝯ charitatē:ſic erit pctm̄ veniale:puta qꝛ ſolū delectať in laude.qꝛ ſm phm̄.iiij.ethicoꝝ.magis dr̄ vanus q̄ꝫ malus.ſed ſi finis ſit bonus:puta ad laudē dei ⁊ ſalutē aīaꝝ vt ꝓximi edificenť ſic meritoriū eſt:ſi tñ non ꝯtēnat bonā vitam. Dicit tñ Aureo.in.iiij.di.xvi.q.i.ꝙ ſi ex ipocriſi ſequiť oppoſitū honoris dei ⁊ ꝓximi ſalutꝭ qđ eſt pctm̄ mortale. Sil'iter qñ ſolū facit vt poſſit hr̄e vanam gloriā ⁊ hmōi.qđ limito verū in vana' gloria que ſit mortalis:al's erit veniale ſolū.

Sobrietas dr̄ menſura debita circa ea q̄ ſunt neceſſaria ad vitaꝫ.vnde ſobrius quaſi briā.i.menſurā ſeruans ⁊ noīe ſobrietatis temperantia ſignificať.h̄ exigiť in oibus:ſed maxie

in miniſtris eccleſie.xxxv.di.p totū.xli.di. p to
tum.de vi.ꝛ ho.cle.c. clerici a crapula.i.thi.iij.
Item in regibus ꝛ principibus.ꝓuer.xxxi.Nō
ſi regibus dare vinū. quō peccat mortaliter ꝯ
ipſā.vide Ebrietas.Gula.ꝛ Ornatus.

Societas

Societas primo.ſꝫ Marcum
tulliū.ꝛ nō Aço.in
ſūma ti.ꝓ ſocio.eſt duoꝝ pluriūue con/
uentio contracta ob cōmodiorē vſum ꝛ vberio
reꝫ queſtū.facit ad hoc.l.ſi nō fuerit.§.plerūqꝫ
ff.pro ſocio.vnde contrahitur ſolo cōſenſu. vñ
ſi meus ſocius aliquē admiſerit quē meū ſociū
eſſe voluerit:ei ſolum ſocius eſt.non mihi.ff.ꝓ
ſo.l.qui admittitur ꝛ contrahiť ad tp̄s ꝛ in per
petuū.i.dum viuent ſocij.ꝛ ſub conditione. vt
ff.ꝓ ſo.l.i.ꝛ.C.eo.l.pe.ſine fine Ꝟo contrahi nō
poteſt.l.nullā.ff.eo.

1 ¶ Qui pñt ꝯhere ſocietatē. R̄. ꝙ ille perſone
que pñt ſe obligare ꝛ ꝯhere.de quibus multos
caſus habes.ſ.Donatio.i.per totū.

2 ¶ Quō pōt ꝯhi ſocietas.R̄.dicit tex.in.l.ſocie/
tatē.ff.pro ſo.ſocietatē coire:ꝛ re ꝛ verbis ꝛ per
nunciū poſſe nos dubiū nō eſt.

3 ¶ Circa quid pōt ꝯhi ſocietas.R̄. ꝙ circa oīa
bona.Itē circa aliquā negociationē. Itē circa
vnā rē.ff.eo.l.ſocietas.ſed i re turpi ꝛ flagicio/
ſa ꝯhi nō pōt.ff.eo.l.neqꝫ preteruittendū eſt.

4 ¶ Eſt vnus qui ponit pecuniā in manu merca
toris ſeu artificis:ꝛ mercator ſeu artifex ponit
induſtriam ſuā ſeu exercitiū circa talem pecu/
niam.ſeu aliquis ponit pecuniam ꝛ operam:
ꝛ alter operā ſolū:vel pecuniā ſolū: vel ambo
pecuniā ꝛ operas:vt inde ex tali negociatione
ꝛ arte hēat lucrū.vtrū liceat.R̄.ꝙ ſic ſm Ang.
de peruſio tractatu de ſocietate.ꝛ h̄ taꝫ de iure
ciuili q̄ꝫ canonico.qꝛ opera alicuius ſepe valet
ꝓ pecunia.l.i.C.pro ſo.inſti.eo.§.ij.no.glo.in.c.
plerīqꝫ.xiiij.q.iij.Et h̄ dūmō duo concurrant.
Primū ꝙ ars ꝛ negociatio ſit licita.c. per ve/
ſtras.de dona.inter vi.ꝛ vxo.Secūdum ꝙ eq/
tas ſeruet in oībus.qꝛ ſm Hoſ.dāna ꝛ lucra
dñt eſſe cōia in oibus.vt in.d.glo.c.plerīqꝫ.ꝛ.d.
l.i.C.eo.ꝛ ſm induſtriā periculū ꝛ hmōi.ita vt
qui plus poſuit pecunie vel opere plus habeat
de lucro.d.l.ſi nō fuerint in prin.ꝛ ad arbitriuꝫ
boni viri.ꝙ in hac actione ſequēdū eſt.l.impro
poſita.ff.ꝓ ſo.alīs cū iſta equitas nō ſeruať nō
poterit eſſe iuſta nec licita.qꝛ cū ſocietas ſit fra
ternitas.l.verū.in prin.ff.ꝓ ſo.pꝫ ꝙ erit iniqua
ꝛ leonina.d.l.ſi nō fuerint.in fi.qꝺ bñ nō ꝓ to/
ta iſta materia.Et rō quare licite accipiť d lu/
cro in ſocietate ꝛ nō in mutuo eſt.qꝛ in mutuo
transferť dñium pecunie in accipientē.In ſoci
etate Ꝟo nō.qꝛ dicit tex.in.l.ſi tibi arec mee.ff.
de preſcrip.ver.nemo ſocietatē ꝯhendo rei dñs
eſſe deſinit.
¶ Sed nunqd rōne pacti erit licitū ꝙ quis hēat 5
caput fractū ꝛ alius ſanū.ſ.ꝙ quis hēat de lu/
cro:ꝛ nihil de dāno:vel magis de lucro q̄ꝫ im/
portet id qꝺ ponit in ſocietate ꝛ minus de dā/
no ꝛ hmōi.R̄.quidā dixerūt ꝙ ſic.ſaltē de iure
ciuili.qꝛ ꝯtractus ex conuentione legē accipiūt
c.ꝯtractus.de re.iur.li.vi. Sed tu tene cū Aço.
ꝛ Accur.in.d.l.ſi nō fuerit.ꝛ do.Anto.in.c.fi.ꝺ
vſu.ꝛ Ang.vbi.ſ.Et ſm theologos ꝛ veritatē
ꝙ nullo mō licet.qꝛ vt dixi.ſocietas eſt quedaꝫ
fraternitas.ꝛ tale pactū eſt ꝯ eiꝰ naturā.iō nō
valet.l.cū precario.ff.de precario.ꝛ.c.fi.de pre/
ca.ꝛ ideo in ꝯſcia tenetur reſtituere vel ſatiſfa
cere oē qꝺ indebite habuit:vel in quo ꝓximuꝫ
grauauit ex hoc pacto.
¶ Vtrū ponenti operas tm̄ liceat facere pactū ꝙ 6
ſ.tantū vult certū ꝓ opera ſua ꝛ de dāno nihil
vult ſentire.R̄.ꝙ ſic.qꝛ ſm Ang.vbi.ſ.non eſt
iſte ꝯtus ſocietatis ſed locatiōis operaꝝ ſuaꝝ
Et h̄ verū niſi dānū ꝯtingeret ex dolo ſuo vel
culpa.qꝛ ſic nō liceret.l.itē quæriť.in prin.ꝛ.l.ſi
merces.§.qui colūnā.ff.locati.
¶ Vtrū tradens centū ducatos in ſocietate cū 7
pacto ꝙ vult ipſū capitale ſaluū:nec de eo vult
ſentire aliqꝺ dānū:ſed de lucro vult ſm diſcre
tionē ſocij quantū ſibi placuerit dare licite faci
at.R̄.ꝙ nō.ſed eſt vſurarius.c.conſuluit.ꝛ.c.fi.
de vſu.Et ꝓpterea ſm Bal.in.l.i.q.ix.ff.ꝓ ſo.
talis qcqd accipit de lucro extenuat ſortē.qꝛ te
netur cōpenſare:vel ſi vtrūqꝫ habuit teneť re/
ſtituere lucrū.Aduerte tñ ꝙ ſi quis nolet de pe
riculo capitalis ſe exponere et iueniret aliquē
qui cū vellet aſſecurare ꝓ aliq̄ ſibi dato:nō eēt
vſura ſe liberare a periculo p talē aſſecuratiōꝫ
lꝫ ꝓ lucro accipiat de capitali ſic aſſecurato:qꝺ
quidē lucrū parit negociatio talis capitalis da
ti in ſocietatē.Et idem dicerē qñ ſociꝰ accipiēs
ipſū capitale ꝯueniret libere cū ſocio dante ca
pitale de dādo ſibi tale modicū de lucro.qꝺ ve
riſilr quilꝫ alius ſic faceret.ſi dans capitale re/
mitteret totū lucꝝ aliud qꝺ deberet hr̄e ex tali
ſocietate.eo ꝙ eū aſſecuret pro principali.imo
ſi nihil eſſet lucri:ſolueret nihilominus aſſecu/
rationē:vtpote qñ negociatio ē talis qualitatꝭ
ꝙ aſſecuratiōꝫ iueniret ſoluēdo tria vł q̄ttuor
ꝓ centenario:ꝛ tñ cōiter ꝓ lucro ſocietatꝭ eēt

receptur̕ꝰ.vi.vel.viij.⁊ aliqñ plꝰ:⁊ ſic ꝯueniret
cū ſocio:ꝙ ſolū daret ſibi.iij.vel.iiij.ꝓ lucro ⁊
eū de capitali aſſecuraret:⁊ ſic itelligo illud qꝺ
tꝫ Jo.an.i.c.ꝑ vr̃as.de do.int vi.⁊ vxo.in dote
data mercatori.de q̊ hēs.s̃.dos.§.xi. Rō q: in
iſto caſu pecūia poſita i ſocietate bñ ſtat piclo
ponētiſ:lꝫ illud piculū redimat p̄cio ꝙ licet. Et
iō ñ ē p̄uilegiū dotꝫ:q: ſic licite pōt fieri i q̊cūqꝫ
capitali ſic dato:dūmō ꝯcurrant duo. Primū
ꝙ ſociꝰ accipiēs libē h̕ velit facē:nō ſolū accipi
endo tale capitale:ſꝫ ēt ſi nō accipet ꝓ tali mō
aſſecuraret. Scdꝫ ꝙ tm̄ plꝰ poſſit veriſilr lucra
ri de tali ſocietate vltra ptē ſuā q̃ztū ē illud qꝺ
ſolueret ꝓ tali aſſecuratiōe cuicūqꝫ cōit. Tutiꝰ
tñ cēt ſi ꝯueniret cū ſocio de ſoluēdo ſibi tm̄ ꝓ
aſſecuratōe capitalis q̃ztū glꝫ aliꝰ accipet ſi vel
let aſſecurare:⁊ i diuidēdo lucro prius ſolueret
ꝯuentū ꝓ aſſecuratōe:⁊ ꝙ ſupeſſet de lucro ſibi
ꝯtingēte illud retineret. Nec ob.c.nauigāti.de
vſu.q: ibi aliť nō mutuaret:niſi piculū ⁊ lucrū
ꝓ periculo reciperet.
8 Utꝝ vidua ſeu glꝫ aliꝰ q dat mercatori i ſo/
cietate cētū cū pacto ꝙ ipꝫ capitale ſit ſaluū:cū
itētiōe tñ retinēdi i ſe piculū ipſiꝰ capitalis: ſꝫ
ſolū facit tale pactū ne decipiať a mercatore:ñ
vt capitale peat ipi mercatori:ſi ſine culpa ſua
piret̕ licite ſine vſura h̕ faciat. R.ꝙ lꝫ vſura i h̕
ꝯctu ñ ſit ſꝫ vera ſocietaſ:tm̄ peccat mortalr pp
mēdaciū pniciosū:qꝺ diť i ſui ifamiā.xxij.q.ij.
c.i. Et iō teneť notā facē itētōꝫ ſuā: ne forte ēt
morte p̄uēta heredeſ vellēt i ſuo robore ꝯctū p
manē:ñ tñ teneť reſtituē lucꝝ qꝺ habuit ſm.ſ.
Bernardinū i ſuis ꝯctibꝰ.⁊ bñ. q: ꝑ.l.i.⁊ totū
ti.C.plꝰ valē qꝺ agiť.iſte ꝯctꝰ ē vera ſocietas i
re:⁊ iō nō reſtituet.lꝫ alij dicāt ꝯriū q poſſent
ſaluari.qñ ex h̕ aliqꝺ dānū paſſus eſt mercator
pp timorē piculi:vel qñ ex notificatōe ſue vo/
lūtatis nō ceſſat ſcādalū qꝺ ꝓrio dedit: q: tūc
credo teneret reſtituere. eo ꝙ fama rebus eſt
preponenda.vi.q.i.deteriores.
9 Utꝝ ponēs cētū apud mercatorē:ita ꝙ medi
etas vel tertia pars:aut q̃rta:vel aliq̃ alia pars
ipſoꝝ cētū,ſtet piculo mercatoris ſit vſurariꝰ
R.ꝙ i h̕ fuit diuerſa opi.doc. gbuſdā dicētibꝰ
ꝙ ſic.vt.S.Bernardinꝰ ⁊ multi alij. gbuſdā
ꝙ nō.q: licite h̕ pōt fieri:vt gl.i.c.plerīqꝫ.xiiij.
q.iij.⁊ multi alij.q̄ quidem diuerſitaſ euenit ex
diuerſa opi.dubietatis ſequentis.
10 Utrū dānū dēat cē cōe:ſi capitale pdať an
ſoluꝫ illiꝰ q eū poſuit.gbuſdā dicētibꝰ ꝙ dꝫ cē
cōe.vt Jac.ꝺ are.ꝑ.l.ſi id qꝺ.§.itē celſuſ.⁊.l.cū
duobꝰ.§.qdā ſagariā.ff.ꝓ ſo.gbuſdā dicētibꝰ
ꝙ q̃tenꝰ ē cōe lucrū ipſiꝰ capitalis:catenꝰ ⁊ dā
nū ꝑ.l.ſi nō fuerit.§.i.ff.ꝓ ſo.⁊ ꝑ.l.manifeſtiſſi
mi iurꝫ eſt.§.ſꝫ cū i ſcdaꝫ a ꝯrio ſenſu.C.de fur.
Quibuſdā alijs dicētibꝰ ꝙ ſolū dꝫ pire dāti.vt
gl.i.d.§.i. Rō q: ſic ꝺ capitali nihil lucrať ſociꝰ
ſꝫ tm̄ dꝫ redire ad eū q dedit ſi inueniť ſaluū in
fine ſocietatꝫ:ita nihil dꝫ hr̃e de dāno ipſiꝰ. Sꝫ
tu dic ꝯcordādo opi.ꝙ ſi nullū ſit pactū vľ alia
ꝯſuetudo.tūc dic vel ſm Pe.vt refert Cy.i.l.i.
C.ꝓ ſo.ꝙ piculū capitaliſ ſi peat rōne ſocietatꝫ
añ opas exhibitas ſit cōe.ſi pꝰ aliq̃s exhibitas
ēt aliqd ſentiat de dāno:ſꝫ ſi poſt oēs opas ex
hibitas pdať ſoli ponenti illud ⁊ ſufficit alteri
pditio ſuaꝝ opaꝝ:q̄ eqſſima eſt p̄ſerti i ꝯſcia.
Uel ſm Bal.i.l.i.C.ꝓ ſo.ſiue añ opas ſiue pꝰ
ꝙ pdať ſolū ponēti:qꝺ forte veriꝰ ē ꝺ iuř:q: ſic
nō erat hiturꝰ de lucro ipiꝰ capitalis:ſꝫ ſolū de
lucro qꝺ debebať ſue iduſtrie. ita nullū dꝫ pati
dānū de ipſo. Et ſic tenendo iſtā opi. Pe. vel
Bal.nō licet facē pactū ꝙ piculuꝫ capitalis ſit
alteriꝰ q̃ꝫ illiꝰ q poſuit. Rō q: i fine ſocietatis
ſi nihil cēt niſi capitale totuꝫ rehabebit. Et iō
cū ſociꝰ ñ hēat de lucro ipiꝰ capitaliſ:ñ dꝫ hr̃e ꝺ
dāno. Si vo pactū fieret ꝙ piculū capitaliſ ſit
cōe.qꝺ licet.vt vult glo.p̄dicta.vel ſic hr̃et ꝯſue
tudo:tūc ſcias ꝙ catenꝰ capitale ipꝫ cēt diuidē
dū i fine ſocietatis ſi nihil inueniet de lucro.q̃/
tenꝰ erat pactū vel ꝯſuetudo ꝺ piculō. Et iō q:
S.Ber.p̄dictꝰ.⁊ multi alij tenuerūt ꝙ in fine
ſocietatis ēt ſi nihil de lucro ſit capitale itegrū
dꝫ redire ad dantē.ꝓpterea tenēt non licē facē
pactū de aliq̃ pte ipſiꝰ capitaľ piculi:⁊ ſic tene.
Sed ſi ipſū capitale erit diuidēdū in fine ſocie
tatis ſi nihil inueniret de lucro ſm ꝙ pacti ſūt
vel eſt ꝯſuetudo de periculo.ſic eſt vera opi.d.
gl.quā ſequiť Ang.vbi.s̃.ſ.ꝙ licet tale pactum
al̕s nō. Et ſi pactū nullū eſſet factū de dāno:ſꝫ
ſolū de lucro.intelligeť de dāno ſic̃ de lucro:ꝙ
ſi ipſe dans nō intendebat aliqd ſentire de dā
no capitalis: ⁊ i fine ſimplr ipꝫ hr̃e ſic cēt vſu
rarius mentalis.⁊ eo mō teneret reſtituere ſic̃
vſurarius mentalis.de q̊.s̃.reſtitutio.i.in ver/
bo vſurarius.
Utrū liceat facere pactū ꝙ vnus hēat duas 11
ptes lucri ⁊ vnā dāni:vel duas dāni ⁊ vnā lu/
cri ⁊ hmōi. R.ꝙ in ꝯſcia oē pactū qꝺ non facit
deteriorē partē alteriꝰ arbitrio boni viri.ita ꝙ
q plus poſuit plus habeat licitū erit.qꝺ ⁊ ſeqť
Ang.vbi.s̃.al̕s nō.
Utꝝ ponēs opam i ſocietatē.ſ.nauigando 12

eqtādo:ꝛ hmōi.teneaᷣ ſūptib⁹ ſuis ponere.R.
ſm Bal.ꝛ Jaco.de arc.ꝛ Cy.in.l.i.C.ꝑ ſo.ꝙ ñ
qñ ꝑficiſciᷣ cā ſocietatꝭ.q2 lucꝝ itelligiᷣ dedu/
ctis expēſiſ.l.illud.C.de codicil.l.muti⁹.ff.ꝑ ſo.
Qđ limitat Bal.vbi.ſ.veꝝ exceptꝭ expēſis:qſ
domi feciſſet:q2 ille nō dñt fieri de corpe ſocie/
tatis.ar.l.ſ3 ſi ex lege.§.ꝙ autē.ff.de peti.here.
Ang.vo vbi.ſ.dicit h veꝝ:niſi ꝯſuetudo aliť
hĩet q ſi eſſet deberet ſeruari.niſi ꝯtineret iniq
tatem apertā.q2 videᷣ actū:qđ eſt ꝯſuctū.l.ꝙ
ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de edi.edic.
13 ¶Quō tenenᷣ ſocij ex diſparib⁹ ptib⁹ q fundū
vľ apothecā ꝯduxerūt.R.ſ3 Bal.i.l.i.C.ꝑ ſo.
ꝛ Ang.vbi.ſ.ꝙ locanti teneᷣ ꝑ eqlib⁹ partib⁹.
Inter ſe vo teneᷣ ꝑ'rata ſocietatis. vñ ēt ſu/
pellectilia ꝛvaſa debent diuidi ſm partes qb⁹
diuidetur ſocietas.
14 ¶Vtꝝ ille q ſemel poſuit capitale i ſocietate ꝛ
pditū eſt ante finitū tp̄s ſocietatꝭ teneaᷣ iterū
aliud ponere.R.ſm gl.in.d.l.ſi nō fuerit.§.i.ꝛ i
l.i.C.ꝑ ſo.ꝛ Ang.vbi.ſ.ꝙ nō ſiue periculū cōe
fuerit ſiue nō.
15 ¶Vtꝝ dānū pſone illi⁹ q ponit opas in ſocie
tatē deat cōicari ad inuicē:puta cū ſoci⁹ reſiſte
ret volētib⁹ ſibi auferre pecuniā vulnerat⁹ eſt
ꝛ fecit multas expēſas ad curādū ſe ꝛ hmōi.R.
ꝙ ſic qñ euenit pp ſocietatē vt expſſe vult.l.cu3
duob⁹.§.qdā ſagariā negociatoꝝ:diĉ tex.coie/
rūt.alter ex his ad cōparandas merces ꝑfect⁹in
latrones incidit ſuāq3 pecuniā pdidit:ſerui ei⁹
vulnerati ſūt reſq3 ꝓpriaſ pdidit.dicit Julian⁹
dānū eē cōe.Jdq3 actiōe ꝓ ſocio dāni ptē di/
midiā agnoſcere debere:tā pecunie q3 reꝝ ce/
teraꝝ:qs ſecū ñ tuliſſet ſoci⁹:niſi ad merces cōi
noie cōparādas ꝑficiſcereᷣ:ſed ſi qd i medicos
ipenſū ē ꝓ pte ſociū agnoſcere debē rectiſſime
Julian⁹ ꝓbat.h ibi.ff.ꝓ ſoc.Nec ob.l.ſociū.§.
ſocius.ff.ꝓ ſo.q2 illud intelligiᷣ qñ culpa ſocij
id ꝯtigit ſm glo.ibidē:q2 tūc nō teneᷣ.Aduer
te ſm Bal.in.l.i.C.ꝑ ſo.ꝙ dānū oē extrinſecu3
qđ rōne ſocietatꝭ euenit d3 eē cōe:puta debita
ꝛ pdicta:ſed dānū intrinſecū.ſ.ipſius capitaliſ
nō niſi vt dixi.§.x.
16 ¶De q culpa teneᷣ ſoci⁹ alteri ſocio.R.ꝙ ſi ꝯ/
ct⁹ ē ſolū ſocietatꝭ.teneᷣ de dolo lata ꝛ leui cul/
pa nō leuiſſima.q2 ſufficit talē diligentiā adhi
beat i reb⁹ cōib⁹ ſič i ꝓprijs. vt.l.cū duob⁹.ff.
ꝓ ſo.vñ q3uis aliqs expſſe piculū i ſe ſuſcepiſſ3
nō tñ intelligiᷣ de illo qđ euenit culpa conſocij
l.pe.C.de nauti.feno.Qñ vo cū ſocietate ē ꝯ/
ct⁹ locatōis vľ ali⁹ ꝯct⁹quō teneaᷣ ꝛ ex q culpa
hēs.ſ.Cōmodatū.§.xi.ꝛ Locatio.§.xxiiij.
¶Quō d3 diuidi ſocietas:ſi nihil inter ipſos ē 17
ꝯuētū expſſe ľ tacite:puta q2 nulla ē ꝯſuetudo
de h.R.ſ3 Bal.i.l.i.C.ꝑ ſocio.q.ij.ꝛ Ang.vbi
ſ.ꝙ ſi alť poſuit cētū:ꝛ alť opas.ꝛ de lucro hñt
ducenta.extrahet prio q poſuit cētū ſua cētū.ꝛ
ſic de qcūq3 alio q aliqd poſuit:q extracta reliq
ducēta q ſūt de lucro diuidēt int ſe oēs.ita tñ
ꝙ q plus poſuit i ſocietate:puta opas ꝛ pecūiā
vel duas ptes pecunie reſpectu illius qui ſolū
vnā partē poſuit:ſi reſpectu ei⁹ q opas poſuit
q2 opa valet tm̄ ſič ꝛ pecunia q poniᷣ hēbit pl⁹
de lucro.vt.d.l.ſi nō fuerit.in pñ.ꝛ.l.qd eni.ff.
ꝓ ſocio.ꝛ h arbitrio boni viri.Et id qđ qdā di
xerūt ꝙ ſič q poſuit cētū ꝓ pmo extrahit cētū:
ſič ꝛ ille q poſuit opas d3 extrahē alia centū ꝓ
opa ſua nō valet:nec de iure diuino:ciuili:vel
canonico.q2 opa hois nihil eſt aliud q3 officiū
diurnū.vt.l.i.ff.de op.lib.imo opa hois dᷣ fru
ct⁹ ei⁹ eē.vt.l.iij.ꝛ ſe.ff.de ope.ſeruo.Et iō ille q
poſuit opas tm̄ nō dᷣ poſuiſſe aliqd ꝯſiſtēs in
ſorte vel capitali:ſ3 ſolū fructū ſue pſone:q fru
ct⁹ aut vſuſfruct⁹ ſue pſone corñdēt fructui
aut cōmoditati illoꝝ cētū ꝓ q bñfacit.d.l.cum
duob⁹.§.ſi i cocūda.Preciū igt ē velamētū ar
tis.ꝛ ſic itellige illud qđ ſepe opa alicui⁹ ꝓ pe/
cunia valet.vt inſti.ꝓ ſo.§.ij.i.ꝓ cōmoditate ꝛ
vſufructu ſeu iteruſorio dicte pecūie.ꝛ iō ſi alť
ſolū poſuit opas ꝛ alter cētū ſolū ꝛ lucꝝ ſūt du
cēta.ille q poſuit opas hēbit centū ſolū:ꝛ ille q
poſuit cētū hēbit illa cētū:ꝛ p⁹ea alia cētū d lucro.
¶Qñātū durat ſocietas.R.tex.i.d.l.ſocietate3 18
diſſociamur:renūciatōe:morte:capitꝭ diminu/
tiōe.intellige ꝑut eſt mors ciuilis ſm gl.ibidē
ꝛ egeſtate.dicit gl.ſ.icidēte.vt ſi qs ex ſocijs bo
nis ceſſerit vt inſti.eo.§.itē.vľ fuerūt publicate
vt in.l.actione.§.publicatione.ff.pro ſo.Adde
ꝙ diſſoluiᷣ ſm ꝙ ꝯuenerūt i tpe duratiōis illo
finito.Itē ex ꝯſuctudine ſi nihil actū eſt de tpe
dicto.§.qui aſſidua.
¶De ſocietate iter frēs ꝛ alios quō tacite ꝯhiᷣ 19
habes.ſ.Peculiū.§.xxvi.cū ſequentibus.

Societas

ij.circa aialia que dᷣ ſocidum aialium ꝯ/
hiᷣ ſex modis.
¶Primo mō qñ aialia expſſe tradūᷣ gr̄a ſocie 1
tatis ꝯhende.vt dicit gl.i.l.ſi paſcenda pecora.
C.de pac.vel qñ l3 expſſe nō dicaᷣ ꝙ gr̄a ſocie/
tatis tradūᷣ.tñ tacite danᷣ gr̄a ſocietatis.ſ.qñ
danᷣ vt ſint cōia:ꝛ ſic ꝯhiᷣ ſocietas.vt.l.ſi tibi
aree mee.ff.de pſcri.ver.ꝛ facit qđ no.Bal.in

d.l.ſi paſcenda. Et qꝛ hꝫ mō aliqñ ꝯbif aīalibus
groſſioꝛis generis.aliqñ in minutis. Jō pꝛimo
ꝓponā q̄t modis aīalia groſſa danf gr̄a ſocie/
tatis expſſe vel tacite. Et aduerte ꝙ aīalia groſ
ſa dicūtur quoꝝ fructus regularit̄ nō aſcendit
ad valoꝛē mr̄is in anno. vt ſūt boues equi mu
li ꝛ hmōi. iſta aliqñ danf extimata.aliqñ inex/
timata.aliqñ cū terra.aliqñ ſiñ cōione terre.qd̄
fieri pōt. vt i.d.l.cū duobus.§.in cocunda.
2 ¶ Qñ danf extimata ꝛ ſine terra:tūc periculū
caſus foꝛtuiti eſt cōe inter ſocios. vt.dr̄ i.d.l.cū
duob⁹.§.damna.nec mirū.qꝛ extimatio in hoc
caſu facit emptionē.l.extimate.ff.ſolu.ma.ꝛ ſic
ꝓ parte dñium remanet apud tradentē: ꝛ taci
te ꝓ alia parte rōne cōionis in illū cui cōicanf
ꝛ ſine traditione tranſfert.l.i.§.in ſocietate.ff.
ꝓ ſocio.ꝛ pinde eſt ac ſi ille qui dat mutuaſſet
pꝛeciū medietatis ſocio:ꝛ ipe poſuiſſet aliā me
dietatē.ꝛ cōiter ab ipſis duob⁹ eſſent empta.ꝛ
ſic in ſocietate poſita. Et iō gl3 de piculo tenef
ꝓ dimidio niſi culpa vel dolo alteri⁹ eueniret.
Nā tūc ſolius culpabilis eſſet.d.§.dāna. Bal.
tñ in.l.i.C.pꝛo ſocio diſtinguit ꝙ.ſ.aut pereunt
caſu foꝛtuito.ꝛ ſic erit cōe. aut pemptio venit
ex natura rei:ꝛ tūc dicit periculū ſolū eſſe dāt3
qꝛ ſic ēt penes cū fuiſſent moꝛitura.nec eſt veꝝ
ſm eū ꝙ iſta extimatio faciat venditionē. vt.d.
§.dāna ꝛ.l.iij.ff.locati.ꝛ.l.cū manu ſata.ff.de
ꝯben.emp. vbi dr̄ nemo pōt eā rē vendidiſſe d
cuius dñio id agif ne ad emptoꝛē tranſeat. ſed
hoc aut locatio aut aliud genus ꝯctus.hec ibi.
Sed ſaluo melioꝛi iudicio hꝫ nō teneo cū melio
ramēta ēt naturalia in hꝫ caſu cōicenf. vt.d.l.ſi
ñ fuerit ſic ꝯuenit vt pericula ſilr̄ ēt naturalia
diuidanf ſicuc cōicēf.nec valet qd̄ adducit ꝙ ex
timatio nō facit venditionē in iſto caſu.imo fa
cit. vt p3 p.d.l.iij.ff.locati.ꝛ iō tene ꝙ periculū
ēt naturale erit cōe. vt tenent multi doc.maxīe
Ange.vbi.ſ. Qd̄ tñ limito verū:niſi expſſe alid
ſit ꝯuentū.ꝛ ſic intelligif ille.§.nemo.in.d.l.cū
manu ſata: vel niſi de conſuetudine aliud ſit.
qꝛ intelligif actū qd̄ eſt ꝯſuetū.l.qd̄ ſi noluit.§.
qui aſſidua.ff.de edi.edic. Et iō ſi pactū ſit ꝙ pi
culū capitalis nō ſit cōe nō erit licit⁹ iſte ꝯctus
in foꝛo aīe:niſi recipiens vel alius q in vno alle
uiaf in alio equalenti grauaref.l.ſm naturā.ff.
de re.iur. Pactū vō circa fruct⁹ vel circa tp̄s
o3 ꝯtineat eq̄litatē arbitrio boni viri. vñ nō vi
def iuſtū ꝙ fruct⁹ in hꝫ caſu debeant p mediū
partiri. Si alt ipſoꝝ ponit opas:qꝛ ipſas opas
pluſq̄3 alius ſoci⁹ ponit:cū tantūdē in ſocieta/
tem poſuerit. Et ꝓpterea d3 attendi ſi ope pñt
fieri p minoꝛes ꝛ pupillos ꝛ hmōi:quoꝝ ope ſi
ſūt i magna extimatōe:l3 alique ſint: vt.l.ſi.ff.
de lib.cā. vel ſi recōpēſanf p lacticinia ꝛ hmōi
ꝛ de palea ſeu feno qd̄ dat ad comedendū:ꝛ ſic
attendere:ꝙ quil3 ipſoꝝ eq̄liter tantū poſuit
in ſocietatē:ꝛ vltra videre qd vltra ponit aliuſ
puta ruſticus:qꝛ operas:ꝛ ſic niſi recōpenſaref
in alio d3 hr̄e plus de fructibus:aliter eſſet vſu
ra:cū ex mutuo interpꝛetato plus grauaref.c.
conſuluit.c.in ciuitate:de vſu.
¶ Qñ āt danf inextimata ꝛ ſine terra:ꝛ tunc ſi 3
nullū pactū fit de capitali aut de fructibus vel
tp̄e ſūt quedā extrauagantia ꝛ iura poſita iter ex/
oꝛdinaria capitalia feudoꝝ in fi.decie collōnis
ſic dicentia. Jlle q accipit iumentū vel vaccam
d3 tenere p.v.annos: ꝛ oēs poledri vel vituli
dñt eſſe cōes:ꝛ qcqd poledri queſierūt tp̄e tritu
rationis. Jumentū vō vel vacca d3 eſſe illius
qui eū vel eā poſuit in fine ſocietatis:niſi ille q
accepit ad ſocietatē tertiā partē pꝛecij dederit
ſocio ponēti:qꝛ ſi dedit tertiā partē:tūc in fine
ipſū iumētū vel vacca erit cōe. Tu tñ attendēs
in ꝯſcia ad arbitriū boni viri:vt equalitas ſer/
uef:ita ꝙ qui plus ponit plus habeat: vt.ſ.di/
ctū eſt. Si vō pactū ſit factū cū plurib⁹ modis
ꝯctus ꝯcipi poſſint cū plura ſint negocia q̄3 vo
cabula.l.natura.ff.de pꝛeſcri.ver. Attendendū
eſt ꝙ ꝯtineat equalitatē arbitrio boni viri per
regulā in.d.l.ſi nō fuerint.ꝛ.l.ꝓpoſita.ff.ꝓ ſo.
Aduerte tñ ꝙ qñ aīal daf inextimatū non pōt
pactū fieri licite.ꝙ periculū ſit alterius q̄3 eius
qui ipſū dedit. Hoc ēt t3 Bal.in.d.l.ſi paſcēda
Nā cū dictū aīal poſitū ſit in ſocietate in fine
debeat eſſe ponentis:ſi pactū fieret ꝙ periculū
ad ip3 ponentē nō ſpectaret eēt iniquū.ꝛ ſi ipe
perdit aīal ꝛ ſocius pdit opaſ. Nec ob.qd̄.ſ.di
xi de capitali pecunie:qꝛ nō valet ſilr̄itudo. Rō
qꝛ pecunia ſimul ipſo vſu cōſūmif.ꝛ ſic in ipſa
ſocietate totalit̄ exercef.ſed ſecus eſt in aīalib⁹
q̄ nō ſic ꝯſūmunf:ſed qñq3 melioꝛanf. Vñ ſicut
melioꝛamentū ptinet ad dantē:ſic ꝛ periculū p
tinere d3.d.l.ſm naturā. Si tñ dans in aliq̄ pl⁹
grauaref:puta qꝛ recipiēs nollet teneri in fine
de dāno ipſius aīalis qd̄ euenit culpa ſua: ſed
ſolū in parte cum teneaf in totū.l.cū duobus.
§.in cocunda.ꝛ.§.dāna.ff.ꝓ ſocio.ſic poſſet in
alio alleuiari quo ad periculū ipſius aīalis p re
gulā in.d.l.ſm naturā. Et ex pꝛedictis p3 ꝙ ille
qui dat aīalia inextimata cū pacto ꝙ de pᵐis
fructibus capitale ſuū detrahat:illicite facit: ꝛ

tenetur reſtituere qcquid accepit in grauamē
alterius ſocij. Nam ſocium in hoc grauat ꝙ
operas ⁊ expēſas quas fecit: ſi ſtatim extracto
valore capitalis periret ipſuꝫ capitale amitte-
ret. Et ſic ipſe eſſet in tuto: ⁊ alter ſocius in pe-
riculo. Sed pone ꝙ nō perit. ſed cū tp̄e multuꝫ
lucratus eſt: alter ſociꝰ ad quā reſtitutiōꝫ tene-
biť p̄dictꝰ. R. ꝙ ad tantū quātū arbitrio boni
viri extimabiť periculū perditionis operaꝝ ⁊
expenſaꝝ quas perdere poterat.

4 ¶ Qn̄ vero danť aialia groſſioris generis cū ter
ra: vtputa cōico ſocio vnū par boum cū certa
quantitate terre quā arare debeat. Et tūc ſi in-
extimata tradidi periculū totū ad me ꝑtinebit
Si vero extimata periculū erit cōe. d. §. dāna. ni
ſi dolo vel culpa alterius ꝓceſſerit vt ibi diciť.
Similiter fructus terre erit cōis qn̄ extimata
ſunt tradita. Rō q2 vnus ponit partē boum ⁊
terrā: alter partē boū quā videť emiſſe rōne ex
timatōis ⁊ operas ⁊ equitas vult vt equaliter
parciať fructus: nō aūt erūt cōes fructus qn̄ p̄
dicta aialia danť inextimata. Rō q2 alter ſoluꝫ
ponit operas ⁊ alter aialia ⁊ terrā. qd̄ verū in-
telligo: niſi forte induſtria ſocij tantū extima-
reť aut plus. ⁊ idō arbitrio boni viri iudicandū
erit: vt equalitas ſeruěť. d. l. ꝓpoſita.

5 ¶ De aialibus minutis vt ouibꝰ: porcis: capris
⁊ hmōi. Aduerte ꝙ inueniť in extrauagantibꝰ po
ſitis in fine decie collōnis feudoꝝ. ꝙ talia aia-
lia dn̄t dari ad tres annos: ⁊ in vnoq̄ꝫ āno dꝫ
dare ꝓ capra duodecim formaticos optimos ⁊
ꝓ pecude ſex: nec tantū groſſos quantū facerēt
xx. pecudes: nec tantū paruos quātū facit vna
munctura vnius pecudis: ſed mediocres arbi-
trio boni viri. In fine vero capra vel ouis data
ante oia erit ipſius tradentis: niſi ille q accepit
ſoluiſſet tertiā partē precij ipſiꝰ. q2 ſic erit cōis
Capreti vero ⁊ agni ⁊ lana erūt cōes. In porcis
vero oi anno ſūt parciēdi procelli: niſi ille q ac-
cepit voluerit tenere eos vſq̄ꝫ ad tres annos
⁊ in fine triū annoꝝ oia partiri dn̄t per mediū
⁊ ēt porcelli nati de porcellis: ſi tn̄ ꝯſuetudo vel
pactū aliud eſſet. vel extimata data eſſent dic ſꝫ
ꝙ dictū eſt de aialibꝰ groſſioribꝰ. vt oio ſeruěť
eq̄litas ⁊ iniuſticia nulla fiat alteri ab altero.

6 ¶ Scd̄o mō ꝯbiť ſocietas ſic danť aialia ſꝫ nō
cōicanť: nec eoꝝ dn̄iuꝫ transfert ſed ſolū cuſto
die alteriꝰ cōmittunť aliq̊ dato vel recepto p̄-
cio: ⁊ tunc ꝓprie ꝯtus locatōis eſt ⁊ ꝯductōis
l. ij. ff. locati. Si āt nō interuenit preciū: ſꝫ tra
dēs dicta aialia recipit aliqd: vtputa ꝓ bobus
vt darēt vel ꝓ pecudibus vt ſtercorizēnt: et hu
iuſmodi. Aut recipit ille cui traduntur ꝓ merce-
de cuſtodie aliqd: vel opa aialiū vt ſtercorizatō
ꝓ mercede cōpenſeť: q oēs tres modi ꝯſiderari
pn̄t vt in ſili in ſeruo dicit tex. in. l. i. §. ſi qs ſer
uū. ff. depo. ſic erit ꝯtus innoiatꝰ et regulabiť
ſm ꝯtū locatiōis cui magis aſſimilať. vt in. d.
§. ſeruū. et. l. naturalis. in prin. ff. de preſcri. ver.
cuiꝰ natura eſt vt fructus et periculū pertineat
ad dn̄m rei locate. l. itē ſi precio. §. i. et. ij. ff. loca
ti. ⁊ de eo habes. s. locatio.

¶ Tertio mō danť aialia et in totū transferūť 7
in accipientē cū pacto ꝙ teneat ea ad meliorā-
dū. ⁊ ſic meliorata cōicenť. et ſic dř ꝯtus inno
minatꝰ. vt dicit tex. in. l. ſi tibi aree mee. ver. ſed
ſi puerū. ff. de preſcrip. ver. Vn̄ preciū dictoꝝ
aialiuꝫ ſi vendať dꝫ eſſe cōe. vt. d. l. ſi tibi aree
mee. et ſilř fructus ibideꝫ ꝑ. l. ſi paſcenda. C. de
pac. et ſilř periculū dꝫ eſſe cōe ſic̄ et vtilitas. l.
mutius. ff. ꝓ ſo. Aduerte tn̄ ꝙ h̄ ꝯtus magis
aſſimilať ꝯtui ſocietatis q̄ꝫ locatiōis. Idō pn̄t
circa h̄ intelligi q̄ dixi. s. in primo caſu. qn̄ danť
inextimata vel extimata. Si vero melioramētū
nō ſequať: credo ꝙ integra ad dn̄m tradentem
ſint reſtituenda q̄ſi cā data ⁊ cā nō ſecuta. ff. de
ꝯdi. cā data. ⁊ cā nō ſecuta per totum.

¶ Quarto mō danť aialia vt cooperianť vel 8
vt cooperiāt: puta thaurus vel vacca ⁊ hmōi.
et eſt ꝯtus inoiatus. idō ad arbitriū boni viri
reduceť. ne cū alicua iactura quis lucreť. l. nā h̄
natura. ff. de condi. indebi.

¶ Quinto mō danť aialia aliqn̄ extimata taliť 9
ꝙ cōmodū et incōmodū ſit recipientis. et ſic re
ſultat ꝯtus emptiōis et venditiōis. ar. l. extia-
te. ff. ſo. ma. Idō ſi aliqd acciperet vltra p̄ciū rōe
tp̄is eſſet vſura. c. ꝯſuluit. et. c. ī ciuitate. de vſu.
niſi emptor aialiū ꝑcepť fructibꝰ morā traherēt
in ſoluēdo p̄ciū. q2 tūc ꝓ itereſſe poſſet petere
partē fructuū. l. curabit. C. de ac. em. et ven. ⁊ tꝫ
glo. et cōiter doc. in. c. ꝯqueſtus. de vſu.

¶ Sexto mō ſūt data aialia nec appet an cā ſo 10
cietatꝭ. quō ł mortuis p̄ncipalibꝰ ⁊ tūc ſꝫ ꝙ cō
ſuetū ē talia dari ſic extiabiť. d. §. q aſſidua. vel
ſi de ꝯſuetudine n̄ apparet preſumeť ꝯtꝰ in-
noiatus. l. ij. ff. de preſcrip. ver. et ſic cenſebiť ꝯ-
ctus ſocietatꝭ. et ꝑ oia fiet de fructibꝰ et reliqs
ſic̄ ius ſocietatis exigit. vel ſaltē fiet receptori
aialiū debita cōpenſatō ſm exigentiā ſūptuū
et laboris ſui. et hoc actione mandati. ex quo ꝑ
impoſitionē dn̄i paſcenda ſuſcepit. l. i. ff. man.
vel ſaltē actione in factum ſiue p̄ſcrip. ver. d. l.

ij. Ex predictis igiť pz quō ſocietas ſit licita vľ
illicita. ⁊ qd dicendū de multis caſibus cuz in/
finitis modis poſſint ꝯcipi. vt in. d. l. natura. ff.
de pſcri. ver. Et ꝓpterea attende ꝙ in ꝯctu ſo
cietatis aliqñ interuenit rō mutui interꝑtati:
puta qñ danť extimata aialia vel exigiť ꝙ ſint
ad ꝑiculū accipiētis ꝯ naturā ſocietatis: ⁊ tunc
ſi ḡuať i aliq̄ accipiēs ꝑꝑ h̄ erit vſura. Silr ali
qñ cū ſocietate ꝯcurrit ꝯct⁹ locatōis ⁊ ꝓpterea
eq̄tas attēdať. ⁊ ꝙ ꝯuenit nature talis ꝯct⁹. vt
ſic ſcias diſcernere qñ ē iniuſticia vľ iniquitas

SOdomia eſt turpitudo i ma
ſculum facta. xxxij
q. vij. vſus. ⁊ eſt graui⁹ pctm̄ adulterio
vt in. d. c. vſus. ⁊ ḡui⁹ q̄z cū mr̄e. ibidē. c. adulte
rij. Vñ cleric⁹ dz deponi ⁊ i monaſterio detru/
di ad agēdā pniam. Laic⁹ excōicari ⁊ penituſ
reddi alien⁹ a cōione fideliū. c. clerici. de exceſ.
ꝑcla. ſm̄ legeſ dz igne cremari. in aut. vt ñ lux.
ꝯ naturā. vñ ibi dr̄ ꝙ ꝑꝑ ipſos actus ſodomi/
tax fames ⁊ terremot⁹ ⁊ peſtilentie fiunt: ⁊ ci/
uitates cū hoibus pariter pereunt.

SOlicitudo vtrū ſit pctm̄. R̄
ꝙ ſi loquimur d̄
ſolicitudine, tꝑaliū ſic triplex eſt. Vna ē
anxietatis ⁊ auaricie. ⁊ h̄ eſt pctm̄ ſp. Mortale
xo pctm̄ ē ex fine: puta q2 ꝯſtituiť finis in ipiſ
querēdis parati oia facē ꝑꝑ ipſa habēda. Vñ
Aug. in li. de opibus monachox. cū dicit dñs.
Nolite ſoliciti eſſe ⁊c̄. hoc dicit vt nō iſta intue
amur. ⁊ ꝑꝑ iſta faciamus qcq̄d in euāgelij pre/
dicatione fieri iubeť. Alio mō ē mortale pctm̄
ex mō qñ tm̄ in hmōi anxiať ꝙ omittit neceſſa
ria ad ſalutē ⁊ ſuffocat mētē in talib⁹. ⁊ de hac
loquiť Gre. xlix. di. c. hinc eni. in verbo gibbus
Alia ſolicitudo dr̄ dubietatis. ⁊ diffidentie cū
hō timet ne tꝑalia ſibi deficiāt ⁊ iō anxiať pro
ipſis nō tñ aliqd faceret ꝯ dei ꝑcepta vel omit
teret: ⁊ iſta eſt peccatuz veniale. Tertia neceſſi
tatis ⁊ ꝓuidētie: ⁊ hec nō eſt pctm̄. imo bona ⁊
laudabilis. Vñ glo. Mat. vi. Nō labor ⁊ ꝓui/
dentia dānať: ſed ſolicitudo mētē ſuffocāſ. ⁊ d̄
hac tertia loquiť. c. diuine. lxxxvij. di. Solicitu
do xo ſpūaliū ꝑ ſe eſt bona. ⁊ ad hāc xp̄s idu/
cit nos Mat. vi. Primū querite regnū dei ⁊c̄.
Poſſet eſſe pctm̄ ꝑ accidēs qñ hō tantū inten/
deret ſpūalib⁹ ꝙ omitteret ꝓuiſionē hūanam
debitā: q2 eſſet tentare deum ꝯ illud Mat. iiij.
Non tentabis dñm deū tuum.

SOlutio eſt ei⁹ qđ debeť reddi/
tio. iſti. q mo. tolli. ob.
in prin. Sed large ſolutio eſt ab obligatione li
beratio quocūq̄z mō. ff. de ſolu. l. ſolutōis. Nā
q̄litercūq̄z ſatiſfactū ſit creditori ad voluntatē
ſuā pro ſoluto habeť. lz ſolutū nō ſit. ff. de pig.
ac. l. ſi rem alienam. § ois. h̄ no. Hoſ. ⁊ Io. in
ſūma. eo. ti. §. i.
¶ Quot ſūt ſpēs ſolutiōis. R̄. due. Vna natu 1
ralis ſiue vera q̄ eſt ꝑ redditionē ei⁹ qđ debeť.
Alia ciuilis ſiue imaginaria: ⁊ h̄ fit multis mo
dis. ſ. ꝑ nouationē q̄ ē: qñ extinguiť ꝑor obliga
tio. ⁊ in aliā obligatōz ciuilē vel naturalē trāſ/
ferť. ff. de noua. l. i. Aut ꝑ delegationē q̄ eſt qñ
aliū reū vice ſua creditori vľ cui ipe iuſſerit dat
ff. de accepti. l. i. Aut ꝑ oblationē factā tꝑe ⁊ lo
co cōgruo. C. de ſo. l. obſignatione. ff. eo. ⁊. l. ſi ſo
lutur⁹. ⁊. l. qui decē. in ꝑn. ff. de pign. l. creditor.
Nō tñ ꝓdeſt oblatio ſi nō ꝯſigneť. C. de vſu. l.
ij. ⁊. l. acceptā. Itē oz ꝙ fiat cui debeť: vel eo ab
ſente iudici. ⁊ ſi iudex deficiat honeſtis ꝑſonis
C. de vſu. l. ſi creditrici. de offi. or. c. paſtoralis.
in fi. Itē ꝙ res depoſita duret: q2 ſi i vſus ſuos
ꝯuertat nō eſt tut⁹ offerēs. l. debitor. ff. de vſu.
⁊ ſi ſic depoſita res amittať nihilomin⁹ debi/
tor eſt liberatus. ff. de arbi. l. arbiter. la. ij. ff. de/
po. l. i. §. ſi pecunia in ſacculo. Et h̄ vex in obli
gatione quātitatis. q2 ſi obligatio eēt in ſpecie
ſola obligatio ſufficeret. ff. eo. l. hoiem. §. i.
¶ Vtrū ſolutio debiti in quantitete exiſtentis 2
ſit facienda ſm̄ pecunie valorē currentē tꝑe ſo
lutōis vel ſm̄ ꝙ valebat tꝑe ꝯctus. R̄. ꝙ in q̄/
cunq̄z diſpoſitione ꝯctuū ſit debitū: ſolutio ꝑ
dz fieri ſm̄ monetam que currebat tempore
contractus debiti: ſi nō reperitur q2 eſt repro/
bata vel diminuta in pondere: puta q2 tonſa
vel per longū vſum effecta groſſa. q2 argentū
in ſuperficie corruit ex longo vſu: vel alio mo
do perpetuo eſt alterata: tunc debet ſolui ipſi⁹
extimatio ſm̄ ꝙ cōmuniter tenetur ꝑ legiſtas
⁊ canoniſtas in. l. paulus. alias incipit credito/
rem. ff. de ſolu. ⁊ in. l. in minox. C. in qui. cau.
in inte. re. non eſt neceſſaria. ⁊ per canoniſtas
in. c. quanto de iureiur. ⁊ in. c. olim. de cenſi. Et
lz Bar. in. d. l. paulus. limitet iſtud verum. qñ
talis diminutio contingit in moneta groſſa ⁊
non in minuta. tñ do. Anto. in. d. c. quanto. et
ſequitur Pa. ibidem tenet ita habere locū in
moneta parua ſicut in magna qñ deterioratio
directe ꝯtigit ipſā pecuniā: puta q2 duo antiq̄
ñ valēt niſi vnū d̄ nouis. voluit ēt Cy. et Pe.
in. d. l. i minox. et Io. in. d. c. q̄nto. ꝙ qñ ſolū pe
cunia ē reprobata ñ deteriorata ꝙ d̄ ea pōt fieri

ſolutiõ ex q̃ currebat tpe ɔct⁹. Sʒ Spe.eo.ti.
ꝛ ibi Jo.an.ꝛ Pa.in.d.c.quãto.tenẽt ꝙ ñ põt
qꝛ magꝭ moneta ɔſiderat̃ rõne curſus q̃ʒ reſpe
ctu materie.ꝛ videt̃ tex.in.d.c.olim.Facit ẽt.c.
eijciẽs.lxxxviij.di.Si vo alteratio nõ eẽt ꝑꝑe
tua ſed ad tp̃s vt ɔtingit ꝙ florenus hodie ma
gis valeat q̃ʒ cras:ita ꝙ creſcit vel decreſcit ꝭʒ
tpa cõiter tenet̃ talẽ variationẽ nõ debere attẽ
di.ar.l.precia.ff.ad.l.falci.ſicẽ eni creditor vellet
ſibi ſolueret̃ ſi plus valeret.ita dʒ recipe ſi mi/
nus valet cũ ſperet̃ augmẽtũ.ſic voluit Bar.ĩ
d.l.paul⁹.ꝛ alij in.d.l.ĩ minoꝝ. Qđ mihi videt̃
equũ niſi qñ nõ eẽt ſpes ꝙ de ꝓrio deberet hr̃e
augmẽtũ:qꝛ ſic videt̃ ꝙ debeat ſolui ꝭm extia/
tionẽ tpis ɔctus:qꝛ poſſet eſſe ꝙ nũq̃ʒ creſceret
ar.in.l.iuriſperitos.in prin.ff.de excuſa.tuto.ꝛ
qđ no.gl.in.cle.ij.đ reſcrip.Jaco.đ are.ꝛ Bar.
in.d.l.paul⁹.ꝛ Jo.in.d.c.quãto.tenẽt ꝙ ſi eſt
alterata reſpectu curſus nõ reſpectu materie ꝛ
ꝑpetuo:puta qꝛ princeps nõ vult niſi expẽdat̃
ꝓ tanto:vt forte recolligat ꝛ cudi faciat: ꝙ ni/
hilominus de ea põt fieri ſolutio ſi debitor nõ
fuit in mora. Sed Oldra.ꝛ Fede.ĩ.d.l.in mioꝝ
ꝛ do.Anto.in.d.c.quãto.tenẽt ꝙ dʒ ſolui ad ex
timationẽ antiq currẽtis tpe ɔctus:qꝛ eadẽ rõ
q̃ eſt de toto ꝛ de pte.ar.l.q̃ de tota.ff.de rei vẽ.
ꝛ.c.paſtoralis.§.itẽ cũ totũ de offi.dele.ꝛ videt̃
ꝓbari in.d.c.olim. ꝛ videt̃ magis equũ. Et ſic
ɔclude ꝙ ſiue ſit reprobata ĩ totũ: ſiue alterata
in pte reſpectu curſus:lʒ ñ reſpctu materie ſiue
deteriorata reſpectu materie qđ nõ põt fieri đ
ea ſolutio.ſed dʒ ſolui extimatio ꝭm tp̃s ɔctus
ꝛ hoc ſiue ſolutio ſit fienda rõne ɔctus ſiue ex
ɔdẽnatione iudicij. De ɔdẽnatõe ãt q̃ fit rõne
ſtatuti. Spe.tʒ ꝙ dʒ ſolui de moneta currente.
Sed Pa.in.d.c.quãto.videt̃ tenere ꝙ de mo/
neta currẽte tpe facti ſtatuti. Ego teneo cũ ſpe.
qꝛ in penis mitior fit intpretatio.c.odia. de re.
iu.li.vj. De ſolutõe vo q̃ dʒ fieri ex mandato
principis vel alicui⁹ dñi ſeu ex ei⁹ grã dicit do.
Anto in.d.c.quãto.ꝙ ſi dñs ignorabat valorẽ
monete ſic fiet ꝭm curſũ currentis.ꝭm gl.ꝛ Lã
dul.in cle.ij.de deci. Si vo ſciebat eius valorẽ
ſic fiet eius ſolutio ꝭm extimationẽ tpis ipſius
mãdati ſeu grẽ facte.ar.d.c.olĩʒ.ꝛ.l.fi.ff. đ au.ꝛ
ar.le.ſi vo ſolutõ ẽ reſpectu legati ſic fiet ꝭʒ ex
timatõʒ tpis teſti ɔditi:lʒ teſtator poſtea mltũ
ſupuixerit itãtũ ꝙ ſit mutata.ita ɔſuluit Old.
ꝛ facit tex.in.l.vxorẽ.§.teſtõ.ff.de le.iij.ꝛ.d.l.fi.
ꝛ ſeqt̃ do.Pe.de ancha.ĩ.d.c.olim.ꝛ Jo.an.in
addi.ad ſpe.eo.ti.ꝛ.Pa.ĩ.d.c.quãto.Jdẽ dicit

Oldra.in p̃cepto arbitroꝝ. Jdẽ dicit Pa.vbi
ŝ.in p̃cepto iudicis ɔdẽnãtis ĩ certa quãtitate
ꝛ hec nõ.qꝛ ſepe in practica. Limita tñ p̃dicta
in debito ɔcto ex mutuo ꝭm diſtinctionẽ quã
ponã.j.vſura.i.§.xxxvi.
¶ Quis tenet̃ ſoluere.R.ꝙ ille qui eſt obligat⁹ 3
ſiue ſit principalis debitor ſiue fideiuſſor.
¶ Utrũ qlibet poſſit ꝓ alio ſoluere.R.ꝙ ſic.ẽt 4
ſi debitor hoc ignorat ꝛ nõ velit.ff.eo.l.ſoluere
ff.de nego.ge.l.ſoluendo.ꝛ tenet̃ talis ſatiſface
re prefato ſoluenti ꝓ eo.ſi mõ ſua intererat vt
ſolueret.l.cũ pecuniã.ff.de nego.ge.
¶ Utrũ tutor vel curator vel ali⁹ admiſtratõꝝ 5
bñs teneat̃ ſoluere debitũ illius cui⁹ curã gerit
R.ꝙ ſic.l.quotiens.§.ſicut aũt.ff.de admi.tu.
¶ Utrũ heres teneat̃ ſoluere debita defũcti.R 6
ꝙ ſic.in totũ.Sed in ɔſcia quãtũ ſe extendit fa
cultas hereditatis.vt.ŝ.heres.§.vi.ſecus ſi eẽt
legatari⁹:qꝛ tũc nõ tenet̃ niſi qñ hereditas eſt
nõ ſoluẽdo:qꝛ tũc es alienũ precedit legata. vt
ŝ.reſtõ.ij.§.xvij.
¶ Utrũ ſucceſſor p̃lat⁹ teneat̃ ſoluẽ p̃deceſſoris 7
ſui debita.R.ꝙ ſic.ſi ꝓ neceſſitate ſue pſone:vl
neceſſitate ſeu vtilitate eccl'e ſunt facta ex eo.c.
i.al's nõ tenet̃ eccl'ia nec ſucceſſor eius.x.q.ij.c.
hoc ius.ꝛ de fideiuſſ.c.qđ qbuſdã.Jdẽ credo đ
ſucceſſore in dñio tpali laicali.
¶ Cui dʒ fieri ſolutio.R.ꝙ creditori vl' ei⁹ ſuc 8
ceſſori cui cõpetit actio obligatiõis ſi tñ ſit cõ/
pos mentꝭ.ꝛ maior.xxv.ãnis.vel alteri de mã
dato ipſi⁹:ẽt ſi creditor ſit accuſatus ad mortẽ.
ff.eo.l.reo.ꝛ.C.eo.l.nihil intereſt.põt ẽt fieri ei⁹
ſocio ſi vtriqʒ eoꝝ eſt obligatus inſolidũ.ff.de
pactꝭ.l.ſi vn⁹.ĩ p̃n.ꝛ.ff.de duo.re.ɔſti.l.ij.ꝛ.iij.ꝛ
no.in.c.ca te.de iureiu.Aut ẽt ꝓcuratori ei⁹ q̃ʒ/
uis ſit reuocat⁹ ꝛ ignoret̃ reuocatio.l.ei⁹ in p̃n.
ff.ſi cer.pe.Aduerte tñ h qꝛ ſi qs ſolueret filio/
familias ſine ɔſenſu pr̃is:vel minori ſine ɔſen
ſu tutoris vel curatoris nõ ſatiſfaceret.l.i.ꝛ p
totũ.ff.ad mace.ꝛ.l.pupill⁹.ff.de act.ꝛ obli.niſi
ſolutũ ſit ɔuerſũ in vtilitatẽ pr̃is vel minoris
l.i.ꝛ.ij.C.ſi aduerſus credi.ꝛ.l.ꝙ ſi forte.§.fi.ꝛ
l.in pupillo.ff.de ſolu.
¶ Debitor nõ hñs pecuniã ad ſoluẽdũ põt of 9
ferre reʒ meliorẽ ꝛ tenet̃ creditor accipe. aut. h
niſi.C.de ſo.Eccl'ia vo ñ tenet̃ offerre meliorẽ
ſed aliã.vt aut.hoc ius.C.de ſa.ſan.ec.
¶ Quis ẽ p̃ponẽd⁹ĩ ſolutõe.vidđ reſtõ.ij.§.xvi. 10
¶ Utrũ poſſit qs repetere pecuniã dtã ex vẽ/ 11
ditõe rei ſue ĩ ſubſidiũ.R.Ludo.ĩ no.ꝙ ſic.vt ẽ
caſus in.l.in ciuile.C.de rei ven.ꝛ.l.ſi cũ ſeruũ.

ff.ſi cer.pe.⁊.l.fi.ff. de nego.ge. Sic ⁊ econtra
pōt agere ad rē emptā ex ſua pecunia in ſub/
ſidiū:lꝫ nō ſit mihi obligata.Et ꝙ poſſit agere
eſt glo.in.l.ꝓcul⁹.ff.ꝺ iur.do.⁊ caſus in.l. vxoꝛ
marito.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.Itē ꝑponit̃ ille
ꝗ pecuniā dedit negociatori facienti diuerſa ne
gocia in ea negociatione alijs ꝗ eidē dederunt
in alijs negociationib⁹.tex.eſt in.l.ꝓcuratoris
§.ſi plures.ff.de tribu.ſꝫ Io.plagiēſē.⁊ Ludo.
de ro.in no.
12 ¶ Utrū excōicato ſit facienda.℞.ſi ſit tꝫ.tn̄ nō
dꝫ fieri etiā ſi ex iuramēto tenebat̃.vt.ſ̄.excōi
catio.viij.§.xij.
13 ¶ Utrū liceat ſoluere creditori creditoris mei
℞.Bar.in l.ſolutū.§.ſolutā.ff.de pig.act.diſti
guit ꝙ ſi creditoꝛ creditoris mei hꝫ bona obli/
gata:puta qꝛ ꝯduxi domū ab eo qui eā ab alio
ꝯduxerat:ſic liberoꝛ ipſo iure ēt creditori meo
inuito.l.vtrū pn̄te.ff.de ꝯſtit.pe.cū poſſent ab
eo cōpelli.l.nomē.C.q̄ res pi.obli.po. Silr̄ qn̄
talis eſt factus creditoꝛ ꝓpter me: puta qꝛ cre/
ditoꝛ meus gerendo negocia mea accepit mu/
tuo ab eo.vt i.l.ſi liber hō.ff.de neg.ge.Si vo
eā ſit oīno ſepata a mea ſi ſit eo volente idubie
liberoꝛ.l.iuito.ff.de ſo.⁊.l.pe.⁊.fi.ff. de neg.ge.
Aut eo ignorante ⁊ ꝯtingit liberatio ope exce/
ptionis.l.ſi opera.ff.de do.excep.gl.tn̄ tꝫ indiſ/
tincte ꝙ liberat̃.inſti.qui.mo.tol.obli. in prin.
⁊.d.l.pe.Sed tu tene cū Bar.quo vd forūꝫ cō
tentioſū:quo ad conſciam tene glo. qꝛ creditoꝛ
liberat̃ ex tali ſolutiōe ēt ſi erat inuitus.d.l.ſol
uendo.⁊ iō ſatiſfactū eſt ei.
14 ¶ Utrū recipiens ſcient̃ ſolutionē alteri de/
bitā cōmittat furtū.℞.gl.in.c.ea te.de iureiur
ꝙ ſic.niſi creditoꝛ ratū habuerit.all̃.l.falſus.§.
i.ff.de fur.Qđ verū eſt ſm̄ Pa.ibidem.ſi ſine
iuſta cauſa recipit.Secus ſi ex iuſta cā:puta qꝛ
credebat ad eum pertinere:vel quia erat geſtoꝛ
negocioꝝ creditoris.
15 ¶ Quō dꝫ fieri ſolutio.℞.ꝙ dꝫ fieri de illo qđ
eſt in obligatōe:qꝛ vnū ꝓ alio ſolui nō pōt cre
ditore nō ꝯſentiente.inſti.q.mo.tol.ob.§.i.Fal
lit h̃ i eccleſia debitrice.d.aut.h̃ ius.Itē in eo ꝗ
dꝫ aurū in cui⁹ ſubſtantia aurū nō inuenit̃.C.ꝺ
ſolu.aut.h̃ niſi debitoꝛ.⁊.ff.de le.i.l.ſi domus.§
ꝗ ꝯſitet̃.Itē in eo ꝗ dꝫ ſeruū cui⁹ vult ſoluere
preciū qꝛ eicit eū ſuū cognatū.Item in noxali
actione.ff.de re.iudi.l.mil̃es.§.i.⁊.ij.Itē de pe
cunia.vide pecunia.§.ij.Sed qn̄ non hꝫ qđ dꝫ
ſoluere.⁊ ſunt diſtrahenda bona ſua ꝓ ſolutōe
tūc ꝑmo incipiendū eſt a mobilib⁹:⁊ ſi nō ſuf/
ficiunt ad imobilia:⁊ poſtea ad iura.Et ſi non
inueniūt emptorem det̃ inſolutū creditori.vi/
de in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.
¶ Quid de eo ꝗ tenet̃ ſub altn̄atōe.℞.ꝙ regl̃a/ 16
re ē ꝙ i altn̄atiuis electio eſt debitoriſ.vt i.l.ple
rūqꝫ.in fi.ff.de iur.do.cū ꝯcoꝛ.poſitis in glo.
¶ Utrū debitoꝛ teneat̃ ire vel mittere ad do/ 17
mū creditoris.℞.vt.ſ̄.obligatio.§.viij.
¶ Quid ſi creditoꝛ eſſet in moꝛa ⁊ vellet purga 18
re.℞.tenebit̃ ire ad eius domū.l.cum quid.C.ꝺ
condi.inſer.
¶ Quid ſi obligatio ſit ſolū ad hoc ſi volo acq/ 19
rere.℞.ꝙ teneoꝛ adire domū creditoris ⁊ ſoluē
ēt ſine monitiōe ſm̄ Bar.in.l.itē illa.ff.ꝺ ꝯſti.
pec.ſiue cōmodū ſit ꝑſonale:qꝛ relinqt̃ libertas
ſuo ſi ſoluit decē:⁊ hmōi:ſiue ſit cōmodū bur/
ſale:puta alicui legant̃ iocalia ſi ſoluerit veſtē.
d.l.cū qdā.Aduerte tn̄ qꝛ in caſib⁹ iſtis vbi qs
tenet̃ ad domū creditoris ire ſufficit q̄rere eum
apud vicinos ⁊ notos ⁊ in locis in qb⁹ eſt ſoli
tus ꝯuerſari:nō ꝑ loca clandeſtina.ar.ij.q.vi.c.
biduū.⁊ voluit Bar i.l.predicta.itē illa.⁊ Pa.
ſequit̃ in.c.ſignificante de pig.
¶ Utrū mittens debitū ꝑ nūciū infideliter ſe 20
habentē excuſet̃.℞.Pa.i.d.c.ſignificāte. Aut
ſpēs erat debita ⁊ ipſa remittebat̃ ꝑ nūciū qui
putabat̃ fidelis ⁊ ſic ꝑiculū ꝑtinet ad creditorē
Rō qꝛ caſus foꝛtuitus nō imputat̃ ex q̊ culpa
nō preceſſit.c.vnico.de cōmo.Aut erat quāti/
tas debita q̄ mittebat̃:⁊ ſic perit ꝑiculo debito
ris.Ratio qꝛ eo ip̄o ꝙ pecuniā mihi mutuaſti
meā feciſti.l.ij.ff.ſi cer.pe.⁊ iō perit mihi an̄qꝫ
veniat ad man⁹ creditoris ſi perit: qꝛ adhuc ſū
dn̄s.no.Bar.in.l.eū ꝗ.ff.cōmo.ſed penā ſi erat
appoſita nō incurrit.
¶ Quid de eo ꝗ ſoluit idebitū an poſſit repetē 21
℞.Pa.in.c.fi.de ſolu.diſtinguit ꝙ aut eſt ide/
bitū ciuilit̃ ſꝫ naturalit̃ debitū.⁊ ſic glo.i.d.c.fi.
diſtinguit.ꝙ ſi ſoluit ꝑ errorē iuris nō pōt re/
petē:ſi āt ꝑ errorē facti poterit: vtputa heres
ſoluit legata integra credens nō poſſe retinere
falcidiā:errat in iure.nā naturalit̃ erat debitū
ſed nō ciuilit̃ ⁊ nō repetet.Si āt ſciebat ſibi cō
petere falcidiā:ſed credidit itellige ꝓbabilit̃.vt
in.c.apl̃ice.de cle.excō.⁊ in.c.ij. de cōſti.li.vi.ſ.
hereditatē ſufficere:cū tn̄ nō ſufficeret: h̃ errat
in facto ⁊ repetet.l.erroꝛ facti.C.ad.l.falci.cōit̃
tn̄ tenet̃ ꝙ mioꝛ:ml̃ier:miles:⁊ hmōi cū excuſē
tur ab errore iuris repetēt: ſi ēt ex errore iuris
ſoluerūt.vt.i.l.cū de indebito.§.i.ff.de ꝓba.Sꝫ
q̊ ad hāc excuſatōꝫ qdā ꝯriū tenēt:lꝫ ꝑmū de/

rius.Silr magis repetet in ɔſcia ſi eſt idebitū
naturalit:lz ciuilit ſit debitū:mlto magis ſi eſt
indebitū naturalit ⁊ ciuilit tā in ɔſcia q̄z i foro
ɔtentioſo q̄cūq̄z ignorātia ſolueris niſi in aliq
bus caſibus de quibꝰ in glo.l.cū qs.C.de iur.⁊
facti igno.⁊ ibi Bar.concordat quos dimitto
q2 ad ɔſciam nō ꝑtinent. Secꝰ qn̄ ſoluit ſcient
q2 tūc videt donaſſe.l.cuiꝰ ꝑ errorē.ff.de re.iur.
exceptis ſolutis ꝓ vſuris que repeti poſſunt.c.
debitores.de iureiur.
12 ¶ Quid de illo q ɔuenit a creditore ⁊ nō hz vn̄
ſoluat.℞.ꝙ ſi debitor eſt ex maleficio ſic poteſt
verberari.xiiij.q.vi.ſi res.⁊ ſic nō pōt ampliuſ
ɔueniri.d.c.ſi res.qd̓ itellige qn̄ creditor ſic exe
git vt verberet ꝓ debito al's bn̄ tenet ad inter/
eſſe ſi verberet ꝓ maleficio.ar.xij.q.ij.fraterni
tas.Si vo eſt debitor ex contractu vel quaſi
tunc cedat bonis.
13 ¶ Quō fit ceſſio bonoꝝ.℞.fit in iudicio vel ex̄
iudiciū ꝑ nūciū vel ep'lam.ff.qui bo.ce.poſ.l.in
oi.Dic vt.s̄.cedere bonis. Et ad qd valet ibi/
dem.Aduerte ꝙ vt valeat oz confiteat debitū
l.pe.ff.de ceſ.bo.
14 ¶ Sed nunqd cū debitor petit dilationē quin/
quēnij a pluribus ſuis creditoribꝰ ⁊ aliq dare
nolūt ei dabit.℞.ꝙ ſic ſi maior pars ɔſentit. ⁊
intelligit maior reſpectu ſūme debitoꝝ ⁊ non
ꝑſonarū.Et ſi oia ſūt equalia iterū valebit di/
latio data.l.vlti.C.qui bo.ce.po.
15 ¶ Qn̄ dz fieri ſolutio.℞.ſm Jo.de ɔſe.di.i.ſo/
lent.ꝙ aut dies eſt adiectus fauore debitoris ⁊
pōt preueniri. Aut fauore creditoris ⁊ ſic non
pōt preueniri.l.cū q.ff.de annuis le. Silr non
pōt qs repetere ante tp̄s debitū.c.vnico:de plꝰ
pe.niſi in tribus caſibus.Primus in viro ver
gente ad inopiā. Scōus in debitore fugiēte.l.
ait p̄tor.§.debitorē.ff.de his que in frau.credi.
Tertius i debitore ſuſpecto qui pōt cogi dare
cautionē.l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.q ſatiſd.co.Limi
ta niſi fuiſſet ſuſpectus tpe ɔ̄ctus q2 nō cogere
tur.Aut dies nō eſt adiectus ⁊ dic vt.s̄.mora.
§.i.⁊ obligatio.§.viij.
16 ¶ Quō ꝓbat ſolutio.℞. ꝙ ſi debitū ſit ſcriptū
⁊ debitor velit ꝓbare ꝑ teſtes ⁊ ſine ſcriptura
ſolutionē oz ꝙ ꝓbet ꝑ.v.teſtes rogatos q teſti
ficari poſſūt ꝓ ſolutōe facta.vel quā voluit fa
cere:⁊ ēt ꝓ ɔfeſſione creditoris.Si vo debitū
ſit cancelatū liberat debitor:niſi creditor ꝓbet
ɔ̄truī.l.ſi cirographū.ff.de ꝓba.

Ors ꝓprie dr̄ cū aliquid fit:vt eiꝰ
euentu ɔſiderato aliqd occl'/
tū innoteſcat:vtputa cū accipiunt feſtuce ine/
quales ⁊ q habebit breuiorē ſit talis vel faciat
ſic:⁊ hmōi.
¶ Quotuplex eſt ſors.℞.triplex.Prima dr̄ 1
diuiſoria cū querit qd cuilibet ſit dandū. ſiue
illud ſit res:ſiue honor:ſiue pena aut actio aliq̄
Scōa dr̄ ɔſultoria.cū inquirit qd ſit agendū:⁊
hec ſm ſe nō eſt mala ſed rōne circūſtātie pōt
aliqd mali in ſe ɔtinere.vn̄ ꝓhibet ne ſub hac
ſpecie hoīs in idolatriā labantur.xxvi.q.ij.§.
his ita.⁊ iō eſt pctm̄ mortale vti ea:niſi i neceſ/
ſitate:vt.j.dicam.Tertia eſt diuinatoria que ſic
diffinit.Sors eſt ars diuinandi futura a ſctis
patribꝰ dānata ſub anathemate.xxvi.q.v.ſor/
tes.q2 diuinatio ſemꝑ accipit in malū ſicut ꝓ/
phetia in bonā partē.i.q.i.nunq̄z.
¶ Vtrū ſit licitū vti ſorte in aliq̄ caſu.℞.ſz gl. 2
in ſū.xxvi.q.ij.ꝙ ſorte diuiſoria qn̄ expectatur
euentꝰ ex fortuna ſolū ⁊ nō fit aliq̄ ſupſtitio: ⁊
in rebꝰ tpalibꝰ ſolū ſic lz. Sortes vo q̄ fiūt ꝑ
magicas incantatōes:vel q̄ fiūt ad exercēdas
vanitates aliq̄s:vel ad igrēdū occulta vel futu/
ra q̄ dicunt diuinatorie ſūt ꝓhibite: nec vnq̄z
licent.xxvi.q.ij.hi q.et.c.illud.Sorte vo ɔſulto
toria q̄ fit cā neceſſitatis ad ſciendū qd fiendū
qn̄ alit neq̄z ſcripture aucte:vl' alio auxilio pōt
ſciri.nō eſt illicitū vti.d.q.ij.c.nō exemplo.et.q.
v.nō licet.Nā cū nō ſupeſt hūanū auxiliū:tūc
ad diuinū poſſumꝰ recurrere: vt.xxij.q.ij.q̄rit
vtputa ciuitas eſt obſeſſa dubitat clerꝰ qs de/
beat fugere vel qs remanere tūc orone p̄miſſa
ſm Aug.ſorte erit dirimendū.Facit.l.ſed cum
ambo.ff.de iudi.et.l.ſi duobꝰ.in p̄n.C.cōia. de
le.Et ſm hāc neceſſitatē itelligo.d.c.ſorteſ.vbi
dr̄ ꝙ nō eſt aliqd mali.qd̓ limita ſm Pa.in.c.
fi.de ſortile.vez ꝙ ea licet vti in tali neceſſitate
ſi q̄ttuor ɔcurrāt.Primo in rebꝰ tpalibꝰ:ſed i
ſpūalibꝰ.vt i electōe ſeu eiꝰ tractatu aut i electō
ne cōpromiſſarioꝝ q̄ztū ad officia eccl'aſtica ē
i oi caſu ꝓhibita.Scōo ſi fiat ſine oi ſupſtitōe
Tertio qn̄ euētꝰ ſortiū expectatur a deo:q2 ſi a
diabolo erit illicitū. Quarto qn̄ fit cū mag̃ de/
liberatōe p̄miſſa orone:ſic ap'li act.i in electōe
Matthie petēdo a deo eiꝰ volūtatē in ß. Alit
aliq̄ iſtoꝝ deficiēte erit illicita.Laur.tn̄ Archi.
et Jo.tenēt idiſticte ꝙ oīs ſors ꝓprie accepta
eſt ꝓhibita ꝓpter.d.c.ſortes.Sed tu dic verū
in ſorte diuinatoria et ɔſultoria ex̄ predictū ca
ſū neceſſitatis:ſecus in diuiſoria.
¶ Quot modis fit ſortilegiū ſiue indiuinatio.℞ 3
ꝙ tribꝰ modis.Primo ꝑ māifeſtā inuocatōz

demonū:⁊ h̄ ſiue noīeꝛ nigromācia vel arcmā
cia:aut qbuſcūq; noīb⁹ ſm ꝙ fit diuerſimode
ſꝑ ē pctm̄ mortale ḡuiſſimū:⁊ teneꝛ necdū deſi/
ſtere ab ea ſed ēt libros cōburere.aliꝛ abſolui n̄
pōt.Et q tales diuinationes addiſcit mortaliꝛ
peccat.ſeu ēt artē magicā:q2 ſm Ri.i.ij.di.vij
ar.ij.q.iiij.nō ē ſcia ſ; ſupſtitio:⁊ i fine tales a
diabolo decipiūꝛ ⁊ male termināt:⁊ ꝺ hac hēs
xxvi.q.iiij.c.igiꝛ.⁊ eoꝝ noīb⁹. ⁊ quō demones
ſciūt futura ⁊ tales decipiūt habes ibidē i.c.ſci
endū.⁊.c.ſe.⁊ ꝓpterea ꝺ noīe nō curo:ex q̊ p; ꝺ
inuocatōe demonū.Aduerte tn̄ ꝙ aliud eſt in/
uocare demonē:qꝺ nō licet.aliud occurrēti ali
qd ꝑcipe:ſic faciūt ſcti cogentes eos aliqd dicē
qn̄ i corꝑib⁹ obſeſſis ſūt qꝺ licet.q̄uis piculoſū
ſit.niſi ex inſtinctu ſpūs ſcti fiat.de q̊ dic vt.ſ.
adiuratio.Scꝺo fiūt ſortes ſiue diuinatōes ſi/
ne manifeſta inuocatiōe demonū.ſed ex ſola i/
ſpectōe aliq̊ꝝ corpoꝝ ſic faciūt aſtrologi.⁊ illi
q ex īſpectōe liniamētoꝝ man⁹ vel oculoꝝ:aut
corporis hois vel aialis:aut ex eoꝝ garritu vꝉ
volatu:ſiue ex eoꝝ obuiatōe futura occulta ꝓ
noſticanꝛ.Et vt ſcias qn̄ talis diuinatio ſit ꝓ/
hibita aduerte vt colligo ex ſctis Bo.in.ij.di.
vij.ar.i.q.iij.ij.ꝑtis. ⁊ Tho.ſa ſe.q.xcv.ar.v.
Prio ſi tale futuꝝ ſit in re ꝯſiderata ſicut i cā
ꝓpria ⁊ ꝑ ſe.⁊ ſic nō eſt ꝓhibita. vn̄ aſtrologi
pn̄t diuinare ex ꝯſideratōe aſtroꝝ ꝙ cras fiet
eclipſis ſolis:vel lune:vel pluuia:vel venti:vel
frigus:aut calor:⁊ hmōi.⁊ ſic talis diuinatio n̄
eſt ꝓhibita.Si vo tale futuꝝ n̄ ē in tali re niſi
diſpoſitiue:puta bona habitudo corꝑis idicat
bonā q̈litatē mētꝭ.⁊ ecōtrario mala ⁊ hmōi.ſic
ſiliꝛ l; diuinare.ſ.ꝙ talis erit iclinat⁹ ad tale vi
tiū vꝉ habiliſ ad tale ſtudiū.dūmō libertas libe
ri arbitrij nō excludaꝛ:q̊ dn̄ari pōt ⁊ aſtris ⁊ ꝯ
quācūq; diſpoſitōem ſeu iclinatō; corꝑis Si
ēt tertio inſit ſenſitiue ſic ē i aīalib⁹ irrōnalib⁹
q̄ q2 a rōe n̄ ipediūꝛ facili⁹ ſentiūt mutatō; cor
poꝝ celeſtiū ꝑꝑ quā faciūt aliq̄ ſigna.ſic diuia/
re ꝙ pluet vel tp̄s mutabiꝛ vel vigebit frig⁹ n̄
ē ꝓhibitū.qn̄ ad aliud nō extēdūꝛ talia ſig̃ niſi
ad iſluētias corpoꝝ celeſtiū diuinādas. Si āt
futuꝝ tale n̄ eſt in tali corꝑe īſpecto.nec ſic i cā
ꝑ ſe.nec ſic i diſpoſitōe:nec ſic tertio mō ſic di/
uinare velle ē pctm̄ mōtale ⁊ ſupſticioſū.ſic fa
ciūt q cū obuiāt lepori vel femie ꝑgnāti dicūt
malū futuꝝ ⁊ hmōi.xxvi.q.ij.c.illos.⁊.c.ſe.Si
miliꝛ ſupſticioſi ſūt q̄ ea q libero arbitrio ſubia
cēt certitudinaliꝛ ſcire volūt ⁊ diuinare.⁊ ꝺ iſtꝭ
hēs.xxvi.q.ij.c.illud q̄;.Jō Tho.vbi.ſ.ingt ꝙ

ſi ꝑdicta ſigna extēdāꝛ ad ea q̄ nō ſubiacēt cau
ſalitati corpoꝝ celeſtiū.ſic ſunt act⁹ liberi arbi
trij ⁊ ea q̄ ꝑ accidēs eueniūt ſic diuinatio eſt il
licita.⁊ Bo.vbi.ſ.dic ꝙ diuinatio aſtrologoꝝ
q̄ ꝑtendūt vltra vim aſtroꝝ eſt ꝑ diabolica cō
mercia.⁊ ſic p; ꝙ ē mortale pctm̄.Tertio fit cū
aliq̊ꝝ ſupſticioſoꝝ obſeruatōe ⁊ iſtud oīno ꝓ
hibeꝛ.q2 ibi eſt tacita demoniſ iuocatio q ſic cō
uenit cū ꝑmis inuentorib⁹ taliū.vt dꝛ.xxvi.q.ij
c.q ſine ſaluatore.⁊.q.v.c.nec miꝝ.ſic faciūt illi
q ꝑ taxillū ꝓiectū ſuꝑ libro punctoꝝ vitā vel
mortē vel bonā ſeu malā fortunā alteri⁹ ſcire
volūt.Siliꝛ q furta vel hmōi occlꝉta ꝑ īſpectō;
aſtrolabij vel libri vel inſcriptionē inueſtigāt
ſcire ⁊ hmōi.de iſta habeꝛ de ſorti.c.ex tuaꝝ.
¶ Que pena ſortilegoꝝ.R.ſm leges dn̄t deca/ 4
pitari.⁊ ſi ad domos alioꝝ vadūt dn̄t igne cre
mari.Jtē bona eoꝝ publicari.vt.l.nullus.l.ne
mo.l.culpa.C.de male.⁊ mathe. ſm canones ſi
eſt occultū iponiꝛ pn̄ia.xl.dieꝝ.c.i.eo.ti.Si no
toriū eſt īfames fiūt.et ēt q ad eos cōcurrūt.ij.
q.viij.qſqs.et de teſti.c.teſtimoniū. Si cleric⁹
d; deponi:et in monaſterio retrudi.xxvi.q.v.
nō o;.et.c.ſi qs ep̄s.et.c.ſe.laici ſi ſūt ſerui ver/
berib⁹ ſubijciūꝛ:ſi liberi ſūt iclusiōe digna de/
trudendi.xxvi.q.v.ꝯ idoloꝝ.et oēs tales effici/
untur irregulares ſi ſit notoriū:tn̄ ep̄s poterit
diſpenſare ſm Ber.in.c.ij.eo.ti.
¶ Vtꝝ liceat vti ſōnijs ad ſciēdū futura.R.ꝙ 5
ſi qs ſit cert⁹ ꝓcedere ea ex diuina reuelatōe ſic
l;.Siliꝛ l; vti eis ad ꝑcognoſcēdā naturalē cā;
intrinſecā vꝉ extrīſecā:puta acceſſionē colē aut
alteri⁹ humoris ſeu febris future vꝉ pluuiaſ et
hmōi.nō tn̄ certitudinaliꝛ q2 multipliꝛ pn̄t im
pediri.Rō q2 talia futura ſūt in ꝑte ſenſitiua.
ſic i diſpoſitōe:nō ſic in cā.Si vo hmōi ſōnia
cauſenꝛ ex reuelatōe demonū.qꝺ ē qn̄ inuocāꝛ
exꝑſſe vꝉ tacite:puta ſupſtitiōes obſeruādo ſic
erit illicitū et mortale pctm̄.Et iō q2 difficile ē
intelligere qn̄ accidāt ex cauſis naturalib⁹ vel
ſupnaturalib⁹ a deo vꝉ ab angelis.ꝓpterea ei⁹
curioſa obſeruatio ē temeraria et ꝓhibita.vn̄
Ecclesi.xxxiiij. Sic parturientꝭ cor tuū fanta/
ſias patiꝛ niſi ab altiſſimo imiſſa fuerit viſita/
tio. Pro clariori tn̄ intelligētia aduerte ꝙ qn/
tuplex eſt futuroꝝ dn̄a q̄ ad ſōnia ꝑtinet.Pri
ma eſt quorūdā q̄ hn̄t cām naturalē determīa
tā i oī ſōniāte.ſic febris et abūdātia colere eo
ꝙ natura repn̄tat in hoīe q̄ ſupabūdat colera
in ſōnijs imaginationē febris future. Siliꝛ ſi
ſōniat ꝺ occupatiōib⁹ ignei ſignū ē ꝙ colera

ꝓdnāt. Si de aere vel volatu, signū ſāguis. Si de aq̄ vel liq̄ribus signū fleme. Si de terra ſignū melāconie. ⁊ hmōi ſomnia ſūt signa non cā accidētiū futurorū i hoie. Scd̄a ē quorūdā q̄ habēt cām naturalē ex hoiem ſomniantē. vt ſūt illa q̄ ꝓueniunt ex aliq̄ determinata iſluētia corpoꝝ celeſtiū. vt pluuie ſiccitas ⁊ hmōi. ſicut ēt faciunt elemēta i brutis ⁊ ſic ſomnia erunt ſig̃ nō cā futuroꝝ nec neceſſaria ſꝫ ꝯtingent. q2 multa pn̄t ipedire tā, iſta q̄ꝫ illa ꝓxīa puta medicina ⁊ diſpoſitio ſupior. Tertia ē q̄rundā habētiū cām volūtariā i hoie ſomniāte: vt ſunt illa q̄ dependēt ex ope ipſius ſōniātis. ⁊ h̄ ſunt a caſu: niſi habeātur per reuelationē ſicut cū qs aliq̄n ſomniat: ꝙ ē volūtarie facturus: qd̄ tn̄ facere nō cogitauerat. Quarta ē quarūdā q̄ per aliquā cām determinatā ex volūtate creata preuidēter: vt cū hō multū ſolicitus i vigilia de aliq̄ nō potēs cognoſcere quō ꝑficiat aliq̄n ſomniādo preuidebit ꝑꝑ ſedationē motuū interiorū ⁊ exterioꝝ. Quinta ē q̄rundā hn̄tiū cām volūtariā i aliis hoibus a ſomniāte. vt. ſ. ꝙ illa ſomniat q̄ alij facere diſpoſuerūt: ⁊ talia preuidere nō pn̄t in ſomnijs ꝑ aliquā cām determinatā aut naturalē. Sed ſi aliquis illa ſomniat h̄ ē a caſu. iō dicūtur talia a caſu ꝑ accn̄s ſm phm de ſom. ⁊ vigi. ⁊ hec ſunt a diabolo vt plurimū vt decipiat fidē adhibētē. vel aliq̄n a deo aut ſanctꝭ angelis. Pria ḡ ⁊ ſcd̄a non ē ꝓhibitū ingrē per ſomnia. dū tn̄ nō certitudinal'r credat. Sil'r nec q̄rta: ſed tertia ⁊ quinta ſunt ꝓhibita ⁊ diabolicum eſt vt dixi niſi ſit certus de diuina reuelatione.

Spectacula vide ludus ꝑ totū ⁊ corea.

Sponſalia ſūt futuraꝝ nuptiarū ꝓmiſſio. xxx. q. v. noſtrates. ⁊ dicunt a ſpondeo des. vt in. l. ij. ff. de ſpōſa. hic ſponſus quaſi ꝓmiſſus ⁊ ſpōſa q̄ſi ꝓmiſſa. ⁊ iō poſt ꝯctū matrimoniū ꝑ v̄ba de preſenti nō dicūt ſpōſus nec ſponſa ꝓꝓe ſꝫ vxor ⁊ maritus. vnde ſi legat aliq̄d alicui ſi ꝯxerit matrimoniū cū berta. illico debet ſibi legatū quo ꝯxit ꝑ verba de p̄ſenti: lꝫ non ꝯſūmauerit. vt in. l. cū fuerit. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Facit. c. ſufficiat. xxvij. q. ij.

1 ¶ Vtrū noie maritate vēiat ſpōſa ꝓpe. R. Pa. i rubrica co. ti. ꝙ i odioſis nō. Ex q̄ iſert ꝙ ſi ſtatuto cauet ne maritata ſuccedat cū frībus in bonis ꝑentū ꝙ ſpōſa bn̄ ſuccedet. Nec ēt ſpōſa de p̄ſenti vēit noie mariti vel vxoris. Nec matrimonij noie veniūt ſpōſalia. vt idē dicit i. c. iij. loco. de p̄ſūp. In differētibus v̄o veniūt ſolū ſpōſalia de p̄ſenti. ſed i fauorabilibus bn̄ venit ſpōſa de futuro. ꝓ h̄ bonus tex. i. l. nō ſine. C. de bo. q̄'li. ⁊ ibi ꝑ Cy. ⁊ alios vid̄ bonā glo. inſti. de nup. §. ſed ſi vxor. xxvij. q. ij. in prin. Et h̄ veꝝ niſi addat aliqua q̄litas determinās ⁊ dſtinguens: puta maritata ⁊ cognita ⁊ hmōi.

¶ Quis pōt cōtrahere ſpōſalia. R. ꝙ q̄lꝫ q̄ poteſt matrimoniū ꝯhere ſm canones: lꝫ ſit ſec9 ſm leges: vt pꝫ i. l. ſi quis offm̄. ff. de ritu nup. ⁊ in. l. ſolet. ff. de his q̄ no. īfa. ⁊ ēt q̄ non pōt ꝯhere matrimonium poteſt contrahere ſponſalia. vt. j. dicam. 2

¶ Vtrū abn̄tes poſſint ꝯhē. R. ꝙ ſic ꝑ nūciuꝫ vel lr̄as. l. ſufficiet. ff. de ſpon. ⁊ ex̄ q̄ cle. vel vouē. c. veniēs. ⁊. xxx. q. v. nec illud. Et ſi nunciuꝫ vel ꝓcuratorē reuocauit an̄q̄ꝫ ꝯheret nō erunt ſpōſalia ſm Ho. lꝫ nuncius ignorauerit. 3

¶ Vtruꝫ alius ſine mandato alterius poſſit ꝯhere ſpōſalia. R. ꝙ ſic. vt pr̄ ꝓ filio ⁊ mr̄ ꝓ filia ⁊ tutores ⁊ curatores: ⁊ q̄cunq̄ꝫ alij: q̄ꝫuis n̄ habeant mandatū a principio. ſed tn̄ ſpōſalia nō ſunt: donec ille vel illa ſciuerit ⁊ ratū habuerit. ⁊ h̄ ſm canones q̄ nō req̄runt niſi ꝯſenſuꝫ vt in. d. c. ſufficiat. ⁊ ex̄ co. ti. c. cū locum. de deſpon. ipu. c. vnico. li. vi. Aduerte tn̄ ꝙ ſi pr̄ pn̄te, filio ꝯhit ſpōſalia ipo tacente: licet alter nō cōſentiat expreſſe tenēt ſponſalia: q2 taciturnitas opat ꝯſenſum. vt in. d. c. vnico. ſecus āt in alijs ab ipſis prē ⁊ mr̄e: q2 nō ſufficit ſola pn̄tia: ſed oꝫ ꝙ alter ꝯſentiat expreſſe vel tacite. Facit. c. ad id qd̄. de ſpon. nec cures de gl. i. d. c. vnico. q2 Jo. an. in nouella eā correxit. 4

¶ Vtruꝫ minor poſſit ꝯhere ſpōſalia. R. ꝙ ſic dūmodo ſit. vij. annoꝝ cōpletoꝝ: q2 minor. vij annoꝝ nō pōt ꝯhere: ⁊ ſi ꝯhit nō tenent. Nec orit publice honeſtatis iuſticia. d. c. vnico. ēt ſi alter ſit maior: niſi poſtea ratificet. 5

¶ Quomodo ꝯtrahunt ſpōſalia. R. ꝙ duob9 modis. Primo ſimpliciter et abſolute. Scd̄o ſub ꝯditione. 6

¶ Quot modis ꝯtrahunt ſponſalia abſolute. R. q̄ttuor modis. Prio ꝑ verba de pn̄ti ſi ambo ſunt ipuberes vel alter coꝝ. Nā iuris interpretatōe ſunt ſpōſalia de futuro. c. fi. d̄ deſpō. ipu. ⁊ clari9 in. d. c. vnico. Scd̄o ꝑ verba de futuro ad h̄ apta: vtputa ꝓmitto vel iuro ꝙ te accipiā in vxorē ⁊ filia. vt in. c. pe. de ſpō. Tertio ꝑ anuli ſubarratōm. xxvij. q. ij. ſiq̄s deſpōſaue 7

rit. Quarto ꝑ arrarꝝ dationē. Sed q̊ ad iſtos
duos vltimos modos dicit Pa.in.c.fi. ð de
ſpō.ipu.ꝙ ſic poſſent dicere matrimoniū: ſicut
ſpōſalia: vt in.c.fcie.xxx.q.v. Et iō aduertēdū
ꝙ ſi preceſſerūt verba apta ad ꝯhendū matrio
niū tūc anuli ſubarratio vel datio arrarꝝ faci
unt matrimoniū nō ſponſalia. Si vero ꝑceſſe
rūt verba de futuro ſic erūt ſpōſalia. Si vero
nulla verba ꝑceſſerūt: tūc ſm ꝯſuetudinē iudi
cabit aut ꝓ matrimonio aut ſpōſalibus. Et ſi
ꝯſuetudo nō ſit in hoc aliq̄ ſic nihil probabūt.
Si aliud certū nō pōt cōcipi: q̄ talia ſunt ſiḡ
equoca ad multa: ⁊ iō nihil certū probāt.c. illð
de ꝑſump.p; q̄ arre ēt dātur in alijs ꝯtibus.
vt inſti.de ꝯtrahē.emp.in prin. Si āt ſolū vni
us verba ꝑceſſerūt: tunc imiſſio anuli: ⁊ acce
ptio arrarꝝ denotat ꝯſenſum alteri⁹ expſſum.
Et ſic erūt ſpōſalia vel matrimoniū ſm ca. vt
no.gl.in.c.pc.de ſpō. In dubio tñ in ſubarra
tiōe p imiſſionē anuli.ꝑſumēdū eſt ꝓ matrio
nio: q̄ res fauorabilis eſt: vt in.c.lr̄is.de ꝑſūp.
⁊ in.c.fi.de re iudi.
8 Utrū aliqs ꝓmittēdo q̄ttuor puellis vnam
ipſarꝝ accipe ꝯhat ſponſalia. R. ꝙ nō. vt in.c.ex
ſpōſalib⁹.de ſpō.li.vi.niſi aliq̄ carꝝ facto in eū
ſpālıter ꝯſenſit.
9 Quid ſi pr̄ iurauit dare vnā de filiab⁹ ſuis.
R. Ho. ⁊ Goſ.ꝙ ſpōſalia nō ſunt: ſ; tñ pr̄ te
nes vnā dare ⁊ quā voluerit.iſti.de acti.§.pre
terea. Et ſi vnā obtulit ⁊ ipe nō acceptauit eſt
abſolutus a ꝓmiſſiōe.ff.de v.ob.l. ſtipulatus
ſu;.⁊ ſi oēs moriātur ꝑter vnā: illā dare teneṫ
ff.de ꝯhē.ēp.l.ſi in emptiōe.§. ſi ēptio. Nō li
mita verꝝ ſi puella voluerit.al's nō. q̄ nō tene
tur p tale iuramētū pr̄ niſi ad faciendū qð i eo
eſt.no.glo.in.c.ex lr̄is.⁊.c.ſicut.de ſpon. ⁊ l; de
iure ciuili ꝓmittēs factū alienū nō obligeṫ: ni
ſi ſpecifice ēt ꝓmiſit ſe facturꝝ vel curaturu;:
vt inſti.de inuti.ſtipula.§.ſiqs aliū. tñ qñ ꝓmi
ſit cū iuramēto ēt ſimplr̄ teneṫ preſtare opam
quā pōt: ſic ſi ſpecifice ſe obligaſſet.ar.c. ad no
ſtrā.de iureiur.⁊.l.cū pr̄.§.fili⁹ matrē.ff.ð le.ij
10 Quid ſi ꝓmiſit vnā determinate: ⁊ ſi illam
nō poſſet daret alterā. R. ſi pria ꝯſenſit nō po
terit aliā hr̄e: q̄ ieſt publice honeſtat̄ iuſticia
ēt ſi pp ipedimētū affinitat̄ cū ꝑma nō potuit
ꝯhē. Sec⁹ ſi nō ꝯſenſit: q̄ teneṫ ſcðam dare de
ſpō.c.ex lr̄is.el.ij.⁊ de reſti.ſpo.ex parte.
11 Sed qd ſi aliqs ꝓmittit alicui ꝙ eā deſpōſa
bit. R. ꝙ ſi ꝓmiſſio fuit ꝙ deſpōſaret eā de fu
turo: ſic nō erūt ſpōſalia anq̄ deſpōſet eā ſm
Uin. ⁊ do. Ant.i.c.is q.de ſpō. Si vo ꝓmiſſio
fuit ꝙ deſpōſaret eā.ſ.ꝑ verba de pn̄ti: ſic talis
ꝓmiſſio faciet ſpōſalia ſm Car.i.d.c. is q. Et
ſic ſum⁹ in dubio: tūc in locis vbi ꝯſuetū ē ꝙ ꝓ
mo cōiter accipiunṫ ꝑ verba ð futuro nō erūt
ſpōſalia iudicāda. Sed vbi cōiter accipiunṫ ꝑ
verba de pn̄ti ſine alijs ſponſalibus erunt ſpō
ſalia ꝯcta per talē ꝓmiſſionem: qð bene no. q̄
ſepe in practica.
Utrꝝ indiſticte poſſit in ſpōſalibus arrarū 12
traditio interuenire. R. Pa.in.c.gēma.eo.tit.
Io.an. ⁊ dicunt ꝯſiderādā q̄litatem ꝑſonarꝝ ⁊
q̄ntitatē arrarꝝ. Si eni inter viles ꝑſonas iter
uenit traditio magnarꝝ arrarꝝ: ſic nō v;: q̄ ē ea
dē rō in eis: ſicut ⁊ i pena. ⁊ hāc opi. vr̄ tenere
Cy.in.l.mulier.C.de ſpō. ⁊ l; Bar.in.l.titia.ff.
de v.ob.īdiſtincte velit ꝙ admittanṫ: dūmō
nō excedāt quātitatē dot̄ vel donationis pp
nuptias. tñ prima opi.ē ego: i ꝯſciā: q̄ cū habē
mus rōnē legis: non eſt curādum de verbis.l.
non dubium.C.de legi.
Sed que reqrunṫ vt valeāt arre. R. ꝙ duo. 13
Primo ꝙ q̄ntitas ſit vere numerata ⁊ tradi
ta pti. Sec⁹ vbi ps ꝯfitereṫ tm̄ ſe recepiſſe ſm
Bar.in.d.l.titia. ⁊ Fede.ꝯſilio.clxiiij. Et ēt di
cit Bar.ibidē. q̄ ſi vtraq; pars ꝯfitereṫ ſe rece
piſſe ab altera: ēt ſi vere iteruenıſſet ſolutio: ſ;
poſtea reſtituta fuit: q̄ ſi ſolui tibi mille: ⁊ a te
recepi alia mille nō videor ſoluiſſe.ar.l.q ſic ſol
uit.ff.de ſolu.l; multi teneāt ꝯ eū in h̄ vltimo
de q̊ vide Bal.in.l.fi.C.de ſpon. ⁊ vr̄ ego: opi.
Bar. ⁊ eā ſeqṫ Pa. ⁊ do. Ant.in.d.c. gēma. q̄
facilius qs ꝓmittit q̄ exburſet: ⁊ iō non vr̄ ex
burſare q tātūdem recipit ſtatim. ⁊ ppea ten;
Bar.ibidē fundū nō poſſe dari loco arrarꝝ: ēt
ſi vendēs ꝯſtituat ſe noie alteri⁹ poſſidere: q̄.l.
fi.C.de ſpō.loqṫ de arris traditis in q̄ntitate: ⁊
annullat aliā penā.ḡ non debem⁹ extra illum
caſu; arras approbare. Sed ꝯ Bar. ē Ange. ⁊
Imola.i.d.l.titia. ⁊ do. Lucas de graſſis dicen
tes ꝙ ꝑdicta.l.fi.nō facit mētionē de q̄ntitate:
⁊ ſic ſm eos pōt dari fundus. ⁊ eſt verior opi.
Scðo reqriṫ ꝙ nō ſint i tali q̄ntitate reſpectu
dātis qð trāſeāt i locū pene. vt.ſ̄.dixi. Aduer
te tñ ꝙ ceſſat ꝑditio arrarꝝ qñ per eū non ſtat:
nec cām prebuit vt non fieret matrimonium.
C.de ſpon.l.vlti.
Utrꝝ pena appoſita i ſponſalib⁹ valeat. R. 14
pa.i.d.c.gēma.colligēdo dcā doctorꝝ i.d.c. gē
ma. ⁊ in.d.l.titia.ꝙ aut pena apponiṫ int ꝯhē
tes. ⁊ indiſticte nō valet ſm cōiorē opi. ⁊ ten;

Bar.i.d.l.mulier.ẽt de illa pena q̃ eſt in lucro
perdẽdo.vñ ſi dixero,pmitto tibi dõare centũ
ſi nupſeris mihi.nõ valebit:vt i.l.ſi ita ſtipula
t9.§.ſi tibi nupſero.ꝛ ibi per Bar.ff.de V.ob.
Qđ tñ limita vex:niſi is cui ,pmiſſio fit eſſet
nobilior:q2 tunc videref poti9donare aio recõ
pẽſandi rõne nobilitat̃.Pro hoc facit qđ no.
Bar.in.l.i.C.de dona.añ nu.ꝛ.l.ſi volũtate.C.
de do.,pmiſ.Aut pena apponit int̃ parentes
ipox ꝯhẽtiũ ſeu alios ita ꝯiunctos ꝯhẽtibus
ipſis.ꝙ veriſilr iſti iducerent ad ꝯctuꝫ matrio
nij ne parẽtes vl' amici cox icurrãt ſeu ſolnãt
penã:ꝛ ſic non vꝫ vt in.d.c.gẽma.ſm vnũ itel
lectũ.ꝛ in.d.l.titia.ꝛ in.l.heres meus.i fi.ff.de
ꝯdi.ꝛ demon.Valeret tñ illa q̃ ẽ in lucro per
dẽdo.vt per Bar.i.l.titia.§.titio.cl.i.ff.de con
di.ꝛ de.Aut pena apponit iter alios a p̃dictis
ꝛ ſic valt ẽt ſi talis extneus,pmiſit noie mulie
ris ſub certa pena ſm cõcꝫ opi.Aduerte tñ ſin
gulariter ꝙ tales,pmittẽtes ſub pena ꝙ titia
ꝯhet cũ ſempronio ſi q̃ꝫtuꝫ in ipſis ẽ faciũt nõ
icurrũt penã:q2 difficultas ex q̊ factum ẽ in
obligatione excludit cõmiſſioneꝫ pene:vt eſt
tex.no.in.l.ſi vehẽda.i fi.ff.ad.l.ro.de iac.ꝛ in.l.
ij.ff.ſi quis cautio.ꝛ h̃ tenuit Jo.pla.vt refert
Fede.ꝯſilio.clxiiij.ꝛ do.Ant.i.d.c.gẽma.ꝛ ſeq̃t
Pa.ibidẽ.Facit qđ no.Bar.i ſil'ib9terminis.
i.l.ꝯtinuus.§.illud.ff.de V.ob.qđ no.q2 fac vt
ille q in ꝯctib9ſub pena,pmittit,p filio vl' ami
co:qđ ratificabit:q2 ſi facit ꝙ i ſe ẽ euitat penã
ꝛ h̃ vex de pena q̃ ꝯſiſtit i perdẽdo vel minuẽ
do de patrimonio.Sec9de alia q̃ ẽ in acqrẽdo.
q2 ceſſaret lucrũ:niſi iplereť,pmiſſum.
15 Vtx poſſit intuenire pign9,p matrimonio
ꝯhendo.R.fuit opi.diuerſa.Inno.tꝫ ꝙ ſic.per
l.vnicã.C.ſi rector,pui.do.Ant.tꝫ ꝙ nõ põt:ni
ſi,p intereſſe p̃ſtãdo.Jo.an.dicit diſtiguendũ
ſm q̃litatẽ perſone:q2 vile pign9nõ hꝫ intimi
dare magnũ vix:ꝛ ſic põt intuenire.Sꝫ đ iu
re vr verior opi.d.Anto.,p q̃ facit qđ no.gl.in
l.ſi ita ſtipulat9 fuero.§.ſi tibi nupſ'o.ff.de V.
ob.q̃ dicit ꝙ ois ſtipulatio i talibus ẽ reprobata.
ꝛ i.d.l.vnica.ꝯctus arrax vocaf pignus.et
ideo non obſtat.
16 Vtx itereſſe poſſit peti.R.Jaco.de are.Cy.
ꝛ cõiter doc.i.l.i.C.de ſpon.ꝛ in.d.l.titia.ꝙ nõ
poteſt peti:niſi doloſe pars ſe habuerit:q2 tũc
petet actõe đ dolo:ñ ãt pp ſtipulatõꝫ:q2 ex cõ
ceſſiõe iur̃ alia ps põt a ſponſalib9 deſiſtere.ꝛ
ne matrimoniũ itimideť,ppi ſol'onem pene:ꝛ
iſtud ſeq̃t.Ho.i ſum.ꝛ Pa.in.d.c.gẽma.

Querit an recipiẽs arras lucretur eas ꝯtra 17
cto matrionio.R.Fede.in dicto ꝯſilio p9 Jo.
plagiariuꝫ.ꝛ Pa.in.d.c.gẽma.ꝙ non:ꝛ ſequit
Ho.in ſumma.lꝫ i.d.c.gemma.teneat ꝙ lucra
tur:ſed non eſt verum cum nullo iure,pbeť.ꝛ
ideo reſtituet.Sed ſi nõ ſeq̃tur ex defectu alte
rius partis:ſic lucrabit.Si vero ex defectu ſuo
ſic reddet duplum.l.arris.ꝛ.l.ſi.que icipit mu
lier.C.de ſpon.Hoc verum ſi accipiens ẽ ma
ior.xxv.annis.vel ſi veniam etatis impetrauit
al's non tenetur.niſi ſimplum reſtituere.d.l.ſi.
quãuis ex defectu ſuo non fuerit ſecutuꝫ ma
trimonium.
Quomodo ꝯtrahunt ſponſalia ſub condi 18
tione:dic vt dictum eſt de matrimonio ꝛ ſm il
las regulas:vide matrionium.iij.ipedimento
iiij.Vnde aduerte ꝙ ante aduentũ cõditionis
ſponſalia nõ ſunt nec orit publice honeſtatis
iuſticia:vt in.d.c.vnico.de ſpon.li.vi.niſi p fa
ctũ a ꝯditiõe recedat:puta cognoſcendo eã.de
ꝯdi.appo.c.de illis.in tex.ꝛ in glo.ꝛ in.c.ſuper
eo.ꝛ in.c.per tuas.
Quid ſi qs dicat alicui:do tibi fidem ꝙ te ac 19
cipiã i vxorẽ:ꝛ illa nihil rñdeat:nec verbo nec
ſigno.R.ꝙ ſponſalia nõ ſunt.Sed tñ cõpellẽ
dus eſt talis q dedit fidẽ:vt eã ſuet ſi alter vo
luerit ſm Rod.Sed ego non credo qñ aliqua
itermedia interuenerũt:añq̃ꝫ alter ꝯſenſuꝫ de
monſtrauerit.ff.de V.ob.l.ꝯtinuus.
Quõ ſponſalia diſſoluunť.R.ꝙ i.xvij.mo 20
dis.Prio p mutuuꝫ ꝯſenſum ẽt ſi erãt iurata
h̃ tꝫ Spe.ti.de legato.§.nunc oñdendũ.ꝛ Pa.
in.c.preterea.de ſpon.dicit hãc eſſe coiorẽ opi.
lꝫ gl.in.d.c.preterea.teneat non poſſe ſine pec
cato.Sed mihi plꝫ diſtictio Inno.in.d.c.ſ.ꝙ
aut iurauit intuitu dei aliquã mulierẽ accipe
re in vxorem:ꝛ non põt illa remittere.Si vero
non intuitu dei:ſed,ppter eius complacẽtiam
ſic p̃nt ſe abſoluere.
Sed nungd ſi ſponſalia non erãt iurata po 21
terit alter non conſentiente altero recedere a
ſpõſalibus ꝯctis.R.ſm glo.in.l.i.C.de ſpõ.ꝙ
ſic.etiam de iure canonico.ꝛ ſequitur Cy.ibi
dem.ꝛ hoc idem videtur ſentire Gratianus
lꝫ dubie.xxvij.q.ij.§.ſed aliud.ꝛ.§.fi.Nec ob
ſtat.c.deſponſatã.xxvij.q.ij.q2 loquit i matrio
nio de p̃nti.Itẽ nec.l.i.ff.ex q.ca.iſa.irro.Vbi
ſpõſa efficit infamis ſi bina ſpõſalia cõtrahit
q2 eſt verum niſi ſponſalibus primis renũciet
ſed quando ipſis renunciat habet locum.l.i.C
de ſpon.que dicit vna deſponſata alteri non

phibet nubere. Nec obſtat q nudũ pactũ ec/clesia cõpellit obſeruare.c.i.de pactis. q2 iſtud ẽ ſpãle in matrimonio pp rõnẽ lr̃e: vt ſit oĩno liberũ.ar.c.reqſiuit.de ſpõ.⁊ qđ no. Inn.i.c. ve niens.de iureiur.⁊ plʒ mihi qñ aliq̃ noua cã eum ad h̃ inducit: q̃ ſi a principio fuiſſet impedi mẽtum dediſſet ne ꝯheret aliã non credo ſine peccato mortali poſſit recedere a ſpõſalibꝰ pri mis cum alia ꝯhendo: altera nõ ꝯſentiẽte.

22 ¶ Scđo qñ alter intrat religionẽ ẽt añ pfeſſio nẽ.c.veniẽs.q cle.vel vo.ẽm vnũ intellectũ.qđ facere pñt ante carnalẽ copulã: ẽt altoꝰ inuito vt.ſ.matrimoniũ.iiij.§.xvij.

23 ¶ Tertio qñ alter ꝯbit cum alia pſona p v̄ba de pñti: vel p verba de futuro carnali copula ſubſecuta.d.c.ſi iter viꝝ.⁊.c.i.de ſpon.duo.

24 ¶ Sed qđ ſi cognouit pꝰ ſpõſalia ꝯcta aliam mulierẽ ⁊ pꝰ coitum ꝯxit cũ ea ſponſalia etiaʒ R̸.q prima non ſoluentur ꝑpter hoc: ſed oʒ coitus ſequat̃ contractum ſponſaliorum.c.ve niens.el.ij.de ſpon.

25 ¶ Sed qđ ſi prima ſpõſalia fuerunt ꝯcta ſim pliciter.ſcđa vero cum iuramẽto.R̸.q tenetur redire ad prima: q2 nõ diſſoluunt̃ p tale iuram tuʒ.c.ſicut ex lr̃is.de ſpon.xxij.q.iiij.i malis ꝓ miſſis:⁊ h̃ eſſet verũ: ſi nõ intẽderet aꝑmis re cedere. Secus ſi a ꝑmis itendit recedere ex cã cuʒ poſſit vt dixi.iõ ſcđa tenebunt.⁊ ad.d.c.ſic. ex lr̃is.dic q loquit̃ qñ ſine aliq̃ noua cã vult frãgere fidem quã dedit prime. al's nõ.

26 ¶ Quarto qñ alter ſe trãſfert ad aliã regionẽ vñ ſi non ẽ ſpes de ꝓrio reditu: credo q diſſol/ uant̃ ẽt iurata.vt vr̃ ſentire Pa.i.c.de illis.eo. ti.⁊ ẽt gl.in.d.c.de illiſ.dũ dicit ẽm leges: q̃ſi i/ nuat aliud eſſe de iure canonico.⁊ plʒ mihi pp piculũ incontinẽtie. Nã ẽm leges ſi p biẽniuʒ expectauit alĩ eũ q ẽ in ꝓuincia.⁊ nõ executus fuit nuptias libere alteri põt nubẽ.C. de ſpõ. l.ij.⁊ ſi eſt in alia ꝓuincia dʒ expectare pꝰ tres annos.vt in.l.ij.C.de repu.⁊ h̃ ſi ẽ abñs ex ꝓba bili cã tñ. Si vero ſit abñs ex ꝓbabili ⁊ neceſ/ ſaria cã: dʒ expectare donec adſit.vt.ff.de ſpõ. l.ſepe.vide glo.q̃ h̃ tʒ in.d.l.ij.C.de ſpõ.nec ob. d.c.ex lr̃is.q2 lʒ dicat̃ q p q̃ttuor annos vel. v. expectauit h̃ non cõſtabat: lʒ fuerit allegatum ⁊ ſi ꝯſtaſſet papa pniaʒ non ipoſuiſſet de periu rio: vel potes dicere q iõ ibi iponit̃ pnia q2 ſi/ ne auc̃te ſupioris non debuit ꝯuenire iuramẽ to. Sed ſi cũ auc̃te ſupioris ꝯueniſſet: tũc credo euitaret ẽt penã arraꝝ: vt non eas amitteret ſi inuenerunt q̃uis ẽt non expectet tp̃s ſtatutũ

p leges ⁊ ẽm Ho.in.d.c.de illis.⁊ alios doc:pꝰ ipſum iudex dʒ talem abſoluere pp piculũ for/ nicationis.qđ bene nota.

¶ Quito qñ certꝰ terminꝰ tpis appoſitus fuit 27 Nã ipſo elapſo ille p quẽ non ſtetit liber eſt ⁊ nubit ſine piurio: ſed alteri iponit̃ pnia de piu rio.vt in.c.ſicut ex lr̃is.e.ti. Et h̃ veꝝ niſi a pri cipio fuiſſent pure ꝯcta ⁊ poſtea ꝯuenerũt de die nuptiaꝝ: q2 per lapſum illiꝰ diei nõ liberat̃ alter: q2 terminꝰ ex poſt facto fuit appoſitus p ſolicitãdo iplemẽto ꝓmiſſionis iã facte ⁊ pu/ re: nõ ad finiendũ ꝓmiſſionẽ ẽm theoricã do. An.in.d.c.ſicut ex lr̃is.

¶ Sexto qñ alter leprã vel paraliſim incurrit: 28 aut viſum vel naſum amiſit: aut ei aliqđ turpi us euenit.vt in.c.lr̃as.de ꝯiugi.lepro.⁊.d.c.ſic ⁊ in.c.quẽadmodũ.de iureiur.i tex.⁊ in glo. Et h̃ verũ ſi turpitudo aduenit pꝰ ꝯctũ.ſecus ſi tẽ pore ꝯcius incrat: ſicut nec ꝯtrahẽſ põt allega re ſuſpectũ debitorẽ pp pauptatẽ precedẽtem ſeu mores.ad qđ facit.l.ſi creditores.ff.de ꝓui/ le.cre.⁊.l.ſi.C.de ſpõ.⁊ ibi p Bar. ⁊ Pa.in.c. quẽadmodũ.de iureiur.

¶ Septimo qñ alter fornicatur̃ q̃ ad inocẽteʒ 29 ſed ille q fornicatꝰ eſt nõ poteſt reſilire ſi alter inocẽs velit ꝯhere ſecũ.c.ij.de trãſla. prela. Et ſi ẽt fornicatio eſſet violenta põt ſpõſus eã di/ mittere ẽm Jo.an.⁊ glo.in.d.c.quẽadmodũ.⁊ ſeqt̃ Pa.ibidem.⁊ Hugo.xxvij.q.ij.raptor.⁊ ẽt tʒ q põt dimitti ſi tpe deſpõſatiõis erat cor rupta cũ tñ crederet virginẽ.

¶ Octauo qñ alter eoꝝ efficit̃ hereticus: q2 ẽ 30 fornicatio ſpũalis.xxviij.q.i.ſi ſolũ.⁊.c.iã nũc.

¶ Nono pp capitalem inimicitiã ſuperuenie̅ 31 teʒ inter ſpõſum ⁊ ſpõſam põt alter petere ſe/ pationẽ ẽʒ Ho.in ſumma p rõnẽ.c.ij. de ſpõ. ⁊.c.reqſiuit.eo.ti.

¶ Decimo qñ ꝓmiſit ſpõſa dare certã quãti 32 tatẽ p dote ⁊ nõ põt dare ſic ſoluit̃ ſpõſus ab obligatiõe ẽm Jo.an.i.c.de illis.de ꝯdi.appo. Idem dic de quacũq3 alia cõditõe interuenien/ te ſi deficit.

¶ Sed qđ ſi ſpõſa ꝯxit ſponſalia ⁊ non ꝓmiſit 33 dotem certã.R̸.q vr̃ ꝓmiſiſſe oĩa bona ſua in dote.vt no.in.l.mulier bona.ff.de iur.do.⁊ per Bar.i.l.ſi ꝯſtãte.ff.ſo.ma. Et iõ ſi labit̃ i facul tatibꝰ ⁊ nõ poteſt dare nõ cogit̃ ſpõſus eã du/ cere: q2 deficit ꝯditio ſubintellecta.ſ.ſi res i eo/ dẽ ſtatu ꝑmãſerit: vt in tex.⁊ in glo.⁊.d.c.quẽ/ admodũ. Facit.c.per veſtras. de dote poſt di/ uoꝛ.reſti.⁊ qđ ibi no.

34 ¶ Vndecimo qñ ſupuenit affinitas:vt ſi ſpō
ſus cognoſcit ꝯſanguineā ſpōſe vel ecōtrario
xxvij.q.ij.ſi qs ſponſam.de eo q cogno.ꝯſan.
vxo.ſue.c.ex lr̃is.ꝛ de pluribꝰalijs.c.

35 ¶ Sꝫ qd ſi ſupuenit publice honeſtatꝭ iuſticia
nūqd diſſoluent̄ ꝑma ſpōſalia.R.ꝙ nō:qꝛ per
ſpōſalia ꝑ ꝯcta fuit ꝑ iducta publice honeſtatꝭ
iuſticia:ꝛ ꝑ ſcdo iductā non pōt tolli ꝑ iducta
ſic̄ in ſili.lvij.di.ſi quis.

36 ¶ Duodecimo ſi fama ſit ꝙ iter eos ſit cano-
nicū ipedimētū ꝛ de fama vel ſcādalo doceat.
c.cum in tua.de ſpon.de ꝯſang.ꝛ affi.c.ij.de te
ſti.c.ſuper eo.ſm Ho.

37 ¶ Tertiodecimo qñ ſpōſalia fuerūt ꝯcta ifra
annos pubertatꝭ:ꝛ pꝰ pubertatē petit abſolui
añ aliquē tacitū ꝯſenſum habitū i pubertate.c
de illiſ.cl.i.ꝛ.c.a nobis.de deſpon.ipu.ēt ſi nul
la ſit cā q̃re vult abſolui pꝰ pubertatē ſꝫ Pa.
in.d.c.de illis. Secꝰ ſi pubes ꝯxit cū ipubē ipe
nō pōt reſilire. Silr̃ nec ipubes añ pubertatē.

38 ¶ Quartuſdecimꝰ,ꝑpt̄ ſuſceptionē ſacri ordi
nis ſm do.Ant.pꝰ Jo.an.in rubrica de ſpon.
Facit.xxvij.q.ij.§.ecce.

39 ¶ Quintuſdecimꝰ,ꝑpter cognationē legalem
vel aliud ipedimētuꝫ.de quo dic vt.ſ̃.matrio-
nium.iij.per totum

40 ¶ Sextuſdecimꝰ ꝑꝑ votū ſimplex caſtitatꝭ po
ſtea factū.vt i.c.veniēs.q cle.vel vo.ſm vnuꝫ
itellectū. Et lꝫ Dire.ſcitet Inn.Ho.ꝛ Bo.te
nētes ꝙ votū ſimplex de caſtitate ñ ſoluit ſpō
ſalia iurata:qꝛ eq̄le viculū ē iuramentū voto.
Et iō qd̄ ꝑcedit obtinet:tñ tꝫ ꝙ ſoluit ſpōſalia
qꝛ maiꝰ bonū ē ꝯtinere q̄ꝫ nubere.ꝛ iō ēt licite
pōt fieri ſi bono ꝣelo fiat:ꝛ ſponſalia ſoluit:qd̄
ꝛ ſeq̄t do.Jo.an.in.d.c.de illis.de ſpō.

41 ¶ Septimuſdecimꝰ,ꝑpt̄ ſeniciā ſpoſi.ſꝫ Pa.
in.d.c.veniens.

42 ¶ Quero vtꝝ in ꝑfatis caſibꝰ req̄rat̄ auctas
iudicis eccl'aſtici.R.ſm Jo.an.i.d.c.de illis.de
ſpō.ꝙ ſic.qꝛ corā eo dꝫ ꝓbari cā.c.porro.de di
uor.alit̄ g̃uiter peccat.vt vr̃ ꝑ.c.ſi duo pueri.d
deſpō.ipu.facit.xxxiij.q.ij.ſeculares.Fallit h̄ i
ij.caſu.ꝛ.iij.ꝛ.vij.ſm Ri.in.iiij.di.xxvij.ꝛ.x.xj
xiiij.xv.xvi.ſm do.Jo.Ant.i.d.c.d illis.d ſpō.
Sed ego credo ꝙ ēt fallit i alijs caſibꝰ qñ noto
rie de eo caſu ꝯſtat ꝑꝑ quē diſſoluūtur. Silr̃ ſi
ſpōſalia ſunt ſecreta.idē dic ſm Ri. vbi.ſ̃.qꝛ
ſecreta nō ſubſunt iudicio eccl'e. Et lꝫ nō debe
ant al's ſepari ſine iudicio eccleſie:tñ ſi faciūt i
caſibꝰ predictis ſine iudicio eccleſie.non credo
mortalit̄ peccent.ꝛ.c.ſi duo pueri prefatū.cū.d.

c.ſeculares.loquunt̄ qñ nō ineſt aliq̄ cā de ꝑdi
ctis.ꝛ maxime qñ nō ſunt iurata ſpōſalia. Si
aūt qſ recedat a ſpōſalibꝰ nō ex aliq̄ predictoꝝ
caſuū peccat mortaliter ſꝫ Tho.lꝫ eccl'a nō co
gat.vt no.in.c.req̄ſiuit.de ſpon.

Statutum

qs pōt facere. R. ꝙ ille q pōt facē
legē.de q̊ vide.ſ̃.lex.§.ij.

¶ Vtꝝ ſtatutū ordinarij liget extra territoriū 1
delinquentem ſubditum ſuum.vide.ſ̃.excōica
tio.i.§.x.ꝛ.xi.

¶ Vtꝝ delinquens i loco exēpto liget̄ ſtatuto 2
epi.R. Be.i.c.vt aiamaꝝ.de ꝯſti.li.vi. Jo.cal.ꝛ
Jo.an.ibidē diſputauit ꝙ nō.ꝑ.d.c.vt aiaꝝ. ꝛ
per.c.cū epōs.de of.or.li.vi.ꝛ per gl.i cle.q̄ꝫuis.
de fo.cōpe. Rō qꝛ locꝰ exēptꝰ ꝛ locꝰ extra dioce
ſim equipant̄ all'at.c.luminoſo.xviij.q.ij.c.i.d
ſta.reg.in fi.li.vi.ꝛ cle.fi.de priuil.ꝛ mihi plꝫ ꝛ
eſt verior opi.lꝫ Fede.de ſenis.ꝛ.D. Marſili
us teneāt ꝯriū.vt in ꝯſilio.ij.ꝑdicti Fede.

¶ Sed nūqd ſi ſtatutū prohibet ne vadāt ad 3
locū exēptū ligabūnt̄ cūtes.R.d. Philippꝰ de
peruſio i.d.c.vt aiaꝝ.ꝙ ſic.ſi ex cā h̄ fecerūt:qꝛ
ſic facere pñt. Facit qd̄ no. Bar.in.l.relegatoꝝ
ff.de intdictꝭ.vbi vult ꝙ ciuitas ꝑꝑ cōmodū ci
uitatꝭ:vel odiū coꝝ ad q̊s nō vult vadāt:ꝓhi-
bere pōt ciuibꝰ ſuis:ne vadant ad talē terrā : ꝛ
nō. Idē Pa.in.c.poſtulaſti.de fo.cōp. Qd̄ bñ
nō.ꝓ ſtatutꝭ epoꝝ excōicantibꝰ accedentes ad
monaſteria monialiū:qꝛ ligāt:qñ ex cā legiti-
ma h̄ faciunt in odiū monialiū:q̄ propt̄ ſua ſce
lera h̄ merent̄. Secꝰ ſi facerent in penā illius ꝯ
quē fert̄ ſnia:qꝛ tunc nō pñt ꝓhibē ſꝫ Pa.vbi
ſ̃.niſi habeāt iuriſditōꝫ i loco exēpto:puta qa
pñt arcere acceſſum:vt i cle.attendētes.de ſta.
mo.de ꝯ v c.ſ̃.monialis.§.iij.

¶ Vtꝝ ſtatutū liget religioſum ꝙ excōicat ac 4
ceptātes aliqd̄ offm̄ ext̄ ordinem niſi priꝰ reſig̃
uerit libros ꝛ alia q̄ hꝫ in ordine ſi ꝓmotus in
epm̄ aſſentit ſine reſignatione.R.vt.ſ̃.Excōi-
catio.i.§.x.

¶ Vtrum ſtatutū liget nō ſubditos delinquē 5
tes i territorio data ſcia ſtatuti.vide in.d.§.x.
ꝛ quādo obliget ad culpā ſolum vel ad penaꝫ
vide obedientia.§.i.

¶ Vtꝝ ignorātia excuſet a pena ſtatuti. vide 6
in.d.§.x.ꝛ.ſ̃.ignorātia.§.iiij.

¶ Vtrū ſtatutū laicorum loquens generaliter 7
extendat̄ ad clericos.R.vt.ſ̃.lex.§.v.ꝛ de ſtatu
to impediente liberam facultatem dandi eccle
ſijs vel circa mortuaria.vide.ſ̃.immunitas.§.

xlvi.ꝛ.xlvij.
8 ¶ Vtꝝ ſtatutū factū a cōitate ꝙ ciues dānifi
cati nō poſſint petē ſatiſfactōꝫ valeat. R. pa.i
c.in nr̄a.de iniur.ꝙ nō.q2 ſtatutū i p2eiudiciū
ſingulorꝝ nō vꝫ:niſi ipſi ꝯſenſerit ꝛ cōitaſ nō
pōt ſtatuere ſup iurib9 ſingulorꝝ ſed ſoluꝫ ſup
iurib9 vniuerſitatꝭ.vt no.gl.ſingularis i.l.iij.C
q̄ ſit lō.ꝯſue.ꝛ in.c.cū oēs.de ꝯſti.facit.l. id qđ
nr̄m.ff.de reg.iu.Na ſolius ꝑncipis ē tollere
ius alterius:nec ēt pōt ſine cā.vt no.in.c.q̄ in
eccleſiarꝝ.de ꝯſti.ꝛ i.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel pub.vti.
ꝛ in cle.paſtoꝛalis.de re iudi.vn̄ ſi dꝫ valere oꝫ
vel ꝙ ſinguli ꝯſentiant.qđ ē ipoſſibile cum ibi
ſint multi iſantes:vel ꝙ cōitas hr̄et iura p2in
cipis.ꝛ ꝑꝑ bonū publicū ꝛ ad tollēdum ſcāda
lū h̄ faceret.ar.d.c.q̄ in eccleſiarꝝ.ꝛ q̄ ibi no.alˀs
nō pōt obeſſe nō ꝯſentiētibus.ar.d.c.cū oēs.ꝛ
l.i.ff.de magiſtra.ꝛ qđ no.Archi.ꝛ Bemi.i.c.
lꝫ.de ꝯſti.li.vi.Facit qđ no.Ludo.d ro.i nota.
dicēs.ꝙ inferioꝛ a ꝑncipe non pōt ſtatuere in
p2eiudiciū alteri9 nō citati neqꝫ ꝯſentiētis.vt.i
c.fi.de ma.ꝛ obe.ꝛ in.c.fi.de his q̄ fi.a p2ela.c.
cū omnes.de ꝯſti.
9 ¶ Vtrū ſtatutū q̊ cauet̄ ne filia.ſuccedat extē
dat̄ ad bona ſita ext̄ territoriū ſtatuētiū.R. ſm
Bar.in.l.cūctos populos.de ſum.tri.ꝙ nō.ſꝫ
ſuccedet.Facit ꝙ dico.s̄.pena.§.xxiij.
10 ¶ Vtrū in re cōi plurib9 vt ſingulis valeat qđ
qđ maioꝛ ꝑs collegij ſtatuerit.R. Pa. in.d.c.
cū oēs.de ꝯſti.ꝙ nō.niſi ſinguli ꝯſentiāt.fallit
i q̄ttuoꝛ caſib9. Prim9 quādo vellet deputare
rē ad vſum deſtinatū.inſti.de re.diui.§.religio
ſum.in vbo cōe ſepulchrū.Scđs qn̄ fit fauo/
re admiſtratōnis bonorꝝ pupilli.l.iij.ff. de ad
mi.tu.Tertius qn̄ fauoꝛe liberatiōis:q2 tūc va
let ꝙ maioꝛ ꝑs facit.l.maioꝛē.ff.de pac.l.fi.C.q
bo.ce.poſ.Quartus fauoꝛe litigij dirimēdi.nā
valet ſnia duorꝝ ex trib9 arbitris.Et h̄ intelli/
ge i re q̄ ꝯuenit pluribus vt ſingularibuſ iure
ſingulari.Sec9 ſi iure eccleſie vt ſunt ꝓbēde q̄
nō ꝯueniūt canonicis vt ſingulis:ſꝫ iure ecclē
q2 ſup talibus bn̄ pōt maioꝛ ꝑs diſponē ꝛ de/
putare ad piū vſum:vt ē tex.no.in.c.fi. de his
q̄ fi.a ma.par.ca.ꝛ ibi ꝑ Inno.
11 ¶ Vtrū collegiū poſſit diſponē ſup reb9 ꝑua
ti.R. Pa.in.c.cū oēs.ꝙ ſi non hꝫ iura regalia:
puta q2 hꝫ dn̄m ſup ſe nō pōt. Vn̄ maioꝛ ꝑs
ſcholariū nō pōt obligare vnū ſcholarem vel
diſponere de rebus ſuis:vt no.gl.i.l.ij. C.q̄ ſit
lō.ꝯſue.niſi foꝛte ſm qđ no.Bar.in.l.iiij.ff. de
re iudi.qn̄ vniuerſitaſ eēt obligata.ꝛ nō eēt ſol
uēdo q2 tūc poſſet ponē collectā ſingulis. vt ē
glo.no.in.l.i.ff. ꝙ cuiuſqꝫ vniuer. Itē nō ſolū
cā neceſſitatꝭ:ſed ēt pietatꝭ.vt in.d.c.fi.Itē ſm
Inno.ꝛ cōiter doc.ēt in caſu vtilitatꝭ.ꝛ ꝓbat̄ i
c.i.de his q̄ fi.a ma.par.ca.Ex mera eni volun
tate nō pōt diſponere de iurib9 alteri9. vt no.
gl.in.d.c.cū oēs.ꝛ Inno.ibidē.ꝛ Joā.an.in re
gula.qđ oēs tāgit li.vi.i mercurialib9.Sꝫ ego
limito verū in ꝑiudiciū:ſed i bonū ꝛ vtilitateꝫ
bene poſſet:q2 maioꝛ ꝑs ficte repūtat totū.l. a/
liud.§.refert̄.ff.de regu.iur.ꝛ.l.qđ maioꝛ.ff.ad
munici.Itē aduerte ſm Pa.in.d.c.cū oēſ.ꝙ ſi
diſpoſitio ſit in dānū vel dedecus vniuerſita
tis vl̄ p2iuate ꝯſuetudinis vn9 ſolus pōt reſiſte
re:vt i.d.c.fi.ꝛ no. Inn.i.c.accedētib9.d ꝑuile.
¶ Sed q̄ro q̊t de vniuerſitate debeāt ꝯuenire 12
vt act9 valeat.R.pa.i.d.c.cū oēs.ꝙ cōis ſnia ca
noniſtarꝝ ꝛ legiſtarꝝ ē vt ſaltē due ꝑtes vniuer
ſitatꝭ conueniāt. vt i.l.nulli.ff.qđ cuiuſqꝫ vni/
uer.ꝛ.l.noiationū.C.de decu.Et ex his duab9
ꝑtib9 maioꝛ ꝑs dꝫ ꝯſentire. Ita ſentit Inn.i.c.
ij.de no.ope.nū.ꝛ Bar.i.l.oēs populi.ff.de iu/
ſti.ꝛ iu.de h̄ vide.s̄.electio.§.xvi.
¶ Sed qđ ſi nō ꝯueniūt due ꝑtes.R. Pa.i.d. 13
c.cū oēs.opi.canoniſtarꝝ ē.ꝙ ſi eſt aliqs ad quē
ſpectat ꝯuocatio vniuerſitatꝭ ꝛ ad mādatum
ei9 nolūt ꝯuenire:ꝙ tūc pn̄t explicare q ꝯuene/
rūt.lꝫ nō ſit maioꝛ ꝑs collegij.h̄ voluit Inno.
i.c.i.de ma.ꝛ obe.ꝛ in.d.c.ij.q2 nolentes venire
faciūt ſe alienos:vt in.c.cū nobis.de elect.ꝛ ſic
nō cōputant̄.Si vero nō eſt aliqs ad quē ſpe/
ctat offm̄ ꝯuocādi:tūc ſi inſtat tp̄s termini ꝑfi
xi vniuerſitati ad act9 expeditionē minoꝛ pars
pōt ꝯuocare maioꝛē:ꝛ nolenteꝫ venire pōt ex/
plicare:q2 minoꝛ ꝑs non dꝫ ꝑuari iure ſuo ꝓpt̄
negligētiā vel ꝯtēptū maioꝛis ꝑtis:vt no.in.c
in cauſis.de elec.ꝛ i.d.c.cū nobis.Si aūt tmi/
n9 nō eſt ꝑfixus tūc oꝫ ſint due ꝑtes. ꝛ monet̄
tertiā ꝑtē:alˀs tertia ꝑs poterit agere de ꝯtem
ptu:vt ꝓbat̄.in.d.c.ij.ꝛ.c.in cauſis.ꝛ.d.l. noia/
tionū.Et h̄ tene.lꝫ legiſte alˀr dicāt.
¶ Quō ſtatutū dꝫ interꝑtari.R. Pa.i.c.cū di/ 14
lectus.de ꝯſue.ꝙ vt euitet̄ coꝛrectio legis ſeu
iurꝭ cōis dꝫ latiſſime vel ſtrictiſſime iterꝑtari:
ſicut electio capit̄ ꝑ ꝯfirmatiōe i.d.c.cū dilect9
nō tn̄ talˀr ꝙ vba ip2oprient̄ vt iuri cōi ꝯueni
ant.Facit qđ no.Bar.in.l.q̄rta.§.p2etoꝛ ait.ff.
de dā.ifec.Qđ limito qn̄ verba ſunt clara:ſed
vbi verba ſunt dubia vel hn̄t multiplices itel
lect9.tūc debem9 facere iterꝑtationē ꝛ itellectū
ēt ip2opriū vt minus recedam9 a iure cōi q̄ꝫ fi
eri pōt. vt no.in.d.c.cū dilect9.ꝛ in.l.ij.C.de no
xa.vide ꝑ Bar.in.d.l.oēs populi.ita tn̄ ꝙ aliqđ

operet̃ ⁊ aliqd addat ad ius cõe:et qñ eſt ſm
ius cõe:ſm Pa. ⁊ doc. in.c.ex pte. de v.ſi. Fa/
cit.c.ſi papa. d̃ puil. vbi verba debẽt aliqd ope
rari. Vñ dicit Bar.in.d.§.p̃toꝛ.ꝙ ſi ſtatuto ca
uet̃ ꝙ iudex põt ꝓcedere facta citatõe ad faciẽ
vel domũ non dꝫ alternatiua iꝑpriari: vt ſit
oꝛdis:lꝫ p hãc iꝑpriationẽ ſtatutũ ꝯcoꝛdaret
cũ iure cõi:ſed dꝫ itelligi ꝓprie: vt ſufficiat im
pleri alterã ptẽ alternatiue: vt aliquid operet̃.
dicit tñ Bar.in.l.iiij.§.p̃toꝛ ait.ff.de dã.infec.
ꝙ ſi ſtatuto cauet̃: vt citatio fiat ad pſonã ſi re
periri poteſt ꝙ pro nullo ſeruit:ſed tunc dicas
plus timeri ſolet ꝙ ſpãliter cauetur ꝗꝫ ꝙ ge/
neraliter.

15 ¶ Sed nũqd dꝫ ſtricte interpꝛetari qñ genera
liter loqt̃ vt alius lucret̃. R. ꝙ non. ar.l. ꝓſpe/
rit.ff.q ⁊ a quibus. ſed vbi agit̃ de diminutõe
patrimonij: ſic dꝫ ſtricte interpꝛetari ne alius
iniuſte incurrat damnum. vt plene no. in.d.l.
omnes populi. ⁊ videt̃ tex.in.d.c.cũ dilectus. ⁊
in.d.l.ij.C.de nora. ⁊ Pa.in.c.ꝯſtitutus.de re/
ſti.in ite. hoc ſeqt̃ Bar.in.l.ſancimus.C.i qbuſ
ca.in ĩte.reſti.nõ eſt ne.

16 ¶ Vtrũ verificet̃ i caſu ficto. R. Pa.in.c.cuꝫ
dilectus.de cle.non reſi. ꝙ ſi ſtatutũ loqtur ⁊
diſponit in materia iuris cõis. in qua caſus fi
ctus equipat̃ vero: vtputa in caſu in quo non
reſidens habet̃ ꝑ reſidente. vt in.d.c.cũ dilect⁹
ſic verificat̃ qꝛ ꝯſtitutio diſponẽs regulariter
id qd̃ ius debet recipere omnes limitatiões iu
ris. Facit.d.c.cũ dilectus. ⁊ clarius.c.ad audiẽ/
tiã ibidẽ. Si vero ſtatutũ eſſet contra ius vel
pꝛeter ⁊ odioſum: tũc nõ verificat̃ in caſu ficto
ſed verba debẽt intelligi ꝓprie.i.in ſuo ꝓprio
ſignificato: ⁊ ſic intellige.l.iij.§.hec v̾ba.ff. d̃
neg.ge. ⁊.c.i noſtra.de iureiuran. Et facit qd̃
no. Bar.in.d.l.omnes populi. Facit.l.ij.C.de
nora. ⁊.c.ex parte.de v̾.ſig. facit qd̃ dicit Lu/
do.de ro.in ſuis no.ꝙ argumẽtũ a ꝯ̃rio ſenſu
valet in ſtatutis: niſi queraẗ vt quis incidat in
penã: qꝛ tũc non vꝫ.l.conuenticulã.C.de epi. ⁊
cle. habes glo.in cle.i.in v̾.facere.de vſu. h̃ li/
mitat Ge.in.c.vt circa.de elec.li.vi. Verũ qñ
ſtatutũ non redderet̃ illuſoꝛiũ ſi nõ recedatur
a ꝓꝑia ſignificatiõe verboꝝ: ſed qñ redderet̃ il
luſoꝛiũ tũc eſt recedẽdũ. ar.l.ſi quãdo.in pn.ff.
de le.i. ⁊ qd̃ no.in.c.ad audiẽtiã.de deci. ⁊ tunc
indeffinita equpollet vniuerſali. vt vult Bar.
in.d.l.omnes populi.

17 ¶ Qñ debet itelligi ſtatutũ ſeu ꝯſtitutio: qñ
ꝑtim ẽ fauoꝛabilis ⁊ ꝑtim odioſa: puta qꝛ ipo
nit penã. R. Jo.an. vr̃ ſibi ꝯ̃rius.in.c.ex reſcri
pto.de loca. ⁊ in.c.ſciãt cũcti. ⁊ in.c.fi.de elect.
li.vi. Sed ego ꝯcoꝛdo ſic.ꝙ qñ principale itẽtũ
ꝯſtituẽtis eſt pꝛebere fauoꝛem: tũc dicat̃ fauo/
rabile ſi odiũ tũc dicat̃ odioſum. Ita cõit̃ no.
legiſte.i.l.q exceptionẽ.ff.de ꝯdi.ide. ⁊ ibi glo.
Si v̾o ignoꝛat̃ pncipale itentũ diſponẽtis: tũc
dico ꝙ qten⁹ ꝯtinet fauoꝛẽ dꝫ extẽdi: qten⁹ v̾o
ꝯtinet penã dꝫ reſtrĩgi: ⁊ h̃ vr̃ fuiſſe de mente
Bal.in mltis locis. Et facit ad h̃ qd̃ dixi.s̃.ex/
cõicatio.v.caſu.vi.§.iij.

¶ Vtꝝ ſtatuarij deputati a pplo poſſint iterp̃ 18
tari ſtatuta p ſe edita: ſi oꝛiat̃ aliqd̃ dubiuꝫ. R.
Pa.in.c.ex pte.de v̾.ſig. Jo.an.in.d.c. ⁊ cõiter
legiſte. ⁊ Bar.in.l.oẽs ppl̃i. ꝓdicta ꝯcludũt ꝙ
nõ. ex q̊ functi ſunt officio ſuo. Nec ob.ꝙ eius
eſt interp̃tari cuius eſt ꝯdere: qꝛ in v̾itare illi
nõ ꝯdiderũt: ſed ppl̃s q dedit auctoꝛitatẽ: qꝛ is
facit cuius auc̃te fit.c.ſi diligẽti.de p̾ſcri. ⁊ iõ
dꝫ recurri ad ppl̃m ſeu cõciliũ generale. h̃ limi
tat Pa. vbi.s̃. qñ interp̃tatio eſt valde dubia.
Sec⁹ ſi eſt clara ⁊ iuri ꝯſona: qꝛ tũc iudex coꝛaꝫ
q̊ vertit̃ queſtio poterit interp̃tari ſicut ⁊ legẽ
cõem ⁊ p̾uilegiũ pꝛicipis: vt no. Inn.in.c.cum
ſpãli.de appel. ⁊ Bart.in.d.l.oẽs ppl̃i. facit.l.
benignus.ff.de legi. ⁊.l.fi.ff.de ꝯſti.pn. ⁊.l.vni/
ca.C.de ꝓſeq.in vꝛ.cõſtã.

¶ Quãtum durat ſtatutum: vtrũ poſt moꝛtẽ 19
ſtatuẽtis. R. Pa.in.c.a nobis.el.i.de ſen.excõ.
ꝙ ſic. niſi exp̃ſſe reuocet̃: vt ẽ tex.in.c.fi.de offi.
le. Vnde ſm Fede.ꝯſilio.xvi.ẽt ſtatutuꝫ factũ
a capitulo ſede vacãte durat creato nouo ep̃o
niſi reuocet̃ per ep̃ꝫ creatũ: qd̃ pꝫ ar.no.ne p̃la.
vices ſu.c.vlti.

¶ Quãdo ligat ſtatutũ. R. ꝙ ſtatim habita no 20
ticia. de q̃ dic vt.s̃.lex.§.xij. ⁊.xiij.

¶ Quomodo tollitur ſtatutum. R. ꝙ tollitur 21
per vnum actum factum collegialiter a ſtatu/
entibus vel eoꝛum ſucceſſoꝛibus ꝯ̃ ſtatutum
ſm Ho. ⁊ Jo.an.in.c.ad audientiam.de cle.nõ
reſi. ⁊ Pa.in.c.cum acceſſiſſent.de conſti. nec
reqritur fluxus tpis ſm Pa.in.d.c.ad audien
tiã. ⁊ in d.c.cũ acceſſiſſent. ⁊ i.c.ꝓ illoꝝ.de p̃bẽ.

¶ Vtrũ ſtatutũ qd̃ ꝯcedit priuilegiũ nõ ſubdi 22
to ſeu extraneo poſſit reuocari. puta ſtatuto ca
uet̃ ꝙ qcũqꝫ venerit ad habitãdum i tali terri
toꝛio ſit exẽptus ab oi collecta. R. Pa.in.c.no
uit.de iudi.ꝙ nõ quo ad illos q iã venerunt: qꝛ
tranſiuit iã in quaſi ꝯ̃ctuꝫ quo etiã pꝛiceps ob
ligat̃. vt in.c.i.de ꝓba. Et h̃ voluit Bar. exp̃ſ/
ſe in.l.quod ſemel.ff.de decre.ab oꝛ.fa. ⁊ in.d.

l.oēs ppl'i. Intellige niſi ipſi ꝯſentiāt. Quo vero ad illos q nōdū venerūt pōt reuocari: ex q̄ res ē itegra.ar.l.ſi pecuniā.i prin.ff.de ꝯdi.ob cāz. Et h̄ verū qñ generalit̄ fit. Sec⁹ ſi ſpālit̄ fuiſſʒ ꝯceſſum: qꝛ reuocari nō poſſet. fac qd diſputata p Ang. i q̄ determinat nō poſſe reuocari ſtatutū q̄ diſponebat̄ vt ptās hr̄et quartā ptē ꝯdēnatōis poſtq̄ ptās ē elect⁹ ꝛ ꝯſenſit electioni. Idē dic de p̄uilegio ꝯceſſo nō ſubdito: ꝛ p h̄ infert Bar.in.l.priuilegia.C.de ſa. ſan. ec. ꝙ laici q ſtatuerūt ſingul' ānis dādā certā q̄ntitatē p el'yna clericis vel religioſis nō poterunt reuocare.allegat.c.ad apoſtolicā.de ſimo. hoc ſeq̄t Inn.i.d.c.nouit.ꝛ Archi.xi.q.i.quicq̄ ſup gl.fac qd no. Gemi.i.c.lʒ.de ꝯſti.li.vi.

23 ¶ Quid ſi ſtatutū ē factū ad cōmodū ſubditorū. R. Gemi.in.c.lʒ.de ꝯſti.li.vi.ꝙ aut ſubditi ꝯſentiunt reuocatōi: ꝛ pōt reuocari: aut ſinguli nō ꝯſentiunt: ſed reuocant̄ p maiores regentes cōitatē: ꝛ tūc ſi fit ex cā legitima ſic pōt reuocari ſm vnū caſum. Inno.in.c.in nr̄a.de iniur̄. maxime qñ ſtatutum diſponebat ſuper eo: ſup q̄ ciuitas nō erat obligata: vt ibi declarat Inn. Aut fit ſine cā legitima: ꝛ ſic nō valet reuocatio i preiudiciū minorū iur̄ no.p Inno. in.c.q̄ i eccleſiarū.de ꝯſti. Hoc limito verū qñ ſtatutum diſponit de cōmodo ſubditorū circa bona eorū. Sec⁹ ſi ꝯcerneret circa exercitium iuriſditōis: qꝛ tūc pōt reuocare: qꝛ ſupior eſt q hʒ admiſtrare. Ita ſentit Archi.i.d.c.lʒ.

24 ¶ Utrū ſtatutū iuratū tollat̄ p clauſulā nō obſtātib⁹ q̄buſcūq̄ ꝯſtōibus ꝛ ſtatutis. R. gl.i.c. cū nō deceat.d̄ elec.li.vi.ꝙ nō.ꝛ idē dicit Lud. de ro.in ſuis no.ꝙ ꝯuētio vel pactū iuratum nō tollit̄ per generalem clauſulā: nō obſtātibus q̄buſcūq̄ pactis.glo.eſt in cle. dudum.§. pe.de ſepul.

25 ¶ Utrū ſtatuentes poſſint recedere a ſtatuto ꝯfirmato p ſupiorē vel ſedē apoſtolicam ſine alia lnia. R. Pa.in.d.c.cū acceſſiſſent.ꝛ Bar.i d.l.oēs ppl'i.tʒ ꝙ ſic. Sed Bal.in.l.omnium.C de teſta.tʒ ꝙ non. Sed Pa.ꝯcordat ꝙ aut ſtatutū ꝯcernit pricipalr̄ fauorē ſtatuētium: ꝛ ſic ē vera opīo Bar. Facit.c.p illorū.de p̄bē. ēt ſi ſtatutū ꝯtineat talē materiā ꝙ nō valuiſſet ſine ſupiore. vt idē Pa.no.in.c.cum.M. de cōſti. Si vero ꝯcernit fauorē aliorū vel bonuʒ publicū ſic vera eſt opīo Bal.ꝙ nō p̄nt ſine lnia ſupioris. Nō qꝛ ꝯfirmādo videt̄ ſuperior ſuā diſpōnē facere. Nā oīa noſtra facimus q̄bus auctoritatē ipartimur.c.ſi aplice.de p̄ben.li.vj ꝛ.l.i.C.de vete.iur.enucle.

STipulatio Quid ſit. habes ſ̄.pactū.in prin.

¶ Utrū ſtipulatio trāſeat ad heredes. R. ꝙ ſic.l.veteris.C.de ꝯben.ꝛ cō.ſti.qd intellige verū ſm glo.ibidē qñ pōt per alium ipleri factum promiſſum. 1

¶ Utrū aliqs poſſit alteri ſtipulari p altero. R. ꝙ non: niſi ſit ei⁹ ſuus vel filius.iſti.de inti.ſtipu.§.ſi qs alij.vel ſi procurator.l. ſi procuratori p̄ntis.ff.de V.ob.glo.tū tʒ i.c.quotiēs.el.i.i.q. vij.ꝙ de iure canonico promittens titio ſe daturū ſempronio centum obligat̄.ar.c. iuramēti xxij.q.v.maxime ſi interuenit iuramētum.ar.l. i.ff.de ꝯſti.pecu. Itē per iudices: officiales: executores: tabelliones: alteri acquirit̄.l.cū p quo ff.de in ius vo. 2

¶ Quō dʒ eſſe actus ſtipulātis ꝛ cōpromittētis. R. ꝙ ꝯtinu⁹: qꝛ ſi p⁹ interrogationē ſe diuertit ad alia nihil ꝓderit: lʒ eodē die ꝓmiſiſſet.l. ꝯtinuus.ff.de V.ob. 3

¶ Obligatio ſtipulata ſine ꝯditōe neq̄ ad certū diē p̄nti dic debet̄: ſed nō pōt peti illo die q̄ ſtipulata eſt.inſti.de V.ob.§.oīs ſtipulatio. ꝛ §.cū qs. No.ꝙ non valet ſtipulatio vel legatū factū i genere de aliq̄ re nulla demōſtrata.ff. d̄ iur.do.l.cū p⁹ diuortium. Sʒ de legato dic vt ſ̄.legatum.i.§.xxxiiij. 4

STola quō dʒ vti ſacerdos qñ cōicat ꝛ legit euāgeliū ꝛ diaconus hēs.ſ̄.ſacerdos.§.iiij.

STudium clericorū ꝛ religioſorū. vide.ſ̄.mgr̄.ꝛ ſ̄.ſcia.ꝛ quō ſtudiū liberaliū artium ad vtilitatē eccl'e ſuadeat̄ habes.xxxvij.di.de quibuſdā.i poetis ꝓhibet̄ ibidē p totū. Itē in theologia cōmēdat̄ in legib⁹ ꝛ phiſica reprobat̄.d̄ quibus vide.ſ̄.magiſter ꝛ ſcia.

STultitia dr̄ a ſtupore. vnde fʒ Iſid.xi.ethim. Stultus eſt qui pp ſtuporem non mouet̄: ꝛ differt a fatuitate fʒ eūdem: qꝛ ſtultitia importat hebetudineʒ mentis. Fatuitas autem iportat ipſius ſenſus priuationē. vide d̄ h.ſ̄.hebetudo. Et tunc ſtultitia eſt peccatum qñ aduenit eo ꝙ homo imergit ſe taliter in terrenis ꝙ non poteſt percipere q̄ dei ſunt.al's non.cōcor. Tho.xxij.q.xlvi.

STultus ē q non vult diſcere a q̄cūq̄ licite pōt.xxij. di.de conſtātinopolitana.

Stuprum ē inordinatus cō/
cubitus q̄ virgia/
lis integritas corrūpit vel ſtuprū ē illici
ta defloratio virginū ſub parētū cura exñtiū.
i ¶ Utrū ſtuprās virginem teneat ad aliqd.R.
Pa.in.c.i.de adul.ꝙ ſi ſeduxit vel decepit eā:
tenet eā dotare ⁊ vltra dotationē eā accipere i
vxorē ſi pr̄ voluerit eā ſibi dare.vt i.d.c.i.⁊.ij.
eo.ti.⁊ ſi nō vult eā accipere dꝫ corporalit̄ pu/
niri.Vñ ſola ꝯſtitutio dotis non liberat eū ſꝫ
eūdē.Pa.ſi pntes volunt eā ſibi dare ꝙ ſi no/
lunt ſaltē ad dotationē tenet ēt in ꝯſcia:niſi ſꝫ
Rod.cōponeret cum ea vel ſibi remitteret:qđ
no.o ꝯfeſſor pp illos q ſub deceptiōe accipien/
di i vxorē puellas decipiunt:q2 tales ex q̊ acce/
perunt eas vel ꝓmiſerūt accipe in vxores:⁊ ſic
habuerunt copulā:ꝙ tenēt de neceſſitate eas
accipere:lꝫ tunc habuerit aīum ipſas decipien
di ⁊ hūdi copulā ꝙ ſi ꝯxerunt cū alia matrimo
niū:vel pr̄ nō vult eā dare ſaltē tenent ad do/
tē:niſi ſm Tho.eſſet tāta ieq̄litas:ꝙ poti⁹ deci
pi ſe finxit q̄ꝫ ſit decepta.Nec aliꝰ pōt abſolui
añq̄ꝫ ꝯhat cum alia:ſi pntes volunt eā ſibi da/
re niſi vere eā accipiat i vxorē:⁊ faciat dotē ni
ſi ipſa dotē ſibi remiſerit.h ex Alex.xxij.tracta
tu de ſtupro.⁊ Ri.⁊ Sco.in.iiij.di.xv. Scđm
leges vero dꝫ relegari:⁊ dimidia ps bonoꝝ ei⁹
publicari.Si vo ſit vilis perſona dꝫ vberari
iſti.de publi.iudi.§.ij.Si āt per vim fecerit ca
pite plectit.inſti.vbi.ſ̄.§.ſin.autem.
2 ¶ Quid ſi nō ſeduxit eā:ſed ſpōte acqeuit.R.
pa.i.d.c.i.tꝫ ꝙ hꝫ ēt locū diſpoſitio p̄fati.c.q2 ſi
nō eſſent hōis iſidie tātū facin⁹ nō ꝑpetraſſet
vt dič tex.i.l.vnica.C.de raptu virginū.Vñ p̄
ſumit ſeducta.Sed ego credo veꝝ in foro ꝯtē
tioſo.Sed i ꝯſcia ſufficit ꝙ q̄rat eā i bono ſta
tu reducere q̄ꝫtuꝫ i ipō ē.Facit regula ſcienti.
Et qđ ibi no.de reg.iu.li.vi.Et ſi ꝯxit an pr̄ te
neat eā dotare.vide.ſ̄.dos.§.iiij.

Suasio quō obligat i dāno da
to.vide.ſ̄.furtum.§.xv
iij.⁊.xix.

Subarratio vide.ſ̄.ſpōſa
lia.§.vij.⁊.ſ̄.
arra.

Subdelegare non pōt
delegat⁹
p̄ncipis ēt deputatus ad nudū miſteri
um qñ ē magnuꝫ ⁊ graue:ſic iudicare ⁊ ſilia fa
cere.Sec⁹ qñ eſt paꝝ q2 pōt.c.ꝙ āt.de iurepa/
tro.⁊ magnū ſeu graue ⁊ ꝑuū arbitrio iudicis
relinqtur.c.fi.de do.⁊ ꝯtu.
¶ Utrū ille cui cōmittit p̄dicare crucē:excōi/ 1
care vel abſoluere aliq̊s vel diſpēſare cū irre/
gularib⁹ vel iniūgere pnias poſſit ſubdelegare
alteri.R.ꝙ nō.niſi ſit legat⁹ a latere.vt in.c.fi.
de offi.dele.Silr̄ vbicūqꝫ cōmittit alicui vt il
lud pſonalr̄ exeq̄tur:ſubdelegare non pōt.Et
vbi i cōmiſſiōe videt electa iduſtria pſone vt i
d.c.fi.Et de h vide.ſ̄.delegat⁹.§.vi.

Subditus dr̄ triplr̄.Prio
rōne domicilij.
Scđo rōne originis ꝓprie vel prīnc.ar.
c.iij.de tē.ordi.li.vi.Et i.l.i.⁊ i.l.origie.C.d mu
nici.⁊ ori.li.x.Facit.l.aſſumptio.⁊ qđ ibi no.ff
ad muni.⁊.l.reſcripto.§.fi.ff.de mu.⁊ ho.⁊ tal̄
tenet ad onera perſonalia ſi ibi repiat:lꝫ alibi
trāſtulerit domiciliū.de q̊ p Bar.in.d.l.aſſum
ptio.Fallit in muliere q̄ ꝯxit cū viro hñte aliū
domiciliū.de q̊ in.l.fi.§.itē reſcripſerunt.ff.ad
munici.Tertio rōne delicti ſed large:vt dicit
gl.in.c.nup.de ſen.exc.nō āt ꝓprie:lꝫ ibi ſortia
tur foꝝ.no.gl.i cle.vnica.de fo.cōpe.qđ no.ꝓ
ſtatutis ⁊ alijs diſpoſitōib⁹ odioſis facientib⁹
mētionē de ſubditis vt nō cōprehendat foren
ſis delinquens i territorio.Idē dic de ꝯhenti/
bus eadē rōne.no.Pa.in.d.c.nup.⁊ in.c.pro/
poſuiſti.de fo.cōpe.
¶ Utꝝ ſubdit⁹ ratione domicilij cui iudex p̄/ 1
cepit ſub pena excōicationis late ſnie vt ſatiſ/
faceret tali die alicui trāſferens domiciliuꝫ ſit
excōicatus:ſi poſtea nō ſatiſfacit.R.Pa.in.d
c.ꝓpoſuiſti.cū Jo.an.in regula.cū ſunt ꝑtiuꝫ.
de reg.iur.lib.vi.ꝙ ſic.q2 iā preuentus erat:⁊
vide ibi late per eos.

Subdiaconus iō ap/
pellat:
q2 ſubiacet ⁊ p̄cept ⁊ officijs leuitaꝝ:
oblatōes leuit deſert.xxi.di.cleros.Itē ad ſub
diaconū ꝑtiet calicē ⁊ patenā ad altare xp̄i de
ferre ⁊ leuitis tradere ⁊ eis miniſtrare vrceolū
cū aq̄ ⁊ manuſtergiū corā ep̄o ⁊ p̄ſbyter ⁊ le
uit tenē:⁊ ꝓ lauādis manib⁹ ante altare aquā
prebere.xxv.di.perlectis.
¶ Utrum teneat ad caſtitatem.R.ꝙ ſic.xxxij. i
di.in ſcđa.

Subornatio ſm Laur.⁊
Zenç.vt re/
fert Car.i cle.teſtibus.de teſti.ē de aliq̄
falſo exp̄mēdo ⁊ vo tacēdo i teſtionio teſti ꝑ
aliquē facta iformatio.⁊ dr̄ ſubornare q̄ſi ſub
tus i aures aliqđ malū ornare ⁊ ſub colore po

nē.vt ī aut.de teſti.§.q: v̄o.vñ talr̄ peccat mor
talr̄:⁊ tenet̄ ad reſtōnē leſo.de iniur.c.fi.

SUbſanatio differt a deri
ſione q: deri
ſio fit ore.i. v̄bo cachino. ſubſanatio
āt fit naſo rugato:vt dicit gl.ſup illud pš.Do
min⁹ in celo deridebit eos:ſed ꝯuenit cū ea ī fi
ne q: vterq; erubeſcētiā ītēdit ꝓximi. Quō āt
ſit pcm̄ mortale:dic ſʒ q· deriſio ē.vt.š. deriſio

SUbſtitutio ē ſcd̄aria ꝯdi
tiōalis īſtitu
tio. Nā ſubſtitutio cōtinet ī ſe inſtitu
tionē.⁊ iō īſtitut⁹ dr̄ ꝑmus gradus ēt ſi multi
fuerit īſtituti. Et ſubſtitutio.ſcd̄s gradus ⁊ eſt
cū qs inſtituit heredē ſic:talis eſto mihi heres
⁊ ſi nō eris vel deceſſeris titium ſubſtituo iſte
titius dr̄ ſubſtitutus.l.i.ff.de vul.⁊ pu. ſubſti.
1 ¶ Quot ſūt ſpēs ſubſtitutionum.R.q· dupli
ces alia īdirecta.alia directa. Indirecta ſubſti
tutio:ſiue obliqua:ſiue fideicōmiſſoria ſiue ꝑ
caria ē illa ꝑ quā qs capit hereditatē ꝑ here
dē mediāte:vt cū teſtator fideicōmiſerit.A.he
redi vt hereditatē.P.reſtituat.lʒ ergo ꝑ fidei
cōmiſſum.P.ſit ſubſtitutus. A.dʒ hereditatē
adire ⁊ aditā.P.reſtituere.⁊ ſic.A.mediāte ⁊
opāte ꝑuenit hereditas ad.P.Et no. q· ſi.A
adiuerit ſpōte hereditatē retinebit quartā tre
bellianicā ⁊ reliquas tres partes hereditatꝭ re
ſtituet.P.Si v̄o iudicis officio cōpulſus adi
erit totā hereditatē reſtituet.P.inſti.de fidei
cō.here.§.in primis.⁊.ff.ad trebel.l.nam qd̄.§.
q compulſus.
2 ¶ Directa v̄o ſubſtitutio ē q̄ qs capit heredi
tatē defuncti ex diſpōne teſtatoris nullo alio
mediāte vel ſibi coopante:vt cū dicit teſtator
A.mihi heredem inſtituo:ſed ſi ipſe nō erit he
res.C.ſi heres.⁊ ſic.C. ſubſtitut⁹ ē directe.Et
hoc caſu nō detrahit̄ quarta ꝑ primū heredē
vt in.c.ſi pr̄.de teſta.li.vi.Diuidit̄ āt in qntu
plici dr̄ia:quarū prima dr̄ ſubſtitutio vulgarꝭ
⁊ h̄ duplex.Alia expſſa que fit ꝑ iſtā negatio
nē:nō hoc modo:vʒ inſtituo mihi heredē.A.⁊
ſi ipſe noluerit vel nō potuerit heres eē.P.ſit
heres vel.P.ſubſtituo. Alia tacita qñ.ſ.nega
tio nō expmit̄ ſed includit̄:vt cuʒ dr̄.A.⁊. P.
mihi hēdes inſtituo ⁊ eoſ inuicē ſubſtituo:ꝑ h̄
v̄ba eos inuicē ſubſtituo tacite ſubītelligit̄ q·
ſi alt̄ eoꝝ heres nō fuerit.ſ.q: noluit vel nō po
tuit qñ deceſſit añ aditā hereditatē alter ſit he
res inſolidū.vt.ff.de here.īſti.l.cū ī teſtō.§.hec
verba.Et dr̄ vulgaris:q: a q̊libet de vulgo.ſ.te
ſtatore fieri pōt.⁊ cuilibet ſiue pupillo vel mi
nori ⁊c̄. Et de hac hēs īſti.de vulg.ſubſti.
¶ Effect⁹ hui⁹ ſubſtitutōis ē:vt bona teſtato 3
ris tm̄:q̄ debebāt venire ad inſtitutū veniāt ad
ſubſtitutū nō bona īſtituti.īſti.de pupil.ſubſti.
§.quo caſu.
¶ Qñ expirat hec ſubſtō.R.q̄ʒcito inſtitutus 4
adierit hereditatē ſiue poſtea decedat cū liberꝭ
ſiue ſine liberꝭ.C.de īpube.⁊ alijs ſubſti.l. poſt
aditā.⁊ h̄ nō ſolū qñ expſſe fit ꝑ negationē:ſed
ēt qñ tacite. Unde lʒ titius,⁊ ſempronius fue
rit inſtituti heredes:⁊ ad īuicē ſubſtituti. ſi tm̄
ſempronius vel titius adierit hereditatē expi
rat ſubſtitutio.vt in.d.l.poſt aditā.
¶ Scd̄a directa ſubſtitutio dr̄ pupillaris:q: 5
fit ſoli pupillo vel pupillis:nec pōt tp̄s excede
re pupillare:ſed expirat ad introitū pubertatꝭ.
pōt ēt fieri ī min⁹ tp̄s:vt ſi dicat̄.Si fili⁹ meus
īfra quartū vel quītū annū deceſſerit ſit.P.he
res.Et hec ē duplex.ſ.tacita q̄ nō hʒ formā pu
pillarꝭ ſubſtōnis:ſed ſub ei⁹ verbis īcludit̄. vt
cū dr̄.A.filiū pupillū meū heredē mihi īſtituo
⁊ ſi ipſe mihi heres nō fuerit.P.ſit heres.Et
hec ex expſſis ē vulgaris:ex tacitis ē pupillarꝭ
Unde ſiue ſit.A.heres:ſiue nō.ſi ī etate pupil
lari deceſſerit.Hereditas directo iure ꝑuenit
ad.P.ſed ex vulgari ſuccedit tātū ī bonis te
ſtatoris:ex pupillari vero ſuccedit in bonis ⁊
teſtatoris ⁊ pupilli.Alia ē expſſa q̄ fit ꝑ verbū
affirmatiuū:⁊ facit expreſſe mētionē de pupil
lari etate:⁊ ſub ea includit̄ vulgaris tacita: vt
īſti.de vul.⁊ pu.ſubſti.§.i.⁊.ff.de vul.⁊ pu.ſub
ſti.l.iā hoc iure.⁊ fit cū dr̄.A.filiū meū heredē
mihi īſtituo.Et ſi ipſe mihi fuerit heres ⁊ ī eta
te pupillari deceſſerit.P.ſit heres vel ſubſti
tuo.⁊ ī iſta reqrūtur duo.ſ.verboꝝ affirmatio
⁊ tp̄is pupillaris cōprehēſio.
¶ Quid reqrit̄ ad iſtā ſubſtōnē pupillarē. R. 6
q̄ttuor. Primū q· ille cui fit ſubſtitutio ſit de
liberis teſtatoris.Et accipio h̄ liberos nō tātū
ꝓ filijs:ſed ēt ꝓ nepotib⁹.Scd̄m q· ſit īpubes
Tertiū q· ſit in ptāte teſtatoris.Quartū q· ille
cui fit ſubſtitutio inſtituat̄ vel exheredet̄.⁊ po
teſt fieri nō tātū īpuberi filio iā nato:ſed etiā
poſthumo:ſi tm̄ naſcēdo eſſet ſub ptāte teſtato
ris ſi viueret ipſe teſtator:⁊ ēt nepoti:ſi tm̄ non
ſit recaſurus in ptātē patris ſui p⁹ mortē aui.
ff.de vul.⁊ pu.ſub.l.ij.§.poſthumus.
¶ Quis effectus huius ſubſtitutionis.R.eſt. 7
vt non ſolum ſit.P.heres iure directo:⁊ capi
at bona ⁊ hereditatē vtriuſq;.ſi.A.deceſſerit ī

etate pupillari:ſed etiã excludit matrez: ita ꝙ etiaꝫ legitimã mater nõ poterit petere: vt no. in.l.papinianꝰ.ſed nec impuberis.ff.de inoffi. teſta.τ oẽm aliã pſonã:q̃ ipſi pupillo ab iteſtato ſuccedere potuiſſet.ff.de vul.τ pu.ſub.l. lucius.Et hoc verum eſt in expreſſa. In tacita aũt habet locũ qñ alter filius teſtatoris frater pupilli ſubſtituit̃.Sꝫ ſi ſit extraneus ſubſtitutus tunc mater admittit̃:τ ſubſtitutus repellit̃.l. p̃cibus.τ.l.cũ quidam.C.de impu.τ ali.ſub. niſi in quattuor caſibus:vt inſti.de vulga. ſubſtit. circa prin.nõtur.

8 ¶ Quomodo euaneſcit hec ſubſtitutio.R.ꝙ p̊ p aduentum pubertatis.Scdo ſi hereditas patris non ſit adhuc adita:q: cũ nullus appareat heres teſtamentum paternum vr̃ deſtitutum τ ſic euaneſcit etiam pupillaris.l.ſed ſi plures §.ſed ſi ex aſſe.ff.de vul.τ pu.ſub.Tertio ſi naſcitur poſthumus.de quo mentio non ẽ facta i teſtamẽto.ff.de vul.τ pu.ſub.l.ſi pater filium. Quarto ſi patiat̃ pupillus capitis diminutionem maximam mediam vel etiam minimam. ff.de adop.l.nec ei.Rõ quare eſt iuenta eſt: qa cũ filius in pupillari teſtari non poſſit pmittitur patri ipſi filio teſtm̃ facere τ de herede puidere.durãte tali etate tm̃.d.§.quo caſu.

9 Tertia directa ſubſtitutio dr̃ exẽplaris: q: fit ad exẽplum pupillaris:ſed differt ab illa. Primo q: illa fit tantũ a parẽte qui eũ hꝫ i poteſtate.hec aũt fit nõ dũ a patre:ſed etiam a matre filio furioſo vel mẽte capto non exñte in eorũ poteſtate.Scdo q: illa tãtum fit pupillis iſta adultis vel maioribus.Tertio q: in illa poteſt ſubſtitui quilibet quem voluerit i iſta non:ſed certo ordine ſic:vt ſi hꝫ liberos ei ſubſtituant̃. Si vero nõ hꝫ:tũc fratres ſubſtituant̃. Qḋ ſi ñ hꝫ nec filios nec fratres:tũc quẽ voluerit ſubſtituet.C.de ipu.τ ali.ſub.l.humãitatis. Quarto q: illa expirat adueniente pubertate. ſꝫ hec ſolum adueniente ſana mente.Quinto illa ſolum ipuberi hec adulto.Sexto illa fit ipuberi ſiue ſit ſane mentis ſiue ſit furioſus.hec ſolum fit furioſis τ mente captis.hec pbant̃ inſti. de pu.ſub.§.qua rõne.Et fit iſto modo.A.filium meum furioſum mihi heredẽ inſtituo:τ ſi deceſſerit añq̃ꝫ ſanus mente fiat:talem eiꝰ filium vel frẽm vel aliũ:puta titiũ ei ſubſtituo: τ ſic bona vtriuſqꝫ trãſibũt ad ſubſtitutũ. Et fuit equa valde vt furioſo τ mẽte capto pr̃ vel mr̃ poſſent puidere de ſubſtitutione.

10 ¶ Sed qd ſi aduenit ſana mens τ nullo teſtõ facto iteꝝ reuertit̃ in furiam.R.ꝙ non euaneſcit ſubſtitutio.ar.l.qḋ fauore.C.de legi. τ magis plꝫ:lꝫ alij dicãt nihilominꝰ expirare.ar.l.ꝙ qſqꝫ.ff.de reg.iu.

¶ Quarta directa ſubſtitutio dr̃ cõpendioſa: q: ſub cõpendio huiꝰ aduerbij qñcũqꝫ fit:τ cõtinet pupillarem q̃ alias fit plixioribus verbis. Et lꝫ hᵭ dictio qñcũqꝫ ſe extẽdat ad oẽ tp̃s:tñ hᵭ reſtringit̃ ad tp̃s pupillare ſolum virtute hoꝝ vborum. P.ſit heres:q: p hmõi verba directa videor voluiſſe filio meo in tp̃s pupillare puidere de herede qḋ infra aliud tp̃s mihi facere non lꝫ.Forma hꝰ eſt .A. filiũ meuꝫ heredẽ iſtituo: verũtñ qñcũqꝫ dictꝰ filiꝰ meꝰ deceſſerit. P.ſit hẽs.Et ſic ſolũ i tp̃s pupillar̃ vr̃ voluiſſe puidẽ filio ḋ ſubſtituto ſiue hẽde.d.l. p̃cibꝰ. 11

¶ A q̊ põt hᵭ fieri.R.ꝙ a milite τ quõ ñ explico q: nõ ẽ i vſu. Itẽ a pagano.i.qlꝫ nõ milite:ſꝫ oꝫ fiat filio pupillo τ i ptãte exñti.Et ptinet pupillarẽ expſſaꝫ:q: hꝫ eũdẽ effectũ:τ iõ ſolũ filio pupillo:τ i ptãte exñti põt fieri vt dixi.verũtñ lꝫ hec ſubſtitutio ſit directa de ſui natura ſimpl'r põt tñ apponi in ea verba vel dictiões vel aliqua mutari q̃ eã in fideicõmiſſum ↄuerterẽt τ ad ius τ ad naturã fideicõmiſſi reducerent. 12

¶ Qũo hᵭ ſubſtitutio cõpẽdioſa põt ad nãꝫ τ ius fideicõmiſſi deduci.R. ꝙ q̃ttuor mõis ſic ſub q̃ttuor formis põt fieri.Primo ſic. A. filiũ meũ ipuberẽ mihi iſtituo hẽdẽ:τ ſi qñcũqꝫ deceſſit.A.ſubſtituo.P.Iſtã hᵭ vbũ ſbſtituo trahit hãc ſubſtõnẽ ad fideicõmiſſũ.vt vl't gl.i.d l.p̃cibꝰ.τ i.d.c.Raynutiꝰ.τ p̃dictũ aduerbiũ i hᵭ caſu ſuat ppriã ſignificatõꝫ:τ reſpic̃ oẽ tp̃s:τ rẽ oi tpe ſuadet valẽ.l.q̊tiẽs.ff.ḋ re.du.hic ẽ ꝙ q̊cũqꝫ tpe moriat̃ ſiue i pupillari vel maiori etate vtute hꝰ vbi ſubſtituo vr̃ rogatꝰ eẽ a teſtatore p fideicõmiſſũ pꝰ mortẽ ſuã reſtituẽ hẽditatẽ τ bõa teſtatoris ſubſtituto.vñ ipõ iſtituto moriẽte mr̃ τ qcũqꝫ ſucceſſores ſiue ex teſtõ vl' ab iteſtato adibũt hẽditatẽ:τ aditã ſubſtituto reſtituẽt iure fideicõmiſſi.iſti.ḋ fide.hẽ.§.ſꝫ q: ſtipl'atões defalcabũt:tñ τ retiebũt legitimaꝫ ipiꝰ.A.ſi ipe.A.erat de liberis ipſiꝰ teſtatoris: ad q̊s legitĩa ſpectat:q: i hac teſtator gũare cũ ñ potuit.C.ḋ iof.teſ.l.qm̃.De reliq̃s vo defalcabũt ẽtiã trebellianicã:τ ſic hẽbũt mediã hẽditatẽ.alterã vo mediã r̃ſtituẽt ſubſtituto ex iur̃ fideicõmiſſi r̃tiebũt ẽt ſibi oĩa bõa ipſiꝰ.A. q: teſtõr ḋ ſuis tm̃ rogaſſe itelligit̃ ñ hẽdiſ.ſi vo A.ñ erat ḋ liberꝭ defalcabũt tm̃ trebelliãicã:τ hẽbit ẽt alia bona.q̃ ipſe.A.aliũde q̃ſiuit.Et hᵭ 13

ſubſtitutio:q̄ꝛ ius fideicōmiſſi hʒ:pōt fieri cui
cūqʒ heredi ⁊ a q̊cūqʒ teſtatore.iſti.de fideicō.
here.§.in pͥmis.⁊.§.ſe.Et aduerte q̄ lʒ i p̄fata
forma non addat̃ qn̄cūqʒ deceſſerit ſine liber̃.
Si tñ.A.erat de liberis teſtatoris intelliget̃
hec clauſula ſine liberis:q̄ꝛ ꝓ regl'a eſt:ꝙ qn̄cū
qʒ qs rogat aliquē de liberis ſuis alti hēditatē
reſtituē p⁹ mortē ſuā ſꝑ itelligit̃ tacite hec ꝯdi
tio.ſ.ſi deceſſerit ſine liber̃:q̄ꝛ nō eſt credendū
ꝙ aliqs excluſa ꝓle filij ſui voluerit ad alium
ꝑuenire hēditatē. Sed i extneo herede non ieſt
tal' tacita ꝯditio:niſi addat̃ exp̄ſſe.C.de inſti.⁊
ſub.ſub ꝯdi.fac.l.general'r.§.vlt. Scd̄o fit ſic.
A.mihi heredeʒ iſtituo:ſʒ ſi dict⁹.A. qn̄cūqʒ
deceſſerit ſine liber̃.P.ſit heres: ⁊ hec eſt to
tal'r fideicōmiſſoria:q̄ꝛ lʒ per iſtā dictionem ſit
heres videat̃ directa:tñ ꝑ iſtā additionē ſine li
beris trahūt̃ ad fideicōmiſſuʒ.vt ꝓbat̃ i.l. ſce
uola.ff.ad treb.q̄ꝛ illa additio inuit:ꝙ in q̊cūqʒ
tp̄e deceſſerit ſine liberis:vr̃ rogat⁹ per fideicō
miſſum reſtituere hereditateʒ p⁹ mortē. Et iō
q̊cūqʒ tp̄e moriat̃ ſine liberis mater:aut q̊cūqʒ
ſucceſſores reſtituēt hereditateʒ ſubſtituto de
duct̃ ſupradict̃.ff.de vul.⁊ pu.ſub.l. coheredi.
§.cū filie.Tertio fit.A.mihi heredē iſtituo : ſʒ
ſi dict⁹.A.qn̄cūqʒ deceſſerit ſine liberis. P.
ſubſtituo.Et hec oi tp̄e ē fideicōmiſſoria.⁊ idē
ius ⁊ eūdē effectū hʒ ꝑ oīa ſic due p̄cedētes: tū
rōne verbi ſubſtituo:tū rōne ſine liber̃:⁊ ideo
dic vt de illis.Quarto fit.A.filiū meū mihi he
redē iſtituo.ſi tñ fili⁹ me⁹ deceſſerit i pupillari
etate vel poſtea qn̄cūqʒ ſine liberis.P.ſubſti
tuo ſub hac forma cōprehendūt̃ tres ſubſtitu
tiōes:vna pupillaris exp̄ſſa per h̄ qd̄ dr̃: ſi de
ceſſerit i pupillari etate.Et ex hac reſultat taci
ta vulgar̃ q̄ ſub pupillari exp̄ſſa ꝯtinet̃:vt di
ctū ē.⁊ hāc nō pōt facere niſi pr̃ pupillo ꝓpter
pupillarē exp̄ſſā.Tertia fideicōmiſſoria ē ꝓpt
illō qd̄ dr̃.vel poſtea qn̄cūqʒ ſine liber̃.Sed ſi
vult ꝙ clari⁹ iſte tres reſurgant.dicat teſtator.
P.pupillarit̃:vulgarit̃:⁊ ꝑ fideicōmiſſū ſubſti
tuo.⁊ vna q̄qʒ iſtaꝝ hʒ ſuū effectuʒ. Nā ſi.A.
ſit heres:⁊ i pupillari etate deceſſerit ſubſtitu
tus vocat̃ iure directo excluſa mr̃e ⁊ alijs legiti
mis ſucceſſorib⁹:⁊ h̄ ꝑꝑ effectū fͥme pupillar̃
exp̄ſſe q̄ matrē repellit:⁊ ſubſtitutū admittit.l.
luci⁹.ff.de vul.⁊ pu.ſub.Si āt.A.non ſit heres
vel q̄ꝛ nolit:vel nō poſſit: tūc ſubſtitut⁹ erit he
res iure directo ꝑꝑ tacitā vulgarē q̄ ēt ſurgit
ex pupillari vt dictū ē. Si vero.A.heres erit:
deide fact⁹ pubes qn̄cūqʒ ſine liber̃ moriet̃ ha
bebit locū fideicōmiſſoria:vn̄ eo morīēte ſine
liberis ſucceſſores reſtituent hereditatē cū de
falcatiōe vt dictū eſt.Et vt dixi iſte quattuor
forme ſubſtitutionū nō pn̄t fieri:niſi filiofami
lias pupillo ꝑ pupillarē exp̄ſſam q̄ ꝯtinet̃ i ea.
Unde o notarij ex ꝯſilio meo qn̄ aliqs hʒ filiū
ipuberē cui vult ſubſtituere:nō ſoluʒ i pupilla
ri:ſʒ qn̄cūqʒ facias quālibet per ſe.ſ.p̊ pupilla
rē.Sic.A.filiū meū mihi heredē inſtituo.De
rūtñ ſi dictus.A.filius meus mihi heres erit:
⁊ in pupillari etate deceſſerit.P.heres ſit vel
fratres eius ſuperſtites heredes ſint.deide fa
cias fideicōmiſſoriam hoc modo.Si vero di
ctus.A.pubes factus poſtea qn̄cūqʒ deceſſerit
ſine liberis:ſubſtituo ei per fideicommiſſum
ſuperſtites frēs eius:⁊ premortuoꝝ fratrum
eius liberos in ſtirpes ⁊ nō in capita: ſi teſta
tor vult ꝙ vſqʒ ad ipſos vadat. Nā vt ſis cau
tus:ſcias ꝙ verba ſubſtitutionis non extendū
tur vltra illos quos teſtator expreſſit. Si eniʒ
inſtitutis trib⁹ vel pluribus filijs ita addiciat̃
⁊ ſi aliqs coꝝ deceſſerit ſine liberis ſubſtituo
ſuperſtites. Certe ſi decedit vn⁹ coꝝ relicto fi
lio.deide moriat̃ ſine liberis filius illius q̄ pri
mo deceſſit nō admittit̃ cū patruis vel ſine pa
truis ad fideicōmiſſoriam hereditatem illius
filij teſtatoris qui ſine filijs deceſſit:q̄ꝛ non ex
titit conditio ſubſtitutiōis in perſona patris
eius. Illos tantummodo teſtator ſubſtituit q̄
ſuꝑuenirēt illi.et adde vt dixi ſi teſtator ſic vl't.
¶ Quinta directa ſubſtitutio dr̃ breuiloqua i4
q̄ꝛ in breui ꝯtinet ſubſtitiōes.ſ. duas pupilla
res exp̄ſſas:⁊ duas vulgares exp̄ſſas. Prima
pupillaris ē vni⁹ alteri. Scd̄a alteri⁹ alteri. vn̄
ſi.A.fuerit heres ⁊ in pupillari etate deceſſe
rit.B.ſuꝑueniēs hēs erit d̄ iure directo:⁊ ꝯ̄
uerſo:⁊ i vtroqʒ excludunt̃ mr̃ ⁊ ceti veniētes
ab iteſtato ꝑ effectū pupillar̃ exp̄ſſe. Vulga
res ēt reſultāt:q̄ꝛ ſi vn⁹ illoꝝ nō fuerit heres:
q̄ꝛ noluerit vel nō potuerit alt̃ ē iſolidū heres:
⁊ fit h̄ mō. Teſtator hn̄s duos filios vl' plures
ipuberes ſub ſua ptāte pōt facere h̄ mō.A. ⁊
B.filios meos ipuberes mihi hēdes iſtituo ⁊
eos inicē ſubſtituo. Hāc ſubſtitutionē lex ap
pellat reciprocam.vt.ff.de vul.⁊ pupil.ſub.l.iā
hoc iure. Non pōt āt hec ſubſtitutio fieri niſi
ſint iſtituti filij pupilli i ptāte teſtatoris:al's n̄
eſſet ſubſtitutio breuiloq̄:ſed tacita vulgaris
Et aduerte ꝙ verbū ſubſtituo non ꝯuenit ad
oēm ſubſtitutioneʒ in qua ponit̃ ad fideicom
miſſoriā:ſʒ nāc illi⁹ ſubſtitutōis ſe coaptat i q̄

ponitur:⁊ eā in directo iure cōſeruat:excepta ſola compendioſa:i qua ſi ponatur ſtatim eam ad fideicōmiſſoriā cōuertit:vt patet ex dictis. Multa alia eēnt dicēda:ſed breuitatis cā hec que magis cōſueta ſunt reſeraui vt intelligas aliquid de ſucceſſione legitima.

15 ¶ Quō aūt igrediētes religionē excludat ſubſtitutum.vide.ſ.heres.§.xviij.Et de legitima vide legitima.multa alia ad iſtam materiam.

16 ¶ Subſtitutio talis ꝯditiōis ſi ſine liberis decedat alter ſit heres euaneſcit etiā ſi naturales hꝫ.Secus ſi addatur legitimis.Itē ſi filios habuit.ſed ꝑmoriuntur. Nā videtur ſine liberis decedere.Si āt dicatur ſine herede deceſſerit nomine heredis ſoli filij itelliguntur. Itē ſi nō hꝫ filiū:ſꝫ nepotē ex filio ſubſtitutio euaneſcit.vide glo.in.c.in pſentia:de ꝓba.vbi hec ponūtur.

17 ¶ Utrū rogatus reſtituere hereditatē poſſit eam alteri alienare.R. vide.ſ.heres.§.xij.

18 ¶ Quid ſi quis ſit rogatus pure reſtituere hereditatē:nulla facta mentione de liberis.R.ꝙ ſi poſtea habuerit filios vel nepotes ſubſtitutio euaneſcit.de ꝓba.in pſentia.in glo.

19 ¶ Ille cuius induſtria ē electa nō pōt alium ſubſtituere.c.ſi.de of.dele.⁊.c.is cui.de of.dele.li.vi.l.vnica.§.ne aūt.C.de cadu.tol.l.ſtatu libero.ff.de ſtatu lib.Fallit niſi velit ſubſtituere filium ſm Ludo.de ro.in ſuis no.

20 ¶ An qs p ſubſtitutū poſſit deſeruire.R.ꝙ ñ tex.ē i.l.nullus q neru.C.de decu.li.x.⁊.i.l.ſciēdū.§.legati.ff.de lega. Fallit ſm Ludo.vbi.ſ. niſi ſe abſētet electus ꝓ vtili ſibi ⁊ neceſſaria cā qꝛ tūc pōt vt ſi vadat ad balnea.l.ſi abſēte.ff.de lega.⁊.l.de policitationibus.ff.de polici.

Subtilitas

in iure an ſit bona. Rñ. Pa.i.c.dilecti.de iudi.poſt Uin. Io. Jo.an.⁊.o.An.ꝙ aut ē ad capiēdos ⁊ decipiēdos ſimplices i iudicio vel extra.⁊ hec rꝓbatur vt i d.c.dilecti.⁊ i.c.ſi cupis.xvi.q.i.Aut ē ad interꝑtationē iuris.⁊ tūc ſi ē rōnabilis ⁊ iuri ꝯſētanea laudatur vt i.c.capellanꝰ.de ferijs.⁊ bonꝰ tex.i.l.vnica.C.de ꝓfe.q̄ in vrbe ꝯſtā.li.xij.vbi dicitur ꝙ doctor legēs debet habere ſubtilitatē iterpretādi. Facit tex.i.l.nō pñt.ff.de le.⁊ idē qñ adhibetur extra iudiciū ad veritatē eliciēdā ēt i foro anime.vt i.c.i.de.pe.di.vi.i verbo ſubtilis iueſtigator.Si vero eſt irratiōabilis ſicut quorundā qui tm volūt ſubtilizare ꝙ ſeipſos nō itelligūt ⁊ verba puertūt.ſic ē mala: ⁊ iprobatur.vt i.c.i.xlix.di.vbi de hoc.⁊ in.c.cū ſancti.

xxiiij.q.iij.Unde imperator in.l.vlti.C.de legibus.dicit vanā ſubtilitatē eorū veriſſimus quam corrigendam cenſemus.

Succeſſio

vide.ſ.hereditas.

Succeſſor

alius ſingularis q in certa re ꝯſtituitur..Alius vniuerſalis.q in tota hereditate vel reliqua.vide gl.i.c.cū ad ſedē.ō reſti.ſpo.⁊.ij.q.i.c.i ꝑmis.de iudi.qꝛ Gulielmus.

¶ Quō ſucceſſor tenetur ſtare ꝯctui facto a ſuo pdeceſſore.vide locatio.§.xx.⁊.ſ.dignitas.§.i.

Suffragia

facta p vnū.Utrū poſſint valē alijs R.ꝙ ad acqrēdū aliquē ſtatū:puta btitudinē ⁊ p moꝫ meriti valē nō pñt:ſꝫ bñ p modū orationis.ſ.merito ꝯgrui ſicut cū qs p orationē alteri ipetrat primā grām ex bonitate diuina nō ad merita reſpicient ſed ad effectuꝫ. Ad acqrendū vero aliquid qō ꝯſequitur ſtatū alicuius vel ē acceſſoriū ad ſtatū:ſic opus vnius pōt alteri valere:nō ſolū de ꝯgruo ſed ēt de cōdigno.⁊ h̄ dupliciter. Uno modo pp cōicationē in radice meritorū opis q̄ eſt charitas: ⁊ ſic qlibet de bono alterius hꝫ emolumētū ſi eſt in charitate iuxta illud. Particeps ego ſuꝫ oium timentiū te ⁊c̄. Alio modo ex intentōe faciētis vt cū qs aliq̄ opa ſpāliter ad h̄ facit vt tali pro ſint. Unde tunc talia opa efficiuntur eoꝝ ꝓ quibus fiunt:q̄ſi eis a faciēte collata.vnde pñt eis valere ad ſatiſfactionē iplendā vel ad aliquid qō ſtatū eoꝝ nō mutat. Et iſtis duobꝰ modis valēt ſuffragia:nedū viuis:ſed ēt mortuis: nō vt mutēt eoꝝ ſtatū ſed vt liberentur a penis:qō nō eſt mutare ſtatū:qꝛ vt dicit Aug.i Enchiridion.c.lxv.dū in hac vita viuerēt meruerūt vt hec ſibi poſtea ꝓdeſſe poſſent. Et illud.ij.cor.v Unuſqſq ꝓpriā mercedē accipiet ꝓut geſſit in corpore. Et illud eccleſiaſtes.ix.vbi dr ꝙ nō hñt ptem i ope qō ſub ſole geritur.intelligitur quo ad ſtatꝰ mutationē. Nā primum eſſentiale vel penam eternam quilibet habebit ex opere ſuo non alieno.

¶ Utrū ſuffragia facta p peccatores valeāt.R ꝙ ſi loqmur de opere opato:ſic ſacrificiū altaris ⁊ alia ſacra ex ſeipſis hñt efficaciam abſq ope opātis quā equaliter explēt p quecunq fiāt:ſi aūt loqmur de opere opantis:ſic diſtinguo:qꝛ pōt fieri per malū dupliciter. Primo vt per actorē:⁊ ſic nō pſunt niſi forte per accidens:⁊ ex cōſequēti:puta p elemoſynas mali

hoīs:boni paupes excitati orāt ꝓ defunctis il
lis.ꝓ qbꝰ ille malus dedit.Scdo vt ꝑ ministꝝ
ꝛ sic:aut vt ꝑ mistrū ecclesie publicū:vt ē sacer
dos q celebrat exeqas mortuoꝝ:ꝛ talia semꝑ
ꝓsunt:qꝛ malicia mistri nō nocet opi boni ac
toris.Aut vt ꝑ mistrū priuate ꝑsone:ꝛ tunc si
ad p̄ceptū exn̄tis ī charitate vel ad ꝯsortiū: sic
cum duo legūt psalmos vel offm̄ mortuoꝝ: ꝛ
vnꝰ ē bonꝰ alt̄ malus:sic ꝓsunt i lli ꝓ q̊ fiūt. Si
vero ad p̄ceptū nō exn̄tis in charitate:qñ mā
dauit fieri:ꝛ sic nō ꝓsunt defunctꝭ: nisi postea
eēt in charitate.qñ talia fiūt.ꝛ de nouo demā
det vel demādationē de nouo acceptet.qꝛ sic
valerēt.Si aūt erat in charitate qñ mandauit.
lꝫ postea non sit qñ exequūť nihilominus va
lēt defūctis.Et aduerte ꝙ lꝫ qs exn̄s in chari-
tate demandando ꝯsequať fructū opeꝝ.lꝫ ille
executor sit ī mortali.nō tñ tm̄ suffragiū sicut
si exeq̄reť ꝑ existētē ī charitate.qꝛ tūc talia opa
eēnt meritoria ex duabꝰ ꝑtibus.hec ex Ric.ī.
iiij.di.xlv.ar.ij.qōñ ꝛ ceteris theologis ibidē
2 ❡ Vtrū recipiēs multos ad ꝑticipationē bo-
norū suoꝝ:sua opa sint illi minus vtilia.R̷.fꝫ
Ri.in.iiij.di xlv.q ꝙ nō.qꝛ plus sibi affert illud
opꝰ charitatis.s.talis receptio bōa sua cōicādo
q̄ꝫ sibi detrahať ēt q̊ ad remissionē pene sue d
fructu bonoꝝ cōicatoꝝ.ꝛ talia bona sic cōica-
ta facięti ea ī nullo minus:sꝫ magis q̊ ad aug-
mētū p̄mij ī gloria valēt.Tho.in.iiij.ca.di te-
net ꝙ nō valēt ad expiationē pene ꝓprie.nisi
ꝑ modū meriti de ꝯgruo.s.ex grā ñ ex debito.
Rō.qꝛ duo reatus nō dimittūť ꝑ vnā satisfa
ctionē:q̄ ei nō adeq̄ť.sꝫ p̄mū ē verius qꝛ cha-
ritas opit multitudinē pctōꝝ.ꝛ maior chari-
tas plura pctā.vide de hoc.s̄.satisfactio.§.v.
3 ❡ Vtꝝ defūcti quoꝝ legata nō exequūť plus
in purgatorio tardēt.R̷.vide executor.§.xxiij.
4 Que sūt suffragia q̄ ꝓsūt defūctis.R̷.Gre.ꝙ
quattuor modis aīe defūctoꝝ soluūť.aut obla
tiōibus sacerdotū:aut p̄cibus sanctoꝝ:aut ele
mosynis caroꝝ:aut ieiunijs cognatoꝝ.xiij.q.
ij.aīe.Et duo p̄mi mōi sūt magis efficaces in-
quātū ferūť in deū q̄ꝫ duo vltimi q ferūť ī ꝓxi
mū.nisi forte ꝑ accidēs iquātū.s.elyna ipetrat
p̄ma duo vel vnum eorum vel aliqñ alia tria.
5 ❡ Vtrū cultus exeqarū valeat defūctis.R̷.fm
Ri.ī.iiij.di.xlv.ar.vi.q.i.ꝙ sepultura valet ꝑ
accidēs iquātū.s.īspiciētes recordāť ꝛ orāt ꝓ
eis.vñ dr̄ monumētū quasi monēs mētē.vt di
cit Aug.ī.de ciui.dei.Itē valet sepultura in lo
co sacro.qꝛ frequētius orāt ꝓ exn̄tibus apō sc

q̄ꝫ alibi.Et eccl̄ia gnālit̄ magis ꝓ exn̄tibꝰ in lo
co sacro q̄ꝫ alibi:siue qꝛ cōmēdātur alicui scō
rōne cuiꝰ ibi elegit sepulturā ꝛ sil̄is.Alia aūt
a sepultura vt sūt eius ornamēta:cādele:incen
sū:pāni:ꝛ hmōi:ꝯsolatōes sunt viuoꝝ nō suf
fragia mortuoꝝ:qꝛ eis ꝓdesse nō p̄nt:nisi ꝑ ac-
cidens inq̄ꝫtū incitāt ad orādū ꝛ alia bona fa-
cienda pro defunctis:aut inquātum pauperes
fructum capiunt vel inquātum ecclesia deco-
rať:ꝛ sic elyna cōputať tobie.xij.c.
❡ Vtꝝ suffragia facta pro pluribus tātū va 6
leāt cuilꝫ hē si fierent pro quolibet eoꝝ ī singu
lari.R̷.ꝙ communis opi.theologoꝝ in.iiij.di.
xlv.ē ꝙ non.Fallit hoc in casu de quo.s̄.§.ij.ꝛ
missa.§.lij.ꝛ.liij.
❡ Quibꝰ defunctis valēt suffragia:dic ꝙ solū 7
exn̄tibus in purgatorio ꝛ non alijs.Facit.c.cū
Marthe.de cele.mis.

Superbia

Superbia ē appetitꝰ ꝓprie excellentie.vñ su
perbꝰ dr̄ q sup vult videri q̄ꝫ ē fm Isi
doꝝ.li.ethi.Et iō si sumať fm ꝓpriā spēꝫ quā
hꝫ ex rōne proprij obiecti sic ē spāle pctm̄:ꝛ sic
ē iordinatꝰ appetitꝰ ꝓprie excellētie. Oportet
ḡ actualit̄ itendēs propriā excellentiā aliqd ior
dinate faciat vt sit spāle pcm̄ supbie. Si vero
sumať fm quādā redundātiā in alia peccata:
sic hꝫ quādā generalitatē inquātū oīa peccata
p̄nt oriri ex ea.Et h̄ dupl̄r.Primo inquātum
alia peccata ordināť ad finē superbie.q ē ꝓpa
excellētia ad quā ordinari pōt oē qd qs appe-
tit iordinate.Est scdo generale pcm̄ q̄ꝫtum ad
effectū:qꝛ in oi pctō ē effectꝰ superbie.s.nō sub
di legi dei:sꝫ q̄ꝫtū ad affectū nō ē generale pcm̄
vt qñ ꝓcedit pcm̄ ex ifirmitate vel alia cā.ꝛ iō
ē aliqd pcm̄ q̊ ad effectū:qd nō ē q̊ ad affectū si
cut volens occidē hoīe occidit prēꝫ nesciēs:sic
q̄ꝫtū ad effectū ē patricida: sꝫ nō q̄ꝫtuꝫ ad affe-
ctū.Hec ex Frācisco de may.in scdo sen.Ter-
tio mō idirecte ꝛ per accn̄s.s.remouēdo prohi
bēs iquātuꝫ.s.hō ꝑ supbiā ꝯtēnit legē diuinā
per quā prohibeť a peccādo.Et iō Gre.xxx.
mor.non ponit eā peccatum spāle:sed reginā
omnium.
❡ Vtꝝ sit peccatū mortale.R̷.ꝙ fm spēꝫ suā 1
accipiendo ex genere suo est pctm̄ mortale:qꝛ
p̄supponit ꝯtēptū diuine regule ꝛ legis:cui ñ
vult subijci ex amore proprie excellentie ꝯseq̄n
do.Et h̄ veꝝ est si sit in deliberatiōe volūtatis
Preuaricatio vero diuine legis:aut in opere
aut i volūtate qñ ꝓuenit ex ignorātia vel ex i-

firmitate. ſic non eſt ſuperbia. Qñ vero eſt ſolũ ex ꝯtemptu ſic eſt ſuperbia prout eſt generale vitium. Qñ vero eſt vt qs ꝯſequat̃ propriam excellentiã ſic proprie eſt ſuperbia ⁊ ſpãle peccatum mortale rõne finis.

2 ¶ Quot ſunt ſpẽs ſuperbie. R̷. ſm Gre. xxiij mor. ꝙ q̃ttuor. Prima cũ bonũ qđ hȝ a ſe extimat hr̃e. Scđa cũ extimat qđ dat̃ ſibi ſuperiꝰ a deo, p ſuis meritꝪ dari. Tertia cũ ſe iactat hr̃e qđ nõ hȝ. Quarta cũ deſpectꝪ ceterꝪ ſingulariť appetit videri hr̃e qđ non hȝ. Aduerte tñ ſm Tho. xxij. q. clxi. ꝙ vera extimatio põt corrũpi dupľr. Primo ĩ vniuerſali in his q̃ ad fidẽ ptinẽt. ⁊ h̄ p infidelitatẽ. Scđo ĩ aliq̊ pticulari eligibili: ⁊ h̄ nõ facit infidelitas: ſȝ aliud ſic̃ fornicator extimat p tpe illo bonũ fornicari: ⁊ nõ p infidelitatẽ ſed ppť delectationẽ. Jđ ĩ vniuerſali dicere fornicationẽ eẽ bonũ: vel bonuȝ aliqđ hr̃e a ſe ⁊ nõ a deo vel ſuis meritꝪ. h̄ ptinet ad ĩfidelitatẽ: ⁊ eſt mortale pcm̃ ĩfidelitatꝪ. Sȝ ꝙ aliqs ex ĩordinato appetitu proprie excellentie: ita de bonis ſuis gloriet̃: ac ſi ea a ſe hr̃et vľ meritꝪ ſuis. h̄ ptinet ad ſuperbiaȝ: ⁊ ẽ mortale pcm̃ ſi ẽ ĩ deliberatõe volũtatꝪ. Nec ĩtelligas ꝙ iſte ſpẽs ſuperbie ꝯſiſtãt ĩ extimatõe: qꝛ cuȝ extimatio pertineat ad rõnẽ nõ eſſet pcm̃: cuȝ pcm̃ ſolũ ſit ĩ volũtate pͥcipaľr. Sȝ qꝛ ꝙ quis vehemenť appetit faciliť extimat. Jđ pcm̃ ſuperbie ꝯſiſtit ĩ ĩordinato appetitu proprie excellẽtie: ex q̊ faciľr extimat ſe ea hr̃e a ſe vel, ſuis meritis: vel ꝙ plus hȝ: vel ceteros deſpicit.

5 ¶ Que ſunt eiꝰ filie. R̷. ꝙ ſunt ãbitio: pſũptio: arrogãtia: pertinacia: curioſitas: ĩgratitudo: iudiciũ temerariũ: irriſio: tentare deum: ⁊ adulatio. De qbꝰ in locis ſuis.

SUperſtitio ẽ vitiũ ꝯ̃rium religiõi: nõ qꝛ plus exhibeat ĩ cultũ diuinũ q̃ȝ vera religio: ſed qꝛ exhibet cultũ diuinũ vel cui nõ dȝ vel eo mõ q̊ nõ dȝ. Vñ ſupſtitioſi dci ſunt ſm Jſido. li. ethi. eo ꝙ depcabãť ⁊ imolabãt vt ſui liberi ſupſtites fierẽt. gl. ãt ad cor. ij. dic̃ ſupſtitio ẽ religio ſupra mõȝ ſuata. vbi accipiť methaphorice religio: ſic̃ qñ dicimꝰ bonus latro.

1 ¶ Vtrꝝ ſupſtitionũ diuerſe ſint ſpẽs. R̷. ꝙ ſic ſȝ diuerſa obiecta ľ diuerſos fines ſȝ h̄. n. actꝰ morales ſpẽs ſortiũť. Vñ pria ſpẽs ſuperſtitõnis ẽ: cũ exhibet̃ cultꝰ deo cui exhibendꝰ eſt: ſed mõ ĩdebito: vt ſiqs colẽt deũ nũc ſm legꝪ veteris obſuãtiã. Scđa ẽ cũ cultꝰ diuinꝰ exhibetur cui nõ debet̃. ſ. creature cuicũqȝ: ⁊ iſta hȝ multas ſub ſe ſpẽs. Nã ſi reuerẽtiã deo debitã exhibet creature ẽ idolatria. Si vero h̄ fac̃ vt inſtruat̃ ab ea ſic ẽ diuiatio: q̃ demones ꝯſulit p aliq̃ pacta inita tacite vel expſſe cũ eis. Si ãt h̄ fit propť directõȝ humanoꝝ actuũ: ⁊ ſic eſt ſuperſtitio q̃rũdã obſuãtiaꝝ. Et h̄ dicit Augu. ij. de doc. xp̃iana. Superſtitioſuȝ eſt inq̃t qcq̃d ĩſtitutũ eſt ab hoibꝰ ad faciẽda ⁊ colenda idola ſic̃ deũ creaturã vel aliã. Ecce pmũ ſubdit vel ad ꝯſultatões ⁊ pacta q̃dã ſignoꝝ cũ demonibꝰ placita atqȝ federata. Ecce ſcđm pꝰ ſubĩfert Ad h̄ ģ pertinent oẽs ligature execrabiliuȝ remedioꝝ q̃s non cõmendat ars medicoꝝ ſeu ĩ pcãtatõibꝰ ſeu in characteribꝰ ſuſpendendis atqȝ ligãdis. ĩ quibꝰ oibus ars demonũ eſt ex q̃dã peſtifera hoiuȝ ⁊ maloꝝ angeloꝝ extorta Vñ ⁊ cũcta vitãda ſunt xp̃iano ⁊ oio penitus execratiõe repudiãda atqȝ dãnãda. xxvi. q. v. nec mirꝝ. ⁊ i. c. illud. i. q. ij. Pria ãt ſpẽs ſuperſtitionũ ſimpľr eſt pcm̃ mortale. Scđa vero ſpecies ſiľr eſt mortale peccatũ. ⁊ de hac habes. ẽ ſors. Sed qñ ꝯſiſtit ſolũ in obſeruatione quarundã obſeruãtiaꝝ ſic aduerte ꝙ ſolum ẽ mortale peccatum: qñ duo ꝯcurrũt. Primum aliquid ſuperſtitioſum. Scđm ꝙ ſciat ſuperſtitioſum fore id ſeruãs quacũqȝ intentiõe hoc faciat. Secus ſi ignoraret ſuperſtitioſum: qꝛ ſic nõ eſſet mortale peccatum.

¶ Sed quero quomodo poteſt cognoſci ꝙ tale quid ſit ſuperſtitioſum. R̷. ꝙ conſiderandũȝ eſt: vtrum naturaliter videãtur poſſe tales effectus cauſare pro quibus effectibus cauſandis talibus quis vult vti: ⁊ ſi ſic non erunt ſuperſtitioſa: lȝ enim cãs naturales ad inducẽdũ effectus proprios adhibere. Si vero non poſſunt naturaliter cauſare tales effectus ꝯſequens eſt ꝙ non adhibeantur ad hos effectus cãndos vt cauſe: ſed tãtũ vt ſigna: ⁊ non vt ſigna diuina. Sicut ſunt ſacr̃alia ſigna: ſed tm̃ vt ſigna vana ⁊ ſuperuacua: ⁊ ſic pertinent ad pacta ſignationũ cũ demonibus inita: ⁊ ſic ſuperſtitioſum. Nec ob. ꝙ ſicut corpora naturalia ſubdunť corporibꝰ celeſtibꝰ. ita ⁊ corpora artificialia vť imagines: ģ ſicut illa: ita ⁊ iſta ſortiunť aliq̃s virtutes ex ĩpreſſione corpoꝝ celeſtiũ ad aliquos effectus cãndos. qꝛ. R̷. ꝙ naturales virtutes corpoꝝ naturaliũ ꝯſequunť ſubſtãtiales formaſ ĩpoꝝ q̃s ſortiunť ex ĩmpſſiõe corpoꝝ celeſtiũ: ⁊ ideo ex earundem ĩpreſſione formarum ſortiuntur quaſdam virtutes actiuas. Sed forme corporum artificialiũ, pcedũt 2

ex ꝯceptione artificis. Et iō cū nihil aliud ſint q̃ cōpoſitio ⁊ ordo. vt dr̄. ij. phi. nō pn̄t naturalē virtutē hr̄e ad agendū. Et idē ē ꝙ ex impreſſiōe corpoꝝ celeſtiū ſm ꝙ ſunt artificialia nullā ſortiūt virtutē: ſed tn̄ ſm materiam naturalem. Et ſic pȝ ꝙ q faciunt annulū i tali cōſtellatiōe vel iprimūt imaginē vt valeat ad febres ⁊ hmōi ſuperſtitioſi ſunt. concor. Tho. ſa ſe. q. xcvi.

3 ¶ Utrū ars notoria ſit illicita ⁊ iefficax. R. ꝙ ſic. qꝛ illa qbus vtiẽ non hn̄t virtutē cauſandi ſciam vt cā: ſed tanq̃ ſigna ſiue qꝛ inefficax ē ad ſciaȝ acquirendā: qꝛ cū querat acqrere ſciaȝ nō p modū cōnaturalē hoi. ſ. adinueniēdo vel addiſcēdo oȝ illō expectet a deo: ſicut ſci hoies faciūt non per vana: ſed p veꝝ dei cultū: aut a diabolo vt faciūt q arte notoria vtunẽ: qꝛ p vanas ſuperſtitiones q demones cū nō pn̄t illuminare intellectū. iō nunq̃ ſciam poterūt dare: lȝ aliqn̄ exprimāt aliqua documenta ſciarū ⁊ iō mortaliter peccāt tali arte vtētes ⁊ vt plurimū efficiunẽ fatui.

4 ¶ Utrū virtus imaginatiua poſſit immutare corpora naturalr̄. R. Auicē. vi. naturaliū. c. vl. ꝙ ſic. accipiēdo imagiatiuā p ipſis virtutibꝰ iterioribus. vt pȝ in trabe poſita ſup aquā ⁊ in terra: ⁊ multis alijs exēplis ⁊ ēt extranea qđ n̄ credo qꝛ nimis extēdit eiꝰ virtutē ēt n̄ itelligaſ in quacūq; imutatione ſed in aliqbus alijs ipedimētis ſublatis.

5 ¶ Utrū faſcinatio ſit poſſibilis. R. ꝙ accipiēdo faſcinationē p illuſiōe ſeu ludificatiōe ſenſuū p artē magicā facta: ſic certū ē ꝙ ē poſſibilis: niſi phibeaẽ a deo mediāte miniſterio angeloꝝ vel ſcōꝝ. Si vero accipiaẽ faſcinatio p inuidia: ⁊ ſic eſt ēt poſſibilis: ſicut multiplicit experiētia docet. Si aūt accipiaẽ p imutatiōe ad malū facta in corpore alteriꝰ p oculos alterius reſpiciētis in eū: ſic ſilr̄ eſt poſſibilis naturaliter. vt dicit Auicēna. vbi. ē. ſed nō i oī corpore neq; ab oī aſpectu. vide Ric. in quolibet q hāc qōnē format: vnde pōt vetula infecta aſpiciēdo pueꝝ ipm inficere.

6 ¶ Utrū herbe vel armonie habeāt ꝟtuteȝ ꝯ demones. R. ꝙ nō: niſi per accidens. Nam cū actus actiuoꝝ ſint in patiente diſpoſito ſm de aia. Si demon inuenit paſſionē melācolicam intēſiorē acrius vexabit eū in quo eſt qn̄ eſt in maiori diſpōne q̃ qn̄ eſt in minori. Et ſic cum herbe ⁊ armonie valeāt naturaliter ad talem paſſionem leuandam vel minuendā: ſic conſequēter valent cōtra demonē vt minꝰ poſſit vexare illum. Sed directe ⁊ proprie nulla herba aut res corporalis pōt agere in puruȝ ſpm̄ naturaliter. Et ſi aliqn̄ valet eſt potius ex aliqua ſuperſtitiōe q̃ prohibita ē.

¶ Utrū liceat ſuſpēdere breuia ad collū. R. ꝙ ſic. ſi. v. ꝯcurrāt. Primū ꝙ ſint noia cognita ⁊ nota nō. ignota. Scđm ꝙ illa noia aut verba ſint noia ſcā: puta euāgelij aut ſacre ſcripture aut aliquoꝝ ſcōꝝ. Tertiū ꝙ in eis nō ponāt aliqui caracteres: ſeu ſigna preter ſignum crucis. Quartū ꝙ nō inſeraẽ aliqđ vanum ſeu falſum. Quītū ꝙ i ſcribēdo ſeu ſuſpēdēdo aut portādo non obſerueẽ aliqđ ſuperſtitioſuȝ: ſic qn̄ crediẽ minus valeant ſcripta añ euangeliū vel alio die: vel per pueꝝ virginē ⁊ hmōi: aliẽ iſtis nō ꝯcurrentibus ſupſtitioſum ē: vt patet xxvi. q. vi. non lȝ. ⁊. c. nō obſeruetis. 7

¶ Utrū incātatio ſerpentiū ⁊ aialiū ſit licita. R. ꝙ ſi in incātationibus ſerpētiū ⁊ ſiſium habeaẽ reſpectus tātū ad ſacra verba ⁊ ad virtutē diuinā: nō eſt illicitū. Sed qꝛ vt plurimū fiunt illicite obſeruātie circa tales incātatiōes: ⁊ p demones ſortiunẽ effectū: iō reprobanẽ. 8

¶ Utrū carminatrices ⁊ carminatores q carmināt ifirmos aut pueros peccent mortaliter R. ſi nihil ſupſtitioſum dicūt aut docēt aut faciūt: ſed tātū vtunẽ licitis precibus ⁊ adiurationibus: ſicut p paſſionē ⁊ crucē ⁊ ſimilia non eſt peccatum: ſed nō debent conſuli niſi diſcretis perſonis vel religioſis: qꝛ cōmuniter ſuperſtitiones imiſcent. 9

¶ Quid de illis q dicūt miſſam de mortuis p viuis vt morianẽ. R. ꝙ peccāt mortalr̄. xxvi. q. v. quicūq;. Et idem dic de exuētibus altaria aut operiētibus imagines ſcōꝝ: vt in. d. c. quicūq;. Silr̄ de dicentibus pſalmos aliqs ad h. 10

¶ Utrū colligētes aliqs herbas vanas obſeruationes faciētes peccēt mortaliter. R. ꝙ ſic: ſi ſciētes ſupſtitioſum eſſe faciūt: vt pȝ. xxvi. q. v c. non liceat. ⁊. q. vi. non liceat. 11

¶ Quid de obſeruationibus vanoꝝ ad precognoſcenda infortunia ⁊ hmōi. R. ꝙ oia phibita ſunt: qꝛ ſunt ſigna ex vanitate hoium coopeṙāte diabolo. Nā cum in hmōi a principio aliquid veri euenit a caſu inceperūt hoies animū in his applicare. Et iō diabolus multa facit euenire in talibus. vt hoies curioſiores fiāt in talibus ⁊ laqueis erroꝝ implicentur: vt dicit Aug. pmo de doc. xpiana. ⁊ no. in. c. ſciendum. xxvi. q. iiij. 12

13 ¶ Utrū ſciēs maleficiū poſſit ſine pctō illud ſol-
uere. R. Petrus aureo. in. iiij. di. xxxiiij. q. ij. ꝙ
per aliud maleficiū fieri nō pōt ſine pctō infi-
delitatis. Si tñ qs eſſet actu diſpoſitus ad faci-
endū maleficiū pōt aliquis vti eo: qꝛ lꝫ malo al-
terius vti ad bonū ſuū ſicut dicit Aug. de iura-
mento infidelis iurantis in noīe dei ſui. Uñ lꝫ
quis nō poſſit inducere aliquē ad aliqđ male-
ficiū faciendū. tñ ſi eſt aliquis diſpoſitus actu-
aliter facere aliqđ maleficiū vt aliud deſtruat
poſſum illo vti ad bonū meū. Poteſt ēt tolli ꝑ
deſtructiōꝫ maleficij ſi ſcit: qꝛ eo deſtructo de-
mon nō amplius fatigaret: qꝛ ex pacto nō aſſi-
ſtit: niſi q̄ꝫdiu durat tale ſignū. Uñ dicit Sco.
eadē di. ꝙ nedū nō eſt pctm̄. imo meritoriū de-
ſtruere opa diaboli: nec in hoc ē infidelitas ali-
qua: qꝛ deſtruens non acquieſcit opibus diabo-
li: ſed credit demonem poſſe vexare: ꝛ velle fa-
tigare. dū tale ſignū durat: ꝛ deſtructio ſigni ta-
lis imponit finem vexationi. Pōt ēt deſtruere
quis maleficia ꝑ ſacra: adiurationes: diuinas
orationes: ꝛ hmōi meritoria.

14 ¶ Utrū credentes ſe cū alijs nocturnis horis
equitare: ꝛ vbicūqꝫ voluerint ſubito poſſe tran-
ſire: aut in aliam ſpeciē creaturā poſſe mutari
peccent mortaliter. R. ꝙ ſic. poſtq̄ꝫ ſuꝑ talibus
audierūt veritatem: ꝛ ſunt infideli deteriores
xxvi. q. v. epi. Secus ſi ex ſimplicitate ante in-
formationē de veritate.

15 ¶ Quid de obſeruatione lune aut dierꝝ. R. Ar-
chi. in. c. ſi quis cleric⁹. xxvi. q. v. ꝙ ſi quis obſer-
uet ad precognoſcendos futuros euentus for-
tuitos. vel ēt ad precognoſcendū futura opera
hoīum ꝑ certitudinē: ſic illicitū eſt ꝛ ars demo-
nū. Si xͦo qs vtat̃ tali obſeruatione: vel alia
ꝯſideratōne aſtrorꝝ ad precognoſcendū futura
que ex celeſtibus cauſantur: puta ſiccitates plu-
uias ꝛ hmōi. ſic nō eſt peccatū: qm̄ dubiū ñ eſt.
quin res circa lunarē globū ꝯſtitute ꝑ ſupiora
regant̃ immutent̃ ꝛ ꝓcurent̃. ꝛ qđ dicit Aug. in
c. nō obſeruetis. xxvi. q. vi. intelligit̃ ſm primū
modū: nō ſm ſecundū.

Suſpenſio de qua h̄ loquor eſt quedā eccleſi-
aſtica cenſura qua interdicitur aliqđ of-
ficiū vel exercitiū cōpetens certe perſone eccle-
ſiaſtice aliqñ a iure aliqñ a iudice ꝓlata. elicit̃
ex glo. in. c. ad reprimendā. de offi. ord. ꝛ in cle.
cupientes. de penis.

1 ¶ In quibus caſibus a iure incurrit̃ aliqua ſu-
ſpenſio. R. lꝫ glo. in. d. cle. cupiētes. multos nu-
meret. tñ ego ſꝫ ꝑuitatē ingenij mei ad. xxxviij
caſus reduco qui ꝑtinēt ad ſuſpēſionē maiorē
que ꝓprie dr̃ ſuſpenſio. quorꝝ.

¶ Primus ponit̃ in. c. vlti. xviij. di. Ubi eps ē 2
ſuſpenſus duobus menſibus ab officio ſi poſt
ꝓuinciale conciliū celebratū infra ſex menſes
nō conuocat oēs abbates presbyteros ꝛ cleri-
cos. ꝛ nō refert eis oia acta concilij.

¶ Scdus ponit̃ in. c. nullus. lv. di. vbi eps ipo 3
iure ſuſpendit̃ per annū a celebratiōe miſſe ſi
ordinat ſolēniter penitentē ſcienter.

¶ Tertius ponit̃ in. c. i. ꝛ. ij. lxxiiij. di. vbi epus 4
ſuſpendit̃ ꝑ annū a celebratiōe miſſe ſi ordinat
aliquē inuitū. de q̊ dic. vt. ſ. ordo. iij. §. xxiij.

¶ Quartus ponit̃. xxxij. di. c. null⁹. ꝛ. xv. q. viij. 5
ſciſcitantib⁹. vbi clerici notorij ꝯcubinarij ſūt
ſuſpenſi. de quo dic vt. ſ. ꝯcubinari⁹. §. ij

¶ Quintus ponit̃. lviij. di. c. ſi. vbi eps qui ordi- 6
dinat monachū ſine licentia abbatis eſt ſuſpē-
ſus a cōione aliorꝝ a ſua dioceſi. aliqui dicunt
ac alijs epis.

¶ Sextus ponit̃ in. c. nihil eſt. ꝛ in. c. cū in cūctꝭ 7
de elec. vbi clericus qui eligit indignū q̄ꝫtū ad
etatē legitimitatē ſciam ꝛ mores electiōe acti-
ua ꝓ illa vice eſt priuat⁹. ꝛ a bñficijs eccl̃ie per
trienniū ē ſuſpenſus. Eps xͦo q facit vel ꝑmit-
tit fieri ꝓ illa vice priuat⁹ eſt ptāte cōferendi
bñficiū illud. ſi ad eū ꝑtinet ipius collatio. ꝛ dꝫ
ſuſpendi a ꝑceptōe ꝓprij beneficij.

¶ Septim⁹ ponit̃ in. c. qſqs. de elec. vbi cleric⁹ 8
ꝯſentiens electiōi de ſe facte ꝑ ptātis ſecularis
abuſum fit ineligibilis. ꝛ eligentes prima vice
ſunt ſuſpenſi electiōis poteſtate.

¶ Octauus ponit̃ in diuerſis capitulis ꝛ titu- 9
lis circa ordinatos. vel extra tpa: vl̃ ab epo qui
reſignauit: vel a nō ſuo: aut de eius licentia: vl̃
ab excōicato: degradato: ſuſpenſo: ꝛ hmōi. de q
bus dic vt. ſ. ordo. ij. §. i. ꝛ ordo. iij. §. xxiij. ꝛ or-
do. iiij. §. iiij. ꝛ ordo. vi. §. iij.

¶ Nonus ponit̃ circa ordinantes añ tpa vel 10
illitteratos vel nō ſubditos. De quibus dic vt
ſ. in precedenti caſu.

¶ Decim⁹ ponit̃ in. c. quorūdā. de ſolu. vbi ſu- 11
ſpenſus eſt ab adminiſtratione ſpūaliū quilibꝫ
grauās eccl̃iam ſibi cōmiſſā ꝓ debitis alienis
aut lr̃as ſiue ſigillū concedens quib⁹ poſſint ec-
cleſie obligari. Uerū eſt ꝙ nō ligat hec ſuſpen-
ſio: niſi inferiores epis ſm Io. in gl. ibidē. ꝛ q
ꝑ epm ēt pōt relaxari. ſed nō dꝫ facere niſi pri⁹
ſit ſatiſſactum indēnitati eccleſie. c. cum olim
de verbo ſigni.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA

12 ¶ Undecimus ponit̃ in.c.i.de clericis pugnā-
tibus in duello.vbi cleric⁹ duellū ſuſcipiēs vel
alteri offerēs ſuſpenſus ē.poterit tñ ep̃s cū eo
diſpenſare:ſi mors vel mutilatio nō ſit ſecuta.
13 ¶ Duodecim⁹ ponit̃ in.c.ꝓuida.de elec.lib.vi.
vbi ſuſpendūt̃ quicūq; iudices ꝑ annū ꝯtinuū
ab ep̃oꝝ ꝯfirmatione ⁊ ꝯſecratiōe qui ſe intro
mittūt de cognitōe negotioꝝ in cauſis electio
nū cꝑatuū.qñ antea ad papā ē appellatū.Aut
qui ꝯfirmationē aut ꝯſecrationē ꝯferūt electiſ
poſt talē appellationē. Et ſi ſolū ꝯfirmationē
ꝯferūt ſunt ſuſpenſi ab eo tm̃.Si ꝯfirmationē
⁊ ꝯſecrationē:ſic ſūt ab vtraq; ſuſpenſi. Sil'r
ſi partibus recedentibus ab appellatione eam
ꝯferat niſi prius inquirat ſi partes aliq̄ praui-
tate interueniēte receſſerūt a dicta appellatōe.
14 ¶ Tertiuſdecimus ponit̃ in.c.tanta.de exceſ.ꝑ
la.ꝯ non ſeruantes interdictū.de quo dic vt.ſ.
interdictū.vij.§.vij.
15 ¶ Quartuſdecimus ponit̃ in.c.ſacro.d̃ ſen.ex.
vbi ſuſpendit̃ ꝑ menſē ab ingreſſu eccl'ie ꝓfe-
rens ſniam excōicationis:niſi ꝑmiſſa canonica
monitione corā idoneis teſtibus.
16 ¶ Quintuſdecimus ponit̃ in.c.cū medicinalis
de ſen.exc.li.vi.Ubi ſuſpendit̃ ꝑ menſe; ab in-
greſſu ecclefie ⁊ a diuinis officijs ferens ſnia;
excōicationis interdicti vel ſuſpenſionis non
in ſcriptis.Idem eſt ſi nō conſcribat cām ſnie.
Idem ēt eſt ſi requiſitus non tradat infra mē-
ſem exemplū ſcripture.de quo dic vt.ſ.excō-
catio.ij.§.ij.
17 ¶ Sextuſdecimus ponit̃ in.c.q2 ſepe.de elec.li.
vi.vbi ſuſpēdunt̃ ab officijs ⁊ a q̄buſcūq; bñfi
cijs,ꝯuent⁹capitula collegia aut ſingulares ꝑ-
ſone infraſcriptaꝝ eccleſiaꝝ qui decedente p̄-
lato alicuius eccleſie cathedralis vel regularis
vel collegiate bone ab eo dimiſſa.vel vacatōis
tp̄e obuenientia occupant.⁊ hec q̄;diu ea nō re
ſtituant:vel eccleſie aut ſucceſſori nō obſtante
quacūq; cōſuetudine ꝑuilegio aut ſtatuto.⁊ in
cle.ſtatutū.de elec.declarat̃ id hr̃e locū in omi
emolumento.⁊ intellige qñ prelatus principa-
lis decedit.vide.ſ.beneficiū.§.xl.
18 ¶ Decimuſſeptimus ponit̃ in.c.hac conſtitōe
de offi.dele.li.vi.vbi ꝯſeruator ſuſpēdit̃ ꝑ vnū
annū ab officio ſi ſcient̃ intromittit ſe de alijs
q̄; de manifeſtiſ.de quo dic vt.ſ.ꝯſeruator.§.i.
19 ¶ Decimuſoctauus ponit̃ in.c.hoc ꝯſultiſſimo
de re.ec.nō alie.li.vi.vbi ꝑlati ſubmittētes bo-
na eccleſiaꝝ ſeu iura ſine conſenſu ſui capituli
⁊ ſedis ap'lice licētia laicis ſūt ſuſpenſi ꝑ triē-
niū ab officio.i.executione officij ⁊ ab admini-
ſtratione.ſ.tp̄aliū ſm Jo.an.,Itē; clerici,qui h̄
ſcientes nō denunciāt ſuꝑiori ſunt ſuſpenſi ꝑ
triēniū a ꝑceptione bñficioꝝ illi⁹ eccl'ie. Quid
aūt requirat̃ vt hec ſuſpenſio incurrat̃. dic ꝙ
illa que requirunt̃ vt laici ſint excōicati qui vi
aut metu id exigunt ab eccleſiaſticis.de q̊ excōi
catio.vij.caſu.xxi.
¶ Decimuſnonus ponit̃ in.c.cū eterni.de ſen. 20
⁊ re iudica.li.vi.vbi ſuſpendit̃ ꝑ annū ab offō
iudex eccleſiaſticus ordinarius vel delegatus q
ꝯ iuſticiā ⁊ ꝯſciam in grauamen partis alteri⁹
in iudicio quicq̄; faciens per grām vel ſordes.
Sed hoc nō h; locū in arbitrio ſm Ber.qđ li-
mitat Jo.an.verū niſi ſuccedat in locū ordina
rij: vel delegati.de offi.dele.c.vno delegatorū.
⁊ eadē rōne:nec in auditore.
¶ Uigeſimus ponit̃ in.c.p̄nti.d̃ offi ordi.li.vi. 21
vbi ep̄i ⁊ ſuperiores ſuſpendunt̃ ab ingreſſu ec
cleſie inferiores vero ab officio ⁊ beneficio qui
in ſubiectis ſibi dignitatibus ꝑſonatibus prio
ratibus vel eccleſie bona in ipſis inuenta poſt
mortē rectoris caꝝ.vel tp̄e vacationis obueni
entia quoq̊ mō occupant.⁊ tamdiu donec reſti
tuerint occupata.niſi ex ſpāli ꝑuilegio: aut cō-
ſuetudine preſcripta eis ꝯueniant. Et aduerte
ꝙ hoc loquit̃ de alijs boniſ ab his de q̄b⁹ in.c.
q2 ſepe de elec.li.vi.de quibus.ſ.§.xvij.
¶ Uigeſimuſprimus ponit̃ in.c.exigit.de cēſi. 22
li.vi.vbi ep̄i ⁊ ſuperiores ſuſpēdunt̃ ab ingreſ
ſu eccleſie:inferiores ab officio ⁊ beneficio q vi
ſitantes exigunt pecuniā vel munera vel a nō
viſitatis recipiunt procurationem.de quo dic
vt.j.viſitatio.§.iij.
¶ Uigeſimuſſecund⁹ ponit̃ i.c.vſuraꝝ.de vſu. 23
li.vi.vbi ſuſpēdunt̃ ep̄i ⁊ maiores q vſurarijs
manifeſtis nō oriundis quocūq; titulo ꝯcedūt
domos ad fenus exercēdū donec eos expellāt.
¶ Uigeſimuſtertius eſt in.c.ep̄oꝝ.de priui.li. 24
vi.vbi interdicit̃ ingreſſus eccleſie illius q cele-
brant preſentibus excōicatis publice vl' inter-
dictis:aut eos recipiūt ad ſacra eccl'iaſtica vel
ſepulturā ⁊ tādiu donec ad arbitriū excōicato
ris ſatiſfecerit cōpetenter.Et ſi hoc interdicto
durante diuinis ſe ingerant in eccleſia in ſuo
agentes officio ſicut prius efficiūt̃ irregulares
c.is cui.de ſen.ex.li.vi. Et l; Archi. hic limitet
iſtud ad excōicatū ab hoīe ꝓpter verbū donec
arbitrio eius cuius ſniam.Tñ Jo.de fant.quē
ſequit̃ Gemi.ibidē intelligit de ſen.iur.Et ſic
illud verbū cuius ſniam.ſ.ſi eſt iur.ꝯditoris:ſi

hoīs:hoīs. Simile habes in.c.nup.de ſen.exc
Et ſic tenz Jo.an. vt recitat Ge.ibidē arguit
q̄ p̄dicta pena ſolū hȝ locū quo ad exemptos ñ
quo ad clericos non exemptos. ⁊ poſſet teneri
poſt factum:lȝ ante factum ſit tenendum q̄ ēt
ligat non exemptos.

25 ¶ Vigeſimuſquartus ponit̄ in.c.ſtatuim⁹. de
elec.li.vi.vbi ſuſpendit̄ triēnio a bñficijs q de-
fecerit in ꝓbatione ei⁹ qd̄ obiecerit ꝯ pſonam
electi ad aliquā dignitatē vel pſonatū ad q̄ bñ-
ficia ſi ſe ingeſſerit.j.illud tp̄s ppetuo priuatuſ
eſt:niſi manifeſtiſſime conſtet q̄ calūnioſe nō
egerit. Intellige in beneficijs que hȝ in illa ec-
cleſia pro qua electio celebratur.c. ſi cōpromiſ-
ſarius.de elec.li.vi.

26 ¶ Vigeſimuſquintus ponit̄ in.c. cupientes.d̄
elec.de qua.ſ.electio.§.ix.

27 ¶ Vigeſimuſſextus eſt in.c.ſi cōpromiſſarius
de elec.li.vi.vbi eadē ſuſpenſio imponit̄ cōpro
miſſario ſi eligit ſciēter indignū.niſi cōpromit
tentes illud habuerint ratū.

28 ¶ Vigeſimuſſeptimus eſt in.c.ſolet.de ſen.ex.
li.vi. vbi ſuſpenſus eſt ab oī actu legitimo ex-
cōmunicatus maiori excōicatione.

29 ¶ Vigeſimuſoctauus ponit̄ in.c. nō ſolū. ⁊ in
c.ꝯſtitutionē.de regula.li.vi.vbi ſuſpendūtur
a receptione quorūlibet ad ꝓfeſſionē mendicā
tiū ordinū fratres q aliquē ante annū ꝓbatio
nis cōpletū recipiūt ad ꝓfeſſionē.

30 ¶ Vigeſimuſnonus ponit̄ in cle.qm̄.de vit. ⁊
ho.cle.de qua.ſ.clericus.iiij.§.ij.ꝯ clericos vir
gatis veſtibus vtentes.

31 ¶ Trigeſimus ponit̄ in cle.i.de re.ecc.non alie.
vbi ſuſpendit̄ ab officio quilibet religioſus p̄-
ſidens monaſterio prioratui eccleſie ſeu admi-
ſtrationi cuilibet ſi iura reddit⁹:vel poſſeſſiōes
eiuſdē alicui ad vitā ſeu ad certū tp̄s ꝯcedit q̄-
uis titulo niſi neceſſitaſ aut vtilitaſ id expoſcat
monaſterij. vel eccl'e.⁊ tūc cū ꝯſenſu ꝯuent⁹ ſi
hȝ. Aut ſi nō hȝ ſui p̄lati. Hoc tñ nō extendit̄
ad locationes ⁊ venditiones fructuū ad modi
cū tp̄s.vt ibidem.

32 ¶ Trigeſimuſprimus ponit̄ in cle.religioſi. de
deci.vbi ſuſpendunt̄ religioſi habētes admini
ſtratiōes vel bñficia ab officijs ⁊ admiſtratiōi
bus qui noualiū aut decimaliū aut decimarū
debitarū faciūt fraudē.ſi requiſiti infra menſē
nō deſtiterint vel ſi nō ſatiſfecerint vſurpatis
infra duos menſes.⁊ tādiu donec ſatiſfecerit.

33 ¶ Trigeſimuſſecundus ponit̄ in cle.cupientes.
de pe.vbi ſuſpendunt̄ ab officio predicationis
oēs religioſi exceptis illis q decimas recipiūt
q poſtq̄ fuerit requiſiti p rectores eccl'iaꝝ ſciēt
omiſerint facere ꝯſciam ꝯfitentib⁹ de decimiſ
ſoluendis:⁊ h̄ q̄diu non fecerint ſi cōmodita-
tem habuerint.

¶ Trigeſimuſtertius ponit̄ in cle.i.de ſta.mo. 34
vbi ſuſpēdit̄ a bñficioꝝ collatōe abbas vl' ꝓor
nō hñs abbatē ꝓprii:al's Vo ab admiſtratiōe
ſi quā hȝ q̄ ſi non hȝ inhabilitat̄ ad habendū
bñficiū ⁊ admiſtrationē:⁊ hoc p annū ſi ſotula
res nō corrigiatos ⁊ altos vl' capucia non fixa
portare p̄ſūpſerit. Itē ſm̄ p̄miſſā pſonaꝝ diſti
ctionē p̄fatas penas ſuſpenſionis ⁊ inhabili-
tationis p biēniū ipſo facto incurrūt:ſi vena-
tioni aut aucupationi clamoroſe:vel al's cū ca
nib⁹ aut auib⁹ ex ꝓpoſito interfuerint:⁊ loqt̄
de monachis nigris.⁊ collatio ptinet ad prio-
rem clauſtralē cū ꝯſilio ⁊ ꝯſenſu maioris partiſ
capituli ſeu ꝯuentus durante tp̄e ſuſpenſiōis
abbatis vel prioris vt ibi.

¶ Trigeſimuſquart⁹ ponit̄ in cle.cū ſit.de ma 35
giſtris. vbi ſuſpēdunt̄ qlibet ēt ep̄i ⁊ ſuperio-
res p ſex mēſes ſequētes a collatōe magiſterij
ſeu doctorat⁹ q aliquē ꝓmouerūt ad tale offm̄
niſi prius recepto iuramēto q̄ vltra tria milia
turonenſiū argenteoꝝ in tali doctorationis ſo
lēnitate non expendet.

¶ Trigeſimuſquintus ponit̄ in cle.multoꝝ.de 36
here.vbi ſuſpendunt̄ ep̄i p trienniū ab officio
ſi odij gr̄e aut amoris vel cōmodi tpalis obten
tu ꝯ iuſticiā ⁊ ꝯſciam omiſerit ꝓcedere in crīe
hereſis ꝯ quēq̄.vbi fuerat ꝓcedendū aut ob-
tentu eodē prauitatē ipſā vel ipedimentū ſui
officij imponēdo quoq̄ mō vexauerit aliquē.

¶ Trigeſimuſſextus ponit̄ in cle.religioſi.de 37
priui.vbi ſuſpēdunt̄ religioſi q ex admiſtratōe
eucariſtie:extreme vnctionis vel ſolēnizatōe
matrimonij:aut quacūq̄ abſolutiōe indebita
aliqd acq̄ſierūt. niſi poſtq̄ fuerit requiſiti infra
menſem reſtituerint donec ſatiſfecerint.

¶ Trigeſimuſſeptimus ponit̄ in.c.q: in oībus 38
de vſu.vbi clerici ſuſpenduntur ipſo facto ab
officij executione ſm̄ Pa.ibidem qui recipiūt
ad cōionem vel oblationē altaris manifeſtos
vſurarios. ⁊ tandiu donec ad arbitrium ep̄i
ſatiſfecerint.

¶ Eſt ⁊ alia ſuſpenſio que d̄r minor. Hanc in- 39
currit qs ex duob⁹. Prio ex quocūq̄ mortali
perō in quo qs exiſtens anteq̄ peniteat eſt ſu-
ſpēſus ab oī ſacroꝝ pticipatōe.vt i.c.queſitū.
de cōha.cle.⁊ muli. Scd̄o ex participatione cū

excõicatis in quo incidit minorē excõicationē. Iſti tñ ſi ſic ſuſpenſi celebrent nõ efficiunt irregulares. vt in.c.ſi celebrat.de cle.ex.mi.

40 ¶ Eſt τ alia ſuſpenſio q̄ quis eſt ſuſpenſus q̄ ad alios:ſed nõ quo ad ſe que ꝓprie ſuſpenſio nõ põt dici. τ iſta ligant clerici peregrini. vt in c.i.τ.iij.de cle.peregri.nã tales nõ pñt celebrare in publico anteq̄ȝ fidē certã fecerint de eoꝝ ordinatione.ſed bñ in ſecreto. vt in.d.c.iij. Si tñ celebrarēt nõ eſſent irregulares.vt no. Pa. in.d.c.ſi celebrat.

41 ¶ Nullus eps aut ſuperior incurrit ſniam interdicti vel ſuſpenſionis impoſitã a iure vel a iudice.niſi de eis fiat ſpecialis τ expſſa mentio e.q2 periculoſũ.de ſen.ex.li.vi.

Suſpenſio ij.quo ad ꝓlatõnē. Sciendũ ꝙ dȝ fieri in ſcriptis monitione premiſſa τ ceteris ſicut excõicatio. Et ideo qd dixi de ſnia excõicationis.§.excõicatio.ij. dic de ꝓlatione ſuſpenſionis vel interdicti. vt patet in.c.i. de ſen.excom.li.vi.

i ¶ Vtrũ appellatio ſuſpendat interdictũ vl' ſuſpenſionē ſicut excõicationē. R. ꝙ ſic. ſi pcedat vt in.c.ad h'qm.de appel.a ɔrio. Si tñ appellatio fieret ēt poſt ſuſpenſionē a tpalibus:vt puta ab igreſſu dom⁹:vinee τ hmõi. vl' i inidicto ignis vel aque τ hmõi:bñ appellatõ p⁹ ſequēs ſuſpenderet eã.l.nõ tm̃.ff.de appel. niſi caſus eſſet in quo damnatũ publice intereſſet ſtatim puniri.l.ɔſtiões.ff.d appel. Ex quo pȝ ꝙ ſuſpēſionē a bñficio ab officio vel ab ingreſſu eccl'e nõ tollit appellatio ſequens.q2 ſpũalia ſunt.τ ſic intellige Inno.in.d.c.ad h qm̃. Secus ſi ſuſpenſio eſt a perceptione fructuũ bñficij que tpalis eſt.vel a prebenda:q2 appellatio bñ ſuſpendit ēt poſt interpoſita. Secus ſi ſuſpenderet quis a canonica:q2 ſpũalis eſt. Jo.an.tñ in c.is cui.de ſen.ex.li.vi.tȝ ꝙ ēt tollit appellatio ſequens ſuſpenſionē a bñficio. Et illud qd dr̄ nõ ſuſpendere appellationē ſequentē interdictũ vel ſuſpenſionē dicit hr̄e locũ i mere ſpiritualibus per que ligat aĩa.

2 ¶ Quid ſi ſnia ſuſpenſionis aut interdicti feratur ſub ɔditione. R. nõ ligabit donec extet ɔditio. Et breuiter qd dr̄ de excõicatione dic d ſuſpenſione ſm̃ Jo.an.in.c.licet.de ſen.exc.li.vi.cũ eadem quaſi ſit rõ.

3 ¶ Quis põt ſuſpendere vel interdicere. R. ꝙ q põt excõicare τ ecõtrario. Sil'r qui põt excõicari,põt ſuſpendi vel interdici. Et qui põt per cenſuram eccleſiaſticã cogere põt hec tria facere.ſ.excõicare:ſuſpēdere:τ interdicere. que tria intelligunt noĩe cenſure eccleſiaſtice.c.querēti de verbo.ſigni.

Suſpenſio iij.quo ad penã. Doc.ſatis intricate loquūt.q̄ȝuis Pa.i.c.cũ dilect⁹.d ɔſue.τ in.c ſi celebrat.de cle.exco.mi.clarius dixerit nihilomin⁹ tu vt clarius capias.

¶ Aduerte pmo τ diſtingue ſic. Quedã ſuſpē- i
ſio eſt a iure vt in caſibus ſuprapoſitis.quedã ab hoĩe. Et haꝝ ſuſpenſionũ quedã eſt ab aliq̄ qui ꝓprie eſt actus alicui⁹ ordinis:puta a celebratione ab officio:ab ordine:τ hmõi.quedam ab alijs actibus qui nõ pertinēt ad aliquē ordinē. Si ſuſpenſio ſit ab actib⁹ alicuius ordinis ſic:aut talis ſuſpenſio eſt cũ tali modificatõne ſ.quouſq̄ȝ ſatisfecerit vel penituerit. Et ſic ſi ē a iure vt.xvi.xx.xxi.xxij.xxiij.xxxi.xxxij.xxxvi. xxxvij.di.ſic ſm̃ Archi.τ no. De.i.d.c.q2 ſepe nõ efficiũt irregulares ſi celebrent vl' exerceãt actũ ordini deputatũ.q2 ſm̃ eũ iſti potius videntur a deo ſuſpenſi q̄ȝ a iure. Si vo talis ſuſpēſio ſit a iudice ſic erunt irregulares.ɔriuȝ tñ tȝ gl.in.d.c.pñti.ꝙ ēt ſuſpenſi a iure tali mõ ſint irregulares.cuius opi.tenerē ante factũ.ſed p⁹ factũ illã Archi. Si vo.d.ſuſpenſio nõ ſit cũ tali modificatione:ſiue ſit a iure vel a iudice efficiunt irregulares exercentes actum alicuius ordinis.vt in.c.i.de ſen.ex.li.vi.τ in.c.i.de ſnia τ re iu.li.vi. Si ãt dicta ſuſpenſio nõ ſit circa ea que ptinēt ad actus ordinũ:ſed circa alia ab ipſis ſic nõ eſſēt irregulares eã non ſeruantes ſed alio mõ dñt puniri. Et dicta duo.c.loquūt ꝓprie qñ exerceret aliqd deputatũ certo ordini. vt no.in.d.c.cũ dilectus.τ.c.ſi celebrat. τ in.d. cle.cupientes.

¶ Et aduerte ſcdo ꝙ eſt quedam ſuſpenſio ab 1
actibus ordinũ que fit a ꝑlatis vel a iure.de q̄ dic vt dixi h.§.quedã que fit a ɔfeſſorib⁹ ad certũ tps vel ēt ſimpl'r τ talis nõ inducit irregularitatē.lȝ nõ ſeruet ſm̃ Jo.an.in.c.is qui.d ſen.ex.li.vi.q2 nõ inuenit iure expreſſũ.

¶ Aduerte tertio ꝙ vt pȝ ex ſupradictis in titu. 5
ſuſpenſio.i. Suſpenſio multipliciter imponit. Et no.glo.in.d.cle.cupientes. Et iõ vt ſciaſ qñ cõcernit actũ ordinũ explanabo. Aliqñ,eni qs ſuſpendit a pontificalibus ſolũ.τ ſic ſi celebrat ēt in pontificalib⁹ nõ efficit irregularis ſm̃ Io. τ. Guil.durandi.q2 nõ ſunt de ſubſtãtia ordinis vel officij:q2 ſine ipſis quodlibet offm̃ põt

celebrari. Ego tñ tenendo q̄ ep̄atus ſit ordo: vt
cōiter tenēt canoniſte credo q̄ ſi celebrat in pō
tificalib⁹: vel exeq̄t aliqd qd̄ ad ordinē ep̄atus
ptineat efficit irregularis. Secus exercendo
iuriſditionalia. q2 illa ſūt ſeparata ab his q̄ ſūt
ordinis ep̄alis. Et iō ep̄us ſuſpenſus a pontifi
calib⁹ nō eſt ſuſpēſus a iuriſditionalib⁹. vt no.
Pa.i.d.c.cū dilect⁹. Aliqñ ſuſpendit a ſacroꝝ
pceptione vel participatione. ⁊ ſic ſil'r nō eſt ir
regularis ſi ꝯ faciat. vt in.c.ſi celebrat. d̄ cle.ex.
mi. q2 participare nō eſt ordinis vel officij: q2
laici et̄ participant ſm Inno. in.c.i. de ſen.ex.
li.vi. Idē tʒ Po. Aliqñ ſuſpendit a collatione
ſacroꝝ. ⁊ ſic ſil'r lʒ ꝯferat nō eſt irregularis. q2
ſine ſolēnitate ꝯferūt et̄ ſacra a laicis ſm In
no.in.d.c.i.⁊ Po.ibidē. Limito verū qñ ꝯfert
ſacra nō tāq̄ʒ hñs ordinē: ſed ſimpl'r ſicut laic⁹
Aliqñ ſuſpendit qs ab ordine ſubdiaconi. ⁊ ſic
ſi exerceret officiū diaconi vel preſbyteri erit
irregularis. Secus ſi ab ordine preſbyteri eſſet
ſuſpenſus. q2 poſſet exercere officiū inferiorum
ordinū. c. ſignificauit. de cor. vitia. Sed ſuſpē
ſus ab officio ſacerdotij ſeu ſacerdotalib⁹ eſt
ſuſpenſus ab ep̄alibus. ſed nō ecōtrario. Sil'r
ſuſpenſus a collatione ordinū ſimpliciter ē ſu
ſpenſus a collatione cuiuſlibet ordinis. Sed ſu
ſpenſus a collatiōe ſacerdotij nō ē ſuſpenſus
a collatione ordinis inferioris. Sed ſuſpenſus
ab inferiori intelligitur ſuſpenſus a collatōne
ſupioris ordinis ſm Po.in.c. dilect⁹ filius. de
tempo. ordi. Et iō efficiunt irregulares ſi ꝯ fa
ciunt. Aliqñ ſuſpendit ab officio. ⁊ ſic ſuſpen
ſus eſt a pontificalibus etiam. Ideo ſi ordinat
vel celebrat efficitur irregularis. Vnde ſuſpē
ſus ab officio idē eſt ſicut de ſuſpenſo ab ordie
⁊ talis eſt ſuſpenſus ab oībus que fundantur
in ordine ſm Pa.in.c.cum dilectus. de ꝯſue.
Et ideo eſt ſuſpenſus a iuriſditione ſpūali ſm
cōēm opinionē. lʒ glo in.c.ſi celebrat. de cle.ex.
mi. teneat ꝯriū ⁊ male ſm Pa. ibidē. Rō q2
remota executione fundamenti remouet ⁊ ac
ceſſoriū qd̄ eſt iuriſditio. nec obſtat. c. dilecta. d̄
ma. ⁊ obe. vbi abbatiſſa q̄ nō habet ordineʒ. tñ
ꝯfert bñficiū qd̄ ē iuriſditionis. q2 illud ꝯcedit
ſibi rōne religionis. ſed non religioſo nō dat
iuriſditio ſpūalis. niſi rōne ordinis. nō tñ cre
do incurrat irregularitatē ſi ea que ſunt iuriſ
ditionis exerceret. ar.d.c.i. de ſen.ex.li.vi. Iteʒ
no. glo. in.c. q2 ſepe. de elec.li.vi.⁊ in.c. pñti. de
offi. ordi.li.vi. q̄ ſuſpēſus ab officio ipſo facto
ſuſpenſus eſt ab oībus bñficijs ſed nō ecōtra
rio. Sed glo. in.d.cle.cupientes. ſic concordat.
vt ſuſpenſus ꝓ leui cā: puta facto ex quo imi
net ſcandalū de quo dubitat an ſit mortale ſic
non priuatur. Si vo eſt ꝓ delicto graui ſic ſi
eſt in mora petende abſolutiōis priuatur a p
ceptione fructuū beneficij: q2 ꝓpter officiū da
tur beneficiū. Si nō eſt in mora nō priuabit
fructibus bñficij. ⁊ ſic concorda opiniones di
uerſas. Aliqñ ſuſpendit quis a diuinis officijſ
Et tunc nō pōt nec officiari nec cū alijs inter
eſſe ſeu audire ſm Po. Hoſ. ⁊ Ray. Non tñ
erit irregularis ſi ſolū interſit vt ſimplex laic⁹
vt patet ex dictis.

¶ Vtrū interdictus ab ingreſſu eccleſie poſſit 4
officiari extra eccl'iam. R. q̄ ſic. ſed nō econtra
rio ⁊ cui interdicit eccl'ia intelligūt interdicta
eccl'iaſtica ſacra. xxiij. q. ij. latorē. ſm Io. ſed
ꝯriū cōiter tenet in hoc caſu: q2 talis celebra
re pōt ex̄ eccleſiam.

¶ Quid ſi interdictus ab ingreſſu eccl'ie intrat 5
⁊ audit ibi diuina. R. q̄ lʒ mortaliter peccet: nō
tñ efficitur irregularis. niſi ipſe celebret: quaſi
vtens officio ſuo: ſicut prius ſm He.in.d.c.is
cui. de ſen. excō. li. vi.

¶ Sed nūqd pōt intrare eccl'iam ad oranduʒ 6
tpe q̄ ibi diuina nō dicunt. R. quidā tenēt q̄ ñ
Sed Calde. quē ſequit He.in.d.c.is cui. tʒ q̄
ſic licite. ⁊ placet p rōnē pfati.c.is cui.

¶ Aliqñ ſuſpendit qs ab adminiſtratiōe eccl'e 7
tam in tēporalibus q̄ʒ in ſpūalibus. ⁊ talis ce
lebrans nō eſt irregularis. q2 nō eſt ſuſpenſus
ab ordine ſm Pa.in.c.ſi quorundam. de ſolu.
⁊ Io.an. ibidem.

¶ Aliqñ ſuſpendit qs ab aliquo officio: puta 8
ab officio predicationis ⁊ nō efficit irregula
ris ſi pdicat vel celebrat. vt in cle.cupientes. d̄
penis. not. Pau. ⁊ ſeq̄t Cal. ibidē. Secus ſi ab
aliquo alio officio annexo alicui ordini.

¶ Aduerte quarto qñ qs ſuſpēſus ē a canone 9
pp defectū corporalē pp quē ꝓhibet ꝓmoueri
de q̄ hēs. ē. corpe vitiatus. ⁊ talis ſi ꝓmoueat
⁊ celebret. lʒ mortaliter peccet: nō efficit irregu
laris. ſm Pa.in.d.c.ſi celebrat.

¶ Quid ſi iudex p⁹ appellationē poſuerit in 10
terdictū vel ſuſpēſionē. ⁊ poſt qs celebrauerit.
⁊ iudex appellationis ꝓnūciauerit appellatōʒ
nō tenere erit ne irregularis talis q celebrauit
R. ſm Ber. ⁊ Po.in.c. paſtoralis. d̄ ap. q̄ ſi ap
pellauit ex cā friuola: ⁊ nō ꝓbabili. ſic erit ir
regularis. al's non.

Suſpenſio iiij. ſeu iterdictū quō relaxat̄. Ad uerte q̄ ſi iponit̄ a iure vel a iudice ſic: donec ſatiſfeceris vel penituerís. ſic facta ſatiſfactione vel pnīa relaxatur ipſo facto ſ̄ʒ Pa. in.c.cum tu.de vſu.no.in.c.non eſt.de ſpon.inter.ꝛ in glo. Si vo imponitur ſimpliciter ſic neceſſaria eſt abſolutio. Et de hoc vide.ſ. interdictum.viij.in prin.

1 ¶ Sed quis pōt abſoluere. R. ſm cōiter doc. in.d.c.ſi quorūdā. q̄ ſi ſimplicit̄ eſt impoſita a iure pōt epūs: niſi vbi ꝯditor canonis ſibi reſeruat.ar.c.nuper.de ſen.ex. Si vo non ſit ſimpliciter ſed ad tp̄s facta. ſic tenet glo.in.c.cupientes.de elec.li.vi.ꝛ in cle.i.de here. q̄ ſolus ꝯditor canoniſ pōt abſoluere. Pa.ēt in.d.c.ſi quorundam.tenet q̄ ēt ſi ſimpliciter ſit inflicta ꝓpter peccatū: q̄ epūs non pōt: niſi in caſibus in quibus pōt diſpenſare. q̄ꝛ pena ꝓpter delictuʒ poſita intelligitur ppetua. vt in.l.ſeruus.C.de penis.no. Inno.in.c.ex litteris.de conſti. Secꝰ eſſet ſi ꝓpter contumaciam eſſet inflicta. q̄ꝛ ſic poſſet epūs abſoluere.ar.in.d.c.ex lr̄is. ꝛ qđ no. Inno.in.d.c.i.de exceſ.prel. In ſnīa vo ſuſpenſionis ſimpliciter facta ab homīe abſoluet qui tulit vel eius ſuperior ſm q̄ dr̄ de ſnīa excōicationis.xxiiij.q.i.ſi petrus.

2 ¶ Sed quō abſolutio fiet. R. ſolo verbo ſm Ho. dicendo reuoco vel remoueo vel abſoluo a tali ſnīa ꝛ hmōi. Faciūt ad prefata que no.ſ. interdictū.quō relaxat̄. q̄ꝛ ambulāt pari paſſu interdictū.viij.p totum.

3 ¶ In quibus caſibus ſuſpendit̄ quis ꝛ tñ non pōt reſtitui a ſuo ſuſpenſore: ſed ſolum a papa R. q̄ in tribuſ. Primꝰ qn̄ clerici vel regulares propter exhibitionem ſacrorum hereticis: aut ꝓpter receptionē elemoſynarū vel oblationū ab eis: vel ꝓpter traditionē eccleſiaſtice ſepulture predictorum hereticorum ſunt priuati ab eorum ordinarijs officio.c.excōicamus. de hereti. Secūs eſt in ſuſpenſo a collatione beneficiorꝫ p conciliū poſt primā ꝛ ſcđam monitiōeʒ inuento culpabili in ꝯferendo beneficia indignis.c.graue.de preben. Poſſet tñ iſte ab vno principali patriarcha reſtitui. vt in.d.c.graue. Tertius in degradato.c.ex tue.de cle.non reſi.

Suſpitio vide.ſ.iudicare.ꝛ.c. preſumptio.

Suſurratio ē oblocutō mala de ꝓximo facta occulte ad diuidendā amicitiā aliorꝫ. Conuenit enim cū detractiōe. q̄ꝛ vterqꝫ dicit malū de proximo in eius abſentia. Sed in intentiōe diſtinguit̄: q̄ꝛ ſuſurro intendit diſcordiam inter amicos deſeminare. vt dicit gl. ad Roma.i. Detractores autem aliorꝫ bona minuūt vel negant. ꝛ honorē ſeu famā intendūt ꝑimere. Dicit̄ ſuſurro bilinguis: q̄ꝛ vt plurimū duabus linguis vtitur. dicens vni malū de alio ꝛ ecōtrario: ꝛ nedū eſt peccatū mortale ſed grauiſſimū: vt pʒ Prouer.vi. Sex ſunt q̄ odit deus ꝛc̄. ꝛ ſeptimū qđ deteſtat̄ aīa eius.ſ. qui ſeminat inter fratres diſcordias. Ratio q̄ꝛ amicitia preeminet inter bona exteriora: eccleſiaſtici.vi. Amico fideli nulla eſt comparatio. Et grauiꝰ peccat q̄ʒ detractor: qui famā eripit Aut contumelioſus qui honorē ledit. q̄ꝛ.viij. ethicorꝫ. Melior eſt amicus q̄ʒ honor. ꝛ amari q̄ʒ honorari. Et tenet̄ multo magis ad reſtitutionē q̄ʒ fures ꝛ latrones. Et iō nō pōt abſolui niſi quantū pōt reſtituat amicitiā quā abſtulit vel alio mō ſatiſfaciat ſi eam reſtituere non pōt. Hec ex Tho.ſa ſc.q.lxxiiij.ar.i.ꝛ.ij.

Tabellio dr̄ habens publicum offm̄ ſcribendi inſtr̄a ad faciendā fidē: al's dr̄ tabularius. vt ī l.generali.C.de tabularijs ſcribis. ꝛ de multiplici eius noīe no.in.c.qm̄ contra.de ꝓba.

¶ Quis pōt facere aliquē tabellionē. R. q̄ princeps ꝛ cui ipſe cōmittit. Item reges qui nō cognoſcūt ſuperiorē: ꝛ ciuitates que habent iura principis: ꝛ papa. vt vult Inno.in.c.cū. P.de fide inſtru. ꝛ Bar.in.l.infamē.ff.de pub.iudi. Idē dic dē alijs magiſtratibus ſeu dn̄is iuriſditionē habentibus reſpectu iuriſditiōis eorꝫ ꝛ nō ſolū prelati in tpalibus: ſed ēt in ſpūalibꝰ De hoc vide Pa.in.d.c.cū. P. 1

¶ Sed querit̄ an notarij cōſtituti a talibꝰ poſſint vbiqꝫ ꝯficere inſtr̄a. R. ſm Pa.in.d.c.cuʒ P. q̄ nō: niſi in territorio ꝯſtituentis. vn̄ creatus ab impatore nō ꝯficiet in terris pape: nec ecōtrario. Sed bn̄ inſtr̄a cōfecta in territorio illius q eū ꝯſtituit: valent ēt extra territoriū ſ̄ʒ cōem opi. vt in.d.c.cū. P.no. Pa. 2

¶ Vtrū poſſint clerici eſſe tabelliones. vide.ſ. clericus.ix.§.ix. 3

¶ Vtrū religioſus ſi in ſeculo fuerat, poſſit tale officiū exercere. R. q̄ nō niſi ꝯ hereticos. vt not. Io.an.in.c.vt officiū.de here.li.vi. dicit tñ Bald.in ſpeculo q̄ vetera poterit cōplere: ſed nō noua aſſumere.l. alienationes.ff.fami. her. ꝛ de iudeis.c.iudei. 4

5 ¶ Utrū tabellio puniat̃ ſi ꝯficiat inſtrũ de actu reprobato a iure. R. P.in.c.i. de fide inſtru. ꝙ ſic.l.iubemus.C.de ſa.ſan.ec.glo.in.d.l.generali.no.Spe.ti.de inſtrũoꝝ editione.

6 ¶ Quã ſciam dʒ hrẽ.R.Bar.in.l.fi.C.de tabula.ꝙ dʒ ſcire ſũmã ꝛ ſimilia que ptinẽt ad artẽ notarie.al's imputabit̃ ſibi:nõ tñ tenet̃ eſſe doctoꝛ.Facit qd no.Inno.in.c.cũ in cunctis.de elec.ꝛ ideo parti tenet̃ reſtituere dãnũ qd imperitia ſua dedit.Facit.l.illicitas.§.ſicuti.ff.de offi.preſi.no.Pa.in.d.c.i.

7 ¶ Que requirunt̃ ad validitatē inſtrũoꝝ.R. ꝙ xiiij.que no.Pa.in.d.c.i.debet imponere.Primo inuocationẽ nõis dñi.Scdo annũ dñi.Tertio nomẽ imperatoꝛis i terris ſibi ſubiectis vł regis vel pape.Quarto nomẽ ꝯſulis.ſed iſtud nõ ſeruat̃.Quinto locũ ꝯctus.Sexto menſem ꝛ diem. Septimo inditionẽ. Octauo ſeriem facti.Nono teſtes. Decimo ſignũ ꝯſuetũ notarij.Undecimo ꝙ confecta corã partibus legant̃.Duodecimo ꝙ ſit conſtitutus notarius ab eo qui hʒ ptãtẽ.Tertiodecimo ꝙ appareat ꝙ notarius fuerit rogatus.Quartodecimo ꝙ talis notarius ſit habilis: qꝛ ſi eſſet excõicatus notoꝛie:vel priuatus ptãte ꝛ huiuſmodi: non valeret. De quibus oĩbus vide per eundẽ Pa. in.d.c.i.ſi placet.

Taciturnitas aliqñ eſt act⁹ virtutis qñ cõgruo tpe tenet̃. Aliqñ vo eſt nomẽ vitij.Unũ Bẽ.ꝛc.Si inoꝛdinatũ ſilentiũ culpa nõ eſſet ꝓpheta non dixiſſet.ve mihi qꝛ tacui. ꝛ eſt in genere delicti.ꝛ eſt aliqñ moꝛtale pctĩn qñ.ſ.non loquit̃ cum tenet̃ loco ꝛ tpe:puta tpe ꝯfeſſionis:coꝛrectionis:inſtructionis: ꝛ hmõi neceſſario fiende.vt in glo.xxv.di.§.al's.Aliqñ veniale:vt qñ hõ nõ loquit̃ cũ deberet tñ ſed ñ de neceſſitate.Aliqñ nullũ qñ expectat̃ locus ꝛ tp̃s congruũ.Et ſm hoc intelligit̃ illud.ij.thi. vlti.Inſta:importune opoꝛtune.Ubi gl.opoꝛtune q̃ꝫtum ad eos quibus placet.Importune q̃ꝫtũ ad eos quibus diſplicet:dũmodo in futuro ꝓdeſſe poſſit.Sed qñ oĩno nõ poterit ꝓdeſſe:ſed ſunt incoꝛrigibiles ſic ceſſandũ eſt ſm illud.nolite ſanctũ dare canibus.Mat.vij. niſi ſit ꝓlat⁹ q ꝓpter alios ne coꝛrũpant̃ tenet̃ talẽ tradere ſathane.de quo vide.ſ.coꝛrectio.i.§.iij.

Taliam vel exactionẽ:collectam ſeu queſtã:vtrũ poſſint domini ſuis ſubditis imponere. R. vt ex Ri.in.ij.di.xliij.q.iij.ar.i.colligo.ꝙ princeps ſolus põt de nouo imponere pro boni cõis ꝓmotione aut defenſione cõpenſata ſubditoꝝ qualitate ꝛ quantitate.ꝛ qñ eius facultates nõ ſufficiũt ad hoc.ff. de publi.ꝛ vec.l.vectigalia. Similiter rex qui nõ recognoſcit ſuperioꝛẽ:vł alij qui preſcripſerũt iura imperij. Alʒ null⁹ niſi princeps ſolus:aut qui preſcripſerũt iura imperij põt ſup talijs ꝛ exactionibus leges cõdere vel priuilegia concedere.vt pʒ in.l.vnica. C.de vaca.mu.ꝛ.l.ſemp.§.fi.ff.de iur.imunitatis.vñ alij lʒ ſibi vſurpent errant. vt patet in eo qd legitur.ꝛ no.in.c. per venerabilẽ. qui fi. ſint legi.ꝛ.c.ſane.de priuile.no.Bar.in.l.infamẽ.in fi.ff.de publi.iudi.ꝛ in.l.hoſtes.ff.de capti.ꝛ in.l.ſi publicanus.§.in oĩbus vectigalib⁹ ff.de publi.Si vo talie non ſunt ad vtilitatē boni cõis non põt eas imponere:ꝛ ſi imponit ſubditi nõ tenent̃ ei obedire.Alij aũt dñi a prefatis nõ poſſũt de nouo talias imponere ſuis ſubditis niſi per legem vel ſenatuſconſultum vel conſtitutionē principis eis concedat̃.d.l. vnica.vel ꝑ conceſſionẽ a principe ex cã ꝛ ſpecialiter impetratũ.l.vnica.C.de ſupindicto.li. x.no.Archi.in.c.ſi quis romipetas.xxiiij.q.iij. ꝛ qd legit̃ ꝛ no.in.c.innouamus.de cenſi.vel ꝑ conſuetudinem diutinam non per violentiā ſed ſponte approbatam ab oĩbus cõiter.C. de canone lar.tituloꝝ.l.precepit.ꝛ.C. de auro coronario.l.vnica.i fi.li.x.ꝛ ꝙ ſit talis ꝯſuetudo de cuius initio nõ extet memoria. vt in.c. ſup quibuſdam.de ver.ſigni.ꝛ videqd no.Bar.in d.§.in oĩbus vectigalibus.aliter ſi exigunt tenent̃ ad reſtitutionẽ illis a quibus extoꝛſerũt: ſi ſciunt:vel eoꝝ heredibus:aut ſi neſciũt pauperibus vel ad bonũ cõe ſm Tho. in epiſtola ad quandam duciſſam.

¶ Sed qñ dicuntur ad vtilitatem boni cõis talie.R.ſm Ri.vbi.ſ.ꝙ aliquando directe:puta quando imponuntur ꝓ defenſione fidei vel regni vel ꝓ refectione pontium viarum ꝛ huiuſmodi.Aliquando indirecte:vtputa quãdo ei⁹ frater vel filius eſt captiuus:vel aliqua terra ē ſibi capta.ꝛ rex imponit talias vt recuperet:qꝛ ſic redundat in bonũ ſubditoꝛum: qꝛ redditur rex magis potens:vel maritat filiam ꝛ huiuſmodi. Addit tamen Ricar. vbi.ſ. ꝙ negocio expedito:ſi facultates regis ſuperabundant ꝛ aliqua cõmunitas nimis grauatur ꝙ debet ei ſubuenire.ſicut facit caput membris . Dicit etiam idem Ricar.in quolibet.iij.q.xxviij.ꝙ lʒ non debeat ſubditos taliare qñ facultates ſue

ſufficiūt:tñ nō eſt dicendū facultates ſufficere qñ nō poteſt ſe defendere vel cōe bonū ꝓmo uer:niſi ita depauꝑet ſe:ꝙ nihil ſibi remaneat in theſauro quo ſe iuuare poſſꝫ.ſi iterū.i.breue tp̄s ab aduerſarijs inuaderet᷑ marie ſi multos habet inſidiatores.Tali enī regi neceſſarius eſt theſaurus:q2 aduerſarij hoc ſciētes magis eū timent ⁊ magis pacifice viuit ⁊ poſſidet regnū lꝫ melius eſſet theſauriçare amorē hoīm ſubditoꝝ ꝙ̄ꝫ argentū vel aurum.

2 ¶ Vtrū dñi q auferūt a ſubditis vſuariū quē hñt in aliq̊ nemore ⁊ hm̄ōi teneant᷑ reſtituere. R.ſm Rod.ꝙ tenent᷑ ad reſtitutionē:niſi ſint tales ſubditi q̄ſi ſerui:ita ꝙ nihil hñt ꝓpriū:ſꝫ ipſū vſuariū hñt quaſi ꝑ peculio:ita ꝙ dñs ad libitū poſſit reuocare. Similit᷑ alij q vſurpant ipſum tenent᷑ eis nō dñis.

3 ¶ Quid de p̄latis q ꝑ eo q aliqd ipenderūt legato vel alijs maiorib⁹ exigūt pluſꝙ̄ꝫ expenderūt a ſubditis.R.ꝙ tenent᷑ extorta reſtituere:⁊ tantūdē de ſuo paupib⁹ erogare:⁊ ſi ſupior cui q̄rela de hoc ſit fuerit negligens canonice ſubiaceat vltioni.c.q2 pleriqꝫ.de imu.ec.

4 ¶ Quid de deputatis ad talias diuidendaſ qui vnū magis grauant ⁊ alterū magis alleuiant. R.tenent᷑ ad reſtitutionē aggrauato inquantū plus aggrauauerūt.vide.ſ̄.reſtitutio.i.in ver. ledens.§.iiij.

5 ¶ Vtrū occultantes bona ſua ne talientur ſm ſuas facultates teneant᷑.R.ꝙ ſi talia eſt iuſta tenent᷑ illis qui ꝓpter hoc fuerunt magis grauati.Si vo nullus fuit ꝓpter hoc magis grauatus ſed dñs min⁹ habuit ſic tenent᷑ ipſi dño niſi forte aliqñ fuiſſent iniuſte ab eo grauati.q2 poſſent cōpenſare.Si vo talia eſt iniuſta ñ tenent᷑.q2 poſſunt occultare licite.Idem dic qñ talia ē indeterminata:puta deputantur aliqui vt exigant quantū poſſunt ſm facultates ſubditoꝝ nō tenent᷑ ſe ꝓpalare:nec ſil᷑iter tenent᷑ reſtituere exactiores qui aliquos alleuiant:lꝫ peccent mortaliter.ar.c.primū.xxij.q.i.q2 ex h̄ nullus grauat᷑ niſi eſſꝫ neceſſe ſepius reiterare q2 tunc tenerent᷑ ad reſtitutionē aggrauatorū exactores qui ꝯ ꝯſciam aliquos alleuiauerunt. concor.Monal.ti.reſti.

6 ¶ Vtrū poſſit alicui concedi imunitas taliaruꝫ R.Pa.in.c.peruenit.de imu.ec.ꝙ a principe ⁊ ex ꝓprio motu ſic.ſed ad preces nō:niſi ponat᷑ in priuilegio clauſula nō obſtante.l.fi.C.ſi ꝯtra ius vel pu.vti.q2 cū ſit contra publicam vtilitatem oportet fiat mentio de ea.vt no.Bar.in l.vacuatis.C.de decurio.⁊ in.d.l.fi.⁊ facit.c.ex parte.de capel.mona.Ab inferioribus ēt alijs pōt concedi.ſed cōitas non debet grauari ſed minuet᷑:puta ſi dabāt᷑ur centū:⁊ vnus eximit᷑ qui dabat decē nō preſtabit cōitas.niſi.xc.alit᷑ in preiudiciū cōitatis concedere non pōt. Similiter prefati inferiores ⁊ cōitates poſſūt cōcedere nō ſuis ſubditis imunitatē hanc:lꝫ nō habeant iura imperij.vt veniant ad habitandū in coꝝ terris.ſicut fit quotidie medicis:doctoribus:⁊ hm̄ōi. ſed non iam ſubditis:niſi in preiudiciū ſolū concedentis.

¶ Quid ergo de militibus:cōitatibus:dñis:⁊ hm̄ōi.qui quotidie talias iponūt ad libitū ſuū: 7
nūc plus:nūc minus exigentes.R. ſm Io. ꝙ fures ſūt ⁊ latrones. nec hꝫ locū ꝯſuetudo ibi cum violentia ē introducta.

¶ Quid de imponētib⁹ talias ſuꝑ rebus eccl'e 8
⁊ ꝑſonarū eccleſiaſticarū.R.ꝙ tenent᷑ reſtituē niſi in caſibus ꝯceſſis.de quibus.ſ̄.imunitas. §.xxxvi.cū.ſeptem.§.ſe.

¶ Vtrū ꝑ ſtatutū poſſet fieri vt licite aliqd̄ cer 9
tū daret᷑ dño.R.ꝙ ſic.ſm Io.ſi fiat de ꝯſenſu ipſoꝝ ſubditoꝝ:multo magis excuſant᷑ dñi ſi a principio de tali talia conuenerunt libere nō ex violentia.

¶ Vtrū excuſent᷑ dñi qui talēꝫ ꝯſuetudinē in 10
uenerūt.ꝙ capiūt a ſubditis d̄ mobilib⁹ bonis ipſorū quantū volūt:⁊ qñ volunt.R.Rodo.ꝙ ſi certū ē ꝙ ab initio ſit tale onus ipoſitū ſine fraude ⁊ malicia:ſic poſſunt tolerari. Si vo nō ē certū aut credat᷑ veriſimiliter ꝙ nō ſit ab initio legitime impoſitū ſic tenent᷑ reſtituere. In dubio tñ ex quo ab eccl'ia tolerant᷑ nō eſſet eis abſolutio deneganda ſimpliciter:ſed cum dubitatione preſtanda.

Tantum eſt dictio taxatiua ſolū reſpectu coꝝ quib⁹ annectit᷑ ⁊ excludens ⁊ tacite negans reſpectu alioꝝ.verbi grā ius eligendi ſpectat ad canonicos tm̄. li tm̄ reſpectu canonicorum ponit.reſpectu alioꝝ negat.vt tex.in.c.cū eccleſia.de cā poſ.⁊ ꝓprie.

Temperantia vide Sobrietas.

Temere facit q ſcient᷑ actū ſibi a iure ꝓhibitū ſub colore fraudulēto.facit.c.ꝑ venerabilē.i vbo videbat᷑ q fi.ſint leg.⁊ ꝑ Pau.i cle.i.d̄ ſepul.⁊ ar.optimū.i.c.auaricie.de elec.li.vi.Mo. Hc. ibidē.qd̄ no.bñ ꝓ diſpoſitionibus penalibus.

Temeritas eſt audacia in malū.l.iubem⁹.C.de fa.ſan.ec.Io.Car.de ſū.tri.cle.i.

Tempus anni qñ reqraꝛ cōpletū vel ſufficiat incęptū.R.Pa.in.c.ad nrām.de regula. ꝙ in dubio iuris tenendū eſt ꝙ in dignitatib⁹ fauoꝛ ꝯſideraꝛ.Et iō annus inceptus habeꝛ pro cōpleto.ꝛ ita tꝫ gl.in.d.c.ſed fallit in epatu:vbi eſt ſpūale ꝙ ſit cōplet⁹.In regule obſeruatōe vbi eſt grauitas ꝛ laboꝛ:ꝛ ſic odiū.iō cōpletus exigiꝛ.ar.c.qꝛ in inſuliſ.de regula.ꝛ ſic intelligitur.xx.q.i.ſi in qͥlibet.ꝛ i.c.ſignificatū.de regula.Regularit̄ vo dꝫ eſſe cōpletus.niſi aliud iure caueaꝛ.vt no.Arch.in.c.ſi annū quartūdecimū.de iudi.li.vi.de quo vide.s̄.etas p totum. Hora ē.xxiiij.ps diei. Punct⁹ ē quarta pars hoꝛe. Momentū ē decima ps puncti ſm Jo.an.i.c.i.de.cā poſ.ꝛ ſic.xl.momētis hoꝛa ꝯſtat.

Tergiuerſatoꝛ eſt q i totū a lite receditt.ij.q.iij.§.notandū.ij.vide.s̄.accuſatus.§.viij.Qd nō pōt tergiuerſatiōe celare dr̄ notoꝛiū in.c.tua.de coha.cle.ꝛ mu.

Tentare ꝓpꝛie eſt experimentū ſumere de eo qui tentatur ſm Tho.ſa ſe.q.xcv.

i Quō tentat quis deū.R. duobus modis.ſ. verbis ꝛ factis.Verbis qñ deo in oꝛone colloquiꝛ:ꝛ petit ea intentiōe vt exploꝛet dei ſciam aut ptātē ſeu voluntatē ꝛ inde experimentum ſumat.Factis vo tentat deū qñ p ea que facit intendit experimentū ſumere diuine ptātis:ſapiētie:vel pietatis:ſed qͣſi interptatiue deū tentat q ꝛ ſi nō intendat experimentū ſumere de deo aliqd tñ petit vel facit ad nihil aliud niſi ad ꝓbādū deū.Qd verū eſt qñ ſine neceſſitate vel vtilitate h̄ facit.qꝛ in neceſſitate vel ꝓ vtilitate qñ qs ſe cōmittit deo in ſuis oꝛonib⁹ aut factis nō ē tentare deū ſicut.ij.parali.xx.Cum ignoꝛamus qd agere debeam⁹ ad te ſunt oculi nrī.Et iō dicit gl.Mat.iiij. Deū tentat q hñs qd faciat ſine rōne cōmittit ſe periculo experiens vtrū liberari poſſit a deo.

2 Vtꝝ tētare deū ſit petm̄.R.ꝙ ſic.qꝛ p̄ſuppōnit ignoꝛātiā ꝛ dubiū de diuina pfectōe.Nullus eni p̄ſumit tentare eū de cuius excellētia eſt certus.ꝛ cuꝫ tentare iſto mō ptineat ad dei irreuerentiā oppoñiꝛ directe religioni. Et ſic eſt graue petm̄.minus tñ qͣꝫ ſuperſtitio.qꝛ tentans ꝓteſtaꝛ tm̄ dubitationē verbo vel facto: ſed ſupſtitioſus ꝓteſtaꝛ erroꝛē facto. vt pꝫ.s̄.ſupſtitio.§.i.Si vo experimentū qs ſumat de ptinentibus ad dei pfectionē ſolū:vt alijs demonſtret.hoc nō ē tentare deū:ſi ſubeſt neceſſitas iuſta vel pia vtilitas: ꝛ alia que ad h̄ ꝯcurrere debent ſicut apl̄i petierūt in noīe xp̄i facē ſigna Act.iiij.vt infidelibus innoteſceret virtus xp̄i.Itē no.ꝙ duplicit̄ quis petit ſignū a deo.Primo exploꝛando dei ptātem: aut dicti eius veritatē.ꝛ hoc ē tentare deū.Scdo vt inſtruaꝛ qd ſit circa aliqd factū placitū deo.ꝛ hoc nō ptinet ad dei tentationē.qñ tale quid per ſacram ſcripturam non eſt reuelatum:aut per ſanctos ſeu p eccleſiā.

Teſtamentum eſt voluntat̄ nr̄e iuſta ſnia de eo qd qs vult poſt moꝛtē fieri cū heredis inſtitutōne.vt habeꝛ in.l.i.iuncta glo.ff.de teſta.vñ hñ dicit iuſta ſnia.qꝛ ſi eſt iniuſta:puta vult exheredare filiū ſine cā non eſt ſeruanda.xiij.q.ij.ſi qs. Aut ſi p̄cipiat coꝛp⁹ ſuū iactari in mare.ff.de cōdi.inſti.l.quidā ſuo teſtamēto.vel ꝯ bonos moꝛes: aut pietatē:aut verecūdiā.l.conditiones.ff.de condi.inſti.ꝛ.l.filius.ibidē. Item opoꝛtet ꝙ inſtituaꝛ heres qꝛ ſine eius inſtitutione nō erit teſtm̄. vt inſt.i.de lega.§.ante heredis.Et ſic differt a codicillo.qꝛ p codicillū nō pōt dari hereditas vel admini.inſti.de codicil.§.codicill.

Quis pōt facere teſtm̄.R.ꝙ quicūꝗ nō ꝓhibeꝛ.Et q ꝓhibenꝛ.R.ꝙ.xix.genera perſonaꝝ. i
Primo furioſus ſeu mente captus qui nō hꝫ lucida interualla.c.ſi.de teſta.l.furioſuꝫ.C.qui teſta.fa.nō po.Scdus ſurdus ꝛ mutus a natiuitate:ſecus a caſu.ꝛ ſcit ſcribere.l.diſcret.C.q teſta.fa.nō po.Tertio nō valēs articulate loq: ita vt nō poſſit exprimere nomen heredis nec ſcribere.l.iubemus.C.eo.ti.Quarto impubes inſti.quibus nō ē p.fa.teſta.§.preterea. Quito filiuſfamilias:niſi de caſtrenſi peculio vl̄ quaſi vt in.c.licet.de ſepul.li.vi.ꝛ.l.pe.C.qui te.fa.nō po.qd limita vt.s̄.religio.§.lvi. Sexto ꝓdig⁹ cui eſt interdicta a iudice bonoꝝ adminiſtratō l.is.cui.ff.eo.ti.Sed teſtm̄ añ factū valebit. vt ibi.Septimo dānatus ad moꝛtē naturalē vel ciuilē vt ſunt depoꝛtati ēt ſi fugiunt de manu iudicū.vt.ff.eo.ti.l.eius.ꝛ qd ibi no.ꝛ.l.q vltio ſupplicio.ꝛ ibi Bar.ff.de penis.Secus ſi eſſet dānatuſ ad penā infeꝛioꝛē.Octauo manifeſt⁹ vſurari⁹ niſi p̄ſtet prius cautionē ſm foꝛmā c.qͣꝫqͣꝫ.de vſur.li.vi.Nono excōicat⁹ ſm aliqͦꝝ

opinionē quā ſequit̄ glo.in.c.decernimus. de ſen.ex.li.vi. Sed ɔ̄riũ cōiter tenet̄. Decimo ſeruus.xiij.q.ij.illud.τ.l.fili⁹.τ.ff.eo.ti. Vndecimo quibet religioſus q pfitet̄ tria vota ſubſtantialia.vt in.c.ij.de teſta.xij.q.ij.nō dicatis. Secus de aliis:vt ſunt heremite τ hmōi.xxix. q.vlti.§.econtra paulus. Duodecimo heretic⁹ q₂ oia bona ſua ſunt confiſcata ipſo iure.c.cuȝ ſm leges.de here.li.vi. Tertiodecimo dubius de ſtatu ſuo.ſ.an ſit in eo ſtatu in q̊ teſtari poſſit vel ne.l.de ſtatu.ff.eo.ti. Exemplũ captus a latronibus dubitat an ſit ſeruus vel liber. vt i l.i.in.prin.ff.de.le.iij. Quartodecimo obſides intellige de illis xp̄ianis apud infideles datis: aut de illis q erant captiui populi romani:non aũt de obſidibus qui dant̄ ab vna ciuitate ad aliam.vt legit̄ τ no.in.l.obſides.ff.eo.ti. Quintodecimo dānatus ob carmē famoſũ ſeu libellum in iniuriam alterius:q₂ ēt infamis efficit̄ vt in.l.is cui.§.ſi quis ob carmē.ff.eo.ti. Bar. tamē ibidē τ cōiter tenet̄ ꝙ ex alia cā infames nō phibent̄ teſtari. Sextodecimo reus crimiſ leſe maieſtatis.l.quiſqs.C.ad.l.iul.ma.vi.q.i.§ verũ. Decimoſeptimo qui eſt apud hoſtes captiu⁹.l.eius.ff.eo.ti. Intellige iſtud de hoſtib⁹ romani imperij. Decimooctauo vtroqȝ carēs lumine. Hodie tñ teſtat̄ dũmō ſeruet qd̄ no.i l.hac conſultiſſima.C.qui te.fa.poſ.que ſũt iſta Primo ꝙ teſtes ſint vocati ad hoc vna cũ tabellione. Scd̄o ꝙ noīa heredũ exprimant̄ ita τ taliter ꝙ rōne noīs non poſſit oriri dubitatio. Tertio ꝙ palam exprimat voluntatē ſuā tam circa heredes q̄ȝ circa legata coram teſtibus τ tabellione. Quarto ꝙ teſtes ſubſcribant τ etiā tabellio vno τ eodē tpe τ loco. Sexto ꝙ vbi ñ poteſt haberi tabellio habeat̄ loco tabellionis Octau⁹ teſtis litterarũ peritus q ſe ſubſcribat fallit hoc ſm Bal.ibidem niſi teſtet̄ inter liberos:q₂ tunc ſufficiunt duo teſtes. Hoc idē ſeruandũ eſt in codicillis cecoꝝ.vt in.d.l.hac conſultiſſima. Decimonono qui cardinales inſecutus eſt hoſtiliter: vel pcuſſit:aut ceperit: vel ſocius fuerit:aut fieri mandauerit:aut cōſiliuȝ vel auxiliũ dederit: vel fauorē vel ratũ habuit nec ēt talis ex teſtō alioꝝ aliqd cape pōt: nec ex ſucceſſione.c.felicis.de penis.li.vi.

2 ¶ Vtrũ prefati q teſtm̄ nō pñt facere poſſint diſponere in pias cās.R̸.ꝙ nō primi nec quarti ſimplr̄:nec quinti niſi de peculio caſtrēſi vel quaſi ſm Bal.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec.τ no.in.d.c. licet.nec ſexti:nec ſeptimi:nec octaui ſimplr̄ ſ₂ Bar.τ idē dicit de quolibet decedente in mortali. Sed Pa.in rubrica de teſta.in hoc vltio tȝ ɔ̄riũ τ bñ:q₂ eccl'ia recipit oblationes publicoꝝ pctōꝝ:niſi vbi ſpāliter phibet̄.vt pȝ i gl. in.c.oblationes.xc.di. Ergo fortius elemoſynas nec.x.nec.xi.nec.xij.nec.xvi.nec.xvij. Alij aũt ſic ēt ſi loqui nō pñt dũ ſignis ānuāt. Vñ ponit Bal.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec.exemplũ de q̊dā aduocato qui nō valens loqui interrogat⁹ ſi volebat ꝙ tot darent̄ p aīa ſua pauperibus aperiret librum in ſignum ipſe apperuit. τ ꝙ valet affirmat.

¶ Teſtamentoꝝ quot ſunt ſpēs.R̸.due. Vna dr̄ teſtm̄ nũcupatiuũ τ ſine ſcriptis.τ eſt illud in q̊ teſtatoris τ heredis τ legatarioꝝ noīa τ oīa q̄ in eo continent̄ corā teſtibuſ nuncupant̄ i.manifeſtant̄.τ dr̄ ſine ſcriptis.i.ſubſcriptiōe teſtiũ τ alijs ſolēnitatibus que requirunt̄ in teſtamēto in ſcriptis facto.de quo in.l.hac ɔſultiſſima.C.de teſtis. Et ēt q₂ ſine oī ſcriptura inde facta pōt qs teſtari nuncupatiue: dũmō coram teſtibus τ ɔditione legitimis nũcupet heredē τ ſuā explicet voluntatē.inſti.de teſta.§. fi. Ideo ſi qs nō hȝ notariũ: aduocet legitimũ numerũ teſtiũ:τ explicet nomen heredis τ al's inſtitutiōes τ legata τ roget eos vt ſint teſtes τ valebit. Aliud dr̄ teſtm̄ i ſcriptis.τ iſtud pōt facere qs qñ nō vult ꝙ teſtes vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionē. Vñ requirit multa de ſubſtantia.vt in.l iubemuſ.C.de teſta.τ.d.l.hac cōſultiſſima.τ niſi quis ſit bene doctus faciliter errabit in ipſo condendo. Ideo habeat aliquē doctorē p conſilio qui vult eũ facere. De quo q₂ nō eſt in vſu omitto vt dixi. Aduerte etiam ꝙ quis pōt relinquere.ſic dicendo corā notario τ teſtibus. Volo ꝙ heres meus faciat in oībus τ p oīa,put ɔtinet̄ in quadā mea cedula ſcripta manu mea que eſt apud talē religioſũ. τ valebit ſm Alex.de imo.in.l.ſtipulationũ.§. illud.ff.de ver.obli.τ Bar.in.l.ſi ita ſcripſero. ff.de condi.τ demon.τ Pau.de caſtro.in.d.§. illud.τ Bal.in.l.captatorias.in.q.v.C.d̄ teſta. mili. Jo.de imola.in.l.illa inſtitutio.ff.de here. inſti.τ in.c.cũ tibi.de teſta. Rō q₂ lȝ in teſtamēto nuncupatiuo debeant palam nuncupari q̄ ſiunt:vt a teſtibus exaudiant̄.l.heredes palaȝ in principio.ff.de teſta.τ in.l.iubemus.C.eo.q₂ paria ſunt implicite τ explicite exprimere.d.§ illud.τ.d.l.ſi ita ſcripſero. Ideo valet. Sed videat qui ſic vult ꝙ taliter lr̄a ſua cognoſcat̄ vt non ſit dubiũ de ea.q₂ aliter eſſet periculoſum

Sed nō valet inſtitutō heredis ſi diceret: Inſtituo heredē illū cuius nomen eſt in quadam mea cedula apud talē: ſm Bar. in. l. ſi ita ſcripſero. predicta.

4 Quot teſtes requirunt in teſtō. R. ꝙ. vij. legitimi. ⁊ ꝙ ſint rogati. vñ ſi teſtm̄ ſine ſcriptis habeat minus q̄3. vij. vel ſi ſunt. vij. non tñ rogati non valet. l. heredes palā. §. pe. ff. de teſta. Fallit hoc in teſtō ceci: vbi ſunt neceſſarij. viij. In teſtō ruſtici in rure facti vbi plures nō pñt inueniri ſufficiūt. v. In teſtō facto iter liberos ſimiliter ſufficiūt duo ſm Bal. in. l. hac conſultiſſima. C. qui te. fa. po. In teſtō facto in pñtia Imperatoris precibꝰ ſibi porrectis vt audiat ſufficit vnus. An aūt notarius cōputet ꝑ vno dicendū ꝙ ſic. ſed cautiꝰ eſt ꝙ pur ſint. vij. ſine eo. Inſti. de teſta. §. fi. de ꝓba. qm̄ ⁊ in. d. l. hac ꝯſultiſſima. ⁊. l. oīm C. de teſta. In teſtō milit in exercitu ſufficiūt duo teſtes. ⁊ in bello ꝓut volūt. l. milites. C. de mili. teſtō.

5 Sed nunqd in foro aīe valeat teſtm̄ factū coram duobus teſtibus ſolū. R. Pa. in. c. cū eſſet de teſta. t3 ꝙ ſic in diſpoſitis ad pias cauſas. ⁊ in h cōiter concor. doc. In alijs ad nō pias cāſ Pa. t3 ꝙ vltra duos teſtes requirit preſentia ſacerdotis parrochialis: vel loco eius duo alij teſtes: aliter nō valeat. Quidā tenent indiſtincte: ꝙ valeat corā duobus. Sed ego dico ꝙ ſi nō ſubeſt ſuſpitio fraudis valeat q2 ceſſat rō legis. ſi vo ſit ſuſpitio fraudis. dico requiri ſolēnitatē iuris ciuilis. ⁊ ad. c. cū eſſes. ⁊. c. relatū el. i. eo. ti. dico ꝙ habent locū in terris eccleſie. vt p3 ex eoꝝ ſubſcriptione.

6 Sed qui nō pñt eſſe teſtes in teſtis. R. ꝙ oēs qui ꝓ teſtibꝰ reprobant a iure. vt. ĩ. teſtis. Ite3 in teſtō ſpāliter nō pōt eſſe mulier. ff. de teſta. l. qui teſtō. §. mulier. Itē hermofroditus in q̄ preualent muliebria. l. querit. ff. de ſta. ho. Ite3 ille cui hoc eſt interdictū p ſtatutū vel a iudice Itē ſeruus. Itē ois qui h3 in ptāte heredē: ſic pater: auus: ⁊ ſilĩes. ꝓbant hec inſti. de te. §. teſtes. ⁊. §. ſeqnti. Itē qui nō eſt teſtamēti capax ſicut ſpurius teſtatoris: hereticus: dānatus ad metallū: ⁊ ſilĩes. Itē quos leges improboſ ⁊ inteſtabiles iubent eſſe. vt ſūt de crīe famoſo dānati ⁊ muliebria paſſi. ff. de teſti. l. ob carmen. Itē legatarius nō pōt eſſe niſi quo ad qōnem vertentē inter heredem ⁊ extraneū. inſti. de teſta. §. legatarius. ſed quo ad factū ſuū inter ſe ⁊ heredē non pōt.

7 Ex qbus cauſis teſtm̄ dr nullū. R. ꝙ loquēdo de teſtō nuncupatiuo ⁊ ſine ſcriptis ex qttuor. Primo ſi teſtator nō erat habilis ad teſtm̄. Secūdo ſi inſtituit heredē ñ capacē: vel nullū inſtituit heredē. Tertio ſi pterijt iā natū quē inſtituere vl exheredare debuit. Quarto ſi nō ſit legitimus numerus teſtium legitimorum ⁊ rogatorum.

8 Qñ teſtm̄ tenet: ſed tñ irritat ⁊ rumpit. R. ꝙ ex. vij. cauſis. Primo qñ teſtōr ñ ꝓuidit de poſthumo: qui poſt teſtm̄ ē natus: ſi tñ idē poſthumus moreret ante mortē teſtatoris teſtm̄ non rūpit quo ad effectū. idem dic de quaſi poſthumo: vt eſt arrogatus. vt ille qui tpe teſtamēti nō erat ſuus: ſed tpe mort ſic. Itē qñ cā3 exheredationis improbat heres ſuus: ⁊ p ſniam reſcindit. Itē ſi teſtator patiat capit diminutō3 niſi iterū fiat ciuis romanus vel ſui iuris. Itē p ſcdm teſtm̄ reuocatoriū primi. Itē ſi heres ñ adiuit hereditatē: vel añ aditā deceſſit: vel cōditio ſub qua inſtitutus fuit defecit: ⁊ ſilĩa. de quibus inſti. quibus modis teſta. infir. p totū.

9 Vtꝝ legata facta in teſtō nullo vel irritādo debeant. R. ꝙ ſi teſtm̄ eſt nullū ex preteritione iā nati. vel rūpit ex preteritione poſthumoꝝ: vel q̄ſi poſthumoꝝ. vel, reſcindit p ſniam ꝓpoſita querela de inofficioſo: vel ꝯ tabulas. ſic legata debent: l3 inſtitutio nō teneat. C. de liber preterit. aut. ex cā. Silr dic ſi teſtm̄ rūpit ex falſa cā: vtputa. A. inſtituit. B. ⁊ ſubſtituit eidē B. C. morit. B. teſtator. A. facit aliud teſtm̄ dicens: q2 heredes hre voluit: ⁊ hre nō poſſū tu. D. eſto heres. l3. M. C. rūpat q̄3tū ad iſtitutō3 tñ legata debent. Si vo teſtm̄ ſit nullu3: puta q2 inſtituit heredē nō capacē vel nullū. q2 non fuerunt teſtes debiti. tūc an debeant legata eſt differentia inter doc. ⁊ dic vt. ſ. heres. §. v.

10 Quid ſi teſtm̄ ſit cū clauſula in fine. ꝙ ſi nō valet iure teſtamēti: valeat iure codicilloꝝ ſaltē vel iure cuiuſcūq3 alteriꝰ vltīe volūtatis valere voluit ⁊ tenē. R. ꝙ ſi teſtm̄ patiat defectū vel iuris repugnātiā in his q̄ ſūt de ſubſtātia eius. nihil facit hec clauſula: niſi teſtet int liberos ſm cōem opi. Si vo patiat defectū ſolēnitatis debite ꝑmiſſe: ſic valebit iure codicillorū. C. de codicillis. l. fi. dūmō ſolēnitas ſufficiēs codicillo ſit appoſita. ſ. v. teſtes l3 ñ rogati. ⁊ ſic legata in eo relicta debent. inſti. de codicil. in prin. Et inſtitutio que in eo erat ſcripta l3 directa videat. tñ in caſū fideicōmiſſi cōuertit. l. ſceuola. ff. ad treb. ⁊ ideo ab inteſtato veniētes accipient hereditatē. ⁊ quaſi rogati videantur

reſtituere tenent̃ inſtituto ꝑ fideicõmiſſũ.ar.C
de fideicõmiſſis.l.eam quã frater tuus.

ii ¶ Vtrũ vltimũ teſtm̃ ſemꝑ valeat.℞.ſm glo.
in.c.licet.de conſti.li.vi.ꝙ ſic. allegat capitulũ
vltima voluntas.xiij.q.ij.ff.de le.i.l. ſi mihi.ẽt
ſi de primo nõ faciat mentionẽ.Fallit in duo/
bus caſibus.primus ĩ teſtõ facta inter liberos
C.de teſta.aut̃.hoc inter liberos.Scõus cũ ipẽ
teſtõr ſibi legẽ indixit.vʒ ſi fecero aliud teſtm̃
nõ valeat:niſi de alio fecero mentionẽ.tunc oʒ
faciat mentionẽ.aliter nõ valeret vltimũ.ff.de
le.iij.l.ſi quis.Itẽ ſi ſcõm teſtm̃ ſit ſub ꝯditõe
q̃ ẽ de preterito vel pñti: puta inſtituo heredẽ
titiũ:ſi ſempronius ẽ vel fuit conſul.tũc ſi cõdi
tio fuit vel eſt vera rumpit̃ primũ.Si ṽo nõ
eſt vera nõ rũpit̃.Si ṽo teſtm̃ ſit ſub ꝯditiõe
futura:tũc ſi ꝯditio ẽ poſſibilis ẽt ſi nõ aduenĩ
at rũpit primũ teſtm̃.Sil'r ſi ꝯditio ſit impoſſi
bilis habet̃ ꝓ nõ adiecta:⁊ rũpit primũ teſtm̃.
vt hẽs in.l.cũ in ſcõo teſtõ.ff. de iniuſto ru.te.

i2 ¶ Que pena nõ implentis volũtatẽ defuncti.
℞.ꝙ aut ẽ heres extneus.⁊ ſic ꝑdit totã heredi
tatẽ de voto.c.licet.xi.q.i.ſilueſter. de teſta.c. ſi
heredes.Si ṽo heres ẽ filius:tũc ſi hereditas
eſt diuiſibilis amittet ſolũ reſeruata ſibi legiti
ma.C.de fideicõmiſ.aut̃.hoc amplius.Si ãt ẽ
indiuiſibilis:puta q̃ ducatus: regnũ ⁊ hmõi.
ſic totã ꝑdet.d.c.licet.in fi.⁊ h̃ intelligo in di/
ſpoſitis in teſtõ q̃ ipſo iure hñt auctoritatẽ vt
ſunt legata ⁊ ſubſtitutiones ⁊ hmõi. In alijs
aũt neceſſario heres ſeruare nõ tenet̃.vt ſi pre
cipiat filijs ꝙ ſtent ſimul vſqʒ ad tale tp̃s: vel
ꝙ nubat tali:vel nõ nubat tali ⁊ hmõi.Sed ſi
teſtõr vult ĩ hmõi hẽdẽ obligar̃ efficacit̃ addij/
ciat penã hẽdẽ dãnãdo in legato ꝑſtando cã
pene:puta petre heres meꝰ dato.C.titio:ſi ta
le qd nõ feceris ⁊c̃.q̃ ſic tenebit tale legatũ.dũ
mõ qđ precipit̃ nõ ſit ĩpoſſibile:vel turpe:vl' ꝯ̃
leges.Inſti.de lega.§.pene quoqʒ.

i3 ¶ Cuius expẽſis ſeruus fugitiuꝰ legatus ſit q̃/
rendus.℞.Pa.in.c.indicante.de teſta. glo. in
l.cũ ſeruꝰ.ff.de le.i.diſtinguit q̃ttuor tp̃a. Pri
mũ teſti.⁊ ſi tũc erat in fuga.ſic expenſis here/
dis intellige ſi longe abſens erat:ſic ⁊ de alia re
legata dicimus.vt in.l.cũ res.ff.de le.i.ſecus ſi
ꝓpe.Scõm tp̃s poſt teſtm̃ ⁊ añ mortẽ teſtato
ris.⁊ ſi tũc fugit expẽſis legatarij.Tertiũ poſt
mortẽ teſtatoris ⁊ añ aditaʒ hereditatem. ⁊ ſi
tũc fugit culpa heredis.ſic tenet̃ ad extimatiõʒ
heres:ſi ſine culpa nõ tenet̃:niſi ꝑueniat ad ciꝰ
manus. Et idẽ dic in.iiij. tp̃e.ſ.poſt aditã hẽ/
ditatẽ.Rõ q̃ ſic̃ heres liberat̃ interitu rei reli
cte.intellige qñ res debet̃ in ſpecie nõ in genẽ
vel in quantitate.l.ꝙ te mihi.ff.ſi cer.pe.ſic ⁊ ĩ
fuga ſerui ſine ſua culpa liberat̃. Sed in ꝑmo
caſu videt̃ teſtator ſic voluiſſe.

¶ De detractione falcidie trebelianice ⁊ legiti i4
me.vide.ſ̃.legitima.⁊ ſic diuide hereditatẽ in
xij.vncias.⁊ q doʒ hr̃e legitimã accipiet q̃ttuor
vncias primo.Si poſtea doʒ reſtituere alteri he
reditatẽ detrahet quartã partẽ.ſ.duas vncias
⁊ ſic medietatẽ reſtituet:vel quartã falcidiã.⁊
quõ ceſſat.vide.ſ̃.Legitima.

¶ Vtrũ inſtitutꝰ heres in certa re poſſit detra i5
here trebelianicã. ℞.q̃ nõ.ſed ſolũ heres vni/
uerſalis:ita conſuluit Bal.per.l.primaʒ.ff. ad
le.fal.⁊ recitat Pa.i.c.raynutiꝰ.đ teſta. ⁊ intel
ligit heredẽ vniuerſalẽ nõ ſolũ qui inſtituit̃ in
ſolidũ:ſed ẽt ille q inſtituit̃ in certa quota here
ditatis.ſicut videmus de falcidia que detrahi
põt ꝑ heredẽ ꝯſtitutũ in dimidia portione he/
reditatis.vt ꝓbat̃ in.c.raynaldꝰ.extra codẽ.

¶ De executoribus teſtõꝝ.vide executor. i6

¶ In q̃ differt teſtm̃ a codicillo. ℞.ꝙ in.viij. i7
Primo q̃ in codicillis nõ põt fieri recta inſti
tutio:ſed tm̃ fideicõmiſſoria.ſecus in teſtõ.Se
cundo ꝙ ꝑ codicillũ nõ admittit̃ hereditas he
redi inſtituto ꝑ teſtm̃ niſi in vno caſu.qñ in co
dicillo dicit heredẽ inſtitutũ nõ mereri volũta
tem ſuã.q̃ tũc tanq̃ʒ indigno aufert̃ hereditaſ
ſiue ſit ſolus heres:ſiue ſit vnꝰ de pluribꝰ. Idẽ
dico de oĩbus: ſi ſic dicat oẽs nõ mereri.l. diui
ſeuerus.⁊ Antonius.ff.de adi.lega. In reliqs
ṽo fideicõmiſſis vel legatis in teſtõ bene po/
teſt per codicillũ adimere.inſti.de adop.lega.
per totum. Tertio ꝙ exheredatio non poteſt
fieri per codicillũ.inſti. de codicill.§. codicill.
Quarto heredi pure conſtituto in teſtõ non
põt ꝯditio adijci in codicillo que obſit ſibi in/
ſtituta de codillis.§.⁊ directo.Quinto q̃ here
di inſtituto in teſtamento non poteſt fieri ſub/
ſtitutio directa in codicillo: lʒ facta trahat̃ ad
fideicõmiſſoriã.q̃ videt̃ teſtator rogare inſti/
tutum vt hereditatem reſtituat illi quẽ in co/
dicillo ſubſtituit ei.l.ſceuola.ff.ad treb. Sexto
q̃ in codicillo ſufficiunt.v.teſtes etiam nõ ro/
gati.C.de codi.l.vlti.Fallit hoc in codicillo ce/
ci.de quo.ſ̃.§.i.ſed in teſtõ.vij.rogati.⁊ in co/
dicillo teſtis põt eſſe mulier.ſed nõ in teſtõ.l.q
teſtõ.§.mulier in teſtõ.ff.de te.Septio q̃ põt
qs decedẽ pluribꝰ codicillis relict' validis:niſi
ſibi ꝯdicãt.ff.de iure codi.l.diui ſeuerꝰ.ſed nõ

pluribus teſtis. Octauo q2 ſi quis dū eſſet filiuſfamilias fideicōmiſſū i codicillis reliquerit τ poſtea paterfamilias deceſſerit eadē voluntate durante valebunt codicilli. Hoc aūt eſſe ñ poterit in teſtō. ff. de. le. iij. l. i. §. ſi filiuſfa. Ex qbus p3 ꝙ codicillus eſt quedā ſine inſtitutione diſpoſitio vltime volūtatis. q2 ſicut teſtm̄: ita codicillus morte ꝯfirmat̄. C. de cadu. tol. l. vnica.

18 ¶ Vtrū heredis inſtitutio poſſit cōmitti in alteri⁹ voluntate expreſſe. R. ꝙ nō. imo o3 ꝙ ore ꝓprio nomen heredis exprimat: vel ꝑ ꝓpriā ſcripturā. l. hac cōſultiſſima. τ. l. iubem⁹. C. eo. imo tenuit Jo. an. in addi. ad ſpe. eo. ti. p⁹ albertū papienſē. Qđ ſi quis ad interrogationē alterius: puta dicentis. vis talē inſtituere heredē. R. ſic nō valere teſtm̄. q̄3uis glo. in. d. l. iubem⁹ teneat ꝯtrium. tenet̄ tñ in. c. cū tibi. eo. ti. ꝙ de equitate canonica valeret. Limitant hoc diſtiguendo. Bar. Inno. τ Ho. in. c. cū tibi. eo. ti. ꝙ aut cōmittit̄ in voluntate heredis. ſ. an voluerit eſſe heres: vel ne. τ ſic valet. l. verba hec. ff. đ condi. inſti. Aut cōmittitur in volūtate alteri⁹ ab herede expreſſe: vtputa inſtituo heredē quē titius voluerit. τ ſic nō valet. ff. de here. inſti. l. ſi quis ſemproniū. τ. l. captatorias. Si tñ quis ita diceret. cōmitto oīa bona mea arbitrio titij vel diſpoſitioni titij valet. τ titius tenet̄ diſtribuere ad pias cauſas. In quibus habemus regulā iuris humani gentiū τ diuini: que eſt ꝙ pre oībus diſpenſetur in religionē diuinā. vt peccata elemoſynis redimant̄. τ ſic diſpenſando nō pōt velle aliud q̄3 voluntas teſtatoris. Sed ſi diſpenſaret in prophanis: cū nullā habeat regulā poſſet alio mō diſpenſare q̄3 ſit voluntas teſtatoris. τ h' ſequit̄ Bar. in. l. i. C. đ ſa. ſan. ec. τ Pa. in. d. c. cum tibi.

19 ¶ Quid ſi tacite inſtitutio heredis cōmittatur alterius diſpoſitioni. R. ꝙ valet. l. ille inſtitutōnes. ff. de here. inſti. τ. l. nōnūq̄3. ff. de cōditio τ demōſtra. τ eodē mō legatū, tacite pōt cōmitti volūtati alterius. ff. de le. ij. l. i. ſed ñ expſſe. ff. de le. i. l. captatorie. τ dr̄ tacite alterius volūtati cōmittē ſic. Inſtituo te heredē: vel lego hoc tibi ſi titius capitoliū aſcenderit. expreſſe vo qñ dicit. Inſtituo illū heredē quē titius voluerit. vel lego tale qđ cui ſempronio placuerit.

20 ¶ Vtrū inſtitutio poſſit fieri incerte perſone vtputa. Inſtituo heredes meos pauperes xp̄i R. glo. in. d. c. cū tibi ꝙ ſic. τ ſm Bar. in. l. captatorias. C. de teſta. mili. ēt ſi adderet. eligendos ꝑ priorē talē τ hmōi. τ dicit ꝙ dicta. l. loquitur qñ ius inſtitutionis confert̄ in voluntatē alterius. Sed nō qñ electō perſone ſolū. vt in caſu noſtro. τ ideo nō eſt cōtraria.

¶ Vtrū inſtitutio heredis poſſit fieri ſub conditione. R. ꝙ ſic. dūmō nō inſtituat̄ ad tp̄s certum: vtputa vſq3 ad paſcha: vel ad tres annos q2 nō valet talis conditio τ vitiat̄ nō tñ vitiat vt inſti. de here. inſtituē. §. heres. ſed ad incertū pōt: vtputa donec vixerit. vel talem inſtituo poſtq̄3 abſolutus fuerit ab excōicatione. ff. de here. inſtituē. l. in tp̄s. Fallit i milite qui poteſt inſtituere ēt ad tp̄s certū. l. miles ita. ff. de mili. teſta. Hic aduerte ꝙ iſtitut⁹ heres ad diē certū alio herede nō dato ſemp erit heres. vt in. l. hereditas ex die. ff. de here. inſti. Et idem dic qñ inſtituitur ad diem incertū. q2 nemo ꝓ parte poteſt decedere teſtatus: τ ꝓ parte inteſtatus. l. ius noſtrū. ff. de re. iur. Hoc tenet Jo. de imo. τ Bal. τ Ange. in. d. l. hereditas. Ideo ſi quis inſtitueret̄ heres donec vixerit: alio non dato herede erit ꝑpetu⁹. Hoc firmat Bal. τ Salic. in. l. extraneū. C. de here. inſti. τ Pau. đ ca. in. l. certi. C. de teſta. mili. τ l3 Bar. in. d. l. hereditas teneat ꝙ ſi teſtator aperte voluerit vt nō eſſet heres niſi i vita: vel vſq3 ad talē die3 ꝙ nō erit ꝑpetuus: tñ cōiter doc. tenent ꝯ cū. vt Dy. in. l. ſi quis ita heres inſtituat̄ excepto fundo. ff. de here. inſti. Bal. τ Ange. in. d. l. hereditas. τ eſt verius q2 teſtator nō pōt ius accreſcendi ꝓhibere: nec reſpectu rei: nec reſpectu tp̄is. q2 cā teſtati trahit ad ſe cām inteſtati. q2 dignior. d. l. hereditas. facit. l. ſi miles vnū ex fundo. ff. de teſta. mili. τ ꝓbatur in. d. l. ſi quis. In legatis tñ bene pōt ꝓhibere ius accreſcendi. τ ita loquit̄ l. dn̄s. ff. de vſufru. Secus in hereditatibus. vt in. d. l. ſi quis. vbi inſtitutus excepto in fundo detracta mentione de fundo habebit tota3 hereditatem. Nam teſtator nō pōt facere ꝙ iura nō valeant in ſuo teſtamento. vt in aut. vt cu3 de appel. cogno. §. cete℞. Poſſet tñ dici ꝙ i cōſcientia opi. Bar. eſt vera in eo q erat ſimplex τ hec ignorabat. Secus in eo qui hanc diſpoſitionē iuris ſciebat. q2 videt̄ voluiſſe qđ ius volebat. Itē dic ꝙ poteſt inſtitui ſub conditione. dūmodo ꝯditio ſit poſſibiliſ τ honeſta excepto filio qui nō pōt inſtitui ſub oī ꝯditiōe: ſed ſub illa que eſt in ptāte inſtituentis. vt in. l. ſuus q3 in prin. ff. de here. inſti. Nā nō pōt filius grauari in debito bono℞ ſubſidio. C. de inoffi. te. l. qm̄ in prioribus. 21

¶ Vtrū poſſit fieri inſtitutio heredis in certa 22

parte.R.q ſic.ſed ſi alius inſtituit heres ĩ vni/
uerſo erit talis potius legatarius q̃ʒ heres.l.q̃
tiens.C.de here.inſti.§.heres.poſſũt tñ plures
inſtitui equis portionibus.inſti.de here. inſti.
§.ſi plures inſtituanẽ ⁊ p capita:⁊ partim per
ſtirpes.vt in.d.§.ſi plures.nõ hic q inſtitutis
pluribus heredibus diſtributio fideicommiſ/
ſoꝝ in caſu in quo accreſcit heredibus nõ fiet
ẽm diſtributiõʒ rerũ ĩ q̃s erãt inſtituti:ſed ẽm
partẽ inſtitutoꝝ equaliter:niſi volũtaſ defũcti
manifeſte ỏdicat.vt.l.q̃tiẽs.§. ſi duo.ff. de hẽ.
inſtituen.⁊.l.nunq̃ʒ.⁊.l.quotiens.ff. ad trebel.

23 ¶ Quot modis fit inſtitutio heredis.R.duob⁹
modis.ſ.directe ⁊ oblique. Directa inſtitutio
nõ poteſt fieri niſi in teſtõ.⁊ ẽ q̃n verbis rectiſ
ſiue obliquis recto iure inſtituiẽ heres ad queʒ
vult teſtator hereditatẽ ſuam:ſiue illud in quo
inſtituit puenire ⁊ illud cape nullo mediante.
Obliqua xo inſtitutio ſiue fideicõmiſſaria he
reditas relinq põt teſtõ ⁊ codicillo. ⁊ fit cũ ro/
gaẽ in codicillo heres inſtitutus in teſtõ:vl' he
res ab inteſtato veniens vt hereditatem reſti/
tuat,alteri. Js eni cui reſtituiẽ hereditas erit
heres p fideicõmiſſũ. Jnſti.de codicil.§.pe. et
de,fideicõ.here.§.pe.

24 ¶ Quot ſũt differentie heredũ.R.q tres.nam
quidã ſũt neceſſarij tñ.ſicut ſi ſeruus inſtituaẽ
heres a dño ſuo.⁊ dẽ neceſſarius q: velit nolit
teneẽ hereditatẽ ẽt ſuſpectã adire:ſi mõ cũ he/
reditatẽ ỏſequaẽ ſimul libertateʒ ex teſtõ dñi ⁊
tpe mortis erat in ptãte dñi.Alij ſunt ſui ⁊ ne
ceſſarij.⁊ iſti ſunt,liberi qui ſunt in ptãte teſta
toris tpe mortis.vt filiuſfamilias ⁊ deſcenden
tes ex maſculis filijſ.Deſcendentes eni a filia/
bus ſunt in ptãte pr̃is eoꝝ vl' aui paterni. Sʒ
eſt differentia q: viuente filio meo me⁹ nepos
nõ erit mihi ſuus heres.ſed bene mortuo filio
meo.q: nihil eſt mediũ quo impediaẽ. ⁊ ſic de
ceteriſ.Et dicũẽ ſui q: domeſtici.⁊ q: viuo pr̃e
q̃dãmõ extimãẽ dñi.Neceſſarij xo q: de iure
ciuili cogebanẽ fieri inuiti heredes.ſed de iure
pretorio pmittiẽ eis ab hereditate abſtinere ſi
velint.Alij ſunt extranei heredes:vt ſũt oẽs q
nõ ſũt ſub ptãte teſtatoris nec ſubiecti iuri ci⁹
ſic ſũt filij emãcipati.filij ẽt a mr̃e inſtituti. q:
femie nõ hñt filios in ptãte.Probanẽ hec oĩa
inſti.de here.quali.in prin.Jtẽ heres ali⁹ teſta
mentari⁹:vt ille q ẽ in teſtõ ſcript⁹.Ali⁹ ẽ ſub/
ſtitut⁹.ſ.q alij ſubſtituiẽ heredi.Alius fideicõ/
miſſarius:cui ex fideicõmiſſo eſt hereditas re/
ſtituta.Alius legitimus vt iſte qui ipſo iure ⁊

ſine teſtõ defuncto ſuccedit.

¶ Vtrũ ex preteritione legitimi heredis teſtm̃ 25
reddaẽ nullũ.R.q ſic.ſi ſunt de illis ad q̃s ſtri/
cto iure legitima ſpect:t hereditas. ⁊ niſi rite
exheredenẽ.⁊ qui ſũt tales.Aduerte q ſũt tres
linee ỏſanguineoꝝ.ſ.aſcendentiũ: deſcendẽtiũ
⁊ collateraliũ.Teſtator aũt q̃ʒdiu hʒ aliquẽ de
deſcendentibus teneẽ illũ heredẽ inſtituere:vl'
exheredare ſi ẽ cã.⁊ ſi talẽ inſtituit:ſiue ſit fili⁹
vel nepos mortuo filio:vel pnepos ⁊c̃.ñ teneẽ
de aliquo aſcendentiũ mentionẽ facere q: de/
ſcendentes in infinitũ preferunẽ.inſti de here.
que ab inteſta.in prin.deficientibus deſcendẽ
tibus vel exheredatis teneẽ ſuos aſcendentes
inſtituere vel exheredare.ſi quos hʒ.l.quotiẽs
C.ad ſena.conſ.orfici. Collaterales ãt nunq̃ʒ te
neẽ inſtituere vel exheredare:ſed deficientib⁹
deſcendentib⁹ vel aſcendentib⁹ legitimis. Jn/
tellige nõ de illegitimis põt quos vult inſtitu
ere heredes. ſiue attinentes:ſiue nõ attinẽtes
nulla facta mentione de collateralib⁹.verũ ẽ q
fr̃ rumpit teſtm̃ fratris q̃n inſtituit turpẽ pſo
nã.ſ.infamẽ.⁊ intellige de fratre cõſanguineo
⁊ vterino vel conſanguineo tm̃:nõ de vterino
tm̃.C.de inoffi.teſta.l.fr̃es vterini.niſi in iſto
caſu de aliqua re eũ inſtituerit: vel niſi crimen
ingratitudinis in fratreʒ cõmiſiſſet .vt in auẽ.
de nup.§.ingratitudinis.

¶ Sed nunqd teſtm̃ clerici vel ingredientis re 26
ligionẽ erit irritũ ex preteritiõe legitimi here/
dis.R.q nõ.p verbũ libere poſitũ in.c.q: nos.
ex eo.ti.ẽt q: ſunt milites.ſicut no.glo. in.l.pe.
de teſta.mili.⁊ iõ ſicut nõ rũpiẽ teſtm̃ militis
ex preteritiõe legitimarũ pſonaꝝ:ſic nec iſtoꝝ
hoc aperte ſentit Bar.in auẽ. ſi qua mulier.C.
de ſa.ſan.ec.de ingrediente religionẽ.⁊ Pa.in
d.c.q: nos.de ambobus.⁊ vide Fede. de ſenis
ỏſilio.lv.⁊ ſic põt intelligi auẽ.pres br̃os.C. de
epi.⁊ cle. Jtem volens intrare religionem po/
teſt ſine legitimo numero teſtium teſtari :⁊ p
parte decedere teſtatus: et pro parte inteſtatus
ſicut miles põt p tex.auẽ.de mona.§.id quoq̃ʒ
iuncta.l.i.ff.de mili.teſta.facit.c. qui vere.xvi.
q.i.tñ petere poterũt legitimã legitimi preteri
ti vigore auẽ.ſi qua mulier.C.de ſa.ſan.ec.

¶ Sed pone q quis hʒ filios ⁊ filias teneẽ ne 27
oẽs inſtituere.R.q ſic.oẽs legitimos:vel exhe
redare ſi quẽ nõ vult ⁊ ſubeſt cã inſti.de exhe/
re.libe.in prin.ẽt filias dotatas.ſed ẽʒ aliquos
ſufficit inſtituere in dote. Alij vt Aço.dicũt q
oʒ inſtituanẽ in aliquo modico preter dotẽ. ⁊

eſt tutius ꝛ etiam pꝛofeſſos in religionem.C.
de epi.ꝛ cle.l.fi.§.hoc etiam cognitum. Et idē
dic in nepotibus quando filij pꝛemoꝛtui ſunt
inſti.de here.que ab inteſta.defe.§.ita demum
ꝛ ēt in poſthumis.C. de poſtu.hē.inſti.l.quod
certatum eſt.quis dicatur poſthumus. vide
Poſthumus.
28 ¶ In quota parte tenetur inſtituere tales. R.
in quota voluerit:ꝗ̃tūcūqꝫ minima. lꝫ poſtea
talis aget ad ſupplementū legitime:tñ teſtm̄ ñ
rumpet:ꝛ dūmō ſit inſtitutus heres non lega
tarius:puta qꝛ dicat.inſtituto talē meū heredē
in tali.qꝛ ſi diceret lego filio meo talem domū
nō valeret:qꝛ eſſet pꝛeteritus.l.quotiens.C.de
here.inſti.
29 ¶ Vtrū legitima poſſit tolli in totū vel in ptē
per ſtatuta vel conſuetudinem. vide.ſ̄. Legi/
tima.§.i.
30 ¶ Sed nūqd legitima cōputabunt oia que ꝑ
uenerūt filio.dic vt.ſ̄.Legitima.§.xv.
31 ¶ Vtrū filius inſtitutus heres poſſit repudia/
re hereditatem retenta legitima.R. Pa.in.d.
c.Raynutius.ꝙ nō.ꝛ hoc tenet Bar.i.l.gerit
ꝓ herede.ff.de acquir.here. ꝛ Bal.in.l. vnica.
C.qñ nō petentiū partes.ꝛ eadem rōne dic de
parte.ſ.decedente ab inteſtato.qꝛ non pōt pꝛo
parte agnoſcere hereditatē ꝛ ꝓ parte repudia
re.ar.l.i.§.ſi ex fundo.ff.de here.inſti.
32 ¶ Vtrū ſit aliquis caſus in quo poſthumus ꝑ̄
teritus nō rumpat teſtm̄.R.ꝙ ſic.ſ.in teſtō ma
tris que decedit in puerperio:ſed ſuccedet cuꝫ
alijs fratribus vel nepotibus equaliter.Si tñ
mr̄ inſtituiſſet extraneū aget de inoffō.teſtō.ꝛ
rūpet.C.de inoffi.te.l.ſi mater.
33 ¶ De cautela illius qui vult facere teſtm̄ ꝛ diſ
ponere ſua in pias cauſas nec audet:ſed timet
de potentia aliquoꝝ.vide pactū.§.xiiij.

Teſtes antiquit⁹ ſupſtites voca
bant.eo ꝙ.ſ̄.cāꝝ ſtatum
ꝓferebāt.nūc parte nois ablata teſtes
vocant.de ver.ſigni.c.foꝛus.§.teſtes.
1 ¶ Quis pōt eſſe teſtis.R.ꝙ quilibet q nō ꝓhi
hibet:cū edictum de teſtibus ſit ꝓhibitoꝛium:
ſicut ꝛ de pꝛocuratoꝛibus.ff.de ꝓcura.l.mutus
de ſpon.cum apud.
2 ¶ Que reqrunt in teſtib⁹.R.ꝙ.vij.ꝯditiōes.§.
ꝯditio:ſexus:etas:diſcretio:fama:foꝛtūa:fides
Pꝛia ꝯditio vt nō ſit ſeru⁹.qꝛ talis ſepe metu
dñantis ſuppꝛimit veritatē.d.c.foꝛus.C.de te/
ſti.l.qm̄.lib.ꝛ.iiij.q.iij.§. Itē in criminalibus.
3 ¶ Vtrū monachus ꝛ frater minoꝛ poſſit eſſe
teſtis.R.ꝙ ſic.ar.l.ſi.ff.de teſti.ꝛ ar.i aut.ꝺ mo.
§.cogitandū.nō.Spe.in ti.de teſti.Facit rō ꝑ̄
dicta cū nō inueniat ꝓhibitū. ꝛ lꝫ ſint moꝛtui
mundo.non tñ per oia.no. Pa.in.c.cū nunci⁹
eo.ti. Hoc limita verum coꝛam iudice ſeculari
de licentia ſui ſuperioꝛis. aliter non. vt tenet
Spe.ibidem.ꝛ Io.an.in addi.ibidem.ꝛ Albri.
in.R.C.de teſtibus. facit.c. monachi. el.ij.xvi.
q.i.ꝛ.c.placuit.ij.q.vij.
¶ Sed nunquid ſi teſtificat ſine licentia.R.ſm̄ 4
Pa.in.d.c.cū nuncius. ꝙ nihilominus valet.
Idē dicit Ange in.§.ſi vo libertus.in aut. de
teſti. Vbi declarando.§.cogitandum in aut.de
monachis.dic ꝙ ſi cleric⁹ vel religioſus depo
nit vi coꝛā iudice ſeculari ſine mandato ſupꝛio
ris nō valet.ſecus ſi volens.alle.c.teſtimoniū
xij.q ij.ꝛ no.in.d.c.i.Contrariū.ſ.ꝙ nō valeat
tꝫ Io.an.in.d.c.i.ꝛ eſt verius.
¶ Secundo ſexus.vt nō ſit mlier.qꝛ lꝫ de iure 5
ciuili admittat in ciuilibus ꝛ criminalibus.xv.
q.iij.c.ex eo.ff.de teſta.l.qui teſtō.§.mulier.in/
ſti.de teſta.§.teſtes. niſi in teſtamentis tm̄. vt
in pꝛefatis.§. ſed in codicillis ꝛ alijs vltimis
voluntatibus ſic ſm̄ Accur.d.§. mulier. tamē
de iure canonico:qꝛ variū ꝛ mutabile ſemp fe/
mina ꝓducit.d.c.foꝛus.C.de inoffi.teſta.l.filia
non admittitur in criminalibus criminaliter.
xv.iij.q.v.mulierē niſi in criminibus exceptis
ſ.ſimonia.c.tanta.de ſimonia. Et ſic intellige.
d.c.foꝛus. In ciuilibus aūt ꝛ ſpūalibus ꝛ qui
buſcūqꝫ alijs. ꝛ ēt vbi de crimine agit ciuilit
vt in denunciatione.aut ēt in inquiſitione:niſi
vbi inuenit ꝓhibitū expꝛeſſe. vt i teſtō admit/
tit.no. Io.an.in additōne ad Spe.eo.ti.Facit
c.qm̄.ꝛ.c.tam lr̄is.de teſtibus.ꝛ quō nō dꝫ tra
hi ad iudiciū ꝓ teſtimonio. ſed ad eas mitti
dr̄ in.c.mulieres.de iudi.li.vi.
¶ Tertio etas.vt nō ſit impubes.ſed pubes in 6
cauſa ciuili. In criminali vo requirit etas.xx.
annoꝛum.ff.eo.l. inuiti.la.ij. ꝛ.l.in teſtimoniū
iiij.q.iij.teſtes
¶ Sed nunqd poterit pubes teſtificari de his 7
que vidit in impubertate.R.ꝙ ſi erat doli ca/
pax qñ vidit poterit.ar.inſti.de inuti.ſtipu.§.
pupillus.ff.de nego.ge.l.in negocijs.al's nō. ħ
no.xxxvij.di.relatum.
¶ Quarto diſcretio.vt non ſit furioſus.iij.q. 8
vij.§.tua.ꝛ hoc niſi habeat lucida interualla.
ar.c.dilectus.de ſpō.xxxij.q.vij.neqꝫ furioſus
vij.q.i.ꝗ̃uis.
¶ Quinto fama.vt.ſ.nō ſit infamis. nō enim 9

iuſticia põt hře cũ hoie ſcelerato cõmertiũ.d.
c.forus.§.fi.ꝛ in.c.teſtimoniũ.in glo.eo.ti.
10 ¶ Sexto fortuna.nã diuiti magis credit.ff.de
teſti.l.iij.C.ad.l.fal.aut.ſed teſtator.Ideo pau/
per repellit ſi eſt talis ꝯditionis ꝙ pecunia cor
rumpi poſſit:alˀs non.ar.inſti.de ſuſpe.tuto.§.
vlti.eq̃lis in opione.ſꝑ diues ꝓponit qꝛ potẽ/
tioribus pares eſſe nõ poſſumus.ff.de ali.iudi/
ci.mu.l.iij.
11 ¶ Septimo fides:qꝛ nullus infidelis ꝯ̃ fidelẽ
admittit.ij.q.vij.nõ põt.ff.de teſti.l.ij.nec he/
reticus.de here.excõicamus.Addunt alia.v.q̃
aliq̃n repellunt.
12 ¶ Octauo ꝯſanguinitas. vñ.l.teſtis.ff.eo. dr̃
teſtis idoneus pr̃ filio:aut filius prĩ nõ ẽ.ꝛ.iiij
q.iij.§.itẽ teſtis.Qd̃ limita verũ vbi nõ agit d̃
correctione vel ꝓhibitione pcti:vel de illumia
tione fidei.qꝛ in iſtis vbi affectio carnalis cõit
nihil operat valet:ſicut teſtimoniũ xp̃i de pr̃e.
Et no.Pa.in.c.in oi.extra eo.ti.
13 ¶ Quid i mr̃imonijs. nunqd pr̃ vel mr̃ poſſit
eſſe teſtis.R. Pa.i.c.videt nobis.q ma.accu.
po.ꝯcludẽdo ſʒ Ho.ꝙ ſi ſpõſus ẽ ditior ꝛ no/
bilior nõ credit eis.Si vo eſt eq̃lis ſeu inferi
or ſic admittit:niſi appareat ex aliq̃ cã filiã af
fectare matrimoniũ.Tu vo dic ꝙ iudex atten
det ſi ſponſa vel ſponſus eſt reportaturus cõ/
modũ vel incõmodũ honorẽ vel vituperiũ ſic
admittet vel nõ admittet.ar.l.iij.ff.eo. ꝛ bona
glo.in.c.ex litteris.extra eo.ti.
14 ¶ Nono familia:nã quos teſtes actor ꝓducit
de familia ſua nõ admittuntur.l. pe.ff.eo. nec
familiaris.C.de hi.qui ad ecc.confu.l.fi.§.ſanc
iij.q.v.c.i.
15 ¶ Sed nunqd illi de collegio admittunt ſuper
facto vel nõ facto a collegio ipſo.R. Pa.in.c.
iij.loco.de ꝓba.ꝙ ſic.qñ eſt tale ꝙ ꝑ alios ꝓba
ri nõ põt.tex.eſt in.c.veniens.extra eo.ti. ſicut
ꝛ pr̃ teſtis eſt ſuꝑ etate ꝛ gener ꝓ filio qui fi.
ſint le.tranſmiſſe.ff. de proba.l.etiam matris
ꝛ in teſtõ.de peculio caſtrenſi.l. qui teſtõ.§.i.
ff.de teſta.
16 ¶ Vtrũ cum monaſteriũ repetit ꝓfeſſũ poſſint
illi de ꝯuentu adduci ꝓ teſtibus ſuꝑ ꝓfeſſione
facta ab illo qui repetit.R. Pa.in.c.nuꝑ.eo.t.
ꝙ ſic.qꝛ cã nõ eſt ſingulis:ſed monaſterij. ꝛ ſic
nõ dicunt teſtificari in cã ꝓpria.Vñ ẽt prela/
tus fratrũ minorũ põt eſſe in iudicio repetẽdo
fratrẽ ſui ordinis:ꝛ multo magis alij prelati.
Idem dic de clericis in cã eccľie ſue.ꝛ de ſingu
larib⁹ in cã vniuerſitatˀ. qꝛ nõ eſt cã ſingulorũ
xij.q.ij.qui manumittit.Limita niſi tales pro
monaſterio vľ vniuerſitate fuerint actores vľ
reſponſales.vt in.c.inſuꝑ.eo.ti.
¶ Decimo inimicus ꝛ multos alios repellere 17
põt iudex ſeu admittere.qꝛ niſi in caſibus exp̃ſ
ſis a iure dicendũ eſt iudici.tu magis ſcire po/
tes quis admitti debeat vľ repelli.ff.eo.l.iij.§.
i.ſ.ex circũſtãtijs ꝛ alijs affectiõib⁹ ꝑticľarib⁹.
¶ Vndecio laic⁹ ꝯ̃ clericũ in cã criali cũ crimi/ 18
naliter ꝓcedit nõ admittit.ij.q.vij.c.ipſi.
¶ Duodecio ſocius cris nõ põt eẽ teſtis.lxxix. 19
di.ſi quis in glo.Fallit in crie leſe maieſtatis ꝛ
ſimonie.vt in.d.glo.ꝛ hereſis.
¶ Vtrũ in cã ꝓpria quis poſſit eſſe teſtis.R.ꝙ 20
nõ.põt negari quin aliq̃n quis teſtificet in cã
ꝓpria:attentis circunſtantijs ꝑſonarũ ꝛ cauſe
vt in.c.fi.de iureiur.ꝛ in.c.fi.eo.ti.li.vi. ꝛ exp̃ſ/
ſius in.c.ex rõne.de ꝓcu. Facit qd̃ no.Bar.in
l.admonendi.ff.de iureiur.qui vult ꝙ qñ actor
ſcit plene veritatem:vtputa de mutuo a ſe fa/
cto ꝛ eſt perſona honeſta:ſi hʒ ꝓ ſe vnũ teſtẽ
bonũ deferet ei iuramentũ ꝛ facit ꝓbationem
perfectam.
¶ Aduerte ꝙ tria detrahunt fidei teſtis ſi va 21
riat:ſi vacillat:ſi negatiuã ꝓbare ꝯtendit.c.cũ
in eccľia.de cã poſſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ ibi Pa.diffuſe.
¶ Quot teſtes in qualibet cã ſufficiãt.R.in te 22
ſtamẽtis ꝛ codicillis vide.ſ̃.Teſtamentũ.§.iiij
In donatione cã mortis requirunt.v.C.de do
na.cã mortis.l.vlti.Siľiter in ꝯ̃ctu qui excedit
libram auri facto in ſcriptis ab imperito in ci/
uitate.C.ſi cer.pe.aut.ſi nouo.Idẽ in eo q vult
ꝓbare ſolutionẽ debiti ꝯ̃cti in ſcriptis.C.eo.l.
teſtiũ.In purgatõe canonica preſbyteri.vij.re
grũt.In diaconi:tres diaconeſ:ſubdiaconeſ:ꝛ
alij iferiores pñt ſola manu ſe purgare ij.q.v.
in ſcd̃a.In purgatiõe ep̃i requirunt.xij.ij.q.v.
oibus in fi.Ep̃s cardinalis nõ dʒ ꝯdẽnari niſi
cum.lxxij.teſtibus.Preſbyter cardinalis cum
lxiiij.Diaconus cardinalis cũ.xxiiij.Subdia/
conus ꝛ iferiores cardinales cũ.vij.vt.ij.q.iiij
preſul.ꝛ.c.ſe.Regulare aũt eſt vt in ore duorũ
vel triũ ſtet oẽ verbũ:ſi mõ ſunt oi exceptione
maiores.de teſta.c.cũ eſſes.ꝛ.c.relatũ.ſm Ho.
¶ Vtrũ teſtes ſingulares ꝓbent regulariter. 23
R.ſm Pa.in.c.bone memorie.el.i.de elec.ꝙ ñ
Rõ qꝛ diuerſitas temporũ põt inducere diuer
ſitatẽ rerũ.vt in.c.in p̃ſentia.de ꝓba.Et dicunt
teſtes ſingulares qñ deponũt ſuꝑ diuerſis fa/
ctis:ita ꝙ quilibet eſt ſingularis de facto ſuo
reſpectu obiecti.Sʒ qñ obiectũ ſuꝑ q̃ deponũt

fuit repꝛeſentatū ſenſibus teſtium eodem tpe:
tūc ſunt ɔteſtes ⁊ nō ſingulares:qꝛ tūc videnť
deponere de facto eodē,ꝓcoꝛ.huic ſnie tex.in.c.
cū dilecti.de elect.⁊.c.tā lr̄is.de teſti. limita tñ
ꝙ teſtes ſingulares non ꝓbant:ꝓut limitat gl.
in.l.ob carmē.ff.de teſti.⁊ Ang.in diſputatōe
que incipit:Aſtenſ miles.Facit qđ no.gl.iij.q.
ix.c.nihilominꝰ.q̄ dicit ꝙ qñ actꝰ hʒ ɔtinuita/
tē.puta fornicatio:⁊ ꝑ foramē vnꝰ poſt aliū vi
det:valet teſtimoniū.facit.c.teſtes.ibidē.⁊ no/
tata ꝑ Inno.⁊ Io.an.in.c.qualiter ⁊ qñ. el.ij.
de accuſa.vbi pʒ ꝙ poſſidēs rē pōt ꝓbare ꝑ te/
ſtes ſingulares.⁊ ſic dic in ſilibus.

24 ¶ Vtrū vnus teſtis ſufficiat.℞.regulare eſt
ꝙ vox vniꝰ:vox nullius.c.veniens.in fi. extra
eo.ti.⁊.c.cū a nobis.eo.ti.⁊.c.qm̄.in fi. de ꝓba.
tñ ſunt caſus in quibꝰ valet:vt in papa. d.c.a
nobis.Itē de conſuetudine curie ſtatur dicto
cardinalis de his que dicta vel acta ſunt corā
eo.vt no.Ho.de appel.cōſtitutꝭ.ij. Itē in his
in qbꝰ nullum parať preiudicium:⁊ vbi agitur
ad peccatū ipediēdū.Facit.c.ſup eo.el.ij.eo. ti.
no.glo.in.c.nuper.eo.ti.⁊.ij.q.i.multi.⁊ iō vnꝰ
ipedit matrimoniū ɔhendū.Itē vʒ de ɔſenſu
ꝑtiū.Itē vbi teſtatoꝛ mādauit ſtari ſuꝑ aliq/
bus dicto alicuius quē dicit informatū de ſua
itentiōe.qꝛ nihil pōt ei opponi.vt no. Bar.i.l.
teopōpus.ff.de dote prele.no.Pa. in.c.i noie
dñi.eo.ti.Itē ꝙ qs ſit ɔfeſſus.c.teſtimoniū.eo.
ti.Item de monitiōe charitatiue facta .ij.q.i.
ſi peccauerit.ex̄ eo.ti.c.i oi.Item ſuper conſci/
entia alicuius extra eodem .⁊.c. tam litteris.
§.fi.de homici.ſignificaſti.el.i.§.fi.⁊ multis a
lijs ſimilibus:vt in dicto vnius cū fama.d.c.tā
lr̄is.⁊.c.veniēs.c.mulieri.de iureiur.

25 ¶ Quomodo teſtificari debēt.℞.ꝙ primo re
gulariter nō debent nec pñt recipi ante litꝭ cō
teſtationem.Fallit tñ hoc in.xx.caſibus.vide i
c.qm̄.vt lit.non ɔte.⁊ ibi glo.⁊ Pa. Aduerte
tñ ꝙ qñ ignoratur perſona que cōmiſit malefi
ciū teſtes poſſunt recipi etiam ante citationeʒ
malefactoris.iuxta no.per Inno.in.c. bone. el
i.de elec.ſeqtur Pa.in.c.in nomine dñi.eo.ti.
Secūdo ꝙ nō ſe ingerat:qꝛ tūc repellitur tāq̄ʒ
ſuſpectus.ar.l.vxori.§.i.ff.de falſ.⁊ per Bar.
in.l.que oia.ff.de procura.Facit.c.qualiter. de
elec.tñ ſi non fuit citatus:ſed per parteʒ ꝓdu/
ctus iudici:nō preſumitur ſe ingerere.vt tenēt
dñi đ rota deciſiōe.ccclx.Facit.c.ɔſtitutꝰ.e.ti.⁊
Pa.in.c.in tua.de ſpon.Tertio ꝙ iuret tactis
ſacroſanctis euāgelijs:niſi ſit epſ vel ſacerdos
C.de epi.⁊ cle.auť.ſed iudex.Iſti non iurāt ſuꝑ
libro:ſed ſuper pectore ſuo:de iura.calū.c. vlti.
Quarto ꝙ vtraqʒ pars ſit pñs:vel contumaci
ter abſens.d.c.in nomine domini.Quito ꝙ vi
ua voce deponat non in ſcriptis.c.a nobis.qui
ma.accu.non po.iij.q.ix.teſtes.Sexto ꝙ teſtifi
cetur de auditu ꝓprio vel viſu.vt in.c.ij.de cō/
ſue.non de alieno.qꝛ non ē ꝓprie teſtimoniuʒ:
vt no.glo.in.l.in ſumma.ff.de aqua plu.ar. rō
qꝛ dʒ dicere de eo qđ factuʒ ē in pñtia ſua :vel
dictū.c.teſtis.iij.q.ix.no.Pa.in.c.tam litteris.
eo.ti.Et aduerte qꝛ teſtis dʒ ⁊ poteſt teſtimo/
monium dicere de viſu:ſi reſ de qua interroga
tur ſubiacet viſui:puta vidi qꝛ verberauit ta/
lē ⁊ hmōi.De auditu ſi ſubiacet ſono:puta di
xit talia verba ⁊ hmōi.⁊ ſic de ceteris ſenſibꝰ.
Septimo ꝙ non vacillet vel cōtraria ꝓferat:
vt in.d.c.lʒ.de proba.Octauo ꝙ nihil taceat de
cōtingentibus ſuper quibuſ interrogať.aliter
eſſet falſus teſtis:vt in.c.dilecti.de accu.vtpu/
ta exprimit ꝙ facit ꝓ aliquo:⁊ que contra eum
eſſent tacet.Nono exprimat locū tēpus ⁊ mo/
dū rei de qua perhibet teſtimonium. Decimo
ꝙ ſolū teſtificetur ſuper iuratiſ:⁊ non ſuper a/
lijs.qꝛ non valeret.ar.c.de teſti.ex̄ eo.ti.

¶ Vtrum teſtis teneať perhibere teſtimoniū 26
℞.Pa.in.c.i.de teſti.eo.poſt Archi.xxij.q.ij.§
item.ꝙ ſi interrogať a iudice ꝓprio:⁊ de his đ
quibus poteſt interrogare.ſ.de manifeſtis vel
de his de quibus infamia preceſſit:vt.ſ̄.Con/
feſſio,delicti.in prin.⁊ Inquiſitio.celando veri
tatē mortaliter peccat.de ma.⁊ obe.c.ij.xi.q.iij
qui reſiſtit.Secꝰ vbi interrogať de non ſpectā
tibus ad ſuum officiū.Idem putat in quocun
qʒ qui ꝓducitur in teſtē vel celat veritatem.vt
no.in.c.quiſquis.xi.q.iij.⁊ tenetur ad reſtituti/
onem dāni:qꝛ teſtis falſus dr̄.l. nullum. C.de
teſti.Idem ⁊ in eo qui habet ex officio dicere.
Sed hoc non placet mihi:niſi limitetur in ciui
libus:vel qñ in criminalibus ciuiliter agiť ſeu
ꝓ liberatione ꝓximi:ne indebite puniať.Inn.
in.d.c.i.diſtinguit ⁊ bene.ꝙ quādo non ē pec/
catū tacere illud ſuper quo inducit:non dʒ cō/
pelli.al's ſic.Exēplum agiť contra aliquem ad
penam tm̄:⁊ ſic non ē peccatum tacere.ar.ij.q.
i.Si peccauerit.niſi perſeuerare velit in pecca
to.ar.c.vt clericorum.de vi.⁊ ho.cle.xxij.q.v.h̄
videtur . pena reuocet a malo quos dei timor
non reuocat.Intellige quādo peccatū non eſt
oino occultū:ſed qui illud facit eſt infamatus
aliqualiter de eo:qꝛ tunc tenetur requiſitus vt

teſtis.Secus ſi requireret vt denũciator:cum
non poſſit ꝓbare: vel quādo ille de quo q̃ritur
nō eſt de tali aliquo modo īfamatus:qꝛ ſic nō
tenetur niſi ſolum dicere illis qui pñt ꝓdeſſe ꝛ
nō obeſſe:vt.ſ.Inqſitio.§.xi.ꝛ.j.§.xxxi.

27 ¶ Vtꝝ teſtis peccet mortalr̃ dicēdo ſe inimi
cū alicuius cū nō ſit vt euitet teſtimoniū dice-
re.R.Pa.in.c.iquiſitionis.§. tertie. de accu.
ꝙ ſic.qꝛ dicit mēdaciū i dānū ꝓximi. xxij.q.ij.
ne quis.ꝛ de falſa.c.i.Limito hoc verū:quādo
requirit̃ ꝓ dāno euitādo:vel ꝓ debito ꝯſequē-
do.ſecꝰ vbi reqrit̃ ſolū ꝓ pena iferēda:niſi i ca-
ſu q̃ cōpellit̃ a iudice:ordine iuris ſeruato.

28 ¶ Vtrū teſtis q recipit pecuniā vt non dicat
veritatē peccet mortaliter.R.ꝙ ſic.qñ interro
gatus a iudice eam tacet:maxime poſtq̃ iura
uit de dicēda veritate.ꝛ tenet̃ pēa falſi.vt no.
Bar.in.l.i.ff.qd cū eo.ꝛ Pa.in.c.i.de cri.fal.ꝛ
ē turpe lucrū ꝛ ꝯ bonos mores.l.iiij.ff.de ꝯdi.
ob tur.ca.Silr̃ ē turpe lucrū aliquid recipere
ꝓ vero dicendo.xiiij.q.v.nō ſane.ꝛ tenetur re
ſtituere ei qui dedit:ſi modo nō dedit ad corrũ
pēdū:ſed ad redimēdam vexationē ſuam. Si
vero dedit ex liberalitate: credo paupibus ſit
erogādū de bono ꝯſilio.Expēſas tñ pōt pete
re ꝛ recipe a ꝓducēte eū.iiij.q.iij.vēturus.

29 ¶ Quid ſi quis iurauit teſtimoniū nō ꝓhibe-
re.R.temerariū ē.ꝛ vbi ē certum ꝙ tenet̃ ſub
peccato ferre teſtimoniū ꝓpria auctoritate po
teſt ꝯuenire.alr̃s nō:niſi auctoritate ſupioris.
xxij.q.iiij.i malis.ēt ſi ſciret ꝙ ipſe ſolus inter-
fuiſſet:ꝛ non poſſet ꝓbari niſi per eū ſꝫ Boſ.
qꝛ dictū vniꝰ facit ſemiplenā ꝓbationē: ꝛ de-
latio iuramenti faceret plenaꝫ.C.de re.cre.l.in
bone fidei.qd credo verū in caſu quo hoc fieri
pōt.alr̃s vbi nullū effectū pōt hr̃e teſtimoniuꝫ
eius nō credo teneat̃:niſi ad preceptū ſuperio
ris cogeret̃ modo debito ꝛ ordine.

30 ¶ Vtrū teſtis falſus ſemꝑ peccet mortaliter
R.ꝙ falſum teſtimonium ſemper ē peccatum
mortale:nec aliqua circūſtantia pōt excuſari:
ſi ē cum iuramēto ſeu periurio factum.Si vo
ſine periurio nō ſemper erit mortale peccatuꝫ
ſicut nec omne mēdaciū.Et hoc itelligo ꝙ ſit
mortale quādo ſcienter fit.Secus ſi bene cogi
tādo erraſſet.qꝛ eſſet veniale etiam ſi iuraſſet:
ꝛ tenetur ad reſtitutionē totius dāni dati ꝓ-
ximo quando ſciēter vel ignorantia indebita
falſuꝫ teſtimoniū dixit.l.generaliter.§.illud.ff.
de calū.ꝛ.xvij.q.iiij.Si qs i atrio.

31 ¶ Vtrū teſtes ſuper occultis circūſtantijs cri
minis ſint interrogādi.R.Pa.in.c.qualiter ꝛ
quādo.el.i.de accu.ꝙ ſic.ſm Inn.ꝛ Ho. quā-
do crimē nō ē occultum:ꝛ quādo talis contra
quē teſtificat̃ ē infamatus.Et ēt ſi iuraſſet nō
reuelare:qꝛ tale iuramētum ē temerarium.c.i.
de cri.fal.ꝛ.c.intimauit.de teſti.niſi ſciret i con
feſſione ſacrāli:qꝛ ſic ſcit vt deus ꝛ ꝓducit̃ vt
homo.vt in.c.ſi ſacerdos.de offi.ordi.ꝛ.c.dile-
ctus.de exceſſ.prela.De hoc vide.ſ. Inquiſi-
tio.§.xi.

¶ Vtrum ꝓxonete ſiue mediatores cōpellant̃ 32
teſtificari ſuper cōtractibus quoꝝ fuerūt au-
ctores.R.Pa.in.c.dilectoꝝ.de teſti.cog.ꝙ nō
ſi partes ambe conſentiūt.Si ambe diſſentiūt
nō pñt.Si vna conſentit altera non:compelli
non poſſunt:ſed teſtificari poſſunt ſi volūt in
aut.de teſti.§.qm̃ vero.

¶ Vtrum teſtis teneat̃ perhiberi teſtimoniū 33
de his q̃ ſibi ſunt dicta in ſecreto.R.ſm Tho.
ſa ſe.q.lxx.ꝙ ſunt aliqua que ſtatim vt homo
ſcit tenet̃ ꝓpalare his qui poſſunt ꝓdeſſe: ſicut
ſi quis cōtaminaret multitudinem:vel vbi ali
quod malum ꝓximo ſpūale vel temporale im-
mineret:ꝛ ad iſta celanda nemo poteſt obliga
ri:qꝛ frangeret fideꝫ:quā alteri debet.Sūt alia
que non ſunt talis qualitatis:ꝛ iō obligare ſe
pōt quis ad celandū.ꝛ talia etiam ad preceptū
ſuperioris nō tenetur reuelare:qꝛ nihil poteſt
precipi homini qd ſit ꝯ ius naturale de ſe.Sā
ctus vero Bo.in.iiij.di.i.dicit ꝙ etiam tenet̃:
qꝛ intelligit̃ in tali ꝓmiſſione excepta auctori-
tas ſuperioris.Sed tu cōcorda veꝝ qñ ſuperi
or hoc reqrit ex aliquo bono reſpectu:ꝛ vt pat̃
ꝓuideat.ꝛ dictū ſci Tho.intelligit̃ quando ſo
lum vt puniat:vel de alio de quo non pertinet
inquirere.

Theſaurus Vide.ſ.Inuenta.§.i.

Timor quidam filialis quo ho-
mo timet offenſam dei:
quem diligit: ꝛ timet ab eo ſeparari.
xxiij.q.vi.§.ex his.ꝓpe finem.Et iſte ſemꝑ bo
nus ꝛ ſanctus.iux̃ illud ꝑs.Timor dñi ſanctus
permanet.Alius ſeruilis:ꝛ iſte cauſat̃ ex amo
re ſui:vnde qꝛ pena ē detrimētum ꝓprij boni
eā timet.d.§.ex his.ꝛ iſte aliquando ē cū chari
tate:ſicut cum quis ſimul timet ꝛ propter pe
nam ꝛ propter culpam:ꝛ iſte timor dr̃ initia-
lis:qꝛ eſt principiū ꝯuertendi.de pe.di.ij. ſicut
ſcta.Aliquādo ē ſine charitate:ꝛ tūc ſemꝑ ma
lus nō in ſe:ſed qꝛ a mala ꝓcedit radice.ſ.ab i-

oꝛdinato amoꝛe ſui. Alius ē timoꝛ mūdanus: quo homo diſiūgitur a deo ꝑpter mūdana q/bus initur tanq̄ꝫ fini. xvi. q. ij. c. i. poſt mediū ⁊ iſte ſemꝑ ē peccatū moꝛtale. Si tn̄ in mūdanis nō ꝯſtitueret finem. i. non eſſet paratuſ fa/cere ꝯ̄ dei precepta: ſic eſſet peccatum veniale: ſicut cū retrahit̃ a bono: qꝺ ē de ꝑfectione: vel pōt eſſe nullum peccatum: quādo quis rōnabilem cām habet timendi ſm Alex. ſa ſe. titu. de timoꝛe.

1 ¶ Vtrū timoꝛ excuſet a peccato. R. ꝙ non. ex toto. ſ. qn ſit moꝛtale ſi illud qꝺ fit ſit ꝯ̄ prece/pta dei. xxxij. q. v. ita ne. ⁊ qꝺ mc. cā. c. ſacris. in alijs qūo excuſet. vide. ſ. Metus. §. vi.

2 ¶ Timoꝛ ex accidia aliqn̄ ꝑuenit: aliqn̄ ex aliq̄ cōminato vel accn̄ti: ⁊ dr̃ timoꝛ filia accidie: ⁊ eſt peccatū moꝛtale: qn̄ ex timoꝛe facit ꝯ̄ dei p̄/cepta. al's veniale.

Tolerantia tunc bona eſt quādo qs pa/tiēter tolerat ea que ſolum ſunt ad ꝓ/priū detrimentum: ſiue in coꝛpoꝛalib⁹: ſiue in tꝑalibus: ſiue quando aliqua tolerant̃ ꝑꝑ ma/ius malū euitandū. ⁊ de hac hēs. iiij. di. dēiq̄ꝫ. xlvij. di. omnes in fi. xcvi. di. in ſcripturis. xlv. di. lꝫ. vi. q. i. ſunt plurimi. ⁊. c. ex merito. xxiij. q. iij. ſex differētie. ⁊. iiij. q. Hec aūt. Mala vero ē cū tolerātur ea que ſunt in ꝓprie ſalutis detrimentum: vel mali vbi non ē periculum maioꝛis mali vel ſcādali: ⁊ aliquādo ē peccatum moꝛtale: aliquando veniale: ⁊ de hac hēs Coꝛ/rectio. i. §. iij.

Tonſura clericalis. vide Clericus. iiij. §. i.

Torneamentum dicitur: q: circuiēdo ſe percutiūt ad oſ̄tionē viriū aliq̄ ex ꝯdicto. de toꝛ. c. i.

1 ¶ Vtrū toꝛneamentum ſit ꝓhibitum. R. ſm Ho. in. c. i. co. ti. ⁊ ſeqtur Pan. ꝙ ſic. ⁊ omnis ludus etiā ad oſtētationem virium factus: ex quo iminet periculū moꝛtis ꝓbabiliter: ⁊ nedū de iure canonico. vt in. d. c. i. ſed ēt de iure ciuili. C. de gladia. l. vnica. ⁊. l. i. §. Itē ſenatus. ff. ꝺ poſtula. de alio ludo: q: vt dr̃ in aut. vt omnes obe. iudi. §. i. Foꝛtitudo ſine iuſticia non ē laudabilis. ⁊ loquit̃ ibi de foꝛtitudine q̄ exercetur cū armis: ſic nec iſtud: cum ibi non poſſit eē iuſticia ꝑpter rōnē q̄ in. d. c. i. ponit̃. Alius autez ludus cā virtutis experiende vbi nullum iminet periculū moꝛtis. lꝫ ſm Ho. etiaꝫ de iure canonico ⁊ caſus contigens non iputabit̃. l. qua actione. §. ſi quis. ff. ad. l. acq. ⁊ ſm h̄ poteſ ſcire qn̄ haſtiludia liceat: ⁊ qn̄ nō. qꝺ no.

¶ Vtrum moꝛiens in toꝛneamentis ſit priuā/dus eccleſiaſtica ſepultura. R. Pan. in. d. c. i. ꝙ ſi acceſſerit cauſa pugnandi ſic priuatur: licet penitentia ei concedatur. Si vero venit cauſa videndi vel repetendi debitum: aut quacūq̄ꝫ alia ex cā q̄ꝫ pugnandi ſic non priuatur: niſi ꝯſtet moꝛtuū in peccato moꝛtali. 2

¶ Vtrum cum aliquis in toꝛneamentis occi/ditur vel mutilatur ſint irregulares omnes q illuc venerant cauſa pugnandi: licet ipſi nō occiderint vel mutilauerint. Reſpond. ſm Ho/ſtien. ⁊ Goffr. ꝙ ſic. ſicut ille qui in bello illicito intereſt cā bellandi. xv. q. i. c. fi. de peni. di. i. ſi quis cū telo. li. di. ſi quis poſt acceptam. Sꝫ eps̄ poteſt diſpenſare. ſicut dictum eſt. ſ. Irregularitas. de exiſtentibus in bello iniuſto non occidentibus. 3

Toꝛpoꝛ eſt filia accidie: ⁊ diuiditur in tria. Primum eſt ocioſitas nihil operans que eſt cauſa multoꝛū peccatoꝛum. de conſecra. di. v. nunquam. de renun. c. niſi. ⁊ ſemper eſt peccatum moꝛtale cuꝫ omittit neceſſaria ex ea. Secundum pigritia: que tarde facit bona. puta tarde vadit ad eccleſiam ad predicationem: ⁊ huiuſmodi. Ter/tium dicitur tepiditas: que facit bona: ſed non cum ea diligentia ⁊ feruoꝛe: ſed tepide: ⁊ dicit̃ etiam ſomnolentia: que tria ſimiliter ponit Gregoꝛius ſub vno. ſ. toꝛpoꝛ circa precepta: q quādoq̄ꝫ ē moꝛtalis aliqn̄ venialis. h̄. Tho. ſa ſe. q. xxv.

Toꝛturam alicui faciens iudex ſine indicijs precedentib⁹ peccat moꝛtaliter: quia non debet. vt not. C. de ſeruis fugi. l. quicunq̄ꝫ. ff. de queſti. l. mari/tus. C. ad. l. iul. maieſta. l. ſi quis alicui. vbi glo. ⁊ Bald. Idem dic quādo toꝛquet quos de iure toꝛquere non poteſt. Sicut ſunt minoꝛes xxiiij. annoꝛum. licet cedi poſſint. l. cum ſilcianum. C. ad ſimul. Item milites mulierem pregnantem ⁊ huiuſmodi. Idem dic quando toꝛquet indirecte dans alicui falſa ad comedendum vt ſiti crucietur. vel quando ſepius toꝛquetur nullius nouis indicijs apparentib⁹ ſufficiunt tamen variationes ſm Inno. in. c. quoniā. de ꝓba. ⁊ Bart. in. l. de minoꝛe. §. pe.

ff.de queſti.puta q2 vno ſero dicit de vno:⁊ a/
lio ſero de alio.

1 ¶ Sed que indicia ⁊ qualia requirant̄ ad tor/
turā.vide.s̄.Indicium.Arbitrari tamen h3 q
publicam auctoritatem exercet qualia indicia
ſufficiant.C.de queſti.l.milites.§.os.⁊.d.l.de
minore.§.tormenta.no.Inno.c.pe.de no.ope.
nū.⁊ Bal.de pace.te.⁊ eius viola.c.i. Sed vi/
deat vt reguleť arbitriū ei⁹ ſm rōnē:q2 inique
torquens vltra peccatum mortale teneť de in/
iuria ⁊ damno leſo ſatiſfacere.

Tranſactio ē de re dubia ⁊ lite icerta ⁊ nec
dū finita non gratuita pactio: ſed aliq̄
dato vel retento vel promiſſo.ff.de tranſac.l.i
extra eo.ti.c.ſuper eo.C.eo.ti.l.trāſactio.Litem
intellige pn̄tem vel futurā:q2 ante litem ex q̄
diſcordia ē orta tranſigi poteſt.ff.de ꝯdi.inde.
l.eleganter.§.ſi quiſ poteſt.Vnde trāſactio di
ciť quaſi actionis tranſitio eo ꝙ q tranſigit ab
actione trāſit ⁊ diſcedit.Et ſic ꝓprie dr̄ tranſi
gere is q agit.C.eo.ti.l.ij.Et differt trāſactio
a pacto ⁊ compoſitione que poſſunt fieri ami/
cabiliter nullo dato vel retēto.extra eo.ti.c.ſu
per eo.

1 ¶ Quis pōt trāſigere.R̄.ꝙ qui poteſt donare
vide.s̄.Donatio.i.Ite3 dominus rerū ſiue ac/
tionū tutor:curator:⁊ ꝓcurator:ſi habet ſpāle
mādatum:vel liberam adminiſtrationem bo/
noꝝ vel cauſe.ff.de procu.l.procurator cui libe
ra.⁊.l.mandato.c.ad agendum.§.i.de procu/
rato.lib.vi.

2 ¶ Vtrū prelatus in cauſis eccleſie poſſit trāſi/
gere ſine conſenſu capituli.R̄.ꝙ non.extra eo.
ti.cōtingit.

3 ¶ De qbus pōt fieri trāſactio.R̄.ꝙ de ciuili/
bus.ff.⁊.C.e.ti.p totū.De criminalib⁹ diſtiguē
dū ē.vt.s̄.Accuſatio.§.xxi.

4 ¶ Vtrū in reb⁹ ſpūalibus poſſit trāſigi.R̄.ꝙ
aut petiť eccleſia ab alia eccleſia ſibi deberi ſu
biici i iure inſtitutionis:correctionis:⁊ ſacra/
mētoꝝ perceptione:vel ep̄s petit iura epiſco/
palia in aliqua eccleſia.E ſic de ſpūali ad ſpūa
le pōt fieri:puta ꝙ remittatur īſtitutio vl' ali/
qđ ſacramētum:⁊ aliud ſpūale preſtetur.c.ad
queſtiones.de re.permu.Sed de ſpūali ad tpa
le non licet.extra eo.ti.c.conſtitutus.⁊ de re.p
mu.c.viti.Aduerte tamen ꝙ vbi noīe ſubiecti
...is petunť ſpūalia ſimul ⁊ temporalia:ſicut
cū epiſcopus petit a quadam eccleſia ſibi ſubie
cta ꝙ ab eo percipianť cōſecrationes eccleſiaꝝ
ordinationes clericoꝝ ⁊ ſimilia ſpūalia:⁊ nihi
lominus petit aliqua temporalia:vtpote ꝑte3
vel annuam penſionem rōne illorum tempo/
raliū poſſet tranſactio fieri cū temporali ⁊ ſibi
annua penſio dari.ar.c.cu3 venerabilis.de cen
ſi.⁊ de reli.do.ꝯſtitutus.Aut petiť res tempo
ralis vt proprietas:vt cum eccleſia petit deci/
mas ex predijs i ſua parrochia ꝯſtitutis.⁊ tūc
diſtingue:q2 ſi agit ꝯtra eccleſiaſticā pſonā:⁊
ſic pōt fieri trāſactio auctoritate ep̄i vel archi
ep̄i.⁊ erit ꝑpetua.c.ſtatuimus.ex̄ eo.ti.ſi fit ſi/
ne auctoritate ep̄i valet:ſed ē temporalis:nec
excedit vitā trāſigentis.ex̄ eo.ti.c.de cetero.ni
ſi p papam fuerit ꝯfirmata.eo.ti.veniēs.Aut
agit cōtra laicū:⁊ tūc ſi agit de pceptis ⁊ ſub/
tractis pōt fieri.c.cū apoſtolica.de hi.que fi.a
prela.ſed nō de futuris.xvi.q.vij.decimas q̄s
Vnde nō pōt fieri cōpoſitio nec trāſactio cū
laicis vt mitius ſoluāt:niſi auctoritate pape.c
pe.de ꝯfir.vti.vel inuti.Aut petiť res ſpūalis
vt bñficiū.puta q2 dicit ſe electū vel canonice i
eo fuiſſe īſtitutū:⁊ tūc trāſactō fieri n̄ pōt ſine
ſimonia:ſed bene amicabilis cōpoſitio.ex̄ eo.
ti.c.ſup eo.ſ.vt ꝙ ille qui ius nō habet:vel nō
creditur habere penitus renūciet iuri ſuo ſine
aliqua datione:vel vt ille qui habet ius recipi
atur ſine datiōe.Si tn̄ neuter litigantiū poſſi
deret:ſed vterq3 contendit aliqđ beneficiū ſibi
dari tūc valet tranſactio.de elec.c.cū inter.R.
de p̄bē.niſi eſſent.nō.Jo.i.q.iij.ea que.Et bre
uius ꝯclude ꝙ ſpūale cū ſpūali eiuſdē generis
puta de iure decimatiōis iſtius eccleſie cū illo
illius eccleſie pōt fieri trāſactio:ſed de ſpūali
ad ſpūale alterius generis nō licet ſm Ber.in
c.ſuper eo.⁊ eſt tutius.q̄uis Inno.in.d.c.ſta/
tuimus.⁊ tex.cum glo.in.d.c.ad queſtiones.
videantur indiſtincte tenere ꝙ licet de ſpiri/
tuali ad ſpūale.

¶ Vtrū trāſactio facta ꝓpter indebitā obli/ 5
gationē ſaltem iure naturali excuſet cū qui ali
quid recipit:vt eā obligationem remitteret.R̄
ꝙ non.ſed reſtituere tenetur.l.preſes.ꝓuincie.
C.de trāſac.⁊.l.fi.ff.de dolo.⁊ gl.in.c.ſuper eo.
de trāſac.dicit ꝙ ſi euidēs eſt calūnia nō tenet
trāſactio.l.i.ſūm⁊.i.R̄.ff.de ꝯdi.ide.

¶ Vtrū diſpoſitio legis ſi qs maior.C.de trā/ 6
ſac.poſſit teneri i ꝯſcia.R̄.ꝙ ſic.q2 imperator i
penam non obſeruātis potuit hoc facere.⁊.d.
l.ſi quis maior.h̄ vult vt ille qui trāſactōe iura
uit ⁊ volūtarie non ſeruat cōuenta:vt ſit infa/
mis:itellige hoc ſi ꝯdēnetur.Item ē priuatus

ipſo iure actione quã habebat ꝯ illũ cum quo trãſactionẽ fecit. Item ſi quid habuit ꝑ ipſam trãſactionem: ſiue pecuniam: ſiue rem tenetur eã reſtituere: ⁊ omne emolumentũ qḋ ex ea habuit: qḋ credo verũ: quo ad ꝯſciẽtiam poſt condẽnationẽ. ſ3 ñ ante niſi quatenus dãnificat⁹ eſt ille cũ quo tranſegit vel ex debito antea debebat hr̃e.

Tranſitus de vna religione ad aliam. vide. ſ. Religioſus. §. xxxiiij.

i ℭ Ep̃s trãſire nõ põt ad aliam eccleſiam ſine licentia pape. vij. q. i. mutationes. de tranſla. epi. c. inter corporalia. Inferior poteſt cum licentia ſui prelati. ar. lviij. di. c. ij. ix. q. iij. conqueſtus.

2 ℭ Trãſiſſe dr̃ aliquis cum corporalē poſſeſſionẽ obtinuit de illa ad quã trãſiuit. xxi. q. ij. ſi quis iam tranſlatus ⁊ ꝯfirmationem obtinuit al's ſecus. xcij. di. ſi qui epiſcopi. de elec. c. cum in cunctis.

Treuga eſt ſecuritas ꝑſtita perſonis ⁊ rebus ad tp̃s cõceſſa diſcordia nõdum finita: ⁊ vocatur fedus vel iducia. ff. de capti. ⁊ poſtli. re. l. nõ dubito. ⁊. l. poſtliminiũ. §. iducie.

i ℭ Quot ſunt ſpẽs. R̃. duẽ. Prima ꝯuentionalis. ⁊ hec ſuãda ẽ ẽt infidelibus. xxiij. q. i. noli. Alia canonica. de qua ex̃ eo. ti. c. i. Sed hodie nõ ſeruat̃: ⁊ male: ſed nõ inſiſto q: ſatis p3 per ea que dixi. ſ. Bellum.

Tributum vide. ſ. Immunitas. §. xxxvi. ⁊ ſ. munus.

Tribulatio ẽ medicina preſeruatiua. v. q. v. nõ oĩs. Aliqñ ad meritũ. vij. q. i. aduerſitas. xi. q. iij. in cũctis. Aliqñ ad purgãdu3 vi. q. i. ſunt plurimi.

Triſticia de morte ſuoꝝ ꝓhibet̃. xiij. q. ij. q̃3 ꝑpoſterũ. ⁊. §. hoc autem.

Turpe lucrum dr̃ qđ acq̃rit̃ ex cã inhoneſta vel iprobanda. facit c. qm̃ multi. xiiij. q. iiij. ⁊. xxi. q. i. c. i. i pñ.

i ℭ Turpia lucra ſunt ab heredibus extorquẽda l. in heredem. ff. de calũ.

2 ℭ Vtrũ de turpiter acquiſitis poſſit fieri elemoſyna. vide Elemoſyna. §. viij. ⁊ an ſint neceſſario reſtituẽda. vide Reſtitutio. i. ſub littera. Turpe lucrum.

Tumor mentis ẽ filia ire: que eſt quidam conatus ſeu audacia hoĩs intentãtis vindictã: ⁊ eſt qñ qs iplicat mẽtẽ deliberate i varijs modis ⁊ vijs quibus poſſet, primũ offendere: que eo modo ẽ mortalis q̃ ira ex q̃ ꝓcedit. de q̃ vide. ſ. Ira. in principio.

Tutela eſt triplex. Alia legitima: vt illa q̃ defert̃ a lege: quando nullus tutor datus ẽ a patre filio in teſtamẽto quã ille q deberet ab inteſtato ſuccedere tenet̃ hmõi tutelam accipere. Alia teſtamẽtaria: vt quãdo pr̃ in teſtamento dat filio tutorẽ. Alia datiua. ſ. que datur a iudice quãdo nullo tutore dato in teſtamento: ⁊ nullis extãtibus conſanguineis idoneis ad tutelam iudex ex officio ſuo dat tutorem: ⁊ durat tutela vſq3 ad. xiiij. annũ cõpletum: ⁊ inde incipit cura: que durat vſq3 ad. xxv. annũ cõpletũ. Inſti. q. mo. tu. fi. ⁊ inſti. de curato.

ℭ Vtrũ clerici teneãtur ſuſcipere tutelam. R̃. q̃ nec clerici nec monaci aut ep̃i coguntur vllã tutelã accipere. Clericus tñ ⁊ ep̃s poſſunt ſuſcipere legitimam ſi volunt: teſtamẽtariam vel datiuam non poſſunt. Sil'r oẽs religioſi clerici vel ep̃i tenent̃ recipere tutelam miſerabiliũ perſonarum. Sed religioſi cũ licentia ſuorum ꝑlatoꝝ poſſunt etiam recipere legitimam. vt xvi. q. i. monaci. Et ſic cõcorda. lxxxviij. di. c. i. ⁊ fi. xvi. q. i. generaliter. xxi. q. iij. Ciprianus. lxxxvi. di. ꝑuenit. i

ℭ Quid pertinet ad officium tutorum. R̃. tria Primum vt pupillos a criminibus intactos cõſeruent. Secũdum q̃ res eorum ab iniuria preſeruent. xij. q. i. c. i. facit. l. i. ff. de tutel. Vnde tutores dicti ſunt quaſi tuitores. i. d. l. i. Tertiũ q̃ pecuniam coꝝ vel bona mobilia que ad nihilũ valent eis ſeruata cõuertãt in predijs: ex quibus ꝑcipiãt aliquẽ fructum: q: ſm Bar. in l. tutor. q repertorium. §. i. ff. de admi. tut. ſi tutor pecuniã pupilli non ponit in predijs tenet̃ pupillo ad fructus quos poterat habere deductis expenſis ⁊ periculis. Quod limita verum ſi potuit emere: puta erãt qui volebant vendere: vel alio modo licite lucrari poterat. al's nõ. Idem dic vbi eſſet ſtatutum: vt Ianue q̃ oĩa bona mobilia diſtraherentur ⁊ venderent̃: vt de pecunia acqreret pupillus lucru3. Si tutor nõ fecit cũ potuerit tenet̃ ad intereſſe. ⁊ Bal. i l. fi. C. de cõdi. inde. ⁊ Io. de anania. in. c. q: in 2

dibus.de vſu.tenent ꝙ vbicūq̃ olim tutor te/
nebat̃ fenerari de pecunia pupilli:ꝙ hodie cū
vſure ſint ꝓhibite tenet̃ pecuniā pupilli pone
re in iuſtā negociationē ad partē lucri ⁊ dāni
Aduerte o tutor ꝙ ſi vis eſſe tutus:ꝙ nō tene
aris nec tu:nec heredes tui pro aliquo facto ꝓ
pupillo:illud fac cū ꝯſilio ꝯiūctorum pupilli ⁊
facias poni i inſtrumento:q꞉ cōſiliū ꝓpiquoꝝ
facit preſumptionē ꝙ dolus ⁊ culpa abeſt a tu
tore.ar.l.etiā.C.ſi tu.vel cu.iter.ſecūdū Bal.in
l.pola.C.de his q.vt indi.De hoc vide quō te
net̃ tutor.ś.Clericus.xiij.§.v.⁊.vij.

3 ¶ Vtrū tutor teneatur facere inuētariū de re
bus pupilli.R.ꝙ ſic.niſi cā neceſſaria vł iuſtiſ
ſima ipediat̃. tex.eſt i.l.tutor q repertorium.ff.ꝺ
admi.tu.Idē dic ſm Bar.ibidē de curatore.⁊
cā neceſſaria dr̃ ſm eūdem Bar.ex parte tuto
ris morbus. puta q꞉ podagroſus ⁊ hmōi ipe/
ditus ē:vel ex pte rei q꞉ nō repit̃ adhibita dili/
gens iqſitio.Cā ꝟo iuſtiſſima dr̃ ſi teſtator re
miſit cōfectionē inuentarij.vt in.l.fi.C.ar.tut.
Qꝺ limitat Bar.vbi.ś.niſi ex cā iudici aliter
videat̃.vt in.l.in ꝯfirmādo.⁊.l.vtilē.ff.de con
fir.tu.Fallit hoc in duobꝰ caſibꝰ in quibꝰ non
tenet̃ facere inuētariū ſm Bar.vbi.ś.Primꝰ
ſi ꝯſuetudo eſſet vt nō fieret.Scꝺs ſi iudex ex
cā remitteret:q꞉ poſſet.

4 ¶ Qñ tenet̃ facere.R.ſm Bar. vbi.ś.ꝙ glo.
ibidē.⁊ cōiter doc.tenēt ꝙ mox.i.q̃ꝫ primuꝫ po
terit.facit.l.hec ꝯditio.ff.de ꝯdi.⁊ de.alit̃ vr̃ in
dolo.Intellige ſi admiſtrauit:alſ nō.Itē non
videt̃ i dolo ſi fecit illa q̄ dilationē nō recipiūt
vel q̄ neceſſario ꝑcedūt cōfectioneꝫ iuētarij:vt
ꝑſcrutatio ſubſtātie hereditarie:vł ea q̄ nullo
modo pñt obeſſe pupillo:ſꝫ bñ ꝓdeſſe:q꞉ talia
agēdo ante ꝯfectionē inuētarij non preſumit̃
in dolo ſm Bar.vbi.ś.

5 ¶ Qualiter dꝫ fieri.R.tex.in.l.tutores.C.ꝺ ad
mi.tu.ꝙ i pñtia publicaꝝ ꝑſonarum.Glo.tñ
ibidē dicit ꝙ ſufficit vnꝰ notarius.pñtia vero
iudicis nō eſt neceſſaria ſm Bar.vbi.ś.⁊ cōi/
ter doc.niſi vt faciat fidē ꝯ debitores nominū
q̄ꝝ noīa ſcribūtur i inuētario.Et ita tene q̄ꝫ/
uis gl.in.d.l.tutor.teneat ꝙ ē neceſſaria.

6 ¶ De qbꝰ debet fieri inuētarium.R.tex.in.d.
l.tutores.ꝙ omniū reꝝ.i.corporaliū ſm Bar.
vbi.ś.⁊ iſtrꝫoꝝ.i.oiuꝫ iuriū incorporaliū:ꝺ qui
bus apparēt iſtr̃a ſeu ꝓbationes i bonis pupil
li.de alijs nō.

7 ¶ Qūo mater pdit tutelā filij.R.Pa.i.c.vxo/
ratus.de cōuer.ꝯiu.ꝙ dupl'r.Primo ſi trāſit
ad ſcꝺas nuptias.Scꝺo ſi icōtinenter viuit.ꝺ
h̃ eſt gl.quā ſeqtur Bar.in aut.matri ⁊ auie.C
qñ mulier tu.offi.fun.pōt.facit tex.in.l.fi.co.ti.
vbi reqrit̃ ꝙ pudice viuat:qꝺ no.glo.in.l.fidei
cōmiſſum.C.de fideicōmiſ.vbi vult ꝙ vxor re
licta ſi incontinenter viuat perdat legatum ſi
bi factum a marito.⁊ aufert̃ ſibi tanq̃ꝫ ab indi
gna vel ex preſumpta volūtate defūcti reuoca
tur:qꝺ maxime ꝓcedit ſi vixit incōtinenter tē
pore vite mariti ipſo ignorāte.pro hoc gl.no.
in.l.ſororē.C.de hi.q.vt indi.Et pōt iferri ꝑ h̃
ꝙ oēs penas q̄s trāſiens ad ſecūdas nuptias
ifra annū incurrit.ꝙ ⁊ ipſa ſil'r.qꝺ no.Sed li/
mita quo ad lucrū perdendū:ſed nō quo ad pe
nā aliā incurrendā.

Vanagloria

Vno mō dicit appetitum di/gnitatis ⁊ excellētie:⁊ ſic eſt idē cū ſup/
bia:⁊ eſt capitale vitiū:q꞉ animꝰ directe moue
tur ad dignitatē ⁊ excellētiā appetendā.Alio
modo dicit appetitū laudis:⁊ ſic ē filia ſupbie
hec ex.S.Bo.in.ij.di.xlij.q.ij.

¶ Vtrū ſit mortale peccatuꝫ.R.ſm ꝙ colligo
ex Alex.in ſa ſe.⁊ Tho.ſa ſe.q.cxxxij.⁊ Hen.
de gan.in q̄l.ꝑ.q.xxxiiij.ꝙ vanagloria de ſe nō
dicit aliqd ꝙ ſit cōtra charitatē dei vel proxi/
mi.Attñ dupl'r pōt ꝯ̄riari charitati dei.Prio
rōne rei ſup qua querit̃ laus vel gloria.Et h̃
mō pōt eſſe peccatum mortale tripl'r.Primo
qñ gloriat̃ de re q̄ ē cōtra deū.ſ.que ē mortalis
peccati.de qbꝰ dr̃ in pſ.Quid gloriaris in mali
cia.Secꝰ eſſet ſi gloriaret̃ de re peccati venial'
ſolū:q꞉ ſic nō eſſet mortalis vanagloria.Secū
do ē mortale peccatū qñ id de quo gloriat̃ pre/
fert deo.ſicut ille de quo Ezechiel.ſ.xxviij.Ele
uatū eſt cor tuū:dixiſti deus ego ſū.Iſtud eue
nire ſolet:qñ hō ꝓp inanē gloriā ꝑfert teſtimo
niū hominū teſtimonio dei:puta ꝓp gloriam
humanā non perdendā nō cōfitetur deum vł
fidem tpe debito.vel non vult predicare vel di
cere veritatē loco ⁊ tpe qñ tenet̃.Tertio ē mor
tale peccatū qñ ea que ſunt ordinata ad gloriaꝫ
dei:vt ſunt ſacramenta ⁊ ea que pertinēt ad fi
dem:ſpem:⁊ charitatē:principal'r facit ad glo
riā ſuam.Vnde dicit Aug.li.i.de doc.xpiana.
Ad fidem:ſpem:⁊ charitatem tota militat di/
uina ſcriptura q̄ principaliter ordinatur ad ho
norem dei:in quo deus contēnitur ſi principa
liter ad alterius honorem ordinetur.Hec ille.
Vnde ſi quis principaliter propter gloriam
predicaret vel diceret miſſaꝫ ⁊ huiuſmodi pec/

caret mortaliter. Secus ſi aliquid aliud qd nō
pertinet ad diuinam ſcripturam vel ſacramē-
ta, ꝓpter gloriā faceret: q2 peccaret venialiter
⁊ amitteret fructum bone operationis. Cōtra
riatur ſecūdo vanagloria charitati dei rōne finis
ſeu intentionis ipſius gloriantis. vtputa quia
conſtituit finem vltimū in gloria vana parat'
facere quecūq; propter illam. Et ſic eſt peccatū
mortale: ⁊ ſi ē i deliberatione voluntatis. Et h
eſt qd dicit Augu. v. de ciui. dei. hoc vitiū tunc
eſt inimicum pie fidei: ſi maior ſit in corde cu-
piditas glorie q̄ dei timor ⁊ amor. Hec ille.
Al's ē cōiter peccatum veniale.

1 ¶ Que ſunt eius filie. R. Prima immodeſtia
ornatus. vide Ornatus. Scdā inobedientia.
Tertia iactantia. Quarta pertinacia. Quinta
hypocriſis. Sexta diſcordia. Septima cōtētio
De quib' in ſuis locis.

Vaſa ſacra eccleſie debent eſſe ſacra
ta ⁊ honeſta: ⁊ tātum ab hōi-
bus ſacratis tractari: ⁊ ſi ſint facta in-
utilia vel vetuſtate conſumpta debēt cōburi:
⁊ cineres condi in loco honeſto: ne pedibus in-
trantiū cōculcentur. de conſecra. di. i. c. altaris
c. in ſancta. ⁊ c. veſtimēta. ⁊ de reli. do. c. ad hec.
de re. permuta. mancipium. De eorum conſe-
cratione vide. s. Bñdictio. ⁊ Conſecratio. De
eorum mundicia dicitur i. c. ij. de cuſto. eucha.
in fi. Precipimus quoq; vt oratoria: vaſa: cor
poralia: ⁊ veſtimēta miniſtrorum: pale altaris
necnō ⁊ ipſa corporalia munda ⁊ nitida con-
ſeruentur. Nimis enim videtur abſurdum in
ſacris ſordes negligere que dedecerent etiam
in prophanis. hec tex. ibi ⁊c. Ex quo patet q
peccat mortalit' q illa t3 i'ra imūda: ac ſi eſſent
p ſeruitio ruſticoꝝ.

Vaſallus dr qui habet feu
dū ab aliquo. vi-
de. s. Feudum.

Vectigal eſt quod preſtatur ex
bis rebus que vendū-
tur. Tributum vero vel annona vel
publica penſatio ſeu functio eſt que ratione
fundi vel ſoli a poſſidente preſtatur. Idq3 di-
citur cenſus ſm Aço. in ſumma. Et ideo vide
Pedagia.

Velatio virginū. vide. s. Conſe-
cratio Xginum.

Venatio triplex. Vna oppreſſi-
ua hominū: ⁊ hec ſem-
per prohibita. vi. di. §. is ita. in fi. Alia
dicitur arenaria. ſ. que fit in arena cum fera dē
tata. ⁊ hec ſimiliter eſt prohibita. lxxxvi. di. c. q
venatorib'. ⁊ c. ſe. Tertia dicitur ſaltuoſa que
fit in ſiluis ⁊ ſaltibus: ⁊ hec omnibus prohibi-
ta tempore quo homines tenentur eſſe in eccle
ſia ⁊ orare. lxxxvi. di. an putatis. de conſec. di.
iij. irreligioſa. ⁊ di. v. ieiunia. niſi forte neceſſita
te famis ingruente. c. licet. de ferijs. aut alia ſi-
mili. Alijs autē diebus eſt licita laicis. de de-
ci. c. non eſt in poteſtate. Clericis vero ⁊ religio
ſis eſt prohibita niſi ex neceſſitate eccleſie vrgē
te vt dictum eſt. Poſſunt tamen prelati ⁊ alij
eccleſiaſtici cauſa recreationis vel excitandi ap
petitum ⁊ huiuſmodi cū rhetibus ⁊ laqueis:
⁊ etiam canibus cū ſilentio ⁊ modeſtia aliqñ
venari: niſi tempore quo debent viſitare vel p
dicare: extra de cenſi. cū apoſtolus. §. archidia-
coni. Et ſic intellige illud ne cle. vel mo. c. i. Et
iura que videntur contraria ſm Hoſtiē. ſunt
intelligenda de illis qui nimis mentē talibus
implicant.

¶ Utrum ſerui teneātur obedire dñis volen- 1
tibus venari tēpore ꝓhibito. R. Nodo. q non
An autem excuſent a peccato ꝓpter metū. dic
vt. s. Metus. §. vi.

¶ Utrum venatores qui cōculcant agros vi- 2
neas ⁊ ſegetes: ⁊ quorum canes occidūt galli-
nas ⁊ aīalia pauperum ⁊ aliorum teneātur ad
reſtitutionem. R. Aſten. q ſic. ad extimationē
al's peccāt mortaliter: niſi ita modicū ſit dānū
q ꝓbabiliter non curarent.

¶ Quid de dominis qui occidūt: vel mutilāt 3
homines propter lepores ⁊ ſiluestria animalia
capta. R. Aſten. q mortaliter peccant: ſi faciāt
libidine vindicte: vel amore huiuſmodi ani-
malium: aut venandi. Credo etiam q ſi ſit con
ſuetudo loci vel ſtatutum q p vno actu vena
tionis tanta pena infligatur: q non excuſat a
mortali omnes obſeruantes eam. vt no. Tan-
cre. in ſum. ti. de rapina.

Venditio Vide. s. Em-
ptio.

¶ Utrum quis poſſit compelli ad ven 1
dendū inuitus. R. q regulariter non: ſicut nec
emere. Unde dicit tex. in. l. inuitum. C. de con-
trahē. emp. Inuitū cōparere vel diſtrahere poſtu
lātis iuſtam cām non ꝑtinet deſiderium. hec
ibi. facit. l. nec emere. C. de iure deli. Fallit hoc i
multis caſibus. de qbus vide glo. in. l. iulianus
§. idem celſus. ff. de acti. emp. ⁊ ven. ⁊ in palle-
gatis legibus.

Veneficium vide.s. Sortilegiũ.

Veniale vide.s. Peccatum.

Verberatio vide.s. Percuſſio.

i ¶ Vtrũ ille q̃ n̄ valēs ſoluere ĩ ciuilibus luit in corpore: ſi veniat ad pinguiorem fortunã teneat ãplius ſoluere. R. Bal.i.l.fi.ff. de in iuſ.vo.q̄ nõ.q2 luitio corporalis cedit loco ſolutõis.facit.l.ſed ſi vniuſ.§.ſi ante.ff.de iniur.glo.eſt in.c.ſicut dignum.de homici. vide glo.in regula pactum.lib.vi.Finita.s. Solutio.§.xxij.

Veſtis ꝛ cetera ĩdumenta eccleſie debēt eſſe ſacrata ꝛ honeſta: nec debēt tangi a non ſacratis hoĩbus.de ↄſe.di.i.c.in ſancta.ꝛ duobus.c.ſe.nec femine ēt ſacrate debēt ea tãgere.di.xxiij.ſacratas.Qḋ intelligit̃ ſm̃ Ho.in ſum.ti.de eucha. quando ſunt per pontificē benedicta.c.ad hec de reli.do.

i ¶ Vtrũ de veſte alicuius dñe poſſit fieri caſula.R.gl.i.c.ad nuptiaꝝ.de ↄſe.di.i.q̄ nõ.cui nõ aſſentio: imo eo ipſo q̃ dedicat̃ deo purgat̃ oĩs macula.facit.c.nõ liceat.xix.q.vlti.

2 ¶ Vtrũ veſtes ꝛ manutergia eccleſiaſtica poſſint deputari ad vſus laicorum.R.glo.q̄ non. i.c.mancipia.de re.ꝑmuta.

Vicarius eſt qui vices alteri⁹ gerit ſiue ĩ officio n̄ ↄtentioſo.vt ex̃ co.ti.per totũ.ſiue ĩ cõtentioſo.C.de offi.ei⁹ q̃ vi.al.ge.ꝑ totũ.

i ¶ Quot ſunt ſpēs vicarioꝝ.R.do.Car.in cle. vnica.co.ti.q̄ q̃ttuor.Quidã ſunt perpetui eccleſiaꝝ ꝑochialiũ.ꝛ tales facit eps ſm̃ Lau. ex quo ſuſcipiũt curã aĩaꝝ: vnde quotiens qs ē deputatus auctoritate epĩ curato beneficio vicarius eo ipſo ē perpetuus ꝛ imutabilis p.c. vnicũ.de capel.mo.li.vi.Et nõ debēt deputari niſi in parrochialibus hñtibus latitudinem parrochie vel aliã neceſſitatē: ꝛ talis hr̃e debet xxv.annũ.ꝛ ordinari ad ſacerdotiũ ĩfra annuꝫ d.cle.vnica.al's priuatus eſt ipſo facto: ꝛ ſi recipiat eccleſiam aliã cũ cura perdit vicariam.ex̃ co.ti.c.ad hec.

2 ¶ Quid ſi deputent̃ ad eccleſias non parrochiales: puta rurales.R.q̄ nõ erũt perpetui: ꝛ ſic poterũt mutari ad velle prelati.qḋ tꝫ ēt glo.ĩ d.cle.vnica.

3 ¶ Vtrũ talis vicarius ꝑpetuus hēat ĩdiſtincte curã aĩaꝝ.R.do.Car.in.d.cle.vnica.q̄ ſic: quo ad oĩꝫ effectũ: q2 poſſidet ſuo noĩe ad iſtar ↄducentis non ad modicum tempus.l.fi.ff.ſi ager.vec.pe.

¶ Vtrũ poſſit ĩſtituere aliũ vicariũ.R.d. Car. ibideꝫ q̄ nõ perpetuũ.ſed bene tꝑalem: vt cõiter tenent doc. 4

¶ Quidã ſunt vicarij tꝑales ſicut mercēnarij q̃ ad tp̄s aſſumũtur ad adiuuandũ ad curã aĩarũ: ꝛ tales pñt aſſumi a curatis ēt ſine lĩa epĩ de iure cõi.niſi ſtatuto epĩ ꝓhiberet̃.vij.q.i.illud.ꝛ.c.nihil.ꝛ lꝫ tali aſſumpto ↄfiteri: licꝫ nõ habeat curã aĩaꝝ ſm̃ Pau.qñ rector per viã delegatiõis ei cõmittit auctoritatē audiendi: q2 hoc põt ēt nõ habenti curã aĩaꝝ.Et hoc verũ niſi ſit ꝓhibitus ad exercitiũ cure: vt peregrinus ꝛ ignotus.de cle.pe.per totũ.q2 tũc nõ teneret talis cõmiſſio: q2 ad ſolũ epm̃ pertinet de cle.pere.c.tue.ꝛ.c.fi.Et ſil'r dic qñ cõmittit̃ religioſo cui a regula vel ſuo prelato ꝓhibet̃. De hoc dic vt.s.Cõfeſſio.iij.§.iiij. 5

¶ Quidam ſunt vicarij q̃ deputant̃ ad aliquã prouiciã aut dioceſim vel locũ: de q̃bus ex̃ eo. ti.c.pe.ꝛ.xvi.q.i.addicimus.ꝛ tales vicarij iuriſditionales tãtam ꝑtãtem hñt q̃ntum menſuram⁹ ex eoꝝ cõmiſſione.ꝑ h̃ de priuile.accepimus.ꝛ.c.porro. 6

¶ Quidã ſunt vicarij q̃ ↄſtituũtur ad oĩa icũbētia ꝑlato nõ ſolũ reſpectu cure: ſed ēt reſpectu oĩum ĩcũbentiũ: ꝛ ē differentia iter iſtos ꝓprie: ꝛ officiales epiſcopoꝝ: q2 officiali ſolũ cõmittit̃ cognitio cãꝝ totius dioceſis: nõ aũt iq̃ſitio: correctio exceſſuũ: amotio a beneficijs: niſi ſpãliter ſit eis cõmiſſum. Vicarij aũt generales oĩa hec pñt.excepta beneficiorum collatione.vt in.c.cũ ĩ generali.co.ti.li.vi.ſed ĩ Italia rara ē differentia: ꝛ iõ videat̃ eoꝝ cõmiſſio vt ſciat̃ auctoritas: ꝛ iſtos ↄſtituit eps ſine cõſenſu capituli ſm̃ Ho.allegat.c.ca noſcitur.de hi. que fi.a prela. 7

¶ Vtrum vicarij tꝑales.ſ.ſcḋi tertij ꝛ quarti poſſint aliũ vicariũ ĩſtituere.R.q̄ non.ex̃ co.ti. c.clericos.Fallit in archipꝛeſbytero: q̃ cũ ſit vicarius epĩ in ſpũalibus.de offi.archipreſby.c. miniſteriũ.Aliũ tñ vicarium põt inſtituere: vt ibidem dr̃.Et intellige non poſſe: niſi ſpãliter eis cõmittat̃. 8

¶ Vtrũ prelati poſſint vices ſuas alicui cõmittere ſub ãnuo cenſu.R.q̄ nõ: ſine ſimonia extra ne pre.vi.ſu.c.i.ij.ꝛ.iij.q2 ſicut ꝓ cõmiſſione iuriſditiõis nõ lꝫ recipe certã pecunie q̃ti 9

tatē.ita multominus lʒ recipere quotā ptē ꝓ/ uentuū ſm Ho.bene pōt vicario tale ſalariuꝫ ꝯſtituere:imo ad hoc tenet.xij.q.ij.charitatem hʒ etiam talis vicarius ius petendi ſibi aſſigna ri cōgruam portionē de redditibus eccleſie:ex qbus cōmode poſſit ſuſtentari:ex͂ eo.ti.c ad h̄ ſm Ho.Et ideo poſſʒ dicē.Ego do tibi ꝓ ſala rio tuo centū:ꝛ totū lucrū dabis mihi de exer/ citio iuriſditiōis ſm Inno.

10 ¶ Qui ſunt caſus in quib⁹ licite per aliū deſer uitur eccleſie.R.ꝙ multi.ſ.ſi parrochia ſit lata ſi cecidit in infirmitatē ſine ſua culpa debilita tem vel deformitatē:vel neceſſitas abſentādi: ſeu vtilitas eccleſie ꝛ huiuſmodi.Et de h̄ hēs ē.Clericus.vij.

Vidua ꝓprie ex ſignificatōe vo/ cabuli:ſeu ſm ethimolo/ giā dr̄ q̄lʒ mulier ſine viro:ēt ſi nunq̄ʒ virū habuiſſet quaſi ſine duitate:ꝛ dr̄ a vi qō ē ſine. ſicut vecors.ſ. ſine corde.ita dicit tex.in l.malū.§.viduas.ff.de ver.ſig.ꝛ tex.in.c.vidua xxxiiij.di.ꝛ Gratianus ibi q vult ꝙ dicat illa cuius maritus mortu⁹ eſt.debet intelligi ex cōi vſu loq̄ndi. Et itellige ſi ab eo fuit cognita.al's nō vt ibi. Et iō in quacūqʒ materia ēt penali vſus loquēdi p̄fert̄ ꝓprio ſignificato v̄boꝝ ſiue ꝓpriū ſignificatum eliciat̄ ex ethimologia ſeu ex diffinitiōe : ſiue ex auctoritate iuris.l.li broꝝ.§.ꝙ tn̄ caſſius.ff.de le.iij.ꝛ.l. cum de la/ nionis.§.aſiā.ff.de fun.inſtru.que.le.ꝛ.l.labeo ff.de ſupp.le.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iu.Et Inno.i.c.olim.de v̄b.ſig.ꝛ glo. i c.nōnulli.de reſcrip.

Villicus dr̄ ville cuſtos:ꝛ q fru ctibus percipiēdis ꝛ colligendis imponitur.ff.de inſtito.l. ſi cum villico.

Vindicatio vtrū ſit peccatū R.ꝙ ad ſatiſfa/ ctionē animi irati:ꝛ in malū,primi ſo/ lū nunq̄ʒ lʒ:imo ē peccatū mortale.xxiij.q. iiij. ſi eccleſia.ꝛ.c.qſqs xp̄ian⁹.ꝛ.c.ea vindicta. Si v̄o fit ex ȥelo iuſticie ꝛ ad correctionē peccato rum:ꝛ ab eo q ex officio poteſt ſic meritoria ē. vt in dictis.c.ꝛ.q.v.nō vos.

1 ¶ Vtrū aliquis poſſit vindicare ſuam iniuriā R.Ho.ꝙ nō.etiā ſi ſuperiorē nō hʒ.vnde licʒ princeps non ſubſit legibus.l.digna vor.C. de legibus.tamen ipſe delegat.de iudi.c.i.quāuiſ ipſe puniri poſſet.Et ſic itellige ꝛ limita.c. oliʒ el.i.de reſti.ſpo.c.ſignificaſti.el.ij.de hōi.

Violentia que ē filia auaritie vide Rapina.

Virginitas ſm Ri.i.iiij. di. xxxiij. dupl'r ſu/ mitur. Primo mō iꝓprie,ꝓ integri/ tate carnis:ꝛ ſic qlibet naſcit̄ v̄go.ꝛ iſtud non ē virtus. Secūdo mō v̄ginitas ſumit̄ ꝓ hitu quo volūtas determinat̄ ad reſpuēdū ꝓ̄pter ꝛ faciliter oēm delectationē venereā ēt licitaꝫ vt mens liberius ſpūalibus vacet.qꝛ vt dicit̄ i.coꝛ.vij. Virgo cogitat q̄ dn̄i ſunt:vt ſit ſan/ cta corpore ꝛ ſpū.ꝛ hec ē virtus.Et diffinit̄ ab Aug.li. de nup.Virginitas ē i carne corrupti bili incorruptiōis perpetua meditatio.i.ꝙ vir/ go debet gerere i ꝓpoſito:vt in hoc pſeueret ꝑ petuo.Et ex h̄ pʒ ꝙ itegritas carnis nō eſt de eſſentia v̄ginitatis:ſed ē qdā eius decor acci/ dētalis extrinſecus exn̄s q perdi pōt ſine dimi nutione v̄tutis v̄ginitatis.vt pʒ.xxxij. q.v.i prín.ꝛ.c.tolerabilius.

¶ Vtrū v̄ginitas ſit virtus ſpālis.R.ſʒ Ri. 1 vbi.ē.ꝙ non.ſed addit vltra caſtitatē ꝯiugalē ſtatum perfectionis:ꝛ magis plʒ q̄ʒ opio illo/ rū q volunt ꝙ ſit v̄tus ſpālis:qꝛ ſic ſequeret̄ ꝙ v̄tus amitti poſſet ſine peccato:nec valet re ſpōſio ꝙ votū regritur in v̄ginitate:qꝛ non ē vex:ſed bn̄ ꝓpoſituꝫ:qō tn̄ poſſet mutari ſine peccato alijs occurrentib⁹ de nouo.

¶ Que reqrūtur vt amittat̄ v̄ginitas.R.ꝙ re 2 qrit̄ ꝑ pollutio cōpleta. Vbi ſciendū ꝙ triplex humor de genitalib⁹ ſtillat.ſ.ſemen. Secūdus humor ſilis ſemini q eſt medius:ꝛ ſtillat q̄nqʒ ex ſolo tactu:vel auditu turpium . Tertius eſt vrina:pditur aūt v̄ginitas ꝑ ſolā ſeis reſolu/ tionē que locū coitus ſupplet:vel eius cōplet delectationem. Secūdo requiritur vt amittat̄ ꝙ talis delectatio ſit ex volūtate operāte vl' cō ſentiente vel nō diſſentiēte:vel nō quātuꝫ pōt renitēte. Alij tn̄ volūt ꝙ ſi ēt pollutio nō ſeq̄/ tur vt in illis q ſunt aſi tp̄s ſeminis qui tn̄ ex/ plent coitū:vel ꝑ turpē tactum:vel ꝑ cōmixtio nē cū alio ꝛ hmōi amittat̄:ꝛ plʒ. tn̄ recupabit̄ ꝑ penitentiam.

¶ Quid ſi ante pollutionem nec in ipſa inter/ 3 uenit volūtas:ſed poſt ē cōtenta.R.perdit v̄/ ginitatē:ſed recupat̄ per pniam. Alij dicūt ꝙ non recupat̄:ex quo pollutio eſt ſecuta: ꝛ con/ ſenſus mentis ſiue ante ſiue poſt:ſed primum mihi videt̄ verius.

¶ Vtrū illi qui corrūpunt̄ in ſomnis vel ebri 4 etate ꝛ hmōi amittāt.R.ꝙ nō amittūt v̄gini/

tatem ſm Tho.in.iiij.di.xxiij.niſi hac inten
tione iuerint dormitū:vel ſe inebriauerint. Et
idē dicendum de habentibus fluxum ſeminis
⁊ ſi poſt ſint contenti amittitur:ſed per pniāz
recuperatur.
5 ¶ Utrum puelle ante q̄z coitum poſſint exple
re aliquid carnale cōmittētes perdāt ꝟginita
tē.R.q᷑ ſi ſunt doli capaces perdūt quidē men
taliter ſolum.ſed per pniam recuperabūt. Si
vero nō ſunt doli capaces:ſic nec etiam mēta
liter perdūt. Dicit enim Alex.fa fe.ti.de luxu
ria.q᷑ quo ad mentem requiritur perpetuitas
quo ad finalē corruptionem mentis.quo vero
ad corpus requiritur perpetua icorruptio q̄z
tum eſt de voluntate mentis.aliter non poteſt
eſſe virginitas.
6 ¶ De cōſecratione virginum.vide.ſ. Conſe
cratio virginum.

Virtus nomen vel nobilitatem dat.de pe.di.i.§.ſin autē ⁊ quid ſit.xxxij.q.v. de pudicitia. ⁊ de pe.di.ij.§.hec que de charitate.

Vis qd ē ⁊ i quo differt a metu. vide.ſ.Metus.§.vlt.Dicit etiā vis pro omni violētia

i ¶ Quotuplex eſt vis.R.duplex.vna dr̄ publi
ca.⁊ hec ē que fit nedū cum armis:vt.l.i.ff. de
vi.pu.ſed etiā cū oi qđ pōt nocere.vt i.l. arma
tos.ff.eo.ti.Armatos nō vtiq̄z ſolum itellige
re debemus eos q tela habuerint:ſed etiā eos
q aliud quo nocere poſſint.hec ibi. Et hac lege
tenet non ſolū i vi facta cum armis:ſed etiam
ſi armate intrat domū vel poſſeſſionē alterius
ſine cā legitima.puta ꝓ vſu venandi itineris
nauigationis vel mercationum.vt in.l.i.⁊.ij.ff
de vi.pu.Alia dr̄ priuata:q̄.ſ.fit ſine armis:ali
cui etiam coadunatis hoibus:vel ſi res debito
ris ſine iudicis aucte occupet.de hac plene hr̄
per totum.ff.de vi.priua.
2 ¶ Que pena inferentis vim.R. ꝓ vi publica
deportat.vt no.glo.l.q dolo.in fi.ff. de vi. pu.
Pro vi priuata punitur i tertia pte bonorum
⁊ nō poteſt eſſe iudex ſenator vel aliū aliquem
honorē hr̄e tanq̄z infamis.vt i.l.i.ff.de vi pri
ua.⁊ alijs allegatis in glo.in.c.cū dilectus. de
or.cogni.
3 ¶ Utrū liceat alicui oſtium aut murū frange
gere ⁊ vim inferre.R.q᷑ ſi quis hz poſſeſſionē
alicuius rei pōt tam i perſonam ipedientē q̄z
in oſtia ⁊ muros illius loci:vt valeat vti iure
ſuo:nedū iudex:ſed ⁊ quilz.vt in.c.i.de imu.ec.
no.Pa.q2 nō vult aliquid de nouo ſed ſolum
ius ſuū defendere:vel perditā icōtinenti recu
perare.Si vo nō hz poſſeſſionē in re aliqua:lz
habeat actionē hypothecariā:vel aliā ad illaz
cōſequendam tūc non pōt.etiā ſi ſit iudex vel
prelatus ꝓpria auctoritate.Et iſto modo loqr
c.cū g.de preben.li.vi.⁊.l.ſi quis in tantā.C.vn
vi. Iſte enim nō dz ꝓpria auctoritate violētiā
inferre:q2 diceret ſibi ius ꝯ.l.vnicaz.C.ne quis
in cauſa ſua.
¶ Utrum liceat vim vi repellere.R.dic vt.ſ. 4
Defenſio:ſine inferat in perſonā ꝓpriam vel
ꝓximi vel in rebus.

Viſitationem pōt facere qlibet hñs ordinariam iuriſditionē in aliquos: ſic archieps in tota ꝓuincia.de cenſi.c.romana. ⁊ c.ꝑpetuo.li.vi.⁊ eps in ſua dioceſi.de offi.ord. cōquerente.Item archidiacon⁹ ⁊ decanus. de cenſi.cū apl's.de offi.archi.c.mādamus.Item abbates ⁊ prelati religioſoꝝ viſitant monaſteria ⁊ monachos ſm eoꝝ iſtituta:vt in.c. pe. ⁊ vlt.de ſta.mo. Item legati apl'ice ſedis:⁊ qbus cōmittit a papa vel a prelatis ordinarijs exñtibus ipſis ipeditis.x.q.i.epm.de offi.or.c.inter cetera.⁊ eo.ti.c.ſi eps.li.vi. Quidam tñ dicunt iferiores epis nō poſſe per aliū viſitare ꝯſuetudine obſtāte:exceptis prelatis religioſoꝝ q viſitant etiam per alios.

¶ Quē ordinē dz tenere viſitator.R.q᷑ archi i
eps dz ꝑ ꝓpriam dioceſim viſitare totā incipiē
do a capitulo ſue eccleſie ꝑ: ⁊ ſic tota viſitata
trāſibit ad alias dioceſes.vt dr̄ in.c.Romana
de cenſi.li.vi.Sir faciat eps. Primo incipien
do a ſuo capitulo.Legati aūt de latere nō tenē
tur iſtū ordinē ſeruare ſm Ho.nec viſitatores
religioſoꝝ:ſed ſeruabūt eoꝝ ſtatuta : vt dr̄ in
d.c.Romana.⁊ ibi vide qđ no.
¶ Quō dz fieri viſitatio.R.primo dz ꝓponere 2
ꝟbum dei ⁊ demū de vita ⁊ ꝯuerſatione mi
niſtrātiū i eccleſijs ⁊ locis alijs diuino cultu
deputatis:ac ceteris que ad offm̄ ſuū ſpectant
ingrat:⁊ ſine iuramēto ⁊ coactione ad eorum
emēdationē per ſalubria ꝯſilia inducat lenib⁹
⁊ aſperis:ſicut ſibi videbit expedire:qđ ſi de a
liquib⁹ orta fuerit ifamia ꝯ aliquē ordinario
denunciet vt igrat. Notoria vo corrigere po
terit ⁊ punire.vt in.d.c.romana.⁊ iſta forma ē
de ꝑcepto oibus prelatis ordinario iure viſitā
tib⁹:exceptis religioſoꝝ ꝯſuetudinibus ⁊ regu
laribus inſtitutis.vt in.d.c.romana.

3 ¶ Utrum viſitator poſſit aliqd recipere a viſitatis. R. ꝙ ſic ꝓcurationē. Et aduerte ꝙ oportet Primo ꝙ ꝓcuratio ſolum recipiat. Secūdo ſolum a locis viſitatis: ⁊ nō ab alijs. Tertio ꝙ ſolum ſit ꝓ victu illius diei: ſiue ſit in victualibus: ſiue ſit in pecunia. Quarto ꝙ tantū vna die vnā procurationem recipiat: ſiue vnā vel plures viſitet eccleſias. Quinto ꝙ ipſe ordinarius perſonaliter viſitet. aliter iſtis nō cōcurrentibus recipere nō poteſt. Et ſi qd alio modo receperit ipſe vel aliquis de ſuis familiaribus tenet duplum reſtituere eccleſie a qua illō receptū eſt infra mēſem: alioqn patriarche archiepi ⁊ epiſcopi ſunt interdicti ipſo facto ab igreſſu eccleſie. Inferiores vero a predictis ſūt ſuſpenſi ab officio ⁊ beneficio: donec dictū duplū reſtituant: nec valet remiſſio vel dantium liberalitas: ſeu gratia eos liberare: niſi reſtituant. Hec colligūtur ex c. exigit iuncto. c. felicis de cenſi. li. vi. ⁊. d. c. romana.

Viciatus corpore. vide. ſ. Corpore viciatus.

Vitium Vide. ſ. Peccatum.

Vnanimiter de ſuo ſignificato requirit nullā diſcrepātiā: qd̄ ꝓbat in. c. bone. el ij. de po. prela. ⁊ in. c. ⁊ ſi vnanimiter. co. ti. ⁊ tʒ Inno. in. c. cū in eccleſia. de cau. poſ. ⁊ propric. ⁊ ibi ſequitur Pa.

Vniuerſitas vide Collegium.

Vnctio extrema ē vnū de ſacramētis eccleſie. de q̄ hēs i c. vnico de ſacra vnctiōe.

1 ¶ Que ē ei⁹ materia. R. oleū. vt in. d. c. vnico. Pe. aureo. in. iiij. di. xxiij. dicit ꝙ oʒ ſit oleum oliuarū: ⁊ ꝯſecratū ab epo ſolū: nō ab inferiore vt dicit Magiſter in. iiij. di. xxiij.

2 ¶ Que forma. R. ē illa de qua i ordinario. ſ. dicendo ꝑ iſtā ſcām vnctionē ⁊ ſuā pijſſimā miſericordiā idulgeat tibi dn̄s qcqd oculorū vitio deliqſti. In noie pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti: amē. ⁊ ſic de ceteris ſenſibus.

3 ¶ Quis pōt eā conferre. R. ſolus ſacerdos. vt patet in. d. c. vnico. ⁊ de vbo. ſig. c. queſiuit. ⁊ ſi vnus deficeret alter debet ſupplere: vbi primus omiſit.

4 ¶ Quib⁹ pōt cōferri. R. ifirmis exñtibus i periculo mortis. de quib⁹ ꝓbabiliter dubitat de morte: pueris aūt vel eūtibus ad bellū: aut alio mō in periculo caſuali mortis nō dat ſm cōiter doc. nec etiam amētibus: niſi ante amētiaʒ ipſam petiſſent ⁊ dādo nullā irreuerentiam facerent. ſed ⁊ ſm. S. Bonā. in. iiij. di. xxiij. tantum debet dari infirmis qui in mortali non ſunt: ⁊ ratione vtentibus ⁊ in articulo mortis exiſtentibus: ⁊ veniale peccatum habentibus. alijs non.

¶ Que partes corporis debēt inungi. R. ꝙ inſtrumēta qnqʒ ſenſuū. ſ. oculi: aures: manus: nares: labia: pedes: ⁊ renes. Mulierib⁹ tamen nō vnguntur renes propter honeſtatem. Mutilati vero vel ceci vnguntur in locis magis propinquis predictis: ſi non habent predicta membra. 5

¶ Quis effectus. R. ꝙ vel agit vel auget inuiſibilem vnctionem ſpūs ſancti: ſi digne accipiatur: vt dicitur in. d. c. vnico. Aureo. in. iiij. di. xxvij. ponit. vij. fructus. Primus deletio venialium. Secūdus diminutio pene debite peccato mortali. Tertius gratie augmentatio: q̄ vi hui⁹ ſacramēti augeri habet: nō tātum ex deuotiōe miniſtrātis ⁊ ſuſcipiētis: ſed etiā ex vtute operis operati miſericordia dei aſſiſtente operi ſuo: ⁊ aucta gratia augetur ⁊ gloria. Quartus eſt interior leticia ⁊ robur cōtra demonis inſidias: que potiſſime tunc inſunt. Quintus artatio diabolice poteſtatis: qr non eſt ita potens ſumpto iſto ſacramēto. Sextus corporis ſanatio: vbi expedit ſaluti. Vnde in primitiua eccleſia multi ſanabātur. Jacobi. v. Oratio alleuiabit infirmū. Septim⁹ preſtatio decedentis ꝙ permāſerit i fide militātis eccl'e ex quo ſigno vadit ad eccleſiam triumphantē tanq̄ qui fideliter pugnauit. Octauus ſʒ. S. Tho. in. iiij. di. xxiij. tollit peccatum veniale ⁊ mortale etiam quantū ad culpam dūmodo nō opponat obex ex parte recipientis. 6

¶ Utrum iſtud ſacramentum ſit de neceſſitate. R. ſm. S. Boñ. in. iiij. di. xxiij. ꝙ non. ſi tamen omittatur ex contēptu damnabile eſt. ſec⁹ ſi ex negligentia. 7

¶ Utrum ſit iterabile. R. ſm Tho. vbi. ſ. ꝙ ſic ſine iniuria: ⁊ in eadem infirmitate. dūmō ſit caſus diuerſus. puta idropicus nunc ē i articulo mortis poſtea euadit: ⁊ durāte ifirmitate aliquo tpe longo iteꝝ venit ad articulū mortis poteſt iterū ei dari: qr ſtatus ⁊ caſus eſt diuerſus: lʒ ſit eadem infirmitas. 8

Voluntas bona. vtrum ſufficiat ſine bono ope

℞.vt.ſ̄.Intentio.§.iiij.vnde dicit Am. lxxxvj
di.c.non ſatis eſt bene velle niſi ſtudeas bene
facere.Facit in ar.c.i.de eo q̄ mit.in poſ.⁊ in.c.
cum aliquibꝰ. de ſenten.⁊ re iudi. ⁊.l. promiſ/
ſoꝛ.§.conſtituto.ff.de conſti.pecu. vide glo. in
dicto.c.i.
i ¶ Vtrum voluntas hoīs duret poſt moꝛtem
eius.℞.ꝙ ſic.pꝫ in.c.fi.de pꝛecario:ꝙ nō expi/
rat moꝛte ꝯcedentis.ſecus de beneplacito:qꝛ il
lud expirat per moꝛtem.c.ſi tibi gratioſe.de re
ſcrip.li.vi.Et hec no.qꝛ faciūt ad qōnē.Iudex
poſuit aliquē ꝯfinatū donec reuocaret:moꝛiť
an expiret cōfiniū.dic ꝙ nō.in.l.centeſimus. §.
fi.ff.de ver.ob.per Bal.in pꝛia ꝯſti. ff. ⁊ in.l.i.
C.de poſtu.⁊ per Salic.i.l.i emēt.C.de ꝯhē.
emp.⁊ in.l.hec venditio.ff.de ꝯhen.emp. Itē
ad queſtionem ꝙ pꝛioꝛ clauſtralis:non reuo/
cať moꝛte abbatis.licet poſſet reuocare quādo
voluiſſet:⁊ ad pꝛedicta eſt tex.clarus in .d.c. ſi
tibi gratioſe.
2 ¶ Quot modis dr̄ voluntas bona.℞.ꝙ volū
tas accipitur tripliciter.Pꝛimo pꝛo potentia
anime:⁊ ſic eſt bona ex virtute ⁊ habitu bono
bonum enim eſt qď habet qualitatem bonam
ꝑ thopicoꝝ.Secūdo accipitur pꝛo habitu ſi/
ue diſpoſitiōe:ſeu affectione volūtatis derelí/
cto ex actu voluntatis:ſiue ex vſu:⁊ hoc bona
vel mala ſm̄ actiones:qꝛ tales generantur ha
bitus vel diſpoſitiones quales ſunt actus.iij.
ethicoꝛum.Tertio accipitur ꝓ actu ipſius vo/
luntatis potentie.⁊ iſte eſt bonꝰ ex oꝛdine eius
ſufficienti ad debitū finem:⁊ vt hoc ſit q̄ttuoꝛ
requirūtur.Pꝛimum ꝙ finis ſit bonus in ſe.
Secūdum ꝙ ſit ipſe finis melioꝛ his q̄ appetū
tur ꝓpter ipm̄.vnde dicit Aug.ix. de ciui. dei.
c.iij.ꝙ qui laudant deum pꝛopter pecuniā nō
habēt bonum finē neqꝫ bonā voluntatē. Ter
tium ꝙ illa ſint ſm̄ rōnem rectam oꝛdinabilia
⁊ apta ad talē finē cōſequendum. Quartum
ꝙ voluntas oꝛdinātis rōne regulata oꝛdinet
vel velit bona in genere indifferentia ad bonū
finem. Aliter his deficientibus non erit bo/
na voluntas.Hec ex.S.Bona.in.ij.di. xxxvi
ij.q.i.ar.i.
3 ¶ Vtrum vnius ſolius bone voluntatis ſit
vnus ſolus finis.℞.ꝙ ſic.ſ. pꝛincipalis. vnde
ſciendū ꝙ actus poteſt habere plures fines tri
pliciter.Pꝛimo ꝙ vnus ſit ſub altero ⁊ ꝓpē
illum.Secūdo ꝙ vnus ſit pꝛincipalis finis: al
ter non pꝛincipalis:ita tamen ꝙ non pꝛincipa
lis non refertur ad pꝛincipalem.Tertio ꝙ vter
ꝗ ſit pꝛincipalis.Exēplum de eo q̄ vadit pꝛo
diſtributionibus ad eccleſiaꝫ: qꝛ aliqn̄ intēdit
pꝛincipaliter dei honoꝛē:⁊ cū hoc ſil' hr̄e pecu
niam illam ad hoc vt ad dei honoꝛem illam
diſtribuat:vel in alios vſus licitos conuertat:
Aliqn̄ intēdit dei honoꝛem:⁊ vult ſil' acqrere
pecuniā:ita tn̄ ꝙ acqſitionē pecunie nō rede/
git ad honoꝛē dei:nec ēt pecuniā illā finē pꝛin
cipalē ſtatuit:qꝛ eā ꝓpter ſe nō diligit:qꝛ ēt ſi
nō daretur iret:nec ꝑꝑ eā hūdam aliquid ꝯtra
deum cōmitteret.Aliqn̄ itendit deo placere ⁊
ſil' ēt pecuniā acquirere vt poſſit theſaurū ſuū
augere ⁊ in eo delectari.Pꝛimo mō ire ad ec/
cleſiā ē meritoꝛiū:⁊ pertinet ad bonā volūtatē
Secūdo mō nō eſt bone voluntatis loquendo
foꝛmaliter:nō tn̄ ei ſic repugnat:quin in ea ſta
re poſſit.Eſt eni ibi peccatū veniale nō moꝛta
le.Et hoc eſt ꝙ dicit Augu.li.cōfeſ. minus te
amat q̄ tecū aliquid amat:qď non ꝑꝑ te amat.
Tertio mō ē ꝯ̄ bonā voluntateꝫ:qꝛ nemo pōt
duobus dn̄is ſeruire.Matth.vi.Cuꝫ enim ſit
vnū ſolū veꝝ bonū:qď quietat humanū deſi/
deriū:oꝫ ꝙ voluntas ad hoc vt ſit bona ⁊ recta
ſtatuat ſibi vnicū finē vltimū.Hec ex.S.Bo.
in.ij.di.xxxviij.ar.iij.q.i.
¶ Vtrū bonitas actualis volūtatis addat ali/ 4
quā bonitatē ſuper bonitatē ipſius habitus
gratie.vide.ſ̄.Intētio.§.v.
¶ Vtrū teneamur ꝯfoꝛmare voluntatē nr̄am 5
voluntati diuine i volito.℞.fuit diuerſa inter
theologos opio i pꝛio ſen.di.vlti.Sed iſta vr̄
mihi verioꝛ.ſ.ꝙ teneamur ꝯfoꝛmare q̄ꝫtū ad il
la volita q̄ exꝑimūtur a deo ſigno ꝑ̄cepti i lege
explicite vel īplicite:vel q̄ nobis manifeſtaret
ſic velle de ꝑ̄cepto.Sꝫ q̄ꝫtū ad alia ꝯſiliū ē nō
ꝑ̄ceptū:ꝯſiliū dico ſi ſunt exp̄ſſa ſub ſigno ꝯſi/
lij tacite vel exp̄ſſe.Si vero nō ſunt exp̄ſſa:nec
ēt de cōſilio tenemur:niſi ꝯueniat nobis illud
velle.ſic dič Aug.i ench.c.lx.Aliqn̄ inqt bona
volūtate vult hō qď nō vult deus.Sicut bonꝰ
hō vult patrē viuere quē deus vult moꝛi.⁊ gl:
illa.ſ̄.ps.q̄ dicit.coꝛ totum hꝫ hō:q̄ nō vult qď
vult deus.Intelligiť de his q̄ nobis patent ꝙ
de ꝑ̄cepto vult nos ea velle.
¶ Vtrū teneamur ꝯfoꝛmare volūtatē i modo 6
volēdi cū deo.℞.ſm̄ Alex.lūbar.i ꝑ di.xlviij. ꝙ
nō abſolute:qꝛ ſi hō honoꝛat patrē ſuū:non ex
charitate:ſed ex beniuolētia nō peccat:ſꝫ teneť
ꝯditionaliť.ſ.ſi vult mereri vitam eternā. S.
Bo. in pꝛimo.di.vlti.dicit ꝙ tenemur cōfoꝛ/
mare voluntatem noſtraꝫ voluntati diuine ī

modo volēdi affirmatiue.ſ.ꝓ loco ⁊ tpe qñ vʒ
tenemur exire in actū charitatis:qꝛ ſicut tene
mur ꝙ nūqꝫ ꝯ̄ria velim⁹ deo.ſ.ex libidie cū ds
velit ex charitate. Ita tenemur vt ſub eadem
rōne velimus ꝓ loco ⁊ tempoꝛe:⁊ hoc ſi habe/
mus charitatem.ſi aūt non habemus:non te/
nemur ad hoc:ſed ad equiualens: qꝛ tenemur
facere qđ in nobis eſt vt eam habeamus:⁊ hꝫ ꝓ
loco ⁊ tpe:vt dictū ē. Et ſi queraꝶ qñ loc⁹ ⁊ tē/
pus ē.dicit idē Bo.ibidē.ꝙ ē qñ dñs viſitat ta
lē interioꝛi locutione:vel exterioꝛi pꝛedicatiōe
vel aliquo tali in quo ē oppoꝛtunitas redeūdi
ad coꝛ. Unde tūc ſi negligat icidit in cōtēptuʒ
⁊ ommiſſiōiſ peccatū. Alex.vero de ales ſꝫa ſe
tractatu de negligentia.q.viij.dicit q᷒ qñ pec/
catoꝛ cogitat de peccato ſuo:ꝙ ſit tātū malum
⁊ graue ⁊ cōuertitur ſuper ipm:⁊ excitatur a
gratia dei ad conuertendū:qꝛ hoc modo exci/
tat eū qñ facit peccatoꝛem cogitare de pecca/
to ſuo:tūc tenetur actu dolere de illo:⁊ ſi non
dolet ⁊ conteraꝶ:tūc peccat per negligentiam:
⁊ inouaꝶ peccatū aliquod quod ē negligentia
moꝛtalis. Hec ille. Et ſic pꝫ qñ teneꝶ cōfoꝛma/
re volūtatem i modo volendi cū deo de pꝛece/
pto.qđ nota bene.

Votum ſꝫ Ri.in.iiij.di.xxxviij ar.iij.q.ij.ē ꝓpoſiti ſup
errogantis,pmiſſio deo facta pp bonū
finē ex deliberatiōe firmata.

1 ¶ Notanter dꝛ ſupererrogantis boni:qꝛ i vo
to de re neceſſaria ad ſalutem non ꝓpꝛie ieni
tur rō voti. Rō qꝛ votuʒ ꝓpꝛie loquendo ē qd
volūtarium reſpectu pꝛincipij a quo ꝓcedit: ⁊
reſpectu eius quod voueꝶ:lʒ large dicaꝶ votuʒ
qđ fit de neceſſario ad ſaluteʒ.de quo habetur
xvij.q.i.c.i. Unde grauius peccat qui pꝛeuari/
catur pꝛeceptum diuinum quod vouit ꝙ̄ qui
non vouit.

2 ¶ Secūdo dꝛ notanter ꝓmiſſio deo facta ad
differentiā ꝓmiſſionis facte homini que non
ꝓpꝛie hꝫ rōnē voti. Nam ſolus deus eſt cui ſe
totū homo pōt obligare:qꝛ ſolum ei conuenit
poteſtas ſuper totum hoiem. Et iō ꝓpꝛie votū
fit deo q totum hoiem obligat. Sanctis vero
qꝛ aliquo modo ꝯuenit poteſtas ſuper totum
hominem inquātum per coꝝ oꝛationes tota
ſalus hois ꝓmouetur. Ideo fit eis aliquo mo
do votum:non tamen hñs plene rōnem voti:
nec ē neceſſe ꝙ iſta ꝓmiſſio expꝛimatur oꝛe:ſed
ſufficit etiam ſi fit in coꝛde quo ad deum ⁊ cō
ſcientiam.

¶ Tertio dꝛ notāter ꝓpter bonū finem ad ex/ 3
cludendū vota que fiūt ꝓpter malum fineʒ:vt
cū quis vouet ſe ieiunaturū vt poſſit interfice
re inimicū ⁊ hmōi:que non valent ſed grauiꝶ
peccant talia vouētes. Sicut non valeret vo/
tum factum de re mala:qꝛ deus non acceptat
aliquid cōtra ſe.

¶ Sed quid ſi vouet pp finē indifferentem. R 4
ꝙ valet accipiendo indifferens reſpectu adem
ptionis vite eterne. Sicut cū quis vouet ali/
quid pꝛopter aliqđ bonū tpale qđ habere non
ē vtilius ei ad vitā eternam ꝙ̄ carere eo.ſi ta/
men veniret caſus ꝙ eſſet malū tūc non obliga
ret vt in voto Iethe.

¶ Utrū votū poſſit fieri de re inutili ad ſalu/ 5
tē. R.ꝙ non de iure:qꝛ qđ non eſt ad dei hono
rem nec vtilis ad ſalutem offerentis ꝑ quācū/
ꝗ circūſtātiam additam non acceptat deus.
Et ideo talis obligatio nō tenet ipſo iure. Et
ſic ſunt vota ſtulta mulierum.ſ.de non pecti/
nādo caput in ſabbato ⁊ huiuſmodi: non co/
medere de capite aliquo pp decollationē Ioā/
nis baptiſte ⁊ huiuſmodi ſꝫm Alber. ⁊ Ray.
poti⁹ ſunt frāgēda ꝙ̄ ſeruāda. Tutius tñ cre
do ſit petere diſpēſationē ſeu declarationeʒ a
cōfeſſoꝛe ſaltē ꝓpter reuerentiā.

¶ Quarto dꝛ ex deliberatione firmata ad dif 6
ferentiam votoꝛū que fiunt ex ſurreptione: ⁊
ſine deliberatione:ſicut faciūt aliquādo aliqui
in anguſtijs que non obligant de neceſſitate.
ſed tātum ex quadā ꝯgruitate. Ideo cōtra ipa
venire etiā ex ꝓpꝛia auctoꝛitate non ē peccatū
moꝛtale. Et qñ hoc ſit pōt perpendi ex hoc:qñ
ſtati trāſacto periculo ſeu anguſtia ſunt male
cōtenti ſe tale votū emiſiſſe:qꝛ videꝶ indelibe/
rate factum. Secus quādo deliberate vt eua/
dant periculū vouēt:qꝛ obligātur.

¶ Additur.v.ſꝫm aliquos ꝑ itentionē obligā 7
di ſe adimplendo ꝓmiſſum:qꝛ ſꝫm eos ſola deli
beratio non firmat ꝓmiſſionē. Et lʒ Ricar.in
iiij.di.xxxviij.a quo pꝛedicta ſunt extracta nō
firmet ſe in hoc:ſed ptrāſeat ſolum recitando
Tamen mihi videtur ꝙ veriſſime requiraꝶ eo
modo quo ifra dicā.ſ.ſaltem tacite:ſicut tꝫ gl.
in.c.litteraturā.eo.ti. Unde debes aduertē ꝙ
votum habet diuerſos ſtatus ſꝫm quos diuer
ſa ſoꝛtiꝶ vocabula ⁊ effectus. Pꝛimus ſtatus
ē in oꝛigine.ſ.cū quis diſponit aliquid boni fa
cere:⁊ tūc dꝛ deliberatio.de qua dꝛ.xvij.q.i.q
bona agūt.⁊ hoc cōfringere non ē peccatum.
Secūdus ſtatus ē ꝓceſſus cū ꝓcedendo ꝓpo/

nit firmiter ſe facturum: ꝛ tunc dr̄ ꝓpoſitum vt.xvij.q.ij.nos nouimus.ꝛ ſic nō obligat ad mortale ſed veniale.vt pꝫ in.c.litteraturā . de voto.ꝛ ſeqr̄ ibi Pa.ꝛ ēt videt̄ glo.hoc tenere ibidē ſi bene tota legatur: ꝛ glo.xvij.q.i.i ſum. lꝫ allegēt Aug.tenere ꝙ peccat mortalit̄ talis: ſed nō loqt̄ in iſto caſu: ſed de eo qui fecit vo/tū in corde: lꝫ ore nō expſſerit: vt pꝫ ſi bene at/tēdat̄. Seqt̄ etiā hoc Archi.in.d.c.qui bona.ſ. ꝙ non obligat̄ ad mortale. Terti⁹ ſtatus ē con ſūmationis.ſ.cū qd̄ firmiter ꝓpoſuit ꝓmittit aīo obligādi ſe: qꝛ nemo obligat ſe niſi q aīuꝫ obligādi ſe hꝫ.l.obligationum.la.i.ff. de act.ꝛ obli.ar.l.ſi ego.ff.ſi cer.pe.nec etiaꝫ ſuffi:it ha/bere animum obligādi ſe: niſi ſe p ꝓmiſſioneꝫ obliget ſiue ꝓmiſſio fiat corde ſiue ore. Et ideo iura q̄ vident̄ dicere ꝙ ꝓpoſitū deliberatuꝫ ſi/ue abſolutū obligat: vt in.c.nuptiaꝝ.xxvij.q.i. ꝛ.d.c.qui bona agūt.ꝛ in.c.cōſulti.de regul.cū ſilib⁹ intelligenda ſunt de ꝓpoſito cū ꝓmiſſiōe firmato ſm Pan.in.d.c.litteraturā. Qd̄ no. qꝛ facit ad multa. Aduerte tū̄ ꝙ lꝫ ꝓmittendo nō habuerit aīum exp̄ſſe obligādi ſe: ſi tū̄ non habuit aīum cū ꝓmittebat nō obligari ex tali ꝓmiſſione nihilominus obligabitur: qꝛ tacite intelligitur obligatio. Quartus ſtatus voti ē ſolēnizationis.ſ.ꝙ fit ore alicui homini: vel ſo lēnizat̄ p aliquē inſtitutū ab eccleſia.vt ē ordo ſacer: ꝛ religionis ꝓfeſſio.

8 Quot ſunt genera votoꝝ.R.q̄ꝫtū ad nos ſpe ctat duo.ſ.ſimplex: ꝛ ē hodie oē aliud votum a voto ſolēni q̄ꝫtūcūqꝫ cū multis ſolēnitatib⁹ ſit factū. Aliud dr̄ ſolēne: ꝛ iſtud ē ſolummodo illud qd̄ ſolēnizat̄ p ſuſceptioneꝫ ſacroꝝ ordi/nū: aut p ꝓfeſſionē tacitā vel expreſſam factaꝫ alicui de religionib⁹ approbatis.vt no.i.c. vni co.de voto.li.vi. Et de h̄ vide.ſ. Nouitius.ꝛ.ſ. religioſus.ꝛ Profeſſio. Itē votoꝝ quoddam purū ſiue abſolutum.ſ.ſine aliqua ꝯditione fa ctū.aliud ꝯditionale vt cū qs vouit facere ſic. ſi deus dederit mihi ſalutē corporis vel filium ꝛ hmōi: ꝛ tūc nō obligat: niſi extāte ꝯditiōe de cōdi.appo.c.veꝝ.ꝛ tex.a contrario . in.c. vni co.xxxij.q.vltima.

9 Sed nūqd lꝫ facere votū ſub tali cōditione Inno.tenuit ꝙ nō.qꝛ ſimoniacū eſt. quia vult emere ſanitatē a deo p temporali. Facit.c.q ſtu det.i.q.i. Sed ego credo ꝙ nō ſit illicituꝫ qꝛ cū deo ſimonia fieri nō pōt. Rō qꝛ dedicare deo aliqd ēt ſub cōditione eſt ſpūale. Sed ſpūale p ſpūali pōt cōmutari ſine ſimonia.c.ad queſtio nes.de re.pmu. Et hoc ſeqt̄ Hoſt.ꝛ Pa.in.c. ſcripture.de voto.allat.c.medicina.de pe.di.i. Ubi dr̄: peccata tua elẏnis redime.ꝛ.xiij.q.ij. aīe defunctorum.

Utrum faciēs votum ſub cōditōe ex cuius culpa ꝯditio nō iplet̄ teneat̄. R. Ric.vbi.ſ. ar. iij.q.v.ꝙ ſic.ar.c.ſicut ex lr̄is.de ſpō. Unde il/le q fecit votū: vt deus eū p̄ſeruaret ab aliq̄ pec cato.ſi nō facit qd̄ i ſe ē: vt p̄ſeruet̄: ſicut feciſſꝫ ſi votū nō emiſiſſet: vel ſicut intēdebat facere: q̄n votū emiſit: vel ſi volūtarie ſe precipitat in peccato.nihilominus obligat̄ voto facto.

Utrū votū ſub ꝯditiōe quā quis nollet im/pleri obliget. R. Ric.vbi.ſ.q.vltima.ꝙ votuꝫ factū ſub ꝯditōe de re bona ꝛ ꝓpter bonū finē qd̄ vouens itendit ꝯſeq per executionē illius boni qd̄ vouit ē obligatorium extāte conditio ne: ſiue illa ꝯditio ſit bōa ſiue mala: ſiue vouēs illā malam cōditionem velit impleri: ſicut cuꝫ qs volens cōcubere cū muliere vouet religio/nem itrare: ſi ſibi ꝯſenſerit in illo malo facto: ſiue nolit eā impleri. Sicut cū qs horrens ali/qd̄ malum cōmitter̄ vouet ſi cōmiſerit: intrare religionē. Et q̄ꝫuis nolit ēt abſolute itrare reli gionē: imo abhorreat nō ꝓpterea min⁹ obligat̄ qꝛ nō reqrit̄ ꝙ abſolute aliqd velit ſed qd̄ veliꝫ ꝛ pōt qs velle ſub ꝯditōe: qd̄ tū̄ nollet abſolute

Votum.ii.

quis pōt facere. R. ꝙ quilibet qui ē ſa ne mentis: ꝛ ſui iuris quo ad illud qd̄ vouet: ꝛ nō ꝓhibitus a iure.ex quo pꝫ ꝙ. viij. ſunt q vouere nō pn̄t.

Primo epiſcopi ꝛ alij ſuperiores prelati nō poſſunt facere votum: quo vinculum inter ipſos ꝛ eccleſias ſuas diſſoluat̄ ſine lnīa pape. de renū.niſi cū pridem.vel quo diu ab eccleſia ſua habeat abſentari de voto.c.magne. Si tū̄ fecerit votū peregrinationis ſoluet expenſas quas feciſſet in eūdo redeūdo: ꝛ laborem vigi lijs ꝛ orationibus cōpenſabit: vt valeat in ſui preiudiciū: ſm qd̄ no.i.d.c.magne. Nō poteſt ēt facere votū quo graue preiudiciū fieret eccle ſie ſue.viij.q.i.clemens. In alijs aūt ſic.ex qb⁹ prebeat bonū exēplū. 1

Secūdo clerici beneficiati in beneficijs in qbus reſidentia nō poſſunt facere votum lōge pegrinatiōis ſine lnīa epiſcopi.dict̄.c.magne ꝛ.c.niſi.cū pridem.de cōſe.di.v.non oportet.el ij.poſſet tū̄ facere votum religionis.vt.ſ. Re/ligioſus.§.xij. Et ſm aliq̄s de accipiendo cru/cem.c.ex multa.de voto.qꝛ vident̄ lniati a pa 2

pa quo ad illos q poſſunt eſſe vtiles terre ſan/
cte:ſed ꝯ̃trium.ſ.ꝙ nõ poſſunt niſi tẽpore gene
ralis paſſagij ẽ verius ſm Ho.⁊ Pa.in.c.fi.ð
voto.ſoluent tamen expẽſas ⁊ redimẽt labo/
rem ſm ꝙ dictum ẽ de epis.In alijs aũt libe/
re poſſunt.

3 ¶ Tertio religioſi nullum votum facere poſ/
ſunt.Rõ ꝑpter altitudinem religionis ita ins
tituit.xx.q.iiij.monacis.nõ lʒ vouere ſine cõ/
ſenſu abbatis.Si aũt vouerit frãgẽduʒ erit.
Et plʒ magis ꝙ̃ opinio eoꝝ qui diſtinguunt
an poſſit ſine preiudicio prelati:qꝛ a monacis ⁊
religioſis ẽ abdicatum velle ⁊ nolle.Et iõ non
credo ꝙ poſſit vouere ſine peccato:niſi preſup
ponãt ꝯ̃ſenſum prelati tacitum:nec qõ voue/
rũt exequi debẽt:niſi habeant cõſenſum expſ/
ſum prelati:ſi eius prenſentia haberi põt:niſi
ſit de quo nullum preiudiciuʒ ſit prelato vel re
gulari vite.⁊ h̃ ſeqtur Ri.in.iiij.⁊ Tho.ſa ſc.
q.lxxxviij.⁊ Ray.

4 ¶ Quarto abbates ⁊ prelati religioſoruʒ non
pñt facere votum p qõ preiudiciũ generet̃ in
eoꝝ officio ſine lnia ſuoꝝ ſupioꝝ.xviij.q.ij.ab
bates.de alijs vero pñt vouere.

5 ¶ Quĩto filiuſfamilias non põt vouere aliqd
qõ ſit ꝯ̃ regimen domus vel familie ſeu de pti
nẽtibus ad illam:niſi de lnia patris:niſi votũ
religionis.ar.l.ij.ff.de pollici.⁊ votũ terre ſan
cte qõ poteſt.c.ex multa.eꝫ eodẽ. Jtem omne
votum quo nihil derogatur cure ⁊ regimini
rei familiaris.Jtem ſi habet peculium caſtren
ſe vel quaſi de illo põt vouere:qꝛ in huiuſmo/
di ẽ ſui iuris.

6 ¶ Sexto ipubes nõ poteſt facere votum reli/
gionis:etiam de cõſenſu patris:⁊ ſi facit non
tenetur etiam poſt pubertatem qualitercunqꝫ
intẽderet cũ fecit.c.ad noſtram.de regula. req/
ritur enim pubertas completa.vt.ſ̃. Nouiti⁹
§.i.Tho.ſa ſc.q.vlti.ꝙ ſi impubes habet vſuʒ
rationis ꝙ obligat̃ quãtum ẽ ex ſe:niſi irritet̃
de quo dicto ego dubito:qꝛ cõtra ipum ẽ tex.i
c.fi.de regula.li.vi.Ubi ille qui fecit profeſſio/
nẽ ante.xiiij.annum libere poteſt redire ad ſe/
culũ:quod nõ eſſet ſi aliqualiter teneretur. A/
lia autem vota facere poteſt:ſicut ⁊ filiuſfami
lias ſi eſt doli capax ⁊ ſane mẽtis.c.ij.de voto.
Uerũtamẽ tutores poſſunt irritare:⁊ ẽt cura
tores ſi votum ẽ reale vſqꝫ ad.xxv.annos:niſi
veniret acceſſione:vt in itrãte religionem cuʒ
quo trãſeũt bona ſua.

¶ Septimo ſeruus qui non poteſt facere vo/ 7
tum de operibus corporalibus aut temporali
bus in preiudicium domini ſui:qui quo ad ta/
lia eſt ei ſubiectus.De ſpiritualibus vt dicere
orationes ⁊ huiuſmodi q̃ nullum preiudicium
faciũt dño põt.ar.in.c.relatum.de ſen.excõ. ⁊
c.ſi ſeruus ſciẽte.liiij.di.

¶ Octauo vir ⁊ vxor nõ poſſunt facere votũ 8
per quod preiudiciuʒ generetur alteri quo ad
debitum reddendũ:qꝛ quo ad hoc ſunt pares.
c.gaudemus.de diuor.Et ideo cum vxor non
poſſit vouere abſtinentiam ſine conſenſu viri:
vt in.c.manifeſtum.⁊.c.noluit.xxxiij.q.v. Si/
militer nec vir ſʒ Jnn. Sed Pa.i.d.c. ſcriptu
re tenet ꝙ vir aliquod votum abſtinentie face
re poteſt dummodo non ſit in preiudiciuʒ vxo
ris.Sed vxor nullum poteſt facere ſine cõſen/
ſu viri:immo dicit ꝙ ſi vir ꝯ̃ſenſit:ꝙ nihilomi
nus poterit reuocare:lʒ male faciat:nec vxor
poterit contradicere:vt eſt tex.in.d.c. manife/
ſtũ.⁊.c.noluit lex. Sed ego teneo ꝙ ſicut vxor
non poteſt aliquid i preiudiciuʒ viri vouere:vt
de abſtinentia:dormire cũ camiſia:ſurgere ad
matutinum ⁊ huiuſmodi:ſic nec vir: nec in h̃
ſunt impares:ſed quo ad elemoſynas:⁊ ea q̃ ꝑ/
tinẽt ad curã rei familiaris ſunt bene ipares.
Et ideo pro regula tene ſicut videtur velle gl.
in.d.c.manifeſtum.ꝙ vxor põt vouere ea q̃ nõ
ſunt in preiudicium viri:⁊ ecõtrario vir.Un/
de ſi vxor habet preter dotem poteſt facere vo
tum de ipſis dandis ⁊ ſimilia.Ueruʒ eſt ꝙ ca
ueat ne in ſcandalum viri aliquid voueat:niſi
ſit ſcandalum phariſeoꝝ.vt.ſ̃.diri.Scandalũ
§.iij.Fallit in voto peregrinationis in ſubſi/
diuʒ terre ſancte. qõ vir ſine licentia vxoris po
teſt facere.c.ex multa.de voto.De voto religi
onis quomodo tenet quãdo fit a viro vel vxo
re.vide.ſ̃.Matrimonium.iij.§. viiij.cum ſe/
quentibus.

¶ Sed nũquid peccant tales vouẽtes que im/ 9
plere non poſſunt.R.ꝙ ſi quãdo vouent ſe nõ
poſſe vouere:⁊ aduertũt:de hoc ſic videtur ꝙ
peccent mortaliter niſi preſumant de volũta/
te eorum quorum intereſt.Si vero de hoc nõ
cogitant:ſic non peccant:qꝛ ſubintelligit̃ ꝙ vo
uent quantũ in eis ẽ:⁊ multo magis nõ peccãt
ſi explicite hoc intẽdunt.

¶ Utrũ platus abbas:tutor maritus:dñs: ⁊ 10
huiuſmodi peccẽt reuocãdo vota prefatoꝝ q̃
nõ potuerũt facere.R.ꝙ nõ.niſi cõſenſum eis

dederint:qꝛ tūc peccarent:lȝ pꝛefati nō peccēt obediendo eis:vt in.d.c.manifeſtum.

11 ¶ Pone ꝙ pꝛefati votū fecerunt anteq̄ȝ eſſent ſub tali impedimento.R.ꝙ nihilominus non poterūt iplere.

12 ¶ Sed nūqd peccauerūt moꝛtaliter tale ipedimentum acceptando.puta ep̄s qui anteq̄ȝ eēt ep̄s fecerat votum religionis acceptādo epiſcopatum vel mulier cōſentiendo matrionio. R.vt colligo ex.c.per tuas.de voto ꝙ ſic. ſi de hoc aduertebat quādo tali ipedimento aſſenſit. Si vero tūc non aduertebat:nec cogitabat ꝙ aſſumebat ipedimentum quo votū implere nō poſſet:ſic nō credo moꝛtaliter peccauerit:lȝ debeat dolere ꝙ votum ipleri non pōt:⁊ recōpenſare i eo in quo pōt. Potuit bene foꝛſitan peccaſſe moꝛtaliter ex tardatione vt.j. dicam. Excipitur ab hoc ille q religionē aſſumit:quia non peccat:ſed meretur:⁊ pōt omnia vota in iſtud cōmutare ſi vult. Et ipſo iure erit ab oībus abſolutus ſine alia diſpēſatiōe ⁊ auctoꝛitate. vt no. Inno.⁊ Pa.i.c.ſcripture.qꝛ pꝛima obligatio vr̄ cōfuſa i poſterioꝛi.facit qđ no.in cle.ſi domū.de reli.⁊ vene.ſcōꝝ.

13 ¶ Vtrū pꝛefati q̄ exn̄tes i talib⁹ impedimētis fecerūt aliqua vota teneanṫ iplere ſublato impedimento tali.puta filiuſfamilias poſtq̄ȝ factus ē ſui iuris vel vxoꝛ moꝛtuo viro:⁊ hmōi R. Inn.⁊ Hug.⁊ multi alij tenent ꝙ ſic. Pa. i.c.ſcripture.eo.ti.dicit ſe dubitare pp.c.qdam ⁊.c.placet.de puer.ꝯu. Vbi pȝ ꝙ maritus qui itrauit religionē cōtradicēte vxoꝛe reſtitutus non tenetur ea moꝛtua religionē itrare:qꝛ eni ſit votū tpe ihabili.ergo idem erit i filiofami. Ex quo cōmiſſionem voti non ꝯtulit ad tp̄us habile. Et pro hoc videtur tex.ff.de pollici.l.ij ⁊ facit qđ no.in.l.ſi nō foꝛtem.§.libertus.ff.de ꝯdi.inde. Et hoc dicit veri⁹ Pa. Sed ego diſtinguo ꝙ aut votū erat perpetuum:⁊ tūc aut fuit irritatū per eū qui potuit:⁊ ſic ampli⁹ nō tenetur:niſi ad id ad qđ ſe potuit obligare. Et iſte ꝓpꝛie ē caſus in.d.c.quidam.⁊.c.placet.nā reuocatus ille qui fecerat votum religionis ſi ne licētia alterius ꝯiugis non tenetur illo moꝛtuo redire ad religionē ſed ſolum viuere caſte qꝛ illud potuit ꝑmittere.ſ.nō exigere. Et ideo ſeruare tenetur. Aut votum perpetuum non fuit irritatum ab eo qui potuit. Et ſic dic ꝙ ſoluta patria poteſtate vel vinculo quo impediebatur tenetur illud implere:⁊ iſte eſt caſus.c. cōſuluit.de cōuer.ꝯiu.vbi vir ingreſſus religionem vxoꝛe ipſum non petente in vita:ea moꝛtua cogitur ſtare in religione. Si vero votum nō erat perpetuū ſed tempoꝛale ſic non teneṫ: niſi intentio fuiſſet ad obligandū ſe ad temp⁹ illud facieñ.in quo poterat ſe obligare. Similiter tenetur ſi quādo fecit votū intendebat ſe obligare:ſaltem poſt ſolutam patriam poteſtatem. Vel ſi remoto impedimento ratificauit: vt in.c.ij.i tex.⁊ in glo.eo.ti. Si vero de nullo iſtoꝝ cogitabat:ſed ſoluȝ de illo iplendo tēpoꝛe patrie poteſtatis:ſic ſi fuit irritatum non tenetur:⁊ ſm hanc diſtinctionē cōcoꝛda opiniones contrarias.

VOtum.iii. quo ad obligationem. Et queriṫ vtrum omne votum licitum ſit obligatoꝛium. R. Ric.vbi.ſ.ar.v.q.i.ꝙ ſicut ꝓmiſſio licita facta cū intentione obligādi ſe ⁊ ex deliberatione ſi acceptetur ab eo cui fit:⁊ qui eam acceptare pōt obligat ꝓmittentē:non tantum ex pꝛecepto legis diuine ſed etiam legis nature.ſic cū votum ſit pꝛomiſſio.vt.ſ.dictum ē. ⁊ deus illud acceptet cui fit. Ideo eſt obligatoꝛium.extra de voto.c.lȝ. Fallit hoc i quattuoꝛ caſibus ſm eūdem Ricar.ibidem. Pꝛimus ꝓpter impotentiā implēdi. Vnde ille qui vouit ieiunium qđ ſine magno detrimento coꝛpoꝛiſ ſeruare non poteſt:ſi facultas adeūdi ſuperiorem deeſt pōt ꝓpꝛia auctoꝛitate frangere: ſm Tho.ſa ſe.q.lxxxviij.ar.ij. Peccat tamen vouēs qđ ſibi ē impoſſibile niſi ſperet fieri poſſibile. Secūdus ꝓpter auctoꝛitatē diſpenſantis Intellige ſi ſubeſt legitima cā:al's non.vt in.c magne.eo.ti.⁊ in glo.in.c.non eſt.eo.ti. Terti⁹ pꝛopter defectum cōditionis appoſite.xxij.q viij.c.non ſolum.in fi. vel pꝛopter defectum cauſe pꝛincipaliter mouentis:puta mulier fecit votum ieiunandi vt obtineret ſalutem filij qui moꝛitur nō tenetur. Quartus caſus quādo id qđ tēpoꝛe facti voti erat licitum.factum ē illicitum poſtea:puta qꝛ fecerat votum continentie ante matrimonium poſt contractum nō pōt licite denegare debitum petenti ⁊ huiuſmodi. Et ꝓpterea dicit Tho.in.iiij. eadem diſtinctione:ꝙ qcqd votum fieri impediret ſi pn̄s eſſet obligatōeȝ ēt voto facto aufert. Qđ bene no. Adde.v.quādo irritatur ab eo q pōt: vtputa pꝛelato viro:tutoꝛe ⁊ hmōi.

i ¶ Vtrum votum de minoꝛi bono ſit obligatoꝛiū. R. Ri.vbi.ſ.ar.iij.q.ij.ꝙ nō.ſi ē cū excluſiōe ſtrictioꝛis. Qđ limita veꝝ qn̄ illud minus

bonū nō eſt ſufficiens ad ſalutem.ſ. q tunc nō
teneat. Secus ſi eſt ſufficiens ad ſalutē: q tūc
tenet q̄ſtum ad illud:ſed ñ q̄ſtū ad excluſione3
maioris boni.

2 ¶ Qñ teneť quis votū implere.R. Pa.in.c.ñ
eſt voti.de voto.q ſtatim:niſi auctoritate ſupi
oris:qui ſup hoc pōt diſpenſare vt differat ar.
d.c.a contrario. Ri. Vo dicit q ſi ſtatim inten
debat ſe obligare ſic ſtatī teneť. Si Vo ad tps
ſic ƀm q ſe intēdebat obligare faciet. Ego Vo
credo ſic diſtinguendū. Qō aut quis ſicut vo/
uebat ſic de implendo cogitabat:vel ſtatim:vľ
ad tps.ꝛ ſic obligať ƀm q ſe obligare intende/
bat qñ vouit. Si Vo de tpe nō determinauit
aut ñ cogitauit:aut ſi cogitauit: nō tñ ad illud
ſe obligauit ex voto. Sic diſtinguendū etiā q
aut differt: q deuotius ꝛ quieti⁹ aut cōmodi⁹
tardādo ſperat implere. Et ſic nō peccat ſaltē
mortaliter. Et ſic intelligo glo. verā.in.d.c. nō
eſt.que dicit q in voto ſubintelligitur ſi cōmo
de pōt q̄ſtum vt non ſtatim teneať. ꝛ difficul/
tas ſicut in iuramento ſic ꝛ in hoc excuſabit.
aut differt ſolū ex negligentia. Et ſi eſt pba/
bile periculū iminens impoſſibilitatis in im/
plēdo ſi tardať:vtputa q qui vouit religionē
niſi hoc anno ingrediať poſtea non erit aptus
vľ non poterit.ſic peccat mortaliter differēdo
ſi hoc aduertit. Si aūt tale periculū nō imine/
at:vel ſi iminet nō aduertit:ſic dicere q ſit pec
catū mortale differre videť durū: q̄uis forte
ſit verū per ar.a ɔ̄rio ſenſu.d.c.nō eſt voti trāſ
greſſor q auctoritate aplice ſedis qō vouit diſ/
tulit:ergo erit tranſgreſſor: ſi ſine auctoritate
differat. Et ideo diceť.q aut iſte excitať a gr̄a
ad implendū qō pmiſit:puta q ſepius ſibi ad
mentē reducit:ꝛ cogitat qō illud debeat imple
re ꝛ hmōi. Et ſic velle differre erit pctm̄ morta
le quaſi a deo ſit monitus vt illud pficiat. Et
ſic cōſtitueret in mora. Aut differt q de eo nō
cogitat:vel nō recordať. Et ſic nō erit peccatū
mortale:niſi ſit notabilis ꝛ valde longa dila/
tio.ar.eoꝝ.que.ſ̄.dixi. Obligatio.§.viij.

3 ¶ Vtrū ille qui vouit ad certū diem:puta Je/
iunare vigiliam aſſūptionis glorioſe virginis
Marie imediate ſequentē ꝛ hmōi: ꝛ ñ ſuauit
teneať alia die illud implere.R. Pa. in.c. per
tuas.de voto.q ſic:quaſi ſit obligatus ad duo.
ſicut ille qui obligat certo die dare dece3 alicui
ſi die ſtatuto nō dederit:tñ obligatus remane
bit. Facit.c.cū dilecti.de do.ꝛ ɔtu.ꝛ.l.celſus.ff.
de arbi.§.i.vbi iuſſus dare.x.infra.kľ.ſeptēbrꝭ
dr̄ duo hr̄e precepta.vnū bādi.x. ꝛ aliud infra
kľ. Et eſt tutior opinio q̄ aliud tenere: niſi qñ
vouens nō habebat aīum obligandi ſe:niſi ad
illū diem:q ſic non tenetur alio die ieiunare:
ſed penitere de voto fracto.

¶ Vtrū votū de non vocando aliquid niſi in 4
ſcriptis vel in manu talis ꝛ hmōi valeat.R. ƀ3
Ri.vbi.ſ̄.ar.ij.q.iij.q ſic:q nō ſimpliciter p/
hibet fractionē voti:ſed precauet precipitatiō3
Et ideo ſi ɔ̄rium facit.ſ.vouendo nō in ſcriptꝭ
vel ſine conditione appoſita peccat vt tranſ/
greſſor primi voti. Et ſic eſt mortale. Et nihilo
minus teneť ſeruare votū qō fecit ſine illa con
ditione:q votū de nō vouendo nō obligat: l3
obliget votū q non vouebit:niſi cū tali circun
ſtantia vt illud ſeruet in vouendo.

¶ Vtrū ceſſante cā pp̄ter q̄ quis vouit obli/ 5
geť.R. Ho.t3 q ſic:l3 ſit facilior redemptio.alle
gat.c.magne.§.fi.de voto. Hoſ.t3 q non obli
gať p.d.§.fi.niſi in voto religionis:qō ex falſa
cā non vitiať.c.dudū.de ɔuer.ɔiu. Sed ego di
co q ſi cā erat finalis:ita q nō intendebat ob/
ligari ipſa nō extante nō obligať.c. cū ceſſante
de appel. Si Vo cā erat impulſiua vel inducti
ua:ſic l3 ceſſet:obligabiť nihilominus. Facit.c.
ex parte.el.ij.de conuer.cōiu. In dubio dico q
obligať qñ ignorat ſi fuit finalis vel nō.l.qcqd
aſtringende.ff.de ver.ob. Nam in oī voto cā
finalis videť eſſe:vt placeat deo.ꝛ ideo alie cau
ſe videnť impulſiue. Et ideo ipſis ceſſantibus
remanet obligatio.

¶ Vtrū quis poſſit obligare aliū ex voto ſuo. 6
R.q nō:niſi alter ɔſentiat.vñ mater l3 voueat
q filius ieiunabit ꝛ hmōi: niſi ipſe ɔſenſerit ñ
obligabiť:ſed quo ad reſ tpales bene poſſet ob
ligare heredē ſuū:ſed nō ad aliquid pſonale: ſi
ipſe nō conſentit.vt.j.patebit.

¶ Vtrū ille qui non pōt pficere votū p ſe tene 7
atur p aliū3 pficere.R.q nō: q in oī voto in/
telligiť illa conditio generalis: ſi deo placuerit
ſi potero:ꝛ hmōi.ēt ſi nō exprimať.vt nō.in.c.
quēadmodū.de iureiur.ꝛ in.c.beatus.xxij.q.ij.
que ſi nō extat tolliť voti obligatio.vt no.glo.
in.c.nō eſt.eo.ti. Ad.c.q ſup his.ƀ voto reſpō
deri pōt ƀm Pa.i.c.i.de voto.q loquiť qñ im
pedimentū nō eſt oīno impeditiuū ſed ſolum
difficultatiuū. Diſtinguit tñ Inn.in.c.ſcriptu
re.eo.ti.q ſi quis vouit viſitare terrā ſanctam
p ſubſidio impēdendo:q l3 tunc viſitare non
poſſit:tñ ſubſidiū teneť impendere meliori mō
quo poteſt:quaſi ſit ad hoc obligatus. Et ide3

dicas in eo qui fecit votū viſitādi. S. Jacobū ⁊ aliquid dandi ⁊ huiuſmodi. Si vo ſolū vouit viſitare ob deuotionē: tunc non teneť per alium exequi impedimento ſupueniente. Pa in.c.licet.eo.ti.addit aliam limitationē.ſ. q nō. teneť niſi tpe voti emiſſi erat certus q impedimētū erat ppetuū:q₂ ſic teneret p aliū implere ne votū ſit deriſoriū. Secus ſi nō erat cert⁹ de impedimento ppetuo:lȝ cum haberet tpe voti q₂ tunc ſolum teneť q̄ꝫprimū cōmode poterit. ar.in.l.nepos proculo.ff.de ver.ſig.lȝ Io.indiſtincte velit q teneať p alium qñ impedimentum erat tpe voti. Sed videť verior opio Pa. Addo ⁊ tertiam limitationē.ſ.q nō teneať per alium. verū niſi prius fuiſſet in mora in executione voti:q₂ tunc teneť vel cōmutare vel redimere. vt pȝ Leui.xxvij. vbi dř q ſi mortuus fuerit imputabiť ſibi in pctm̄.⁊ ar.l.ij.in prin.ff. ſi quis cau.⁊ in.c.fi.de iniur.

8 ¶ Vtrū heres teneať implere vota ſibi impoſita ab illo cuius eſt heres. R. q aut expſſe aſſenſit.ſic teneť: dūmō acceptet hēditatē ſi ſub ſpe habendihereditatē ſolū ꝯſenſit.al's ſi ſimpliciť pmiſit ſic teneret. Et ita intelligo.d. Anto.in d.c.licet. Nec diſtinguo vt quidā an ſit peregrinationis vel abſtinentie:q₂ qualecūqꝫ ſit teneť Facit.l.veteris.C.de cōmit.ſtipula. ⁊.C. vt ac. ab here.vel ꝯ here.inci.l.vnica.c. qđ ſup bis. ⁊ c.licet.eo.ti. Si vo nō aſſenſit heres.tūc ſi votum eſt pſonale.ſ.obligans pſonā ſuā nō teneť Si vo eſt pſonale ad incertā pſonā: puta mittere aliquē ad ſctm̄ Jacobū.ſic teneť. Silr ſi ē reale ſolū vt facere monaſteriū: veſtire pauperem:⁊ hmōi.ſic ēt teneť. Item ſi eſt reale ſimul ⁊ pſonale ⁊ expreſſū vtrūqꝫ.vt ire ad ſctm̄ Jacobū.⁊ ibi offerre.x.ſic teneť ad offerendū.x.ſed nō ad eundū vel mittendū aliquē:niſi ſm q.ś. diri.in.§.vij.qñ obligať p aliū iplere. Si āt eſt reale ⁊ pſonale:ſed pſonale expreſſū ſolū eſt: vtputa ire ad ſctm̄ Jacobū: lȝ acceſſorie veniant expenſe nō teneť:q₂ ſublato principali.i.q non teneať ire:nō teneť ad expenſas. Si vo nihil i hoc diſpoſuit.ſic dic.q ſi defunctus tenebať p alium votū ſuū implere: vt in caſibuſ de quib⁹ ē.dictū eſt ſic ſiliter ēt teneť. Et hoc erḡ adijt hereditatē q₂ adeundo q̄ſi ꝯrit. Facit qđ legiť ⁊ nō.in.l.ij.ff.de polli.⁊ in.l.more.ff. de acqui. here.p quo tex.in.c.ſi heredes.de teſta. Et hoc intellige inq̄ꝫtū vires hereditatis patiunť. Credo tn̄ q ſi filius grauareť in legitima p hmōi votis implendis q haberet cām legitimā impetrandi diſpenſationem.

¶ Quid de illo qui defūcto pmiſit implere votū ab eo emiſſū. R. q ſi in oi caſu pmittēdū intellerit pſonā ſuā obligare ſic teneť iplere ob pmiſſionē factā. Sed ſi pmittebat tanq̄ꝫ hēs ſperans hereditatē adire a qua mutato cōſilio poſtea abſtinuit non teneť.ar.c.venerabilcȝ.§. fi.de elec. Et no. Inno. ⁊ Ber.in.d.c.licet. 9

¶ Vtrū ille qui vouit religionē aliquā intrare que eum non vult recipere ſit abſolutus. R. ſꝫ Ri. vbi.ś.ar.i.q.v.q ſi intentio ſua erat determinata ſolum ad vnam religionem ſic non tenetur aliam intrare:ſi illa euȝ nollit recipere:q₂ factum eſt ei impoſſibile votum ſuum. Si vo intentio ſua erat indeterminata ſic teneť ſe tot religionibus offerre q vnam inueniat ſi pōt q̄ eum recipiat: niſi ſit talis religio de qua pbabiliter credit.q ſi de ea cogitaſſet nullo mō intrare conſenſiſſet:nec credo q teneať per mundū diſcurrere vt vnam inueniat que eum recipiat:q₂ nec hoc cogitauit:nec ad hoc veriſimiliter ſe voluit obligare. 10

¶ Sed quid faciet ille qui indeterminate vouit religionē cū tn̄ nullam inueniat que eum velit R. Inno. voluit q permaneat ſub obedientia epiſcopi ⁊ ſit monachus eius. Sed ego hoc nō teneo đ neceſſitate: ſed q poteſt nubere ⁊ ſtare in ſeculo. 11

¶ Quid ſi dubitat an determinatam intentionem habuerit: vel ne. R. in dubijs tutior pars eſt eligenda.c.iuuenis.de ſpon. Et idem faciat ſicut qui indeterminate pmiſit. 12

¶ Vtrum ille quem penitet eo q fecit votum peccet mortaliter. R. q non:q₂ ſicut ante votū poterat non velle vouere: ita poſt poteſt non voluiſſe vouere: dūmodo pur impleat: ex quo fecit. 13

¶ Vtrum ille qui fecit votum de non intrando religionem ſit obligatus ad non intranduȝ R. ſm Ri. in quol'.iij.q.xiiij.q non:q₂ ſicut illicitū eſt iurare non facere bonum:ita ⁊ illicituȝ eſt vouere non intrare religionem que eſt maximū bonum. Io. tamen diſtinguit q illect⁹ non poteſt intrare ⁊ votum obligat vt non intret illud monaſteriū qđ pter lucrum habendum ipſum circumuenit ⁊ allicit.ſed aliud monaſterium poteſt vt.xx.q.iij.conſtituit.de ꝯuer. coniu.dudum. Inſpiratus autem a dño poteſt intrare.c.gaudemus.de diuor. Et placet ⁊ pbatur in.c.beatus.xxij.q.ij.⁊ in.c.ij. de iureiuran. Nec cures de dicto Gratiani.xxij.q.iiij.§.vl- 14

timo.in fi.qui nõ eſt tenendus in hoc vt infra
patebit.

15 ¶ Vtrũ ille qui habens votum religionis eli/
gitur in epm teneatur prius intrare.R.ꝙ ſic.d
voto.c.ꝑ tuas.

16 ¶ Vtrum ille qui vouit vnam religionem in/
trare poſſit aliam intrare.R. ꝙ non laxiorem:
ſed bene ſtrictiorem. Et ſm diſtinctionem. de
qua.s.Religio.vi.§.xxxiiij.excepto ꝙ nõ tenet
petere licentiam ſi eſt ſtrictior.

17 ¶ Sed quid ſi de facto intrat religionẽ laxiorẽ
R.tenet ingreſſus.⁊ penitere dꝫ de fracto voto
de regula.c.qui poſt.li.vi.

18 ¶ Vtrũ ille qui vouit intrare religionẽ ſatiſfa
ciat voto ſi intrat ⁊ poſtea egredit.R.ſm Ri.
in.iiij.di.xxxviij.ar.viij.q.iij.ꝙ aut ille q itrare
religionẽ vouit actualit ꝓponebat in religiõe
manere:ita tñ ꝙ illud ꝓpoſitũ nõ cadit ſub vo
to:ſed ipſũ comitatur tantũ.Aut actualiter ꝓ/
ponit experiri vt ſi ſibi placuerit ſtet:ſin autẽ
egrediet.Aut de nullo iſtoꝝ cogitat actualiter
ſed tñ vouit intrare q: ſibi videt bonũ aie ſue
aut dũ vouet hꝫ ꝓpoſitũ exeũdi poſtq̃ intra
uit.Si primo mõ uouit ⁊ intrat ⁊ poſtea exijt
ſatiſfecit voto.Et lꝫ hoc dictũ nõ ꝓbet Ri.põt
tñ ſic ꝓbari. Nam vt dicit Henri.de gan. in
iij.quol.q.xix.lꝫ quis ↄcipiat diuerſa propoſita
circa idẽ:puta viſitandi limina ſcti Petri pe/
dibus nudis die veneris. ⁊ vni iſtoꝝ apponat
votũ:⁊ ſub ꝓmiſſione voti aſtringat ſe ad im/
plendũ vnũ illoꝝ tñ.lꝫ alia maneant abſolute
ſub rõne ꝓpoſiti:tñ nõ tenet ad ea ſic ad votũ
Sic in ꝓpoſito. Itẽ alia rõne poſſet ꝓbari ꝙ
ſatiſfecit ſic:q: ſicut iuramentũ factũ in mate/
ria iuris recipit oẽs limitationes iuris:ſic ⁊ vo
tũ:cũ ambulent pari paſſu.vt dixi.s.Iuramen
tũ.iiij.§.i.Ergo intelliget vt ꝓbaret ſm ꝙ ſta/
tutũ eſt in iure.⁊ cũ hac opinione Ri.cõiter cõ
currũt theologi.imo plus dicit Ri.ibidẽ ꝙ ẽt
ſi intrauit aio exeundi cuꝫ voluntate tñ dandi
operã:vt deus imutet ꝓpoſitũ ſuũ ꝙ ſatiſfecit
voto.Et idem dicendũ ſi vouit mõ ſcdo.ſ.cuꝫ
voluntate experiẽdi.Aut tertio mõ.ſ. de nullo
iſtorũ cogitãs.ſ.ꝙ ſatiſfecit.Si tñ itraret cũ ꝓ
poſito exeũdi:⁊ nũq̃ dãdi operã vt mutet ſuũ
ꝓpoſitũ nullo mõ apud deũ ſatiſfeciſſet:q: plꝰ
deus põderat affectũ q̃ manũ.xiiij.q.v.Si qd
inueniſti.Et talis eſt in malignitate nõ in infir
mitate:ſicut ille qui intrando hꝫ aium exeundi
tñ mutandi: ſi aliud inſpiret. Si aũt q̃rto mõ
quis vouet.ſ.cũ ꝓpoſito exeundi poſtq̃ intra/
uerit.Hoc põt eſſe tripliciter. Primo q: vouet
intrare vt exeat.Scdo q: vouit introitũ ⁊ exi/
tum.Tertio q: ſolũ vouet introitũ:ſed cõcomi
tatur ꝓpoſitum exeundi:⁊ quocũq̃ iſtorũ mo
dorum illicitũ eſt votum. Vouere eni vt exeat
eſt vouere ꝓpter finẽ malũ:⁊ ſic non tenet vo
tũ.Vouere ẽt introitũ ⁊ exitũ ẽ temerariũ ꝑꝑ
ↄiunctionẽ partis male.ſ.exitus.Similiter in/
trare religionẽ cũ voluntate exeũdi eſt pctm:⁊
ideo temerariũ ſi nõ vult dare operã vt mutet
propoſitum ſuum.Quod nõ.quia ſepe in pra/
ctica contingit.

¶ Vtrum votũ factum ex metu obliget.Vide 19
s.Metus.§.viij.

¶ Vtrũ votum factũ de re licita:non tñ vtili 20
ad ſalutem ſit obligatoriũ.R.ſm Ri.vbi.s.ar.
ix.q.iij.ꝙ non. vnde qñ aliquis vouet aliquid
quod in vno caſu poteſt eſſe vtile ad ſalutem:⁊
in alio caſu inutile obligatur ad obſeruantiaꝫ
voti in illo caſu in quo eſt vtile ad ſalutem: nõ
in alio in quo eſt inutile ad ſalutem:puta aliqs
vouit nunq̃ petere diſpenſationem votorum
euenit caſus ꝙ ꝓbabiliter timet de tranſgreſ/
ſione alicuius voti:ſic poteſt petere diſpenſatõ
nem:non obſtante voto prefato.Si vo caſus
talis non euenit:ſed magis ſibi expedit ad ſalu
tem ſeruare.ſic tenet votum predictum: ⁊ non
poterit petere diſpenſationem niſi fuerit intẽ/
tio vouentis ꝙ ſi non obligat in omi caſu non
obligetur in aliquo.

¶ Vtrũ votum de aliquo faciendo vel nõ fa/ 21
ciendo quo ſalus corporalis amittitur ſit obli/
gatorium.R.ſm Ho.ꝙ non: vtputa quis vo/
uit non comedere carnes: a medicis dicitur ꝙ
eſt in periculo mortis niſi vtatur:ſic nõ obſtã/
te voto vtet.No.hoc etiam Hugo.xxij.q.iiij.
c.non ſolum.

¶ Quid de illo qui vouit dare vnam menſurã 22
grani annuatim pauperibus:⁊ non determia/
uit de qua menſura.R.ſm Ho. ꝙ in arbitrio
eius erit dare ad quam menſuram voluerit.
extra de cenſi.c.ex parte. vel dic ꝙ ad eam de
qua cogitabat.

¶ Vtrũ vouens ex duabus cauſis:puta vt vi/ 23
ſitaret romã:⁊ vt ibi inueniret germanũ ſuũ te
neat ſi vna illarũ deficit:puta q: germanus in/
de receſſit.R.ꝙ ſic.l.celſus.ff.de arbi.Intellige
ſi intendebat ſe obligare vna illaꝝ extante als
nõ in conſcientia.

¶ Quid ſi quis fecit duo vota diuerſa.R.ſm 24
Tho.in.iiij.di.xxxviij.ꝙ ſi vtrunq̃ põt ſeruari

teneť. Si ꝟo ſunt incõpoſſibilia ſeruet maius ⁊ ſatiſfaciat de minori ſm arbitriũ plati. Põt ẽt dici ꝙ nõ peccat qui votũ in maius bonuꝫ cõmutat vt infra patebit. Si ꝟo ſunt equalia impleat qđ prius promiſit.

25 ¶ Utrũ dñium rei que ex voto eſt deo vel ali/cui eccleſie ꝓmiſſa maneat penes vouentẽ. R. Pe. de peruſio tractatu de canonica portione epĩ.c.iiij.ꝙ ſic:ſed pſonali obligatione tenetur votũ iplere. de ꝗ plene i.l.ſi quis rem.ff.de pol li. vbi dr̃ ꝙ pſona obligať nõ res. tranſit tñ in heredẽ talis obligatio vt ibidem in fi. Facit.l. pactũ.ibidẽ. Et ſic cogeť pſonali obligatione. c.ex parte.de cenſi. Qđ limita quo ad heredem vt.ſ.§.viij.

26 ¶ Sed quis ager. R.qui.ſ. Qđ ſicut ille cui re/lictũ eſt legatũ ſolũ agit de iure:⁊ nõ alius.l.i.⁊ ij.C.cõia de leg.ſic ⁊ ille cui factũ eſt votuꝫ. Et ex quo infert ꝙ legatũ factũ imagini xpi nõ ac quiriť eccleſie nec prelato:nec ꝯtemplatione ec cleſie vel prelati eſt factũ:lꝫ imago ſit in parro chia.⁊ videť caſus in.c.nimis.el.i.de exceſ.pla. Facit.c.requiſiſti.ď teſta. Sed cenſeť deo factũ ⁊ eius ꝯtemplatione.vt videť eſſe caſus.xij.q. ij.predia.⁊ ideo aget epũs qui habet cogere.d.c. ex parte.⁊ dabiť eccľe vbi teſtator habuit do/miciliũ.ſ.cathedrali: vel ſi non ſit digniori.ar. coꝝ que no.in aut.de eccľia.tit.§. ſi qs in noie magni dei. Si aũt factũ eſſet ꝯtẽplatione eccľe parrochialis:ſiue ſit talis imago in ea ſiue nõ eccľie parrochiali acquiriť.c.cum inter vos.de ver.ſig. Et ſic aget rector ipſi⁹ eccleſie. de iudi. c.cũ deputati.cle.i. de reſcri. Sic idẽ dicẽdũ in voto facto p reſpectũ ad eccľiam:vtputa ad be atũ Jacobũ. Et ſic aget prelatus illius eccleſie d.c.ex parte. Jn voto ꝟo facto ſimplr deo vel imagini ⁊ hmõi aget epũs. Aduerte hic qꝛ mul ti decipiunť credentes ꝙ qs vouens dare vni eccľie:puta imaginẽ vel cereũ ⁊ hmõi: vel ali/cui pauperi.x.teneať taliter adimplere votũ ꝙ nec ẽt p diſpenſationẽ poſſit liberari:ex quo ta les poſſunt agere quaſi ſit eis ius acquiſituꝫ ex tali voto. Sed decipiunť qꝛ tales nõ acquirũt aliqđ ius in re quã ſic talis vouit eo ꝙ nec eis vel aliquib⁹ ꝓ eis acceptantibus fuit facta pol licitatio:ſed ſolũ deo. Et ideo tales agũt vt ſer uent votũ ſolũ ꝯditione.d.c.ex parte.⁊.c.ſcim⁹ xij.q.i.⁊ ſilibus. Cũ ergo auctoritate ſupioris cõmutať in eque gratũ deo talis liberatus eſt ab obligatiõe quã ꝯtraxerat cũ deo.⁊ pptereа abſolutus ẽ. Et ideo ſic tenẽ.qñ cõmutatio fit in maius vel eque gratũ deo vel ẽt in minus gratũ cã exiſtente in vouente. Fallit hoc in vo toſin quo quis aliquid ꝓmiſit in ſubſidiũ terre ſancte.facit.c.magne.eo.ti.qđ ſine auctoritate pape cõmutari nõ põt.

¶ Utrũ peccet mortaliter totiens quotiens qs frangit votũ. R.ꝙ ſi votum eſt negatiuũ nulli dubiũ ꝙ ſic. Si ꝟo eſt affirmatiuũ:puta de ie/iunando:non niſi prima vice qua comedit nõ ſcđa vel tertia vice comedens:ſi facit ſine con/temptu:ſed quaſi reputans ſibi impoſſibile pl⁹ illo die ieiunare. Secus ſi ex ꝯtẽptu: puta qꝛ ſi ẽt poſſet ieiunare ñ faceret ⁊ ſilia.tꝫ ẽt. Pe. de palu.in.iiij.di.xv.ꝙ qñ quis vouit ad certũ diẽ nõ bibere vinũ:puta die ſabbati ꝙ ſolũ peccat mortaliter prima vice. Secus ſi feciſſet votuꝫ ad tps ppetuũ vel ad certos dies:qꝛ ſi ad tpus ppetuũ totiẽs quotiẽs bibit peccat mortaliter qꝛ oẽ tps eſt in obligatione. Si ad certos dies ſolũ dies eſt in obligatione:⁊ non totũ tps. Et ideo ñ peccat:niſi ſemel ꝓ quolibet die. Et dat exemplũ de indulgentia que eſt in ppetuum in eccleſia qꝛ totiens habeť quotiens intrat. Si ẽ ad diẽ ſolũ habebit qui ſemel:nec plus qui plu ries i eodẽ die viſitauerit. Si ad diuerſos dies ſic quolibet die viſitauerit. ⁊ ſatis eſt benigna iſta opinio. Sed prima eſt verior ⁊ tutior: qꝛ exemplũ de indulgentia eſt valde diſſimile. 27

Votum iiij.quo ad cõmutationem vel ad diſpenſationem querunť plura.

¶ Utrũ votũ ſit cõmutabile in aliud opus pietatis. R.ꝙ ſic.tex.eſt in.c.magne.§. cum igitur de voto. 1

¶ Utrũ poſſit quis ſine auctoritate ſuperioris votũ ſuũ in melius cõmutare. R. ſm Pa.in.c. ſcripture de voto:ꝙ ſic.lꝫ ſit tutius hre diſpen ſationem.⁊ cũ hoc tranſeunt cõiter doc.⁊ facit d.c.ſcripture.⁊.c.peruenit.el.ij.de iureiur. Sed ꝯ eſt.c.primũ.de voto.vbi ſine arbitrio preſidẽ tis non dꝫ fieri ẽt in melius.⁊ ſequiť Ri.vbi.ſ. arti.viij.q.i. Jtẽ facit ꝯ.l.ij.ff. ſi cer.pe.inſti.q. mo.tol.ob.in prin.vbi pꝫ ꝙ nõ liberať qui ſol uit rem etiam meliorẽ:niſi ſoluať qđ debeť. Et ideo dic ꝙ aut cõmutať in religionẽ: ⁊ ſic põt fieri ſine auctoritate ſuperioris.d.c. ſcripture. Nam ſm Ri.vbi.ſ.ar.viij.q.ij.cũ quis ꝓfiteť actualiter vel habitualiter intendens nõ am/plius teneri ad vota que prius fecerat:ſed ſolũ voto religionis abſoluiť ab illis ipſo iure. Se/cus ſi qñ ꝓfeſſionẽ fecit intendebat actualiter 2

vel habitualiter velle remanere obligatus illis
votis que prius fecerat: q̄r ſic indiget diſpenſa
tione. Poſſet ēt eſſe tale votū: de q̄ ꝓbabiliter
poſſet dubitari an melius eſſꝫ illud ſuaret: aut
eo dimiſſo religionē intraret. vt ſi aliqſ magn⁹
rex feciſſet votū de acqrenda terra ſctā ⁊ hmōi
in quib⁹ tūc papa eſſet ꝯſulendus: ⁊ ſm eius au
ctoritatē ꝓcedendū: nō ſimpl'r in religionē cō
mutandū. Sil'r nō cōmutat̄ in religionis votū
illud q̄ qs vouit aliqd dare in ſubſidiū terre ſcē
ſine licentia pape ſm Rod. Secus ſi ſolū feciſ
ſet votū peregrinationis: q̄r abſolueret̄ p religi
onē. Aut cōmutatio voti vult fieri ī aliud a re
ligione. Et ſic requirit̄ auctoritas ſupioris. ali
qñ ſolū petita: lꝫ nō obtenta: vt qñ eſt certū ꝙ
illud in qḋ cōmutat eſt meli⁹ ⁊ magis deo ac/
ceptū. vt in. c. licet. de voto ſi ēt fieret ſine lnia
ſupioris cōmutatio in meli⁹: qñ eſt clarū qḋ eſt
melius nō peccaret p. d. c. ꝯuenit. Si vo nō eſt
clarum ꝙ ſit melius ſic oꝫ auctoritas obtinea
tur: ⁊ multo magis qñ cōmutat̄ in eq̄ bonū vel
minus bonū ē neceſſaria diſpenſatio ſupioris.
5 ¶ Sed qd ſi votū erat factū deo ītuitu alicui⁹
certe pſone vel loci: puta talis monaſterij: vel
talis paupis de dando ſibi aliqd. R. ꝙ lꝫ actio
acquirat̄ talibus ad agendū vt cōpellat̄ reddē
qḋ vouit. vt. s̄. dictū eſt: tñ in religionē cōmutā
do abſoluit̄ ab illa obligatiōe cū fuiſſet pſōlis
Secus eſſet ſi nō ex voto ſolū deo facto. ſed ex
aliquo alio reſpectu ſe hoi obligaſſet: q̄r ſic non
abſolueret̄ p religionis ingreſſū: nec ēt p diſpē
ſationē ſuperioris niſi ſm qḋ dixi. s̄. Papa. §.
vi. ⁊ Iuramentū. vi. in prin.
4 ¶ Vtrū ille qui ꝓmiſit pr̄i aut alteri votū eoꝝ
implere poſſit illud in religionē cōmutare. R.
Tho. in quadā. q. de quol. ꝙ ſic. q̄r ſic ſufficit vt
ꝓ ſe: ita ⁊ ꝓ patre.
5 ¶ Vtrū oē votū poſſit cōmutare auctoritate ſu
perioris. R. ſm Ri. vbi. s̄. ar. ix. q. i. ꝙ ſic. Et de h̄
vide. s̄. Papa. §. i. Et hoc firmiť teneas: q̄r nul/
lū eſt votū voluntariū qn poſſit in meli⁹ cōmu
tari. ⁊ ſi ñ ipſi cui cōmutat̄ ſaltē cōitati. Itē ali
qñ votū militaret ꝯ ſalutē ꝓpriā. vt pꝫ in illo
qui caſtitatē vouit quā tñ ex fragilitate ſua vi
det veriſil'r ſe fracturū. Et iō ſupioris auctori/
tas nobis dimiſſa eſt a deo ī hmōi ꝓuidēdis. ⁊
non cures de tenentibus aliud.
6 ¶ Quis eſt ſuperior cuius auctoritate uota poſ
ſint cōmutari. R. ꝙ quo ad q̄ttuor uota ſol⁹ pa
pa diſpenſat. ſ. In uoto religionis. In uoto hie
roſolimitano. uoto ſcti Iacobi. ⁊ uoto viſitan
di limina aploꝝ Petri ⁊ Pauli. ⁊ ſic ſeruat̄ ī
facto: lꝫ nullo iure inueniat̄ expreſſuꝫ: niſi de uo
to ꝓ ſubſidio terre ſctē. ut in. c. ex multa. de uo
to. ubi tꝫ Pa. ꝙ ēt legatus ḋ latere nō pōt diſ
penſare cū requirat̄ ſpālis delegatio. ut in. d. c.
ex multa pꝫ. Sed ſi factū eſſet ſolū ꝓ deuotiōe
nō ꝓ ſubſidio: ſic tꝫ idē Pa. ibidem. ꝙ ep̄s pōt
diſpenſare. Et ſil'r ſi uouiſſet ſolū ex deuotione
ire ad ſanctū Iacobū nō in ſubſidium preſtan
dum. Et facit ꝓ h̄ tex. c. ꝙ ſuper his. ⁊. c. ex mlta
eo. ti. que fundant ſe ſup ſubſidia terre ſancte.
Et lꝫ iſtud ſit uerū de iure. Quia tñ cōſuetudo
ita ſe hꝫ: ut ēt ex deuotione factū pertineat ad
papā eius diſpenſatō. ⁊ ēt q̄r maiores cauſe ad
papaꝫ ſunt referende. ut in. c. maiores. de bap.
Iō ꝯſulo recurrendū fore ſp ad papā in hmōi
Si tñ ep̄s diſpenſaret ſequēdo opinionē Pa.
credo ualeret: q̄r poſſet dici ꝙ lꝫ cōiter remittā
tur ad papā: nō tñ ꝓpter hoc eſt caſus papaliſ
pōt eni quiſ mitti ad papā aliqñ ad terrorē: ali
qñ ꝓ maiori cautela: aliqñ ex reuerentia. Et iō
hoc nō ꝓbat eſſe qḋ ad h̄ ꝯtingit abeſſe. l. neqꝫ
natales. C. de ꝓba. In aliis aūt uotis a predictꝭ
pōt ep̄s diſpenſare quo ad ſuos ſubditos. Ab/
bas ⁊ alij prelati religioſoꝝ poſſunt quo ad re
ligioſos eis ſubditos: ſiue uotum fecerint ante
ingreſſum religionis ſiue poſtea. Alij aūt infe/
riores ep̄is qui non ſunt prelati religioſoꝝ diſ
penſare non pñt: niſi tales haberent iuriſditio
nem ep̄alem in pſonas de iure ſpāli. Facit glo.
in cle. i. de re. ec. nō alie. ⁊ qḋ nō. Inno. in. c. ſta/
tuimus. de ma. ⁊ obe. ⁊ Pa. in. c. ſignificaſti. ḋ
fo. cōpe. uel ex ſpāli iure uel ꝯceſſione h̄ eis cō/
cederet̄. Et hoc ſequunt̄ cōiter doc. in. c. fi. de
poſtu. prela. Io. tñ in. c. i. de uoto. dicit ꝙ tex.
d. c. primi ꝓbare videt̄ ꝙ quilibet preſidens in
iſtis uotis diſpenſare poſſet. Fatet̄ tñ ꝙ ḋ ꝯſue
tudine ſeruat̄ vt inferiores ep̄is nō poſſint diſ/
penſare: niſi ut dictū eſt. ⁊ minime mutanda q̄
longa conſuetudine interpretationē acceperūt
l. minime. ff. de legi.
¶ Vtrū epiſcopus ⁊ ſimiles poſſint diſpenſa/ 7
re in uotis a ſe emiſſis: ſicut poſſunt diſpenſare
in ſubſidioꝝ uotis. R. Pa. in. c. magne. ḋ uoto
ꝙ non. ⁊ facit iſtud. c. magne iuncta glo. ꝓ hoc.
Nam non debet quis auctoriçare in facto ſuo
ꝓprio. vt in cle. ij. de re. ec. non alie. ⁊ in. l. i. ff. de
aucto. tuto.
¶ Vtrū abbas uel plātus religioſus q ꝯceſſit 8
licentiaꝫ eius ſubdito uouēdi poſſit cū eo poſt
ea diſpenſare. R. Ri. ubi. s̄. ar. iiij. q. iij. ꝙ ante

votũ emiſſũ pōt licentiam reuocare: ⁊ ſic nōte/
nebit poſtea factum. Sed poſt votũ emiſſũ diç
tutius eſſe ꝙ ſubditus recurrat ad ſuperiorem
ſui prelati: vel ad papam ſi aliũ non habet. Et
iſta opinio eſt ſatis equa: ne videaᷓ auctoriçare
in facto ſuo: ſed tñ de veritate iuris pōt diſpen
ſare. ar. c. manifeſtum. Et qδ ibi no. xxxiij. q. v.
Item ſicut rōnabiliter conceſſit licentiam: pōt
etiam rōnabiliter ſi cã occurrat diſpenſare. nec
eſt iſtud in facto ꝓprio ſed alieno: niſi forte ſo
lum vellet diſpenſare propter ſuũ cōmodũ: q2
ſic nō poſſet: alias ſic: ſi ꝓpᵗ neceſſitatē ſubditi.
9 ¶ Quid de voto caſtitatis an inferior a papa
poſſit diſpenſare. R. diuerſa fuit opinio: ſed ſal
uo meliori iudicio credo dicendũ ꝙ aut votuꝫ
caſtitatis eſt ſimplex ⁊ perpetuũ: ⁊ tunc ꝓpter
duo eps poteſt diſpenſare. Primũ ſi votũ ca/
ſtitatis fuit aliqualiter meticuloſũ a principio:
lꝫ non fuerit iuſtus metus. vt vult glo. in. c. ve/
niens. qui cle. vel vo. Secundũ propter pericu
lum fornicationis: qñ veriſimiliter timetur de
incontinentia. Et hoc etiam tenet. d. Car. ⁊. d.
Anto. in. d. c. veniens. Et ſic limito dictũ. Spe.
ti. de le. §. tunc epoꝝ. ver. ⁊ Io. an. ⁊ doc. qui
dicunt epm poſſe diſpenſare qñ votum caſtita
tis eſt ſimplex ⁊ ꝑpetuũ. ⁊ glo. in. c. rurſus. qui
cle. vel vo. que dicit eccleſiam poſſe diſpenſare
In alijs aũt caſibus ſolus papa diſpenſabit.
Et ſic intellige glo. in. c. i. de voto. cũ alijs doc.
tenentibus ꝙ non poteſt epiſcopus diſpen/
ſare. A fortiori poteſt diſpēſare cũ eo qui fecit
votum non nubendi: quia proprie non eſt vo/
tum caſtitatis quod patet q2 ſi fornicareᷓ non
frangeret votum lꝫ peccaret mortaliter. Si
vᵒ votũ non ſit ſimplex ſed ad tempus: puta
vſqꝫ ad annũ ⁊ huiuſmodi. ſic poteſt epiſcopꝰ
diſpenſare. Similiter diſpenſat epiſcopus in
voto caſtitatis emiſſo ab altero coniugum ra/
tione periculi. vt etiã exigere poſſit. vt no. doc.
in. d. c. rurſus. Et ibi. d. Io. an. de ſancto geor/
gio epiſcopus Alex. Si vᵒ votum ſit ſolēne.
ſic ſolus papa ſimiliter diſpenſat ẜꝫ omnes in
c. cum ad monaſteriũ. de ſta. mo. vbi etiam ali/
qui voluerunt ꝙ nec etiam papa poſſit: lꝫ non
ſit verum ẜm Archi. in. c. ſunt quidaꝫ. xxv. q. i.
10 ¶ Quid requiritur vt diſpenſatio vel cōmuta
tio ſit legitĩa. R. Inn. in rubrica de obſer. ieiu.
⁊ Arch. in. c. preſbyter. lxxxij. di. dicũt. ꝙ duo re
quiranᷓ. ſ. cã legitima in vouēte. E ẜm ꝙ votũ
cōmuteᷓ in meliꝰ vel deo magis acceptũ. Pa.
vᵒ i. c. i. de voto dicit. ꝙ ſi cã legitima ſubſit i
vouente: lꝫ non cōmuteᷓ in aliquid melius tñ
eſt legitima diſpenſatio. dũmodo cōmuteᷓ in
aliud ſile. Facit. c. magne. de voto. Et qδ legiᷓ
⁊ no. in. c. i. δ re. permu. in ſimili. Ego tñ credo
ꝙ etiã ſi ñ cōmuteᷓ in aliud ſimile ꝙ valeat: dũ
neceſſitas vel vtilitas id ꝑſuadeat. Neceſſitas
puta q2 eſt debilis. Item familiam magnã hꝫ
quã oportet ſuſtentet ⁊ hmōi. Vtilitas: puta
q2 maius bonũ eſt cōitati cōmutatio qꝫ ſi ſer/
uaret ⁊ ſimilia que arbitrio ſuperioris ſunt re/
linquēda. vt in. c. ex multa. circa fi. de voto. vbi
tex. alternatiue loquiᷓ dicens. ſi neceſſitas exi/
git vel vtilitas ꝑſuadet. Si vᵒ cã legitima nō
ſubſit in vouente: tunc oportet fiat cōmutatio
in meliꝰ. Et ita intelligo ⁊ limito tex. c. i. de vo
to. qδ vult vt in melius fiat cōmutatio vel ſal/
tem in eque bonum ⁊ gratum deo.
¶ Vtrũ diſpenſatus ſine cã legitima ſit tutus ii
in conſcia. vide. ṡ. Diſpenſatio. ꝙ non.
¶ Quid debet attendere diſpenſator voti. R. 12
quid liceat ẜm equitatē: quid deceat ẜm hone/
ſtatem: quid expediat ẜm vtilitatem vel neceſ
ſitatē. Item qualitatē ꝑſone: cãm ⁊ qualitateꝫ
⁊ quãtitatē cōmutationis. Nam ſi cã ceſſat fa
cilius diſpenſaᷓ. Qualitas vᵒ vt ſi ſit votum
peregrinationis extimet expenſas quas feciſſꝫ
eundo ⁊ redeundo. ⁊ ipſas in pios caſus cōuer
tat. laborē itineris ⁊ ipſũ ieiunioꝝ ⁊ orationũ
laborē cōpēſet. Si aũt ſit votũ ieiunij: attēdat
ꝙ pauꝑ homo parua pecunia redimere pōt: ſꝫ
non diues. Item vtrũ impedimētũ ſit tꝑale. ⁊
ſic ſolũ dilationē concedat aut perpetuũ vt fa/
ciliᷓ abſoluat. hec habenᷓ in. c. magne. de voto.
Et qδ ibi no.
¶ Vtrũ habens aliena incerta qui ea vouit in 13
ſubſidiũ terre ſancte poſſit ꝑ epm diſpenſari.
vt in alios vſus conuertat. R. ẜm Rodo. ꝙ nō
etiã ſi religionē ingrediaᷓ.
¶ Vtrũ votũ de ſabbato feſtando ſit cōmutã 14
dũ. R. ꝙ ſi fecit ex quadã ſuperſtitiōe credens
ſit melius inniti lr̃e veteris teſtamenti: ſic vo/
tum non tenet. Si vᵒ fecit ex deuotione vel
reuerentia virginis: tunc ſi haberet inducere
iudeiçationē: q2 cohabitat vbi multi ſunt iudei
ſic cōmutandũ eſt oīno: alˀs nō: ſed pōt ſeruari
Idē dic de voto ieiunãdi in dñica: ꝙ ſi qs fecit
vt magis ſit diſpoſitus ad ſpũale gaudiũ aut
ꝯtemplationē diuinoꝝ: ſic licite fit ⁊ ẜuaᷓ. Si
vᵒ fit vt affligendo carnē ſatiſfaciat deo de
peccatis ⁊ carnē ſubijciat ſpũi: tunc nō dꝫ ieiu
nare in dñica: ſed in ſabbato precedenti ẜꝫ Io.

neapol.i q̃ſ.xxviij.q.xxv.q2 hꝫ tale ieiuniuꝫ interptari vt facit eccleſia vniuerſalis.Si aũt nõ cogitauit neqꝫ de ſpũali gaudio neqꝫ de affli/ctiõe carnis:ſed ſimpliciter ieiunare vouit in dñica ſic ꝯſulendũ eſt vt potius ieiunet in ſab/bato vt xp̃ianis ſe ꝯformet ſm eundem Jo.ne videaꝛ ſingularis.

VOtum v.quo ad commendationem.

i ¶ Utrũ expediat hoi vouere. R. ſm Ri.vbi.ſ.ar.vi.q.i. Aut hõ vouet bona quorũ obſeruatio vr̃ ꝓbabiliꝛ ꝓportionata īfirmita/ti ſue ⁊ ſic expedit hoi vouere: q2 ꝑ hoc firmat amplius voluntatẽ ſuam in bono:⁊ ꝓ magna ꝑte excludit a ſe libertatẽ malefaciendi:⁊ facit actum virtutis latrie.Et ideo vouendo mereꝛ Si vo vouet in ꝓportionata ſic non expedit nec lꝫ.Tale.n.votũ nõ haberet diſcretionẽ co/mitem. cuꝫ per hoc vouens magis videretur ſe illaqueare q̃ꝫ augere ſecuritatẽ de ſua ſalute.

2 ¶ Utrũ ſit magꝭ meritoriũ opꝰ bonũ factũ cũ voto q̃ꝫ ſiñ.R.Ri.vbi.ſ.q.ij.ꝙ ſic.⁊ ꝓbat.Primo q2 opꝰ inferioris virtutꝭ magꝭ ẽ meritoriũ imperatũ a ſupiori virtute q̃ꝫ ab inferiori: ſed latria eſt ſuperior virtus q̃ꝫ abſtinentia: pere/grinatio ⁊ hmõi.Ergo cuꝫ vouere ſit actus latrie eſt magis meritoriũ bonũ abſtinẽtie factũ ex voto:vtpote imperatũ a latria q̃ꝫ ſine.Secũdo q2 quanto opus ꝓcedit a voluntate magis firmata in bono:tanto eſt virtuoſius ⁊ conſe/quenter magis meritoriũ.Ad operari virtuo/ſe requiriꝛ firmiꝛ ⁊ imobiliꝛ operari ſm pħm ij.ethi.c.iiij.ſed ceteris paribus voluntas eſt firmior in voto q̃ꝫ ſine:ergo ⁊c. Ponit Anſel. li.de ſilitudinibus exemplũ.ſ.ꝙ qui facit opus cũ voto quaſi qui dat arborẽ cũ fructibus: ſed qui ſine:quaſi qui dat ſolũ fructus.Hoc ꝓbaꝛ xxiij.q.v.tunc ſaluabiꝛ.xxviij.q.i.iam nunc.vide glo. in cle. ſi dominum. de reli. ⁊ vene. ſan/ctorum.

VSucapio eſt acquiſitio dñij ꝑ ꝯtinuationẽ poſſeſſiõis tpe lege diffiniti.dicit ter.in.l.ij ff.de vſuca.trienniũ eſt tp̃s qd hꝫ locum tñ in vſucapione.inſti de vſuca.in prin.no.Jo.xxvi q.iij.in ſumma.

i ¶ Quare fuit iducta.R.ꝓ bono publico ⁊ vtilitate publica:ne dñia rerũ ſint incerta.ff.de vſuca.l.i.inſti.eo.§.i.⁊ vt finis litibus ponatur.ff. ꝓ ſuo.l.fi.

2 ¶ Que requiruntꝛ ad vſucapionẽ.R.ꝙ q̃ttuor Primũ qd requiriꝛ eſt bona fides nedũ in vſucapiente toto tpe vſucapionis:ſed oꝫ ꝙ fuerit bona fides in principio ꝯtus ex parte traden/tis ⁊ accipientis.ar.ff.ꝓ emp.l.ij.§.ſi eam.Itẽ ꝙ res ſit mobilis:q2 circa imobiles ẽ p̃ſcriptio. Itẽ ꝙ res tradaꝛ vel quaſi aliter poſſeſſio non habereꝛ ſine traditione.C.de pac.l.traditionibꝰ inſti.de re.diui.§.ꝑ traditionẽ.Uel a io modo poſſideaꝛ tpe debito.ſ. triennio. Item titulus verus nõ putatiuus nec falſus.ff.ꝓ lega.l.ij.⁊ iij.C.de vſuca.ꝓ here.l.fi.⁊ ibi Aco.Et qui ſint veri tituli.ĩ.ſubijciam:ſi tñ eſſet putatiue verꝰ titulus ex errore facti nõ iuris nõ impediret.vt l.i.C.de vſuca.ꝓ do.⁊.l.qd vulgo.ff. ꝓ empto/re.⁊.l.iiij.⁊ vlti.ff.ꝓ lega.

¶ Que poſſunt vſucapi.R. ꝙ oia exceptis que 5
ꝓhibenꝛ vt furtiue res ⁊ q̃ vi poſſidenꝛ.vt no. gl.in ſũ.xvi.q.iij.nec res ſacra vel religioſa nec decima.de preſcrip.cãm que. Item nec ſeruus fugitiuus.Hec ꝓbanꝛ inſti.de vſuca.§.ſed aliquando.⁊.§.ſequenti.Item vbicunqꝫ prohibetur alienatio:⁊ vſucapio regulariter ꝓhibetur ff.de fun.dota.l. ſi fundum.ff. de verbo. ſigni. l.alienationis.

¶ Quis põt vſucapere.R.oiſ qui poteſt licite 4
poſſidere.vt pr̃famil.filiuſfa.in peculio. pupillus ſi habet aĩum poſſidendi:lꝫ nõ interuenerit auctoritas tutoris.⁊ furioſus ſi ſane mẽtis vſucapere cepit:ſed incipere nõ põt durãte furore ff.de vſuca.l.iiij.§.i.ij.⁊.iij. Sed ſeruus vſuca/pere nõ põt:q2 nihil põt poſſidere.l.labeo.ff.de vſuca.l.i.§. Item acquirimus.ff.de acquir.po. niſi peculiariter ex ſcia dñi poſſideret. vt in dictis legibus.

¶ Qui ſunt tituli transferentes dñium vt ſcia 1
mus quõ vſucapio currat.R.ſunt.x. Primus ꝓ ſoluto qui hꝫ locũ qñ ego credo tibi debere: puta centũ ex quacũqꝫ cã ⁊ tu ideꝫ credis:⁊ ſic ſoluo vel aliquid loco eius:⁊ ſic vſucapies.ff.ꝓ ſol.l.i.Et ſic iuſtus error dat cãm preſcribendi Fallit qñ cã emptionis que nõ preceſſit ſoluiꝛ aliquid:q2 nec ꝓ emptore cũ nõ preceſſerit nec ꝓ ſoluto:q2 ex cã emptionis tradiꝛ.l.ij.R.ij.ff. ꝓ emp.ff.ꝓ ſolu.l.pe.Scdus pro emptore q hꝫ locum cũ quis in veritate emit rem alienã vel a furioſo quẽ credebat ſane mentiſ ⁊ bona fide vt.ff.eo.l.pignori.§.i.⁊.ff.ꝓ.ẽpto.l.ij.§.ſi a pu/pillo:⁊ in iſto requiritur vt dixi bona fides in rebus mobilibus tam tradentiſ q̃ꝫ accipien/tis. Item ꝙ emptio ſit pura non conditiona/lis.ff.pro emptor.l.ſecũda.§.ſi ſub conditione.

Item ꝙ preciū ſoluať vel fides habeať de pre/
cio:qꝛ aliter nō transſferreť dn̄ium. Inſti.de re.
diui.§.vendite. Itē ꝙ eadē res que eſt empta
tradať:qꝛ ſi alia dareť nō vſucaperet ꝓ empto
re.l.ij.§.cū ſtichū.ff.ꝓ emp. Tertius ꝓ trāſacto
qui hꝫ locū in re tradita vt a lite recedať ab eo
qui credebať dn̄s.C. ꝓ tranſacto.l.ex cā.C.de
tranſac.l.ſi ꝓ fūdo. Quart⁹ ꝓ herede q hꝫ locuꝫ
vbi quis eſt verus heres vel ſaltē iuſte ⁊ ꝓba/
bilit̄ ħ putet. Sed nō hꝫ locū in ſuis heredibus
qꝛ q̊dāmodo ꝯuiuente eo hereditariū reꝝ dn̄i
extimanť.l.ij.§.fi.ff.ꝓ here.C.ꝓ here.l.nihil ꝓ
herede:ſed in ex̄neis heredib⁹ diſtingue.ꝙ aut
res ē vitioſa:puta qꝛ furtiua:vel vi poſſeſſa: vł
res fiſci que nullo tpe preſcribi pōt.C.cōia.de
vſuca.l.iā pridē.vel res pupilli:vł res data pre
ſidi ꝯ.l.iul.repetundaꝝ.ff.de acq.re.do.l.bone
fidei. Et ſic heres generalis vel ſucceſſor ſpālis
rei alicuius preſcribere nō pōt.ff.de publi.l.ſed
hi.§.actionū hanc. De quo vide.s̄.preſcriptio
§.xliiij. Si vo res nō eſt vitioſa. ſic dic vt.s̄.
Preſcriptio.§.i. Quintus ꝓ donato q hꝫ locū
cū in vero nō in opinione aliquid eſt donatuꝫ
bona fide.C.ꝓ dona.l.vlti. Itē ꝙ donatio te/
neat:qꝛ ſi pr̄ donat filio ⁊ decedat nō vſucapiet
ꝓ donato filius:qꝛ donatio nō valuit rōne pa
trie ptāt̄.ff.ꝓ dona.l.i.§.i.ff.ꝓ here.l.ij.§.filiū
lꝫ tn̄ rem alienā qs nō poſſit donare quo ad ħ
vt dn̄ium transferať in preiudiciū veri dn̄i:qꝛ
qd̄ qs nō hꝫ transferre nō pōt.C.de dona.l.ſi fi
lius. Valet tn̄ vt vſucapiať.ff.ꝓ dona.l.ſi is q
alienā.⁊.l.fi.de iurepatro.c.cura. Sextus ꝓ de/
relicto qui hꝫ locū in ea re que credebať a dn̄o
derelicta ⁊ alius poſſidere incepit q̄ꝫuis igno/
ret a quo ſit derelicta.ff.pro derelic.l.ſi id quod
pro derelicto. Septimus pro legato qui habet
locum cum alicui res legatur aliena bona fide.
ff.p o lega.l.pro legato.la.i. Et quāuis lega/
tū ademptū ſit:tn̄ vſucapio currit.d.l.ꝓ legato
⁊.l.vlti.dūmō ꝓbabilis error excuſet:puta cre
dit teſtatorē fuiſſe ſane mentis.cū tn̄ foret furi/
oſus vel ignorat legatū ꝑ codicillū ademptum
eſſe. Octauus ꝓ dote qui hꝫ locū cum res alie/
na ꝓ dote bona fide dať.l.vlti.ff.ꝓ dote. No/
nus ꝓ ſuo qui habeť cum quis poſſidet rē quā
credit ſuā aliquo iuſto titulo.ff.ꝓ ſua.l.i.⁊ vlti.
Decimus ꝓ iudicato qui hꝫ locū cum res eſt iu
dicata a qua nō eſt appellatū ſpatio decē dieꝝ
vſucapitur qꝛ tranſit in rem iudicatam.ij.q.vi
anteriorū.vnde in vſucapione requiriť aliqs
de iſtis titulis ⁊ bona fides.⁊ ꝙ res nō ſit vitio

ſa ⁊c̄.vt dictum eſt.
¶ Quis effectus vſucapionis.R̄.ꝙ ſm oēs eſt 6
vt rei vſucapte dn̄ium directū acquiratur.C.d̄
pac.l.traditōib⁹.ff.d̄ vſuca.l.i.⁊.iij.ff.ꝓ ſuo.l.fi.
¶ An hēat locū in ꝯſcia dic vt.s̄. Preſcriptio. 7
§.xlix.⁊ multa ibi ad hoc faciūt ꝑ totū.

Uſura ſm Ho.in ſūma. eſt qd̄/
cūqꝫ ſolutioni rei mutua
te accedit ipſius rei vſus grā pactione
interpoſita:vł hac intētione habita in ꝯtu:vł
exactione habita poſt ꝯtū.ꝓ cuius declaratōe
attende ꝙ primo dr̄.qd̄cūqꝫ.i.quocūqꝫ noīe cē
ſeať:ſiue conſiſtat dando ſiue in faciendo:dū/
mō precium ſit extimabile ⁊ vltra ſortem exi/
gať erit vſura.xiiij.q.iij.vſura.c.pleriqꝫ. Scd̄o
additur rei mutuate:qꝛ in ſolo mutuo vero vel
interpretatiuo ꝯſiſtit vſura ſꝫ oēs doc.dr̄. Ter
tio ipſius rei vſus grā:qꝛ ſi nō vſus grā.i.ꝯſū/
ptiōis:ſed pene vel intereſſe loco apponereť n̄
eſſet vſura.vt.i̅.patebit. Concludiť in quarto
pactiōe impoſita ⁊c̄.qꝛ ſine pactōe vel exactōe
aut intētiōe ⁊ gratis aliquid dať n̄ erit vſura
ꝓ ut.i̅.plenius patebit per dubia ſequentia.
¶ Utrū ſola ſpes recipiendi vltra ſorteꝫ faciat 1
vſurariū.R̄.ut colligo ex glo.ſup.lu.vi.mutuū
date ⁊c̄.ꝙ aliquis pōt mutuare dupl̄r propter
ſpem lucri. Uno mō principalit̄: ita ꝙ nō mu/
tuaret niſi lucrū inde ſperaret. ⁊ tunc vſurari⁹
eſt.vt pꝫ in.c.i.⁊.c.ꝯſuluit.de vſu.xiiij.q.iij.ſi fe
nerauerit. Et in hoc ꝯcor. cōiter Io.an. Arch.
⁊ Ge.in.c.i.eo.ti.li.vi.⁊ in.d.c.cōſuluit.⁊ theo/
logi in.iiij.xv.di. Sed attende ꝙ iſta intentio
tripliciť pōt ꝯtingere. Primo ante mutuū.vn̄
ſi poſt mutuū cognoſcens pctm̄ mutat intētio
nem poterit ſpōte donata recipere ſine vſura
Scd̄o ſubſequenter.qꝛ poſt mutuū ſperat ali/
quid.⁊ ſic ēt vſurarius eſt. Tertio ꝯcomitanť
puta qꝛ mutuans nullū ſperabat lucrū ſed de/
bitor ꝓpter mutuū dat ſibi premiū:⁊ mutuās
ꝓpter eandē cām recipit.⁊ ſic ēt vſurarius eſt
⁊ talis teneť reſtituere ſm qd̄ dixi. Reſtō.i.in
verbo vſurarius. Alio mō quis ſperat lucrum
ſ.ſecundario.qꝛ ēt ſi crederet nō hr̄e vltra ſortē
mutuaret nihilominus ꝓpter charitatē.⁊ talis
ſpes nō facit vſurariū ſm Ri.in.iiij.di.xv.arti.
v.q.v.ar.c.quid ꝓderit.lxi.di.⁊.c.in ſingulis.
lxxvij.di.lix.di.ſi officia.i.q.ij.q̄ꝫ pio.in hoc cō
cor. Inno.Ber.Ala.Pa.⁊ multi alij in.d.c.cō
ſuluit.⁊ dicit Io.an.in regula pctm̄.li.vi.ꝙ cō
muniter hoc teneť a doc. Cū eni aliquis dat ali
cui mutuū ſcire dꝫ cē ſibi debitorē ad antidota

naturaliter obligatū de teſta.c.cūq; in officijs.l. ſed ⁊ ſi lege.§.conſuluit.ff.de peti.here. Aduerte hic ꝙ mutuās hac ſpe ſiue intentione vt ille ſibi remutuet alia vice nō ex vi mutui:ſed ex accipientis charitate nō eſt vſura ſꝫ Alex.in.iij. pte ſūme.ri.de precepto mutui.caret tñ merito ſi principaliter ꝓpter hoc facit Rodo. Boſ.⁊ Po.Vo tenent ꝙ eſt vſura.Sed verius dicit Alex.⁊ prefati verū dicūt qñ deducit̄ ſimplicit̄ in pactū.Facit qđ infra dicam.§.iiij.

2. ¶ Vtrū mutuans ad captandū amorē ſit vſurarius.R.ſm Tho.ſa ſe.q.lxxviij.ꝙ nō.Limitat hoc Jo.cal.in.c.fi.de vſu.verū:niſi ſpes ulterius ꝓcedat:q2 ſi quis mutuaret pape vl' imperatori ⁊ hmōi ad captandū beniuolentiā:vt poſt poſſet ꝯſequi bñficiū uel caſtrū aliqđ eſſet uſura.Hoc limito uerū qñ ex mutuo ſperaret ſed qñ ex amore concepto erga ipm ex mutuo facto nō eſſet verū.imo licite poſſet ſperare q2 illud nō ſperat ex mutuo ſed ex amore.⁊ ꝙ liceat tenet Tho.ubi.ſ.ar.ij. in reſponſione tertij argumenti.

3 ¶ Vtrū mutuare ad habenda ea que pecunia non menſurant̄,ſit uſura.R.Tho.ubi.ſ.ꝙ non ex quo pꝫ ꝙ lꝫ ſperare rem cuius uſus int̄ amicos concedi ſolet ſicut cōmodat̄ liber.Itē iniurie remiſſionē ab illo qui me iniuſte ꝑſequebat̄ cū multo meo dāno.c.dilectus.el.i.⁊.c.ad aures de ſimo.Secus eſſet ſi iuſte q2 nō liceret ſine vitio vſure mutuū dare ſub tali ſpe.Et ſic intellige glo.i.c.qm̄ multi.xiiij.q.iiij. que dicit ꝙ uſure pñt peti:ut dānū euitet̄.

4 ¶ Vtrū liceat petere munus a lingua uł ab obſequio ꝓpter mutuū.R.ſm Tho.ubi.ſ.ꝙ non q2 extimat̄ pecunia. ut pꝫ in illis qui locant ad hoc opas ſuaſ.Nec ob.qđ obligat̄ ad antidota ut dictū eſt.q2 ut dicit glo.in.d.c. ſi feneraueri̅s. nō pōt deduci in pactū.Rō ſm Archi.ibidem q2 antidotū eſt debitū ſimplex:ſed cum deducitur in pactum naſcitur obligatio ciuilis qđ eſt plus. Et ideo plus exigit̄ qđ pōt extimari pecunia:⁊ ꝓpterea eſſet vſura. Addit tñ glo.predicta ꝙ ſi eguerit talis mutuans ꝙ poterit per modū gratitudinis petere talia ſeruitia: nō ex neceſſitate uel ex lege: ſed ex gratitudine ſine uſura. Ego tñ credo ꝙ qñ naturalis obligatio deducit̄ tali modo in pactū ꝙ non magis tenetur q̄ꝫ ex ipſa naturali obligatione:utputa dicēdo.Ego mutuo tibi ut tu mutues poſtea mihi ſi indiguero ⁊ tu hoc cōmode facere potueris ꝙ nō ſit uſura.Qđ ēt tenet Po.in ſū.q2 iſtud nō eſt exigere pluſq̄ꝫ uelit natura ꝯtus. Facit ad hoc.c.ſignificaſti.de elec.Secus eſſet qñ ſimpliciter deduceretur in pactū ut ſibi remutuaret:q2 ſic eſſet uſura.Et ſic intellige ⁊ limita predicta ⁊ Tho.ubi.ſ.qui cū Archi.ꝯcordat.

¶ Vtrū dñi qui mutuant ruſticis:ut coꝝ poſſeſſiones colant ſint vſurarij.R.ſm Greg.de arimino.in.q.de monte.ꝙ non:ſi iſtud concurrat.ſ.ꝙ alias ſatiſfaciet ipſi ruſtico de operibus poſitis ad colendā poſſeſſionē ſm ꝙ iuſtū eſt. Secus eſſet ſi ſubtraheret aliquid ꝓpter mutuum q2 uſura eſſet. Idem dicendū eſt de eo qui concedit terminū ut trahat emptores ad ſuā apothecam:uel ad ſuū molendinū:uel ad ſcholas:⁊ hmōi.ſi nullum damnū incurrunt.⁊ ita bene faciliter eis ſatiſfit ab ipſis mutuantib9 ſicut fieret ab alijs ꝑ eandem rōnē.Et Jo.cal. in.d.c.fi.⁊ Jo.an.in mercu. ſuꝑ regula peccatū ⁊ Lau.de rodolfis florentinus in.ij.parte contractuū ſuoꝝ.q.xxxviij.⁊ Rodo.⁊ multi alij q tenent ꝙ ſit uſura:debent intelligi qñ ꝓpter h̄ magis grauant̄ uel nō ita bene ſatiſfit eis ab ipſis mutuantibus ſicut fieret ab alijs: uel qñ hoc deducit in pactū ſimpliciter.Secus ſi mutuat uſqueq̄ vadat ad ſcholas.Nec ob.ꝙ efficitur maioris concurſus ⁊ fame: q2 tale quid ſperare non facit uſuram cum non ematur pecunia. Similiter non ob.ꝙ aufertur eis liber tas indirecte ex quo reuocat mutuū:q2 non eſt verum.Nam cum mutuans poſſit temp9 ſui mutui limitare.l.vinū.ff. ſi cer.pe. non aufert eius libertatē ſi mutuat donec vadant ad eius ſcholas:uel molendina:ſed prefigit terminum mutui ſui.Et ſic tene ſicut tenet ēt.S.Bernardinus in ſuis ꝯctibus.aliter oīs multitudo eſſꝫ vſuraria cū nō poſſint hodie fundi ſine mutuo locari colonis. 5

6 ¶ Vtrum mutuans centum Joanni cum pacto ꝙ det ſibi.l.in numeratis ⁊ alia.l.in debitoribus uel in reb9:puta in panno:⁊ hmōi.⁊ ipſe ꝓmittit ſibi ſoluere centū in numeratis quoſ debitores ⁊ res ſteriles non accepiſſet Joannes:niſi propter mutuum de.l.ſit vſurarius.R ſm Lau.de redolfis in ſuis contractibus ꝙ ſit in fraudem.Et ideo cum grauet Joannem no mine mutui erit vſura.Et concor.Bal.⁊ Bar. in.l.cum allegas.C.de vſuris.Idem dic cum ratione mutui aliquid vendit debitori plus debito precio.xiiij.q.iij.ſi feneraueris. Idem dic qñ emitur minus iuſto precio propter anticipationem ſolutiōis ſm Tho.vbi.ſ.Qđ bene no.

q: multum practicatur iſte contractus.

7 ¶ Utrū gerentes negocia ſtipendiarioꝝ.ſ. recipiendo pagas eorum ⁊ faciendo alia obſequia ⁊ mutuando eis in neceſſitatibus eorum recipiendo certum ſalarium ſint vſurarij. R. Laur. in ſuis ꝯſtitutionibus ꝙ nō quantum ad id qd percipiunt rōne laboꝝ: ſed quantum ad id qd percipiunt rōne mutui ſunt vſurarij. Idem dic de collectoribus dñoꝝ qui a cōitatibus aliquid accipiunt vt mitius cum eis agant expectādo ꝙ licite accipiunt ſi rōne laboꝝ ⁊ expenſarū accipiunt. ſed ſi rōne expectationis: ſic eſt vſura. concor. Tho. vbi.ſ.

8 ¶ Utrū ciuis qui mutuat cōmunitati vt euitet collectas ſit vſurarius. R. Spe.ti.de vſu. tenet ꝙ non q: aliud eſt de ſuo non tribuere: ⁊ aliud non capere.l.proculus.ff.de dā.infec. Et aliud nō acquirere. aliud nō amittere.l.i.§.ſi his qui bona.ff.de colla.bo. Et aliud lucrum: aliud ſūptus quos erat facturus.l.cuꝫ.filius.ff.de legi. aliud penam euadere: aliud aliquid lucratiue percipere.C.de vſu.l.cum allegas. Jo.an. ⁊ do. Anto.in.c.conſuluit. de vſu. limitant dictum Spe.qñ collecta eſſet incerta.⁊ ſic onus extraordinarium. Sed ſi eſſet certa ⁊ ordinaria eſſet vſura. Rō q: idem eſt remittere quod dare.c. veniens.el.i.de teſti.viij.q.iij.talia.l.quin etiaꝫ ff.de calū. Et hoc tene.

9 ¶ Utrū ille qui mutuat decem illi qui ſibi debebat alia decē q̄ ſibi denegabat cum tali pacto ꝙ ſatiſdet ſibi opportūe d.xx. ſit vſurari⁹. R. ꝙ non ſm Ho.in ſū.eo.ti. Et iō illud verbū qdcunqꝫ poſitum in diffinitione intelligitur qdcunqꝫ.ſ.ad lucrum vel ſuperabundantiam: vel quodcunqꝫ extimabile pecunia quod ſit plus. d.c.conſuluit.⁊.xiiij.q.iij.per totum.

10 ¶ In quibus caſibus accipitur vltra ſortē ſine vſura. R. ſm glo. ⁊ doc.in.c.cōqueſtus. de vſu. inuenio.xij.caſus.

11 ¶ Primus quando eccleſia vel laicus recipit a ſuo vaſallo feudum in pignus. De quo ſup̄ Feudum.§.xxx.

12 Scd̄s qñ emphitheota vel vſufructuarius pignorat dño vel proprietario. De quo.ſ. Feudū §.xxxij.

13 ¶ Tertius quando quis retinet poſſeſſionem meam poſſum in pignore accipiendo fructus meos facere ſine vſura: quia recipio tm̄ meum de vſu.c.i.⁊.d.c.cōqueſtus. Secus eſſet in poſſeſſione alterius in pignore accepta: quia vſura eſſet faciendo fructus ſuos: q: reciperet vltra ſortem non ſuū.de pigno.c.illo vos.

¶ Quartus quando ſine omni pacto ⁊ ſpe ⁊ re- 14
cipitur gratis oblatuꝫ. vnde.i q.ij.c.ſicut. Nullam inquit tex. obligatio ſuſcipienti culpe maculam ingerit que non ex ābitis petitione p̄cedit. Intellige quando dans liberaliter dat ſciens ſe non teneri: nec credens creditorem hoc exigere ⁊ recipiens recipit liberaliter. vt ſupra dictum eſt. Reſtitutio primo. in verbo vſurarius.

¶ Quintus quando quod recipitur ratione in- 15
tereſſe recipitur. Et nota ſm Pe.de ancha. ⁊ d.Anto.in.c.ſalubriter.eo.ti.⁊ Pa.in.d.c.conqueſtus.ꝙ intereſſe conſiſtit non ſolum in dāno habito: ſed in lucro ceſſante: dūmodo lucrū ceſſans eſſet in actu vel quaſi in actu. hoc eſt ꝙ probabiliter fuiſſet: q: ſic dicitur peti quod aliquo modo eſt. Secus eſſet ſi ſolum eſſet in poſſibilitate: quia ſic dicitur potius non eſſe. hoc patet per.l.ſi iactuꝫ rhetis.ff.de ac.emp.⁊ ven. Ubi patet: ꝙ licita eſt emptio que fit de ſol ſpe p̄babili quaſi in actu. ⁊ idem de partu futuro.l. nec emptio.ff. de contrahen.empt. Sec⁹ eſſet de eo quod eſt ſolum in poſſibilitate. Ex q̄ patet quid dicendum de multis caſibus quos inferam pro maiori declaratione.

¶ Quid de illo qui non ſoluit ex culpa ſua cre- 16
ditori ſolito mercari in termino debito. R. ꝙ tenetur ei ad lucrum ceſſans iudicio bonorum mercatorum. Et ideo talis creditor licite recipit vltra ſortem. Idem dic de illo qui volebat negociari vel poſſeſſionem emere ꝙ licite recepit vltra ſortem tātū quantū lucratus fuiſſet veriſimiliter vel habuiſſet de fructibus poſſeſſionis aut alterius rei dūmodo. v.concurrant. Primo ꝙ computet pericula ⁊ expenſas. quia lucrum intelligitur deductis expenſis ⁊ laboribus ⁊ periculis.l.i.C.de fruc.⁊ lit.expen.⁊.l.fructus.ff.ſo.ma. Secundum ꝙ non ſit eius intentio lucrandi principaliter per hanc viam: ſed potius per mercantiam vel emptionem. Tertium ꝙ non cōtrahat pactum ad ſemper: ſed ad aliquod tempus: quia aliter quo ad iudicium humanum videretur ꝙ potius vellet lucrari iſto modo q̄ꝫ per aliam viam. Quartum ꝙ ille cui mutuat non ſit in tam arta neceſſitate ⁊ creditor in tali opulentia ꝙ ei teneatur gratis mutuare: quod quando ſit vide Elemoſyna.§. i. Quintum ꝙ id quod accipit ſit vere intereſſe ſuum probabiliter ⁊ p̄ intereſſe accipiat aliter eſſet vſura. Idem dic ſm Inno.⁊ Ray.de illo

qui merces volens deferre ad aliuz locum ꝙ li
cite plus accipit quantum extimatur lucrum
quod habuiſſet ſi prefata ↄcurrant. Sed Po.
dicit ꝙ hec opinio Inno. ⁊ Ray. multos duxit
ad infernuz. Jo. an. vo concordat dicendo ꝙ
ſi ſtatim preciuz ſoluitur ceſſat ratio Po. ⁊ eſt
vera opinio Inno. Si vo precium nõ ſtatim
ſoluitur: ſic non licet. ⁊ Inno. intellexit quãdo
precium ſtatim ſoluitur. ⁊ hanc diſtinctionem
Jo. an. ſequuntur Jo. cal. Pe. de ancha. ⁊ Pẽ
ricus boic. in c. in ciuitate. de vſu. ⁊ Lau. de ri-
dol. in ſuis contractibus. Sed do. Anto in. d. c.
in ciuitate. dicit ꝙ etiam ſi precium non ſtatim
ſoluitur ꝙ licet quando probabiliter eſt certuz
ꝙ lucratus fuiſſet. Et quod dicit Po. ⁊ Jo. an.
dicit ꝙ loquuntur preſumptiue. Sed quando
certum eſt ꝙ nulla fraus interuenit lz: ⁊ preſũ-
ptio cedit veritati. Idem tenet Pa. ibidem. ⁊
ſic tene in conſcientia. Nec ob. dictuz Tho. vbi
ſupra. qui dicit ꝙ non licet deducere in pactuz
id quod de pecunia non lucratur: intelligitur
enim quando predicta non concurrunt. vt pa-
tet ex ratione ſua cum dicit. quia non debet vẽ
dere quod nondum habet. ⁊ poteſt multiplici-
ter impediri: qꝛ iſtis concurrentibus nõ poteſt
impediri: aliter niſi ſic intelligeretur contra-
diceret ſibiipſi ibidem: vbi tenet licere dedu-
cere in pactum recompenſationem damni per
quod ſubtrahitur ſibi aliquod qđ dz habere: ⁊
contra id qđ expreſſe tenet ſa ſe. q. lxij. ar. iiij.
De quo. j. §. lxxvij.
17 ¶ Quid de illo qui habens ducentos ducatos
tradit centum Joanni pro ſuis neceſſitatibus
exponendos cum pacto ꝙ tantũ ſibi vltra ſor-
tem reddet quantum lucrabuntur alij centum
quos ponit in negociationem. R. Inno. ⁊ Jo.
an. in. c. fi. de vſu. tenent eſſe vſurarium. quod
verum credo qñ nolebat eos in negociationez
ponere: ſed ſi omnes ducentos volebat in ne-
gociationem ponere ⁊ ad inſtantiam ioannis
ſibi taliter dedit erit licitus contractus: dum-
modo concurrant predicta. v. precedentis. q.
18 Vtrũ ille qui vendit poſſeſſionem vel quid ſile
⁊ tradit emptori poſſit ſi emptor nõ ſibi ſoluit
in termino poſt terminũ fructus poſſeſſiones
ſuos facere ſine vſura. R. glo. in. d. c. conqueſtꝰ
ꝙ poteſt in pignus accipere tranſacto termĩo:
⁊ fructus ſuos facere ſm doc. Et in hoc caſu
habet actionem ex contracto vel officio iudicꝭ
ad intereſſe ſm Po. C. de ac. em. ⁊ ven. l. ij. ⁊. ff.
de ac. emp. l. ij. Et ꝙ liceat habes glo. in. l. ij. C.
de vſu. ⁊ in. l. curabit. C. de ac. emp. ⁊ vẽ. Et idẽ
dic ſi qꝛ non vult ſoluere precium tradendo
vult ⁊ conuenit vt ſibi ſoluatur fictuz ſeu pen
ſio debita: donec precium ſoluerit. tex. eſt in. d.
l. curabit. Et vide ſupra Emptio. §. v. Et ex hiſ
pz ꝙ lucꝝ ceſſans licite exigit ſine vſura. Et ꝓ
hoc eſt tex. in. l. iij. in fi. ff. de eo qđ cer. lo. ⁊ in
d. l. curabit. Et facit quod no. in. l. iulianus. §. of
ferri. ff. de act. empt. ⁊ ven. Et quod no. Inno.
in. c. ſacro. de ſen. ex. ⁊ doc. in. d. c. conqueſtus.
¶ Reſpectu damni emergentis tenet Tho. 19
vbi. ſ. licere. Pro cuius declaratione queritur:
vtrum fideiuſſor qui pro defectu debitoris cõ
pulſus fuit accipere ſub vſuris vt ſolueret cre
ditori: vel ſoluit vſuras ⁊ capitale creditori qꝛ
iurauerat poſſit ipſas exigẽ a debitore. R. ꝙ ſic.
⁊ oia dãna q̃ occaſiõe debiti habuit. qꝛ ſeruari
debet idẽnis. de fideiuſſo. c. ij. de fo. compe. c.
fi. li. vi. ff. de ac. emp. ⁊ ven. l. ſi ſterilis. §. cum ꝑ
venditorem. ff. manda. l. ſi mãdato. §. ſi fideiuſ-
ſor. ff. de admi. tuto. l. ij. §. vltimo. Et hec eſt cõ
munis opinio. lz Alanus contradicat. de vſuꝛꝭ
ſolutis. Sed tu dic ſm eam diſtinctionem: de
qua habes. ſ. fideiuſſor. §. xi.
¶ Vtrum liceat exigere vſuras quas ſoluit ab 20
eo qui non ſoluit in termino. R. ꝙ ſic ſi duo cõ
currant. Primũ ſi illi dixit ꝙ erat ei neceſſe ac-
cipere ſub vſuris. Secundũ ſi non poterat alr
inuenire mutuũ: niſi ſub vſuris ſm Alex. de al.
Facit pro hoc. c. quoniã. xiiij. q. iiij. ⁊. c. ſi quis.
de clericis. xij. q. ij. Poſſet ẽt dici ꝙ ẽt ſi mutu
um potuiſſet inuenire gratis ꝙ nihilominus
poterit exigere vſuras ſolutaſ: qꝛ nõ tenetur ſe
alteri obligare: qđ faceret ſi mutuo acciperet
gratis. Sed tamen primũ eſt equius.
¶ Vtrum ille aquo emi lapides tigna ⁊ huiuſ 21
modi: ex quibus non percipitur aliquis fru-
ctus teneatur mihi ſoluere vſuras quas ſolui
vt ſibi ſatiſfacerem: ſi ipſe non mihi tradidit
predicta in termino: ſed fuit in mora. R. ſm
Bal. in. l. vſuras. C. de vſuriſ. ꝙ ſic tanq̃ inter-
eſſe. Facit tex. no. in. l. lutius titius. ſm vnam le
cturam. ff. de actio. empt. ⁊ ven. Idem tenet
Inno. dicendum eſſe in ſimilibus contracti-
bus: puta locationibus: venditionibus: ⁊ hu-
iuſmodi. Concor. Lau. ⁊ Ridol. in ſuis cõtra-
ctibus. Sed Salicetus in. d. l. uſuras. reprobat
Bal. dicens ꝙ intereſſe vſurarũ q̃s ſoluit non
dz imputari debitori ante morã. Sed tu tene
primã opinionẽ qñ accepit ſub vſuris tali ꝙ
alio mõ nõ accepiſſet niſi ꝓpter cõplacẽtiã vl

vtilitatē quā ɔſecuturus erat ex tali emptione Et iō cū talis ex falſa ꝓmiſſione priuauerit eū tali vtilitate vel cōplacētia quā: vel tātū plꝰ extimabat quantū intereſſe vſurarū. Jō talis ei tenet. Et ſic concorda.

22 ❡ Vtrū recipiens denarios ſub vſuris q poſt ea auctoritate ꝓpria alicui amico ſuo ſub eadē vſura mutuat ſit vſurarius. R. Monald. tꝫ ꝙ ſic. Sed Jo. Cal. in repetitione. c. fi. de vſur. diſtinguit. ꝙ aut facit vt vſurario ſatiſfaciat ꝛ ſe indēnē preſeruet. Et ſic lꝫ qꝛ nō fit ſtipulatio vſurarū: ſed vt euitet dānū ꝙ tꝫ. ut in. c. ſi quis clericꝰ. xiiij. q. iiij. qm̄ nō tenet cū ſuo dāno alteri ſubuenire. ff. de pſcrip. ver. l. qui ſeruādaꝝ in principio. Aut facit alio reſpectu qꝫ vt ſe ſeruet indēnem. Et ſic nō licet. ꝛ eſſet vera opinio Monal. puta qꝛ lꝫ nō mutuaſſet amico nō ꝓpterea volebat ſoluere vſurario. Concor. Pe. de ancha. poſt Jo. an. in. c. i. eo. li. vi.

23 ❡ Vtrū ille q occaſiōe mutui labores ſubijt vl dāna poſſit in recōpenſationē facere fructus pignoris ſuos ſine vſura. R. Mo. in ſū. ꝙ ſic. de re. ec. nō alie. c. ad nr̄am. vel ēt aliqd ꝓ labore licite pcipit vltra ſortē ſm eundē ibidē.

24 ❡ Vtrū liceat mutuare ſub vſuris illi qui vſurpat mea q̄ aliter nō poſſū hr̄e donec ſim ſatiſfactus. R. ſꝫ Alex. lō. ꝙ ſic: qꝛ ſi recipio alienū: ſꝫ meū. Facit. c. ab illo. xiiij. q. iiij. ꝛ. c. i. ꝛ. ij. de vſu. Qō limitat tn̄ niſi ſcādalū ſibi immineret vl alij qꝛ tunc non liceret.

25 ❡ Vtrū gener q accipit in pignꝰ certas poſſeſſiones a ſocero ꝓ dote nō ſoluta faciat fructuſ ſuos. R. ꝙ ſic. tex. eſt in. c. ſalubriter de vſu. Qō intellige ſi primo concurrat. ꝙ ſuſtineat onera mr̄imonij. vt in fi. d. c. ſalubriter. ꝛ. l. pr̄. in prin. ff. de doli excep. ſcdo ꝙ dos ſit ꝓmiſſa ſimplr Nam ſi dediſſet terminū de dote ſoluēda nihil poſſet recipe: qꝛ an̄ morā nihil debet ꝛ potuit vxorē accipe ſine dote. Dicat ergo gener. Ego ſuſtineo onera matrimonij. vel ducendo ſuſtinebo: da dotem. Et ſi ſocer non poteſt. dicat ei ſuſtine onera matrimonij dando mihi poſſeſſionē in pignus: vt ex fructibus ſuſtineam. Dicit etiam Pa. in. d. c. ſalubriter. ꝙ ſi gener accepit pignus ꝛ poſtea dedit terminum ſocero de ſoluēda dote ꝙ nihilominꝰ poterit bona ɔſcia tenere fructus pignoris. Quod verum credo qn̄ dedit terminū ad redimendū pignus aliter non. Tertio ꝙ fructus non excedant onera: qꝛ cauſa ceſſante ceſſat effectus. de appel. cum ceſſante. Et cōiter onera extimant ſm quātitatēꝫ dotis. Nam mulier ſm quantitatem dotis eſt alimentanda. l. ſi cum dotem. §. ſin aūt. ff. ſolu. ma. ꝛ. c. ꝑ veſtras. ō dona. inter vi. ꝛ vxo. Quarto ſm Jo. an. do. Anto. ꝛ Jo. de ligna. in. d. c. ſalubriter. ꝛ Lau. de ridol. i ſuis ɔſilijs. oportet ꝙ fructus ſubijciant fortune. Vnde ſm eos ñ liceret genero recipere cautionem vel ꝓmiſſionem cum pacto ꝙ interim ꝙ dos non ſoluatur ꝓ oneribus detur ſibi certa quantitas annuati Contrariū. ſ. ꝙ certa quantitas recipiat licite tenet Paulus de elea. Jo. Cal. Pe. de anch. ꝛ Pa. in. d. c. ſalubriter. Et eſt verius cū ſit eadeꝫ ratio. ſ. ꝓpter intereſſe dāni emergentis. Limito tn̄ predicta vera: qn̄ gener ſi dotem haberet poneret eam in poſſeſſionē vel in negociatiōeꝫ ex quibus ꝓbabiliter tantum haberet: al's non cum nullū patiat intereſſe.

❡ Vtrū mutuans ſūmam pecunie debitā pro dote genero prefato. ꝛ recipiens ab eodē poſſeſſionē quā ipſe in pignus hꝫ a ſocero ꝓ dote faciat fructꝰ ſuos ſine vſura ſicut gener facit. R. Bal. in rubrica. C. de vſu. ꝙ nō. Rō qꝛ mutatione perſone mutatur priuilegiū quotiens pſona eſt imediata cauſa ꝑuilegij. l. i. C. de impo. lucra. de ſcrip. ꝛ. l. locatio. al's incipit licitatio. § fi. ff. de publica. Sed hec nō eſt rō: qꝛ iſtud non eſt priuilegiū ꝓpter dotem: ſed ius cōe ꝓpter intereſſe. Ideo cū iſte mutuās nō ꝓpter intereſſe: ſed ꝓpter lucrum accipiat fructus ex mutuo cirt vſurarius. dicit tn̄ rodo. ꝙ ſi mutuaſſet liberalit ꝛ gener ſibi ſilr liberalit transferret totum ius qō hꝫ in poſſeſſione prefata: licite faceret fructus ſuos qꝛ eos nō reciperet rōne mutui: ſed rōne liberalis donationis. 26

❡ Vtrū emens a genero ius prefate poſſeſſiōis faciat fructꝰ ſuos. R. ꝙ ſic. nec ibi pōt eſſe vſura: niſi fingeret emere cū intēdat mutuare. Facit ꝓ hoc qō dicā. j. §. lxxvi. 27

❡ Vtꝝ heredes mariti ſine vſura ſilr faciāt fructus ſuos. R. ſꝫ Jo. an. ꝛ Pa. in. d. c. ſalubriter. ꝙ non. qꝛ rō eſt diuerſa. Nam heredes ſtatim pn̄t ſe expedire reddendo illi pignus qō nō pōt maritus. de iureiur. tua nos. el. ij. 28

❡ Vtrū relicta cui heredes obligant prefatam poſſeſſionē faciat fructus ſuos. R. ſm Inno. ꝛ Mo. Ber. ꝛ d. Anto. in. d. c. ſalubriter. tenēt ꝙ nō: ſed computabunt in ſortem. Facit. l. titia. ff. de ſolu. Sit ergo cauta ꝛ faciat poſſeſſionem vendi vel in ſolutum ſibi dari. l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudic. Sed ego credo contrarium: ſi non habet aliunde: vnde viuat 29

q facit ſuos fructus licite. Et ēt teneo q pōt recipere certū quid ānuatī ab heredibus donec ſibi reſtituāt dotē. vt. ſ. dixi. Dos. §. xxviij

50 ¶ Ex p̄fatis pꝫ q rōne intereſſe vel lucri ceſſantis vel damni emergentis aliquid accipere vltra ſortē nō eſt vſura. Sed aduertēdū ē q qñ intereſſe euenit rōne lucri ceſſantis: ſiue ex abſentia vel deſtructione rei alterius extimatio nō dꝫ deduci in infinitū: ſed vbi res principalis eſt extimatio nō dꝫ excedere duplū rei principalis: ſed cōeꝫ extimationē ipſius rei. Ubi vō res nō habet cōem extimationē: q2 alia non eſt que cōiter vendatur: vel vbi res eſt incerta. vt verbi grā captura piſciū de qua in. l. ſi iactum. ff. de ac. emp. ⁊ ven. tūc extimatio fiet arbitrio boni viri: lꝫ excedat duplū: adeo tñ q in imenſum nō excedat. vt. l. i. C. de ſen. que ꝓ eo q int. ꝓfer. Qñ vō intereſſe euenit rōne dāni emergentis: ſi hoc euenit rōne omiſſionis ſolū conſiderat̄ intereſſe ſolū intrinſecū. vt. ff. de ac. ēp. ⁊ ven. l. ſi ſterilis. §. cū p venditorem. Exemplū frumentū nō eſt datū emptori in termino: ſolum conſiderabitur illud qd plus valuit: quod eſt intereſſe intrinſecū: nō q aialia mortua ſint qd eſt extrinſecū intereſſe: ſi aūt intereſſe euenit rōne cōmiſſiōis: ſic tenet̄ de extriſeco dāno. Exemplū ꝓmiſiſti mihi dare frumentū in tali termino: ⁊ ꝓpterea nō ꝓuidi mihi aliter. Et exq̊ tu nō dediſti non potui ꝓuidere. exquo aialia mortua ſunt ſic teneris per omiſſionē ⁊ cōmiſſionem. i. falſam ꝓmiſſionē ſaltem in conſcientia. Qd intelligo qñ aliter ſibi ꝓuidiſſet: ſi non fuiſſet tali promiſſione fraudatus. Aliud exemplum. Dedit quis tignū violatum ſcienter nec aliquid dixit ementi tenebit̄ etiāꝫ de ruina domus: ⁊ de penſiōe ſoluta: qd eſt intereſſe extrinſecū. vt. l. Julianus. in prin. ff. de ac. emp. ⁊ vē. Non tñ in infinitum. Unde non veniet penſio domus per longum tempꝰ: ſed videt̄ q veniat ſolum prima penſio. ar. l. i. hoc iudiciū. ⁊. l. neratius. ff. d̄ ſeruo corrupto. vbi corruptor ſerui tenet̄ nō ſolū de ſeruo: ſed de oibus rebꝰ q̄s aſportauit tūc fugiens. nō autem de alijs que poſtea ſucceſſiue furatus eſt.

51 ¶ Sextus caſus in quo licite vltra ſortem exigitur eſt quando id quod capitur fit rōne pene Aduerte tamen ſm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. q ſi creditor malet debitorem potius incurrere penam q̄ꝫ in termino ſibi ſoluere eſſet vſura. Similiter p̄ſumitur vſura ſuper pena appoſita mutuo quando excedit intereſſe. de quo dic vt. ſ. Pena. §. xij. Iteꝫ p̄ſumitur in fraudem vſuraꝝ qñ apponens penam eſt conſuetꝰ fenerari. l. Julianus. §. idē. ff. de ac. emp. ⁊ ven. extra de pigno. illo vos. ff. de pig. ac. l. vl' vniuerſorū. Item qñ per ſingulos menſes vel annos dicit̄ cōmitti. aut. ad hec. C. de vſu. ſumpta de corpore. aut. vt nullus mutua agri. In iudicio tamen aīe ſi apponat̄ ſolum vt ille ſoluat in termino: q2 de pecunia intēdit aliud facere tūc ⁊ magis cupit q ſoluat q̄ꝫ penam cōmittat ⁊ veriſimiliter credidit penam non incurrere qñ appoſuit poterit exigere ſine vſura etiāꝫ ſi excedat intereſſe ſm Rod. q2 intereſt publice vtilitati: vt pacta ſeruentur. Si vō ponit̄ in fraudem vſurarum: vel qñ appoſuit veriſimiliter credidit penam incurſurum: aut magis cupit incurrere penam q̄ꝫ ſoluere: vſurariꝰ erit. xiij. q. ij. fraternitas. ⁊. c. in legibuſ. de arbi. c. dilecti. ⁊ qd ibi no. Itē aduerte q qñ non ſoluit in termino ꝓpter impotentiā vel propter non culpam ſuam. q pena non poteſt exigi ſine vſura q2 vbi nō eſt culpa: non debet eſſe pena. l. ſancimus. C. de penis. Ergo exigeret̄ rōne excreſcentie que facit vſuram. d. c. ſi feneraueris. Item qñ partem ſoluit non pōt pena exigi quando obligatio eſt diuidua. de quo dic vt. ſ. Pena. §. xiij. ⁊. xiiij.

¶ Quid de ſtatuto vel conſuetudine qua ordinatur vt miſſus in poſſeſſionem lucretur fructus ad rōnem quinqꝫ ꝓ centenario donec ſibi fuerit ſatiſfactum: vel q ſibi detur in ſolutum id qd valet quinqꝫ ꝓ tribus. R. Bal. in. l. acceptam. C. de vſu. q. xviij. ⁊ Jo. de imo. in. l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dam. infec. q licite ſine vſura illud accipit: q2 illos lucrat̄ rōne intereſſe. ⁊ dicit notari in glo. ſuper. §. ſi vō. in aut. de exhi. re. que ſingularis eſt ſm eū. Bar. vō in. l. ſi finita. §. Julianꝰ. ff. de dā. infe. ⁊ Jo. de anania in. c. ſalubriter. de vſu. ⁊ Lau. de ridol. dicunt q talis conſuetudo vel ſtatutū eſt cōtra ius diuinū ⁊ in fraudē vſurarū. Sed ego dico q ſi tale ſtatutum vel conſuetudo emanauit in penam vt debitores artentur ad ſatiſfaciendū. ⁊ debitor ex culpa ſua ñ ſatiſfecit q vera eſt opinio Bal. dūmodo concurrat recta intentio. vt. ſ. dixi in precedenti. q. nec mirū cum auctoritas pretoris ꝓpter nimiā contumaciaꝫ hoc facere poſſit. l. fulcinius. §. fi. ff. ex qui. cau. i poſ. eatur. Si vō ſit in fraudem ⁊ mutuans potius velit incurrere penam debitorem ⁊ hmōi. ſic vera eſt opinio Bar. ⁊ erit vſura. Oportet ergo ad hoc vt 52

liceat q̄ iuſte ſit miſſus in poſſeſſionē nō tm̄ ex ordine:ſed ēt ex cā hoc eſt q̄ in veritate ſit cre/dito::ꝛ ꝑpter intereſſe illud plus accipit: puta q2 potius vellet ſua:puta centum q̄ꝫ domū que valet centū.xx.aliter illud plus teneret̄ reſtitu ere vt dicimus de pignore in.l.fi.§.ſin aūt bie/niū.C.de iur.do.impe.vel ad puniendū ꝯtuma ciam debitoris ſuper abundantiam predictam accipiat:puta quia ille contumaciter non vult ſoluere.

33 ¶ Septim⁹ rōne dubij recipit̄ vltra ſortē ſine vſura de quo in.c.in ciuitate.ꝛ in.c.nauiganti. de vſu.puta emens rem ꝑ minori precio q̄ꝫ va leat tpe emptionis recepturus eam tpe quo ve riſimiliter plus vel minus valere pōt non erit vſura.ſi caſus accideret q̄ plus valeret. q2 ſm glo.in.c. nauiganti.de vſu.tam emptor q̄ꝫ ven ditor equaliter cōmodū vel incōmodū ex dila/tione expectat.Exemplū:emit quis frumentuꝫ tpe madij vel oleum ꝛ hmōi in quo vna men/ſura valet vnū ducatū ꝑ vno floreno receptu/rus ipſū tpe auguſti.ſi eſt frumentū vel tpe na tiuitatis ſi eſt oleum. in quo tpe veriſimiliter pōt valere tantū minus de vno floreno quan/tū plus:nō erit vſura:lꝫ valeat plus. Eſſet bñ vſura ſi tali precio emeret q̄ veriſimiliter mi/nus valere nō pōt uel quid modicū:ſed bñ mul tum plus.Qō aduerte ꝑ iſtis qui emunt oleuꝫ tali precio q̄ parum minus pōt ualere. ſed bñ multū plus:q2 uſurarij ſunt.Aduerte ēt hic q̄ ille qui emit rem recepturus alio tpe eam: cre/debat eam plus ualere.q̄ꝫuis iudicio cōi ucriſi militer ſit plus uel minus ualitura erit uſura/rius minus emendo ꝑpter preuentionē ſolu/tionis ſm Inno.ꝛ do. Anto.in.d.c. in ciuitate q̄ꝫuis non teneat̄ ad reſtitutionē. ſi ueriſimilit̄ plus uel minus erat ualitura:lꝫ ipſe non ſic cre deret. Silr̄ dic de illo qui uendit frumentū uel oleū ꝛ hmōi pluſq̄ꝫ ualeat tpe ꝯtractus. ut pre cium recipiat tpe quo ueriſimiliter pōt plus uel minus ualere ſi antea non erat uenditurus q̄ licet. Unde clarius Sco.in.iiij.di.xv.dicit. Aut uendens frumentū tpe natiuitatis ponit preciū qō tunc ualet ꝛ expectat uſq3 ad madiū ſolutiōꝫ.ꝛ ſic miſericordiā facit.Aut ponit ma ius preciū q̄ꝫ tunc ualeat.Et tunc diſtinguc. ſi erat uenditurus in natiuitate ſic erit uſura.Si Uo non erat uenditurus: ſed uolebat ſeruare uſq3 ad madiū:ꝛ ſolū ꝑpter inſtantiā requirē/tis uendit.tūc ſi ponit preciū tale tñ q̄ ueriſilr̄ in madio pōt pl⁹ ualere uel min⁹ nō erit uſura p.d.c.nauiganti.Si Uo ponat tale p̄ciū q̄ po/nat ſe in tuto ut in pluribus:ꝛ illū cū quo ꝯhit in periculo ut in pluribus:puta q2 raro pōt pl⁹ ualere:ſed minus ſic cōit̄. ſic eſt uſura. Et in h̄ concordant cōiter canoniſte in dictis.c. in ciui tate.ꝛ.c.ꝯſuluit.ꝛ.c.nauiganti.

¶ Sed qd ſi nō ponit preciū:ſed uendit cū pa/cto q̄ quātū ualebit in madio tātū uult.R̄. q̄ ſi ut dixi erat ſeruaturus.lꝫ.Si Uo nō erat ſer uaturus erit uſura.Aduerte tñ q̄ cū oleū vinū ꝛ frumentū ꝛ hmōi decreſcant:illud qō decre/ſcit nō poterit ſine uſura uēdere.Itē ſi neceſſa rio ꝑ eius ꝯſeruatione uſq3 ad illud tp̄s hr̄et aliq̄s expenſas facere:puta pulueriçatiōis aut locationis uaſoꝝ ſeu domus ꝛ hmōi.ſi ip̄as ñ detraheret eſſet uſura.Et ꝑpterea dico q̄ con/feſſor dꝫ multū pōderare prefata:ne ſil̄ ruat cū ipſiſ.Et iō.c.in ciuitate prefatū merito dicit cō ſulte hoīes facerent ſi a tali ꝯctu ceſſarent: cuꝫ cogitationes hoim nequeāt oipotenti deo oc/cultari.Rō q2 tales magis ſunt ꝯtenti ita expe dire q̄ꝫ periculo ſuo uſq3 ad illud tp̄s ſeruare. Et ēt vt plurimū ſunt incerti:ſi erāt ſeruaturi vſq3 ad illud tp̄s cū videantur ꝑpter quedam emergentia ꝑpoſitū ſepius mutare.Et ꝑpter ea eſt piculoſus ꝯctus:niſi bñ clauſulet̄.Et ma gis dubius eſt caſus qñ ñ ponit preciū tūc: ſed vult q̄ntū valebit i ꝑncipio madij:vl̄ in medio aut in fine.cū certū ſit q̄ totū ſi hꝫ mltitudinē nō potuiſſet ita prefire in ꝑncipio vendere vel in vno die:ꝛ cōiter mutet̄ preciuꝫ.Si tñ vellet tātū quātū valuit plus in madio ſic eēt vſura aperta.Si Uo ſimplr̄ dixit quantū valebit in madio:ſic ſm iudiciū humanū attendet̄ medio critas.vt nō plus vel minus capiat̄ ſed mediū ar.in aut.de ꝯſulib⁹.§.qm̄ ēt nos.ſed tñ pericu loſū eſt:cū forte vendıturus fuiſſet in illo tpe q̄ minus ualuit in illo menſe. 34

¶ Utrū emens redditus alicuius ciuitatis ex guerra anguſtiate ꝑ vili precio. ꝛ demū facta pace lucrat̄.x.ꝑ vno ſit vſurarius.R̄.q̄ nō rōe dubij.l.cū hereditate.ꝛ.l.ſe.ff. de here. ꝛ ac.vē. ſm Po.ꝛ Archi.conſulunt tñ vt inde largas faciat elemoſynas. 35

¶ Utrū mutuans rē cū pacto q̄ eadem res in pōdere numero ꝛ mēſura ſibi reſtituat̄ ſit vſu rarius.exemplū:puta pecuniā ꝑ pecunia: mar chā argenti ꝑ alia marcha argenti:granū pro grano:vinū ꝑ vino:ꝛ hmōi.R̄.ſm P̄e.de an. i.c.vſuraꝝ.ō vſu.li.vi.ꝛ Jo.cal.i.d.c.fi.ꝛ Rod. q̄ aut veriſilr̄ dubitat̄ q̄ tpe ſolutionis tantū 36

min⁹ pōt valē quātū pl⁹:aut q̄ n̄ pl⁹ valebit.⁊
ſic nō eſt vſura nec pctm̄.vt in.d.c.fi.qꝛ ſic cre/
ditoꝛ teneret eā recipere ſi vilioꝛ eſſ3 facta quo
ad extimatiō3.vt p3 in.l.vinū.ff.ſi cer.pe.⁊ no.
glo.i.l.ſi quis cleric⁹.xiiij.q.iiij.qꝛ nō eſt neceſſe
ſit eiuſdē extimationis:l3 debeat reſtitui eiuſ/
dē bonitat̄ q̄litate intrinſeca. Jō nō peccabit
recipiendo precioſiorē q̄ ad extimationē. Aut
veriſile eſt q̄ erit p̄cioſioꝛ tpe ſolutiōis.Et tūc
ſi creditoꝛ erat ſeruatur⁹:⁊ nō aufert libertatē
debitori liberandi ſe qn̄ velit infra terminū.ſic
l3.Si vo nō erat ſeruatur⁹:ſed interi ꝯſūptu/
rus ſic eſt vſura.Silr̄ qn̄ auferret libertatē de/
bitori liberandi infra terminū q̄3uis eſſ3 ſerua
turus erit vſura.Et his concoꝛ.Archi.in.d.c.ſi
quis clericus.D'cit tn̄ Rodo.q̄ qn̄ erat ſerua
turus ⁊ nō abſtulit libertatē debitori liberādi
ſe:q̄3uis iō crediderit vt ſe periculo exoneraret
⁊ ꝓximū periculo ſubmitteret nō tn̄ ꝓpterea
teneret ad reſtitutionem lucri de neceſſitate.l3
peccauerit ⁊ in pnia vt reſtituat ſit ei ꝯſulēdū.
Lau.tn̄ de ridol.in ſuis ꝯſtibus t3 indiſtincte
q̄ ille qui mutuat ꝓrio ducatū q mō valet q̄t/
tuoꝛ libraſ.ſi poſtea recipiat qnq3 libras vt val3
tpe reſtitutiōis q̄ h̄ licite facit:ſiue erat ſerua/
turus ſiue nō.S3 opi.Ancha.eſt eqoꝛ ⁊ tutioꝛ.

37 ¶ Octauus caſus in q̄ recipit vltra ſoꝛte3 ſine
vſura eſt rōne periculi:per qđ ſupabundantia
pōt recōpenſari ſm Alex lō.Res eni ex̄ ꝑicu/
lū exn̄tes plus valēt q̄3 res eiuſdē ſpeciei in pi/
culo.Et ſic hec recōpenſatio reducit ad naturā
rei q̄ ꝓpter periculū extimat plus vel min⁹ va
lere.⁊ ſic excuſat ab vſura.Et in h̄ ꝯcoꝛ.Lau.đ
ridol.Monal.Mgr̄ Fran.de empoli.Pe.de
ancha.Car.Jo.de ana.in.d.c.nauiganti.⁊ cōit
oēs.Et eſt caſus in.l.in naue.ff.loca.⁊ hoc pate
bit ex ſequentibus dubijs clarius.

38 ¶ Vtrū mutuans pecuniā nauigaturo cū tali
pacto q̄ ſi nauis cū capitali periclitet nihil ſibi
teneat. Si vo res emptas poꝛtauerit ſaluas
teneat ſibi pecuniā mutuatā cū parte lucri tra
dere ſit vſurariuſ.R.q̄ ſic.caſus eſt in.d.c.naui
ganti.Et aduerte q̄ doc.diuerſimode iſtū tex.
exponūt quare eſt vſura in iſto caſu.tu tn̄ tene
q̄ rō eſt:qꝛ talis mutuans nō vult mutuare.ni
ſi cū tali pacto ſuſceptionis periculi.Et ꝓpter
ea grauat debitorē in aliqđ plus ex mutuo. Et
iō vſura eſt.Si aūt quis liberaliter mutuaret:
Deinde poſt mutuū ad inſtantiā debitoris ſu/
ſciperet in ſe periculu3 qđ dr̄ aſſecuratio licite
poſſet aliquid lucri ſuſcipere ſine vſura. Et rō

diuerſitatis eſt:qꝛ receptū in primo caſu vltra
ſoꝛtem directe concernit mutuū in quo oīs ſu/
perabundantia ꝓhibet.lu.vi.xiiij.q.iij.c.ij.S3
in ſcđo caſu nō ſic:qꝛ non ꝓpter mutuū ſed ꝓ
pter factū.ſ.ſecuritatem.vn̄ eſt ꝯtus innoīat⁹
iſte ſcđus vltra mutuū.Jtē qꝛ accipere aliquid
ꝓ aſſecuratione:l3 ſm oēs.Ergo mutuū qđ pri
us quis fecit non facit eum peioris ꝯditionis.
Et ideo tene q̄ ſiue mutuū dederit ſiue nō pōt
licite aliquid recipere.qn̄ periculū alicuius rei
in ſe ſuſcipit non ꝓpter mutuū ſed ad inſtan/
tiam debitoriſ.Si vo pp mutuū cogeret debi
toꝛem vt periculū ei daret eā alicuius lucri ſic
eſſet vſura.Et ſic loquit.d.c.fi. Et hec elicio a
d.Lau.de ridol.in ſuis ꝯſtibus.Et hoc locū h3
nc dū in ſuſceptione periculi maris:ſed ēt eu/
iuſcunq3 ſm mgr̄m Fran.de ampul.

¶ Vtrū accipientes aliquid ꝓ ſaluo ꝯducto li/ 39
cite accipiant.R.q̄ ſic ſi duo ꝯcurrant.Primū
q̄ ipſe nō teneat tenere ſtratas vel viā ſecurā
Secūdū q̄ obſeruet qđ ꝓmiſit.Sed ſi ipſe foꝛ
te eſſet eā talis periculi iniuſte vel nō ſeruaret
ꝓmiſſū teneret reſtituere qđ accepit.⁊ vltra de
oī dāno ſatiſfacere.

¶ Quid de pactis que fiunt inter aliquos con/ 40
tendentes.ſ.q̄ tale quid erit vel talis fecit tale
quid vel fuit alius ⁊ ponunt.x.R.q̄ ſi in huiuſ
modi non inducitur aliquid turpe:puta votu3
captande moꝛtis ſicut in illis qui ponūt q̄ fra
ter talis moꝛtuus eſt vel moꝛietur infra annū
ſic erit vanum.Si vo tale turpe inducitur ſic
erit turpe.⁊ tenebitur de bono ꝯſilio dare lu/
cratum pauperibus.

¶ Vtrū.A.qui fideiub3 ꝓ.B.C.a quo.C.B. 41
pecuniā mutuo accepit cū pacto q̄ vult duos
floꝛenos ꝓ centenario fideiuſſionis ſit vſura/
rius.dic ut.s̄.fideiuſſoꝛ.§.xx.

¶ Vtrum mutuans pecuniam Joāni uſq3 ad 42
x.annos cum pacto q̄ ſi infra decenniū moꝛtu
us fuerit alter coꝛum debitoꝛ ſit liber. Si vo
ſuperuixerit ambo dabit ſibi aliquid vltra ſoꝛ
tem ſit uſurarius.R.ſm Alex.lō. q̄ ſic. Ratio
quia periculum non excuſat ubi cauſa tpis nō
ꝓprij aliquid plus accipitur:ſed vbi non cau/
ſa tpis tunc periculum excuſat.Vel dic q̄ ideo
eſt uſurarius:quia ex mutuo exigit obligatio/
nem alicuius ultra ſoꝛtem:l3 ſub periculo.d.c.
fi.de vſu.

¶ Vtrū ciuis q mutuat cōitati.lxx.ducatos q̄ 43
cōitas habet ex ſtatuto q̄ quicunq3 habens fi
liam vnius anni.lxx.dederit habeat qngentos

pro ipſa maritanda ſi vixerit vſqȝ ad.xv.annū
Si vo ante prefatum tp̄s mortua fuerit totū
amittat ſit vſurarius.R̄.ꝙ ſic.qꝛ in mutuis ve
ris vel interpretatis ſpe lucri principaliter fa/
ctis periculū vel dubium non excuſat a fenore
d.c.fi.Nec ob.dictum Ri.in.iiij.di.xv.ar.v.q.
v.quod vult ꝙ qū capitale ⁊ lucrum ſtat ad
periculum mutuantis licite recipiat̄ vltra ſor/
tem:qꝛ illud eſt verum qū periculum euenit ex
natura rei qui allegat.d.c.fi. ſed in caſu iſto eſt
periculum ex lapſu tp̄is. Et ideo ꝯctus illi/
citus ⁊ vſurarius.

44 ¶ Quid de illis qui dant eccleſijs pecuniaȝ vt
recipiant ab eis certas poſſeſſiones tenendas
toto tp̄e vite ipſoꝝ:⁊ poſt mortem debeant re
dire ad eccleſias.R̄.Ho.tenet ꝙ licet.⁊ h̄ rōne
periculi ſeu incertitudinis.allegat.l.i.C.de pac.
⁊.l.i.ff. d ꝯdi.⁊ de.niſi habeant prauam inten/
tionem. Hoſ.tenet ꝙ eſt contractus vſurari⁹
qū datur pecunia.Secus qū daret vnam poſ/
ſeſſionem eccl'ie ⁊ reciperet equiualentē vſur⁹
⁊ fruiturus vtraqȝ in vita ſua:vt poſt morteȝ
eius ad eccleſiam ambe cum pleno dn̄io reuer
tantur.qꝛ ſic licet recipere in duplo valentem
plus q̄ȝ ſua quā confert. Similiter ſi ſuam ex
nunc voluerit in eccleſiam tranſferre oīno vt
ipſe ea non vtatur ſeu fruatur poterit licite ab
eccleſia recipere poſſeſſionem valentem in tri/
plo.vt.x.q.ij.precarie.Ego vo dico ꝙ etiaȝ qū
datur pecunia:qđ licet dūmodo ſeruetur equa
litas iuris naturalis ſm̄ Ri.in.ij.quol.q.xxij.
ar.iij. quia talis contractus non eſt contra/
ctus mutui veri vl' apparentis.ſed potius eſt
contractus innominatus qui magis aſſimila/
tur contractui emptionis ⁊ venditionis.Et iđ
ſi debet licere oportet vt non appareat quis
habeat partem meliorem: ſed ꝙ videantur
equales tam vendens q̄ȝ emens aliter eſſet illi/
citus.Ideȝ dicit Ri.de eo qui emit ānuos red
ditus:ēt pecuniarios:vel cenſuuȝ penſionem:
vel predium hereditarie:vel ad vitam ementi
qđ licet:ſi debita ſeruetur equalitas. Et Alex.
lon.in quol'.ſuo idē tenet ⁊ cōiter omnes doc.
pariſienſes ⁊ canoniſte in.d.c.in ciuitate.verū
eſt ꝙ Inno.ibidem limitat in redditibus con/
ſtitutis non conſtituendis de nouo tp̄e cōtra/
ctus:ſed nō eſt ratio diuerſitatis dūmodo red/
ditus ſit realiter in re non fictitie. Idem tenet
Inno.ibidem de emptione nomine debitorū
ꝙ licet. Facit.l.iubemus.la.ij.C. de ſa.ſan.eccl.
Et idem dicendum ſi prefata emantur in per/
petuum.Pe.de ancha.dicit ꝙ ſi redditus de
nouo conſtituti ſint pecuniales:qꝛ habent ma
gnam vicinitatem cum mutuo potius taliȝ
emptio dr̄ contractus vſurarius.Et eſt veruȝ
quo ad preſumptionem. Secus eſſet in conſci
entia qū vere emerentur. Rodo. tamen dicit
ꝙ qū emitur redditus ad vitā emptoris ꝙ tūc
non eſt tutum: ne vendens deſideret mortem
emptoris.Et placet mihi. Ratio qꝛ pactuȝ qđ
inducit votū captande mortis nō valet.l.fi.C.
de pac.⁊.l.ſtipulatio hoc modo.ff. de ver.obli.
Et ideo prohibetur promiſſio prebende nō va
cantis in.c.ij. de conceſ.preben.li.vi. Et hoc
qꝛ eſt contra bonos mores.ideo non debet ad/
mitti.l.pacta.C.de pac.Qđ tamen non eſt dicē
dum ꝙ ſit mortale peccatum vendere vel eme
ad vitam ſm̄ ſe:qꝛ hoc non inuenit̄ ꝓhibituȝ
ſi debite ſeruentur circumſtantie aliter vſuſfru/
ctus nunq̄ȝ poſſet conſtitui qui finitur morte.
§.finitur.inſti.de vſufru.Emere autem vel vē
dere ad vitam venditoris magis licet: qꝛ tale
votum non poteſt interuenire. Nec ob. quod
dixi de emptiōe redditū pecuniariorū ꝙ pecu
nia non eſt vendibilis: qꝛ qđ eſt medium ven/
ditiōis nō pōt eſſe termin⁹. Quia ſciendū ē ꝙ
ſicut in bonis noſtris habemus mobilia ⁊ im/
mobilia:ſic ⁊ ius vtrorūqȝ.⁊ ipſum ius poteſt
vendi:ſicut ip̄a mobilia ⁊ imobilia. Non ergo
venditur pecunia:ſed ius pcipiendi ipſos red
ditus pecuniales quo vendito tranſit ipſa pe/
cunia ſicut iuſpatronatus qđ vendi non pōt
tranſit vendita terra que illud habet.Aduerte
tamen ꝙ ſi quis dat centum titio vt ipſe titius
conſtituat ſe debitoreȝ redditus annualis ma/
ioris quantitatis q̄ȝ acceperat vſura eſt:qꝛ in
re nullus eſt redditus qui emat̄ niſi titius eſſet
pſona que ſoleret locare operas ſuas ad tantū
ꝓ anno ⁊ ipſas venderet.Similiter vſura vi/
detur:qū exigitur plus de redditu q̄ȝ res red/
dat in fructibus de lucro.Qđ bene no.qꝛ pau
ci aduertunt.Et attende ꝙ talis contractus q̄
quis emit redditus poſſeſſionū vel domus cō/
muniter fit ſub contractu emphitheotico ſiue
libellario ⁊ cum pacto ꝙ ille qui ſoluit penſio/
nem poſſit reemere ⁊ ſe liberare a dicto cenſu.
vnde dr̄ in aliquibus partibus venditio a fi/
cto ⁊ a catha franchi.Et ꝓpterea lȝ locatio poſ
ſit fieri ꝓ precio totius redditus quem reddit
domus vl' poſſeſſio.Non tn̄ ſic poterit fieri in
iſto cōtractu libellario.qꝛ talis tenetur manu/
tenere rem ſuis expenſis.l.i.C. de iure emphi.

Et teneť ét ſoluere penſioně:lʒ res pereat caſu fortuito:dūmodo maioꝛ pars nō pereat. Sec⁹ in ꝯductoꝛe:qꝛ nō teneť ſuis ſumptib⁹ manutenere.l.colonus.in pri.ff.loca.nec teneť peūtere caſu ſine culpa.c.ꝓpter ſterilitatě.de loca.ꝛ iō ſi tm̄ vult de cēſu q̄tū ſolueret ꝯductoꝛ ſimplex:ē iniuſtus ꝯctuſ ꝛ i fraudē vſure pp pactū de retrouēdendo.de quo.j.§.lxvi.cū ſe. Et ꝓpterea dʒ hři reſpectus nō ad fruct⁹ ſi excedūt ſed ad quātitatě pecunie ſolute ꝓ precio:ita q̄ talis penſio multiplicata.p.xx. annos aſcēdat ad totalě extimationě rei ſic locate. Et ſic erūt v.ꝓ cētenario.vt ē tex.i aut.de nō alie.§.qꝛ vero.ꝛ in aut.ꝑpetua.C.de ſa.ſan.ec.ꝛ ibi no.glo. Et ſeq̄ř Bar.in.d.l.i.ꝛ do.Bartholomeus cipola veronēſis:ꝛ iō ſi locareť ſimpl'r ꝓ. vj.nō poterit dari ad libellum:niſi.p.v. Unde qꝛ cōiter grauať talis in cēſu:iudico cōiter ꝯctum talē illicitū ꝛ in fraudem vſurarum.

45 ¶ Utrū emēs frumētū in herba vel vinū in vite aut oleū ꝛ hmōi anteq̄ ſint matura minuſq̄ valebūt tpe quo matura erūt ſit vſurari⁹ cū videať mutuū interpretatū. R. ſʒ Bal. i rubrica.C.de vſu.q̄ aut pňs numeratio eſt cā dāni ipſius vendētis:ꝛ ſic ē vſura per.c.i̊ ciuitate de vſuris. Aut ſola cōuentio:qꝛ preciū nō ſoluiť de pňti. Et ſic ꝯctus lʒ non ſit vſurariuſ ē tñ illicit⁹:aut neutrū ē cā dāni:qꝛ nō plus valet frumētū vel vinū ſub tali q̄litate pp ꝑiculū cui ſubiacet. Et ſic lʒ.l.fiſtulas.§. frumēta. ꝛ.l. ſi debitoꝛ.§. Viſil'e.ff.de ꝯtȳen.emp. Hoc itelligo qñ emiť nō i genere:ſed deīminate.i.frumētū iſti⁹ agri i herba:vel vinū iſti⁹ vinee ꝛc̄.

46 ¶ Tene ergo ꝓ toto iſto.viii.caſu meli⁹ intelligēdo hāc regulā q̄ ſi mutuū ſit principal'r ſpe hñdi vltra ſortē nullū ꝑiculū pōt excuſare qn ſit vſura talis ꝯct⁹. Si Vo mutuū ſit liberalit. ꝛ poſtea pp ꝑiculū aliqd accipiť excuſat.

47 ¶ Nonus caſus eſt rōne admiſtratiōis:puta tenebať qs collocare pecuniā alterius i empti one prediox vt tutoꝛ:vel i aliud fructuoſum:ꝛ nō fecit ille cuius erat pecunia poterit tātum vltra principale accipere quātū lucri habuiſſʒ Viſil'r ſi vt debuit collocaſſet.l.tutoꝛ.q reperto riū.§.ſi poſt depoſitionē.ff.de admi.tu. Et fac̄ ꝯ prelatos q pňt acqrere eccleſie ꝛ nō faciunt. xij.q.ij.q̄ſquis ep̄s.

48 ¶ Decim⁹ caſus ē rōne hoſtilitatis. Nā quē poſſum ꝑſeq gladio ꝛ boni ſpoliare iuſte poſſū ēt licite vſuras ab eo extoꝛquere.xiiij.q.iiij.ab illo.dūmō non ſit ſcandalum alijs.

¶ Undecimus caſus rōne oſtentatiōis. Exēplū do tibi pecuniā ſignatā ad oſtētationē vel ēt ad ſupponēdū pignoꝛi ita q̄ volo illam met quaʒ tibi dedi i numero mihi reſtituas ꝛ vltra eā aliqd lucri. Nā talis ꝯctuſ lʒ cū nō ſit mutuum:ſed poti⁹ locatio:vt no.glo.i.c.ſi feneraueris.xiiij.q.iiij.ꝛ in.d.c.ꝯqueſtus. ꝛ facit.l.iij. §. vi.ꝛ.l.ſe.ff.cōmo. Cōcoꝛdat Sco.in.iiij.di. xv. 49

¶ Duodecim⁹ eſt rōne alteri⁹ ꝯctus a mutuo Vo vel interp̄tato. Nā i ſolo mutuo Vo uel iterpretato ꝯſiſtit uſura:qñ aliqd ſupra ſorteʒ.i. mutuatū erigiť:qꝛ uſus rei in mutuo non ē ſeparatus a cōſūmatione ipſius rei mutuate ſeu dñio. Iō erigēs aliqd ultra ſortē rapit uſum:ꝛ ſic dř uſura.nō ſic i alijs ꝯctib⁹. Et qꝛ aliqñ cōtractus apparēter nō videť mutuū:ꝛ tñ ē ſaltē interp̄tatū:ꝓpterea de multiſ qōnib⁹ ſubiſcrā q̄ ſiūt in diuerſis ꝯctib⁹ a mutuo apparenti. 50

¶ Et primo circa cambia ſciēdū q̄ oia reducūtur ad tria.ſ.realia ſolū:ꝛ ſcdo ad realia ꝛ ꝑ litteras:ꝛ tertio ad ficca. 51

¶ De cambio reali ſolū. Utrū cambiū reale liceat qñ rōne eius aliqd lucri accipiť:ꝛ eſt qñ qſ hʒ ducatos i auro uellet monetā:uel hñs monetā uellet aux uel alteri⁹ generis pecuniam campſoꝛ vult tātū ꝓ ducato utrū ſit uſurari⁹. R. q̄ nō.qꝛ nō pōt eſſe mutuuʒ in campſoꝛe in h. Unde minuere ſortē nō pōt eſſe uſura: ſed bene augere.tex.ē no.i.l.rogaſti.§.ſi tibi dedero.ff.ſi cer.pe.poſſet bene eſſe iniuſticia qñ exceſſiuū lucrū accipet reſpectu laboris. Et lʒ quidā dicant licere campſoꝛibus ſolum q de hoc faciūt artē:non alijs.tñ ego nō video rōnē diuerſitatis cur nō poſſum extimare laborē nūeratōis vni⁹ ducati vnū ſoldū ſicut q̄libet alius Tñ eſt uex q̄ aliqd plus pňt rōnabiliter accipe illi q de hoc faciūt artem:qꝛ maioꝛes labores poꝛtāt cū ſemꝑ ſint parati. 52

¶ Utrū cambiū reale ꝛ ꝑ lr̄as liceat:ꝛ ſit duobus modis. Primo hoc modo. Ego hēo hic Ianue.c.aureos vellē q̄ mihi rñderentur Rome:ꝯuenio cū campſoꝛe vt faciat mihi lr̄as q bus deně mihi.xcv.ſolū reliquuʒ lucreť. R. ſm Bal.in.c.i.de plus peti.q̄ licit⁹ eſt talis ꝯctus ꝛ neceſſari⁹ iuregentiū munitus naturali rōne eo q̄ campſoꝛ ſubit ꝑicula viax ꝛ dāna nunciox:pēſiones opax ꝛ ſalariox factox.vt no. in.l.ꝑiculi.ff.de nauti.feno.ꝛ.l.traiectice.in p̄n. ff.de act.ꝛ ob.ꝛ.l.q rome.§.i.ff.de Vo.ob. vnde ſi aliqd lucrať hoc ē iuſtū cū induſtria accedat rei licite.l.ſi heres.ff.ad.l.falci.preterea nume 53

rāti mihi decē:lȝ paciſci ꝙ ei nō reddā niſi no
uē cū nō poſſit eē vſura minuere ſortē:ſed be/
ne augere vt dictū ē. Poſſet tñ eē iniuſticia qñ
exceſſiuū lucrū capet reſpectu laboꝝ ⁊ expēſa/
rū ⁊ periculi:vel qñ pecunias nō bonas darēt
Fit ſcdo mō cambiū p lr̄as ⁊ reale hoc modo.
Eſt vltramōtan⁹ q hñs mille ducatos venetos
⁊ intendens ferre eos venetias vbi plus valēt
⁊ ibi expēdere inuenit cāpſorē in ſua pr̄ia hñtē
tabulā cābij venetijs ⁊ tradit ei ad foꝝ cābij
venetiaꝝ:vt ſibi venetijs reddātur. Talis con
tract⁹ pōt eē licit⁹:⁊ ē qñ nō intēdit pp priorē
traditionē hr̄e lucꝝ ſed rōne patrie illud repor
tat. Si vo ex hoc ꝙ pri⁹ tradit vltra montes
q̄ȝ recipiat venetijs:itendit lucrū hr̄e erit vſu/
rari⁹ cū prior traditio iducat rōnē mutui ⁊ ſpe
hn̄di vltra ſortē. ⁊ ſic erit vſura.
5 4 ¶ Vtrū cābiū ſiccū ſit licitū. R̄. ꝙ non. qꝛ dr̄
ſiccū eo ꝙ i vitate ē ſiccū a charitate, primi ⁊
ſiccat aīaȝ a gratia dei. ⁊ fit. vij. modis. Prīo
h mō. Recipio florētie a cāpſore decem libras
groſſoꝝ q̄ tūc valēt centū florenos cū pacto ꝙ
tenear ipſi cāpſori tātū dare q̄ȝtū ifra decē di
es poſt celebratū ɔ̄ctū valebūt libre groſſorum
venetijs:q̄ aliqñ valent plus aliqñ min⁹:⁊ hoc
hinc ad mēſem receptōis eoꝝ:vel ſi plus vult
tenere de mēſe in mēſem renouaꝛ mō p̄dicto:
⁊ tale cābiū eſt illicitū ⁊ vſurari⁹ ɔ̄ctus: qꝛ eſt
ibi mutuū cū ſpe hn̄di vltra ſortē:qꝛ lȝ aliquā/
do min⁹ valeāt:tñ vt i plurib⁹ plus valent:nec
excuſaꝛ pp periculū. vt. ſ. patuit. tex. ē clarus
hn̄ti oculos cordis in. d. c. fi. de vſu. Et talis cō
tractus ē ad pniciē ciuitatū experientia teſte q̄ ē
omniū magiſtra. c. q̄ȝ ſit. de elec. li. vi. Et ꝙ ſit
illicitus cōiter teneꝛ a doc. Scdo fit h mō. ha/
beo h Janue centū aureos ⁊ trado eos Petro
vt mihi totidē rn̄dere faciat hinc ad mēſeȝ ro
me vbi plus valēt Viſilr ⁊ credit. Et ſilr vſu/
rari⁹ ē:qꝛ ē mutuū cū ſpe hn̄di vltra ſortē. c. cō
ſuluit. ⁊. c. in ciuitate. de vſur. Tertio fit h mō.
Habeo hic Janue centū aureos q̄s do petro
idigēti vt mihi rn̄dē faciat a Lōdres ſeu Bru
geſ hic ad tres mēſes alteri⁹ generis monetaȝ:
puta tot libras de ſterlini ⁊ hmōi. Iſte ɔ̄ct⁹ cōi
ter ē vſurarius ꝑȝ Ho. ⁊ Hoſ. qꝛ cōiter fit vt
ide lucretur. Et lȝ aliqñ nihil lucretur:tñ in ex/
timatiōe hȝ lucꝝ. Et ſic cū ſit mutuū cum ſpe
hn̄di vltra ſorteȝ erit vſura. Nec rō piculi ex/
cuſabit ſicut dictū ē. Idē dic qñ Janue exiſtenſ
emit turonēſes recipiēdos in frācia i talib⁹ nū
dinis ꝑm Alex. lon. cū tales emāt plus vel mi/
nus ꝑm tpis dilationē:⁊ intēdāt lucrū qd̄ cōi/
ter euenit. Fit Quarto h mō. Janue exñs dat
certam monetam alicui vt ſibi reddat i ſcutis
Lugdunij tpe ferie q̄ ibi fiet. Vbi gr̄a. extimat
hic Janue ſcutū. xxviij. ⁊ ſic dat tantā monetā
ad rōnē de. xxviij. ꝓ ſcuto qd̄ aſcēdet ad ſcu/
tos centū qui ſicuti i Lugduno vt plurimū va
lent. xxx. vel ſaltē pluſ de. xxviij. Idē dic de hic
neapolim ad tot carlinos ꝓ ducatis ⁊ hmōi:
ꝑm Monal. ſunt vſurarij. allegat. c. eijciens.
lxxxviij. di. ⁊. d. c. fi. de vſu. Quinto mō fit ſic.
Ego idigeo pecunia hic Janue quero mutuo
⁊ nō inuenio niſi hoc pacto ꝙ recipiā ad rōnē
cābioꝝ de Lōdres vel Bruges:cū ego accipi/
ens nō habeā banchum in Lōdres vel Bru/
ges nec mutuans. Ideo mutuat iſto modo: qꝛ
velit deferre ſuas pecunias a lōdres. ſed vt ſic
lucretur ex tali ɔ̄ctu nunc de Janua ad Lon/
dres. ⁊ de Londres ad Januā. Et ſic pȝ ꝙ nō
licet. vnde dic ꝙ ē vſura. Fit ⁊ Sexto mō peſſi
me. Et dr̄ cābiū recābiū:⁊ fit hoc modo. Ego
idigenſ pecunia hic Janue quero aliquē q mi/
hi mutuū det. Eſt aliqs q dat mutuū ad rōnē
cambioꝝ de Lōdres cū pacto ꝙ ſcribat lr̄as. ⁊
tñ non mittit:ſed ipſas retinet ⁊ ꝑm ꝙ lucrāꝛ
cābia in eūdo ⁊ redeūdo ita accipiet vltra ſor/
tē:⁊ vſurarius peſſim⁹ ē. Septimo modo fit
cābiū in romana curia qd̄ quidē eſt vſura cla
ra:lȝ ſub cābio palieꝛ:⁊ fit ſic. Cleric⁹ cōſecut⁹
de nouo aliqd̄ beneficiū ꝓ expeditiōe bullaruȝ
ipſi⁹ indigens pecunijs petit a campſore ſub
mutuo certā ſūmā: puta centū ducatos reſti/
tuēdos i patria. puta turonie hinc ad ſex men
ſes mōete ibi currētis ei quē prefat⁹ cāpſor ſta
tuerit:mutuat cāpſor:ſȝ vltra cābiū exurgens
ex varietate valoris monete in diuerſis locis
exigit v. vel. viij. ꝓ cētenario tales campſores
vſurarij ſunt idubitanī. Et lȝ qdā conati fue/
rint defenſare ꝙ licite pōt fieri tale cābiuȝ ſic
cū primo:ſcdo:tertio:quarto:qnto:⁊ ſexto mō
dictū. Dicēdo ꝙ nō ɔ̄ct⁹ mutui:ſed ꝑmutatio
nis vel emptionis ſeu ɔ̄tract⁹ innoiat⁹ ſaltem
⁊ lucꝝ ꝓueniat rōne dubij vel patrie. Jō non
poteſt eē vſura. Sed ɔ̄ ipſos ē tex. dicti capitu
li ſi. a ɔ̄rio ſenſu vbi dr̄. Ille q̄q̄ȝ q dat decē ſol
dos vt alio tpe totidē ſibi grani:vini:vel olei:
mēſure reddanꝛ:que lȝ tūc plus valeāt tñ vtꝝ
plus vel min⁹ ſolutiōis tpe ſint valiture Viſi/
miliꝛ dubitaꝛ:nō dȝ ex h vſurari⁹ reputari. hec
ibi. Ergo a ɔ̄rio ſi viſilr plus preſumerent va
liture tpe ſolutiōis eēt vſurari⁹. Et iſte ɔ̄ctus

videt emptõis vel pmutatõis aut saltẽ ꝯtus inoiat⁹:q2 dat pecuniã recoeptur⁹ granuꝫ ⁊ huiuſmoi:q̃ magis diſtãt a ducatis q̃ ſterlini:ꝓpterea tene idubitant q̄ ẽ ꝯct⁹ mutui interptaticũ ſpe hñdi vltra ſortem celebrat⁹:nec ob.q̄ aliqñ min⁹:q2 vt plurimũ ⁊ in extimatiõe itendũt lucruꝫ ⁊ ineſt.Et lꝫ Archi.flo.in ſumma teneat q̄ tales ſolũ ſunt vſurarij mẽtales.Tu tñ eos dicas eſſe vſurarios etiã reales:q2 mutuũ petenti nõ volũt dare niſi cũ iſto pacto.Et ſic pꝫ q̄ ſunt vſurarij mẽtales:⁊ reales. vñ Ho. ⁊ Hoſ.dicit tales vſurarios quãtũcunqꝫ ſub ſpẽ pmutationis emptõis vel alteri⁹ ꝯct⁹ palienẽ:⁊ oibus execrabiliores ſunt:q de nũdinis ad nũdinas tales ꝯctus faciũt cũ excedãt centeſimã ſm Ho.cũ q̃ ꝯco2.Alex.lon.Eſt tñ caſus in q̃ nõ dicerẽ ꝯctũ vſurariũ nec illicitũ:videlicet.Eſt aliqs qui vellet ire de Janua londres ꝓ negociatiõe nolet ſecũ deferre pecunias pp pericula q̃rit aliquẽ cui det ſuas pecunias hic Janue q faciat ſibi rñdere totidẽ londreſ:ſꝫ q2 pp abuſum pfatoꝝ mercatorũ nõ põt preſcire determinate quot libras de ſterlini valeãt ſue pecunie accipit lr̃as ſm curſuꝫ cãbij a quodaꝫ hic Janue:cui dedit ſuã pecuniã:⁊ ide lucrat aliquid.Dico q̄ ſi iſte non iõ hic dat vt inde p cãbiũ lucret:ſed ſolũ vt ſuas pecunias lõdres habeat:q̄ tale lucrũ ſibi adueniẽs nõ faciet cũ vſurariũ:cũ adueniat ſibi potius rõne incertitudinis ſeu patrie qd excuſat ab vſura:qñ mutuũ nõ fit ſpe hñdi vltra ſortẽ.Si tñ poſſet ſcire preciũ ſue pecunie preciſe:⁊ ſic hr̃e. ⁊ vellet hmõi lr̃as cãbij eſſet vſurari⁹:q2 iã intenderet lucrum ex mutuo nec incertitudo cũ excuſaret dicto capitulo ſi.

55 ¶ Vtrũ deponẽs pecuniã apud cãpſorem vel mercatorẽ vel artificẽ,p q̃ q2 negociat dat deponẽti certũ qd pro centenario licite recipiat. R.ſm Bal.in.l.i.C.ꝓ ſocio.Aut talis depoſuit in ſpecie.⁊ tũc q2 illicite vſus ẽ pecunia depoſita tenet oẽ lucrũ reſtituere deponenti: qa ex re illius locupletior fact⁹ eſt.ar.l.q ſine vſur. ff.de nego.ge.Sed ego nõ credo in ꝯſcia q̄ teneat de neceſſitate p ea q̃ dixi.Reſtitutio pmo de lucro q̄ vſurari⁹ pcepit ex pecunia vſuraria:qd nõ tenet reſtituere.Aut vſus ẽ licite:q2 depoſuerat i numero:⁊ tũc ſi deponens nõ habuit animũ fenerãdi:⁊ cãpſor liberaliter dat: vel ex q̃dã equitate ſic licite recipere põt ſine vſura.Si vo dat ex q̃dã neceſſitate credẽs ſe obligatũ excuſat deponens q̃diu bona fides durat.ſ.credens q̄ liberaliter dedit.Nã obligatio antidotoꝝ iuſtã parit receptionẽ p erro rẽ ſoluti.l.ſi teſtõ.§.i.ff.de fideiuſ.Si vero deponẽs habuit animũ aliqd hñdi lucri:ſic vſurari⁹ eſt:q2 veꝝ mutuũ ẽ cũ ſpe hñdi vltra ſortẽ cũ ſit in numero nõ in ſpecie:niſi depoſuiſſꝫ rõne ſocietat cũ piculo ſuo:ſed q̃ ad reſtõnem dic vt.s̄.reſtitutio.i.in verbo vſurari⁹.

¶ Vtrum deponens pecuniam dotalem apd mercatorem ita q̄ ſit ſalua ⁊ recipiat aliquid d lucro ſit vſurarius.vide.s̄.dos.§.xi.⁊ ſocietas i.§.vij. 56

¶ Circa ꝯctum emptiõis ⁊ venditiõis:q2 ſepe interuenit mutuum veꝝ vel interptatũ.Jdo plura querunt. 57

¶ Vtrũ mercator ſeu artifex ſit vſurari⁹ q illi qui ſtatum ſoluit rem vendit pro minori pcio q̃ illi qui non ſoluit incontinenti ſed vult terminũ.R.preſuppono pmo qd dicit Sco.i.iiij.di.xv.q.ij.⁊ Ri.in.ij.quol.q.xxiij.ar.iij. q̄ pẽſatio valoris rerum vſualium non poteſt fieri a nobis niſi per conIecturalem ſeu ꝓbabilem opinionem.Et hoc quidem non punctualiter ſed ſub quadã latitudine equalitatis:vñ puus exceſſus equalitatem illam non corrũpit: ſed tñc ſolum quando eſt ibi tantus exceſſus q̄ inequalitas clare videtur.Et talis exceſſus contractum vitioſum reddit.Et h̄ preſuppoſito. R.ad.q.cuꝫ diſtinctione.q̄ aut talis venditor nõ excedit prefatã equalitatis latitudinẽ cum illo q vult terminũ:ſꝫ ꝓ minori daret ſi ſtatim ſolueret pciũ.Et ſic nõ ẽ vſura.Exẽplum extimat pctia talis pãni ab aliqb⁹.x.ab alijs.xi.ab alijs.xij.ſtati ſoluenti libenter daret p.ix.vel.x nõ ſoluenti vult.xij.nõ ẽ vſura cũ nõ excedat rõne tpis equalitateꝫ latitudinis iuſti precij. Si vo prefatã latitudinis eq̃litatẽ trãſcenderet:vtpnta q2 vellet.xiij.vel.xiiij.ſic eſſet vſura.c.conſuluit.de vſur.Jdem dic de eo qui nõ vult prorogare terminum debitori niſi aliquo dato.d.c.cõſuluit. 58

¶ Quid ſi ex inueterata mala conſuetudine ⁊ paucitate pecunie currentis cõmuniter venditur ad tps pluſq̃ inuenire poſſet emptoreꝫ ſtatim ſoluenteꝫ.R.S.Tho.in quadã.q.⁊ Bira. obdo.in ſuis cõtractibus q̄ ſi tales ſolũ hoc faciunt vt iuſtum precium extorqueãt nõ erunt vſurarij:vñ ne decipiaris:attende ſi precium occurrẽs ſit iuſtum an nõ.Et hoc tibi demonſtrare poterit ſi attẽdat an mercatores ſi vẽderẽt tali pcio ꝯſiderat laboribus ⁊ ceter debitũ 59

lucrũ cõiter reportarẽt:qꝛ ſi ſic eſſet plus non
poſſet vẽdi ſine vſura.Si vo nullũ lucrũ cõit
hñt ſic ẽ clarũ:q nõ eſt iuſtũ preciũ: illud qd
taxat de pñti ſoluẽti:ſed h̃ pueniat potiꝰ ex ni
mia cupiditate pecunias hñtiũ q tali pcio vo/
lũt emere:vt poſtea mõ ſuo vendãt.Et ideo ſi
plus vendũt illo precio ad tps dũmõ iuſtum
pciũ nõ excedãt qd deberet valere:ſi talis cor/
ruptela nõ eſſet:nõ erit vſura:qꝛ nihil vltra de
bitũ exigũt rõne tpis.Aduerte ẽt q ſi qs eſſet
in tali loco i quo cõiter emẽtes non hñt pecu/
nias:ſed emũt ad tpus poſſet vendere aliquid
plus iuſto precio occurrẽti ſine vſura.Ratio
qꝛ mercator põt magis extimare mercãtiam
illã que tardiꝰ expẽdit q̃ que citius. Et ideo ſi
plus aliqd vendũt ſolũ hñdo reſpectũ ad lucrũ
q rõnabiliter deberent reportare ex tali nego
ciatione nõ ex tpe:nõ cõdẽnabo eos ſi tãtum
plus ſolũ vendũt ad tps q moderatũ lucrum
reportent pẽſatis laboribꝰ ⁊ expẽſis ⁊ ceteris
hmõi.nõ hẽt tñ locũ iſtud in illo q defert ali/
q̃s merces ad aliquẽ locũ vbi credebat multũ
vendere ⁊ lucrari poſſe pp corũ raritatẽ. Sed
qꝛ alie multe ſuperuenerũt videns q nedũ lu/
crũ:imo dãnũ reportaret ſi uenderet pcio oc/
currẽti uendit ad tps plus vt ſic nõ patiat dã
nũ:qꝛ hoc eſſet uſura.Sicut enim noluiſſet mi
nuere de precio ſi nulle alie ſuperueniſſent:ita
adueniẽte abũdãtia rõne tpis nõ poterit ali/
quid plus uendere.Nã in caſu iſto hz locũ il/
lud qd dr.Res tm ualet q̃tũ uendi põt.l.i.§.ſi
heres.ff.ad treb.⁊.l.q̃rebat. pmo.R.ff.ad.l. fal
ci.⁊.l.ſi quis uxore.§.vlti.ff.de fur.Sed in caſi
bus ſuperioribꝰ limitat vum:q res tm ualet
quãtũ uẽdi põt.l.ſi predicta abuſiua nõ obſta
rent.Et rñdit Tho.ſa ſe.q.lxxvij. ad.l. precia.
ff.ad.l.falci.Vbi dr.Precia rerũ nõ ex affectu
ſingulorũ:ſed cõiter fungũtur dicit uerum:ni/
ſi affectio ſit rõnabilis ex parte uẽditoris:ut ẽ
in predict duobꝰcaſibꝰnon in iſto ultimo.

60 ¶ Vtrũ uẽdẽs rẽ alicui q pecũia idiget vt ſta
tim reemat p minori pcio ſit uſurariꝰ.R.q ſic
qꝛ pinde eſt ac ſi pecuniã mutuaret.Et iſte eſt
ɔctus peſſimus:q dr ſtoch ⁊ biſtoch.qꝛ cõiter
plus uẽdũt.Et ſic vnũ gladiũ infigũt:⁊ poſtea
minꝰreemũt.Et ſic aliũ gladiũ iponunt.Si ta
mẽ ſimplr qs uendidiſſet p iuſto precio nõ co
gitãs reemere:⁊ emptor nõ inueniẽs emptorẽ
velle venditori uẽdere p minori nõ eſſet vſura
rius minꝰemẽdo:ſed poſſet eſſe iniuſticia:⁊ cõi
ter ico accidit.Et iõ illicitus ɔctus.

¶ Vtrũ vendens rem ad tps plus q̃ cõi exti/ 61
matiõe ualeat:ſed tñ plus valet uel ualore na/
turali vel pp utilitatẽ emẽtis:vel qꝛ erat mul/
tum vtilis uẽdẽti:⁊ ſm illud exigit precium ſit
vſurariꝰ.R.ſm Sco.⁊ Ri.ubi.ſ.⁊ Tho. ſa ſe
q.lxxvij.q res ñ põt extiari ut tali pcio uẽdat
ſalua iuſticia.Nec ſm valorẽ naturalẽ: qꝛ ſic
muſca valeret pluſq̃ totũ aurũ mũdi ⁊ omnia
inaiata.Nec ſm vtilitatẽ emẽtiũ:qꝛ ſic herba
medicinalis uel potio q̃ valet alicui ad libera/
tionẽ a morte pcio iextimabili foret uẽdenda.
Sed oz extimet cõi extimatiõe ſz q dictũ ẽ in
lix.§.Et iõ ſi plus tali extimatione uenderetur
rõne tpis erit uſura.Si non rõne tpis ſed alio
reſpectu erit iniuſticia niſi uẽdat ſcienti ⁊ uolẽ
ti vt.ſ.emptio.§.vij.Bene aũt poſſet plus ex/
timari q̃ ualeat res cõi extimatiõe ſine uſura
rõe pprie utilitat:puta hẽo rẽ multũ mihi uti
lẽ ex qua multum mihi pficio:⁊ ex eiꝰabſentia
multũ dãnificabor ppterea liceret inſtãter po
ſtulãti eã ſibi uẽdere nõ quãtũ valet cõi exti/
matiõe ſed q̃tũ eſt mihi utilis ⁊ quãtũ extima
tur dãnũ ex eiꝰcarẽtia.Et iõ nõ eſſet uſura q̃/
uis interueniret tps ſolutõis ſiẽde.Rõ qꝛ res
ſalua iuſticia põt tali precio vendi.Et iõ plus
qd accipit nõ accipit ex tpe ſed ex natura rei:lz
q ad apparentiã uideat uſurarius.

¶ Vtrũ uẽdens vinũ uel frumentũ ⁊ hmõi p 62
pcio qd currit cũ pacto tñ:q ſi plus vſq3 ad pa
ſcha ualuerit illud plus vult. ſi vo minꝰ non
vult minuere pciũ ſit uſurarius.R.q ſic.facit
l.pe.C.de ſolu.⁊.l.qui bona.§.ſi quis.ff.de dã.
infec.no.Archi.xiiij.q.iiij.§.i.⁊ Ho.in ſum.
Facit.l.ſi nõ fuerint.§.ariſto.ff.p ſocio. Hoc
itellige q ſit uſura qñ tale pactũ facit rõne dila
tiõis ſolutiõis:aliter cẽt iniuſticia non vſura
Dñ Sco.in.iiij.di.xvi. q.ij.ar.ij. ponit duas
regulas circa hãc materiã obſuãdas.Prima
ẽ q vẽdens nõ uẽdat tps:qꝛ nõ ẽ ſuũ.Scda ẽ
q nõ ponat ſe in tuto de lucro uel ſemp uel ut
in pluribꝰ:aliter eſt uſura.

¶ Vtrũ emẽs a Joãne centũ q dz hñe hinc ad 63
tres ãnos a petro ſeu p legato ſeu p ficto mõ
lẽdini uel q̃litercũq3 p.xcv.q nũc ſoluit de pñti
ſit uſurariꝰ.R.q aut ad iſtãtiã Joãnis emit
aut ſpõte.ſi ad iſtãtiã Joãnis ſolũ:⁊ ppterea
minꝰemit q̃ extimat viſilr intereſſe ſuũ:puta
qꝛ uolebat de ipſa pecunia negociari negocia
tione q̃ viſilr lucratus fuiſſet tm deductis pi
culis:⁊ laboribꝰ.uel qꝛ tãtũ minuit q̃tũ exti/
mat laborẽ i rehabẽdo ⁊ picula ⁊ hmõi:ſic nõ

ē vſura. Nā nr̄aītereſt litibus ⁊ ſumptib⁹ nō vexari. vt in.l.minorib⁹.ff.de minorib⁹. Si vero ſpōte ⁊ pricipal'r facit pp lucrū ⁊ minuit p̄ciū ſolū pp hoc q: nūc ſoluit vt in futurū rehabeat plus pp prematurā ſolutionē ſic ē vſura. i.c.fi.ḋ vſu. Et i h̄ ꝯuenit Jo.an.i addi. ad ſpe. Nec ob.illud qḋ dr̄ plus ſoluit q an̄ tp̄s ſoluit iſti.de act.§.plus.⁊ de plus pe.c.i.q: illud ē verū i eo qui an̄ tp̄s ſoluēdo patiť aliqḋ intereſſe ⁊ iō cogēs cū plus petit. Vnde iſta plus petitio ſiue ſit reſpectu tp̄is:q: cū obligeť hinc ad annū ſolū:⁊ tn̄ hodie exigiť:ſiue ſit r̄ſpectu rei puta qḋ debeť tpe meſſis petiť tpe anteriori q̄ plus valet:ſiue ſit reſpectu loci:puta qḋ debetur i vno loco petiť in alio:ſiue ſit reſpectu cāe Exēplū vt qḋ debeť altnatiue vel nō eſt obligatus petiť determinate:tātu ſolū pōt diminuere quātū extimat intereſſe ſuū veriſil'r:ſiue lucri ceſſantis:ſiue dāni emergētis.al's pp prematurā ſolutionē diminuere de principali cēt vſura ſm Tho.ſa ſe.q.lxxviij.in r̄nſione vltimi argumēti. Jdē dic de illo q vadit ad artificē debitorē mercatori,p pāno ḋ centū q̄ dꝫ hic ad annū:⁊ facit ſibi dari.xcv.mō ab artifice: ⁊ ipſe ſe obligat ſoluere cētū in termino mercatori ſm predictā diſtinctionē. Aduerte tn̄ ꝙ ſi talis pecunia ſeu debitū cēt litigioſum nō licceret emere.de quo dic vt.ſ̄.ceſſio actionū p totū Jtē ſi eſſet mutuū vel cōmodatū factū alicui vſqꝫ ad tres annos:⁊ ſupueniret caſus i q̄ mutuans vel cōmodās indigeret:⁊ vellet ſibi reſtitui:nō liceret cōmodatario vel mutuū accipiēti aliqd minuere,p intereſſe ſuo:qn̄ ſil'e iter eſſe icurrit mutuās ⁊ cōmodator: nec aliunde ꝓuideſſet vt ip̄m euaderet ſi talis cōmodator vel mutuans nō ſubueniſſet. Et ſic intellige ⁊ limita.l.in reb⁹.ff.cōmo.

64 ¶ Vtrū emēs pagas.puta de.lxxviij. ad rōnē de.xv.ſoldis,p libra.q: ſic ē cōis eoꝝ extimatio Januē:ſit vſurarius:cū poſtea ſit habitur⁹ veriſil'r hinc ad duos annos.xx.ſoldos,p libra R̄.qdā multū errātes conati ſunt ſimpl'r aſſerere nō eſſe ꝯ̄ctū vſurariū:ſed ſolū turpe lucrū Aliq ēt dixerūt ꝙ licite ſit Moti. Primo qa talis nō eſt ꝯ̄ctus mutui ſed emptiōis in quo vſura eſſe nō pōt ſed ſolū iniuſticia. Scḋo q: ineſt periculū ⁊ labor in rehabēdo. Tertio qa cōis extimatio nō plus indicat valere. Quarto q: ſicut plus valet fructus maturus ⁊ pfectus q̄ꝫ acerb⁹:iō licite qn̄ ē acerb⁹ min⁹ emiť. Sed certe iſte rōnes nihil valēt:q: lꝫ formaliť ſit ꝯ̄ctus emptōis:tn̄ equalēter ē mutuū cū ſpe hn̄di vltra ſortē qḋ ſepe coopiť ſub ꝯ̄ctu ēptionis. vt pꝫ i.c.ꝯſuluit.⁊.c.in ciuitate. ⁊ clari⁹ i.c. fi.de vſu. Nec labor ſeu piculū excuſat:q: vißile nō eſt:ꝙ nō hēat totū ⁊ ſine oi labore i tpe Jō minutio pcij ſit ſolū reſpcū tp̄is. qḋ pꝫ:q: q̄ꝫto pl⁹ tarde hn̄t ſolui tāto min⁹ emūť pp p.ematurā ſolutionē. Et cōis extimatio ē corrupta pꝫ. Eſt memoria hoim q recolunt ꝙ ſub cōi extimatōe cadebat ꝙ ꝯ̄ctus vſurari⁹ eſſet. Et ſic pſeueraſſent niſi fuiſſent qdā magiſtri i theologia nō bone ꝯſcie q ſine oi bono fundamēto iuris:imo ꝯ̄ tex.apertū a ꝯ̄rio ſenſu. in.c. fi.de vſu.licitū cē ꝯſulucrūt:nō intelligētes ꝙ lꝫ fruct⁹ agreſtus min⁹ poſſit emi q̄ꝫ maturus. nō tn̄ min⁹ q̄ꝫ qn̄ cōputatis piculis ſemp pluſ ſit valiturus q̄ꝫ emať:q: ēt ſi emať tāto minuſ pp prematurā ſolutionē ꝙ viſil'r plus debeat q̄ꝫ min⁹ valere certe vſura erit.p tex.claꝝ in dictis.c.p̄allegat̄. Si dꝫ ergo licere oꝫ ꝙ pp prematurā ſolutionē nō min⁹ emať: qn poſſit ēt minus valere:imo pluſ dicit.d. Pe.de Ancha. i diſputatōe montiſ florētie:ꝙ ſi qs emeret ad duos vel tres ānos ip̄reſtita: vel loca p̄dicta ⁊ pciperet magiſq̄ꝫ dedit ꝙ eſſet vſura:q: nō eſt vere emptio cū redditus ſit de,primo reuerſurus ad venditorē nec locatio:q: pecunia ſtatiꝫ ſoluiť,p alia pecunia. vn̄ accedit ad ꝯ̄ctū mutui Et ꝓpterea mihi videť dicēdū ſicut de caſu p̄cedenti.ꝙ ſi qs ad iſtātiā amici emit pagas p̄dictas q potius vellet negociari cū ſuis pecunijs q̄ꝫ talia emere ꝙ poterit tāto minus emere q̄ꝫtū extimat veriſil'r intereſſe ſuū. Propť piculū vo vel laborē nō credo poſſet plus de vno ſoldo minuere cū iudicio cōi non extincť aut valde modicum qd. Si vo qs iō emit p̄fatas pagas vt ſic lucreť: vſurari⁹ eſt. Et ſic ſua i conſcia:q: nō inueni q poſſet al'r determinare:q̄ꝫuis aduocatuſ fueri corā doctorib⁹ ⁊ magiſtriſ ,p iſta materia. Cōcedo tn̄ ꝙ formal'r nō ē cōtractus vſurari⁹:ſed bene equalenter ⁊ in re ⁊ in ꝯſcia:⁊ quo ad deū:ſicut in ſimili dr̄ in .d.c. in ciuitate.⁊.c.fi.

¶ Fit ali⁹ ꝯ̄ctus qui dr̄ emptio ſcriptaꝝ banchi qui ſit hoc modo. Debet,quis habere i bāncho talis campſoris centū:ſed q: campſor nō teneť ſoluere:niſi hinc ad tot dies vel menſes: vendit iſtam ſcriptā. Hoc eſt iſta centū.,p.xcv alteri ſtati ſoluēti. De quo dic vt de ſuperiori caſu dictū eſt. 65

¶ Vtrū emens predium vel domū cum pacto 66

de retrouẽdendo vſq3 ad tot annos: vel faciat fructus ſuos ſine vſura tpe medio añq3 recõ/ perẽt. R. q ſic ſi bona fide abſq3 fraude emat. hoc ẽ q in veritate intendat emere ⁊ ſolũ pactũ de retrouẽdendo faciat ex cõplacentia vẽditoris: ⁊ q poti⁹ vellet ne reemeret: ſ3 ſibi libere dimitteret. Et qd liceat p3 p.l.ſi fundũ.C.de pac. inter emp.⁊ ven.⁊.l.quotiẽs.ff.de indic. adiec. ⁊ t3 Hug.ſeqtur Archi.in.c.pleriq3.xiiij.q. iij ⁊ Inno. Joã.an.⁊ cõiter doc.in.c.ad nr̃am.de emp.⁊ ven. Si vero emeret in fraudẽ: q2 intendit mutuare nõ emere: ⁊ ſi crederet vẽditorem nõ reempturũ nõ emeret ſic eſſ3 vſura palliata ſub tali vẽditiõe. Et ſic pſumit̃ ſm doc.in.d.c. ad noſtrã.ex trib⁹. Primo qñ preciũ eſt modicũ reſpectu rei. Facit.l.q̃uis.§.ſi cu3 eſſe3.ff.ad velley.⁊ hoc maxime qñ poſuit pactũ q niſi redimat infra certũ tp̃s nõ poſſit poſtea reeme/ re: q2 vr̃ pactũ.l.cõmiſſorie.ſ.mutuaſſe.puta cẽtũ ⁊ recepiſſe pignus de cẽtũ.xxv.ita q niſi redimat̃ infra tale tp̃s ſit amiſſum. Verũ eſt q res nõ tãtũ valet ſi vendat̃ cũ tali ↄditione q ſemp poſſit reemi q̃3 ſi venderet̃ ſimplr̃.ar.l.fũdi.partẽ.ff.de ↄ̃b.emp. Scdo preſumit̃ i frau/ dẽ: q2 nõ ſit pactũ vt reſtituat̃ aliqd pluſq̃3 fu/ erit preciũ: vt no.in.c.illo vos.de pigno.⁊ do. Ant.i.d.c.in dioceſi.de vſu. Tertio ſi emptor ↄſueuit exercere vſuras.l.q ſi nolit.§.q aſſidua ff.de edil.edic.

67 ¶ Utrũ emẽs cũ pacto de retrouẽdendo ap/ ponẽs clauſulã q nõ vult poſſit redimere ante quinquẽniũ vel decenniũ ſit vſurari⁹. R. Hoſt. ⁊ Jo.an.in.d.c.ad noſtrã.i nouella tenent q p̃ſumit̃ i fraudẽ vſure. Sed ego dico q ſi h̃ fac bona fide.puta q2 vult ĩpinguare poſſeſſione3 q̃ pinguedo nõ ↄſummit̃ vſq3 ad tot annos. ⁊ ꝓpterea nõ vult reemat: niſi ſibi alio mõ velit ſatiſfacere de expẽſa ſic l3. Si vero ſit i fraude3 vt lucret̃ fruct⁹ ex pignore ſiſato: ſic ẽ vſura.

68 ¶ Utrũ emens cũ pacto de retrouendendo ⁊ locãs venditori ꝑ certo affictu ſit vſurari⁹. R. q nõ ſi ſine fraude ſit vt dictũ eſt.ſ. Eſſet tñ il/ licitus: ſi ex pacto cõmodũ vel incõmodũ exce/ pto ↄſtituto affictu pertineret ad venditorem Nã hoc eſt ↄ̃ naturã emptionis cũ rei empte cõmodũ vel incõmodũ debeat ptinere ad em/ ptorẽ.l.illud.ff.de pi.⁊ co.re.ven.niſi affict⁹ eẽt ita modicus q venditor releuaret̃ i illo in quo grauat̃ ↄ̃ naturã ↄ̃ctus. Itẽ reddit̃ illicitus qñ ipſe venditor nõ poſſet ſe qñ vellet ab hmõi cõ ductiõe liberare: q2 cũ talis obligatio vendicet ptẽ precij.d.l.ptẽ fundi.⁊ emptor ſolũ iuſtũ p̃/ ciũ rei ſoluet: ſic habebit.ſ.iuſtũ preciũ iſtã ob/ ligationẽ. Et idẽ dic ſilr̃ ſi vellet q obligaret ſe ad ↄducendũ q eſſet illicitus: niſi i alio alleuiaret ↄductorẽ. Preſumit̃ tñ vſurari⁹ ex predict̃ in ante precedenti.q.⁊ ẽt qñ ꝓprios fundos vẽderẽt ad hmõi ↄ̃ctuſ faciendos q nõ preſumatur incõtinẽti velle ↄ̃ria agere.l.nõ ad ea.ff.de ↄdi.⁊ demõ.

¶ Utrũ emens tpe meſſiũ granũ vel vidẽmia 69
rũ vinũ ꝑ precio qd tunc valet cũ pacto q tot menſure ſibi reddant̃ tpe paſchali ſit vſurari⁹ R. Ho.in ſum.⁊ Jo.an.cũ gl.i.d.c.ſi.q ſic.xiiij q.iij.vſura. Nec ob.q aliqñ ſunt viliora: q2 ad ea q̃ raro eueniũt nõ ↄſiderãt leges.l.nã ad ea ff.de legi.in aut.vt ſine ꝓhibitiõe.§.q2 vero p⁹ multã.⁊ cõis curſus eſt q ſint cariora qui erti mãdus eſt.c.certificari.de ſepul.⁊.l.i.§.i.ff.de fluminibus.

¶ Utrũ emens frumentũ: vinũ: ⁊ hmõi tpe q̃ 70
colligit̃ vt poſtea cari⁹ vendat alio tpe: ſit vſurari⁹. R. q nõ. Eſt tñ turpe lucrũ. Primo ſi eſt eccleſiaſtica pſona q̃ hoc facit.xiiij.q.iiij.c.qcũq3 tpe. Scdo ſi hoc facit pp auaritiã.ſ.vt cari⁹ vẽdat nulla alia neceſſitate penſata vel vtilitate aut vt cariſtiã inducat taliẽ q hoĩes cogant̃ emere ab eo: ⁊ ipſe ad libitũ poſſit uendere. Et ſic peccat mortalr̃: ⁊ credo teneat̃ reſtituere dãnũ ſi qd dedit ex hoc cõitati ſiue alicui q alio mõ ſibi ꝓuidiſſet: ſi talis ñ ĩpediuiſſet taliẽ emẽdo: ſicut faciũt illi q ſtãt in porta ciuitatis vt totũ granũ nouũ emãt ⁊ procurãt ne deferat̃ in plateã ad uendendũ. Et de iſtis intellige p̃/ fatũ.c.quicũq3. Si vero talis emeret pp bonu3 cõe.ut fecit Joſeph.ſ.ut prouideat ne popul⁹ ſuus fame pereat ſic mereret̃. Si aũt emeret ꝑpter ꝓuiſionẽ ſuã ⁊ ſuo2: ⁊ poſtea nõ indigẽs tãto: illud uendit qd ſupeſt precio occurrenti. Vel ſi facit hoc pp exercẽdã iuſtã cõmutatio/ nẽ p modũ mercãtie: nõ ut cariſtiã inducat: ſ3 potius ut lucrũ aliqd ex opere ſuo recipiat pp ſuſtẽtationẽ ſue familie: uel pp pietatẽ ut diſ/ pẽſet in paupes: ſic l3 dũmõ moderate faciat: ⁊ cariſtiã nõ inducat. Hec ex Inno.⁊ Hoſti. Ray. Rodo.⁊ ſummiſtis.⁊ Pe.de ancha.i.c. i.de uſu.li.vi.

¶ Quid de his qui emũt oues uel boues ⁊ hu 71
iuſmodi a pauperibus quos nõ habẽt. R. Rodo. q ſi emẽs a paupere uel diuite ſcit uel cre/ dit ea nõ habere: ⁊ quaſi iam ea tradidiſſet lo/ cat ei ꝑ precio annue pẽſionis ſic cõmittit uſu

ram:q: clare patet q fit in fraudem uſurarũ Si uero credens eos habere ſine fraude ⁊ bona fide emptio fiat nõ eſt credendũ q̃diu bona fides durat emptorem peccare: nec ad reſtitutionẽ teneri de cõſumptis bona fide durante: ſed de extantibus uel inquãtũ factus ẽ locupletior credo teneatur in caſu quando oino ab alio non emiſſet: nec aliqd intereſſe patitur ex tali emptione.

72 ¶ Quid de emente equos ⁊ hmõi ſibi reddẽdos a uenditore in certis nũdinis p minori p̃cio q̃ ualeant tpe ɔtus. R. Rodo. q eſt uſura niſi ſiſimiliter dubitetur uel credatur plus uel minus ſint valituri tempore ſolutiõis: ut patet ex ſupradictis.

73 ¶ Utrum locãs rem quã extimat cũ pacto q qualitercũq pdatur ſeu deterioretur uult preciũ rei ſue recuperare cũ aliquo lucro ſit uſurari⁹. R. q ſic. q: ut no. Bar. in. l. ſi ut certo. §. nũc uidendũ. ff. cõmo. ⁊ l. i. eo. licet extimatio nõ faciat ſemper venditionẽ. tñ cũ tali pacto facta: uidetur facere uenditionẽ. Et iõ perinde eſt: ac ſi uendidiſſet: q: preciũ expectat exigit ultra ſortẽ Et ſic uſura eſt: aut ſaltem ɔtus illicitus eſt ⁊ pniciofus. Et ideo reſtituere tenetur qd ultra ſortem accipit.

74 ¶ Utrũ mutuãs granũ uetus ⁊ hmõi: ut poſtea recipiat nouũ ſit uſurari⁹. R. Ho. ⁊ Gof. uolũt q ſit uſurari⁹ ſolũ qñ fac̃ h ut melioratõẽ recipiat. Sz ſi fac̃ ne frumẽtũ pereat: ⁊ ut accipienti grãz faciat: ñ erit uſurari⁹. Dũmõ ſz Rodo. non auferat libertatẽ debitori liberãdi ſe uetus ſoluendo ⁊ plz: q: ſi ſine aliqua iniuſticia ⁊ preiudicio alterius ɔſequor utilitatẽ meam non ero tibi iniurioſus: maxime qñ tpe ſolutionis ſiſimiliter nõ extimatur plus ualituꝝ al's nõ liceret. Idẽ dicẽdum ſm Monal. ſi aliquis hẽret equum de quo nihil facit acciperet mutuo ab aliquo centũ cũ tali pacto q teneat equum ſuum ⁊ paſcat eũ ⁊ utatur eo ſine preiudicio equi: q talis accipiẽs non erit uſurari⁹ Nõ q: nullum damnum facit proximo: imo alleuiat eũ paſcendo equum. Idez dicit de domo pignorata mutuãti que utilis eſt ſibi. q: eã locare nõ uult uel non poteſt ⁊ mutuãs cuſtodit domuz a ruina. Propterea addit q i iſtis caſibus conſiderandũ eſt preter mutuũ. Utrũ pares ſint utilitates hinc inde. Et ſi pares ſint non erit uſura: ut in caſibus predictis: q: i quo hz equum alleuiat alium ab expenſa: ⁊ q hz domum ɔſeruat eã: cũ dñs nullũ lucrum ex ipſis eſſet habitur⁹: qd bñ no. q: facit ad multa. Nõ tñ extendes iſta ad lucrum q qs facit ex pecunia mutuo accepta.

¶ Utrũ dãs. x. ulnas pãni p alijs. x. in futuro dãdis ſit vſurarius. R. Rodo. q nõ. q: ẽ ɔtus pmutatiõis. ⁊ cũ dicitur de menſura intellige de mẽſura modij ⁊ lagene ⁊ ceteroꝝ vaſorũ: quib⁹ grana vel liquida menſurantur. 75

¶ Utrum habens pecuniam quaz timet in futuro tempore minorari iuxta ordinatiões dominorum vel ciuitatũ poſſit ſine vſura ipſam dare alicui hoc pacto vt ſibi reddatur in equali precio in quo eſt qñ ei dat. R. ſm Alex. lon. i quol. q. de vſu. q ſic. ſi ille qui recipit mox expendere vult in tpe in quo tantum valet: q: nil vltra ſortẽ recipit. Nam potuiſſet etiaz aliquid emere qd poſtea vendens rehabuiſſet equiualens pecunie ⁊ placet mihi. Nam quãuis in mutuo non liceat ſperare lucrũ: tamen vitare dãnũ ſine damo alterius licet: licet aliqui teneant q ſit vſura. 76

¶ Utrum ciuis a quo cõmunitas eius indigens pecunia accipit centum contra eius voluntatem licite ſine vſura poſſit recipere certũ qd. puta. viij. libras pro centenario qd ſibi annuatim ipſa cõmunitas conſtituit. R. diuerſi diuerſa ſcripſerũt: ſed ſaluo meliori iudicio mihi videtur diſtinguendum: q aut cõmunitas ipſa habet annuos redditus: aut non. Si habz ſicut eſt ciuitas Janue: ⁊ de ipſis redditibus aſſignat certam partem tali a quo pecunias habuit ſm proportionem pecunie habite: ita q tantũ habeat omni ãno de tali reddita: ſm q redditus ipſe bene vel male rñdet: ſic licite talis accipit: q: talis cõitas talẽ pecuniã accepit nõ noie mutui: cũ nũq̃ velit eam reddere: ſed p precio talis partis ſuoꝝ reddituũ q̃s p ſolutione pecunie habite vendit tali ciui. Et ſic eſt emptio reddituum ciuitatis que fieri põt ſine vſura. vt. ſ. dictũ eſt. §. xliiij. Nec ob. q prefati ciues nõ intendebãt emere: q: lz nõ intenderẽt emere: tamẽ cõitas potuit eis dare p precio talem redditũ in ſolutũ. Et ſic erit emptio ⁊ venditio: ſicut poſſet eis aliquã poſſeſſionẽ dare i ſolutũ ɔ eoꝝ voluntatem: ſicut fit ſepe. Et ſm hanc viã intelligo Jo. de ſaxonia in ſua ſum. ⁊ Jo. an. ⁊ do. Anto. ⁊ cõiter moderniores in. c. i ciuitate: qui dicũt licite tales illud lucrum accipere. Et ſm hoc loca Janue: mons florentie: ⁊ ipreſtita venetiarum ſunt licita ⁊ ſine vſura. Si vero cõitas non hz redditus vel ſi hz iã ex- 77

hauſit i ꝯctu ſupradicto vel alio mō. ſic talis ci-
uis nō pōt aliqd vltra ſortē accipere ſine vſu-
ra: qꝛ qcqd accidit ſorti in mutuo vſura ē: niſi
affuerit iuſtū ⁊ ve intereſſe qd pōt extimari ēt
ex dubio euētu ſm ꝯditiōes ꝑſonaꝝ ⁊ negoci
oꝝ ſm Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. iiij. Unde dicit ꝙ
dupl'r qſ dānificat. Primo mō cū ei aufertur
id qd actu habebat: ⁊ tale dānū ē reſtituēdum
ſm recompēſationē equalē. Scdo mō dānifi-
cat ipediēdo ne adipiſcat qd erat in via hn̄di:
⁊ tale dānū nō oꝫ recōpenſare inequalr: qꝛ mi-
nus ē hr̄e aliqd virtute q̄ȝ hr̄e actu. Et ideo q
erat in via hn̄di aliqd hꝫ illud ſolū in virtute
vel potētia. Et ꝓpterea ſi redderet ei vt hr̄et
actu: nō hr̄et ſimplū: ſed multiplicatū qd nō ē
de neceſſitate reſtōnis. Tenet tn̄ aliquā recom
pēſationē facere ſm ꝯditionē ꝑſonaꝝ ⁊ nego-
cioꝝ. Hec ille. Et ſic pꝫ qn̄ nō pōt poni itereſſe
certū ꝓ incerto. vt dicit do. Ant. in. c. ſalubriter
de vſu. Et ſic intellige Alex. lō. ſcm̄ Bernardi
nūꝫ cū ſilibus q tenent nō licere ſine vſura ali
qd accipe. Et hec bene no.

78 Quid de ſpōte dātibꝰ cōitati vt tale qd an-
nuatiꝫ habeāt. R. Laur. de ridol. i ſuis ꝯctibus
ꝙ ſi. v. ꝯcurrāt ꝙ lꝫ. Primū ꝙ redditus nō ſit
exceſſiuus ſed cōueniēs. Scdm ꝙ redditꝰ fiat
de benis ⁊ ſup bonis cōitatis: qꝛ ſi fieret rela-
tio tātū ad ꝑſonā cōitatꝭ eſſet illicitū. Tertiuꝫ
ꝙ nō deſt facultas reſoluendi ꝯctū ꝓ maiori vł
minori p̄cio: ſed ſolū occurrēti. Quartū ꝙ tps
ſit incertū qꝛ ſi redditꝰ: ⁊ tēpora forēt certa: tūc
vbi eſſet maior q̄ȝtitas ꝑcepta ex tpe q̄ȝ illa q̄
dat ciuitati videret ꝯctus vſurariꝰ. Quintum
ꝙ tales emētes nō ſint vſurarij. iſtud ē veruꝫ
quo ad preſumptionē ſolū. Et iō ſi vere emit i
foro aie lꝫ. Iſtis aūt nō ꝯcurrentibꝰ non lꝫ. nec
eſt ſile d coacte dātibus cōitati qꝛ de rōne vſu
re eſt vt cōmittat circa mutuū volūtariū non
violētum. Et ꝑpea in talibꝰ nō eſt ratio forma
lis vſure: ſed bene i iſtis volūtarijs q itendunt
mutuare nō emere.

79 Utꝝ emētes iura p̄fatoꝝ ciuium q licite a
cōitate certū qd annuatim ex redditibꝰ ciuita-
tis recipiūt: vt dictū eſt: ſint vſurarij. R. ꝙ nō
ſm do. An. ⁊ Jo. de ſaxo. vbi. ſ. Rō qꝛ emunt
redditū in pecunia iā ꝯſtitutū. Itē idem reddi
tus creſcit ⁊ decreſcit: nec ē maior q̄ȝ redditus
poſſeſſiōis imobilis. Itē ſtat periculo empto-
ris ⁊ multa alia que vide in Pe. de anch. in. c.
vſurarū. de vſu. li. vi. q his ꝯcordat. Limito tn̄
predicta va niſi cōitas ipſa notabiliter ledere
tur ex ipſis emptiōibꝰ q̄ cū pupillo cōparet: vt
l. rē publicā. C. de iure reipublice. Jō eiꝰ admi-
niſtratores nō poſſent eā dānificare nec factū
eoꝝ valeret in damnū reipublice. vt. l. ordinis.
C. de decre. decu. ⁊. l. preſes. C. de trāſac. ⁊. l. am-
bitioſa. ff. de decre. ab or. fa. Ideo non valēt ta
lis venditio nec emptio facta ab illis q h̄ ſciūt:
ſed tenerent reſtituē totū qd receperunt.

Utꝝ liceat mutuare cōi meo vel alicui do 80
mino ꝓ aliquo offō hn̄do: ex quo ſpero ꝯſequi
magnū honorē ⁊ lucrū. R. ſm Jo. de ſaxo. vbi
ſ. ꝙ nō ſine vſura: qꝛ mutuās ſic recipit expreſ
ſe ex mutuo vltra ſortē. Ego tn̄ credo ꝙ ſi ex of
ficio nō habeo ꝯſeq: niſi lucrū qd debito mō de
bet tali exercitio cū nō poſſiꝫ illud hr̄e niſi me
diāte mutuo ſi ſum aptꝰ ad tale offm̄ exercen-
dū ꝙ poſſum mutuū dare vt illud habeā ſine
vſura: qꝛ qd accipio lucri nō reſpicit mutuū ſꝫ
exercitiū p̄cipalr: lꝫ ſecūdario poſtea mutuū
qd lucrū ſecūdario ſpare ex mutuo nō eſt vſu-
ra. vt. ſ. dictū ē. §. i. Si tn̄ ex ſtatuto vel antiq̄
cōſuetudine volens hr̄e tale offm̄ teneret ali-
qd ſoluere: ⁊ vt talē ſolutionem euitaret mutu
um daret eſſet vſurarius.

Utrū mutuās ſup pignore aliquo cum tali 81
pacto. ꝙ donec debitor ſibi reſtituerit pecuniā
ipſe creditor hēat fructus pignoris. R. ꝙ vſu-
rariꝰ eſt. c. illo nos. de pigno. Et qd teneat reſti
tuere habes. ſ. pignꝰ. §. xij.

Uſura ij. de eius ꝓhibitiōe ⁊ penis tā ꝯ vſurarios q̄ȝ cōtra fautores eoꝝ.

Utrū vſura ſit peccatū mortale. R. ſm oēs: i
tam theologos in. iiij. di. xv. q̄ȝ canoniſtas. in
c. qm̄ multi. xlvij. di. ⁊ in. c. ſuper eo. de vſu. ⁊ i
multis alijs locis ꝙ ſic. Nā vſura eſt malum
non ſolum in ſe ſicut homicidium qd poſſet ex
aliqua circūſtātia fieri ſine peccato: vt in iudi-
ce ſeruato ordine debito ⁊ hmōi: ſed etiam in
malum ſm ſe. Et ideo cum nulla circūſtantia
poteſt bene fieri de poteſtate ordinata etiam
a deo. Et hoc ꝓbat. ſ. ꝙ ſit malum in ſe ⁊ ſm ſe
tali ratione: qꝛ eſt contra rōnem naturalis pro
prietatis pecunie ad qd ſeqt vlterius ꝙ vendi
tur ibi illud qd nō eſt. Et h̄ ē ratio phi. v. ethi.
⁊ primo poli. vbi ꝓbat ꝙ propriꝰ vſus pecunie
⁊ p̄cipalis eſt eiꝰ ꝯſumptiō ſiue diſtractio: qꝛ
eſt inuenta ad cōmutationes faciendas. Et iō
ſm ſe eſt malum pro vſu pecunie mutuate pre
ciū recipere: qꝛ hoc eſt uendere bis: uel uende-
re qd nō eſt. Probat ⁊ alia rōe ſm Sco. i. iiij.

di.xv.q.ij.ar.ij. ſic. Pecunia mutuo accepta trãſit ĩ dñium debitoris.ita q fit ſua. Et ideo magna eſt inequalitas q aliqs in re ſui ꝓximi lucrũ querat cũ nullũ dãnum inde ↄcqd de re ↄtingat incurrit. Multe alie rõnes aſſignant a doctoribus. Sed q ſit peccatũ mortale meliꝰ ꝓbat auctoritate diuine legis. Ezechiel. xviij. ibi ad vſuras dante ⁊c.⁊ in ps.xiiij.ibi qui pecuniã ⁊c. Ergo ex quo nõ viuet nec habitabit in regno dei demõſtrat eẽ peccatũ mortale ꝓhibet etiã Exo.xxij. Si pecuniã cõmodaueris ⁊c. Facit.c.ſuper eo.de vſu. Vñ ſi quis pertinaciter aſſerat vſuraſ exercere non eẽ peccatũ: vt hereticus ẽ puniẽdus ⁊ ꝓcedi debet ↄ̃ infamatos vel ſuſpectos de hmõi errore: ſicut contra infamatos de hereſi.cle.ex graui.de vſu. Nec etiã de iure ciuili hodie ↄcedũtur: imo ſunt ꝓhibite.vt no.glo.in.c.qd dicã.xiiij.q.iiij.⁊ in.c. qꝛ in oibus.de vſu. Quia ĩpator dicit ſe amplectere quattuor cõcilia: quoꝝ vnũ.ſ.nicenũ eas ꝓhibet.in.d.c.qm̃ multi.vt in aut.de eccleſi. titu.circa principiũ. Item leges imitant canones ĩ matrimonijs ⁊ vſuris.vt in aut.vt cleri. apud ꝓpri.epos ↄue.ij.q.iij.§.hic colligit. ⁊ de no.ope.nun.c.intelleximus.⁊ in caſu ĩ quo videt ꝑmitti nõ eſt vſura: ſed rõne intereſſe illõ plus exigit. Nec ob. deutronomij.xxiij. Non feneraberis fratri tuo ſed alieno: qꝛ in vera lr̃a nõ hr̃ illud ſed alieno: ſed fuit ꝑ iudeos appoſitũ: alit ↄ̃diceret ſibi ſcriptura.vt pꝫ Exo.xxij. ⁊ deutronomij.ij. Vel dic q fuit permiſſio: ſicˀ ⁊ libellus repudij ne maius malũ facerent. vt pꝫ Iſa.lvi. Item nec illud deutronomij.xv. Feneraberis multis gentibꝰ: ⁊ ipſe a nullo fenuſ accipies: qꝛ ibi ponit ↄ̃ñs ꝓ antecedente quaſi dicat tantam abũdantiam habebis q poteris multis fenenari ſi volueriſ. ⁊ tu a nullo mutuari ĩdigebis. Itẽ nec illud.c.ab illo.xiiij.q.iiij.qd̃ intelligit nõ vſura.ſed recupatio debiti ſi vſura. Et ſic lꝫ dũmodo nõ ſit ſcandalũ.vt.ſ̃.patet vſura.i.§.xxiiij.⁊.xlviij.

2 ¶ Vtrũ liceat accipere ſub vſuris. R. vt colligo ex Ri.in.iiij.di.xv.q.v.ar.v.⁊ Tho.ſa ſe.q lxxviij.ar.iiij.⁊ Inno.⁊ Jo.an.in.c.dilectus.d ſimo.⁊ Pa.poſt Ho.in.d.c.ſuper eo.de vſur. Hug.⁊ Archi.in.c.mouet.xxij.q.i. Qd̃ aut ille q accipit ſub vſura: hoc facit ꝓ opere illicito. Et ſic nullo modo lꝫ: imo ſm Archi. ⁊ Rodo. peccat mortaliter. Aut facit ꝓ opere licito. Et ſic diſtinguo qꝛ aut tale ẽ extreme neceſſitatis. ⁊ ſic tꝫ Inno.in.d.c.ſuper eo.q ſi non poſſum inducere ꝓximũ ad mutuãdũ gratis: ⁊ ego fame peribo niſi mutuet: q lꝫ mihi inducere euꝫ ad mutuãdũ ſub vſurꝭ vt maius maluꝫ euitet ſ.homicidiũ. Et lꝫ prima fronte videat hoc dictũ mirabile: ẽ tamẽ rõnabile. Nec ẽ hoc ꝓcurare peccatũ: ſed volẽti cõmittere peccatũ pſuaſio eſt.vt ſaltẽ minꝰ peccet: qd̃ lꝫ.xiij. di. duo. Si aũt opus non eſt talis neceſſitatꝭ extreme: tunc ſubdiſtinguo. Aut ille paratus ẽ dare ſub vſuris.⁊ ſic lꝫ accipere ab eo ſub vſuris ſolum ꝓ oi ope taliter neceſſario: qd̃ ſi omitterẽ notabiliter dãnificarer vel notabilẽ paterer penuriã ego vel alter vel ꝑꝑ ſubuentionẽ neceſſitatis ſue vel alterius ſm Ri.⁊ Tho.vbi.ſ̃.vel ſꝫ Archi.vbi.ſ̃.etiã ꝓ opere vtili: ex quo habeo cõſequi vtilitatẽ vel ſm Ho.⁊ Pa. Inno. Ant. de bu. Jo.de ana.in.d.c.ſuper eo.ẽt pro oi ope indifferenti ⁊ plꝫ qꝛ ſm Aug.ĩ ench. Deus vtitur oibꝰ peccatis ad aliqd̃ bonũ ſic ſilr nos poſſumus. Aut ille nõ eſt paratus dare ſub vſurꝭ. Et ſic non lꝫ inducere eũ ad mutuandum ſub vſuris: niſi cũ peccato mortali inducentis: excepto caſu maioris mali euitandi. vt dictum ẽ ſm Inno.

¶ Quibꝰ penis ſubijciũtur vſurarij. R. q vltra penas quibꝰ puniũtur a deo: ſi ſunt vſurarij manifeſti ĩcurrunt multas penas a iure eis inflictas. 3

¶ Prima ſunt ĩfames ĩfamia iuris. C.ex qui. cau.irro.infa.l.iprobum. Vñ vt dicit do. Ant. in.c. Raynutius.de teſta.etiã de iure ciuili hodie oĩs vſurariꝰ eſt infamis: ⁊ ita dicit etiã notare Bart.in.d.l.iprobũ.⁊ per hoc fuiſſe determinatũ.q ſi frater meꝰ ↄſtituit vſurariũ heredẽ: q ego poſſum rũpere teſtamẽtũ ꝑ querelã inofficioſi. C.de inoffi.te.l.fratres.⁊ q ſic de facto obtinuit ⁊ cõſuluit: multomagis ſunt infames de iure canonico: vt in.c.ĩfames.iij.q.vij. ⁊.vi.q.i.ĩfames 4

¶ Scd̃a q ad cõionẽ altaris non ſunt admittẽdi.c.qꝛ in oibꝰ.de vſu.⁊ intelligit abbas ⁊ ſequit Pa.in.d.c.qꝛ in oibus.q nõ debẽt admitti ad eccleſiã qñ celebrãtur diuina: qꝛ aſſiſtẽtes in eccleſia tũc dicũtur admitti ad cõionem altaris ⁊ plꝫ: vt ↄfuſi reſipiſcãt vt dicimꝰ de excõicato.in.c.pia.de excep.li.vi. 5

¶ Tertia q nõ admittunt ad oblatiõeꝫ offerẽ dũ.d.c.qꝛ in oibus. 6

¶ Quarta q nõ ſepeliãtur ĩ eccleſiaſtica ſepultura.d.c.qꝛ in oibus.que pena cũ duabus precedentibus ẽ lateranẽ.ↄcilij poſita in.d.c. qꝛ in 7

oibus. Et addit ibidē q̄ ſi quis clericus ꝯuene rit.ſ.recipiēdo vſurariū ad cōionē vel oblatio nē ipſo facto ē ſuſpenſus ab executiōe ſui offi cij ſm Pa.in.d.c.q2 in oibus:qm ſic hoc ver/ bū ſubiaceat inducit ſniaꝫ ipſo facto.vt no.gl. in.c.vnico.de iniur.li.vi.Facit.c.ſi quis ſuadē te.xvij.q.iiij. ergo fortius iſtud ꝟbum manē/ ant: ⁊ tādiu donec ad arbitriū epi ſatiſfecerit Et ſi'r in vſurarijs iſligūtur ipſo iure ſm cun dē Pa.in.d.c.q2 cū in eo nullū verbū ponat p qd ſnia hois exigat.Ber.vero ⁊ Po. ibidē vident tenere q̄ nec ꝯ clericos nec ꝯ vſurarios irrogant ipſo facto. Sed primū puto verius. Sepelientes vero tales vſurarios ſunt excōi/ cati ipſo facto.vt in cle.eos.de ſepul.de quo.ſ. excōicatio.vij.caſu.xxxv.niſi cauerint idonee ipſi ſm qd īfra dicā.vel ſi non potuerunt:⁊ ſi/ gna tū cōtritionis oſtenderint heredes eorūꝫ inquātuꝫ hereditas ſufficit:vt in.d.c.q̄ꝫq̄ꝫ. no. de vſu.li.vi.

8 ¶ Quinta pena ē q̄ nō pōt recipi ad cōfeſſio nem ſuoꝝ peccatoꝝ donec de vſuris fuerit ſꝫ facultates eoꝝ pleniꝰ ſatiſfactum vel idonee cautū illis qbꝰ debent reſtitui vſure extorte ſi ſunt pñtes:vel alijs q pñt eis acqrere: vel eis abſentibus loci ordinario vel eius vicario vl' preſbytero pꝛochie i qua habitant vſurarij vl' tabellioni de mādato ordinarij:ita q̄ certa q̄ntitas exprimat in cautione ⁊ manifeſta ſe ap paret:vel ſi nō apparet manifeſta exprimat il/ la q̄ntitas q̄ ad arbitriū eiuſ q cautionē recipit videt:q ſi ſcient minorē receperit tenebit ipſe de ſuo:multo magis ſi nullaꝫ:hoc ħr in.c.q̄ꝫq̄ꝫ de vſu.li.vi. Et no.hic q̄ noie idonee cautiōis intelligūtur pignora vel fideiuſſores.l.ſi man dato titij.§.fi.ff.manda.que ſi non poſſent da re ſm Bart.⁊ Jo.an.iurabūt ſe hoc dare non poſſe ⁊ facturos qd pmittūt.de ſen.exc.c.fi. §. illis.li.vi.Aduerte ēt q̄ illi qui pñt nobis acq/ rere ſunt filij quos habemus in ptāte noſtra. Itē ſerui.pprij.Itē ſerui in qbꝰ habemꝰ vſū/ fructū. Itē ſerui alieni quos bona fide poſſide mus tanq̄ꝫ ſeruos.vt inſti.p quas pſo.no.acq. §.i. Procurator aūt dño abſūti hāc perſonalē obligationem nō acqret p.l.queadmodū.ff.de acq.poſ.⁊.l.generalit.⁊.l.q̄ meo.co.ti.ſꝫ Bar. ⁊ Jo.an.in.d.c.q̄ꝫq̄ꝫ. Itē no.q̄ per loci ordina riū ſm Jo.an.vbi.ſ.itelligo epm de iure.⁊ idē de decano archipreſbytero vel abbate q al's ō ꝯſuetudine iuriſdictionē hrēt i ſpūalibus i lo/ co i quo vſurarius degit. Itē qd dicit de recto re parrochie in qua vſurarius habitat: multo fortius itellige de rectore parrochie debitoris leſi cum ſit quaſi iudex ⁊ miniſter eius ſecūduꝫ Bar.⁊ Jo.an.facit.l.cū p quo.ff.de i ius vocā. Itē ſcito q̄ per hoc qd dicit de mādato ordina rij arguit Jo.an.q̄ tabellio i hoc caſu nō acq/ rit actione ex neco ex ſua ſtipulatōe: niſi faciat iſtud de mādato ordinarij. Et h̄ bene notabis ꝯ multos pfeſſores.

¶ Sexta pena eſt q̄ nullus dꝫ intereſſe eorū te ſtamentꝭ.niſi ſatiſfecerit:vt dictū eſt in prece/ denti.q.d.c.q̄ꝫq̄ꝫ. 9

¶ Septia pena ē q̄ teſtamēta eoꝝ ſunt nulla ipſo iure ſi nō ſatiſfecerit: vt dictū ē.d.c.q̄ꝫq̄ꝫ. 10

¶ Sed nūqd idē eſt de codicillo ſicut de teſtō ℞.Bar.⁊ Jo.an.ibidē q̄ ſic.⁊ ō q̄libet vltima volūtate alia:vt pꝫ ex pñcipio.d.c.q̄ꝫq̄ꝫ.q2 lar/ ge codicillus teſtatio mentis dicit.xiij.q.ij.§. ſed aliud. 11

¶ Sed qd ſi facit teſtm̄ ⁊ poſtea cauet idonee: vt.ſ.dictū eſt nūqd valebit.℞. Bar.tenuit q̄ nō p regulā nō firmat.ō reg.iu.li.vi.q2 ab ini tio nullū fuit. Sꝫ magis plꝫ opi. Jo.an.q tꝫ q̄ ſufficit q̄ ante mortē cauerit idonee. Rō quia teſtm̄ cōfirmat i morte. Itē q2 oia iura fauent teſtamētis.l.i.C.de ſac.ſā.ec.Facit in ar.l.i.§.ij ff.de leg.iij. Vbi legata ad pias cās relicta fa/ cta a filiofa.⁊ a ſeruo:lꝫ tpe teſti inſpecto nō va leāt:ſi tū emācipatus vel manumiſſus pſeue/ rat in eadē volūtate valebunt. Itē accipe cau/ tionē ē q̄ncūq̄ꝫ accipere:ſicut ⁊ dare ē q̄ncunq̄ꝫ dare.i.q.i.eos.⁊ prefata regula non firmat. de ſolo tractu tpis loquitur. 12

¶ Octaua pena ē q̄ nulla vniuerſitas vel col/ legiū vel ſingularis pſona:vſurarios nō oriun dos de terris ipſoꝝ exercētes vel exercere vo lētes pecuniā fenebrē pmittāt habitare i ter/ ris ipſoꝝ:ſed q̄ expellāt nūq̄ꝫ de cetero admīt tēdo i.c. vſuraꝝ.de vſu.li.vi. Et icurrūt penaꝫ interdicti vniuerſitas vel collegiū. Epi ꝟo ⁊ ſupiores ſuſpēſiōis. Epis iferiores eccleſiaſti/ ci excōicatiōis ipſo facto ſi nō expulerit de ter ris ſuis ifra tres mēſes:vel ſi domos prefatis ad exercēdū fenus locauerit vel ſub quocunq̄ꝫ alio titulo pceſſerit:ēt venditionis ſm Jo. an. quā penā ſi p mēſem ſuſtinuerit indurato aīo terre eoꝝ q̄ꝫdiu in ipſis morāt ſunt ipſo facto interdicte. Alij laici debēt p excōicationem ad hoc idē cōpelli:nō obſtāte quocūq̄ꝫ eoꝝ pūile gio. Et de h̄ vide.ſ.excōicatio.vij.caſu.xxxij. 13

¶ Sed qd dicemus de dñis ⁊ cōitatibus q̄ cō 14

cedūt iudeis vt poſſint exercere vſuras ꝛ locāt eis domos ꝛ faciūt cōuentiões cū eis ſup vſuris exercēdis: ꝛ vt iudices cogāt debitores ſm ꝯuēta ꝛ hmōi. K. d. Andreaſ barbati⁹ ꝛ Pau. de ca. ꝯſilio. ccclxxvi. ꝛ Pe. d anch. ꝯſilio. ccxxx ꝛ quidā alij conati ſunt tenere ꝙ licite facē poterāt: dūmō auctitas ſeu lnia ab ordinario obtineat. Et hoc qꝛ accedit ad bonū cōe totius rei publice. Itē qꝛ ſic eſt ꝯſuetudo de cuius initij memoria nō exiſtit ꝯriū: ꝛ tolerātia romanorū pōtificū preſertim i terris tpalit eccleſie ſubiectis. ꝛ iō videt valere. Itē qꝛ iſta ꝯceſſio non ē peccati nutritiua ex pte xpianoꝝ. vt in. c. ſup eo. de vſu. Ex pte vero iudeoꝝ nihil nobis de his q foris ſunt. vñ dicit tex. in. c. q ſincera. xlv. di. ſupuacue rei videt dare operā q arcere nitī tur iudeos a peccato: vtpote dānatos pp perfidiā. Et iō tolerātur in coꝝ ritibus. Hec ſunt in ſumma coꝝ motiua. Sed ſalua coꝝ reuerētia demonſtrabo ꝙ nedū vere ſed aperte erronee ꝯſuluerūt. Vñ, p clariori itelligētia no. ſm Girar. de ſenis. ꝛ refert Io. an. in mercurialibus. i regula peccatū. li. vi. ꝙ triplex ē pmiſſio ꝯ legē. Prima ſimplex indulgēs penā ſolum: ſed nō culpā. Et hoc mō permittit eccleſia ꝓſtibula pp maius malum ſeu peccatū euitādū vt in. c. deniqꝫ. iūcta glo. in vbo venia. iij. di. ꝛ in. c. veniēs. iūcta gl. fi. q cle. vel vo. Scda pmiſſio ē tolleſ ipedimētū: ꝛ iſto mō eccleſia tolerat ritus iudeoꝝ, ꝓhibens xpianis ne eos impediāt. d. c. qui ſincera. ꝛ. c. ſicut de iudeis. Tertia pmiſſio ē preſtās iuuamē ſm quē modum eccleſia pmittit clericū occidi a ſeculari iuſte: qꝛ eū degradat ꝛ tradit: vt in. c. degradatio. de penis. li. vi. Et de hac hēs in. c. nouim⁹. de v. ſig. ꝛ. ꝓme coꝛ. v. Prima fit pp maius malum euitādū. Scda pp bonū ꝙ inde ꝯſeq ſperat vt ſ. iudeos tolerādo lucrari poſſit: vt i. d. c. ſincera. ꝛ vt nobis veritas in coꝝ ritibuſ fiat nō. vt dicit Aug. Tertia vero nō pōt fieri niſi de eo qd licitū ē. Nā licitū ē ꝙ maleficia nō remaneant ipunita. c. vt fame. de ſen. ex. ꝛ in. l. ita vulnerat⁹. ff. ad. l. aql. Ideo merito tradit clericū Frāciſcus i. ij. ſen. dicit ꝙ duo ſunt genera maloꝝ. vt dicit gl. ſup illud: ab occultis meis mūda ꝛc. Quedā ſunt nra q a nobis oriūtur: ꝛ his nullo mō ꝯſentire debemus nec directe nec indirecte. Quedā vero ſunt aliena que fiūt ab alijs: ꝛ his nūqꝫ ꝯſentire debem⁹ directe conſenſu approbatiōis. Aliqñ tñ lꝫ cōſentire indirecte ꝯſenſu pmiſſiōis: ſicut deus permittit ali qua mala ex cā rōnabili. Sine vo cā rōnabili nō lꝫ. Unde dicit ꝙ recipere mutuū ſub vſuris ex rōnabili cā: puta neceſſitatis vel vtilitatis lꝫ: alꝰ nō. Hec ille. Ex qbus ego ꝯcludo ad qōnē ꝙ tales peccāt mortaliter: ꝛ ſunt excommunicati ꝛ tenent ad reſtōnē omniū vſurarū ex tali cōuentiōe ſolutaꝝ ſi iudei nō reſtituēt. Nā lꝫ principes ꝛ cōitates poſſint permittere vſurarios ꝓma pmiſſiōe: vt tꝫ Bal. ꝛ Bar. i. l. cūctos populoſ. C. de ſum. tri. ꝙ tñ ego nō admitto ſimplr: qꝛ maius malum eſt vſura que ē peccatū mortale qꝫ quodlibet damnū tpale vl corporale qd euitat pp vſurā. Et ideo nō pōt permitti, ꝑpter maius malum euitandū. Solū cōcederē dictū Bal. ꝛ Bart. quando maiora peccata ſi non permitterent ſimpliciter haberent conſequi: vtputa homicidia ꝛ hmōi. Alꝰ nō credo excuſentur etiam ſimpliciter permittendo. ar. c. poſt miſerabilem. de vſuris. vbi ꝑcipitur eis vt cōpellant iudeos reſtituere vſuraſ Ergo a fortiori: ne exigāt, ꝓuidere tenent. Nā facilius ipediunt facienda qꝫ tolerent iaꝫ facta. vt in. c. queādmodū. de iureiurā. ꝛ. l. patre furioſo. ff. de his q ſunt ſui vel ali. iur. Nihilo minus permiſſiōe ſcda permittere nō poſſunt cum nullū bonum ſequat: imo multa mala. vt pꝫ vltra experiētiam. per. c. vſuraꝝ. de vſu. lib. vi. Et multo minus permiſſione tertia: vt eſt i ꝓpoſita. q. Nā nullus pōt peccatum cōmittere ſeu cooperari vt cōmittat, ꝓ quocūqꝫ bono obtinendo ſeu malo euitando ab alio. c. ſuper eo. de vſu. Facit. c. i. xxij. q. ij. ꝛ. c. forte. xiiij. q. v. c. qd ait. xiiij. di. in glo. ꝛ in. c. nō magno. ne cle. vel mo. Liceret bene alicui qñ eidē imponeret neceſſitas duoꝝ malorum pene ſed non culpe. Item liceret volenti facere vnum de duobus malis culpe ei perſuadere vt min⁹ faciat ꝛ maius dimittat ſed nō tertia pmiſſione ſed ſolum prima ꝛ ſcda. Intelligo qñ aliter nō poſſet cōpeſci qn vnū faciat: alꝰ nō. ꝛ ita logr. c. duo. xiij di. Et iō cum tales ne dum conſentiant immo cooperant vſurarie prauitati exercende: pꝫ ꝙ peccāt mortaliter ꝛ etiam ſunt excommunicati: ex quo paciſcūtur cum iudeis vt poſſint exigere vſuras: aut ꝙ eis iuſticia fiat de vſuris exigendis: multo magis ſi ad hoc interponūt decretum. Talia enim pacta vel decreta facta ab illis qui habent poteſtatem condendi legeſ vel ſtatuta dicūtur leges vel ſtatuta: vt i. l. pe. §. ille. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ in. l. ceſar. ff. de publica. ꝛ vtrobiqꝫ p Bar. ꝛ per eūdem Bar.

in.l.iiij.§.actoꝛ.ff.de re iudi. Rō qꝛ facientes
talia pacta nedum intendūt ſe obligare: imo
pꝛincipaliter volunt obligare omnes de ciuita
te ⁊ diſtrictu: ⁊ obligantur etiam illi qui non
aſſenſerūt. Ergo ſunt ſtatuta cū ex pactis me/
ris non obligentur: niſi conſentiētes. vt in.l.i.
ff.de pac. Sed ſtatuentes vel pꝛeſumentes iu/
dicare ꝙ vſure ſoluantur ſunt excōmunicati.
cle.i.de vſu. que cum indiſtincte loquaꝛ habet
locū etiam de decretis factis cū iudeiſ. vt tenet
Landunus ibidem cū glo. ⁊ d. Car. ⁊ Joan. de
imo. Facit qd no. Gemi. in.c.i.de vſu.lib.vi.q
vult ꝙ pene eiuſdem.c. ligant etiam locantes
domos iudeis. ⁊ idē tꝫ d. Lau. de rido. ī tracta
tu de vſu.q.cxlvi. Et ꝙ teneātur ad reſtitutio
nem patet: qꝛ cām efficacem dāt damno ꝓxi/
mi ⁊ ſine qua nō damnificarentur: ideo tenen
tur in ſolidum: ſi illi nō reſtituent. vt patet.ſ.
reſtitutio.i. in verbo vſurarius.§.viij. Aduer/
te tñ ſm Laudunū ⁊ Pau. in cle.i.de vſu.ꝙ ſi
ſupꝛadicti ꝓhiberent ne maioꝛes vſuras exige
rent dū non conſentiant de minoꝛibus nō in/
currēt penam excōmunicatiōis. Et ſic tu ſua
qd.ſ.dixi: vt etiam ꝯſuluit. d. Alexā. de neno.
Vincētinus ⁊ multi pꝛeclarioꝛes doc. in ſcien
tia ⁊ ꝯſcia ꝙꝫ.ſ. allegati. qui cōſuluerunt cōtra
rium. Nec ob. eoꝛum motiua. Et pꝛimo aucto
ritas epī: qꝛ non poteſt diſpenſare contra ius
cōmune editū per ſacrum concilium: niſi ex cā
neceſſaria ⁊ veriſimiliter non pꝛecogitata per
ſacrum cōcilium. ita no. Bal. in.l. oēs populi.
ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊.ſ. dixi diſpenſatio.§.v. que
non eſt hic in ꝓpoſito: ⁊ multo minus obſtat
ꝯſuetudo cū ſit coꝛruptela qm̄ continet ī ſe pec
catum.c. flagitia.xxxij.q. vij. Nec tolerantia
ſummoꝛum pontificum. Nam papa non pōt
diſpenſare cum aliquo etiam iudeo vt mutuet
ſub vſuris. d.c. ſuper eo. qꝛ vt pꝛobaui vſura ē
malum in ſe ⁊ ſm ſe. Et ideo ꝓ nullo bono po
teſt licere: vt in.d.c. ſuper eo. pꝫ. Multo minꝰ
poteſt cooperari neqꝫ auxilium dare vt vſure
exiganꝛ: qꝛ agentes ⁊ cōſentientes digni ſunt
moꝛte. ad Ro. ꝓmo. Si ergo non poteſt expſ/
ſe nec etiam tacite. Et ideo de tali tolerantia
dꝛ. qd permittimus non appꝛobamus.c. hac
rōne.xxxi.q.i. Et ſic dꝛ etiam multa per patiē
tiam tolerātur: que ſi in iudicium deducereꝛꝰ
caſſarentur.c. cum iam dudum. de pꝛeben. non
ob. etiam ꝙ nil ad nos pertinet de his qui fo/
ris ſunt.c. multi ij.q.i. qꝛ hoc verum niſi ī duo
bus caſibus. Pꝛimus quando illi qui ſunt fo
ris ledūt xpīanos: vel iniuriantur eis: qꝛ ſic ꝑti
net ad eccleſiam. Ita no. Inno. ⁊ doc. in.c. ſuꝑ
his. de voto. ⁊ Hoſtien. ⁊ Jo. an. ⁊ communi/
ter alij in.c. gaudemus. de diuoꝛtijs. ꝙ ſi infide
lis delinquit contra legem nature vel contra
ius diuinum poteſt puniri a iudice eccleſiaſti/
co. Et ſic eſt in pꝛopoſito. Et ideo impedit ſe
eccleſia: vt patet in.d.c. poſt miſerabilem. Se/
cundus caſus in quo non valet eſt quando co/
operamur alicui eoꝛum in peccato: qꝛ pertinet
ad nos: ſicut etiam in pꝛopoſita. q. Intelligiꝛ
igitur pꝛopꝛie nihil ad nos ſm glo. in.c. iudei.
de iudeis. ſ. vt eis penam ſpiritualem infliga/
mus: vel vt faciamus eis canones: aut xpianā
conuerſationem imponamus eis inuitis.c. de
iudeis. xlv. di. ꝓpterea ſi attendas totum ti/
tulum de vſu. tam in decretalibus ꝙꝫ in. vi. ⁊
cle. eccleſia non tolerat aliqua tolerātia vſura
rios: nec vult tolerentur a pꝛincipibus xpianiſ
vt patet in dictis.c. poſt miſerabilem. ⁊.c. vſu/
rarum. immo ꝙ vſure exigantur a xpianis ꝑ
iudeos eſt valde ignominioſum: cū xpiani ſint
filij: ⁊ angarientur a iudeis qui ſunt ſerui.c. ⁊
ſi iudeos. de iudeis. Nec valet ꝙ xpiani efficiē
tur vſurarij qd erit maius malum: qꝛ ⁊ ſi gra/
uius peccet xpianis in eodem genere peccati
ꝙꝫ infidelis vno reſpectu: tamen iudei grauiꝰ
peccant alijs reſpectibus ⁊ in maius nocumē
tum xpianitatis: quia vltra vſuram habēt odi
um contra xpianos quos ſpoliant. Item ſepi
us q̄ lucrati ſunt a xpianis expoꝛtant ad par/
tes infidelium. non ſic chꝛiſtiani: qui vt ſepius
reſtituunt.

¶ Nona pena eſt ꝙ ſi vſurarius ſoluit alteri 15
vſuras non poteſt repetere: niſi pꝛius ipſe re/
ſtituas illas quas extoꝛſit ipſe vel ille cuius he
res eſt: vt in.c. Michael. de vſur. Fallit hoc in
clerico vel pꝛocuratoꝛe qui nomine eccleſie re/
petūt vſuras quas ſoluerunt: quibus non po/
teſt opponi ꝙꝫuis ipſi ſint vſurarij ſm Pa. in
d.c. michael.

¶ Decima pena eſt ꝙ ꝙꝫuis cedat bonis vſu/ 16
rarius non habetur ei reſpectus: ne egeat vt
habeꝛ in alijs debitoꝛibꝰ: vt in.c. Odoardus.
de ſolu. ⁊ in.c.ij. de pigno. ita no. glo. in.d.c. qꝛ
in omnibus.

¶ Undecima pena ē ꝙ ad modum raptoꝛum 17
⁊ furū nō ſolū teneꝛ reſtituere rem quam ac
ceperūt ꝓ vſuris. vt ī.c. cū tu. de vſu. ſꝫ ⁊ fructꝰ
q̄s ꝑceperūt: ⁊ qui ꝑcipi potuerunt a xpo dño
ſm Ricar. in.iiij.xv.di. ⁊ cōiter omnes doct.

CAJA
C-117

·ANGELICA·